НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ПАМ'ЯТКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

XVI ст.

Серія актових документів і грамот

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI СТ.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

КИЇВ НАУКОВА ДУМКА 1995

ББК 63.3(4УКР)44+81.2УКР—8
В67

Серію засновано 1961 р.

До видання увійшли грамоти володимирських актових книг XVI ст.— так звані кріпосні документи (духовні, дарчі, продажні, закладні та інші). Це важливі для вивчення історії мови пам'ятки ділової писемності того часу. До тексту додаються передмова, коментарі, словник застарілих слів, укладений на основі лексичного матеріалу грамот.

Для науковців — мовознавців, етимологів, істориків, юристів, етнографів, учителів, студентів.

Упорядники
В. Б. Задорожний, А. М. Матвієнко

Відповідальний редактор
В. В. Німчук

Затверджено до друку вченою радою
Інституту української мови НАН України

*Цей том видається завдяки щедрій підтримці
Українського Наукового Інституту
Гарвардського Університету, США.
Програма українознавчих досліджень,
фундатором якої є Фонд Катедр Українознавства
при Гарвардському Університеті, фінансується
за рахунок благодійних пожертв
українських громад США і Канади.*

Редакція видань історично-культурної
спадщини України

Редактор *С. А. Онисенко*

В $\frac{4602020100\text{-}004}{221\text{-}95}$ 440-93

ISBN 5-12-002644-3

ПЕРЕДМОВА

Для вивчення історії української мови першорядне значення мають ті писемні пам'ятки, що за своїм характером найбільшою мірою відбивають живомовні явища певного періоду. Такими є давні акти, дипломатичні чи правові, які пов'язані з повсякденною практичною діяльністю людей і відбивають особливості політичного і суспільного життя народу. Важливість якомога старраннішого вивчення цих документів мовознавча наука усвідомлювала ще в минулому столітті. Про це свідчить значна кількість розвідок і публікацій окремих грамот у російських і польських історичних та мовознавчих джерелах [1]. Щодо величезної спадщини українського правового письменства, то її видання й грунтовне дослідження, можна сказати, ще попереду. Зокрема, великий інтерес становлять пам'ятки Волині часів Литовсько-Польсько-Руської держави. В них відображена вся складна система правових стосунків, традиції якої сягали ще часів Київської Русі і яка поєднувала в собі також елементи європейських устроїв. Волинь у XVI ст. була важливим осередком культурно-національного життя українського народу, яке не втратило своєї самобутності за литовсько-польського панування. Відтоді лишилася велика кількість рукописів значної історичної і лінгвістичної цінності, дослідження яких могло б мати значення для глибшого вивчення української мови XVI—XVII ст.

Прийняте дотепер в наукових посібниках визначення мови того часу за стилями — проста, канцелярсько-ділова («язичіє»), або книжна — не дає повного уявлення про колишню мовну диференціацію за сферами вживання і, що найголовніше, недостатньо наближає до чіткого уявлення про живу народну мову того часу, що дійшла до нас лише в писемному вигляді. Окремі розвідки такого напряму, безперечно, сприяють розширенню й уточненню цього уявлення, а тому лінгвістичне видання пам'яток набуває особливого значення.

Такі документи завжди становили цінність, яка дбайливо оберігалася, коли навіть і не як історична пам'ятка, то як родинна реліквія, що могла мати і якесь правове значення — навіть у XIX ст. Час не зберіг всього

[1] *Розов В. А.* Значение грамот XIV и XV веков для истории малорусского языка.— К., 1907.— С. 1 і далі.

багатства писемного матеріалу, що протягом століть нагромаджувався в архівах судових установ, канцелярій, у монастирських бібліотеках тощо. Війни, пожежі, різного роду політичні зрушення залишили нам порівняно мало оригіналів давніх актів, в більшій же кількості дійшли до нас їх копії, основним зосередженням яких є актові книги гродського і земського судів. До них «слово в слово» переписувалися документи, такі як записи на маєтки, купчі, закладні, дарчі, уступні, тестаменти тощо як головні свідчення під час судових процесів. Крім того, було прийнято переписувати в книги інші документи на індивідуальне прохання громадян, щоб мати копію на випадок втрати оригіналу. Такі записи могли бути різні щодо свого призначення, проте мали багато спільного за змістом і мовним оформленням. Їх прийнято традиційно називати грамотами, хоч по суті зміст цієї назви значно ширший від того, який вона мала, скажімо, у XII ст., коли правові стосунки відповідно до державного устрою давньої Русі ще не мали тих форм, яких набули пізніше.

Ось що конкретно становили грамоти XVI ст., подані в цьому випуску.

Духовні заповіти (Testamenta). В них людина висловлювала власну волю щодо розподілу своєї маєтності після смерті між нащадками чи родичами. Тут виявляється її моральний і освітній рівень, разом з тим з'ясовуються обставини, в яких вона живе, порушуються цікаві факти іншого порядку. Щоб усе це передати письмово, потрібні були відповідна лексика, певні форми вираження, чим і пояснюється лінгвістичний інтерес до документів такого роду.

Дарчі записи (Donatio). Форма цих документів була встановлена законом. У них формально закріплювалося дарування маєтності однією особою іншій. Для убезпечення нового власника від можливих у майбутньому претензій на одержану ним маєтність з боку дарувальника або його родичів, визначалась т. зв. «зарука». Це означало, що, коли б хто посмів вступити в дарований маєток як нібито власник, або чинити справжньому власникові якісь перешкоди у володінні («переказу чинити»), чи позивав би власника до суду, то мусив компенсувати такі кривди певною сумою грошей («зарукою») на користь короля і суду, а також власника. Зарука мала відповідати «важності речі», тобто вартості вказаної в акті маєтності. Такі умови заносилися не тільки у дарчі, а й у всі інші акти.

Продажні записи (Venditio). Форма таких записів теж встановлена законом. Складалися вони у зв'язку з продажем землі чи маєтку. За Литовським статутом 1529 р. продавати, дарувати і т. ін. можна було не більше як третю частину своєї маєтності, і то з дозволу великого князя або воєводи, маршалка чи старости повіту. Решту ж дозволялося лише закладати. Згодом таке обмеження було скасовано Сигизмундом Августом. При укладанні продажної угоди у продажні записи вносилася умова, що ні сам продавець, ні його родичі й нащадки не повинні в майбутньому посягати на продану маєтність («у тую продажу ничим уступоватися не маемъ»). У разі порушення запису продавець зобов'язувався «своимъ властным грошомъ и накладомъ» у права очищати и то оборонити» і разом з тим вернути власникові гроші «совито» (вдвічі більше), а також покрити судові витрати, скільки той скаже, «што бы правуючися положити мелъ безо всякого права и присяги, только на реченье слова его, што бы одно мелъ словом речи».

Заставні записи (Obligatio). Це був запис певного боргу із зобов'язанням виплатити його протягом певного терміну. Такий запис складали тоді, коли одна особа позичала в іншої якусь суму грошей і зобов'язувалась в разі невиплати боргу в призначений час віддати у володіння позикодавцеві частину свого рухомого і нерухомого майна, аж поки не буде виплачено всієї суми. Особливістю заставних угод було не тільки те, що маєток, відданий в заставу, гарантував виплату боргу, а й те, що позикодавець користувався ним як процентом з виданої в борг суми. Терміном виплати боргу визначався який-небудь святковий день чи якийсь інший певний час, наприклад, «на житной копѣ», тобто після збирання врожаю. Не можна було викуповувати маєтки «межи роков», тобто передчасно. Гроші сплачувались тільки певною монетою — «не золотими, ни талерьми, ани иншими жадными грошми, едно монетою литовскою».

Вінові записи, привінок (Dotalitium). У Польщі і Литві здавна існував звичай, за яким чоловік при одруженні записував жінці суму грошей, що дорівнювала вартості її посагу (привінок). Коли виходила заміж вдова, то вона вертала все майно чоловіковим родичам чи нащадкам, а сама одержувала від них гроші за посаг. Крім грошей готівкою, чоловік міг відписати дружині, як і будь-якій іншій особі, речі, рухоме майно, що було невід'ємною частиною маєтку.

Дільчі записи (Divisio) складалися дітьми після смерті батьків у зв'язку з розподілом спадщини. Відбувався він за взаємною згодою, якщо не було заповіту, або за участю підкоморія, інколи ж — на підставі ухвали вибраних сторонами «єднačей», або третейських суддів, що означало «пустить на приятелское разознанье». В окремих випадках розподіл відбувався за жеребом (бросить лесы), а той, хто б порушив прийняте рішення, мав платити «заруку» королеві або іншим претендентам на спадщину.

Уступні записи (Cessio) — юридична угода, за якою одна особа поступається своїм нерухомим майном іншій назавжди або до його викупу. Особа, якій уступлено маєток або його частину, повинна була «нести службу господарскую, земскую» тощо.

Мінові угоди (Commutatio) становили собою юридичні акти, за якими дві особи в порядку взаємної згоди обмінювалися угіддями, маєтками тощо.

Чимало залишилося з тих часів також мирових угод з найрізноманітніших причин. Такого роду документи писали за традиційним офіційно закріпленим зразком, обтяженим застарілими формулюваннями давньоукраїнської актової мови. Початок їхній був завжди однаковий. Автор запису стверджував ним від власного імені, що кожному, «кому того потреба будет ведати або чтучи его слышати» доводиться до відома факт, детальний виклад якого подається далі. Лаконізм документів не був на той час правилом, і такі листи виходили часом досить довгі. В кінці вказувалося, що лист віддається тій особі, якої він стосується, і при цьому його скріпляють своїми печатями нижче згадані особи, а також називалися місце і дата написання.

Всі перелічені грамоти становлять собою приватні угоди між різними особами і характеризують побут народу у певний період його існування. Звичайні житейські факти — основний зміст таких документів. Відповідно до цього і мовне оформлення їх характеризується тісним зв'язком з живою народною мовою, охоплюючи значний ареал живомовної лексики і фразео-

логії. Це була в основному мова з уст народу, його представників різного ступеня освіти і різного соціального стану.

Писарі судової канцелярії могли додержуватися точності в записах усних повідомлень, порушуючи умовності офіційної мови. Однак слід визнати, що ці умовності певною мірою зберігалися, оскільки писемна мова споконвіку становила здобуток передусім панівних класів, і їй, як і будь-якій іншій формі вияву духовного життя, притаманна була тенденція відрізнятися від звичайного, простонародного. Засобом такого розмежування майже завжди був потяг до іншомовності — явище, чи не найяскравіше репрезентоване поляками, які до XVI ст. в ділових і взагалі культурних сферах користувалися майже виключно латиною. Для писемної ж мови східних слов'ян тривалий час характерними були церковнослов'янізми. Нижчі верстви народу переймали від панівних класів уже готову літературну мову з усіма її умовностями, вносили до неї живомовні елементи. Мова судових актів періоду Литовсько-Руської держави, можна гадати, була не чим іншим, як живою мовою з домішкою старослов'янізмів, полонізмів і значно рідше — латинізмів. Вона використовувалася не тільки на письмі, а й побутувала серед української шляхти, в офіційних установах, навіть у канцелярії польського короля. Звучала ця офіційна мова, треба думати, не так, як могло б уявлятися, коли б цілком покластися на традиційну давньоруську графіку писемних пам'яток XV і пізніших століть.

Змішування на письмі літер **ь — и**, **ы — и**, **е — ѣ**, **о — у**, яке ще віддавна привернуло увагу вчених, було своєрідним відбиттям явищ усної мови. Оскільки традиції графіки й орфографії виявляли в давній писемній мові певний консерватизм, доказом чого може бути передача рефлекса старого **о** через **ô** в галицькому алфавіті ще на початку XX ст., а в словацькому ще й тепер, то послідовність вживання літер у давніх пам'ятках є серйозною підставою для певних здогадів, що з них і створюється бодай наближене уявлення про справжній стан української мови XV—XVII ст. Правда, змішування на письмі літер, що передавали ті самі звуки, виходить далеко за межі південноруських пам'яток. Наприклад, непослідовність написання **ы** й **и** О. Шахматов відзначав і в російських письмових пам'ятках, у тому числі й духовних, а також у живих російських говірках [2]. Що ж до української писемності XVI—XVII ст., то трохи раніше В. Шимановський пояснював таке явище боротьбою церковнослов'янської традиції і живомовної тенденції, яка зрештою привела до витіснення графічного **и** літерою **ы** [3].

У видаваних грамотах літера **и** відповідала українським звукам **і**, **и** — в сучасному звучанні, а також **й**. Таке узагальнення було спричинене, крім іншого, відсутністю в алфавіті давнього **і**, яке стало вживатися виключно в числовому значенні. Для **й** не було окремої літери, тому цей звук передавався як звичайне **и**. У багатьох грамотах досить послідовно витримується принцип традиційного написання **и** та **ы**. Наприклад, *отдавши, ничим, дєлати, пни, отдати, вживати, подписю, руки, пєчати, вчинили, книгъ, воли, позволити, нашим, причинам, приятєлей, ласки, литовскоє, скончило, намовил, уваживши, повинность, посполитоє, повинного, имєню,*

---

[2] *Шахматов А. А.* Исследование о двинских грамотах.— СПб, 1903.— С. 81.
[3] *Шимановский В.* Очерки по истории русских наречий.— Варшава, 1893.— С. 30.

отчизнам, записати, вечистую, милости, особливий, записал, листомь, части, личбы, личачи, ниших, полми, сеножатми, людми, пашными, живота і т. д. Разом з тим: *абы, славы, сыну, сын, досыт, готовых, быдла, чотыриста, кгды, звиклости, обычаю, дворы, набытых, чтырех, з моцы, кривды, вызнаваю, слышати* та ін.

Складніше питання щодо вживання літер ѣ та є. Наукова думка на підставі відомих їй даних не змогла ще зробити остаточного висновку про те, у які звуки перейшла на українському грунті літера ѣ. У володимирських актах XVI ст. вона досить часто передається через є, хоча подекуди, коли писар був дбайливіший у дотриманні традицій писемності, цей архаїзм трапляється частіше, але переважно на своєму споконвічному місці (дѣтємь, имѣньє, хотѣли, мѣти, бѣлых), де він вимовлявся, треба думати, як давній український рефлекс означуваного ним звука і або близько до нього. Але чи вимовлявся так само є на місці етимологічного ѣ — тут будь-яке твердження мало б надто хистку точку опори. Можливо, в є об'єднувалось два різних звуки. Один з них дорівнював рефлексові ѣ — і, другий же залишався рефлексом споконвічного е. Це підтверджується деякою мірою змішуванням ѣ та є з и в словах *зо всимь, всих,* але в літературі такі випадки розглядаються як аналогічні утворення. Інші подібні приклади (*мисєц, в повєти*) теж не дають достатніх підстав для якогось певного твердження. Заміна ѣ на є спостерігається також в територіально різних пам'ятках попередніх століть. М. Антошин відзначає цю особливість як одну з найпоказовіших у грамотах молдавських послів, що жили у Вільні, доводячи, що вона зумовлена білоруським впливом [4]. Справді, в руській мові Литовської держави білоруський елемент займав значне місце, тим більше у місцевостях, прилеглих до Білорусі, в тому числі на Волині. Риси білоруської вимови звуків, слід гадати, були характерними для офіційної мови, а значить для мови бояр, писарів та інших «освічених» категорій суспільства. Звідси випливає можливість допущення орфоепічної штучності, яка могла мати місце серед певних груп, фахових або соціальних, що прагнули наслідувати мову освіченої верхівки, мову, що багатьма своїми рисами тяжіла до північно-західноруських говорів, і, природно, знаходила відбиток і на письмі. Показовими щодо цього є сучасні володимирські говори, в яких рефлекс колишнього ѣ має різні варіанти звучання, близькі до звуків е, 'е [5]. Це дає підставу пов'язати давнє писемне є замість ѣ з діалектною особливістю, що збереглася досі, хоча на основі цього не можна робити висновку про тотожність звучання ѣ і є тоді й тепер.

Коли й справді літерою е позначалися різні звуки, то там, де це був споконвічний є, він міг мати різні фонетичні властивості, зокрема поєднуватися з твердим попереднім приголосним — *тєстамєнт, потрєба, дєсєти, пєвний, сєбє, тєпер, пєрєсуды* і т. д., що можна стверджувати, виходячи з загальноприйнятого положення про час ствердіння приголосних перед е. В той же час звук є виконував функцію є. Можна з певністю сказати, що

---

[4] *Антошин Н. С.* Система гласних фонем в языке молдавских грамот XIV—XV вв. // Наук. Зап. Ужгородського ун-ту.— 1958.— Т. 35.

[5] *Приступа П. І.* Рефлекси давнього наголошеного ѣ на території західних говорів української мови // Дослідження і матеріали з української мови.— К., 1961.— Т. 4.— С. 149.

приголосний перед є вимовлявся м'яко там, де колись літера є входила до складу закінчення **-ьє (-иє)** і де втратилась роздільна вимова: *держа(н)є, вжива(н)є, имє(н)є*. Звучання приголосного перед є на місці колишнього ѧ в XVI ст. *(тисєчи, дєсєти)* може бути з'ясовано на підставі історико-діалектних даних.

Щоб визначити м'якість чи твердість приголосних перед е в інших випадках доводиться виходити з опосередкованих даних, вдаючись до апріорних здогадів.

Питання ускладнюється тим, що не всі приголосні зазнали ствердіння перед е одночасно і рівномірно. До того ж у літературній, «освіченій» мові з деякою архаїзаційною штучністю вплив книжної традиційності міг виявлятися не тільки в мовних конструкціях, а й у вимові, подібно до того, як польський вплив позначався на звучанні слів *правє, колвє (колвєк)* і т. д.

Літера є означала також йотований звук, вживаний на початку і в середині слова після голосного: *моєи, єсми, єго, єсть, маєш* і т. д.

Звукосполучення м'який приголосний + йотований і твердий приголосний + йотований (з роздільною вимовою) передаються в розглядуваних грамотах однаково, тобто для відтворення роздільності ще не виробилося певного орфографічного правила чи принаймні тенденцій. Інколи роздільним знаком виступає ь або ъ — в суфіксах, що мали колись вигляд -єньє, -аньє (-єниє, -аниє) (нарожєньѧ), а також у закінченні ор. відм. одн. ь-основ *(смєртью)*. Таке написання носить, можна б сказати, випадковий характер. Можливо, писар підсвідомо вдавався до забутої традицією давньої передачі вимови, забутої, мабуть, через те, що в другій половині XVI ст. згадані суфікси й закінчення змінили якоюсь мірою своє звучання, вимовляючись або з подвоєнням приголосного, або без подвоєння, але невіддільно від голосного. Не виключено, що в цьому певну роль відігравали і відповідні польські форми.

У багатьох випадках там, де очікуваною є роздільна вимова, попередній приголосний виноситься над рядок: *Григо(р)я, Ма(р)я* (а також *Марья*), *пла(т)я, о(б)єздєх* (також *зъєхали*), хоч трапляються і такі написання, як *обовѧзок, пѧтсот, увѧзано, зємєнину* і т. д.

Очевидно не мала постійного звукового значення і літера ѧ. Якщо вживання її як еквівалента я у словах *ѧвно, ѧко* і т. д. не викликає сумніву, то щодо інших випадків, як наприклад, *тисѧча, дєсѧть, мєсѧць* (інколи *мі*сєц) такої впевненості немає. Вживання я замість ѧ *(тисяча, дєсять)*, наявне у тих же актах, а також сучасна діалектна вимова колишнього ѧ як е у волинських говорах дозволяє зробити припущення, що ця локальна фонетична особливість була розвинена тут ще в XVI ст. Правда, на письмі вона відбивалася непослідовно.

У літерному паралелізмі ꙗ і ѧ, мабуть, слід вбачати затерту функціональну роздвоєність, за якою ꙗ мало означати йотований звук, як сучасний я, а ѧ — пом'якшувати попередній приголосний. До такого висновку прийшов О. Шахматов, досліджуючи двінські грамоти XIII—XIV ст.[6]. Проте у видаваних текстах такого розрізнення не спостерігається. Пор. *Ивановая, Ната(л)я, Васи(л)я, имє(н)я, яко (ж), челя(д), вшєлякии* і т. д.

[6] *Шахматов А. А.* Исследование о двинских грамотах.— С.-Пб., 1903.— С. 69.

поряд з: *Семеновая, вшелякую, землями, тя(г)лыми, бояры, повинностями, всякими, челяд, ся, для, пятсот, семдесятого, дня* і т. д.

Я і **е** (йотоване), як і інші голосні йотовані, майже не поєднуються з шиплячими. У старослов'янському письмі шиплячі поєднувалися не тільки з **а**, **оу**, а **й** з **ю**. У видаваних грамотах маємо завжди *ча, ша, жа, чу, жу, шу*. Напр.: *част, держаню, час, жадными, обычаем, сеножатми, належачими, межах, муже, держан, печатеи, продажу, хочу, мужу*. Особливо виразний доказ ствердіння шиплячих маємо перед о < е: *Войничовое, ничого, сужони, лепшое, рожоный, утвержони* і т. д., хоч подеколи зустрічаємо також *прироженье, чего-колвек, утвержена* і т. д., можливо в ненаголошеній позиції. Переозвучення е > о після шиплячих відбулося майже послідовно в дієприкметниках, мабуть, за польським зразком. Про те, що це були чужомовні, штучні елементи, свідчить факт їхнього відмирання в подальшому. Про ствердіння шиплячих перед **е** свідчить також відсутність чергування **е** — **я** в цій же позиції. Звідси випливає, що шиплячі вимовлялися твердо і перед и (графічний варіант **ы**, з яким вони поєднуються в розгляданих грамотах більш або менш послідовно).

Нові функції літер **ъ** і **ь**, що давно втратили своє звукове значення, в XVI ст. ще не зовсім усталилися. За традицією **ъ** в кінці складу позначав твердість попереднього приголосного, хоч з цього є чимало винятків (*листомь, будучимь, што-колвекь, самымь, судовь, земським, потомкомь, Ванкевичь, явьно, симь, будучимь, сестрь, своимь, зе(м)скомь, семомь, второмь, пото(м)ковь, здо(и)момь, дворомь, такь, правомь, бо-мь, якие-кольве, земьски(х), семьдеся(т)* і т. д.). Іноді за допомогою **ъ** позначали твердість і інших приголосних, напр.: *съвое(м)*.

Прийменники къ, въ, съ, безъ, изъ можуть втрачати **ъ** найчастіше тоді, коли за ними йде слово, що починається з одного приголосного. Напр.: *в мене, в копу, в року, з Бѣлы(м) Поле(м), с Куты, с которого, в тых, с пашнями, з винами* ..., але *въ Яковичох, зъ сыном, въ спокойном, въ его, зъ слугами, зъ их землями, зъ их выме(л)ками* і т. д. Вживання **ъ** подекуди досить обмежене, носить, можна сказати, випадковий характер і виступає в тих словах, які в тій же грамоті вживаються й без нього.

Ще обмеженіше вживання **ь**. В деяких грамотах його немає, в інших він виступає (як знак м'якшення?) в дуже невеликій кількості слів: *то есть, мл(с)ть, братья, кольвек* (паралельно з *колвек*), *маеть, дасть, сеньтебра, держанью, вживанью, именью* і т. д. Іколи **ь** функціонально еквівалентне **ъ**, наприклад, у слові листь, що вживається подекуди у такій формі, тоді як взагалі пишеться *листъ, лист*. І навпаки, **ъ** інколи виступає замість **ь**: *моцъю, задержанъя, именъе* і т. д.

Традиційність у вживанні **ь** не витримується навіть там, де ця літера відповідала б дійсному для XVI ст. звучанню слова. Так, без **ь** пишуться колишні ь-основи і слова з м'якими кінцевоскладовими приголосними, наприклад, *част, вечност, милост, пилно(и), сут, прозбою, детми* і т. д.

У середині слова знаки **ъ**, **ь** витіснені відповідними рефлексами давніх редукованих **о**, **е**, за винятком поодиноких випадків, де наявна церковнослов'янська орфографія: дръжати, пръвей.

Суфіксальні сполучення *ск, зк, цк* майже ніколи не виступають на письмі з пом'якшеним свистячим. Зате приголосний, що їм передує, майже

послідовно або виноситься над рядок, або вживається з **ь**, який тут, очевидно, означає м'якість: *лито(в)ская, з(м)ский, Този(н)ский, Лу(ц)кий, кралє(ц)кий, володимє(р)ский, Го(ст)ский, малжоньский, Чє(рн)чицьки(и), г(с)дрьский, литовьский, Гостьский, Вєрбьский* і т. п.

Звук **у** ніколи не передається традиційним **оу**, а тільки однією літерою у: *будуючим, кому, будєт, увязано, тому, службу, земскую, вшєлякую, копу, року, слугам* і т. д.

Омега майже завжди виступає на початку слова і на початку складу після голосної, найпослідовніше — в прийменниках і префіксах: *ѡ(т), ѡ(б)варова(л), ѡна, ѡправи(ти), ѡписаных, ѡписати, ѡ(т)писати, ѡ(т)дали(ти), ѡповєда(л), ѡсєни, ѡбычаєм*, але: *в ономь, о(б)явилом, обычаєм, отчизною, одноє, в оной.*

Характерною рисою у вживанні приголосних літер у володимирських актових документах 2-ї половини XVI ст., як і в інших українських пам'ятках цього часу, є позначення вибухового **г** як **кг** у словах іншомовного походження: *гкро(д)ски(и), кгрунты, кгро(ц)ких, Кграє(в)ского, Ру(д)кгєръ, кгрунт.* Проте деякі польські запозичення озвучуються на український лад: *подлугь, вєдлуг, Гнєвошє(м), долєглостя(х),* як і давніші запозичення — *грошє(й), августа.* В питомих словах виступає виключно **г**, пор.: *гоны, городники, моєго, могут, ничого, бог, гєдрский, гати, граничити* і т. д.

Замість африкати, позначуваної сполученням **дж**, використовується **ж**, головним чином у складах перед **о** < **е**, в дієприкметниках, про які йшлося вище *(рожоных, утвєржонии)*, а також перед **є**: *прирожєным, нарожєньєм.* Літеру **ж** слід розглядати або як графічну передачу африкати **дж** або як відображення дійсної для того часу і для відповідного діалекту вимови.

Історичний принцип написання відступає на другий план перед тенденцією передавати живу вимову. Найхарактернішим прикладом цього може бути чергування прийменників **с** — **з**: *с которых, с того*, але *з вєдомости, з нємалы(м), з одноє, з малжонкою*, в інших випадках — *прозбою, князства, (княжьства)* тощо. Історичне написання зберігається інколи всередині слова — у літері, винесеній над рядок, за якою слід домислювати **ъ**: *спа(д)ки.* Послідовніше витримується традиція у написанні префікса прийменника **ѡ (т)** — майже завжди через **т**: *ѡ(т)даляю, ѡ(т) Суходо(л), ѡ(т)нимати, ѡ(т) него, ѡ(т) єго, ѡ(т) имєнє(и), ѡ(т) Ляхова.*

Літера **р** може пом'якшуватися — у сполученні з **ѧ (я)** (дворѧном, гсдрѧ), а також зберігати твердість — перед **а**, **є**, **у** *(ратунок, сєнтєбра, октєбра* і т. д.), відбиваючи можливо в останньому випадку живу вимову деяких західноукраїнських діалектів, яка збереглася й дотепер.

Ц відрізняється від інших свистячих тим, що поєднується в основному тільки з **ы** і **а** — тобто не пом'якшується *(тройцы, мєстцу, мсца).* **ѧ**, а не **я**, **у** а не **ю** виступають завжди у відмінковій флексії навіть там, де м'який звук був би вихідним, пор. давньоруське *ѡтьцю.*

Правда, зрідка можна натрапити і на очікуване, згідно з тодішньою вимовою, написання, яке в той же час відбиває і більш давні традиції: *ѡтцю, половицю.* Цікаво, що в іменниках з основою на **ц** в давальному і місцевому відм. одн. замість колишнього **ѣ** зустрічаємо **ы** *(дочцы, ув Островцы)* поряд з **є**: *ма(л)жо(н)цє, Егнє(ж)цє;* **ы** замість **и** характерне і для інших випадків: *копцы, копцами.*

Грамоти засвідчують нечисленні випадки написання **х** і **хв** замість **ф** і навпаки: *форостов, хорощами.*

Подекуди в орфоепії відбивається вплив польської мови. Зокрема, це стосується передачі польських носових в українському письмі — *почонши* (пол. począwszy), *взємши* (пол. wziąwszy), хоч ці приклади можна розглядати і як діалектні церковнослов'янізми, де ѧ, ѫ передаються як *он, ем.*

Загальний огляд деяких особливостей написання і вживання літер у нижчеподаних документах закономірно підводить до завдання — за графічними закономірностями й не менш значущими випадковостями встановити реальну якість того чи іншого звука взятого періоду. Це сприяло б переконливішому доведенню деяких положень історичної граматики, що досі грунтуються певною мірою на гіпотезах.

Вміщені в цьому випуску грамоти репрезентують один з показових періодів в історії українського скоропису, коли ще деякою мірою виявлялися традиції давнього півуставу, але разом з тим з'явилося чимало рис, що відрізняють почерк 2-ї половини XVI ст. від письма попереднього часу. За періодизацією І. Каманіна, визначеною ним в «Палеографическом изборнике» (К., 1899.— Вып. I), йдеться про другий період у розвитку скоропису Південно-Західної Русі — з 2-ї половини XVI — до початку XVII ст., тобто після Люблінської унії 1569 р. Цей період, як твердить вчений, характеризується поєднанням вітчизняних графічних традицій письма з німецько-польським впливом. Йому передувало виникнення й розвиток скоропису (перший період). За ним почався період значного польського впливу на Правобережжі і російського на Лівобережжі (третій період), потім українське письмо підпорядковується російським графічним особливостям, спершу на Лівобережжі, а потім і на всій Україні. Проте цю періодизацію не можна приймати беззастережно, оскільки з міркуваннями автора інколи важко буває пов'язати характер конкретного матеріалу, вміщеного ним в «Палеографическом изборнике» і значно повніше представленого рукописними одиницями, що зберігаються в архівах. Можливо, сумніви розвіяло б грунтовне порівняльне вивчення історії українського і польсько-німецького письма, а також письма східноруського різного територіального походження. Непрямими доказами впливу іншомовної графіки на українську служать деякі історичні факти. В XVI ст. Україна перебувала під владою Польщі і тому практика судово-адміністративних установ зазнала тут значного впливу польського судочинства. Установи самі дбали про підготовку «урядових людей», набуваючи характеру шкіл, що звалися палестрами. Оскільки судочинство та інші судово-адміністративні справи, за Статутом 1518 р., велися руською мовою, то можна зробити припущення, що руське письмо стали підпорядковувати вимогам західноєвропейської каліграфії, надавши йому деякої схожості з готичним. У деяких воєводствах, наприклад у Подільському, судове діловодство велося латинською мовою, чимало з того періоду лишилося пам'яток, писаних по-польському, в тому числі й тих, що вписувалися в актові книги. Латино-польська каліграфія свідомо чи несвідомо могла застосовуватися й до руського письма. Крім судово-адміністративних установ, осередком латино-польського впливу в цій ділянці були католицькі і протестантські школи, що виникали на території України разом з поширенням католицизму та протестантства.

За таких умов вплив готичного письма виявлявся лише подекуди і нерегулярно. Старе покоління писарів продовжувало дотримуватися традиційної каліграфії і навіть передавати її наступникам.

Чи спирався І. Каманін у своїй оцінці другого періоду історії руського письма більше на прямі факти впливу готичного письма на близькість латино-польського і руського почерків чи на ймовірність такої близькості внаслідок згаданих вище історичних умов — не беремося з'ясовувати.

Почерк грамот володимирських актових книг 1560—80 рр. не однотипний. Він може бути або густий з дрібними вузькими літерами, або широкий, майже завжди нахилений вправо, інколи і прямий (більш давній), з різним натиском пера і різної міри заокругленістю. Нахиленість і заокругленість кінцевих ліній, що подекуди переходить у зв'язане написання — це і є характерна особливість почерку розглядуваних пам'яток 2-ї половини XVI ст. Значною мірою зберігається традиційне правило уставу й півуставу — роздільне написання літер. Як засіб скорочення застосовується винесення окремих літер і складів над рядок. Найчастіше пишуться над рядком останні літери складу. Вони мають свої графічні особливості. Так наприклад, **б, г, в, к, л, н, п, ч, к, ц** пишуться над рядком під дужкою з натиском пера на правому кінці, мають свою звичайну форму, але дещо зменшені. Коло літери **н** дужку заміняє часом видовжена й заокруглена з обох боків у протилежних напрямах середня лінія. Літера **р** нагадує власне зображення, але повернуте горизонтально і з головкою ліворуч; **д**, навпаки, має форму трикутника з видовженим ліворуч закінченням; **м** надрядкове не завжди відповідає усталеному для того часу типові цієї літери. Частіше воно має вигляд ліній, ледь викривлених в місцях згинів; **т** має вигляд малого скорописного **г**, видовженого у місці верхнього заокруглення; **с** зображається як крапка під дужкою. Над **х, ж, р, д** дужка не ставиться.

В такий же спосіб виносяться над рядок цілі склади. Найхарактерніші з них — закінчення дієслів і дієприслівників *-ти, -чи,* а також закінчення род. відм. прикметників чол. р. *-го,* що зображається як видовжене мало курсивне **г** або як зменшене, окремою позначкою вгорі.

Скорочення буває також за допомогою титла або й без нього, без винесення літер над рядок. Такий спосіб скорочення характерний для найдавніших пам'яток, а в грамотах 2-ї половини XVI ст. він застосовується тільки до деяких слів, а саме: *сна, пна (пана), пни (панії, пані), гсдр(с)ки(и), мсца, влдка, кнгиня, кнзь,* коли скорочується літера голосного звука.

В накресленні літер поєднуються традиційність і тенденція до спрощення. Це зумовлює подеколи паралельне вживання двох зображень тієї самої літери — давнішого і новішого. В кожному з них поєднуються особливості, що пізніше диференціювалися, привівши до утворення, з одного боку, форми друкованих літер, з другого — скоропису. Накресленням, близьким до друкованого і яке є продовженням попереднього стану письма, характеризується більшість літер у згаданих грамотах; напр., **б** з укороченою верхньою горизонтальною лінією, **д** — з однокутною верхньою частиною і видовженими ніжками, права з яких заокруглена, **є** заокруглене у верхній і нижній частинах від середньої лінії, **ж** — у вигляді горизонтально перетятих кутів з вертикальною лінією в точці перетину, **з** — з

видовженою розігнутою нижньою частиною; **к** зображалося як дві вертикальні лінії, права з яких більш або менш увігнута; **м** з однаковими обома частинами без заокруглення лівої крайньої лінії; **п** і **т** зображалися у вигляді двох і трьох заокруглених внизу ліній, об'єднаних вгорі горизонтальною; **т**, крім того, могло мати вигляд видовженого вгору і заокругленого у верхній частині **г**; **с** писалося інколи дуже плоским, майже як пряма лінія, проте частіше воно наближене до сучасної форми. Зазнала спрощення порівняно з попереднім періодом літера **ф**, що стала писатися суцільною лінією без відриву пера; **у** писалося з дуже видовженим донизу хвостиком у вигляді заокругленої лінії; у **ц** видовжувався хвостик, у **щ** видовжувалася середня лінія; **р** мало загнуту всередину верхню частину і заокруглену вліво нижню лінію; майже сучасну форму мала літера **в**; літера **а** писалася двояко — її лінія, трохи відігнута вправо, могла бути такого ж рівня, як і округла частина; інколи ж вона видовжувалася за давнім зразком, загинаючись внизу наліво. Спростилося написання омеги, в якої редукувалася до ледь вигнутої, а то й прямої лінії права половина. Наблизилися до сучасного написання літери **г**, **и**, **л**, **ч**. Отже, графічна система в українському письмі другої половини XVI ст. ще не була уніфікована. Вона допускала літерну різноваріантність, в якій відбивалася боротьба старих і нових графічних тенденцій, залишків півуставу і особливостей скоропису.

Випуск укладено з правових документів, вибраних з книг Володимирського земського суду, що зберігаються в Центральному державному історичному архіві України м. Києва (фонд 27, оп. 1, од. зб. 1 і 3).

Книга № 954, од. зб. 1 містить 258 аркушів, 126 актів, починаючи від 1567 до 1571 року. №№ водяних знаків за І. Каманіним та О. Вітвіцькою [8]: 122, 123, 128, 204, 211. Зовнішній вигляд пам'ятки завдячує реставрації, якої вона зазнала в середині минулого століття. Сірі картонні палітурки і прокладка з жовтого цупкого паперу належать до пізнішого періоду. Дуже багато листків, на яких особливо позначився вплив часу, проклеєно прозорим папером, на всіх листках обклеєні краї, що запобігає їхньому обтріпуванню. Пізніші елементи зовнішнього вигляду пам'ятки дозволяють, проте, уявити собі первинний її вигляд (XIX ст.) ще до реставрації. Збереглася стара прокладинка із світлого сіро-зеленого паперу з водяним знаком. На ній почерком XIX ст. вицвілою тушшю написано «Книга земская», а нижче — пізніший напис «№ 954», про що свідчить світлий колір чорнила. Краї багатьох початкових сторінок більшою або меншою мірою обтріпані, інколи аж із вищербленнями тексту. Продірявлення трапляються і всередині аркушів. І хоча вони дбайливо заклеєні білим папером, однак це заважає читати текст суцільно. Чорний колір письма, вицвівши, став коричневим. Постраждав і папір листків, покрившись у багатьох місцях темними плямами і патьоками. Це свідчить про те, що книга, можливо, зберігалася в різних умовах, а також про те, що вона тривалий час після написання була у вжитку. Підтверджують це не тільки затерті кінці й обтріпані краї, й дописки внизу латиною і по-польськи почерком XVII і XVIII ст. Очевидно, ще до XIX ст. книга зберігала значення правового документа

[8] *Каманін І., Вітвіцька О.* Водяні знаки на папері українських документів XVI і XVII вв. (1566—1651).— К., 1923.

для нащадків і родичів тих, чиї справи були до неї записані. У XIX ст. книга двічі підлягала перевірці, про що свідчать записи в кінці її.

Перший (на сіро-зеленій прокладинці): «Комиссиею величайше учережденною для приведения въ порядокъ Метрическихъ и Актовых книгъ по губерніямъ Кіевской, Волынской и Подольской перенумеровано и препечатано в сей книгѣ листов двѣсте пятьдесять восемь. Документов сто двадцать шесть. Апреля 23 Дня 1839-го года». Підписи. Внизу світло-червона сургучева печатка.

Другий (на подвійному вклеєному білому аркуші): «В этой книгѣ первый лист оторвался оть шнура. Въ слѣдствіе сего по предложенію Г. Исправляющаго должность Кіевскаго Военнаго Подольскаго и Волынскаго Генералъ Губернатора, книга сія вновь прошнурована въ присутствии членовь Правленія Университета Св. Владиміра съ приложеніемъ печатей. Правленіе Университета и Киевского Центрального Архива. Сентября 13 дня 1857 года». Підписи. Дві коричневі сургучеві печатки.

В деяких текстах літери наведено пізніше чорним чорнилом, часто досить невдало, довільно, мабуть через те, що важко було розібрати напіввицвілий текст. Певна довільність в такому відновленому тексті вноситься і в розділові знаки. В даному випуску тексти подаються без пізніших нашарувань, а по можливості у їх первинному вигляді. Ті місця, які неможливо прочитати чи то через продірявленість паперу, чи через знебарвлення написаного або через затемнення плямами, передаються крапками, без пояснення кожного випадку. Якщо в тексті книги трапляється очевидна помилка писаря, вона передається у випуску без зміни, супроводжувана знаком (!). Це не стосується сумнівних випадків написання.

Книга 924, од. зб. 3, має 241 аркуш і охоплює роки 1569—1577. 266 актів. Водяні знаки: №№ 8, 10, 11, 129, 207. Картонна палітурка, обтягнена темно-зеленою тканиною, а також жовті прокладки належать до XIX ст. В кінці на збереженій первинній прокладці, як і в попередній книзі — такий же напис від 23 квітня 1835 р. Особливо попсована початкова частина книги, решта ж її збереглася в цілому вигляді. Такі ж, як і в першій книзі, приписки в кінці сторінок латиною і по-польськи.

А. М. Матвієнко

Цей том серії «Пам'ятки української мови» видається завдяки підтримці Програми Українознавства у Гарвардському Університеті, США. Студії Українознавства при цьому університеті включають педагогічну діяльність катедр української історії, літератури та мови і дослідницько-видавничу діяльність Українського Наукового Інституту, що був заснований 1973 р.

Упорядники та відповідальний редактор дякують директорові інституту професору Григорію Грабовичеві за допомогу у виданні цієї книжки.

1. Угода між Олександром Федоровичем Збаразьким і Денисом Радовицьким про розмежування їхніх володінь.

Акт від 20 січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Алєкса(н)дро Фєдорови(ч) Збара(з)ски(и), вы(з)наваю си(м) мои(м) 196
листо(м), кому того будє(т) по(т)рєба вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), нинєшни(м) и потомъ будучи(м), вчинили єсмо сами промє(ж)ку сєбє вгоду с пно(м) Дєнисомъ Радови(ц)ки(м) в зє(м)ля(х) нши(х) ω(т)чи(з)ны(х) мєжи єго имє(н)я Радови(ч)а мєжи моєго имє(н)я Поры(ц)ка по своє(и) добро(и) воли грани положи[...]и ко(п)цы закопали, почо(н)ши то є(ст) ω(т) урочища три(с)тѧ(н)ца ω(т) границы пна Фєдора Жа(с)ко(в)ско(г)[о]а дорогою, котораѧ идє(т) ω(т) Жаскови(ч) к Ляхову⟨,⟩ копцы копали по ωбєма сторонамъ дороги и чєрє(з) дорогу, котораѧ идє(т) ω(т) Поры(ц)ка до Воло(ди)мєра до границы, которую я маю с пано(м) Ляхо(в)ски(м), по лєво(и) руцє моє полє, а по праву дуброва пна Дєниса Радови(ц)кого. И вжє маε(м) по ты(и) грани и компцы дє(р)жати на вєчныє часы. И пото(м)ки нши и ничи(м) з ни(х) ωди(н) чєрє(з) другого зє(м)лєю нє пєрєступа(ти). А є(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)вє того листу ншє(г)[о] выступили, тогды сторона сторонє маε(т) заплати(ти) сто ко(п) грошє(и). И на то єсми пану Радови(ц)кому Дєнису да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и длѧ лєпъшоє твє(р)дости проси(л) єсми пна Фєдора Якимовича Жаско(в)ского а пна Сємєна Ляхо(в)ского ω пєча(ти). И и(х) мл(ст)и на моє чоло(м) би(т)є то учинили и пєчати сво(и) приложили к сєму моєму листу. Писа(н) у Пори(ц)ку⟨.⟩ по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)я тыс[єча] пѧ(т)со(т) чоты(р)дєсѧтого року, м(с)ца мая, два(д)ца(т) пяты(и) дєнъ, и(н)дикта трина(д)цатого.

2. Запис Петра Яцьковича Андрузького на суму грошей на третину маетку його жінці Соломонії.

Акт від 17 січня 1577, № 198, 3.
Випис з книг гродських від 10 березня 1557 р.

Я, Пє(т)ръ Я(ц)кови(ч) А(н)дру(з)ски(и), зємєни(н) повѣту Крємѧнє(ц)- 221 зв.
ко(г)[о], вы(з)нава(м) и дава(м) вѣда(ти) си(м) мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вѣда(ти) або, чтучи є(г)[о], слыша(ти),

нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з ла(с)ки мило(г)[о] бога поня(л)
є(с)ми за сєбє в ма(л)жє(н)ство дочку в зємєнина Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] по-
вѣту пна Васи(л)я Фєдоровича Дриви(н)ско(г)[о] па(н)ну Соломонєю. Взѧ(л)
по нє(и) поса(г)у грошє(и) готовы(х) три(д)ца(т) ко(п)⟨,⟩ лито(в)ское ли(ч)бы,
а (в) выправє, в золотє, в сєрєбрє, в клє(и)нота(х), в пє(р)ла(х), у шата(х)
и (в)в ы(н)ши(х) рухомы(х) рєча(х) другую три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)-
222 ское ли(ч)бы.// И напроти(в)ку то(г)[о] внєсє(н)ѧ єє, заховываю(чи)сѧ во(д)лє
ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], записую є(и), жонє моє(и),
пнє(и) Соломонє(и) на (т)рєтє(и) ча(сти) имє(н)я моє(г)[о], которая сѧ ча(ст)
мнѣ ѡ(т) бра(т)и своє(и) ув о(д)дѣлє ув А(н)друзє зостала, ѡ(с)мъдєся(т)
ко(п) грошє(и) лито(в)ское ли(ч)бы. А к тому, є(ст)ли бы(х) што при(с)лу-
жи(ти) або прикупи(ти) або є(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мєнє при(и)ти
мєли, та(к) жє на трєтє(и) ча(сти) в то(и) жє сумє ѡ(с)мъдєсѧ(т) ко(п) грошє(и)
лито(в)ски(х) дє(р)жа(ти) и вжива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую ѡ(с)мъ-
дєсѧ(т) ко(п) дѣти нши, которыє, є(ст)ли бо(г) да(ст), з нєю мѣти буду, а
є(ст)ли бы(х)мо дєтє(и) нє мє(ли), ино бли(з)киє мои є(и) ѡ(т)даду(т). И
во(л)на ѡна тоє вѣно своє ѡ(с)мъдєся(т) ко(п) грошє(и) ѡ(т) мєнє є(и) запи-
саноє ѡ(т)да(ти) застави(ти), кому хотячи дарова(ти), ку своє(му) пожи(т)ку
ѡбє(р)нути, яко саманалєпє(и) розумєю(чи), а дє(ти) або бли(з)киє мои
то(г)[о] є(и) заборони(ти) нє маю(т). Што сѧ тє(ж) дотычє(т) ста(т)ку моє(г)[о]
рєчє(и) рухомы(х), яко грошє(и) готовы(х), та(к) злота, срє(б)ра, ша(т),
конє(и), є(з)дны(х) и и(н)ши(х) рєчє(и) рухомы(х), которыє ку имє(н)ю
нє прилєгаю(т), то всє є(и), жонє моє(и) мило(и) Соломонє, на вє(ч)но(ст)
запи(с)ую. Во(л)на жона моѧ Соломонєя по животє моє(м) тыє рухомыє рєчи
к рука(м) свои(м) мѣти и (в)жива(ти) часы вє(ч)ными, а (в) то ни(х)то ся
з дєтє(и) ани бли(з)ки(х) мои(х) уступова(ти) сѧ нє маю(т). Што сѧ дотычє
стада свєрєпєго, котороє ѡна за собою в до(м) мо(и) принє(с)ла, три свєрє-
пы, то ѡна яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) будє(т) мє(ти), а в то
сѧ ни(х)то вступова(ти) нє має(т). На што є(с)ми жонѣ моє(и) Соломонє(и)
сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю да(л). А при то(м) бы(ли) и того до(б)-
рє свєдоми па(н) Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпаковъски(и), па(н) Ива(н) Гри(ц)-
кови(ч) Бутєтицки(и) а па(н) Єнъко Фєдорови(ч) ѡбынє(з)ски(и). И проси(л)
єсми и(х) мл(сти) ты(х) вышє(и) писаны(х) пно(в) ѡ приложє(н)є пєчатє(и).
И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) к сєму моєму
ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Володимєри року бо(ж)єго на-
рожє(н)я тисєча пя(т)со(т) пє(т)дєсѧ(т) сємо(м), м(с)ца ма(р)та, дєсѧто(г)[о]
дня.

3. Віновий запис Прокопа Степановича Гуляницького на сорок коп грошей і рухомі речі, дані його жінці Овдотії.

Акт від 17 січня 1577, № 199, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1560 р.

223 Я, Проко(п) Стєпанови(ч) Гулѧ(л)ни(ц)ки(и), повѣту Лу(ц)ко(г)[о] зє-
мєни(н), вы(з)нава(м) и дава(м) вєда(ти), або, чтучи єго, слыша(ти) ко(ж)до-
му доброму, кому будє(т) по(т)рєба того вѣда(ти), нинє(ш)ни(м) и на потомъ
будучи(м), (и)ж з ла(с)ки мило(г)[о] бога понѧ(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)-

ство дочку в земенина Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] повѣту в пна Васи(л)я Федоровича Дриви(н)ско(г)[о] па(н)ну Ѡ(в)до(т)ю и (в)зѧ(л) по не(и) поса(г)у гроше(и) готовы(х) соро(к) копъ литовское ли(ч)бы. И напроти(в)ку того внесе(н)я ее, заховываю(чи) сѧ во(д)ле ста(т)уту права кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], запи(с)ую е(и), жоне мое(и), пне(и) Ѡвдо(т)и на трете(и) ча(с)ти име(н)я мое(г)[о], котораѧ сѧ ча(ст) мнѣ ѡ(т) брата моего И(л)яша ув о(д)дѣле у Гулѧ(л)нико(х) зо(с)тала, соро(к) ко(п) гроше(и) ли(тв)ское ли(ч)бы. А ку тому, е(ст)ли бы(х) што ме(л) прикупи(ти) а(л)бо е(ст)ли бы яки(м) спа(д)ко(м) на мене при(и)ти мело, та(к) те(ж) на трете(и) ча(сти) в то(и) же суме в сороку копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) де(р)жати и (в)жива(ти) до ты(х) часо(в), поко(л) тую соро(к) ко(п) де(ти) нши, которые, е(ст)ли бо(г) да(ст), з нею мети буду; а е(ст)ли бы(х)мо дете(и) не ме(ли), ино бли(з)кие мои е(и) ѡ(т)даду(т). И во(л)на ѡна тое вѣно свое соро(к) ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене е(и) записаное, ѡ(т)да(ти) и за(с)тави(ти), кому хотечи дарова(ти), ку (с)воему пожи(т)ку ѡбе(р)нути, яко сама налепе(и) розумею(чи). А де(ти) або бли(з)кие мои того е(и) заборони(ти) не маю(т), што сѧ те(ж) дотыче(т) ста(т)ку мое(г)[о] рече(и) рухомы(х), яко гроше(и) готовы(х), та(к) ша(т), коне(и) е(з)дны(х) и и(н)ши(х) рече(и) рухомы(х), которые ку име(нню) не прилегаю(т), то все жоне мое(и) мило(и) Ѡ(в)до(т)и на вечно(ст) запи(с)ую. Во(л)на жона моя Ѡ(в)до(т)я по животе мое(м) тые рухомы(и) // речи к рука(м) свои(м) ме(ти) и (в)жива(ти) часы ве(ч)ными. А в то ни(х)то ся з дете(и) ани з бли(з)ки(х) мои(х) вступова(ти) сѧ не маю(т). Што сѧ дотыче(т) стада сверепъего, которое ѡна за собою в до(м) мо(и) прине(с)ла, двѣ сверипе а конѧ, то ѡна яко вла(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) буде(т) мети, а в то сѧ ни(х)то вступова(ти) не мае(т). На (ш)то е(с)ми жоне мое(и) Ѡвдо(т)и се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю да(л). А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] до(б)ре сведоми па(н) Лаври(н) Богушеви(ч) Ивани(ц)ки(и), а па(н) Семе(н) Ла(с)кови(ч) Че(р)нъчи(ц)ки(и), а па(н) Василе(и) Ва(н)кови(ч) Ве(р)бъски(и). И проси(л) есми и(х) мл(сти) выше(и) писаны(х) пано(в) ѡ приложе(н)е печате(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчини(ли) и печа(ти) свои к сему мое(му) ли(с)ту приложи(ти) рачили. Писа(н) у Володиме(ри) року бо(ж)его тисеча пя(т)со(т) ше(ст)десятого, м(с)ца ма(р)та, семого дня.

223 зв.

4. Дарчий запис Михайла Михайловича Свинуського на маєток войнин, що відписується служебникові Павлові Яцьковичу Черневському.

Акт від 7 жовтня 1569, № 28, 1.
Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

40 зв.

Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свину(с)ки(и), чиню я(в)но и вы(з)нава(м) ты(м) моимъ листомъ, кому буде(т) потребъ то(г)[о] ведати або, чтучи его, слышати, нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м),иж-е(м), дозна(в)ши веръные послуги служе(б)ника моего Па(в)ла Яцковича Черневъско(г)[о]⟨.⟩ которы мнѣ з молодо(с)ти ле(т) свои(х) вѣрне⟨.⟩а пра(в)диве служи(л), и не хотечи я ты(х) послугъ его ве(р)ны(х) ку собе до(з)налы(х) даре(м)не ѡтпусти(ти), име(н)е мое вла(ст)ное ѡ(т)чи(з)ное Во(и)ни(н), которое ку Свинухо(м) прислухало, з дворо(м), с пашнею дво(р)ною, с по(л)ми и сеножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) ихъ зе(м)лями⟨.⟩ и зо (в)сими платы и доходы тому слу-

жєбнику моєму Па(в)лу Яцковичу Чє(р)нєвъскому даю, дарую и записую єму самому, жонє, и дѣтє(м), и пото(м)комъ єго ⟨,⟩ на вє(ч)ныє чсы. А, чого
41 бжє ухо // ва(и), на мєнє чсу смєртного, тогды ѡ(н) самъ с ты(м) имє(н)ємъ вышє(и) рєчєны(м) Вои(ни)но(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє Фєдорє Фєдоро(в)нє до живота єє служи(ти) має(т)⟨.⟩ А жона моя того имє(н)я Во(и)нина в нє(г)[о] ѡты(и)мовати и з нєго руша(ти) нє має(т)⟨.⟩ яко(ж) и сама ма(л)жо(н)ка моя на то по(з)волила⟨.⟩ А по животѣ єє то(т) служєбни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)нєвски(и), жона, дѣти и пото(м)ковє єго с ты(м) имє(н)ємъ Во(и)нино(м) кому хотячи служити буду(т) во(л)ни⟨.⟩ А є(ст)ли бы жона моѧ въсхотєла заму(ж) по(и)ти, а бли(з)киє мои хотєли бы суму пнзє(и), ѡ(т) мєнє є(и) записаную, ѡ(т)ложи(ти), а имє(н)я къ свои(м) рука(м) мѣти, тогды такжє то(т) служєбни(к) мо(и) Павє(л) Чє(р)нє(в)ски(и) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго прє(д) сѧ тоє имє(н)є дє(р)жати и (в)живати має(т) вѣчнє во(д)лу(г) сєго листу моєго запи(с)ного⟨,⟩ И волє(н) ѡ(н) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго тоє имє(н)є Во(и)ни(н) ѡ(т)да(ти), прода(ти), записа(ти) и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)ному ѡбє(р)нути та(к), яко са(м) налєпє(и) розумѣючи, а бли(з)киє мои з о(т)ца и (з) ма(т)ки моє(и) ни(х)то з ни(х) то(г)[о] имєнѧ в нєго ѡты(и)мовати⟨.⟩ и никоторы(м) право(м) в нє(г)[о] того имє(н)ѧ по(и)скива(ти) нє маю(т), ѡдно то ѡ(н) споко(и)нє маєть дє(р)жати вє(ч)ными чсы⟨.⟩ На то єсми служєбнику моєму Павлу Чє(р)нєвскому да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми єго мл(ст) кнзъ Рома(н) Фєдорови(ч) Са(н)кгу(ш)кови(ч), староста житомє(р)ски(и), панъ Пєтръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), пнъ Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) а панъ Я(ц)ко Фєдорови(ч) Рогачо(в)ски(и), и за про(з)бою моєю и(х) мл(ст) пєча(ти) сво(и) к сєму моєму листу⟨.⟩ приложити рачи(ли). А на (т)вє(р)до(ст) и свою пєча(т) єсми приложи(л) к сєму моєму ли(ст)у. Писа(н) у Свинусє(х) лѣта бо(ж)є(г)[о] нарожє(н)я тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєсяты(и), м(с)ца ѡктє(б)ра, три(д)цатого дня.

5. Дарчий лист Михайла Свинуського, даний Павлові Черневському на маєток Войнин.

Акт від 17 січня 1570, № 63, 1.
Випис з книг гродських від 3 листопада 1560.

126 зв. Я, Миха(и)ло Миха(и)лови(ч) Свинуски(и), чиню явно и вы(з)навамъ ты(м) мои(м) листо(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєда(ти) або, чту(чи) єго, слыша(ти), нишєшни(м) и на потомъ будучи(м), иж є-(м) [...], знавши
127 вѣрныє послу(ги) служєбника моє(г)[о] Павла Чєр(н)євъско(г)[о], // которы(и) мнє з молодости лє(т) свои(х) вєрнє а правдивє служи(л), и нєхотячи я ты(х) послу(г) єго вєрны(х) ку собє дозналы(х) дарємнє ѡпусти(ти), имє(н)є моє вло(ст)ноє ѡ(т)чи(з)ноє Во(и)нинъ, котороє к Свинюха(м) прислуха(ло), з дворо(м), з пашнєю дво(р)ною, з по(л)ми, з сєножа(т)ми, з лю(д)ми и ихъ зємлями и зо всѣми платы и доходы тому Павлу Чє(р)нєвъскому записую, даю и дарую єму само(му), жонє, дѣтємъ и пото(м)комъ єго на вє(ч)ныє часы. А, чого ожє вхова(и), на мєнє ча(с)у смє(р)тєлно(г)[о], тогды ѡ(н) самъ с ты(м) имѣнъє(м) свои(м), вышє(и) рєчєны(м) Воинино(м), малжо(н)цє

моε(и) пнε(и) Фεдорε Фεдоровнε до живота εε служи(ти) маε(т). А жона моя то(г)[о] имѣнья Воинина в нε(г)[о] ѡты(и)мова(ти) и з нε(г)[о] руша(ти) нε маε(т), яко(ж) и сама ма(л)жонка моя на то по(з)волила. А по живо(тε) εε то(т) служεбни(к) мо(и) Павε(л) Чε(р)нεвски(и), жона, дѣти и потомки εго с ты(м) имѣньε(м) Воинино(м) кому хотεчи служи(ти) буду(т) волни. А εсли бы жона моя схотѣла заму(ж) по(и)ти , а бли(з)киε мо(и) хотѣли бы суму пнзε(и) ѡ(т) мεнε ε(и) записа(н)ую ѡ(т)ложити, а имѣнъε к рука(м) свои(м) мѣти, тогды так жε то(т) служεб(ни)к мо(и) Павε(л) Чεрнε(в)ски(и), жона, дѣти и потомки εго, прε(д) ся тоε имѣнъε дε(р)жа(ти) и вжива(ти) маε(т) вѣчнε по(д)лу(г) сεго ли(с)ту моε(г)[о] записно(г)[о]. Волε(н) ѡ(н) самъ, жона, дѣти и пото(м)ки ε(г)[о] тоε имѣньε Воини(н) ѡ(т)да(ти), и прода(ти), и записати, и ку своε(му) липшо(му) а пожиточному ѡбε(р)ну(ти) такъ, яко са(м) налεпи(и) розумεючи. А бли(з)ки[...] // з о(т)ца и (з) ма(т)ки, ни(х)то 127 зв.
з ни(х) то(г)[о] имѣнья в нε(го) ѡты(и)мовати и никоторы(м) право(м) в нε(г)[о] то(г)[о] имѣнья по(и)скивати нε маю(т), ѡдно то ѡ(н) споку(и)нε маε(т) дръжа(ти) вѣчными часы. На то εсми служεбнику моεму Па(в)лу Чε(р)нεвьско(му) да(л) сε(с) мо(и) ли(ст) по(д) моεю пεча(т)ю. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрε свεдоми εго мл(с)тъ кня(з) Рома(н) Фεдорови(ч) Са(н)кгушко, староста житоми(р)ски(и), па(н) Пε(т)ръ Богданови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и), па(н) Павε(л) Ѡлεхнови(ч) Шпаковъски(и), па(н) Яцко Фεдорови(ч) Рогачо(в)ски(и). И за про(з)бою моεю и(х) м(л) пεча(ти) сво(и) к сεму моεму ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и на твε(р)дость свою пεча(т) εсми приложи(л) к сεму моε(му) листу. Писа(н) у Свинюсε(х) року бо(ж)го тисяча пя(т)со(т) шε(ст)дεсяты(и), м(с)ца ѡктεбря, три(д)цатого дня.

6. Привінковий запис Дмитра Долматовича, даний його жінці Федорі Єлівні.

Акт від 23 січня 1567, № 19, 1.

Я, Дмитръ До(л)матови(ч), ѡзна(и)мую самъ на сεбε си(м) моимъ листомъ, кому будεть потрεба того вεдати або, чтучи εго, слышати, и(ж) з воли 26
бо(ж)εε а с порады приятεлε(и) мои(х) понѧ(л) εсми собε в ма(л)жε(н)ство па(д)чεрицу пна А(н)дрεѧ Ти(х)новича Кисεлѧ а до(ч)ку жоны εго мл(с)ти пнεε Марины Русино(в)ны па(н)ну Фεдору Ело(в)ну, по которо(и) взѧ(л) εсми вы(п)равы в пна А(н)дрεѧ и (в) εго мл(с)ти панεε в золотε, в сεрεбрε, в пε(р)ла(х), в шата(х) и (в) ы(н)ши(х) рухомы(х) рεча(х) сто копъ гршε(и) на лито(в)скую ли(ч)бу, по дεсѧти пнзе(и) у грошъ. А та(к) ѧ напроти(в)ку того внεсε(н)ѧ жоны моεε па(н)ны // Ело(в)ны записую ε(и), жонε моε(и), 26 зв.
дарую на ѡ(т)чи(з)нε моε(и) на Иса(и)ко(х) а на Чигиро(х), и к тому εстли бы(х) прикупи(л) або выслужи(л) або якимъ-ко(л)вεкъ ѡбычаεмъ набы(л) и на всεмъ ста(т)ку моεмъ и всю маεтность мою, злото, срεбро, шаты, кони и (в)си рухомыε рεчи ε(и), жонε моε(и), записую и дарую. Маεть жона моѧ Фεдора Ело(в)на по моε(м) животε тыε имε(н)ѧ мои, и стато(к), и всю маεтьность мою к рукамъ своимъ дε(р)жати и вживати и ку налεпшому пожи(т)ку своεму ѡборочати, а бли(з)киε и вси крε(в)ныε мои в то сѧ ничи(м) вступовати нε маю(т). А εстли бы заму(ж) пошла, то(г)ды бли(з)киε и крε(в)ны

мои, єстли похотѧ(т) тыє имє(н)ѧ мои к рукамъ своимъ мети, маю(т) є(и) ѡ(т)дати сто ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, а стато(к) и всѧ має(т)ность моѧ маєть при нє(и) зостати. А єстли бы бли(з)киє и крє(в)ныє мои, не ѡ(т)-давши є(и) тоє сумы пнзє(и), с ты(х) имєнє(и) чимъ-ко(л)вєкъ рушити мєли або якую кри(в)ду и пєрєка(з)у є(и) в томъ чинити мєли, то(г)ды мають заруки заплати(ти) господару королю сто ко(п) гршє(и). А жонє моє(и) Фєдорє Еловнє другую сто ко(п) гршє(и). А заплати(в)ши тую заруку, прє(д) сѧ має(т) ѡна споко(и)нє ты(х) имєнє(и) мои(х) вживати, поки заму(ж) по(и)дєть. И на то(м) далъ єсми жонє моє(и) Фєдорє Еловнє сє(с) мо(и) листъ з моєю пєча(т)ю и с подъпи(с)ю властноє руки моєє. А при томъ были и(х) мл(с)ть панъ Тимофє(и) Кисє(л) До(л)гини(ц)ки(и), па(н) Фалєли(и) Лвови(ч) Ма(р)-ко(в)ски(и) а па(н) Павє(л) Фєдоровичъ Корыстє(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Григо(р)єви(ч) Привєрєдо(в)ски(и), па(н) Думитръ Иванови(ч) Рогози(н)-
27 ски(и)⟨.⟩ а па(н) Василє(и) Григо(р)єви(ч) // Привєрєдо(в)ски(и). И про-си(л) єсми и(х) мл(с)ти ты(х) вє(р)ху писаны(х) пно(в) ѡ приложє(н)є пєча-тє(и) к сєму моєму листу. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то вчинили и пєчати свои приложили. Пса(н) у Дорогиничо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)сотъ шє(ст)дєсѧтъ пє(р)вого, м(с)ца июнѧ, пє(р)вого днѧ.

7. Уступний запис Єпестимії Василівни Дривинської на частину спадщинного маєтку, від якого вона відреклась на користь батька і братів.

Акт від 17 січня 1577, № 195, 3.
Випис з книг гродських від 7 січня 1563.

217 Я, Епє(с)ти(м)я Васи(л)євна Дриви(н)скаѧ, вє(с)поло(к) из мужє(м) мои(м) Миха(и)ло(м) Сємєновичо(м) вы(з)наваєм сами на сєбє си(м) нши(м) ли(с)то(м), кому будє(т) по(т)рєба того вєда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти), ко(ж)дому, тєпєрє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), што (ж) ѡтє(ц) мо(и) па(н) Василє(и) Дриви(н)ски(и), выдаю(чи) мєнє у ма(л)жє(н)ство за мужа моє(г)[о] Миха(и)ла Сємєно(ви)ча, да(л) мнѣ вѣна готовы(х) грошє(и) соро(к) ко(п). А я ѡ(т)цу своєму па(н)у Васи(л)ю Дриви(н)скому за (т)ую суму по-(с)тупила и записала до живота є(г)[о] ча(ст) свою матєри(с)тую з дєлу ров-но(г)[о] ѡ(т) бра(т)и и ѡ(т) сє(ст)ръ мои(х) вы (и)мє(н)ю в Дривини, котораѧ на мєнє право(м) прирожоны(м) приходить. А по животє ѡ(т)ца моє(г)[о] тую ча(ст) свою в Дривини бра(т)и своє(и) Фєдору а Е(в)гєнию по(с)тупи(ла) и за(писала) вєчными часы, вырєкаючисѧ с тоє ча(с)ти. А я сама, и му(ж) мо(и), и дє(ти) нши нє маємо в тую ча(ст) вступова(ти) сѧ ани по(д) ними по(и)скива(ти) на вє(ч)ныє часы. Во(л)ни ѡни тую ча(ст) ѡ(т)да(ти) и про-да(ти), за(с)тави(ти) и записа(ти) и куды хотєчи ку своєму до(б)рому а по-житочнє(и)шому ѡбє(р)нути. На што я, Епє(с)ти(м)я, з мужє(м) мои(м) Ми-ха(и)ло(м) Сємєновичо(м), даю сє(с) мо(и) ли(ст) вла(ст)ного писа(н)ѧ руки мужа моєго. А при то(м) бы(л) и того добрє свєдо(м) па(н) Лаври(н) Богу-шєви(ч) Ивани(ц)ки(и). И за (п)ро(з)бою ншою пєча(т) свою приложи(л) к сєму ншо(му) ли(с)ту. Писа(н) у Дривини лѣта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ ти-сєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєся(т) второ(г)[о], м(с)ца июлѧ, два(д)ца(т) сємо(г)[о] днѧ.

8. Повноважний лист Жигимонта Августа володимирському городничому Михайлові Козинському щодо дарування чотирьох волок землі Стахею Дмитровичу в нагороду за боротьбу з московським військом.

Акт від 19 січня 1577, № 202, З.

Жикгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)ю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), вε(ли)ки(и) 229 зв.
кня(з) ли(тв)ски(и), ру(с)ки(и), пруски(и), жомон(т)ски(и), мазовε(ц)ки, лифля(нт)ски(и) и ины(х). Ма(р)ша(л)ку ншому горо(д)ничому володимε(р)скому па(н)у Миха(и)лу Ти(х)нови(ч)у Кози(н)скому. Повεдаε(м) тобε, и(ж) мы з ла(с)ки нашоε г(с)дръскоε за чоло(м) би(т)εмъ зεмянина ншо(г)[о] Стахεя Дми(т)ровича для слу(ж)бъ εго цно(т)ливы(х), жε ѡ(н), буду(чи) у би(т)вε сεε прошлоε зимы, кгды з ла(с)ки бо(ж)εε во(и)ско нεприятε(л)скоε моско(в)скоε з гε(т)мано(м) εго Шу(и)ски(м) чεрε(з) во(и)ска нши поражоно, добрε собε та(м), яко на члвка рыцε(р)ского нальжи(т), почина(л), гдε и (з)ранε(н)ε нεпомалу шко(д)ливоε з вло(м)но(ст)ю чло(н)ко(в) εго по(д)ня(л), лε(д)вε жи(в) ѡ(с)та(л), да(ли) εму чоты(ри) волоки зε(м)ли пу(с)тыε, лю(д)ми не ѡсεлыε, кгру(н)ту мε(с)та ншо(г)[о] Володимε(р)ско(г)[о]. А и(ж) справа помεры а(л)бо рεвизиε воло(ч)ноε кгру(н)то(в) ѡно(г)[о] за(м)ку и мε(с)та ншо(г)[о] Володимε(р)ского тобε ѡ(т) на(с) поручоно про то, абы εси, зъεха(в)ши ѡ(в)дε до Володимεра, тую чотыри волоки пу(с)ты(х) кгру(н)ту ншо(г)[о] воло(к) мε(ст)ски(х), гдε на ѡ(д)но(м) мε(ст)цу εму ѡ(т)мεри(л), завε(л) и пода(л) и в то εго увεза(л). Писа(н) у Па(р)цовε лεта бо(ж)εго нарожε(н)я тисεча пя(т)со(т) шε(ст)дεся(т) чε(т)вε(р)то(г)[о], м(с)ца авгу(с)та, дεвято(г)[о]на(д)ца(т) дня. Тут по(д)пи(с) руки εго к(р) м(л) а пото(м) писа(р)скоε тыми словы: Я(н) Ши(м)кович, ма(р)шало(к), писа(р).

9. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт № 15, З.

Во (и)мε бо(ж)ε ста(н) сѧ. Ами(н). Я, Ѡникε(и) Богданови(ч) Бутε- 12
ти(ц)ки(и), будучи εщε при добро(и) памεти, вεдаючи тε(ж) тоε, што ка(ж)дому хрεстѧ(н)скому члвку налεжи(т) учини(ти), росказа(л) εсми вла(ст)нε самъ усты своими то(т) тεстамε(нт) мо(и) написати, на што ε(ст) вла(ст)наѧ волѧ моѧ, иж-ε(м) упроси(л) и(х) мл(с)ти пна Ивана Пε(т)ровича Калусо(в)ского, су(д)и володимε(р)ского кгро(д)ского, а пна Фεдора Васи(л)εвича Калусо(в)ского⟨,⟩ и да(л) εсми и(х) мл(с)ти в опεку у мо(ц) и ув оборону ѡто (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дεтε(и) мои(х) двоε — Ѡлεну а Ма(к)гдалεну — и всю ча(ст) имε(н)ѧ моεго у Бутεтича(х), у повεтε Володимε(р)скомъ а в повεтε ѡ(в)руцко(м) Вεлавъско, которы(и) ув о(д)дѣлε маю ѡ(т) брата моεго ста(р)шого пна Романа, и всю маε(т)но(ст) мою, што ѡни яко ѡпεкуновε маю(т) ты(м) та(к) шафовати и владнути, якъ на и(х) ста(н) приналεжи(т)⟨.⟩ А жона моѧ бε(з) воли и вεдомости и(х) нε маε(т) ничи(м) шафовати а(ж) што будε(т) з волεю и(х), што (ж) тε(ж)εсми записа(л) жонε моε(и) Га(н)нε по(л)тораста ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х) εε вла(ст)ного внεсε(н)я в до(м) мо(и). Я ε(и) тую по(л)тораста ко(п) грошε(и) записа(л)

на трете(и) части име(н)я моего ты(х) часте(и) мои(х) у Бутетичо(х) и у Вела(в)ску, што шире(и) а достаточне(и) е(ст) на листе вено(в)номъ ѡ(т) мене дано(м) ѡписано, которы(и) есми ли(ст) вено(в)ны(и) да(л) сво(и)ми вла(ст)-
12 зв. ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повету Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] мне з урѧду на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) есми его самъ устне, абы то(т) ли(ст) указавши его мл(с)ти пану по(д)старостему воло(ди)ме(р)скому пану Миха(и)лу Павловичу и каза(л) у книги кгро(д)ские записа(т). А записавши, никому и(н)шому до ру(к) не да(л), ѡ(д)но ѡпекуномъ пну Ивану а пну Федору Калусо(в)скимъ. А е(ст)ли бы жона моя хотела по(и)ти заму(ж), тогды мае(т) ѡ(д)но на трете(и) части, яко в листе веновно(м) ѡписано, седе(ти) до живота своего а до то(г)[о] часу, покуле заму(ж) не по(и)де(т), з де(т)ми моими седе(ти) и (в) моцы свое(и) мети и и(х) уживати вси части име(н)ѧ я(к) в Бутетичо(х), та(к) те(ж) и в Вела(в)ску. А е(ст)ли бы те(ж) дети мо(и), доро(с)ши ле(т) свои(х), хотели тую третюю часть ѡ(т) мене у вѣне ѡписаную к рукамъ своимъ мети, то(г)ды маю(т) напере(д) тую суму пнзе(и) по(л)тораста ко(п) грош(и) лито(в)ски(х) вси спо(л)на ѡ(т)давши, то(ж) тую ча(ст) к рука(м) свои(м) мети, а што сѧ дотыче(т) до(л)говъ мои(х), то е(ст) напере(д), што есми вине(н) пану Ворисцъкому пѧ(т)десѧ(т) ко(п) и две копе гроше(и) лито(в)ски(х), ты(и) пнзи маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вела(в)ские ви(н)ни дати два(д)ца(т) копъ гроше(и) лито(в)ски(х) готовы(х), а и(н)шее те(ж) ми ви(н)ни ме(д) дати. И то(т) до(л)гъ мае(т) жона моя з ведомо(ст)ю ты(х) ѡпекуно(в) плати(ти), а жиду володиме(р)скому Шмо(и)лу вине(н) есми пѧ(т) копъ гроше(и), пне(и) Федорово(и) Со(л)тановича пнее Га(н)ны две копе гроше(и), а и(н)шему те(ж) есми никому не вине(н), ѡ(д)но богу мл(сти)вому дшею, а зе(м)ли тело(м). И мае(т) то(т) тастаме(нт) мо(и) и (в)ла(ст)наѧ воля моѧ ѡста(т)нѧѧ при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко выше(и) написано. А (х)то бы ко(л)векъ хоте(л) то(т) тастаме(нт) мо(и) чимъ-ко(л)ве с кро(в)ны(х) борони(ти) або дете(и) мои(х) нарушати, то(т) буде(т) повине(н) на врѧ(д) замъку Володиме(р)ско(г)[о] заплати(ти) сто копъ гроше(и), а заплативъши пре(д) сѧ, мае(т) то(т) мо(и) тастаме(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж) есми то(т) тастаменъть далъ пну Ивану а пну Федору Калусо(в)ски(м) по(д) моею
13 печатью // и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное руки мое. А при то(м) те(ж) были и, того добре сведомы, за про(з)бою моею и печа(ти) свои приложили и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулеви(ч), па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и), а па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч), возны(и) повету Воло(ди)ме(р)ского, мне на то(т) ча(с) з урѧ(д)у приданы(и). Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нароже(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) ше(ст)десѧ(т) ѡсмого, м(с)ца се(н)тебрѧ, третего дня.

10. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1579, № 25, 1.

34 Я, Ѡнике(и) Богданови(ч) Ставе(ц)ки(и), чиню явно и ѡзна(и)мую то си(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) потреба того веда(ти), тепе(р) и на пото(м) будучи(м), ижъ з ласки а милосе(р)дъя бо(ж)его з радою приятеле(и)

и вло(с)ною волєю моєю поня(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство до(ч)ку нє-бо(ж)чика пна Ивана Федоровича Клюского па(н)ну Га(н)ну и (в)зя(л) єсми по нє(и) яко ма(л)жо(н)цє своє(и) вєна, посагу я(к) готовыми гро(ш)-ми, та(к) в золотє, в срєбрє, в пє(р)лахъ, в шатахъ, в конє(х) и ув ы(н)ши(х) рєча(х) по(л)тораста копъ грошє(и) ли(тв)скои монєты, личє(чи) по дєсє-ти // пнзє(и) бєлы(х) у грошъ. А та(к) я, до(з)на(в)ши и маю(чи) ку собѣ 34 зв.
ѡ(т) своєє милои ма(л)жонки пнєє Га(н)ны великоє добродє(и)ство и учти-воє захова(н)є в ма(л)жє(н)ствє, котороє ѡна ку мнѣ, мужу своєму, має(т) и ѡ(т)казує(т) та(к) напроти(в)ку того вєна готовы(х) грошє(и) и (в)си(х) рєчє(и) внєсє(н)я єє, котороє ѡна изъ собою в до(м) мо(и) внєсла, яко те(ж) з осо(б)ливо(и) ласки а милости своєє ма(л)жє(н)ско(и), которую ку нє(и) ма(м), даю, да(р)ую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Га(н)нє на трєтє(и) ча(сти) всєго имє(н)я моєго в Бутєточо(х) и у повєтє Ѡвруцко(м) у Вєла(в)[с]ку, на то(и) ча(сти) моє(и) которую ѡ(т) брати своєє ув о(т)дєлє маю, по(л)тораста копъ грошє(и) ли(тв)скоє монє-ты, личєчи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш). И, чого пнє бжє ухова(т) рачи, на мєнє чсу смєртъного, тогды жона моя пни Га(н)на по животє моє(м) має(т) на то(и) трєтє(и) части всєго имє(н)я моєго, на которо(и) я є(и) по(л)-тораста ко(п) грошє(и) записа(л), споко(и)нє сєдє(ти) и то к рука(м) свои(м) дє(р)жати и вживати до живота своє(г)[о]. А дєти мои, которы(и) с нєю мє(ти) буду, бра(т)я и нихто с крє(в)ны(х) и прирожоны(х) мои(х) нє маю(т) ма(л)жо(н)ки моєє пнєє Га(н)ны с тоє трєтєє части всєго имє(н)я моєго ру-ша(ти) и никоторыми причинами ѡ(т)то(л) єє вытиска(ти) и жа(д)но(и) кри(в)-ды на то(м) єи дєлати нє маю(т). А є(с)ли бы заму(ж) по(и)ти всхотєла, тог-ды дє(ти) або бра(т)я и крє(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни будуть пє(р)вє тую суму по(л)тораста копъ грошє(и) ли(тв)ски(х), которую я ма(л)жо(н)цє своє(и) пнє Га(н)нє да(л), даровалъ и си(м) листо(м) мои(м) записа(л), ни-чи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но готовыми грошъми до ру(к) єє ѡ(т)да(ти). То(ж) тую трєтюю ча(ст) во (в)сємъ имє(н)и моє(м) до ру(к) свои(х) мєти а нє за-пла(ти)вши ѡноє сумы по(л)тораста копъ грошє(и) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє, дє(тє), бра(т)я, крє(в)ны(и) и нихто з бли(з)ки(х) мои(х) нє маю(т) ся в тую трєтюю ча(ст) всєго имє(н)я моєго в Бутєтичохъ и у Вє-ла(в)ску, што я в дє(р)жа(н)и своє(м) маю ѡ(т)чи(з)ного и набытого, ничи(м) вступова(ти) и никоторы(и) пєрєказы и тру(д)ности на то(м) є(и) дєла(ти) нє маю(т). Алє має(т) то ма(л)жо(н)ка моѧ ув оно(и) сумє вышє(и) мєнєно(и) споко(и)нє дє(р)жати и (в)живати. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую суму по(л)тораста ко(п) грошє(и), ѡ(т) мєнє є(и) дарованую и записаную, та(к) при животє, я(к) и по животє моє(м) ѡ(т)да(ти), даровати, записа(ти), або гдє-ко(л)вє ѡбє(р)нути, я(к) сама налєпє(и) // розумєючи, 35
яко влосно(ст) свою. А то(г)[о] є(и) якъ я са(м), та(к) тє(ж) ни(х)то з бли(з)-ки(х) мои(х) заборони(ти) и в то ся жа(д)ными причинами вступовати нє має(т). И на то єсми да(л) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. При чо(м) тє(ж) бы(ли) и то(г)[о] добрє су(т) вѧдоми и(х) млсть пнъ Гаврило Зброхо-ви(ч) Воюти(н)ски(и), пнъ Миха(и)ло Иванови(ч) Дро(з)дє(н)ски(и), пнъ Иванъ Ваньківи(ч) а пнъ Ива(н) Яцъ(ко)ви(ч) Лє(ти)ньски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(сти) ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х) мл(ст) за про(з)бою моєю то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) приложили к сєму моєму листу. Писа(н)

у Бутε(ти)чо(х) лεта бо(ж)εго нарожε(н)я тисεча пя(т)со(т) шε(ст)дεся(т) чε(т)вε(р)того, м(с)ца дεкабря, сεмы(и) днь.

11. Привінковий запис Оникія Богдановича Ставецького на суму грошей на третині маетку, даровану його жінці Ганні.

Акт від 3 жовтня 1569, № 14, 3

11 Я, Ѡники(и) Богданови(ч) Ставε(ц)ки(и), чиню я(в)но и ωзна(и)мую то
си(м) мои(м) листо(м), кому будε(т) по(т)рεбъ того вεдати, тεпε(р) и на по-
то(м) будучи(м), и(ж) з ласки а милосε(р)дъѧ божεго з радою приятεлε(и)
и вло(ст)ною волεю моεю понѧ(л) εсми за сεбε в ма(л)жε(н)ство дочку нε-
бо(ж)чика пна Ивана Фεдоровича Клю(с)кого па(н)ну Га(н)ну и взѧ(л)
εсми по нε(и) яко ма(л)жε(н)цε своε(и) вѣна, посагу яко готовыми грошъми,
та(к) в золотε, в сεрεбрε, в пε(р)ла(х), в шата(х), в конε(х) и в ы(н)ши(х)
рεча(х) по(л)тораста ко(п) грошε(и) лито(в)скоε монεты, личεчи по дεсεти
пнзε(и) бεлы(х) у грошъ. А та(к) ѧ, до(з)навши и маю(чи) ку собε ω(т) своεи
мило(и) ма(л)жε(н)ки пнε(и) Га(н)ны вεликоε добродε(и)ство и (в)чтивоε
захова(н)ε в ма(л)жε(н)ствε, котороε ωна ку (м)нε, мужу своεму, маε(т)
и ω(т)казуε(т), та(к) напроти(в)ку того вεна готовы(х) грошε(и) и (в)сих
рεчε(и) внεсε(н)ѧ εε, котороε ωна и(з) собою в до(м) мо(и) внεсла, яко тε(ж)
з особливоε ласки а милости своεε ма(л)жε(н)скоε, которую ку нε(и) ма(м),
даю, дарую и симъ листо(м)ъ моимъ записую ма(л)жε(н)цε моε(и) мило(и)
пнε(и) Га(н)нε на трεтε(и) части всεго имε(н)ѧ моεго в Бутѧтича(х) и в повεтε
Ѡвруцко(м) у Вεлавъску, на то(и) части моε(и), которую ω(т) бра(т)и своεε
ув одъдѣлε маю по(л)тораста копъ грошε(и) лито(в)скоε монεты, личε(чи)
11 зв. по дεсεти пнзε(и) бεлы(х) у гро(ш). И, чо(г)[о] пнε бжε // уховати рачи,
на мεнε часу смε(р)тного, то(г)ды жона моя пни Га(н)на по животε моεмъ
маε(т) на то(и) трεтε(и) части всεго имε(н)я моεго, на которо(и) ѧ ε(и) по(л)-
тораста ко(п) грошε(и) записа(л) споко(и)нε сεдε(ти) и то к рукамъ свои(м)
дε(р)жати и (в)жива(ти) до живота своεго, а дε(ти) мои, которыε с нεю мεти
буду, бра(т)я а нихто с крε(в)ны(х) и прирожоны(х) мои(х) нε маю(т) ма(л)-
жо(н)ки моεε пнεε Га(н)ны с тоε трεтεε части всεго имε(н)ѧ моεго рушати,
никоторыми причынами ω(т)то(л) εε вытискати и жа(д)ноε кры(в)ды на то(м)
ε(и) дεлати нε маю(т)⟨.⟩ А εсли бы заму(ж) по(и)ти хотεла, то(г)ды дε(ти)
або бра(т)ѧ и крε(в)ны(и) мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) пε(р)вε тую суму
по(л)трεта ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х), которую ѧ ма(л)жε(н)ци своε(и)
пнε(и) Га(н)нε да(л), дарова(л) и си(м) листомъ моимъ записа(л), ничи(м)
и(н)ши(м), ω(д)но готовыми грошъми до ру(к) ε(и) ω(т)дати, то(ж) тую трε-
тюю ча(ст) во всεмъ имε(н)ю моε(м) до ру(к) свои(х) мεти, а нε заплати(в)ши
ωноε сумы по(л)тораста копъ грошε(и) ма(л)жонцε моε(и) пнε(и) Га(н)нε,
дε(ти), бра(т)ѧ, крεвны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) нε маю(т) сѧ в тую
трεтюю ча(ст) всεго имε(н)ѧ моεго в Бутѧтичо(х) и у Вεлавъску, што в дε(р)-
жа(н)и своεмъ маю ω(т)чи(з)ного и набытого ничимъ вступовати и никотороε
пεрεказы и тру(д)ности на томъ ε(и) дεлати нε ма(ю)т, алε маε(т) ма(л)жо(н)-
ка моя ув оно(и) сумε вышε(и) помεнεно(и) споко(и)нε дε(р)жати и (в)жи-
вати. И во(л)на будε(т) ма(л)жо(н)ка моѧ пни Га(н)на тую суму полтораста
копъ грошε(и), ω(т) мεнε ε(и) дарованую и записаную, такъ при животε,

яко и по животє моємъ ѡ(т)дати, даровати, записати або гдє-ко(л)вє(к)
ѡбє(р)нути, якъ сама налєпє(и) розумєючи яко влостьно(ст) свою⟨.⟩ А того,
якъ ѧ самъ, такъ тє(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) забороняти и в то(м) сѧ
жа(д)ными причинами вступовати нє має(т). И на то єсми да(л) ма(л)жє(н)ци
моє(и) пнє(и) Ганънє сє(с) мо(и) листъ // по(д) пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю 12
вла(с)ноє руки моєє. Причо(м) тє(ж) были и того добрє су(т) вѧдомы и(х)
мл(ст) Гаврило Зброхови(ч) Воюти(н)ски(и), панъ Миха(и)ло Иванови(ч)
Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ванкови(ч), а па(н) Ива(н) Я(ц)ковичъ Лѣ-
ти(н)ски(и). И проси(л) єсми и(х) мл(с)ти ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х)
мило(ст) за про(з)бою моєю то вчини(ли)⟨,⟩ и пєчати сво(и) приложи(ли)⟨,⟩
к сєму моєму листу. Писа(н) у Бутѧтичо(х)⟨,⟩ лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ
тисѧча пѧтсо(т) шє(ст)дєсѧ(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца дєкабря, сємого днѧ.

12. Увяжчий лист Михаила Тихоновича Козинського щодо видачі Стахею Дмитровичу за його військові заслуги чотирьох волок землі

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Я, Миха(и)ло Ти(х)нович Кози(н)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дря к(р) 229 зв.
м(л) горо(д)ни(и) (!) воло(ди)мє(р)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) ли(с)-
то(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ то(м) вѣда(ти) хотє(л), и(ж) што г(с)дрь к(р)
єго мл(ст) па(н) на(ш) мл(сти)вы(и) з ла(с)ки своєє г(с)дрьскоє за чоло(м)
би(т)є(м) зємєнина єго м(л) г(с)дрьско(г)[о] пна Стахєя Дми(т)ровича и (д)ля
по(ц)тивы(х) служо(б) єго, которыє ѡ(н), будучи в би(т)вє проти(в)ку нє-
приятєля єго м(л) г(с)дрьско(г)[о] во(и)ска мо(с)ко(в)ско(г)[о], яко члвкъ
рыцє(р)ски(и) з сєбє ѡказыва(л) и чини(л), чоты(ри) волоки зє(м)ли кгру(н)-
ту мє(с)та Володимє(р)ско(г)[о] єму да(ти), ѡ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрь-
ски(и) до мєнє, яко до того, которо(му) помєра // а(л), бо рєвизєя воло(ч)ная 230
кгру(н)то(в) то(г)[о] мѣста Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] ѡ(т) єго к(р) м(л) злєцєна
єсть, писа(ти) и росказа(ти) рачи(л), абы(х) я, зъєха(в)ши ѡ(в)дє до Воло-
димєра, ѡную чотыри волоки зє(м)ли, гдє на ѡ(д)но(м) мє(ст)цу єму ѡ(т)мє-
ри(в), завє(л) и пода(л) и в то єго увєза(л). А та(к) я, чинѧ(чи) досы(т) воли
и росказа(н)ю єго м(л) г(с)дрьскому, будучи са(м) у Воло(ди)мєри, тыє чо-
тыри волоки зє(м)ли на пє(в)но(м) мє(ст)цу в за(д)ню(м) ѡбрубє воло(к)
то(г)[о] мѣста г(с)дрьско(г)[о] Володимє(р)ско(г)[о] врочищо(м), мєновитє
на Стрывя(ж)у, почо(н)ши ѡ(т) воло(к) и ко(п)цо(в) и кгру(н)ту пна Миха(и)-
ла Ду(б)ни(ц)кого, а(ж) до выпо(л)нє(н)я вси(х) чотыро(х) воло(к), то є(ст)
рєзо(в) двана(д)ца(т) ѡдє(н) по(д)лє другого на ши(р) и на до(л)жъ, я(к)
ѡ(д)но тыє волоки за(и)ти и досє(г)ну(ти) могли, а(ж) до границы кгру(н)ту
имє(н)я зємя(н) г(с)дрьски(х) Малоє Вє(р)боє па(н)у Стахєю є(с)ми завє(л)
и пода(л) и в то єго увєза(л) и (д)ля лєпшоє єму в то(м) пєвно(сти) тыє чоты-
(ри) волоки єго я(к) ѡ(т) воло(к) и ко(п)цовъ пна Миха(и)ла Дубни(ц)ко-
(г)[о], та(к) и ѡ(т) воло(к) мє(ст)ски(х) єму заграничи(л), ко(п)цы є(с)ми
закопа(ти) вєлє(л), и закопаны єст. И на то є(с)ми да(л) єму сє(с) мо(и)
увѧ(ж)чи(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє.

Писа(н) у Воло(ди)мери лета бо(ж)его нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)-
дєся(т) пято(г)[о], м(с)ца ма(р)та, дєсАтого дня. Миха(и)ло Кози(н)ски(и),
вла(ст)ная рука.

13. Запис Івана Семеновича Ляховського його дружині Галені Граєвській на суму грошей на третині маєтків Ляхова і Щенятина.

Акт від 12 січня 1570, № 50, 1.

99 Я, Иванъ Сємєнови(ч) Ляховъски(и), зємяни(н) г(с)дрьски(и) повєту
Володимє(р)ского, вызнавамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ з волєю бжє(и) а
порадою приятє(л) свои(х), ро(з)мысли(в)шися на то добрє, поня(л) єсми
собє за ма(л)жє(н)ку па(н)ну Галєну Крає(в)скую, по которо(и) взя(л) єсми
ѡ(т) брата єє мл(с)ти пна Станислава Кграєвско(г)[о] посагу готовыхъ пнзє(и)
тисєчу шє(ст)со(т) шє(ст)дєся(т) и чотыри копы грошє(и) литo(в)скихъ, ли-
ча(чи) по дєсє(ти) бєлыхъ у гро(ш). Которую суму пнзє(и) ѡписа[...] малъ-
жонцє своє(и), то єсть на трєтє(и) части имє(н)я своєго Ляхова и Щєнятина,
на вєчныє и пото(м)ныє часы самъ ѡ(т) сєбє и ѡ(т) всихъ бли(з)кихъ, крє(в)-
99 зв. ныхъ и приятєлъ своихъ тымъ ѡбычаємъ, чого бжє ухова(и) // тогды жадє(н)
с приятєлє(и), крє(в)ныхъ и потомъства моє(г)[о] нє маю(т) єє рушати в то(и)
трєтє(и) части имє(н)я моє(г)[о] Ляхова и Щєнютина такъ на (д)ворє по(д)-
даны(х), млынє(х), поля(х), дуброва(х), сєножатєхъ, и ыными пожи(т)ками,
якимъ-колвєкъ имєнємъ або про(з)выскомъ назваными. Ажъ пєрвє(и) ѡ(т)-
давши и заплативъши ма(л)жо(н)цє моє(и) тую суму пнзє(и) тисєчу шє(ст)-
со(т) шє(ст)дєся(т) и чотыри копы грошє(и) литовъскихъ. А хотя бы тє(ж)
при животє моємъ на мєнє якая-колвєкъ по(т)рєба пришла, тогды на то(и)
трєтє(и) части нє маю ани буду волє(н) жадно(г)[о] ѡпису чинити и заставо-
ва(ти), а хотя быхъ на(д) то(т) ѡбовязо(к) сво(и) кому записати або застави-
(ти) мє(л), тогды тоє нє має(т) моцы жа(д)ноє мєти такъ в зємски(х), яко и въ
за(м)ковыхъ книга(х). А єстли ж бы тє(ж) по животє моємъ ма(л)жонка моя
панъна Галєна Кграє(в)ская, будучи потрєбна сумы пнзє(и), кому заста-
вити тую трєтюю часть в то(и) сумє хотєла, то(г)ды я є(и) то(г)[о] позволяю,
проти(в)ко чому яко дєти мои, єстли намъ ихъ панъ бо(г) узычити рачи(т),
такъ крє(в)ныє и бра(т)я мои нє маю(т) то(г)[о] заборонити, кгды (ж) ѡна
тымъ вєно(м) своимъ будє(т) волна шафовати, што я з ли(с)та а пови(н)нос-
ти проти(в)ко ма(л)жо(н)цє своє(и) чиню и тымъ листомъ своимъ ѡписую
та(к), яко ся ма(л)жонцє моє(и) мило(и) подоба(т) будє(т). Яко (ж) я, хотячи
тоє тымъ мо(ц)нє у(т)вє(р)дити, зєхал-ом до замку г(с)дрско(г)[о] Володи-
мє(р)ского и тую[...] с того запису своє(г)[о], нє с примушє(н)я жа(д)но-
100 (г)[о], // ѡ(д)но з добро(и) воли своє(и) до кни(г) замъковы(х) записати ка-
за(л), хотєчи, абы тоє зоставало при моцы на вє(ч)ныє и потомъныє часы,
утвє(р)жаючи тымъ способомъ, єстли бы ся што в томъ листє нє доложило
водлє права по(с)политого и статуту зємъского, тогды жадная причина нє
має(т) бы(ти) вина давана, штобы тому записо(ви) моєму, добрымъ розмыс-
ломъ учинєному, шкодити мєла, ѡпу(с)каючи кождую рєчъ правную и нє-
пра(в)ную на сторону, и хотя быхъ я самъ, дєти и пото(м)ковє, и бра(т)я
мои при животє и по животє моє(м) хотєли што проти(в)ко тому записови

моєму чини(т) и єго которы(м)-ко(л)вєкъ ѡбычає(м) узрыва(ти), тогды то нє має(т) намъ по(и)ти в жа(д)но(г)[о] права и тоє, што бы(х)мо собє на помо(ц) бра(ли), тоє всє ку пєрєказє нишо(и) має(т) по(и)ти. Кгды жъ тымъ записомъ, которы(и) я даю ма(л)жонцє моє(и), всякихъ ѡборонъ и во(л)ностє(и) нших, што бы тому записови шкодити мєло, ѡ(т)ступую, даючи то малъжонцє своє(и) в мо(ц) ѡ(т) дєтє(и), потомъко(в), бра(т)и и крє(в)ныхъ моихъ тымъ всихъ, што ся ту(т) в томъ записє моємъ ѡписано во(д)лугъ бачє(н)я и налє(п)шо(г)[о] уподоба(н)я ма(л)жонцє моє(и) ѡборочати, яко ся є(и) подобати будє(т), а для лє(п)шого свєдомъя сє(с) мо(и) листь вєно(в)ны(и) з вла(ст)ною пєча(т)ю и с по(д)писанъємъ руки своє малъжонцє своє(и) панънє Галєни Кграє(в)ско(и) даю на вєчныє и потомъныє часы. При томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми єго мл(с)ть па(н) Лаври(н) Богушєви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дми(т)ръ Козєка, а панъ Сємєнъ Чє(р)нчи(ц)ки(и), па(н)ъ // Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а панъ Я(н) Кгрушє(в)ски(и), дє(р)- 100 зв.
жа(в)ца нєгнєвицъки(и), ѡ(т) єго мл(с)ти пна воєводы вилє(н)ско(г)[о], которы(и) за прозбою моєю пєчати свои приложити рачили к тому моєму листу. Писанъ у Фалимичохъ лєта бо(ж)єго наро(ж) тисєча пя(т)сотъ шєстьдєся(т) пято(м), мисєца априля, сємо(г)[о]на(д)ца(т) днА. Иванъ Ляхо(в)ски(и).

14. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського його жінці Галені.

Акт від 12 січня 1570, № 50,1.
Випис з книг гродських від 18 квітня 1565.

Я, Иванъ Сємєнови(ч) Ляховъски(и), зємєни(н) г(с)дрьски(и) повєту 100 зв.
Володимєръского, вы(з)наваамъ тымъ моимъ листомъ, ижъ што з мл(с)ти проти(в)ку ма(л)жонъки своє(и) пнє(и) Галєнє з Кграєва Ляхо(в)ско(и), дознавши єє пово(л)ность и ху(т) ма(л)жє(н)скую, з учти въ дому и выхова(н)я дарую и записую пнє(и) ма(л)жонъцє моє(и) рухомыє рєчы по животє своє(м) яко золото, срєбро, пєрла, клє(и)ноты и шаты, стадо конъноє, бы(д)ло и вє(с) добытокъ домовы(и), што тєпє(р) маю, и, дасть бо(г), з малжонкою своєю бо(л)шо(и) придобудємъ, што тыхъ вси(х) рєчє(и) при ма(л)жонцє моє(и) зоставати має(т). Ужє ѡна (и) во(л)на будє(т) в томъ дарова(н)ємъ ѡ(т) мєнє шафовати и ку налєпшому пожи(т)кови своєму ѡборочати, яко ся є(и) на(и)лєпє(и) подоба(ти) будє(т). А яко дети(и), єстли ихъ на(м) панъ богъ узы(ч)ати рачи(т), такъ пото(м)ковє, бра(т)я, крєвныє и приятєли мои нє маю(т) в томъ ма(л)жо(н)ки моє(и) мило(и) затру(д)няти, што я проти(в)ко нє(и) с хути з мл(с)ти своє(и) ѡную дарую и записую на вєчныє и потомъныє часы, яко жъ я, хотя(чи) тоє мо(ц)но здє(р)жати, до запису г(с)дрьско(г)[о] Володимє(р)ско(г)[о] єхал-о(м) и тую волю того запису своє(г)[о] нєпримушє(н)я [...] дного, ѡ(д)но з добро(и) воли своє(и) до кни(г) замъ // ковыхъ 101
записати каза(л), хотєчи, абы тоє зостало при моцы на вєчныє и потомъныє часы. А для лєпъшо(г)[о] свєдо(м)я є(ст) мо(и) листь з вла(с)ною пєча(т)ю и с по(д)писа(н)ємъ руки своє(и) ма(л)жонцє своє панє(и) Галєнє з Кграєва Ляхо(в)ско(и) даю. При томъ были и того добрє свєдоми єго м(л) панъ Ла(в)ри(н) Богушєви(ч) Ивани(ц)ки(и), а кнзь Дмитръ Козєка, а па(н) Сємє(н) Чє(р)нчи(ц)ки(и), а панъ Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), а па(н) Янъ

Кгрушевъски(и), дє(р)жавца нєгнєви(ц)ки(и) ѡ(т) єго м(л) пна воєводы ви-
ли(н)ско(г)[о], которыє на про(з)бу мою пєча(т)и свои приложи(ли) к тому
моєму листу. Писа(н) у Фалимичахъ лє(т) бо(ж) наро(ж) тисєча пя(т)со(т)
шєстьдєсят пятого, м(с)ца априля, сємогона(д)ца(т) дня. Иванъ Ляховски(и).

15. Привінковий запис Лавріна Семеновича Оранського на суму грошей на третині маєтку, яку він дарує своїй жінці Марії Чернчицькій.

Акт від 9 січня 1567, № 6, 1.

9 Я, Лаври(н) Сємєнови(ч) Ѡра(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю самъ
на сєбє симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому бы была потреба ѡ томъ вє-
дати або, чту(чи) сєсъ листъ мо(и), слышати тєпє(р) и на потомъ будучи,
9 зв. и(ж) // нє (з) жадноє намовы або примушє(н)ѧ, алє з осо(б)ли(вои) ласки
милосе(р)дъѧ и справы бо(ж)скоє а по(з)волє(н)ѧ єго мл(с)ти пна ѡ(т)ца моє-
го пна Сємєна Григо(р)євича Ѡра(н)ского, вєдаючи ѧ ѡ добро(и) справє
мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)ливомъ захова(н)ю єго мл(с)ти пна Сємєна Лас-
ковича Че(р)нъчицкого и вживаю(чи) собє та(к) єго мл(с)ти самого, яко и
приятєлє(и) пови(н)ны(х) дому єго мл(с)ти с правоє мысли а ѡхоты своєє,
хотєчи мєти, абых сєбє в мило(ст), повинность и приязнь вєчистую пна
Чє(р)нъчицкого завєлъ, яко(ж) з властноє мысли и ѡхоты своєє за по(з)во-
лє(н)ємъ єго мл(с)ти пна ѡ(т)ца своєго, доради(в)шисѧ приятєлє(и) свои(х),
сполє(ч)нє зъ єго мл(с)тью пномъ ѡ(т)цємъ своимъ и и(н)шими приятє(л)ми
своими приєха(в)ши в домъ єго мл(с)ти пна Сємєна Ласковича Чє(р)нъчиц-
кого, нашо(л) и проси(л) єсми єго абы во(д)лє звыклости и доброє славы
своєє п(н)у ѡ(т)цу моєму и мнє самому сприя(з)ливє сѧ показа(л), а мнє
ку собє пово(л)нє в мл(с)ть и приязнь вєчистую взѧлъ, што єго мл(с)тъ па(н)
Сємєнъ Чє(р)нъчицки(и), нє мнє(и) в сєбє уваживши и принємши насъ
вдѧ(ч)нє до дому своєго з волєю и справою бо(з)скою, на то позволи(л) и за
нашимъ вла(ст)ны(м) прошє(н)ємъ и причинами приятєлє(и) наши(х) до(ч)ку
свою па(н)ну Ма(р)ю за мєнє в ста(д)ло свєтоє ма(л)жє(н)скоє далъ. За ко-
торою па(н)ною, до(ч)кою своєю па(н)ною Ма(р)єю, з ласки и да(н)ѧ та(к)
єго мл(с)ти самого, яко и ма(л)жо(н)ки єго датку вз ѧлъ єсми досы(т) нємало,
то єсть готовы(х) гршє(и) злота, срє(б)ра, пєрєлъ, шатъ, конє(и), бы(д)ла,
10 платъѧ бєлого // и и(н)ши(х) рєчє(и) та(к) много, яко чотыриста ко(п) грщє(и)
лито(в)скоє монєты. Которы(и) дато(к) ѡзємши, я з дому пна Чє(р)нъчицко-
го до ру(к) свои(х) в домъ та(к) сво(и), яко и пна ѡ(т)ца своєго, внєсъ, и кгды
(ж) сѧ за ласкою а справою бо(з)кою то всє статєчнє ско(н)чило, и бачєчи
нє мнє(и)шую мл(с)ть, ласку и добродє(и)ство єго мл(с)ти пна Сємєна Чє(р)-
нъчицкого, котороє ѡ(н) па(н)у ѡ(т)цу моєму и мнє показа(л), маючи тє(ж)
мл(с)ть и ѡхотную скло(н)ность ку єго мл(с)ти за вла(ст)ною ху(т)ю и по-
зволє(н)ємъ пна ѡ(т)ца моєго, уважаючи добродє(и)ство цтѧ своєго пна
Сємєна Чє(р)нъчи(ц)ко(г)[о] а милуючи ма(л)жє(н)ку свою, до(ч)ку єго
мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, хотєчи з сєбє пово(л)ность показати во(д)лє ѡбычаю
пови(н)ного и звыклости ншоє посполитоє в то(м) сѧ заховати, даю, дарую
и си(м) листомъ моимъ записую, за вла(ст)нымъ по(з)волє(н)ємъ и волєю
пна ѡ(т)ца моєго пна Сємєна Ѡра(н)ского, ма(л)же(н)цы моє(и) пнє(и) Ма-

(р)и за ѡны(и) дато(к) и внєсє(н)є, котороє я з дому ѡ(т)ца єє за нєю взѧ(л)
на (и)мє(н)ю своємъ вла(ст)номъ ѡ(т)чизномъ и набытомъ Ѿранє(х), Ла(з)ко-
ви и Линє(в)цє, на третє(и) части вла(ст)ноє части своєє, чотыриста копъ
гршє(и) мониты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личєли по дєсѧти пнзє(и) бєлы(х)
в грошъ. В которо(и) сумє в чотырє(х)сотъ копъ гршє(и) лито(в)ски(х) маєть
ма(л)жє(н)ка моѧ пни Ма(р)ѧ третюю часть во (в)си(х) имє(н)я(х) мои(х)
та(к) ѡ(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х), з дворы, с по(л)ми и сєножа(т)ми,
з лю(д)ми и (з) ихъ дворищами, зє(м)лѧми па(ш)ными и бо(р)тными и со всимъ
тымъ, што к оно(и) части третє(и) приналєжить та(к) тєпє(р), за живота мо-
єго, яко и по животє моємъ, к рука(м) // своимъ дє(р)жати и того вжи- 10 зв.
ва(ти) яко вла(ст)ности своєє. А па(н) ѡтєцъ мо(и) и я самъ при животє
своємъ, пото(м)ки и бли(з)кие нши по животє ншо(м), не ѡ(т)да(в)ши тоє
сумы пнзє(и) чотырє(х)сотъ ко(п) гршє(и) лито(в)ски(х) в тую третюю часть
вы (и)мє(н)я(х) нши(х) Ѿра(н)є(х)⟨,⟩ Ла(з)кова и Линє(в)ца ничи(м) сѧ
вступовати з моцы и вла(д)ности єє вы(и)мовати и никотороє кри(в)ды на
томъ є(и) дєлати нє маємъ. И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моѧ пни Ма(р)ѧ
та(к) за живота своєго, яко и по животє своємъ ѡную суму пнзє(и) чоты(ри)-
ста копъ гршє(и) за по(з)волє(н)ємъ пна ѡ(т)ца моєго и мои(м) є(и) записа-
ную к рукамъ своимъ сама дє(р)жати и єє вживати або кому хотѧ ѡ(т)дати,
дарова(ти) и записати, кгдє-ко(л)вє(к) ѡбє(р)нути яко властность свою. А
мы сами, пото(м)ки и бли(з)киє нши, є(и) то(г)[о] заборонѧти и на жа(д)но(и)
шкодє и перєказє быти не маємъ. И на то ѧ с позволє(н)ємъ и властною во-
лєю пна ѡ(т)ца моєго ма(л)жо(н)цє своє(и) до(ч)цы пна Сємєна Чє(р)нчиц-
кого даю сє(с) мо(и) листъ по(д) пєча(т)ю моєю с по(д)пи(с)ю властноє руки
моєє. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє вѧдоми приятєли нши и(х) мл(с)ть
панъ Василє(и) Гулєвича, по(д)старости(и) володимє(р)ски(и), пнъ Фєдо(р)
Солта(н), писа(р) зємъски(и) повєту Володимє(р)ского, пнъ Иванъ Пєтро-
вичъ Калусо(в)ски(и) а па(н) Василє(и) Дрыви(н)ски(и), которы(х) єсмо
с пномъ ѡ(т)цємъ своимъ просили, жєбы и(х) мл(с)ть за про(з)бами ншими
пєчати свои приложити рачи(ли). И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншою то вчи-
нили и пєчати своє // приложи(ти) рачи(ли) к сєму ншму листу, яко ж ѧ 11
то вдєла(в)ши ѡстатє(ч)нє постанови(в)ши длѧ лє(п)шого умоцънє(н)ѧ и
вѧдомости лю(д)скоє враду зємскому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю
и позволє(н)є ѡ(т)ца моєго и своє вызна(л), ѡповєда(л) и до кнгъ записати
далъ. Писанъ в Чє(р)нъчичо(х) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т)
шє(ст)дєсѧтъ шєстого, м(с)ца маѧ, второго днѧ.

16. Підтвердження Семена Григоровича Оранського, що його син Лаврін записав своїй жінці Марії Черничицькій суму грошей на третині маєтків, одержаних від батька.

Акт від 9 січня 1569, № 4, 1.

Я, Сємє(н) Григо(р)єви(ч) Ѿра(н)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю тымъ 6 зв.
моимъ листомъ⟨,⟩ ко(ж)дому, кому бы была потрєба ѡ томъ вєдати або,
чтучи сєсъ листъ мо(и), слышати тєпє(р) и на потомъ будучи, и(ж) нє (з)
жа(д)ноє намовы або примушє(н)я алє з осо(б)ливоє ласки, милосє(р)дъя
и справы бо(з)скоє вєдаючи я ѡ добро(и) справє мл(с)ти лю(д)ско(и) и цно(т)-

ливомъ захова(н)ю εго мл(с)ти пна Сεмεна Ласковича Чε(р)нчицкого и вживаю(чи) собε та(к) εго самого, яко и приятεлε(и), пови(н)ны(х) дому εго, с правоε мысли а ωхоты своεε хотεчи мєти, абы(х) самъ сεбε и сына своεго Ла(в)рина в мило(с)т а пови(н)ность и приязнь вε(ч)ную пна Чε(р)нъчи(ц)ко(го) завε(л), яко(ж) з ула(ст)ноε мысли и ωхоты своεε дорадивши(с) приятεлε(и) свои(х), ωзεмши сына своεго Ла(в)рина и и(н)ши(х) приятεлε(и) свои(х), приεха(в)ши в до(м) εго мл(с)ти εго мл(с)ти (!) пна Сεмεна Ласковича Чε(р)-
7 нъчицкого, нашо(л) и просилъ εсми εго, абы во(д)лε // [...] сти и до(б)роε славы своεε мнѣ самому и сыну моεму сприязливε сѧ показа(л) а сына моεго ку собε в мило(ст) и прия(з)нь нεчистую взѧ(л), што εго мл(с)ть па(н) Сεмεнъ Чε(р)нъчи(ц)ки(и), нε мнε(и) у сεбε уважи(в)ши и принε(з)ши (!) на(с) вдѧ(ч)нε додому своεго з воли и справою бо(ж)скою, на то позволи(л) и за нашимъ вла(ст)нымъ прошε(н)εмъ и причинами приятεлε(и) нши(х) до(ч)ку па(н)ну Марью за сына моεго в ста(д)ло свεтоε ма(л)жε(н)скоε далъ, за которою па(н)ною до(ч)кою пна Чε(р)нъчицкого сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н) з ласки и дан(ѧ)та(к) εго самого, яко и пнεε ма(л)жε(н)ки εго мл(с)ти да(т)ку взѧ(л) досы(т) нεмало, то εсть готовы(х) гршε(и), золота, срεбра, пεрεлъ, шатъ, конε(и), бы(д)ла, пла(т)я бεлого и и(н)ши(х) рεчε(и) та(к) много, яко чотыриста копъ гршε(и) лито(в)скоε мониты, которы(и) дато(к) сы(н) мо(и) ωзεмъши, з дому пна Чε(р)нъчицкого до ру(к) свои(х) в домъ такъ мо(и) яко и сво(и) внεсъ, и кгды (ж) сѧ за ласкою а справою бо(з)скою то всε статε(ч)нε ско(н)чило, ωбачεчи нε мнε(и)шую мл(с)ть, ласку и добродε(и)ство εго мл(с)ти пна Сεмεна Чε(р)нчи(ц)кого, котороε ω(н) мнѣ и сыну моεму показа(л), маючи тε(ж) мл(с)ть и ωхо(т)ную скло(н)ность ку εго мл(с)ти, намови(л) εсми сына своε(г)[о] Ла(в)рина, абы ω(н), уваживши добродε(и)ство цтѧ своεго пна Сεмεна Чε(р)нъчицкого а милую(чи) ма(л)жε(н)ку свою до(ч)ку εго мл(с)ти пнюю Ма(р)ю, пови(н)ность а сεбε показа(л) во(д)лε ωбычаю пови(н)ного и звыкло(сти) ншоε посполитоε, ма(л)жε(н)ку свою
7 зв. сумою пнзε(и) дарова(л) и на имε(н)ю моεмъ и своεмъ властно(м) // ω(т)чи(з)номъ записа(л), в чомъ я самъ буду(чи) до[...] причи(н)цою сыну своεму Лаврину волность и до(з)волε(н)ε да(л) и суму пнзε(и) чтыриста копъ гршε(и) на имε(н)ю своεмъ влостномъ ω(т)чи(з)номъ Ѡранε(х), Ла(з)ковε в повεтε Володимε(р)скомъ и Линεвцы на трεтε(и) части записа(ти) допусти(л). А та(к) сы(н) мо(и) Ла(в)ри(н), за вла(ст)ною волεю и дозволε(н)εмъ моимъ, показуючи з сεбε па(н)у Сεмεну Чε(р)нъчи(ц)кому пово(л)ность вεчистую, а ма(л)жε(н)цε своε(и) мл(с)ть пови(н)ную, з милости своεε, которую понεмаεть за тую суму пнзε(и), которую сы(н) мо(и) в дому пна Чε(р)нъчицкого взѧлъ, да(л), дарова(л) и ωсобливы(м) листомъ своимъ записалъ ма(л)жε(н)цε своε(и) до(ч)цы пна Сεмεна Чε(р)нъчи(ц)кого пнε(и) Ма(р)и на имε(н)и моεмъ и своεмъ властномъ ω(т)чи(з)но(м) Ѡранε(х), Ла(з)ковε и Линε(в)цε, на трεтε(и) части, вло(ст)ноε части своεε, чтыриста копъ гршε(и) монεты и ли(ч)бы лито(в)скоε, личачи по дεсѧти пнзε(и) в гро(ш). В которо(и) сумε чотырε(х)сотъ копахъ гршε(и) лито(в)ски(х) маεтъ ма(л)жо(н)ка сына моεго нεвεстка моя пни Ма(р)ѧ трεтюю часть во вси(х) имε(н)я(х) нши(х) такъ ω(т)чи(з)ны(х), яко и набыты(х) з дворы, с по(л)ми и сεножа(т)ми, з лю(д)ми и (з) и(х) дворищами, и (з) зεмлѧми па(ш)ными и бо(р)тны(ми), и зо всимъ ты(м), што к оно(и) трεтε(и) части приналεжи(т), такъ тεпε(р),
8 за живота ншого, яко и на потомъ по животε ншомъ к рука(м) свои(м) //

[...] мъ де(р)жати и того вживати яко вла(ст)ности своее. А я самъ, сы(н) мо(и), ма(л)жено(к) ее, при животе свое(м) и по животе ншомъ, пото(м)ки и бли(з)ки (!) наши, не ѡ(т)да(в)ши тое сумы пнзе(и) чтыре(х)сотъ копъ грше(и) лито(в)ски(х) в тую третюю ча(ст) вы(и)ме(н)я(х) нши(х) Ѡране(х), Ла(з)кова и Линев(ц)е ничи(м) сѧ вступова(ти) з моцы и вла(д)ности ее вы(и)мова(ти) и никоторое кривды на томъ е(и) делати не мае(м). И во(л)на буде(т) ма(л)жо(н)ка сына моего, неве(ст)ка моѧ пни Марья та(к) за живота своего, яко и по животе свое(м) ѡную суму пнзе(и) чтыриста ко(п) грше(и) за по(з)воле(н)е(м) моимъ, ѡ(т) сына моего е(и) записаную, к рукамъ своимъ сама де(р)жати и ее вживати або кому хотѧ ѡ(т)дати, дарова(ти), записати, кгде-ко(л)ве ѡбе(р)нути яко властность свою. А мы сами, пото(м)ки и бли(з)кие ншие того е(и) заборонѧ(ти) и на жа(д)но(и) шкоде и перекaзе быти не маемъ. И на то я даю пна Семена Ла(с)ковича Че(р)нъчи(ц)кого, пне(и) Ма(р)и сесь мо(и) листъ по(д) моею печа(т)ю и (з) вла(ст)ною по(д)пи(с)ю руки моее. А при томъ были и того добре вѧдоми пнове прияте(ли) нши и(х) мл(с)ть па(н) Василе(и) Федорови(ч) Гулевича, по(д)старости(и) володиме(р)ски(и), пнъ Федо(р) Солта(н), писа(р) зе(м)ски(и) повету Во-ло(ди)ме(р)ского, пнъ Ива(н) Петровичъ Калусо(в)ски(и) а пнъ Василе(и) Дрыви(н)ски(и), которы(х) есмо просили, жебы и(х) мл(с)ть // за про(з)бами ншими печа(ти) свои приложити рачили. И(х) мл(с)ть за про(з)бою ншею то вчинили и печати свои приложили к сему ншому листу. Якож я то вделa(в)ши и стате(ч)не постанови(в)ши длѧ ле(п)шого вмоцова(н)ѧ и вѧдомо(сти) лю(д)ское врѧду зе(м)скому и кгро(д)скому тую вла(ст)ную волю, позволе(н)е и запи(с) сво(и) и сына своего вызна(л) и ѡповеда(л) и до кн(г)ъ записати далъ. Писа(н) в Че(р)нъчичо(х) лета бо(ж)его нарожe(н)ѧ тисѧ(ча) пѧ(т)сотъ шесть(де)ся(т) ше(с)то(г)[о], м(с)ца маѧ, второго днѧ. 8 зв.

17. Дарчий запис Івана Семеновича Ляховського, даний його дружині Галені на суму грошей на третині маєтків у Ляхові і Щенютині.

Акт від 12 січня 1570, № 51, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1566.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Ляхо(в)ски(и), даю ведати и вызнава(м) са(м) на себе си(м) листо(м) мои(м), и(ж), узнавъши есми се(р)де(ч)ную мл(ст) и великую скло(н)но(ст)ку собе ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и) пане(и) [1] Галены з Кграева Ляхо(в)ское, з добро(и) во(ли) и мило(с)ти свое(и) даю, и дарую, и записую ее мл. ма(л)жо(н)це свое(и) мило(и) пане(и) Галене на именя(х) мои(х) — на Ляхове [2] и Щенютине — се(м)со(т) ко(п) грoше(и) ли(ч)бы литвское, кро(м) вена, которое есми пне ма(л)жо(н)це мое(и) ѡсобливы(м) листо(м) мои(м) описа(л) и добре ѡ(б)варова(л), где ѡна, будучи споле(ч)не зо (м)ною, на ты(х) именя(х) мои(х), выше(и) поменены(х), во всехъ пожи(т)ко(х), чы(м)-ко(л)ве(к) [3] поменены буду(т), ужива(ти) маемо. А если бо(г) сотворите(л) на мене пе(р)ве(и) ча(с) смер(т)ны(и) допусти(ти) рачы(л) и з сего света [4] зы(и)ти бы(х) ме(л), то(г)ды жона моя пни Галена на (в)се(м) име(н)ю мое(м) Ляхове и Щенютине ме(ш)ка(ти) и вжива(ти) мае(т) до живота своего зо (в)сими пожи(т)ками того име(н)я, и нихто з 103

бли(з)ки(х), бра(т)и и пото(м)ковъ мои(х) єє руши(ти) с ты(х) имєнє(и) и до права єє позыва(ти) нє маю(т) по(д) закладо(м) на г(с)дря [5] к(р) [6] млстъ пя(т)стами копами [7] грошє(и), а на замо(к) г(с)дрски(и) Володимє(р)ски(и) на(в)ря(д) та(к) жє пя(т)со(т) [8] копъ грошє(и). А єє м(л) панє [9] [со]вито(ст) и всє [10] шкоды и наклады, што бы [11] собє мєни(ла) бы(ти), кро(м) присяги [12], на приречє(н)я слова єє [14] м(с)ти ѡправи(ти), а то вши(ст)ко заплати(в)ши, прє(т) ся [15] то(т) запи(с) мо(и) при моцы[...]вую [16] у ко(ж)дого права. А єсли бы тє(ж) бо(г) сотворитє(л) на ма(л)жонку мою напєрє(д) смєр(т)ны(и) ча(с) спусти(ти) рачы(л) [17], то(г)ды та[...] [18] сє(м)со(т) ко(п) грошє(и) на (и)мє(н)я(х) мои(х), вышє(и) ѡписаны(х), п[...] [19] зостати має(т) во(л)на. А кгды бо(г) сотворитє(л) з ласки [...] [20] своєго свєтого мнє з ма(л)жо(н)кою моєю
103 зв. пото(м)ст[во] [21] // рачы(т), ма(л)жо(н)ка моя которому налєпє(и) з дєтє(и) нши(х) тую суму пнзє(и) ѡписати и даровати во(л)на будє(т). А кгды бы є(и) вшисцы [22] дєти нши, илє и(х) бо(г) да(ст) на(м), угожати и услугова(ти) ма(т)цє своє(и) нє умє(ли) и проти(в)ни бы(ли), тогъды є(и) во(л)но будє(т) кому хотячи, тому ѡную сє(м)со(т) ко(п) грошє(и) ѡ(т)писа(ти) и ѡ(т) дєтє(и) нєпослу(ш)ны(х) ѡ(т)дали(ти). А єсли бы(х) пото(м)ства з ма(л)жо(н)кою моєю нє мє(л), тогды ѡна по моє(м) и по своє(м) животє тую суму пнзє(и) сє(м)сотъ ко(п) грошє(и), кому хотячи [23], ѡ(т)писа(ти) во(л)но є(и) будє(т), яко(ж) єсми тоє моє дарованє жонє моє(и) на (в)рядє зє(м)ско(м) володимє(р)ско(м) ѡповєда(л) и до кни(г) зє(м)ски(х) записа(ти) да(л). И на то ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) панє(и) Галєнє з Кграєва Лахо(в)ско(и) [24] даю сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и по(д) пєча(т)ми и(х) м(с)ти вє(л)можны(х) [25] пано(в) пна Миха(и)ла Ти(х)новича Кози(н)ского, ка(ш)таляна [26] лу(ц)кого, городничого володимє(р)ского, пна Григо(р)я Воловича, старосты мстибго(в)ского и мє(л)ни(ц)кого, пна Пєтра Бо(г)данови(ч)а Загоро(в)ско(го), ма(р)ша(л)ка г(с)дпского [27], кнзя [28] Януша и князя [28] Алє(к)са(н)дра Алє(к)са(н)дровичо(в) Збара(з)кихъ [29] и Пори(ц)кихъ [30], пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товъского, су(д)и повєту Володимє(р)ского, пна Ба(р)тоша Ви(т)ви(н)ского, пна Па(в)ла Шпако(в)ского, пна Сємєна Чєр(н)чи(ц)кого, гдє и(х) м(л) за чоло(м) би(т)є(м) мои(м) пєчати своє к сєму листу моєму плиложи(ти) [31] (!) рачи(ли). Пса(н) у Фалимичо(х) по(д) лє(т) бо(ж) [32] наро(ж) [33] тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) [34] шостого, м(с)ца [35] июня [36], дєсятого [37] дня. Ива(н) Ляхо(в)ски(и) [38] руку вла(с)ну. Иван Ляхо(в)ски(и).

В гродській книзі № 923: [1] У па(н)иы; [2] ЛѦховє; [3] чим-ко(л)вє(к); [4] свѣта; [5] г(с)дрѦ; [6] королѦ; [7] ко(п); [8] пѦ(т)со(т); [9] є(и) м(л)сти панє(и) Галєнє; [10] всє; [11] которыє в; [12] присѦги; [13] приречє(н)є; [14] є(и); [15] сѦ; [16] зоста(в)ую; [17] рачи(л); [18] та(м); [19] при мнє; [20] и мл(с)дъя; [21] пото(м)ст[во] да(т); [22] вши(ст)ци; [23] хотєчи; [24] ЛѦхо(в)ско(и); [25] ви(л)можны(х); [26] ка(ш)талѦна; [27] господа(р)ского; [28] кизѦ; [29] Збара(ж)скихъ; [30] Поры(ц)кихъ; [31] приложити; [32] бо(ж)єго; [33] наро(ж)єия, [34] шє(ст)дєсѦ(т); [35] м(с)ца; [36] июнѦ; [37] дєсѦтого; [38] ЛѦхо(в)ски(и).

18. Продажний запис Фалелія Львовича Марковського на ділянку землі, яку він продає Богданові Костюшковичу Хоболтовському.

Акт від 16 січня 1577, № 190, 3.
Випис з книг гродських від 13 вересня 1566.

Я, Фалели(и) Лвови(ч) Ма(р)ковски(и), вы(з)наваю ты(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бы была потрєба то(г)о вѣдати або, чтучи єго, слышати, всим(м) нынєшни(м) и на пото(м) // будучи(м), и(ж) прода(л) єсми пля(ц) сво(и) в мє(с)тє Володимє(р)ско(м) на пєрє(д)мє(ст) и Засмо(л)ок проти(в)ку дому пно(в) Кисєлє(в) и проти(в)ку дому Гораина попа, по(д)лє ѡгорода Тивунова а по(д)лє дворища Шаповалова, лєжачи(и) зо вси(м) на (в)сє, яко сє то(т) пля(ц) в собѣ має(т), єго м(л) па(н)у Бо(г)дану Костюшковичу Хобо(л)товскому, су(д)и зє(м)скому повѣту Воло(ди)мє(р)ского за суму пнзє(и) за два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) личбы ли(тв)скоє вѣчно и навє(ки) нєпорушно єго м(л) само(му), жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(сти). Має(т) єго м(л) са(м), жона, дѣти и пото(м)ки єго мл(сти) то(т) пля(ц) зо вси(м) на (в)сє, яко ся в собє маєть, вєчны(ми) часы на сєбє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) и на нє(мъ) сѧ будова(ти). А я са(м), жона, дѣти и вси пото(м)ки мои вжє ѡ то вє(ч)нє мо(л)чати має(м). И на то єсми єго мл(сти) да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми и за ѡчєвистою устною про(з)бою моєю пєча(ти) свои к сє(му) моєму вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновє а приятєли мои па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), па(н) Василє(и) Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н) А(н)дрє(и) Ти(х)нови(ч) Кисє(л) Дорогини(ц)ки(и). Писа(н) у Володимєри лѣта божє(г)[о] нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) шо(с)того, м(с)ца сє(н)тєбра, трєтєгона(д)ца(т) дня. Фалели(и) Лвови(ч) ма(р)ко(в)ски(и), вла(ст)наѧ рука. 206 зв. 207

19. Віновий запис Марії Олехновни Борзобогатого.

Акт від 13 жовтня 1569, № 34, 1.

Я, Алє(к)са(н)дровая Лєсотиная Ма(р)я Ѡлє(х)но(в)на Бо(р)зобогато(г)[о] Красє(н)ско(г)[о], вы(з)наваю сама на сєбє симъ мои(м) листо(м) ка(ж)дому, хто бы хотє(л) сєго листу моє(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), што (ж) котороє внєсє(н)є своє принє(с) в до(м) мо(и) ма(л)жоно(к) мо(и) панъ Алєкъса(н)дро Лєсота такъ готовыми гро(ш)ми, якъ золото(м), сєрєбро(м) и и(н)шими рє(ч)ми и до(л)ги ма(л)жонъка моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о] нєбо(ж)чика пна Ивана Сєнюты и мои своими вла(с)ными гро(ш)ми плати(л), такъ тє(ж) всякиє по(т)рєбы домовыє наклädо(м) и коштомъ свои(м) ѡправова(л) и ѡправує(т) и в мє(ш)ка(н)ю ма(л)жо(н)ско(м) мл(с)ть и ласку ма(л)жонъскую противко мєнє показывалъ и показывати нє пєрєставає(т). А та(к) я, бачєчы накла(д) ко(ш)тъ в ты(х) рєчахъ пє(р)вопомєнєны(х) нємалы(и) и к тому знаю(чи) ласку мл(с)ть єго ма(л)жєнъскую ку собє, а нє маючи чи(м) инъши(м) єму, ма(л)жо(н)ку своєму, то(г)[о] нагороди(т) за ѡныє наклады и коштъ єго, такъ тє(ж) з милости моєє ма(л)жє(н)скоє, // даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) єму, ма(л)жо(н)ку моєму, па(н)у Алє(к)санъ- 62 62 зв.

дру Лєсотє, записую ωправу моєму вєно(в)ную, которую маю ω(т) ма(л)жонъка моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о] нєбо(ж)чика пна Ивана Сєнюты, то єсть тися(ч)у ко(п) грошє(и) личбы и монеты лито(в)скоє, личачы ко(ж)ды(и) грошъ по дєся(ти) пнзє(и) бєлы(х) ω(д)но (ж) на то(т) ча(с) то(г)[о] листу запи(с)но(г)[о] ωправы своєє в сєбє нє маю, иж-є(м) дала з ы(н)шими многими рє(ч)ми ку бє(з)пєчнє(и)шому захова(н)ю бра(т)и моєє па(н)у Ива(н)у а па(н)у Стєпа(н)у и па(н)у И(л)яшу Ѡлє(х)новичо(м) Бо(р)зобогаты(м) Красє(н)ски(м), которы(и) жъ ли(ст) записны(и) ωправу свою, ничо(г)[о] нє мє(ш)каю(чи), у бра(т)и моє(и) ωтыы(с)кати и єму, ма(л)жо(н)ку моєму, ω(т)дати и знову и(н)ши(м) записо(м) мои(м), сєго тєпєрє(ш)нєго ничы(м) нє нарушаючи и єго нє ω(т)ступуючы, по(т)вє(р)дити и мєновитє тую суму, которая єсть на листєхъ малъжо(н)ка моє(г)[о] пє(р)шо(г)[о], нєбо(ж)чика пна Ивана Сєнюты, ωписана, ωписати и до кни(г) врядо(вы)хъ вызнати и дати записати маю тымъ право(м) и мо(ц)ю, яко на ωно(м) листє моє(м) вєно(в)но(м) ωписано єсть. И на то єсми ма(л)жо(н)ку моєму па(н)у Алє(к)са(н)дру Лєсотє дала сє(с) мо(и) вызнаны(и) листь з моєю пєча(т)ю. При то(м)
63 были и того добрє свєдоми и пєчати // свои за про(з)бою моєю къ сєму листу моєму приложи(ли) и(х) мл(с)тъ Прохо(р) Во(л)чькови(ч) Жа(с)ковски(и), суди(н) володимє(р)ски(и), а кнзь Дми(т)ръ Анъдрєєви(ч) Козєка, а па(н) Василє(и) Ѡлє(х)новичъ Мєлє(ш)ко Микули(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Ласкови(ч) Чє(рн)чицъки(и). Писанъ у Володимєри лєта бо(ж) наро(ж)[єн]я тисєча пя(т)со(т) шєстьдєся(т) шосто(г)[о], м(с)ца дєка(б)ра, ωсмогона(д)ца(т) дня.

20. Борговий запис Михайла Івановича Курцевича, даний Ярофею Гостському

Акт від 9 січня 1569, № 9, 1.

14 зв. Я, Миха(и)ло Иванови(ч) Ку(р)цєви(ч), ви(з)нава(м) самъ на сєбє си(м) моимъ ли(с)томъ, што (ж) зоста(л) єсми винє(н) єго мл(с)ти пну Я(р)офєю Го(ст)скому комагу, вдо(л)жъки дєсати сажє(н), а вцєлую пяти сажє(н) и
15 ло(к)та(и), а в головє по(л)пата са(ж)на збудованую, за ко//торую єсъми въ єго мл(с)ти супо(л)ную за(п)лату, то є(ст) соро(к) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), взя(л). А маю єго мл(с)ти тую комагу вси(м) на(к)ладо(м) и ко(ш)то(м) своимъ зготови(ти) и збудова(ти) з дєрєва правє до(б)рого и до ру(к) єго мл(с)ти пну Го(ст)скому або слузє єго мл(с)ти, которому єго мл(с)тъ ω(д) сєбє злєци(т), о(т)да(ти) на рокъ и ча(с) пє(в)ны(и), то єстъ в збо(р) я(р)маро(к) Володимє(р)ски(и) при(и)дучи(и), которы(и) має(т) быти в року бо(ж)ємъ нарожє(н)и тисачо(с)но(м) па(т)со(т)но(м) шє(ст)дєса(т) сємо(м). А па(к)ли бы(х) єго мл(с)ти на то(т) ро(к) комаги, збудованоє до(б)роє на бєрєгу Буга в Стилузє, нє пода(л) и за то за (в)сє єг(о) мл(с)ти досы(т) нє (в)чинилъ, тогъды маю и повинєнъ буду є(г)[о] мл(с)ти бє(з) всакого права и позыва(н)я ω(д)но до(б)роволънє в дє(р)жанє, и (в)жива(н)є, и (в) моцъ а владъно(с)тъ єго мл(с)ти пода(т) чотырє(х) члвко(в) мои(х) вла(ст)ны(х) по(д)ворищъны(х) во (и)мєнъи моємъ в Новосє(л)кахъ, коли єго мл(с)ть ω(д)но похочє(т), и котороє са єго мл(с)ти подобати буду(т), з дворищи, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с платы, доходы и зо въсакими пови(н)но(с)тами

и(х), ничого на сєбє нє заставуючи. Которы(х) єго м(л) в мо(ц) свою взє(м)-
ши, маєтъ на сєбє дє(р)жа(т), вживатъ и кому похотѧ в тои сумє заставити
до тыхъ часо(в), поко(л) сѧ єго мл(с)ти або тому, кому єго мл(с)тъ то з ру(к)
свои(х) поступи(т) и за то за (в)сє досы(т) єго мл(с)ти чинити нє мє(л) и (в)
чо(м)-ко(л)векъ противєнъ былъ, то(г)ды винє(н) буду за(к)ладу на (в)рѧдъ
за(м)ку г(с)дръского Володимє(р)ского соро(к) ко(п) грошє(и) литовъски(х),
а пну Гостъскому другую соро(к) копъ грошє(и) запълатити и (в)си на-
къклады и шъкоды на (с)лово єго мл(с)ти ѡ(т)ложи(т), нє (з)бранѧючи сѧ
в то(м) жадъными причинами та(к) пра(в)ными, яко и нєпъра(в)ными, што
ко(ж)ды(и) врѧ(д) на мєнє за пє(р)въшими по(з)вы бє(з) всѧкоє лито(с)ти
всказа(ти) и ѡ(т)праву єго мл(с)ть на мєнє вчинити маєтъ, бо-(м) вжє былъ
ѡ(т) єго мл(с)ти ѡ тую комѧгу по(з)вы по(з)ва(н), и за то-(м) єго мл(с)ти в
право нє (в)ступаючи, проси(л) и єдъна(л) и тотъ увєсъ ѡбовѧзо(к) // на сє- 15 зв.
бє до(б)рово(л)нє при(и)мую и хотєчи то всє на сєбє тєръпливє понє(с)ти.
А є(с)тли бъ па(н) богъ в то(м) часє допу(с)ти(л) на мєнє ча(с) смє(р)тъны(и),
то(г)ды жона моя и дєти мои пови(н)ни буду(т) єго мл(с)ти за то за (в)сє досы(т)
чинити во(д)лє ѡписа(н)я и ѡбовѧ(з)ку сєго моєго ли(с)ту, которы(и) єсми
єго мл(с)ти на то да(л) по(д) вла(ст)ною моєю пєчатъю. При то(м) были и
того до(б)рє свєдоми и пєчати своє за про(з)бою моєю к сєму моєму листу
приложили и(х) мл(с)тъ па(н) Яки(м) Васи(л)єви(ч), на то(т) ча(с) будучи(и)
на мє(ст)цю єго мл(с)ти пна Васи(л)я Гулєвича, во(и)ского и подъстаро(с)-
тєго володимє(р)ского, а па(н) Василє(и) Ва(н)кєви(ч) Вє(р)бъски(и). Писа(н)
у Володимєри року шє(ст)дєсѧ(т) сємого, гє(н)варѧ, дєвѧтого днѧ.

21. Привінковий запис Богдана Костюшковича Хоболтовського його жінці Олені Тимофіївні Кисілівні на суму грошей на третині маєтку.

Акт від 23 січня 1967, № 20, 1.

Я, Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) по- 27
вєту Володимє(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, ко(му)
будє(т) по(т)рєба того вєдати або, чтучи, слыша(ти), нинєшнє(м) и на пото(м)
будучи(м), и(ж) што которую суму пнзє(и) сто и ѡ(с)мъдєся(т) ко(п) гро-
шє(и) ли(тв)ско(є) ли(ч)бы ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлєна Тимофєє(в)на Ки-
сєлє(в)на ѡправы своє(и) вєно(в)но(и) ѡ(т) мужа своєго пє(р)вшого пна
Миха(и)ла Якови(ц)кого напроти(в)ку внєсє(н)я своєго на трєти(и) ча(с)ти
имє(н)я єго въ Яковича(х) є(и) записаную мѣла. Тую суму пнзє(и) на то(и)
трєтє(и) части имє(н)я нєбо(ж)чика пна Миха(и)ла Якови(ц)кого ма(л)жо(н)-
ка моя пє(р)вомєнєная Ѡлєна мнѣ даровала и записала ли(ст) єго запи(с)-
ны(и) вєно(в)ны(и), ѡ(т) нєго на то даны(и), та(к) тє(ж) и сво(и) листь вы-
(з)наны(и) по(д) пєча(т)ю своєю и по(д) свєдо(м)ємъ и пєча(т)ми людє(и) доб-
ры(х) мнѣ то дала, а я напроти(в)ку тоє сумы пнзє(и) з милости своє(и)
ма(л)жє(н)ско(и) тоє сумы пнзє(и) з милости своє(и) ма(л)жє(н)ско(и), ба-
чачи єє, ма(л)жє(н)ки моє(и) пнє(и) Ѡлєны, ку собє у мл(с)ти ма(л)жє(н)-
ско(и) доброє а (ц)нотливоє захова(н)є и (в)пєрє(д) хотя(чи) єє // во тако- 27 зв.
во(и) жє мѣри и мл(с)ти захова(т) и мє(т), на трєтє(и) части имє(н)я моєго
ѡ(т)чи(з)ного Хобо(л)то(в)ского суму совитую, то є(ст) триста и шє(ст)дєся(т)

ко(п) грошє(и) ли(тв)ское ли(ч)бы, є(и) єсми записа(л) и ли(ст) мо(и) вызнаны(и) на то далъ, ни(ж)ли тыє вси листы яко ѡны(и) запи(с) мужа єє перъвшого пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, такъ тє(ж) єє вла(ст)ны(и) мнє ѡ(т) нєє подаваныє, и тє(ж) мо(и) ли(ст) ма(л)жо(н)цє моє(и) ѡ(т) мєнє на то даны(и), которы(и) ѡна ув осо(б)ливо(и) скрынє своє(и) в захова(н)ю своємъ мѣла, зо (в)сєю має(т)но(ст)ю нашєю и с привилєями и и(н)шими многими листы по(т)рєбными тоє ѡсєни прошлоє в дому нашо(м) в Хобо(л)тове, я(к) до(м) ншъ горє(л), погорє(ли). Котороє погорє(н)є листо(в), привилєє(в) я на (в)рядє за(м)ку г(с)дръско(г)[о] Володимє(р)ского ѡповєда(л) и (в) книги за(м)ковыє записати да(л). На(ш) то(и) выпи(с) с кни(г) в сєбє маю, а и(ж) то(т) ли(ст) мо(и), которы(и) я ма(л)жо(н)цє моє(и) на тую суму пнзє(и) є(и) да(л), згорє(л). Я, утвє(р)жаю(чи) то во(д)лу(г) пє(р)вшого записа(н)я моєго, и тєпє(р) тую суму пнзє(и) триста и шє(ст)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы на трєтє(и) части имє(н)я моєго в Хобо(л)товє ма(л)жо(н)цє моє(н) пнє(и) Ѡлєны по животѣ моє(м) дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую. Має(т) ѡна, ма(л)жо(н)ка моя пни Ѡлєна, в то(и) сумє пнзє(и), в трє(х)со(т) и шєсти дєся(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), по животѣ моє(м), є(ст)ли бы на мєнє пришо(л) впєрє(д) ча(с) смєр(т)ны(и), трєтюю часть всєго имє(н)я моє(г)[о] Хобо(л)то(в)ского з дворо(м), лю(д)ми, зъ зє(м)лями, по(л)ми, сєножа(т)ми, га(и), запусты, ду(б)ровами и зо всима платы, доходы и пожи(т)ки на сєбє дє(р)жати и (в)живати и кому хотєчи ѡ(т) сєбє тую суму пнзє(и) на то(и) трєтє(и) части того имє(н)я моєго по животє своє(м) ѡ(т)дати, даровати и записати и ку своєму лє(п)шому и пожито(ч)нє(и)шому ѡбє(р)нути, я(к) сама налєпє(и) разумєючи. И на то є(с)ми ма(л)жо(н)цє моє(и) панє(и) Ѡлєни да(л) сє(с) вы(з)наны(и) ли(ст) зъ моєю пєчатъю и (с) по(д)пи(с)ю руки моєє властъноє. При то(м) были, и то(г)[о] добрє свєдомы, и пєчати сво(и) за прозбою моєю к сєму листу моєму приложи(ли) пнъ Павє(л) Ѡлє(х)нови(ч) Шпако(в)ски(и) подъсудо(к) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского, пнъ Василє(и) Мєлє(ш)кови(ч) Микули(ц)ки(и) пнъ Сємє(н) а пнъ Павє(л) Григоровичи Ѡра(н)скиє. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) сємого, м(с)ца гє(н)варя, ѡ(с)могона(д)ца(т) дня.

21. Продажний запис Радка Гнівошевича Битенського на частину маєтку в Оранях, продану братам Оранським.

Акт від 20 січня 1567, № 25, 18.

Я, Радко Гнєвошєвичъ Бытє(н)ски(и), зємѧни(н) зємли Волы(н)скоє повєту Володимєрского, з жоною моєю Евъвроси(н)єю Фєдоро(в)ною и (з) дє(т)ми ншими Во(в)дотьєю а Матрєною чинимъ явно симъ ншимъ листомъ, хто на нєго посмотрить або, чту(чи) єго, услыши(т), нынє(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому будєтъ потрєба того вєдати, и(ж) прода(л) єсми часть свою вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну вы (и)мє(н)ю ѡранє(х) в повєтє Володимє(р)скомъ братьи своє(и) крє(в)нымъ па(н)у Сємєну а пну Па(в)лу Григо(р)євичамъ Ѡра(н)скимъ з лю(д)ми, и зємлѧми, и сєножатми, гаи и дубровами, и зъ дворищами лю(д)скими и (в) ста(в)у и в м(л)ынє и зо всимъ с тымъ, я(к) сѧ таѧ часть здавна сама в собє маєть, никому ничимъ нє пє(н)ую, за пол-

тораста копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы монєты, личачи по дєсати пнзє(и) в грошъ. Маю(т) ѡни, жоны и дєти и на пото(м) будучиє ща(д)ки, бли(з)киє и крє(в)ныє и(х) тую часть ув Оранє(х) яко свою властную куплю на сєбє 25 зв.
дє(р)жати и єє вживати вє(ч)но и навєки нєпорушно. А я вжє самъ, Ра(д)ко, и жона, и дєти, потомки и бли(з)киє нши в тую часть ув Оранє(х) ничимъ всту(по)вати сѧ и ничого к тому мєти нє мємь и ѡ томъ вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є *мєти и того по(д) ними по(и)скивати нє маємъ, и того сѧ вырєкаємъ вє(ч)нє.* Которую (ж) продажу мою и то(т) запи(с) мо(и) ѡ(б)явил-омъ на врадє замку Володимє(р)ского судо(м) зємски(м) по(д) часъ роковъ судовы(х), которыє были справованы ѡ трє(х) кролє(х) в року тєпєрє(ш)нємъ шє(ст)дєсатъ сємомъ. Котороє (ж) ѡповєда(н)є ѡчєвистоє моє до кнгъ зємъски(х) записано и выпи(с) с кнгъ пномъ Ѡра(н)скимъ дано єсть, и(ж) то єсми па(н)у Сємєну и пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)скимъ далъ сєсь мо(и) листъ по(д) моєю пєчатью, а к тому єщє просил-о(м) ѡ приложє(н)є пєчатє(и) до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пано(в) г(с)дна владыки володимє(р)ско(г)[о] и бєрєстє(и)ского Фєѡдосиѧ а пна Миха(и)ла Васи(л)євича Ду(б)ницкого, дъяка ка(н)цлєрєє г(с)дрьскоє, побо(р)цы зємли Волы(н)скоє, воита володимє(р)ского, а пна Якима Васи(л)євича, писара замку Володимє(р)ского. И(х) мл(с)ть на прозбу мою то вчинили и пєчати своє приложили к сєму ншому листу. Писанъ у Володимєри⟨,⟩ року бо(ж)єго нарожє(н)я тисача патьсотъ шє(ст)дєсѧ(т) сємы(и), м(с)ца гє(н)варѧ, два(д)цаты(и) дє(н).

23. Уступний запис Радка Гнівошевича Битенського на маеток Лазково, який він уступає братам Оранським.

Акт від 24 січня 1567, № 23, 1.

Я, Ра(д)ко Гнєвошєвичъ Бытє(н)ски(и), зємяни(н) зє(м)ли Волы(н)- 31
ско (!) повєту Воло(ди)мє(р)ского, и(з) жоною моєю Є(в)фроси(н)єю Фєдоро(в)ною и (з) дє(т)ми на(ш)ми Во(в)до(т)єю а Ма(т)рєною, вызнаває(м) сами на сєбє си(м) нши(м) ли(с)то(м), што єсми жаловалъ г(с)дру королю єго мл(с)ти, будучи в Па(р)цовє, на пна Сємєна и пна Па(в)ла Григо(р)євичо(в) Ѡра(н)скихъ ѡ имє(н)є Ла(з)ково, гдє (ж) и ли(ст) г(с)дрѧ короля єго мл(с)ти справы пна Яна Ши(м)ковича, ма(р)ша(л)ка и писаря г(с)дръского, до пновъ Ѡра(н)ски(х) принє(с). Ино ѡбачил-о(м) то, и(ж) єсми нєвинънє в томъ на нихъ жаловалъ и ѡслави(л) а звлаща и(ж) то рє(ч) єсть да(в)ная и нє могу вжє до того при(и)ти. Тогды я и(м) в то(м) даю поко(и) и маю ѡ то, што-(м) на ни(х) жалова(л), вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є мѣти, яко (ж) ѡбєцую и прирєка(м) пно(м) Ѡра(н)ски(м) ѡ то до жа(д)ного права позыва(ти) и поволока(ти). И тру(д)ности для того нѣкотороє и(м) чини(ти) нє маю, ани буду, и с того ся вжє вырєкаю вє(ч)ными часы по(д) зарукою на г(с)дря короля єго мл(с)ти пя(т)юдєся(т) копа(ми) грошє(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м) другую пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и). Котороє (ж) вырєчє(н)є з Ласкова и то(т) записъ мо(и) ѡ(б)явил-о(м) на вряде зє(м)скомъ повѣту Володимє(р)ского подча(с) роко(в) судовы(х), которыє были справованы ѡ трє(х) кролє(х) в року тєпєрє(ш)нємъ шє(ст)дєся(т) сємо(м). Котороє (ж) ѡповєда(н)є и ѡчєвистоє моє до кни(г) зє(м)ски(х) записано. И выпи(с) с кни(г) пно(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) єсть, и(ж) то єсми пну Сємєну и пну Па(в)лу // Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)- 31 зв.

ски(м) да(л) сєсъ мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А к тому єщє просил-о(м) ѡ приложе(н)є печа(ти) до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пновъ г(с)дна вл(д)-ки володимє(р)ского и бєрєстє(и)ского Фєѡдосєя а пна Миха(и)ла Васи(лѣ)є-вича Дубни(ц)кого, дъяка ка(н)цлєрє(и) г(с)дрьскоє, побо(р)цы зє(м)ли Во-лы(н)скоє, во(и)та володимє(р)ского а пна Якима Васи(лѣ)євича, писара за(м)ку Воло(ди)мє(р)ского. И(х) мл(с)ть на про(з)бу мою то вчини(ли) и пєча(ти) сво(и) приложи(ли) к сєму ншєму листу. Пса(н) у Воло(ди)мєри року бо(ж)єго наро(ж)я тисяча пя(т)соть шє(ст)дєся(т) сємого, м(с)ца гє(н)-варя, два(д)цаты(и) днь.

24. Заставний лист Василя Болобана Осекровського, який віддав у заставу за 80 коп грошей панові Дубровському маєток дочок Івана Осекровського, ввірений йому в опіку.

Акт від 13 жовтня 1569, № 33, 3.

31 Я, Василє(и) Болоба(н) Ѡсєкро(в)ски(и), вызнаваю самъ на сєбє си(м)
мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)рєба вєдати або, чтучи,
слышати, што ж которыє дєти, двє дє(в)ки братанича моє(г)[о] нєбо(ж)чика
пна Ивана Болобановича Ѡсєкро(в)ского з жоною єго Алєкса(н)дрою Бє-
рє(ст)ского, А(н)ну, Ѡ(в)до(т)ю, спложоныє, имє(н)є и(х) ѡ(т)чи(з)ноє у
31 зв. Сєкровє, // на ни(х) приходячоє, з дворомъ, з лю(д)ми, з кгру(н)ты зємлєны-
ми, по(л)ми, сєножа(т)ми, платы, доходы, пожитки и зо (в)симъ, я(к) сє
тоє имє(н)є, ча(ст) и(х) ѡ(т)чи(з)наѧ, в собє має(т), с причи(н) слушны(х)
правны(х), вынємъши з моцы ма(т)ки и(х), а и(ж) по животє мужа своєго
пє(р)вшого, ѡ(т)ца ты(х) дочо(к) свои(х), за и(н)шого заму(ж), за члвка
заграничного кору(н)ного ниякого Ца(т)ко(в)ского, пошла и имє(н)є шко-
дила, пустошила и до(ч)камъ свои(м) нєжиточна была, с права суду зємъ-
ского повєту Воло(ди)мє(р)ского мнє вєдлє права прирожоного, яко и(х)
крє(в)ному ѡпєкуну ув опєку до лє(т) и(х) зупо(л)ны(х) дорослы(х) прису-
дили и сказали, ни(ж)ли справа к суду, то знашли. А ко(л)вєкъ ѡна ѡпра-
ву слушную во(д)лє статуту ѡ(т) мужа своєго нє мєла, алє бы(х) ѧ за вєнє(ц)
єє панє(н)ски(и) три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) є(и) да(л), абы вжє
ѡна до (и)мє(н)ѧ ничо(г)[о] не мєла, а иж-єм ѧ на то(т) ча(с) тоє сумы пнзє(и)
в сєбє нє мє(л), тєды-м, позычи(в)ши в пна Миколаѧ Дубровъского тую всю
суму три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, Алєкса(н)дрє за вєнє(ц)
єє в суду заразомъ ѡ(т)да(л), на што на всє ли(ст) судовы(и) ѡ(т) пна Бог-
дана Костюшковича хобо(л)то(в)ско(г)[о] су(д)и зємъского повєту Володи-
мє(р)ско(г)[о], а пна Па(в)ла Ѡлє(х)новича Шпако(в)ского, по(д)су(д)ка
зємъско(г)[о] повєту Володимє(р)ско(г)[о], по(д) пєча(т)ми и(х) и с по(д)-
пи(с)ю руки пна Фєдора Со(л)тана Бутєти(ц)кого, писара зємъского повєту
Володимє(р)ского, мнє є(ст) да(н), на которомъ ширє(и) а достаточнє(и)
ѡписано є(ст). А ѡсобливє позычи(л) єсми въ єго мл(с)ти пна Миколаѧ Дуб-
ровъского дєсє(т) копъ грошє(и) ли(тв)ски(х), правуючи сѧ и доходєчи тоє
ѡпєки, и к тому на выкупова(н)є по(д)даны(х) мои(х), которы(х) єсми бы(л)
пну Ивану Вори(ст)скому застави(л), в пна Миколаѧ Дубровъского два(д)-
цати копъ грошє(и) лито(в)ски(х) єсми позычи(л), а други(х) два(д)цати
32 ко(п), въ єго мл(с)ти позычи(в)ши, зѧтю моєму // Матушу Линє(в)скому по

до(ч) цє своє(и) посагу да(л), то є(ст) того всєго сумою ѡсмъдєсѧ(т) ко(п) ли(тв)скоє ли(ч)бы пну Миколаю Дубро(в)скому єсми винє(н) зоста(л). В которо(и) жє сумє пнзє(и), в ты(х) ѡсмидєсѧ(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), застави(л) єсми єго мл(сти) тую ча(ст) имє(н)ѧ в Сєкровє, котораѧ на мєнє ѡпєкою пришла, ѡ(т)чи(з)ны дочо(к) братанича моєго пє(р)вопомєнєных, з дворо(м), з лю(д)ми, з кгру(н)ты зємлєными, по(л)ми, сєножа(т)ми, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) ты(м), я(к) сє тоє имє(н)є, ча(ст) и(х) ѡ(т)чи(з)наѧ, в собє має(т) ѡ(т) гро(м)ни(ц) близкопри(и)дучи(х) свѧта римъского року тєпєрєшнє(г)[о] шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о] до ѡсми го(д). Має(т) па(н) Дубро(в)ски(и) тую всю ча(ст) того имє(н)ѧ ѡ(т)чи(з)ного ѡны(х) дєво(к), дочокъ братанича моєго, в Сєкровє з дворо(м), лю(д)ми и зо всими рє(ч)ми пє(р)вопомєнєными, зо вси(м) на (в)сє ѡ(д)но што-ко(л)вє на тую ча(ст) и(х) приходи(т) до року ѡписаного, до ѡ(с)ми го(д), на сєбє дє(р)жати и уживати, я(к) са(м) налєпє(и) розумєючи. А я самъ, жона моѧ и сыновє мои и ни(х)то и(н)ши(и) бе(з) року ѡписано(г)[о] тоє части в пна Дубро(в)ского ѡкупова(ти), не ѡ(т)давши єму тоє сумы пнзє(и) ѡсмидєсѧ(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), ничи(м) сѧ в то вступовати и никотороє пєрєказы и(м) в то(м) чинити нє має(т), ни(ж)ли на ро(к) ѡписаны(и). Я са(м) або є(ст)ли бы в ты(х) годє(х) з бо(ж)єго допущє(н)ѧ з сєго свѣта зшо(л), то(г)ды жона и сыновє мои маю(т) пну Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) тую ѡсмъдєсѧ(т) копъ грошє(и) лито(в)ски(х) всю спо(л)на заплати(ти). А панъ Дубро(в)ски(и) або ма(л)жє(н)ка и дєти єго пови(н)ни буду(т) на ѡны(и) рокъ пнзи взѧти, а то(и) части имє(н)я поступити, ни(ж)ли пашню свою та(к) у гум(н)є спрѧтаную, якъ и на поли засєѧную, та(к) тє(ж) бы(д)ло и и(н)шиє вси рєчи сво(и), што бы ко(л)вє на то(т) ча(с) у дворє и на кгру(н)тє тоє части мєли, то всє маю(т) собє доброво(л)нє я(к) своє вла(ст)ноє, кромъ всѧкого гамова(н)я, побрати. А я самъ и жона моя, такъ тє(ж) сыновє мои пну Дубро(в)скому, ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) єго того заборонѧти и при ѡ(т)даваню пнзє(и) ничи(м) тоє сумы ѡ(т)тручати, або є(ст)ли бы которы(и) члвкъ за дє(р)жа(н)ѧ и(х) с то(и) ча(сти) // про(ч) пошо(л) и чи(м) и(н)ши(м), 32 зв.
є(ст)ли бы сѧ што та(м) ушкодило, того всєго я са(м), жона и сыновє мои и ни(х)то и(н)ши(и) на ни(х) никоторыми причинами по(и)скивати нє має(м), алє своимъ вла(ст)ны(м) ты(м) дєвкамъ то нагороди(ти) будє(м) пови(н)ни. А є(ст)ли бы ѧ або жона, або сыновє мо(и), кро(м) року ѡписано(г)[о], в пна Дубро(в)ского або в жоны и дєтє(и) єго тую ча(ст) ѡкупити нє хотєли або, нє ѡ(д)да(в)ши сумы пнзє(и), чи(м) сє ко(л)вє в тую ча(ст) вступовати и якую пєрєказу и(м) в то(м) чинити мєли, то(г)ды має(м) заплати(ти) закладу на замо(к) г(с)дръски(и) Воло(ди)мє(р)ски(и) чотыриста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), а пану Дубро(в)скому або ма(л)жо(н)цє и дєтє(м) єго та(к)жє другую чотыриста копъ грошє(и). И заплати(в)ши тыє заклады прє(д) сѧ, маємъ сѧ в томъ заховати водлу(г) сєго листу нішого. Такъ єсли тє(ж) бы сѧ пну Дубро(в)скому в то(и) части в чо(м) колъвє ѡ(т) кого в сусє(д)ствє якаѧ кри(в)да и шкода дєѧти мєла, або тє(ж) хто с тоє части єго выби(л) и (в) шкоду привє(л), тогды ѧ накладо(м) и коштомъ мои(м) маю єму то всє ѡчищати и (ш)коды нагорожати. А гдє бы(х) тому досы(т) нє вчини(л), то(г)ды в таковыє(ж) заклады, яко вышє(и) написано, впада(м) и винє(н) буду на собє понєсти и то всє на (и)мє(н)ю моємъ в Сєкровє пану Дубро(в)скому ѡписуючого всєго. Па(н) Дубро(в)ски(и) я(к) истизны своєє ѡсмидєсѧ(т) ко(п)

грошє(и) ли(тв)ски(х), та(к) зару(к), я(к) и шко(д) свои(х), має(т) смо(т)рєти на (и)мє(н)ю моє(м) Ѡсєкровє. Волє(н) и моцє(н), кромъ всѧкого права и позыва(н)ѧ, ѡ(д)но взѧвъши возного кгро(д)з(!) кгро(д)ского воло(ди)мє(р)ского уво (в)сю ча(ст) имє(н)я моєго Ѡсєкро(в)ского в дво(р) и люди зо (в)симъ, я(к) сє тоє имє(н)є моє в собє має(т), мо(ц)но сє увєзати и на сєбє дє(р)жати и (в)живати а(ж) до супо(л)ноє єму заплаты всєє сумы, яко сє помєнило⟨.⟩ А я са(м), жона и дєти мо(и) и ни(х)то и(н)ши(и) то(г)[о] увєза(н)ѧ ничи(м) борони(ти) и по увѧза(н)ѧ а(ж) до зупо(л)ноє заплаты та(к) жє ничи(м) сє в то вступовати нє має(м) по(д) совито(ст)ю всєє сумы истизны, зарукъ и шко(д), я(к) жє єсми тую заста(в)у мою // и сє(с) ли(ст) мо(и)
33 запи(с)ны(и) длѧ записа(н)ѧ в книги кгро(д)скиє на врѧдє кгро(д)скомъ Володимє(р)ско(м) ѡповєда(л) и вы(з)на(л). Которы(и) запи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) до зє(м)ски(х) кни(г) на пє(р)вшы(х) роко(х) судовы(х), которыє по сємъ тєпєрєшнє(м) часє пє(р)вшиє у Володимє(ри) судити буду(т), пєрєнєсти маю по(д) тыми (ж) заклады, вышє(и) помєнєными⟨.⟩ И на то єсми пну Миколаю Дубро(в)скому да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. При то(м) были и того до(б)рє свєдомы и пєча(ти) свои за про(з)бою моєю к сєму ли(с)ту моєму приложили па(н) Фєдо(р) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лити(н)ски(и), возны(и) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о]. Писа(н) у Володимє(ри) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца гє(н)варѧ, три(д)цато(г)[о] днѧ.

25. Запис Щасного Волковича Луковского на продаж і заставу частини свого маєтку Лазкова братам Оранським.

Акт від 13 жовтня 1569, № 36, 1.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

68 зв. Я, Щасны(и) [1] Ва(л)кови(ч) [2] Луко(в)ски(и), зємяни(н) коруны полскоє повєту Хо(л)мъско(г)[о], и(з) [3] жоною и дє(т)ми ншими вызнаваю самъ на сєбє си(м) мои(м) листо(м), хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т) або, чтуты єго, услыши(т), нинєшнимъ [4] и на потомъ будучи(м), кому будє(т) потрєба того
69 вєдати, што пє(р)во сєго продалъ [5] бы(л) // єсми имє(н)я моє(г)[о] ѡ(т)чи(з)но(г)[о] у повєтє Володимє(р)скомъ на (и)мя Ла(з)кова трєтюю ча(ст) на вє(ч)ность брати своє(и) крєвъно(и) двораномъ [6] г(с)дря короля є(г)[о] мл(с)ти па(н)у Сємєну, па(н)у Павлу Григо(р)євичомъ Ѡра(н)скимъ [7], а двє части того (ж) имєнъя моєго Лазкова у заставу в сумє пнзє(и) вє(д)лє [8] пє(р)вшо(г)[о] статуту старо(г)[о] имъ жє єсми застави(л). Которого (ж) имє(н)я моєго Ла(з)кова ѡ(т) мєнє имъ продано(г)[о] ѡноє трєтєє части на вєчность и двухъ частє(и) заставны(х) дє(р)жати ѡни в споко(и)номъ дє(р)жанью большє(и) сорока лєтъ а(ж) до сєго ча(с)у. А кгды [9] у статутє новомъ ѡписано єсть, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тичу имєнъє всє ѡгуломъ прода(ти), яки(м) хотячи ѡбычаємъ завєсти, ино я ѡпустившы [10] бра(т)ю свою пно(в) Ѡранъскихъ а хотя(чи) болшє(и) зычы(ти) [11] сєстрє(н)цу своєму Станиславу Во(и)тєхови(ч)у [12], постанови(в)шы ся на роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) в року шєстьдєся(т) сємо(м) пєрє(д) врядомъ зємъски(м) у Володимєри, ѡ(з)на(и)ми(л) и вы(з)налъ, спускаючи и въливаючи ѡную ча(ст) заста(в)ную

в Ла(з)ковє и в Воранє(х) [13], єму, сєстрє(н)цу своєму, у пно(в) Ѡра(н)ски(х)
вы(и)скати и выку(пи)ти, на што и выпи(с) ω(т) суду зємъско(г)[о] [14] повєту
Володимє(р)ско(г)[о] єму, сєстрє(н)цу своєму, далъ, ино пновє Ѡра(н)скиє
довєдавшы ся [15], жє тыє двє части заста(в)ныє у Ла(з)ковє ω(т) нихъ ω(т)да-
ляю, указовали мнє и сєстрє(н)цу моєму Станиславу Го(л)ку листы и твє(р)-
дости, которыє я по(д) свєдомъємъ и пєча(т)ми вря(д)нико(в) г(с)дрскихъ
// далъ, пото(м) єсми ωбачи(в)шы и вырозумє(в)шы з листовъ твє(р)дости 69 зв,
пновъ Ѡранъски(х), и вчини(в)шы ωбъмову зъ сєстрє(н)цє(м) свои(м), и нє
могучи вжє к тому при(и)ти, далъ єсми тому поко(и) и во(д)лє тєпєрєшнє-
(г)[о] статуту тоє имє(н)є своє ω(т)чизноє на и(м)я Ла(з)ково продалъ єсми
упєрєд мєновано(и) бра(т)и(и) своє(и), крє(в)нымъ, па(н)у Сємєну а па(н)у
Павлу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)ски(м) и зємлю пашную дво(р)ную и(з) сє-
ножа(т)ми, га(и) и дубровами, и(з) ставками и тє(ж) з лю(д)ми (з) ихъ дво-
рищы [16], и сєножа(т)ми, и зо (в)сими служъбами и пожи(т)ками и(х), и зо
всимъ с тымъ, какъ ся тоє имє(н)є здавна яко в собє має(т), ничого на сєбє
и на крє(в)ныє и на пото(м)ки свои нє зоставую за двана(д)ца(т) со(т) копъ
грошє(и) литовскоє личбы и монєты, личачи по дєся(ти), пнзє(и) у грошъ.
Маю(т) ихъ мл(с)ти [17] панъ Сємєнъ и панъ Павєлъ Ѡранъскиє, жоны, и дєти
и на пото(м) будучыє ща(д)ки, близкиє и крє(в)ныє ихъ тоє имє(н)є Ла(з)ко-
во яко свою вла(с)ную куплю на сєбє дє(р)жати и єє вживати вєчно и на
вєки нєпорушно. И тоє имє(н)є Ла(з)ково во(л)ни ωни ω(т)дати, продати,
даровати и кому хотячы [18] записа(ти) и тымъ нє иначє(и) ω(д)но яко // вла(с)- 70
ную свою по(д)лугъ воли своєє шафовати. А я, Щасны(и), жона и дєти, по-
то(м)ки, ани сєстрєнє(ц) мо(и) Станиславъ Голка, ани сєстра моя Га(н)на
Во(н)ковна и до(ч)ки є(и) в томъ [19] ничимъ вступова(ти) нє маю(т) и с то(г)[о]
ся вжє имєня Ла(з)кова вєчъными часы вырєкає(т). А пакли бы(х) я, Щас-
ны(и), або сєстра моя Ганъна Ва(н)ковна, або сєстрєнє(ц) мо(и) Стани(с)-
ла(в) Го(л)ко або дочки є(и) и и(н)шиє крє(в)ныє мои хотєли [20] в тоє имє(н)є
Лазково уступовати ся [21] и право(м) або которы(м)-колвє(к) ωбычаємъ по(д)
ними доходити и ω то ку пра(в)у позыва(ти) и и(х) ку шко(дє) и накла(д)у
приводити, тогда я або хто с [22] крє(в)ны(х) мои(х) маємъ г(с)дрю королю
єго мл(с)ти заруки заплати(ти) пя(т)со(т) копъ грошє(и) а старостє на замо(к)
Влодимє(р)ски(и) двєстє ко(п) грошє(и), а пномъ Ѡра(н)скимъ бра(т)и(и)
своє(и) маю заплати(ти) двєстє ко(п) грошє(и), а заплати(в)шы [23] тую зару-
ку, прє(д)ся [24] має(т) то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) вє(ч)ными часы при
моцы захова(н) быти и ничимъ нє маѣть быти нарушо(н) вєчными часы.
Которую (ж) прода(ж)у и вырєчє(н)є моє с того имє(н)я Лазкова и сє(с) за-
пи(с) мо(и) ωчєвистє на вря(дє) замъку г(с)дрьско(г)[о] Влодимє(р)ского [25]
у Володимєри // до кни(г) кгро(д)ски(х) ωповєда(л) и вызна(л) и записати 70 зв.
да(л) и выпи(с) с кни(г) па(н)у Сємєну и па(н)у Павлу Григо(р)євичо(м)
Ѡранъски(м) данъ єсть. И на тоє єсми пано(м) Ѡра(н)скимъ далъ сє(с) мо(и)
листъ запи(с)ны(и) по(д) пєча(т)ю моєю [26]. А к тому єщє просил-є(м) ω при-
ложє(н)є до сє(г)[о] листу моєго и(х) мл(с)ти пано(в) пна Ивана Пє(т)ро-
вича Калусовского, су(д)ю кгро(ц)кого володимє(р)ского, пна Лаврина Бо-
гушєвича Ивани(ц)кого а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирави(ц)кого Вохънов-
ского, и и(х) мл(с)ть на мою про(з)бу то учинили [27], пєчати свои приложыли [28]
к сєму моєму листу. Писа(н) у Володимєри по(д) лє(т) бо(ж)єго наро(жє)нья
тисєча пя(т)со(т) шєстьдєся(т) сємо(г)[о], м(с)ца апрєля [29], ωсмого дня.

В гродській книзі № 934: [1] Ща(ст)ны(и); [2] Ва(н)кови(ч); [3] 3; [4] нынєшнимъ; [5] продал; [6] дворѦномъ; [7] Ѡра(н)ским; [8] во(д)лє; [9] кгды(ж); [10] ѡпусти(в)ши; [11] зычи(ти); [12] Во(и)тєхови(ч)у Голку; [13] и в ѡранє(х); [14] зємско(г)[о]; [15] довєда(в)шися; [16] дворищи; [17] мл(ст)ти; [18] хотячи; [19] в том сѦ; [20] хотѣли; [21] вступова(ти) сѦ; [22] С; [23] заплатившы; [24] прє(д)са; [25] Володимє(р)ского; [26] моєю пєча(т)ю; [27] вчини(ли); [28] приложили; [29] априля.

Поєднанню приголосного з ъ, ь у тексті земської книги майже завжди відповідає надрядкова подача приголосного у гродській книзі; потомъ — пото(м), вє(ч)ность — вє(ч)но(ст) (2 рази); крєвъно(и) — крє(в)но(и), Григорєвичомъ — Григо(р)євичо(м); дє(р)жаиью — дє(р)жа(н)ю, большє(и) — бо(л)шє(и), лєтъ — лє(т), новомъ — ново(м), имєньє — имє(н)є, ѡгуломъ — ѡгуло(м), ѡбычаємъ — ѡбычає(м), якимъ — яки(м), ѡпустивши — ѡпусти(в)ши, Ѡранъскихъ — Ѡра(н)ски(х), врядомъ — врядо(м), зємъско(г)[о] — зє(м)ско(г)[о], далъ — да(л), свєдомъємъ — свєдо(м)ємъ (2 рази), довєдавшыся — довєда(в)шыся, нихъ — ни(х), пновъ — пно(в), Ѡбъмову — Ѡ(б)мову, продалъ — прода(л), крє(в)нымъ — крє(в)ны(м), Павлу — Па(в)лу, всимъ — вси(м), тымъ — ты(м), какъ — ка(к), маєтъ — має(т), копъ — ко(п) (2 рази), грошъ — гро(ш), Сємєнъ — Сємє(н), панъ — па(н), Павєлъ — Павє(л), Ѡранъскиє — Ѡра(н)скиє (2 рази), вєчными — вє(ч)ными, Ганъна — Га(н)на, Ва(н)ковна — Ванко(в)на, Ѡранскимъ — Ѡра(н)ски(м), ничимъ — ничи(м), замъку — за(м)ку, нарожєнья — нарожє(н)я.

Така ж графічна відповідність характерна і для інших грамот книг земських і гродських, там де тексти цих останніх використані для зіставлення.

26. Продажний запис Щастного Ванковича Луковського на дві частини маєтку Лазкова, віддані колись у заставу братам Оранським.

Акт 10 жовтня 1569, № 31, 3.
Випис з книг гродських від 8 квітня 1567.

28 зв. Я, Ща(ст)ны(и) Ва(н)кови(ч) Луко(в)ски(и), зємєни(н) [1] коруны по(л)скоє повєту Холмъского, з жоною и дє(т)ми нашими, вы(з)наваю самъ на сєбє симъ мои(м) листомъ, хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т), або, чтучи єго, слыши(т), нынєшни(м) и на потомъ будучи(м), кому будє(т) потрєба того вєдати, што пє(р)вє(и) [2] сєго прода(л) бы(л) є(с)ми имє(н)Ѧ моєго ѡ(т)чизного у повєтє Володимє(р)скомъ на (и)мѦ Лазкова трєтюю часть на вєчно(ст) бра(т) и своє(и) крєвно(и) дворѦномъ г(с)дрѦ королѦ єго мл(с)ти пну Сємєну а пану Павълу Григо(р)євичомъ Ѡра(н)ски(м), а двє части того (ж) имєнъѦ моєго Лазкова и заставу в сумє пнзє(и) вє(д)лє пє(р)вшого статуту старого и(м) жє єсми застави(л)⟨.⟩ Которого (ж) имє(н)Ѧ [3] моєго Лазкова, ѡ(т) мєнє имъ продано(г)[о], ѡноє трєтєє части на вє(ч)но(ст) и дво(х) частє(и) заставны(х) дє(р)жали ѡни // у споко(и)номъ дє(р)жа(н)ю бо(л)шє(и) сорока лє(т)
29 а(ж) до сєго часу, а кгды (ж) въ статутє новомъ ѡписано є(ст), и(ж) во(л)но ко(ж)дому шля(х)тичу имє(н)є всє ѡгуломъ продати якимъ хотачи [4] ѡбычаємъ за двєстє ко(п) грошє(и), ино Ѧ, ѡпусти(в)ши бра(т)ю свою пно(в) Ѡра(н)ски(х) а хотєчи бо(л)шє(и) зычити сє(с)трє(н)цу своєму Станиславу Во(и)тєховичу Го(л)ку, постанови(в)шисѦ на роцє(х) прошлы(х) ѡ (т)рє(х) кролє(х) в року шє(ст)дєсѦ(т) сємо(м) пєрє(д) врѦдомъ зємъски(м) у Володимєри, ѡзна(и)ми(л) и вы(з)на(л), спускаючи и вливаючи ѡную ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)ковє и ув Оранє(х) єму, сє(с)трє(н)цу своєму, у пно(в) Ѡра(н)ски(х) вы(и)скати и выкупити, на што и выпи(с) ѡ(т) суду зємъского повєту Володимє(р)ского єму, сєстрє(н)цу своєму, да(л). Ино пновє Ѡра(н)скиє, довєдавшисѦ, жє тыє двє части заста(в)ныє у Лазковє ѡ(т) ни(х) ѡ(т)далѦю, указовали [5] мнє и сє(с)трє(н)цу моєму Станиславу Го(л)ку листы твє(р)-

дости, которыє ѧ [6] по(д) свєдо(м)ємъ и пєча(т)ми врѧ(д)нико(в) г(с)дръски(х) да(л), пото(м) сами [7] ѡбачи(в)ши и вырозумєвъши з листо(в) твє(р)дости(и) пно(в) [8] Ѡра(н)ски(х) и вчини(в)ши ω(б)мову зъ сєстрє(н)цємъ свои(м) и нє могучи вжє к тому при(и)ти, да(л) єсми тому поко(и) и вє(д)лє тєпєрєшнє-(г)[о] статуту тоє имє(н)є своє ω(т)чи(з)ноє на (и)мѧ Лазково прода(л) єсми упєрє(д) мєновано(и) бра(т)и своє(и), крєвны(м) пну Сємєну а пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)скимъ изъ зємлєю, пашнєю [9] дво(р)ною, и(з) сєножа(т)ми, гаи и дубровами, и(з) ставками [10] и тє(ж) з лю(д)ми и (з) и(х) дворищи, и сєножа(т)ми, и зо (в)сими слу(ж)бами и пода(т)ками и(х), и зо всимъ с тымъ, яко сє [11] тоє имє(н)є зда(в)на само в собє має(т), ничого на сєбє, и на крє(в)ныє, и на пото(м)ки свои нє зоставуючи, за двана(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы и монєты, личачи по дєсєти пнзє(и) у гро(ш). Маю(т) и(х) мл(ст) па(н) Сємє(н) и па(н) Павє(л) Ѡра(н)скиє, жоны и дєти и на потомъ будучиє ща(д)ки, и [12] бли(з)киє, и крє(в)ныє и(х) тоє имє(н)є Лазково яко [13] вла(ст)ную ку(п)лю на сєбє дє(р)жати и єє ужива-(ти) [14] вєчнє [15] навєки нєпорушно и тоє имє(н)є Лазково во(л)ни [16] ω(т)дати, продати [17] и кому хотєчи записа(ти), и ты(м) нє (и)начє(и), яко [18] вла(ст)-но[ст]ю своєю подлу(г) воли своєє шафовати. А я, Ща(ст)ны(и), жона и дєти [19], потомъки, ани сєстрєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, ани сє(с)тра // 29 зв.
моя Га(н)на Ва(н)ковна и до(ч)ки є(и) в то(м) сє [20] ничи(м) уступовати вє(ч)-но и (с) того сѧ вжє имє(н)ѧ Лазкова вєчными часы вырєкає(м). А па(к)ли бы(х) ѧ самъ, Ща(ст)ны(и), або сєстра моя Га(н)на Ванъко(в)на, або сє(с)-трєнє(ц) мо(и) Станисла(в) Го(л)ко, або до(ч)ки єє и и(н)шиє крє(в)ныє мои хотєли [21] в тоє имє(н)є Лазково уступовати [22] сѧ и право(м) або которы(м)-ко(л)вє ѡбычає(м) по(д) ними доходити и ω то ку праву позывати и и(х) ку шкодє и накладу приводити, то(г)ды ѧ або хто с крє(в)ны(х) мои(х) маємъ г(с)дрю королю єго мл(с)ти заруки заплатити пѧ(т)со(т) копъ грошє(и), а сторонє [23] на замокъ Володимє(р)ски(и) двєстє копъ грошє(и), а пномъ Ѡра(н)ски(м), бра(т)и своє(и), маю заплатити двєстє копъ грошє(и)⟨.⟩ А заплативши тую заруку прє(д) сє [24], має(т) то(т) ли(ст) мо(и) записны(и) вєчными часы при моцы захова(н) быти, ничи(м) [25] нє має(т) быти нарушо(н) вєчными часы. Которую (ж) продажу и вырєчє(н)є моє с того имє(н)ѧ Лазкова, и сє(с) записъ мо(и) ѡчєвистє на врѧдє замъку г(с)дръского Володимє(р)ского у Володимєри до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡповєда(л) и вызна(л) и записати да(л)⟨,⟩ и выпис с кни(г) пну Сємєну и пну Павлу Григо(р)євичо(м) Ѡра(н)ски(м) да(н) єст. И на то єсми пномъ Ѡранъски(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моєю пєча(т)ю, а к тому єщє просил-омъ Ѡприложє(н)є до сєго ли(с)ту моєго и(х) мл(с)ти пано(в)⟨.⟩ пна Ивана Пє(т)-ровича Калусо(в)ского, су(д)ю кгро(д)ского володимє(р)ского, пна Лаврина Богушєвича Ивани(ц)кого⟨,⟩ а пна Васи(л)ѧ Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)[о], Во(х)но(в)ского⟨,⟩ И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то учинили,[26] пєча(ти) свои приложили к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри)⟨,⟩ по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца априля, ѡсмого дня.

В гродській книзі № 934: [1] зємѧни(н); [2] пє(р)во; [3] имє(и)я; [4] хотєчи; [5] указывали; [6] я; [7] єсми; [8] пано(в); [9] пашною; [10] ставками; [11] ка(к) сѧ; [12] нємає; [13] яко свою; [14] уживати; [15] вєчно; [16] волни ѡни; [17] продати, дарова(ти) и; [18] ω(д)но яко; [19] дѣти; [20] в то сѧ; [21] хотѣли; [22] вступовати; [23] старостє; [24] сѧ; [25] и ничи(м); [26] вчинили.

27. Уступний запис Станіслава Войтеховича Голка, який зрікається частини лазковського маєтку на користь панам Оранським.

Акт від 10 жовтня 1569, № 30, 3.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

26 Я, Станисла(в) Во(и)тεхови(ч) Го(л)ко, вы(з)нава(м) симъ мои(м) лис-
26 зв. то(м), хто на εго посмо(т)рεти [1] або, чтучи εго, слыша(т) [2], нынε(ш)ни(м) //
и на потомъ будучи(м), кому будε(т) по(т)рεба то(г)[о] вεдати, и(ж) што на
роцε(х) прошъλы(х) ѡ трε(х) кролε(х) [3], в року шε(ст)дεсѧ(т) сεмо(м), дѧ(д)ко
мо(и) рожоны(и), па(н) Щастъны(и) [4] Ва(н)ковичъ Луковъски(и), зεмεни(н)
повεту Хεлмъского, стоѧчи пεрε(д) урѧдомъ [5] зεмъски(м) Володимε(р)ски(м),
вы(з)на(л), спускаючи мнε ча(ст) заста(в)ную в Ла(з)ковε. Котороε имεнε
ѡ(т)чи(з)ноε Лазково па(н) Ща(ст)ны(и) ѡ(т) давны(х) часо(в) водлε старого
статуту зε(м)ского продалъ трεтюю ча(ст) Лазкова [6] на вεчно(ст) бра(т)и
своε(и) крε(в)но(и) [7], дворѧно(м) г(с)дрѧ королѧ εго мл(с)ти — пну Сεмεну
а пну Павлу Григо(р)εвичомъ Ѡра(н)скимъ, а двε части того (ж) имε(н)ѧ
Лазкова и(з) бра(т)εю [8] своεю застави(л)⟨.⟩ А кгды (ж) коро(л) εго мл(с)ть
рачи(л) стату(т) тεпεрεшъни(и) [9] выдати и ѡзна(и)мити в нεмъ, и(ж) вольно
ко(ж)дому шлѧ(х)тичу имε(н)ε, люди и зεмълю,— всε заразъ пустити и
продати, ино па(н) Ща(ст)ны(и) ты(х) дво(х) частε(и) заставны(х) лазко(в)-
ски(х) ѡ(д)ну ча(ст) спусти(л) и влилъ мнε, сε(с)трε(н)цу своεму, а скоро
по вызна(н)ю пна Ща(ст)ного пни ма(т)ка моя Во(и)тεховаѧ Го(л)коваѧ
Га(н)на Ва(н)ковъна, ту (ж) стоѧчи [10] на то(м) жε врѧдε, спустила и вы(з)-
нала, спускаючи мнε, сыну моεму [11], ѡ(т)далѧючи ѡто (в)сихъ дεтε(и), сы-
но(в) и дочо(к), на што и листы ѡ(т) суду с кни(г) зεмъски(х) па(н) Ща(ст)-
ны(и) мнε, сε(ст)рε(н)цу своεму, да(л) и то(и) части в Лазковε по(д) паны
ѡра(н)скими позволилъ мнε доходити и до(и)скивати сѧ [12], яко (ж) ѧ, тую
справу до рукъ свои(х) взѧвъши [13], людε(и) добры(х) допусти(в)ши и в ни(х)
порады и науки спытавши, вырозумεл-омъ по справε, которую пновε Ѡра(н)-
скиε мнε на листε(х) давны(х), ѡ(т) пна Ща(ст)ного и(м) даны(х), а набо(л)-
шε(и) [14] и(з) вла(ст)ного ли(с)ту ѡ(т)ца моεго вырεчε(н) нεбо(ж)чика пна
Во(и)тεха Го(л)ка с то(г)[о] имε(н)я Лазкова, и(ж) вжε к тому нε при(и)ду,
яко давно(ст)ю, такъ и за тыми листы, твε(р)до(ст)ми [15], которыи [16] па(н)
27 Ща(ст)ны(и) на то пно(м) // Ѡра(н)скимъ подава(л) и вы(и)скати и при(и)ти
нε мо(г), гдε и самъ па(н) Ща(ст)ны(и) потомъ вы(з)на(л)⟨,⟩ и(ж) ѡтε(ц)
мо(и), нεбо(ж)чикъ панъ Ванъко, и ѡ(н) самъ ув Оранε(х) части никгды нε
мε(л), кромε в Лазковε⟨.⟩ Я с ты(х) причи(н), нε хотεчи с пны Ѡра(н)скими
у мε(р)зѧчъцε быти⟨,⟩ и проти(в)ку ни(х) стоя(ти), дал-омъ то(и) рεчи по-
ко(и) и тыε выписы ѡ(т) пна Ща(ст)ного и пнε(и) ма(т)ки моε(и), у суду зεмъ-
ского мнε даны(х), имъ εсми вε(р)ну(л) и ѡ(т)да(л) и тоε всε право, котороε
ѡ(т) пна Ща(ст)ного мε(л), εсми вжε вεчнε⟨,⟩ пномъ Ѡра(н)скимъ пуска(м)
и на нихъ то вливамъ и с то(г)[о] сѧ вжε вырεкаю и то(г)[о] права ѡ(т)сту-
пую вε(ч)ными часы и (в) тую ча(ст) вы (и)мε(н)ю Лазковε нε маю сѧ въсту-
повати [17] и по(д) пны Ѡра(н)скими по(и)скивати вε(ч)нε и навεки нεпоруш-
но. И (в)жε ѧ, Станисла(в) Го(л)ко, жона и дε(ти), εстли ми и(х) богъ да(ст),
и сε(с)тры, и и(н)шиε крε(в)ны(и) мо(и), нε маε(м) сѧ вступовати. Которую
(ж) волю мою и сε(с) запи(с) мо(и) ѡповεда(л) и вызналъ на врѧдε за(м)ку

г(с)дръского у Володимє(ри), до кни(г) кгро(д)ски(х) ѡчєвистє [18] ѡповєда(л) и записа(ти) да(л)⟨.⟩ И выпи(с) с кни(г) па(н)у Сємєну и пану Павлу Ѡранъски(м) данъ єсть [19]. И ѧ тє(ж) то(т) выпи(с) ѡ роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) мнє с кни(г) зємъски(х) вы(з)на(н)ѧ [20] и вли(т)ѧ дѧ(д)ка моєго пна Ща(ст)ного Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)[о] пномъ Ѡра(н)ски(м) а [21] ѡ(т)да(л) и вє(р)нулъ. И на то єсми пномъ Ѡра(н)ски(м) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) по(д) моєю пєча(т)ю⟨.⟩ А к тому єщє просил-омъ ѡ приложє(н)є пєчатє до сєго листу моєго и(х) мл(с)ти пно(в) пна Ивана Пє(т)ровича Ҟалусовъского, су(д)ю кгро(д)ско(г)[о] воло(ди)мє(р)ского, а пна Га(в)рила [22] Богушєвича Ивани(ц)кого⟨.⟩ а пна Васи(л)ѧ Ва(н)ковича Мирови(ц)кого — Во(х)но(в)ского. И(х) мл(ст) на мою прозбу то учини(ли) и пєча(ти) свои приложили к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри)⟨,⟩ лєта бо(ж) єго нарожє(н)ѧ [23] тисєча пѧ(т)со(т) [24] шє(ст)дєсѧ(т) сємого, м(с)ца априлѧ [25], ѡсмогона(д)ца(т) днѧ. Я, Станисла(в) Во(и)тєхови(ч) Го(л)ко, вла(ст)ную руку [26] по(д)писа(л).

В гродській книзі № 934: [1] посмо(т)ри(т); [2] слыша(т); [3] крулє(х); [4] Щасны(и); [5] урѧдомъ; [6] Лазкова; [7] крє(в)ны(и); [8] и им жє з; [9] тєпєрєшии(и); [10] стоячи; [11] своєму; [12] ся; [13] взявъши; [14] наболє(и); [15] твє(р)достъми; [16] которыи; [17] вступовати; [18] ѡчєвисто; [19] єстъ; [20] вы(з)нанъя; [21] нємає; [22] Лаврина; [23] бо(ж)єго нарожє(н)ѧ; [24] пѧ(т)со(т); [25] априлѧ; [26] вла(ст)ною рукою.

28. Уступний запис Станіслава Голка, даний панам Оранським.

Акт від 13 жовтня 1569, № 37, 1.
Випис з книг гродських від 20 квітня 1567.

Я, Станисла(в) Во(и)тєхови(ч) Го(л)ко, вы(з)навамъ симъ моимъ листо(м), хто на нєго по(с)мо(т)рить або, чтучы єго, услыши(т), нинєшъни(м) и на пото(м) будучи(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати, и(ж) што на роцєхъ прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) [1] в року шєстьдєся(т) [2] сємо(м) дя(д)ко мо(и) рожоны(и) па(н) Щасны(и) Ва(н)ковичъ Луковъски(и), зємяни(н) повєту Хо(л)мско(г)[о], стоячы пєрє(д) врядом зємъски(м) Володимє(р)скимъ, вызналъ, спускаю(чи) мнє ча(ст) заставную в Ла(с)ковє [3]. Которое имє(н)є ѡ(т)чи(з)ноє Ла(з)ково панъ Щасны(и) ѡ(т) давъны(х) [4] часо(в) вє(д)лє [5] старо(г)[о] статуту зємъско(г)[о] прода(л) трєтюю ча(ст) Ла(з)кова на вєчно(ст) брати(и) своє(и) крє(в)но(и) [6], дворяно(м) г(с)дрьски(м) [7], па(н)у Сємє(н)у а пану Па(в)лу Григо(р)євичо(м) Ѡранъски(м), а двє ча(сти) того (ж) имєнья Ла(з)кова имъ жє, бра(ти)и [8] своє(и), заставилъ. А кгды (ж) коро(л) єго м(л) рачи(л) статутъ тєпєрєшни(и) выдити [9] и ѡ(з)на(и)мити в нємъ, и(ж) волно ко(ж)дому шля(х)тичу имє(н)є, люди(и) и зємли всє зара(з) пустити и продати, ино панъ Щасны(и) с тыхъ дву(х) частє(и) заста(в)ныхъ ла(з)ковъски(х) ѡ(д)ну часть спустилъ и влилъ мнє, сєстрє(н)цу своєму, а скоро по вы(з)наню пна Щасно(г)[о] пни ма(т)ка моя Во(и)тєховая // Го(л)ковая 73 зв.
Га(н)на Ва(н)ковна ту(т) стоячы на томъ жє врядє, спустила и вы(з)нала, спускаючи мнє, сыну своєму, ѡ(т)даляючи ѡто въсих дєтє(и), сыновъ и дочокъ, на што и листы ѡ(т) суду с кни(г) зємъскихъ[...] панъ Щастын(и) мнє, сєстрєнъцу своєму, да(л) и тоє ча(сти) в Ла(з)ковє по(д) панъми Ѡра(н)скими по(з)воли(л) мнє доходити и до(и)скивати ся. Яко (ж) я, тую спра(в)у до рукъ свои(х) взя(в)шы, людє(и) добры(х) допусти(в)шы и въ ни(х) пора-

ды и науки спыта(в)шы [10], вырозумел-о(м) по справе, которую пнове Ѡра(н)-
скиє мнє на листахъ да(в)ны(х), ѡ(т) пна Щасно(г)[о] имъ даны(х), а на-
болє(и) и(ж) [11] вла(с)ного листу ѡ(т)ца моє(г)[о] выреченья нєбо(ж)чика пна
Во(и)тєха Голка с того имє(н)я Ла(з)кова, и вжє к тому нє при(и)ду я [12]
да(в)ностю такъ и за тыми листы твє(р)достми [13], которыє [14] панъ Щасны(и)
на то(м) пано(м) Ѡра(н)ски(м) подави(л) [15], вы(и)скати и прити нє мо(г), гдє
и самъ пнъ Щасны(и) пото(м) вы(з)налъ, и(ж) ѡтє(ц) мо(и) нєбо(ж)чикъ панъ
Ва(н)ко и ѡ(н) самъ ув Оранєхъ части никгды нє мелъ, кромя в Ла(з)ковє.
Я с тыхъ причи(н), (нє) хотєчи с пны Ѡра(н)скими у мє(р)зя(т)цє бы(т) [16]
и проти(в)ку ни(х) стояти, дал-є(м) то(и) рєчы(и) [17] поко(и). И тыє выписы
74 ѡ(т) пна Ща(с)но(г)[о] // и пни ма(т)ки моє(и), в суду зємъско(м), мнє да-
ны(х), имъ єсми вє(р)нулъ и ѡ(т)далъ. И тоє всє право, котороє ѡт пна Щас-
ного мелъ, єсми вжє вечнє пано(м) Ѡранъски(м) пускамъ и на ни(х) то вли-
вамъ и с то(г)[о] ся вырєкаю и того права ѡ(т)ступую вечными часы и в тую
часть увы * (и)мє(н)є [18] Ла(з)ковє нє маю ся вступовати и по(д) паны Ѡра(н)-
скими по(и)скивати вечнє и навє(ки) нєпорушно И вжє я, Стани(с)лавъ
Го(л)ко, и жона, и дє(ти), єстли ми и(х) богъ дасть⟨.⟩ и сєстры, и и(н)шыє [19]
крє(в)ныє мои нє маємъ ся вступовати. Которую (ж) волю мою и сє(с) запи(с)
мо(и) ѡповеда(л) и вы(з)на(л) на врядє за(м)ку г(с)дрьско(г)[о] у Володи-
мери, до кни(г) кгро(ц)кихъ ѡчєвисто ѡповєдалъ и записа(ти) да(л). И вы-
пи(с) с кни(г) па(н) у сєму [20] а па(н)у Павлу Ѡра(н)скимъ данъ єсть [21]. И
я тє(ж) то(т) выпи(с), которы(и) ѡ роцє(х) прошлы(х) ѡ трє(х) кролє(х) мнє
с кни(г) зємъски(х) вызнанья [22] и вꙑли(т)я дя(д)ка моєго пна Щасно(г)[о]
Ва(н)ковича Луко(в)ско(г)[о] пнамъ [23] Ѡра(н)скимъ, ѡ(т)далъ и вє(р)нулъ.
И на то єсми пномъ Ѡра(н)ски(м) да(л) сє(с) мо(и) листь запи(с)ны(и) по(д)
моєю пєча(т)ю. А к тому єщє просил-ємъ [24] ѡ прило жє(н)є пєчатє(и) до сєго
моєго листу [25] и(х) мл(с)ти пновъ пна Ивана Пє(т)ровича Калусо(в)ского,
74 зв. су(д)ю кгро(ц)кого володимє(р)ского, а пна Ла(в)ри(на) // Богушєвича
Ивани(ц)кого, а пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мєрови(ц)кого [26] Во(х)новъско-
(г)[о]. И и(х) мл(с)ть на мою прозбу то учини(ли) [27] и пєчати свои приложи-
ли къ сєму моєму листу. Писа(н) у Володимєри по(д) лє(т) бо(ж)єго нарожєнья
тисєча пя(т)со(т) [28] шєстьдєся(т) сємого, м(с)ца априля, ѡсмогона(д)ца(т) дня.
Я, Станиславъ Во(и)тєховичъ Го(л)ко, вла(с)ною рукою по(д)писа(л).

В гродській книзі № 934: [1] крулє(х); [2] шєстъдєся(т); [3] Ла(з)ковє; [4] давны(х); [5] во(д)лє; [6] крє(в)ны(и); [7] г(д)ря короля єго мл(с)ти; [8] бра(т)и; [9] выдати; [10] спытавшы; [11] и(з); [12] яко; [13] твє(р)достъми; [14] которыи; [15] подава(л); [16] бы(ти); [17] рєчы; [18] вы(и)мє(н)и; [19] и(н)шиє; [20] Сє-мєну; [21] єсть, [22] вы(з)нанъя; [23] пномъ; [24] просил-омъ; [25] листу моєго; [26] Мирови(ц)кого; [27] вчини(ли); [28] пє(т)со(т).

29. Підтвердження дяка королівської канцелярії Михайла Васильовича Дубницького, що король дав пану Михайлові Тихновичу Козинському 15 волок грунту під м. Володимиром.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

159 зв. Я, Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и), дъя(к) ка(н)цлєрє(и) єго
к(р) мл(с)ти, ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) листо(м), што єго королє(в)скаѧ
мл(ст) г(с)дръ на(ш) милостивы(и) з ласки своєє рачи(л) дати на вє(ч)но(ст)

*тобто ув имєнє.

па(н)у Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)ском́у, кашталѧну лу(ц)кому, кгру(н)ту єго мл(с)ти г(с)дръско(г)[о] по(д) место(м) Воло(ди)мє(р)ски(м) воло(к) пѧ(т)на(д)ца(т) и ли(ст) сво(и) г(с)дръски(и) ѡсобливы(и) на то єго мл(с)ти мєнє, слуги и по(д)даного своєго г(с)дръско(г)[о], писати расказати [...] тую пѧ(т)на(д)ца(т) воло(к) єго мл(с)ти завє(л) и, ко(п)цами ѡкопа(в)ши [...] ода(л), яко(ж) и до вря(д)у володимє(р)ского за(м)кового кгру(н)ту за мє(с)то(м) // Володимє(р)скимъ ли(ст) г(с)дръски(и) даючи ѡ то(м) знати 160
бы(л) и ѡказыва(л). А та(к) ѧ во(д)лугъ росказа(н)ѧ г(с)дръско(г)[о] з вєдомо(м) врѧ(д)у володимє(р)ского [...] нового кгру(н)ту зє(м)лѧми поєзни(ц)кими и попо(в)скими, которы [...]локи єго кролє(в)ски(и) мл(с)ти взѧты, маючи при собє мє(р)ника[...] ѡ(т)мєри(в)ши дубровою, сєножа(т)ми и мало што проро(б)ко(в) всєго[...] пѧ(т)на(д)ца(т) в тоє єсми пна Лу(ц)кого увєза(л) и, ко(п)цами ѡкопа(в)ши и ѡграничивши, єго мл(с)ти пода(л), то є(ст) почо(н)ши напє(р)вє(и) два ко(п)цы у пѧты ѡны(х) воло(к) по(д)лє доро(ж)ки, котораѧ идє(т) с Ко(р)та(н) до Гру(н)скоє гати[...] таѧ (ж) доро(ж)ка граничи(т) зє(м)лю пна Лу(ц)кого и(з) зємлєю пна Ѡлє(х)новоє Загоро(в)скоє Ѡстровє(ц)кою, ѡ(т) тоє пѧты Дубниками и проро(б)ками пѧ(т) ко(п)цо(в) усыпаны до стєны попєрєчноє, положоноє з мєста Володимє(р)ского ѡ(т) кгру(н)ту пна Загоро(в)скоє. А ѡ(т) тоє стєны попєрє(ч)но(и) вжє стєною боковою, пу(с)каючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого на право(и) руцє, а по лєву — кгру(н)ту мє(ст)кого дубинами шє(ст) ку(п)цо(в) усыпаны к дорозє, котораѧ идєть з Володимєра до Пи(н)ского мосту, чєрє(з) тую (ж) дорогу тою (ж) стєною дубинами тє(ж) дєсѧ(т) ко(п)цо(в) усыпано до пѧты другоє, по дорогу гноє(н)скую. Таѧ дорога Гноє(н)скаѧ граничи(т) зємлю пна Лу(ц)кого и(з) зє(м)лєю мє(ст)кою. У тоє дороги Гноє(н)скоє, ѡ(т)мєри(в)ши попєрє(к), яко тая пѧ(т)на(д)ца(т) воло(к) вы два ко(п)цы усыпаны по(д)лє дороги, ѡ(т) ты(х) ко(п)цо(в), пускаючи кгру(нт) пна Лу(ц)кого по (п)раву, а мє(ст)ски(и) по (лє)ву, дубинами и проро(б)ками пѧ(т)на(д)ца(т) ко(п)цо(в) ѡсыпано до границы пна Коплє(н)ского, та(м) ужо граница пну Лу(ц)кому с пано(м) Коплє(н)ски(м). И на то єсми є(г)[о] мл(с)ти пну Лу(ц)кому даю сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моєє. Писа(н) у Володимє(р)и лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) сємо(г)[о], м(с)ца мая, сємогона(д)ца(т) днѧ. Миха(и)ло Васи(л)єви(ч) Дубни(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою.

30. Дарчий запис Мотрони Семенівни Іваницької її чоловікові Богушевичу Іваницькому на маєток.

Акт від 13 жовтня 1569, № 43, 1.

Я, Лавриноваѧ Богушєвича Ивани(ц)кого Матрєна Сємєновна Ива- 84
ни(ц)кая, вызнаваю и чиню ѧвно симъ моимъ листомъ всимъ посполитє и ко(ж)до(му) зособна, хто на нєго посмотритъ або, чтучи єго, услыши(т), нынє(ш)нимъ и на потомъ будучимъ, кому будє(т) потрєба того вєдати, ш(т)о пє(р)во сєго подлє статуту старого справуючисѧ записала и даровала є(с)ми была упєрє(д) мєнованому малжо(н)ку моєму пну Лаврину Богушєвичу Ивани(ц)кому на вєчно(ст) трєтюю часть всєго имєньѧ моєго Иваничъ з дворомъ и зо вси(мъ), ѧко ся тоє имєньє моє Иваничи в собє маєтъ,

а ѡсобливє, ижъ то(т) жє мєнованы(и) малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Иваницки(и) по смєрти дєда моєго пана Грицка а ѡтца моєго пана Сємєна и дѧдка моєго пна Ѡлєхна Гри(ц)ковичо(в) Иваницкихъ, которыє были в нємалыхъ сумахъ тоє имє(н)є Иваничи порозну завєли, ѡкупуючи своими вла(ст)ными пнзми и к тому дочка(мъ) нши(м) своимъ властнымъ накладомъ выправу даючи и иныє потрєбы того жъ имє(н)ѧ Иваничъ ѡпатруючи, выложилъ и выда(л) на тоє имє(н)є моє Иваничи свои(х) пнзє(и) то єсть всєго сумою тисєча двєстє сорокъ чотыри копы и грошє(и) дєсє(т) личбы и монєты Вєликого Кнзства Литовского. Которое жъ сумы нє маючи ѧ чимъ єго мл(с)ти пану ма(л)жо(н)ку моєму заплатити в то(и) во всє(и) сумє в ти-
84 зв. сєча в двохъсо(т) в сороку в чотыро(х) копахъ[...] // дєсєти ѡсобливы(м) листо(м) своимъ записала єсми єго (ж) мл(с)ти пну ма(л)жо(н)ку моєму на двохъ частєхъ того ж имє(н)ѧ моєго Иваничъ, яко ширє(и) а достаточнє(и) пє(р)вшиє записы мои та(к) на трєтюю часть, ѧко на двє части ѡ(т) мєнє [є]го мл(с)ти даныє, в собє ѡбмовляли. Алє ижъ тыє ѡбадва записы мои нєда(в)но минулыхъ часовъ з допущє(н)я божєго погорєли у приятєлѧ нашого пана Якима Васильєвича, которыє в захова(н)ю в дому єго у Володимєри малжонокъ мо(и) мє(л), прєто и(ж) ѧ, упєрє(д) мєнованаѧ Матрєна Ивани(ц)кая, по увєсь часъ мєшка(н)я моє(г)[о] в ма(л)жєнъствє зъ єго мл(с)тью паномъ Лавриномъ Богушєвичомъ Ивани(ц)кимъ, знаючи ѡ(т) єго мл(с)ти ласку и мл(с)ть до сєбє и доброє захова(н)є в ма(л)жєнствє, умыслила єсми сама по моє(и) добро(и) воли, ни с чиєє намовы и примушє(н)ѧ лєпшую склонность проти(в) єго мл(с)ти показати и на то(м) имє(н)ю Иваничо(х) єго мл(с)ти лєпє(и) на(д) пє(р)вшиє записы мои укгрунтовати по(д)луг тоє волности, которая вси(м) стано(м) и ѡбыватєлє(м) Вєликого Кнзства Лито(в)ского на прошломъ вално(м) со(и)мє Бєрєстє(и)скомъ дана, ѧко в ро(з)дєлє сємо(м) а ув артыкулє второ(м) ѡписана. И(ж) волно ко(ж)дому зо становъ шлѧхє(т)скихъ нє то(л)ко трєтюю часть имє(н)я своє(г)[о], алє и всє, з домо(м), кому хотєчи, ѡ(т) дєтє(и), пото(м)ковъ и бли(з)кихъ свои(х) ѡ(т)даляю(чи), на вє(ч)ностъ записати, ѧкожъ и ѧ, справуючисѧ подлє [с]та(т)уту и тоє новоє уфалы и тє(ж) во(л)ности, вси(м) стано(м) даноє, тоє имє(н)є моє Ивани(чи) всє з домо(м) ма(л)жо(н)ку моєму єго мл(с)ти па(н)у Лаврину Ивани(ц)кому даю, дарую и симъ листомъ мои(мъ) записую вєчнє и навєки нєпорушно з дворомъ, с пашнєю дво(р)ною, с полми, з сєножа(т)ми, з ставы, з млыны, и з людми и зъ ихъ дворищами, с платы, роботами, и зо всими доходы и пожитки, з гаи, з дубровами и зо всимъ на всє, ѧкъ сѧ тоє имєньє моє Иваничи само в собє в границахъ и ѡбыходєхъ своихъ маєть, и што-колвєкъ к тому имєнью моєму Иваничомъ зда(в)на и тєпєръ прислухаєть ничого на сєбє, на дєти, потомки, бли(з)киє и крє(в)ныє мои нє зоставуючи, и ѡ(т) нихъ то ѡ(т)далѧючи, маєть, єго мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) панъ Лавринъ Богушєвичъ Ивани(ц)ки(и) такъ при животє, яко и по животє моє(м) ѡноє имєньє Иваничи ѧко свою властность зо (в)симъ на всє на сєбє дєржати и вживати и всякиє пожитки подлугъ воли своєє ѡ(т)то(л) привлащати и прибавлѧти и ты(м) нєначє ѡдно ѧко своєю властною ѡ(т)чизною шафовати. И, маючи то в моцы своє(и), воленъ будєтъ єго мл(с)ть панъ малжонокъ мо(и) тоє имєньє Иваничи потому жъ з домо(м) або и поро(з)ну, в коєго мл(с)ти волѧ будє(т), кому хотєчи продати, ѡ(т)дати и даровати, промєня(ти), на цєрковъ божую записати и ку своєму лєпшому а

пожитнє(и)шому ѡбє(р)нути, ѧкъ самъ налєпє(и) розумєти будєтъ так ижъ вєчными часы. Я сама, дети, пото(м)ки наши и нѣкоторыє бли(з)киє и крє(в)ныє мои в тоє имє(н)є Иваничи, ѡ(т) мєнє єго мл(с)ти вєчнє дарованоє и записаноє, ничим ся вступова(ти) // и никоторыми причинами с того єго мл(с)ти 85
руша(ти) и того по(д) єго мл(с)тью никторы(м) способомъ по(и)скивати нє маютъ вєчнє. И на то єсми єго мл(с)ти малжонку моєму пну Лаврину Богушєвичу Ивани(ц)кикому (!) дала сє(с) мо(и) ви(з)наны(и) листъ з моєю пєчатью. При то(м) были и того добрє свєдоми и пєча(ти) свои за чоло(м) битьє(м) моимъ к сєму листу моєму приложили пнъ Базилиусъ Єнковичъ Дрєвински(и), писаръ и сєкрєтаръ єго кролєвскоє мл(с)ти, панъ Иванъ Пєтровичъ Калусовски(и), судьѧ кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), панъ Сємє(н) Григо(р)євичъ Ѡра(н)ски(и), дворєнинъ єго кролєвскоє мл(с)ти, пнъ Яки(м) Васи(л)євичъ, на тотъ часъ будучи(и) на мєстцю пана Миха(и)ла Павловича, подстаростєго володимєрского. Писа(н) у Иваничахъ лета бо[ж]єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧтъсотъ шєстьдєсѧтъ сємого, мца июнѧ, ѡсмогонадца(т) днѧ.

31. Дарчий запис Орини Андріївни Колпитовської її чоловікові Якимові Линевському на повне і нероздільне володіння маєтком Колпитовим.

Акт від 12 жовтня 1569, № 33, 1.

Я, Ѡрина А(н)дрєє(в)на Ко(л)пыто(в)ская Якимовая Линє(в)ская, чыню явно и сознаваю тымъ мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по- 60
(т)рєба была вєдати або, чтучы єго, слышати, нинє и на пото(м), завсє(г)ды, и(ж) маючы я милоє, вє(р)ноє а ла(с)кавоє захованьє проти(в) сєбє ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о] пна Якима Линє(в)ско(г)[о], даю, дарую и симъ листо(м) моимъ записую єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму мило(му) п(н)у Якиму Линє(в)скому вє(д)лє бєгу права тєпєрєшнє(г)[о] и уфалы со(и)му Бєрєстє(и)ско(г)[о] имєньє своє Ко(л)пыто(в) зо всє(м) на вси(м) по животє своє(м), ѡ(т)даляючи ѡ(т) усихъ сє(с)тръ, бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), кромъ дєтє(и), которыє зъ єго мл(с)тью єстли мєти буду, часть всю ѡгуло(м), которая ми ся ѡ(т) ѡпєкуновъ нших съ поро(в)на(н)я ѡ(т) сєстръ мои(х) рожоны(х) панъны Пола(г)и и панъны Марины А(н)дрєєвє(н), ѡстало до дєлу вєчысто(г)[о] зо всє(м) на всє ѡгуло(м) з дворо(м), с па(ш)нєю дво(р)ною, з лю(д)ми и (з) ихъ пови(н)ностями, с по(л)ми, сєножа(т)ми, ставъками и ѡзє(р)цами, запусты и рощами, зо всяки(ми) // пожи(т)ки, нє ѡставуючы ничо(г)[о] на сє(ст)ръ, бли(з)кихъ, крє(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х). 60 зв.
Волє(н) єго мл(с)ть па(н) Якимъ Линє(в)ски(и), малъжоно(к) мо(и) милы(и), тоє имє(н)є Ко(л)пыто(в) ѡ(т)дати, продати, замєнити, прибавити, розшырити куды хотячы ку своєму лє(п)шому а пожитє(ч)нє(и)шуму ѡбє(р)нути. И на то єсми єго мл(с)ти п(н)у Якиму Линє(в)скому, ма(л)жо(н)ку моєму милому, далъ сє(с) мо(и) лист з моєю пєча(т)ю. А при томъ были и то(г)[о] до(б)рє свєдоми и(х) мл(с)ть пановє а приятєли мои во(и)ски(и) володимє(р)ски(и) панъ Василє(и) а панъ Ива(н), побо(р)ца володимє(р)ски(и) з Гулєвичы, дєвє(р) мо(и) панъ Во(и)на Васи(л)єви(ч) Линє(в)ски(и), а панъ Ива(н) и па(н) Юри(и) Сємєновичы Ѡко(р)скиє, которыє и(х) мо(с)ты за

про(з)бою моею печа(ти) свои приложы(ти) рачыли къ сему моему листу. Писаны в Зату(р)цохъ лета божего наро(ж)[ен]я ҂аф҃ѯ҃ѳ*, м(с)ца фе(в)раля, ѕі҃** дня.

32. Продажний запис Павлової Шпаковської, яка продала свою спадкову частину маєтку у Біличах князю Олександру Чорторизькому.

Акт від 1 жовтня 1569, № 24, 1.
Випис з книг гродських від 7 червня 1568.

32 зв. Я, Па(в)ловая Шпаковъская [1], по(д)судковая володиме(р)ская Лю(б)ка Федоровъна Воры(с)цъкого [2], вызнаваю и чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы ѡ то(м) потребно было ведати або, чтучи его, слышати, нине(н)не(м) [3] и на пото(м) будучи(м), што которая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего име(н)я нашего матерыстого [4], у Былича(х) [5] лежачого, у повете Володиме(р)ско(м), за право(м) прирожоны(м) зостала мне въ де(лу) [6] ве(ч)ны(м) ѡбычае(м) ѡ(т) сестръ мои(х) рожоны(х) на (и)мѧ Га(н)ны Ма(р)ковое Жоравни(ц)кое, Ма(р)и Федоровое Гла(д)ское [7], Ѡ(г)ре(н)ки Васи(л)евое Гдра(н)ское, зо всѣмъ на все, яко ся сама в собе тая че(т)ве(р)тая ча(ст) всего именъя Были(ч) мае(т). На которо(и) же части после делу, як дво(р) собе поселивши, ѡ(т) немало(г)[о] часу з ма(л)жо(н)ко(м) свои(м) Павло(м)
33 Шпаковъскимъ // ме(ш)кала и то(г)[о] споко(и)не в де(р)жа(н)и была и вживала яко свое(и) вла(ст)ности. Але зоста(в)ши ми сѧ удовою [8] по сме(р)ти мужа своего Павла Шпако(в)ско(г)[о] а будучи ви(н)на немалую суму пнзе(и) [9] до(л)гу небо(ж)чика мужа своего, которымъ ся небо(ж)чи(к) задо(л)жи(л) на слу(ж)бе г(с)дръско(и) и речи посполито(и) вое(н)но(и), и, не маючи чи(м) того заплатити, продала есми тое име(н)е свое, то е(ст) че(т)ве(р)тую ча(ст) всего име(н)я Были(ч) яко властивую свою никому ничи(м) не пе(н)ную матери(з)ну, которая ми ся на дѣлу [10] зостала ѡ(т) се(с)тръ моихъ выше(и) [11] поменены(х) право(м) ве(ч)ны(м), е(г)[о] мл(ст) князю Алекъса(н)дру Федоровичу Чо(р)торысъкому [12], воеводе волы(в)скому, за триста ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монеты Великого Кнѧ(з)тва Лито(в)ского, личачи по десѧти [13] пѣнезе(и) [14] бѣлы(х) [15] за гро(ш) на ве(ч)но(ст), то е(ст) дво(р) мо(и) в Былича(х) зо всѣмъ его будова(н)е(м), з огороды ѡвощовыми и ЯРЫ(н)ными, с по(л)ми, з сеножа(т)ми дво(р)ными и незасеяными, с че(р)тежами, и (з) дубровами, и с проро(б)ка(ми), зъ (с)тавы, и зъ ставищами, и(з) млыны, и (з) и(х) выме(л)ками, и зо всѧкими пожи(т)ками, лю(д)ми [16] по(д)ворищъными [17] пусто(в)скими, и [18] (з) ѡгоро(д)никами, и зъ и(х) землами [19], слу(ж)бами и пода(т)ками, и зо всѧкими и(х) звы(к)лыми а старожи(т)ными пови(н)ностъями [20], и зо всѣ(м) [21] кгру(н)то(м) земены(м) и водены(м), та(к) те(ж) зо въсѧкими того име(н)я пожи(т)ка(х) [22](!) и доходами яким-ко(л)ве(к) име(н)емъ названы(м) або поменены(м) быти могу(т), ничого з ни(х) на себе, на дети, на бли(з)кие мои не зоставуючи, ѡбе(л)ве(ч)не [23] и непору(ш)не [24] е(г)[о] мл(ст)⟨,⟩ самому, кнегини ма(л)же(н)ци [25] его млсти

* тобто 1569.
** тобто 16.

и пото(м)комъ [26] єго [27] и(х) мл(ст) вѣчными [28] часы⟨.⟩ Маε(т) ε(г)[о] мл(ст)
кнѧ(з) воεвода са(м), кнгинѧ, ма(л)жε(н)ка [29] єго мл(сти) и потомъковε и(х)
мл(сти) тоε имε(н)ε моε у Быличо(х) [30] дε(р)жати [31] и вживати вε(ч)нε, маю-
чи во(л)но(ст) то ω(т)дати, продати, даровати, замεнити, на [32] цε(р)ковъ
записати и ку своε(му) налε(п)шому а пожито(ч)ному ωбε(р)нутъ [33], яко
сами налεпε(и) розумεю(чи)⟨,⟩ а я сама, дѣти и бли(з)киε мои до того ничого
мεти и в тоε имε(н)ε никоторыми причинами уступовати [34] нε маε(м) вε(ч)-
ными часы // по(д) закладомъ на г(с)дрѧ королѧ ε(г)[о] мл(сти) трεмасты 33 зв.
копами грошε(и). А и(х) мл(сти) яко сторонε другими трεмасты копами гро-
шε(и). А заплати(в)ши заклады, прε(д) сѧ [35] то(т) ли(ст) мо(и) при моцы зо-
ставε(н) быти маεтъ, ни в чомъ нε нарушоны(и), яко (ж) [36] ω(н)[а] тую про-
дажу свою доброво(л)не сама на врѧдε за(м)ку г(с)дръского Володимε(р)-
ского вызнала, и ωповεдала, и до кни(г) врѧдовы(х) [37] записати дала. И на
то єсми ε(г)[о] мл(сти) кнзю Алεкъса(н)дру Чо(р)торыскому, воεводе во-
лы(н)скому, дала то(т) мо(и) ли(ст) з моєю пεчатъю. А при томъ были и того
добрε свεдомы ε(г)[о] мл(сти) [38] па(н) Пε(т)ръ Богданови(ч) Загоровъски(и),
ма(р)шало(к) ε(г)[о] к(р) мл(сти), а па(н) Жда(н) Коплε(н)ски(и), а па(н)
Василε(и) Калосовъски(и) [39], и за ωчεвисты(м) прошε(н)ємъ моимъ и(х)
мл(сти) пεчати свои приложити къ сεму моєму листу. Писан у Сε(л)цы по(д)
лεто бо(ж)єго нарожε(н)ε тисѧча пѧ(т)со(т) шε(ст)дεсѧ(т) ωсмого, м(с)ца мая,
два(д)ца(т) трεтε(г)[о] дня.

В гродській книзі № 935: [1] Шпаковъско(г)[о]; [2] Воры(с)кого; [3] нинε(ш)ни(м); [4] матε-
ристого; [5] Быличохъ; [6] в дε(лу); [7] Бря(н)скоε; [8] вдовою; [9] пнзε(и); [10] на дεлу; [11] вышε;
[12] Чо(р)торы(и)скому; [13] дεсεти; [14] пнзε(и); [15] бεлы(х); [16] из лю(д)ми; [17] по(д)вори(ш)чными
ωсεлы(ми) и дворищами; [18] немаε; [19] зεмлями; [20] пови(н)ностя(ми); [21] вси(м); [22] пожи(т)ка-
ми; [23] ωбε(л)вε(ч)но; [24] нεпору(ш)но; [25] ма(л)жε(н)цε; [26] пото(м)комъ; [27] немаε; [28] вεчными;
[29] ма(л)жо(н)ка; [30] Былича(х); [31] дε(р)ати (!); [32] и на; [33] ωбε(р)нути; [34] ся вступовати; [35] ся;
[36] яко ж-ємъ; [37] врядо(х); [38] мл(с)ть; [39] Калусовъски(и).

33. Заставний запис Лева Сангушковича Кошерського на маєток, даний в заставу Іванові Гапличу Шпановському до часу сплати його грошового боргу.

Акт від 12 жовтня 1569, № 31, 1.
Випис з книг гродських від 5 серпня 1568.

Я, Лε(в) Са(н)кгушъко Кошε(р)ски(и) [1], ωзна(и)мую и чиню явно си(м) 51
мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)рεба вεдати, и(ж) ку вεлико(и)
а правε пилно(и) потрεбε моε(и) позычи(л) єсми и до ру(к) свои(х) вазѧ(л)⟨.⟩
въ єго мл(с)ти пана Ивана Гаплича Шпано(в)ского, ву(и)ского [2] зεмли Во-
лы(н)скоε Луцкого [3], три тисεчи и чотыриста копъ грошε(и) ли(ч)бы ли-
твскоε⟨.⟩ личачи по дεсεти пнзε(и) бεлы(х) // у гро(ш), а по шε(с)тидεсѧ(т) 51 зв,
грошε(и) в копу. Которую суму пнзε(и) маю єго м(л) ω(т)дати на ро(к) пεв-
ны(и) на дε(н) свтого Сεмиωна м(с)ца сεньтεбра, пε(р)во(г)[о] днѧ, на я(р)-
ма(р)къ лу(ц)ки(и) в року тисεча пѧ(т)со(т) сεмъдεсѧ(т) пε(р)ваго [4], на мε(ст)-
цу пεвно(м) в дворε єго мл(с)ти [5] Милу(в)ша(х) [6] єго мл(с)ти самому або кому
то єго м(лст) ω(т) мεнε самого або ω(т) умоцованого моєго при врѧднику
которомъ-ко(л)вε⟨.⟩ кгро(д)ско(м), а в нεбы(т)но(с)ти врѧду [7] ино привоз-
но(м) за си(м) листо(м) мои(м) в дворε своємъ Милувша(х) на ро(к) в сεмъ

листє моємъ вышє(и) ѡписано(м) взѧти роскажє(т)⟨.⟩ И в то(и) сумє заста-
ви(л) єсми пану Ивану Гапличу имє(н)є моє⟨.⟩ — дво(р) и сєло Конюхи,
зо всими бояры, лю(д)ми тѧглыми, с присє(л)ки, то єсть з Млиновы(м), з
Бѣлы(м) Полє(м), с Куты, и (з) [8] Защитово(м), с которого служит боярин
Ѡлє(х)но, та(к)жє з слугами путными и лю(д)ми тѧглыми, в ты(х) присє(л)-
ка(х) ѡсєлыми, с пашнѧми дво(р)ными, на полѧ(х) засєяными, з сєножа(т)-
ми, зъ слугами путными, з лю(д)ми тѧглыми⟨.⟩ в тыхъ имє(н)я(х) ѡсєлыми,
зъ и(х) зємлѧми и пови(н)но(ст)ѧми, зо всими пода(т)ки того двора моєго
Коню(х) и присє(л)ко(в), вышє(и) мєнєны(х), з винами, пєрєсуды, заруками,
з ставами, з млынами, зъ и(х) вымє(л)ками, з спустами ставовыми, з дуб-
ровами, з гаями, з сады, зъ зарослѧми и с ка(ж)дою дєди(ч)но(ст)ю кгру(н)-
ту зємлєного того имєнья моєго Конюх(х) и присє(л)ко(в) помєнєны(х), я(к) [9]
сѧ тоє имє(н)є⟨.⟩ Конюхи с присє(л)ки и врочища мєнєными и нємєнєными
само в собє в граница(х) свои(х) здавна має(т), яко (ж) кольвє(к) в собє
широки, до(л)ги и пожито(ч)ны су(т)⟨.⟩ ничого собє нє ѡставуючи. Которо-
го (ж) то имє(н)я моєго Конюх(х) и присє(л)ко(в), вышє(и) мєнєны(х), вжє
я заразо(м) за си(м) листо(м) записо(м) мои(м) в сумє вы(ш)є(и) ѡписано
зо вси(м), якъ ся вышє(и) помєнило, па(н)у Ива(н)у Гапличу Шпано(в)ско-
му поступи(л) в мо(ц), в дє(р)жа(н)є и вжива(н)є подалъ зо всими пожи(т)ки
с того имєнья Конюх, с присє(л)ко(в), помєнєны(х) приходѧчими, которыє-
ко(л)вє(к) тєпє(р) су(т) и вына(и)дєны бы(ти) могу(т), ничого на сєбє в то(м)
имє(н)ю нє ѡставуючи, алє яко я самъ дє(р)жа(л) и вжива(л), та(к) па(н)
Ива(н) Гапли(ч) самъ або то(т), хто ѡ(т) нєго сє(с) мо(и) листъ мє(ти) будє(т),
та(к) жє ма(л)жо(н)ка, дєти або бра(т)ѧ [10], бли(з)киє єго мл(с)ти по животє
єго того имє(н)я моєго Конюх(х) и с присє(л)ками, и зо вси(м), яко сѧ вышє(и)
помєнило, яко своєго власно(г)[о] дє(р)жати и вживати, а вєдлѧ воли и по-
доба(н)я своєго, яко са(м) налєпє(и) розумєючи, шафова(ти) має(т), бє(з)
52 жадноє ѡ(т)мєны [11] самого и ѡ(т) ко(ж)до(г)[о] // ста(н)у, та(к) при живо-
тє, яко и по животє моємъ пєрєказы до року пє(в)но(г)[о] дня и свта свтого [12]
Сємиѡна Сто(л)пника, я(р)ма(р)ку Лу(ц)кого, котороє будє(т) в року тисєча
пѧ(т)со(м) сємъдєсѧ(т) пє(р)во(м), то єсть ѡ(т) сєго пришлого свто(г)[о] Сє-
мєна [13] а(ж) до тро(х) лѣтъ [14] супо(л)ны(х), поки я за три лєта тую суму три
тисєчи и чотыриста копъ грошє(и) до(л)гъ сво(и) позычоны(и) увє(с) спо(л)на
па(н)у Ива(н)у Гапличу на ро(к) ѡписаны, на дє(н) свто(г)[о] Сємиѡна в ро-
ку сє(м)дєсѧ(т) пє(р)вомъ ѡ(т)да(м) и заплачу, то(ж) тоє имє(н)є к рука(м)
свои(м) взѧти маю, а пакли бы(х) и на то(т) рокъ за три годы на дє(н) свто-
(г)[о] Сємєна мисєца [15] сє(н)тєбра, пє(р)вого днѧ, ты(х) пнзє(и) ѡ(т)дати и
заплатити нє мо(г) и того имє(н)я своєго нє ѡкупи(л)⟨.⟩ тогды панъ Ива(н)
Гапли(ч) другиє три роки цєлыє до свтого Сємєна року сє(м)дєсѧ(т)ого [16]
дє(р)жати маєть, а пото(м) ѡ(т) року, до року, то є(ст) ѡ(т) тро(х) го(д) до
трє(х) годъ року мєновитє ѡписаного, тоє имєниє [17] моє Конюхи и с при-
сє(л)ками помєнєными дє(р)жати и вживати [18] маєтъ а(ж) до того ча(с)у,
поки я на ро(к) ѡписаны(и) на дєнь свтого Сємєна, личачи по три годы ро(к)
ѡ(д) року тую суму три тисєчи и чотыриста ко(п) грошє(и) па(н)у Ивану
Гапличу ѡ(т)дамъ и заплачу и(н)шимъ ничи(м), ѡ(д)но талѧ(р)ми добрыми,
которыє иду(т) по золотому и по три гроши або чє(р)лєными золотыми доб-
рыми уго(р)скими, або монєтою по(л)скою, або полугро(ш)ками и широкими
гро(ш)ми монєты литвскоє, а [19] нє дукаты ани гро(ш)ми почво(р)ными, ани

потро(и)ными, ани подво(и)ными, тыє хотѧ бы на то(т) ча(с) в па(н)ствє г(с)д-
рѧ нашого шли, па(н) Гапли(ч) и(х) ѡ(т) мєнє при(и)мовати нє будє(т) пови-
нєнъ, бо єго мл(с)ть мнє тую суму пнзє(и) талѧ(р)ми добрыми и чє(р)лєными
золотыми добрыми до ру(к) мои(х) ѡ(т)да(л), а я мєжи роко(в) того имє(н)я
моєго Конюх(х) и с присє(л)ками заставы моєє нє маю в нєго ѡкупа(ти),
ѡдно на ро(к) вышє(и) [20] ѡписаны(и), а хотѧ бы(х) и гроши мєжи роко(в)
дава(л) панъ Гапли(ч) и(х) ѡ(д) мєнє прє(и)мовати [21]⟨.⟩ и того имє(н)я мнє
поступи(ти) нє будє(т) повинє(н), а вє(д) жє на ро(к) ѡписаны(и), ѡкупивши
розогна(н)я люди(и) [22], ани жадны(х) шко(д), которыє бы ся мнє або по(д)-
данънымъ мои(м) ку кривдє видєло, на па(н)у Ивану Гапличу, ани на то(м),
хто то ѡ(д) нєго дє(р)жати будє(т), по(и)скивати нє маю. // А поки па(н) **52 зв.**
Гапли(ч) самъ або хто-ко(л)вє при ни(м) и по нємъ за си(м) листо(м) мои(м),
яко надалє(и) быти можє(т), тоє имє(н)є моє Конюхи и с присє(л)ками, за-
ставу мою, в дє(р)жанью и вживанью своємъ мєти будє(т), завжды нє пови-
нє(н) с того имє(н)я на во(и)ну выправова(ти) и слати, алє я самъ ко(ж)дую
во(и)ну на послугу єго мл(с)ти г(с)дрскую ѡ(т)толѧ на сєбє пєрє(и)мую, за-
ступова(т) и служи(т) [23] повинє(н) буду своимъ власны(м) кошто(м) и на-
кладомъ та(к) много, ко(л)ко кро(т) того по(т)рєба вказывати будє(т), кро(м)
ко(ж)доє шкоды и накладу єго, та(к) тє(ж) и пода(ч)ки г(с)дрскиє за прош-
лыє лєта, єсли бы с того имє(н)я Конюх(х) чєрє(з) пана Загоро(в)ского нє-
плачоны были, я самъ своими влосными грошъми [24] до ска(р)бу г(с)дрского,
або хто ту(т) будє(т) зосла(н), ѡ(т)правова(т) [25] заплатит [26] и в то(м) пана
Гаплича заступити маю и, што бы па(н) Ива(н) Гапли(ч) на то(м) шкодова(л),
нагородити буду повинє(н). А што сѧ тє(ж) дотычє(т) того, єсли бы хто хо-
тє(л), то имє(н)я моєго заставу мою, ѡ которы(и) кгру(нт) и(х) пана Ивана
Гаплича або того, хто то ѡ(д) нєго дє(р)жати будє(т)⟨.⟩ яко дє(р)жачого
моцъю або право(м) тру(д)нити и чого по(д) ни(м) с того имє(н)ѧ [27] моєго до-
ходити, тогды я маю и повинє(н) буду свои(м) грошє(м) и накладо(м), пра-
цэю [28] и вшєлѧки(м) кошто(м) такъ право вєдучи, яко и моцы ка(ж)до(и)
ѡ(т)по(р) даючи, то(л)ко кро(т), ко(л)ко кро(т) того потрєба вказывати бу-
дєтъ, боронити, ѡчищати и выслобожати, на што єго мл(сть) па(н) Гапли(ч)
нє повинєнъ будє(т) власно(ст)ю [29] своєю никоторого накладу чинити⟨.⟩
А єстли бы хто-ко(л)вє(к) якимъ правомъ тоє имєнъє на ни(м) [30] прєзыскалъ,
тогды я пє(р)во(и) [31], ни(ж) тоє имє(н)є з ру(к) пана Гапличовы(х) взѧто бу-
дє(т), повинє(н) буду вдво(и)на собъ [32] лє(п)шоє имє(н)є моє, котороє панъ
Гапли(ч) похочє(т), єму в то(и) сумє поступити. А вжє я, Лє(в) Кошє(р)с-
ки(и) [33], в тоє имє(н)є Конюхи и в присє(л)ки [34] єго, в жадныє пожи(т)ки,
в люди, в кгру(н)ты того имє(н)я па(н)у Ивану Гапличу ѡ(д) [35] мєнє в сумє
вы(ш)шє(и) [36] ѡписано(и) поступлєноє, самъ чєрє(з) сєбє и чєрє(з) приѧтє-
ли, слуги, врѧдники и по(д)данъныє мои вступовати и жадноє // пєрєказы **53**
в то(м) пану Ивану Гапличу самому, та(к)жє и ма(л)жо(н)цє, и дєтє(м) єго
мл(с)ти або хто то ѡ(д) єго мл(с)ти за симъ записо(м) дє(р)жати будє(т) по
нє(м), чинити нє маю, а(ж) до ѡ(т)да(н)я сумы вы(ш)шє(и) писаноє⟨.⟩ на ро(к)
ѡписаны(и) — дє(н) свтого [37] Сємиѡна — ничи(м) инши(м) [38], ѡдно ты(м),
якъ сѧ вышъшє(и) ѡписало. А єсли бы-(м) я зъ сєго свта [39] пє(р)вє(и), ни(ж)
тоє имє(н)є моє Конюхи с присє(л)ки⟨.⟩ у пана Ивана Гаплича ѡкуплю,
зъшо(л) [40], тогды дєти, єсли ми и(х) бо(г) дасть, а в нєдо(с)та(т)ку пото(м)-
ства ино братья, бли(з)киє мои, кому право(м) прирожоны(м) имє(н)я мои

при(и)ду(т)⟨.⟩ нє маю(т) того имє(н)я моєго. Коню(х) и присє(л)ко(в) вышє(и)
помєнєныхъ з моцы пана Ивана Гаплича брати або в того, хто [41] то ѡ(т)
нєго дє(р)жати будє(т)⟨.⟩ А єсли бы ѡ(н) зъ сєго свѣта зъшо(л), тогды у
ма(л)жо(н)ки⟨.⟩ або в дєтє(и) и бли(з)ки(х) єго мл(с)ти, а(ж) пє(р)вє(и) ѡтъ-
давши спо(л)на тую всю суму, ѡ(т) мєнє позычоную,— три тис(є)ч(и) [42] и
чтрыста [43] копъ ли(ч)бы литвскоє на ро(к), в сємъ листє ѡписаны(и), во (и)мє-
нью єго мл(с)ти Мило(в)ша(х), то(ж) тоє имє(н)є Конюхи и присє(л)ки к
рука(м) свои(м) взѧти маю(т)⟨.⟩ а до ѡ(т)да(н)я сумы во всємъ проти(в) па-
на Гаплича и жоны пото(м)ства и бли(з)ки(х) єго по нє(м), я(к) я са(м) вєдлє
сєго листу и вси(х) а(р)тыкуло(в) в нємъ ѡписаны(х) заховати маю(т), ни-
чи(м) с того нє выступуючи по(д) заруками, которыє на ѡсобу мою в сє(м)
листє ѡписаны. А єсли бы(х) я самъ чєрє(з) сєбє або чєрє(з) кого-ко(л)вєкъ
ѡбчого або и ближного, та(к) тє(ж) чєрє(з) слу(г), боя(р) и по(д)да(н)ны(х)
мои(х) па(н)у Ива(н)у Гапличу в то(м) уживанью того имє(н)я Коню(х)
и присє(л)ко(в) пєрєказу якую чини(л), бє(з) року тую суму и хо(т) на ро(к),
алє нє тымъ, якъ сѧ вышє(и) ѡписано, ѡ(т)давалъ або тоє имє(н)є⟨.⟩ з моцы
єго мл(с)ти ѡ(т)нима(л) и в чо(м)-ко(л)вє(к) сєго листу моєго записного вы-
ступи(л) и в которо(м)-ко(л)вєкъ а(р)тикулє, вышє(и) и нижє(и) ѡписано(м),
сє(с) листь наруши(л), або тому всєму досы(т) нє вчини(л), а в то(м) бы па(н)
Ива(н) Гапли(ч), кривду и шкоду якую пєрє(д) сєбє бєручи, до врѧду сѧ
53 зв. мє(л) втєчи на мєнє // и повєдаючи. Тогды я, нє вдаючи сѧ в жадноє право,
повинє(н) буду заплатити заруки г(с)дру королю єго мл(с)ти пѧ(т) тисє-
чє(и) копъ грошє(и), а па(н)у Ивану Гапличу чотыри [44] тисєчи копъ гро-
шє(и)⟨.⟩ к (т)ому вси шкоды и наклады⟨.⟩ на рєчє(н)я слова єго мл(с)ти
и ко(л)ко бы(х) кро(т) с того листу запису моєго выкрочи(л) и чи(м)-ко(л)-
вєкъ в которо(м) артикулє сє(с) листь мо(и) наруши(л), то(л)кокро(т) зару-
ки, яко вышє(и) ѡписаны, платити буду повинєнъ. А в то(и) заруцэ шко-
да(х) и накладє(х), нє вдаючисѧ в жадноє право моц(н)о [45], будє(т) єго
мл(с)ть па(н) Иванъ Гапли(ч) уєхати и увєзати сѧ во (и)мє(н)є моє, в котороє
па(н) Гапли(ч) самъ похочє(т)⟨.⟩ нє позываючи мєнє до жадного права, ѡдно
з возны(м) врѧдовы(м). А єсли бы-(м) увѧзыва(н)я нє поступи(л), тогды со-
вито заруки, вышє(и) писаныє, г(с)дру королю єго мл(с)ти и па(н)у Ива(н)у
Гапличу заплатити буду повинєнъ, а по заплачє(н)ю зарукъ, такъ и пєрє(д)
заплачє(н)ємъ прє(д) сѧ сє(с) листь во всємъ во вси(х) а(р)тыкулє(х) и ѡбо-
вѧ(з)ка(х) єго при моцы зупо(л)но(и) в ко(ж)дого права дє(р)жа(н)ю захо-
ва(н) быти маєтъ, а панъ Иванъ Гапли(ч) в сумє вышо(и) [46] ѡписано(и) имє-
(н)я Конюх) и съ [47] присє(л)ками до заплачє(н)ѧ сумы ѡ(т) мєнє тро(х)
тысєчє(и) и чотыро(х) со(т) копъ грошє(и) лито(в)ски(х) в дє(р)жа(н)ю бы-
(ти) маєтъ⟨.⟩ А єсли бы послє сєго запису єго мл(с)ть па(н) Ива(н) Гапли(ч)
бо(л)шоє [48] сумы пнзє(и) на тоє (ж) имєньє моє Конюхи мнє узычити ра-
чи(л), на которую бы єго мл(с)ть ѡсобливыє квиты мои в сєбє мє(л), тогды
я самъ або дєти, бра(т)ѧ, бли(з)киє мои по мнє то(т) долгъ водлє квито(в)
мои(х) при ѡ(т)даныо ѡноє сумы пнзє(и) єго мл(с)ти па(н)у Ива(н)у Гапли-
чу ѡ(т)дати буду повинє(н), а нє ѡ(т)давши зара(з) ты(х) вси(х) пнзє(и),
которы(и) сѧ долгъ и на други(х) квитє(х) мои(х) покажє(т), нє маю въ єго
мл(с)ти, та(к) жє в ма(л)жо(н)ки дєтє(и) и бли(з)ки(х) єго мл(с)ти, по нємъ
ѡного имє(н)я своєго з моцы вы(и)мовати и к рука(м) свои(м) брати по(д)
54 заруками и ѡбовѧ(з)ки, вышє(и) в сємъ листє моємъ ѡписаными. // А єсли

бы тε(ж), чого бжε вхова(и) [49], спалε(н)я або зо(ж)жε(н)я [50] двору моεго коню(с)кого або зо(р)ванья грεбε(л) за дε(р)жанъя пана Ивана Гапли(ча), тогды я тоε шкоды моεε никоторы(м) правомъ на па(н)у Ивану Гапличу по(и)скивати и жа(д)ноε тру(д)ности εму в то(м) чинити нε маю. Котороε постановε(н)ε моε заразо(м) εсми постановившися на врадε г(с)дрскомъ Володимε(р)скомъ, вызна(л) и тымъ всѣмъ [51] ωбова(з)комъ, вышε(и) написанимъ по(д) заруками, вышε(и) мεнεными, добры(м) слово(м) кнжε(т)ски(м) [52] прирεкамъ досы(т) чинити. И на то εсми пану Ива(н)у Гапличу Шпановъскому далъ сε(с) мо(и) листъ по(д) моεю печа(т)ю и с по(д)писо(м) влосноε руки моε(и) [53]. А при то(м) были, и того добрε свεдоми и за прозбою моεю печати свои к сεму листу моεму приложити рачили и(х) мл(с)ть [54] влдыка володимε(р)ски(и) и бεрεстε(и)ски(и) ωтε(ц) Фεωдосε(и) [55], панъ Василε(и) Пε(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володимε(р)ски(и), па(н) Григорε(и) Гулεви(ч), хоружε(и) зεмли Волы(н)скои, кнзь Янушъ Ма(т)фεεвичъ Чε(т)вε(р)тεнски(и), кнзь Миχа(и)ло Фεдорови(ч) Ружи(н)ски(и), па(н) Павε(л) Григо(р)εви(ч) Ѡра(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрски(и), а панъ Пε(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) [56]. Писа(н) у Володимεри [57] лεта бо(ж) наро(ж) тисεча пѧ(т)со(т) шε(ст)дεсѧ(т) ωсмого, мисεца авгу(с)та, пѧтого [58] дня⟨.⟩ По(д)пи(с) руки εго мл(с)ти кнзѧ Лва Алεкса(н)дровича Са(н)кгушъка Кошε(р)ского [59].

В гродській книзі № 935: [1] Коши(р)ски(и); [2] во(н)ского; [3] Луцкого; [4] пε(р)во(м); [5] м(л); [6] в Мило(в)ша(х); [7] враду; [8] немаε; [9] яко; [10] бра(т)я; [11] ω(т)мεнε; [12] свεтого; [13] Сεмиωна; [14] лεть; [15] м(с)ца; [16] чε(т)вε(р)того; [17] имε(н)ε; [18] въживати; [19] алε; [20] вышε; [21] при(и)мовати; [22] людε(и); [23] служити; [24] вло(ст)ными грошми; [25] ω(т)правовати; [26] заплатити; [27] имεнε(н)а; [28] працεю; [29] влосно(ст)ю; [30] нε(м); [31] пε(р)вε(и); [32] водво(и)насо(б) (?); [33] Коши(р)ски(и); [34] присε(л)ки; [35] ω(т); [36] вы(ш)ε(и); [37] свтого; [38] инъши(м); [39] свѣта; [40] зшо(л); [41] кто; [42] тисѧчи; [43] чотыриста; [44] чтырн; [45] моц(н)ε; [46] вышε(и); [47] с; [48] бо(л)шεи; [49] ухова(и); [50] зо(з)жε(н)я; [51] вси(м); [52] кнѧжа(ц)ки(м); [53] моε(ε); [54] и(х) мл(с)ть ωтε(ц) Фεωдосε(и) εго м(л); [55] ωтε(ц) Фεωдосε(и) — див. [54]; [56] а панъ Пε(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) — пропущено; [57] Луцку; [58] пε(р)вого; [59] Коши(р)ского.

34. Тестамент Оникія Богдановича Бутетицького.

Акт від 3 жовтня 1569, № 26, 1*

Во (и)мя бо(ж)ε станъ ся ами(н). Я, Ѡникε(и) Богданови(ч) Бутεти(ц)- 35 зв.
ки(и), будучи εщε при добро(и) памεти и вεдаю(чи) тежъ тоε, што ка(ж)дому хрεстия(н)скому члвку належи(т) учинити, росказа(л) ε(с)ми вла(ст)нε са(м) усты своими то(т) дастамε(нт) мо(и) написати, на што ε(ст) вла(с)ная воля моя, иж-ε(м) упросилъ и(х) мл(с)ти пна Ивана Пε(т)ровича Ка(л)усо(в)ского, су(д)и володимε(р)ского кгро(д)ского, а пна Фεдора Васи(л)εвича Калусо(в)ского и да(л) εсми и(х) мл(с)ти в опεку, у мо(ц) и ув оборону ωто (в)си(х) кри(в)дъ жону мою Га(н)ну и дεтε(и) мои(х) двоε — Ѡлεну а Макгдалεну — и всю ча(ст) имε(н)я моεго у Бутεтича(х) у повεтε Володимε(р)ско(м) а в повѣтε Ѡ(в)ру(ц)ко(м) Вεлавско, которыε ув о(д)дѣлε маю(т) ω(т) брата моεго ста(р)шого пна Романа, и (в)сю маε(т)ность мою, што ωни яко ωпεкуновε маю(т) ты(м) та(к) шафовати и (в)ла(д)нути, я(к) на ихъ ста(н) приналежи(т). А жона моя бε(з) воли и вεдомости и(х) нε маε(т) ничи(м) шафовати, а(ж) што будε(т) з волεю и(х), што(ж) тε(ж) εсми записа(л)

жонє моє(и) Га(н)нє по(л)тораста копъ грошє(и) ли(тв)скихъ єє вла(ст)ного
внєсєнья в до(м) мо(и). Я є(и) тую по(л)тораста ко(п) грошє(и) записа(лъ)
на трєтє(и) ча(сти) имє(н)я моєго ты(х) частє(и) мои(х) у Бутєтичо(х) и у
Вєла(в)ску, што ширє(и) а достато(ч)нє(и) є(ст) на листє вєно(в)но(м), ω(т)
36 мєнє дано(м), ωписано. Которы(и) // єсми ли(ст) вєно(в)ны(и) да(л) своими
вла(ст)ными руками пну Ха(ц)ку Чуватовичу, возному повєту Воло(ди)-
мє(р)ского, мнє з уря(д)у на то(т) ча(с) приданого. И проси(л) єсми єго са(м)
устнє, абы то(т) ли(ст) ωказа(в)ши єго мл(сти) пну по(д)старотєму володи-
мє(р)скому пну Миха(и)лу Павлови(ч)у и каза(л) у кни(ги) кгро(д)ски(и)
записати, а записа(в)ши никому и(н)шому до рук нє да(л), ωдно ωпекуно(м)
пну Ива(н)у а пну Фєдору Калусо(в)ски(м). А єсли бы жона моя хотєла
по(и)ти замужъ, тогды має(т) ω(д)ио на трєтє(и) ча(сти), яко в листє вєно(в)-
но(м) ωписано, сєдєти до живота своєго. А до того часу, покулє заму(ж)
нє по(и)дє(т), має(т) з дє(т)ми моими сєдє(ти) и (в) моцы своє(и) мєти и и(х)
ужива(ти) уси ча(сти) имє(н)я моєго я(к) в Бутє(ти)чо(х), та(к) и у Вєла(в)-
ску. А є(ст)ли бы тє(ж) дє(ти) мо(и), доро(с)ши лє(т) своихъ, хотєли тую
трєтюю ча(ст), ω(т) мєнє у вєнє ωписаную, к рука(м) свои(м) мє(ти), тогды
маю(т), напєрє(д) тую суму пнзє(и) по(л)тораста ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х)
уси спо(л)на ω(т)да(в)ши, то(ж) тую трєтюю ча(ст) к рука(м) свои(м) мє(ти).
А што ся дотыче(т) до(л)говъ мои(х), то є(ст) напєрє(д) што єсми винє(н) пну
Вори(с)цкому пє(т)дєся(т) ко(п) и двѣ копѣ грошє(и) ли(тв)скихъ, тыє пнзи
маю(т) быти ты(м) заплачоны, што ми люди мо(и) вєла(в)ски(и) ви(н)ни дати
два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) готовы(х), а и(н)шєє тє(ж) ми ви(н)-
ни мє(д) дати. И тотъ долгъ має(т) жона моя з вєдомо(ст)ю ты(х) ωпєкуно(в)
плати(ти). А жиду володимє(р)скому Шмо(и)лу винєнъ єсми пя(т) ко(п)
грошє(и), пнє(и) Фєдорово(и) Со(л)тановича пнє(и) Га(н)нє двє копє гро-
шє(и). А и(н)шому тє(ж) єсми никому нє винє(н), ωдно бгу мл(с)тивому
душєю, а зє(м)ли тєло(м). И має(т) то(т) дастамє(нт) мо(и) и (в)ластная воля
моѧ ωста(т)няя при то(и) моцы захова(н) бы(ти), яко вышє(и) написано.
А (х)то бы ко(л)вє хотє(л) то(т) тастаме(нт) мо(и) чи(м)-ко(л)вє с кро(в)ны(х)
бра(т)и або дєтє(и) мои(х) нарушити, то(т) будє(т) повинє(н) на вря(д) за(м)-
ку Володимє(р)ско(г)[о] заплати(ти) сто ко(п) грошє(и). А заплати(в)ши
прєд ся, має(т) то(т) мо(и) тастамє(нт) при моцы бы(ти) захова(н), яко (ж)
єсми то(т) тастамє(нт) да(л) пну Ивану а пну Фєдору Калусо(в)ски(м) по(д)
моєю пєча(т)ю и (с) подпи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) тє(ж) бы-
(ли), того добрє свєдоми, за про(з)бою моєю, и пєча(ти) свои приложил и(х)
мл(ст) пнъ Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулєви(ч), пнъ Миха(и)ло Руса(л)ски(и),
а пнъ Василє(и) Мирови(ц)ки(и) Во(х)но(в)ски(и), а пнъ Хацко Чувато-
36 зв. ви(ч), возны(и) повєту // Володимє(р)ского, мнѣ на то(т) ча(с) з уряду при-
даны. Писа(н) у Воло(ди)мєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисяча пя(т)со(т)
шє(ст)дєся(т) ωсмого, м(с)ца сє(н)тєбря, трєтєго дня.

35. Продажний, заставний і уступний запис Романа Васильовича Марковського, даний Павлові Яцьковичу Черневському на половину маєтку Марковичів.

Акт від 7 жовтня 1569, № 27, 1.

Я, Рома(н) Васи(л)еви(ч) Ма(р)ковски(и), поспо(л) з ма(т)кою моєю 37 зв.
Васи(л)евою Ма(р)ковскою пнєю Ма(р)єю Федоро(в)ною ѡлизаро(в)ского
и(ж) [1] жоною моєю Ма(р)єю По(д)городе(н)ского чини(м) явно и вы(з)нава-
е(м) сами на себе си(м) нши(м) листо(м) нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м),
кому того по(т)реба веда(ти) буде(т), што небо(ж)чикъ ѡте(ц) мо(и) Васи-
ле(и) Ма(р)ковски(и) для никоторы(х) [2] потре(б) свои(х) зоста(л) бы(л) ви-
не(н) немалую суму пнзе(и) люде(м) посторо(н)ны(м) и (в) ѡно(й) суме
пнзе(и) заве(л) бы(л) ча(ст) име(н)я своего Ма(р)кови(ч), та(к) те(ж) по смер-
ти ѡ(т)ца моего ма(т)ка моѧ еще бо(л)шую суму пнзе(и) на тое (ж) име(н)е
Ма(р)ковичи набрала, в которы(х) до(л)зехъ увѧзано сѧ было в тое име(н)е
Ма(р)ковичи. А к тому (ж) тежъ и я са(м), Рома(н), частокро(т) выправую-
чися на слу(ж)бу г(с)дръскую зе(м)скую и не маючи поратова(н)я ѡ(т) жа(д)-
ного приятелѧ // моего, ѡстато(к) того (ж) име(н)я моего Ма(р)кови(ч) му- 38
сил-о(м) в руки ѡ(б)чие заста(в)ны(м) ѡбычае(м) пусти(ти), которые за за-
воже(н)емъ мои(м) немалы(и) чсъ того име(н)я моего Ма(р)ковичъ в де(р)-
жа(н)ю свое(м) были, и не могучи я жа(д)ны(м) ѡбычае(м) до того име(н)я
моего Ма(р)кови(ч), не ѡ(т)да(в)ши сумы пнзе(и), при(и)ти и (в)гляну(в)ши
в ста(ту)тъ по праву со(и)му Бересте(и)ского, в которо(м) пише(т), и(ж)
ко(ж)дые ѡбыватели Ве(ли)кого Кнзъства Ли(тв)ского именъе(м) свои(м)
ѡ(т)чи(з)ны(м) и материсты(м) яки(м)-кольве [3] ѡбычае(м) набыты(м), не
смотрячи [4] третее ча(сти), ѧко пере(д) ты(м) бывало, а не яко хто хоче(т),
бу(д) те(ж) и половицу а(л)бо все во(д)луг доброе воли и баче(н)ѧ свое(г)[о]
ѡ(т)дати, прода(ти), дарова(ти), заставити во(л)но⟨,⟩ А та(к) я, Рома(н)
Васи(л)еви(ч) Ма(р)ковски(и), з ма(т)кою и (з) жоною моєю Ма(р)єю, ро(з)-
мысли(в)шися на то добре и (в)зѧ(в)ши статочную ра(д)у ѡ(т) стрые(в) и ѡ(т)
споле(ч)ны(х) приятеле(и) нши(х), бе(з) жа(д)ного принуже(н)я, ле(ч) с ты(х)
причи(н), выше(и) поменены(х), и по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ прода(л) и
заразо(м) заве(л)⟨,⟩ и поступи(л) есми половицу име(н)я ншого Ма(р)ко(в)-
ского, в зе(м)ли Волы(н)ско(и) в повете Володиме(р)ско(м) лежачого, кото-
рое ѡ(т) дядка моего пна Фалелея Ма(р)ко(в)ского во ѡ(т)деле маю, земя-
ни(н)у г(с)дрскому пну Па(в)лу Я(ц)кови(ч)у Че(р)невъскому и жоне его
пне(и) Катерине Якубо(в)не, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) [5] ихъ ѡбе(л)
ве(ч)не и на веки непору(ш)не за пе(в)ную суму пнзе(и) [6] ѡсмъсо(т) ко(п)
гроше(и) ли(ч)бы и монеты Ве(ли)кого Кнзъства Ли(тв)ского, личачи по
десе(ти) пнзе(и) бѣлы(х) въ [7] гро(ш), то е(ст) ча(ст) половицу всего име(н)я
моего Ма(р)кови(ч) и Плискова с по(л)ми, сеножа(т)ми дво(р)ными, з гаи,
лесы, дубровами, заросли, проро(б)ки и те(ж) з ставы, ставищи, млыны и
ихъ выме(л)ки, з мыто(м) гребе(л)ны(м), та(к) в Ма(р)ковичохъ [8], яко и на
Плискове, к тому з лю(д)и и ѡ(т)чи(з)ны(ми) тя(г)лыми, и ѡгоро(д)ники зъ
и(х) землями и сеножа(т)ми, та(к) яко ся само в собе, в широкостѧхъ, и (в)
граница(х), и (в) ѡбыходе(х) свои(х) тое име(н)е мое Ма(р)ковичи мае(т),
ничого на себе в то(и) половици, которую-(м) пну Че(р)невскому прода(л)

и заве(л) на жону, де(ти), пото(м)ки и бли(з)кие мо(и), изо ω(т)ца и ма(т)ки
38 зв. моее не зоставую(чи). Которое име(н)е мое // Ма(р)ковичи вже ω(т) сего чсу маю съ [9] пно(м) Па(в)ло(м) Че(р)не(в)скимъ ω(т) мала до велика, яко поля дво(р)ные, сеножати, гаи, лесы, дубровы, ставы, ставища, млыны, мыто гребе(л)ное, лю(ди) ω(т)чи(з)ные и прихожие и и(х) зе(м)ли, поля и сеножа-(ти), ро(в)но на полы в лыко ро(з)делити. Што ся дотыче(т) люде(и) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х) и прихожи(х), тые маю я са(м), поро(в)ня(в)ши [10] на (д)ва реестра, пописати и ωба(д)ва реестра пну Че(р)не(в)скому подати, а ω(н) с ты(х) дво(х) реестро(в), на которы(х) люди буду(т) пописаны, мае(т), вы-розуме(в)ши которы(и) хотечи реестръ, з людми собе ωстави(т), а други(и) рестръ (!) мне ω(т)дати. И тые люди роздиление [11] на ωбедве стороне ве(ч)не де(р)жати мае(м). И воле(н) буде(т) пнъ Паве(л) Че(р)невъски(и) и его жона пни Катерина, та(к) же и по ни(х) будучие ща(д)ки [12], яко дети и пото(м)ки и(х) в то(м) име(н)ю свое(м) ω(т) [ме]не, Романа Ма(р)ковского, проданы(м), мешкаючи, вживати, прибавити, ро(з)робити, ро(з)ширати, ω(т)дати, про-да(ти) и ко(му) хотачи записати ку своему ле(п)шому а пожиточному ωбо-рочати и и(м) шафовати, яко сам(и) налепе(и) розумеючи⟨.⟩ А я, Рома(н) Ма(р)ковски(и), та(к) те(ж) и жона моя Ма(р)я По(д)городе(н)ская, дети, пото(м)ки, и по на(с) будучие ща(д)ки, и (в)си бли(з)кие мо(и) половицу [13] того име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо е(г)[о] мл(сти) пну Па(в)лу Че(р)-невскому продали, ω(т) сего чсу яко пну Че(р)не(в)скому самому, та(к) жо-не, дете(м), пото(м)комъ и ща(д)ко(м) ихъ в то(м) име(н)ю Ма(р)ковско(м) купли и(х) жа(д)ное тру(д)ности и переказы чинити и ничи(м) ся вступовати не мае(м)⟨.⟩ А где бы(х) я, Романъ Ма(р)ковски(и), жона, дети, пото(м)ки и бли(з)кие мои в тую половицу име(н)я Ма(р)кови(ч), которую е(с)мо, про-да(в)ши заразо(м) пну Че(р)невкому (!), завели и поступили, мели чи(м)-ко(л)векъ в поля дво(р)ные, сеножати, в лесы, дубровы, ставы, млыны и и(х) выме(л)ки, в мыто гребе(л)ное, в люди ω(т)чи(з)ные и прихожие, и (в) и(х) зе(м)ли, и во (в)сякие пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)ве(к) имене(м) названы бы(ти) могуть, мели вступова(ти) а(л)бо, якую переказу чинячи, до (п)рава по(з)вати [14], то(г)ды таковы(и) ко(ж)ды(и) мае(т) заплатити вины г(с)дру королю его мо(с)ти двесте ко(п) гроше(и), а на судъ зе(м)ски(и) а(л)бо кгрод-
39 ски(и) // где-ко(л)векъ по(з)вани буде(м), двесте ко(п) гроше(и) а пну Па(в)-лу Че(р)не(в)ско(му), жоне, дете(м) двесте ко(п) гроше(и) и (в)си шкоды и наклады ωправити зъ ко(ж)дого права прися(ж)ного, ω(д)но нареченъе слова его мл(сти). А заплати(в)ши тые заруки и (в)си шкоды и наклады, яко ся выше(и) поменило, ωправи(в)ши пре(д) ся то(т) запи(с), и продажа моя при моцы в о(ж)дого [15] захова(н) быти маетъ. А если бы ся [16] ω(т) мене, Романа Ма(р)ковского, и ω(т) ма(т)ки моее рожоное а(л)бо ω(т) жоны моее пе(р)вшое, та(к) те(ж) и тепере(ш)нее Ма(р)и По(д)городе(н)ское яки(и)-ко(л)ве(к) запи(с) на до(л)гъ а(л)бо на якую-ко(л)ве(к) суму пнзе(и) в ко-го(ж) ко(л)ве(к) показатися ме(л), ω(т) таковoго ко(ж)дого запису в права маю⟨.⟩ я, Рома(н), з [17] жоною моею пна Че(р)не(в)ского ω(т) кождого до(л)-гу и запису заступовати и то все на мою вла(ст)ную [18] ча(ст) име(н)я своего Марко(в)ского перенести и кождому запи(с)у своему досыт чини(ти), а не пнъ [19] Че(р)невски(и)⟨.⟩ А (г)де бы те(ж) пна Че(р)невъского самого, жону, дети его мл(сти) ме(л) хто ω яки(и) же ко(л)ве(к) до(л)гъ мо(и) до права по-(з)вати [20] и ку яко(и) шкоде и накладу приводи(ти), а я бы(х) его у права

заступовати нє хотє(л), а ѡ то до права кгро(д)ского а(л)бо зє(м)ского, гдє волѧ єго будє(т), по(з)вати ся да(ст), тоды повинє(н) буду тую (ж) заруку, в сє(м) листє моє(м) у вє(р)ху ѡписаную, яко г(с)дру королю є(г)[о] мл(сти), и на су(д) кгро(д)ски(и) а(л)бо зє(м)ски(и), гдє по(з)ва(н) буду, и тє(ж) па(н)у Чєрнє(в)скому заплати(ти) и вси шкоды и наклады ѡправи(ти)⟨.⟩ Которы(и) жє то(т) ли(ст) мо(и) прода(ж)ны(и) и запи(с)ны(и) маю я з ма(т)кою и (з) жоною моєю до кни(г) кгро(д)скихъ володимє(р)ски(х), ѡчєвисто ста(в)ши, сознати и записати. А пото(м) та(м) жє на пє(р)вы(х) роко(х) зє(м)ски(х), которыє сужоны будуть у Володимє(ри), пєрє(д) су(д) зє(м)ски(и) пєрєнє(сти) и то до кни(г), вы(з)навши, записати ⟨.⟩ по(д) тыми (ж) ѡбовя(з)ка(ми) и заруками вышє(и) помєнєными⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми и(х) м(лст) пновє па(н) Станисла(в) Кграє(в)ски(и), пнъ Сємє(н) Кози(н)ски(и), пнъ Василє(и) Пузо(в)ски(и), пнъ Ива(н) Ворически(и) а пнъ Ю(х)но Якови(ц)ки(и). Которыє пновє вышє(и) помєнєныє за очєви(с)тсю про(з)бою ншою пєча(ти) свои к сєму ншому листу прода(ж)ному прило(жи)ти рачили, а для лє(п)шоє твє(р)дости и я, Рома(н) Васи(л)єви(ч) Ма(р)ко(в) // ски(и), 39 зв.
пєча(т) свою к сєму ншому листу приложи(л) и рукою моєю вла(ст)ною по(д)писа(л). Писа(н) в Ма(р)ковичо(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисяча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) ѡсмого, м(с)ца ѡ(к)тєбра, три(д)цатого дня. Рома(н) Васи(л)євичъ Ма(р)ков // ъски(и) руку вла(ст)ную подписа(л).

В гродській книзі № 935: [1] изъ; [2] нѣкоторы(х); [3] яки(м)-кольвє(к); [4] нє смотрєчи; [5] сча(д)комъ, сча(д)ко(м); [6] пєнєзє(и); [7] в; [8] Ма(р)ковичахъ; [9] маю я с; [10] поро(в)на(в)ши; [11] роздєлєниє: [12] сча(д)ки; [13] половицу; [14] позывати; [15] ко(ж)дого права; [16] бых ся; [17] зъ; [18] власную; [19] па(н); [20] позывати.

36. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка Кошерського на три дворища, даровані Станіславу Даменському.

Акт від 2 жовтня 1570, № 71. 1•

Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(нк)гушко Кошє(р)ски(и) и вы(з)нава(м) 145 зв.
са(м) на сєбє ты(м) мои(м) листо(м), кому потрєба вєдати будє(т) або, чтучи єго, слышати, иж-ємъ я по добро(и) воли своє(и), дозна(в)ши вє(р)ныє а цнотливыє слу(ж)бы служєбника моєго Станислава Дамє(н)ско(г)[о], которы(и) ѡ(н) про(д)ко(м) моимъ и мнє, пану своєму, чини(л) и чини(т), и, нагорожаючи слу(ж)бы є(г)[о], жалова(л) єсми и записа(л) з ласки моєє
єму самому, жонє и пото(м)ко(м) єго // вы (и)мє(н)ю моє(м) ѡ(т)чи(з)номъ, 146
на Миха(и)ло(в)цы лєжачоє, при мєстє Воло(ди)мє(р)ско(м) три дворища ѡсєлы(х), то є(ст) на (и)мя дворищє Лукъяно(в)скоє, а другоє Я(ц)ковъскоє, а трєтєє Ива(ш)ко(в)скоє, з огороды, зъ сады, с по(л)ми, и (з) сєножа(т)ми, и зо (в)си(м) с ты(м), яко сѧ само в собє тыє три дворища маю(т), на вєчно(ст) длѧ будова(н)я двора, которы(х) має(т) дє(р)жати, и уживати, и продати, и ку лє(п)шому пожи(т)ку своєму ѡбє(р)нути. Которы(х) дворищъ я самъ, ани кнгнѧ ма(л)жо(н)ка моя, ани жадє(н) з бли(з)ки(х) мои(х) ѡ(т)нимати нє має(т) ѡ(т) нєго на вє(ч)ныє часы. И на то єсми да(л) Станисла(в) у Дамє(н)скому сє(с) мо(и) ли(ст) с пєча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки моєє. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) ѡсмо(г)[о], м(с)ца дєкабра, пѧтогона(д)ца(т) дня. Лє(в) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), вла(ст)ная рука.

37. Межова угода між панами Клюйськими і Михайлом Єлом Малинським щодо розмежування володінь.

Акт від 10 січня 1570, № 48, 1.

94 Я, Ма(т)фє(и) а Ива(н) и Бо(г)данъ Ивановичи Клю(и)скиє, вызнаває(м) на себє си(м) нꙟмъ листо(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучы(м), кому бы потрєба того вєда(ти), што (ж) которие за(ш)тя и кривъды мє(ли) єсмо ѡ(т) пна Миха(и)ла Ела Мали(н)ского, ма(р)шалъка єго к(р) мл(с)ти, пна Бо(г)дана Патрикєя Радогощъкого а ѡ(т) пна И(л)и Золотоли(н)ского у забра(н)я и споко(и)ного выби(т)я кгру(н)ту зє(м)ляного имє(н)я нꙟого посполитого Клю(и)ска у кгва(л)тє(х), у боє(х), у грабєжо(х), у покошє(н)ю сєножатє(и), и в пожа(т)ю и побра(н)ю збо(ж)я, и в ы(н)ши(х) многи(х) рєча(х), ѡ што єсмо з обу сторо(н) и (з) ихъ мл(ст)ю [...] звы уряду Володимє(р)ского позывалися. Которыє кривды и за(ш)тя ширє(и) а мєновитє(и) на позвє(х) ѡписаны су(т). За которими по(з)вы стану(в)ши, єсмо пєрє(д) врядо(м) Во-
94 зв. лодимє(р)ски(м) кгро(д)ски(м), нє (в)ступуючы в право доброво(л)нє[...] // собє ро(к) праву на тыє кгру(н)ты и ро(з)ницы, взє(в)ши по два приятє(ля), хто кого звєсти можє(т), та(к) выєхати, то єсть ѡ(т) чє(т)вє(р)га м(с)ца ноября пє(р)вогона(т)ца(т) дня за пя(т) нєдє(л). А што бы тыє приятє(ли) нꙟи промє(ж)ку на(с) зна(и)ти мє(ли), то мы з обу сторо(н) приняти и того тє(р)пєти мє(ли). А єсли бы приятєли нꙟи згодитися нє мо(г)ли, а на ѡбє сторонє мєли бы листы своє судовыє подава(ти), тогды вря(д) Володимє(р)ски(и) кгро(д)ски(и), угляну(в)ши ув оныє листы судовыє и (в)зна(в)ши, котороє стороны уска(з) будєть, вєдлє права слу(ш)нє(и)ши(и), тую сторону при то(м) всказє зостави(ти) мє(л). А єсли бы которая сторона на ро(к), промє(ж)ку собє доброво(л)нє приняты(и), сама нє ста(ла) и приятєлє(и) свои(х) иє вывє(ла) або, хотѧ бы ста(в)ши, а по ѡно(м) року по справє з листо(м) свои(м) судовы(м) пєрє(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) за двє нєдє(ли) нє постанови(ла), тая рє(ч) свою трати(т), яко(ж) тоє застановє(н)є нꙟє доброво(л)ноє приня(т)є року до кни(г) вряду Володимє(р)ского кгро(д)ского записа(ти) єсмо да(ли), гдє єсть ширє(и) а достато(н)нє(и) на выписє(х) врядовы(х) ѡписано. И кгды то(т) ро(к), доброво(л)нє приняты(и), припа(л), то єстъ сєгодня, у чє(т)вєргъ, м(с)ца дєкабра шостогона(т)ца(т) дня року шє(ст)дєся(т) ѡсмого. А та(к) мы, взя(в)ши и(з) своєє руки дву(х) приятєлє(и) свои(х) су(д)ями — єго мл(ст) вє(л)мо(ж)ноє княжа князя Лва Алє(к)са(н)дрови(ча) Са(н)кгу(ш)ка Кошє(р)ского а пна Пєтра Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товского — а и(х) мл(с)ть па(н) Миха(и)ло Єло Мали(н)ски(и), ма(р)шало(к) єго к(р) м(с)ти, па(н) Бо(г)да(н) Патрики(и) Радогоцки(и), а па(н) И(л)я Золотоли(н)ски(и), взя(в)ши з руки своєє пна Миха(и)ла Фєдоровича Хорохори(н)ского, по(д)коморєго лу(ц)кого, а пна А(н)дрєя Кивєрє(ц)кого, та(м), на тыє кру(н)ты, гдє кому ся кри(в)да дєя(ла), выєха(ли) и, нє хотєчы єсмо у право вступовати а у бо(л)ши(и) за(ш)тя и шкоды приходи(ти), алє хотячи промє(ж)ку собє приятє(л)ски(м) и сусє(д)ски(м) заховати а вєчысты(и) поко(и) мє(ти), сами є(с)мо пєрє(д) и(х) м(л)ю пны приятє(л)ми нꙟми вышє(и)
95 помєнєными, погоди(ли) ся и на то(м) застанови(ли) и всє // шкоды, кгва(л)ты, боє, грабєжи, побра(н)є збо(ж)я пана и всякиє кри(в)ды, которыє пєрє(д) ты(м) до сєго ча(с)у мєжи на(с) и по(д)даны(х) нꙟхъ на пану Мали(н)-

ско(м), на пну Патрикєю а на пну И(л)и⟨.⟩ а на пановє[...], на на(с) и на
по[д]даны(х) нши(х), по(и)скива(ти) нє має(м), ни(ж)ли што ся дотычє(т)
кгру(н)ту зє(м)ляного. Мы, зъ и(х) м(л)ю пны по(с)по(л) згоди(в)шися и
хотячы споко(и)нє на (в)си пото(м)ныє часы захова(ти), грани єсмо заруба-
(ли) и ко(п)цы засыпа(ли) промє(ж)ку имє(н)є(и) ншхъ Клю(и)ска и Радо-
ви(ч), поча(в)ши проти(в) Бєлєвы гори на сєножа(ти) пє(р)ши(и) копє(ц)
закопа(ли), а и(з) того ко(п)ца наложєтоє лозы копє(ц) други(и) закопа(ли),
ω(т) того ко(п)ця и лозы болотє(м), лозами и сєножа(т)ми на колодєзи(к)
на (в)голъ Лу(ч)чыны сєножа(ти), ω(т)ту(л) до трє(х) вєр(б), ω(т) трє(х)
вєрбъ чєрє(з) лозу копє(ц) по конє(ц) цє(р)ко(в)ноє сєножати радови(ц)коє
цє(р)кви, а ω(т) тоє сєножа(ти) чєрє(з) плужи(н)скоє полє и к дорозє, кото-
рая идє(т) з Радови(ч) до Турє(и)ска и Клю(и)ска, чєрє(з) тую дорогу и к
бо(р)ку Простоногы проти(в) со(с)ны вєликоє в ду(б)нику по конє(ц) поля
копє(ц) закопа(н), ω(т)то(л) бєрє(г) по убору ко(п)цы закопа(ли) и в дєрєвє
грани руба(ли) проми[...] поля по право(и) руцє — до Клю(и)ска, а по лє-
во(и) руцє — к Радопи[...]простико(м) справи(ли) єсмо боро(м), а(ж) до
Прибыполя. Тоє бы полє по половинє ни(в)ка до(л)гая Клю(и)скюа Шю(р)-
шни(в)ка к Радовичо(м), ω(т)то(л) в Ло(з)ку, з Ло(з)ки в боло(т)цє, а ты(м)
боло(т)цє(м) посєрєдинє а(ж) у вєликоє болото и до рє(ч)ки Рє(б)рєницы, што
з Свє(т)чина ставу идє(т), яко поча(в)ши проти(в) Бєловы гори на сєножа-
тє(х), лоза(х), на болотє(х) до сухоє зє(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х), до су-
хоє зє(м)ли ко(п)цо(в) закопаны(х) (!) [...] а гранє(и) в дєрєви чєрє(з) пом[...]
ку ко(п)цо(в)[...] а чєрє(з) бо(р) до Прибы(л)[...] нє(и) и ко(п)цовъ[...] на
Прибыполи и на вєлико(м) болотє ко(п)цовъ[...], а па[...] болотє [...] по
ты(м) гранє(м) и ко(п)цо(м) вышє(и)..., поча(в)ши ω(т) пє(р)шоє пя(ти) про-
ти(в) Бєловы горы[...] // ωстано(ч)ноє пяты до рє(ч)ки Сєрєбрє(н)ки, кото- 95 зв.
рая ω(т) Свє(т)чина ω(т) ставу идє(т). Та(к) мы сами, яко и па(н) Мали(н)-
ски(и), па(н) Патрикє(и) и па(н) И(л)я и пото(м)ки нши має(м) вє(ч)нє а
споко(и)нє дє(р)жа(ти) и вжива(ти), а ωди(н) на другого кгру(нт) чєрє(з)
тыє грани ко(п)цы пєрєходи(ти) и ничы(м) ся вступова(ти) пра(в)ны(м) и
нєпра(в)ны(м) ωбычає(м) нє має(м), ани по(т)даныє нши. А которие кри(в)-
ды, кгва(л)ты, боє, грабєжи, за дє(р)жа(н)я нашєго мєжи на(с) самы(х) и
по(д)даны(х) ншхъ пєрє(д) ты(м) до сєго ча(с)у ста(ли), ω што будє(т) жалоба
бы(ла) на (в)рядє Володимє(р)ско(м) и в кни(ги) записано або и по(з)вы бра-
но, тыє вси кри(в)ды и выписы с кни(г) и по(з)вы уморяє(м) и внивє(ч) ωбо-
рочає(м), хотя бы на пото(м) ω тыє кри(в)ды про(ш)лыє выписы и по(з)вы
ωказа(ли), то(г)ды в жадного права моцы мє(ти) нє маю(т). А єсли бы кото-
рая сторона з на(с) чєрє(з) сєє постановє(н)є и вгоду ншу чєрє(з) тыє гранє
у яки(и)-ко(л)вє(к) кгру(нт) зє(м)ляны(и) уступоватися яки(м)-ко(л)вє(к)
ωбычає(м) мєли, тогды тая сторона, которая с того постановєня выступи(т),
тая має(т) г(с)дру королю єго мл(с)ти на замо(к) Володимє(р)ски(и) заруки
заплати(ти) пя(т)со(т) копъ грошє(и), а то(и) сторонє, которая с того по-
становєня и вгоды ншоє споко(и)нє заховыва(ти) будє(т), другую пя(т)со(т)
ко(п) грошє(и) заплати(ти) має(т). А заплати(в)ши заруки прє(т) ся, тоє
постановєнє и вгоду ншу по ты(м) граня(м) и ко(п)цо(м), врочищо(м) вышє(и)
мєнєны(м) має(м) мы сами и пото(м)ки нши вє(ч)нє и нєпору(ш)нє дє(р)жа-
(ти) на вє(ч)ныє часы. И на то єсъмо да(ли) пну Миха(и)лу Елу Мали(н)ско-
мы ма(р)ша(л)ку єго к(р) м(л) а пну Бо(г)дану Патрикєю Радогощко(му),

[...] пну И(л)и Золотоли(н)скому сє(с) на(ш) ли(ст) доброво(л)ноє [...] и за-
96 годнє(н)я ншго з ншми пєча(т)ми и с по(д)писа(ми) // рукъ ншхъ власны(х). А для лє(п)шоє твє(р)дости и сведо(м)я єго м(л) княжи кня(з) Лє(в) Са(н)кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и) и и(х) м(л) панове приятели нши, на то з обу сторо(н) взятыє, па(н) Миха(и)ло Сє(р)би(н), по(д)комори(и) лу(ц)ки(и), а па(н) Пєтръ Ко(с)тю(ш)ко, а па(н) А(н)дрє(и) Киварє(ц)ки(и) и своє пєча(ти) приложи(ли) к сєму ншему листу. Пса(н) в Клю(и)скю лє(т) бо(ж) наро(ж) тисяча пя(т)со(т) шє(ст)деся(т) ѡсмого, м(с)ца декабра, шостогона(т)ца(т) дня.

38. Віновий запис Ганни Миколаївни Остиковичівни на суму грошей на маєтках, яку вона дає її чоловікові Левкові Сангушковичу.

Акт від 8 жовтня 1569, № 30, 1.

45 зв. Я, Львовая Алекса(н)дровича Санькгушко//вича Кошє(р)скаѧ, Га(н)на
46 Миколаєвна Ѡстиковича, вызнаваю и чиню явно сама на сєбє симъ мои(м) листо(м) кождому, кому будє(т) потрєбъ того вєда(ти) або, чтучи єго, слышати, нєнєшнємъ и на пото(м) завжды будучи(м)⟨.⟩ што ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) вє(л)можны(и) кнзь⟨.⟩ єго мл(с)ть кнзь Лє(в) Алекса(н)дрови(ч) Санкгу(ш)кови(ч) Кошє(р)ски(и), понємъши мєнє за сєбє у свтоє малжє(н)ство по смє(р)ти ѡ(т)ца моєго нєбо(ж)чика пана Миколая Ѡстика у ма(т)ки моєи панєє Миколаєвоє⟨.⟩ Ѡстиковоє⟨.⟩ кнжны Га(н)ны⟨.⟩ Романовны Любє(ц)кого, взѧ(л) по мнє вєно ѡ(т) панєє ма(т)ки моєє суму пнзє(и), которую пани ма(т)ка моя, маючи записаную ѡ(т) ма(л)жо(н)ка своєго є(и) ѡ(т) ѡ(т)ца моєго пана Миколая Ѡстика на имє(н)я(х) єго м(л) на Косовє двє тисєчи копъ грошє(и) а на Упитє волости Шадо(в)ско(и) двє тисєчи копъ грошє(и), тую чотыри тисєчи копъ грошє(и) на Косовє⟨.⟩ и на Упитє пани ма(т)ка моя вышє(и) мєновая (!) єго мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгушку, малжонъку моєму, за мною у посагу записала и на имєнью своємъ ѡ(т)чизно(м) на половицы Лю(б)ча, котороє єє мл(с)ть⟨.⟩ ѡкупила въ єго мл(с)ти вє(л)можного пана (!) пана Ѡстафья Воловича, по(д)ка(н)цлєрого Вєликого Кнзства Лито(в)ско(г)[о], записа(ти) рачила двє тисєчи копъ и сто копъ грошє(и), того всєго сумою учинила шє(ст) тисє(ч) и сто копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, а напроти(в) того вєна внєсє(н)я моєго в до(м) єго кнжа(т)скоє мл(с)ти записа(л) мнє єго мл(с)ть кнзь Лєвъ Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) нами(л)ши(и) водлу(г) права посполитого и статуту зємского совито, то єсть двана(д)ца(т) тися(ч) копъ и двєстє копъ грошє(и) монєты и ли(ч)бы Вєликого Кнзства Лито(в)ского, личачи по дєсєти пнзє(и) бѣлы(х) у гро(ш), на имє(н)ю своємъ замку и мєстє своємъ Камє(н)скомъ и на сєлє(х) ку тому за(м)ку и мєсту налєжачє(х) и прислухаючи(х), а ку тому што єго млсть кнзь Лєвъ Санъкгушко, мѧ(л)жоно(к) мо(и), рачи(л) позычити у панєє ма(т)ки моєє сє(м) тисѧ(ч) копъ грошє(и)⟨.⟩ на замо(к) сво(и) Пєрєми(л)ски(и) ино єго мл(с)ть с ты(х) сєми тисє(ч) копъ грошє(и) рачила єго мл(с)ти ѡ(т)пусти(ти) двє тисєчи копъ грошє(и), а пѧ(т) тисѧ(ч) копъ грошє(и) єщє єго
46 зв. м(л) // панє(и) ма(т)ци моє(и) до(л)жо(н) бы(л), воста(л) тогды тую пѧ(т)

тисѧ(ч) копъ гроше(и) знемши его мл(с)ть с Переми(л)я на тое (ж) име(н)е свое Каме(н) узнести и до ты(х) двана(д)ца(ти) тисѧчи(и) копъ и до дву(х)-со(т) копъ гроше(и) прилучити и приписати рачи(л), того всего сумою на Камени чинило семъна(д)ца(т) тисѧ(ч) копъ и двесте копъ гро(ш). А та(к) я, дознавши ку собе его мл(с)ти кнжати Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моего намилшого, великую ласку и пра(в)ую, ве(р)ную, се(р)дечную и на въсе(м) стате(ч)ную мл(с)ть ма(л)женьскую и мл(с)тивую зычливость з набо(л)шими доброде(и)ствы его мл(с)ти, которые⟨.⟩ доброде(и)ства его м(л) ку мне рачи(л) показыва(ти) з немалыми кошты и наклады его мл(с)ти, маючи ста(н) ма(л)же(н)ски(и) у зацно(м) а у по(ц)тиво(м) стато(ч)но(м) ѡномъ выхованью своемъ кнжа(т)скомъ, та(к) те(ж) бачечи его мл(с)ти мл(с)тивую скло(н)-но(ст) и великую лито(ст) до хоро(б) мои(х) часты(х), и(ж) на лека(р)ства и на докторы, улечаючи здоро(в)е мое, велики(и) кошть немалыми⟨.⟩ сумами пнзе(и) для мене, ма(л)жо(н)ки его мл(с)ти, принѧ(л) та(к) те(ж) доходечи имене(и) мои(х) ѡ(т)чизны(х) по(д) паны, дѧ(д)ки мои, и(х) мл(с)тью паны ѡстиками, рачи(л) его мл(с)ть мае(т)ности своее много утрати(ти) и уронити и для мене, ма(л)жо(н)ки своее⟨.⟩ з мило(с)ти своее⟨.⟩ ма(л)же(н)-ское⟨.⟩ многие скарбы дому своего кнжа(т)ско(г)[о] утратити, на ѡстато(к) именья свои ѡ(т)чизные зоставуючи и тепе(р) того всего великие утраты ведучи длѧ мене⟨.⟩ ма(л)жо(н)ки своее, чинити не перестави(т)⟨.⟩ не брыдѧчи ся ни в чо(м) форобы моеи сродзе страшливое⟨.⟩ ѡ(т) пана бга створителѧ з воли его свтое на мѧ допущоное, яко належи(т) ве(р)ному, цнотливому, правому ма(л)женковы. Которое та(к) великое доброде(и)ство его мл(с)ти не то(л)ко мае(т)но(ст)ю моею есте(м) ви(н)на его мл(с)ти ѡ(т)дава(ти), нагорожати, але бы(х) рада и здоро(в)емъ мои(м) такие ласки его мл(с)ти ѡмевала, а ве(д)жо хотечи те(ж) мое ху(т)ливые⟨.⟩ слу(ж)бы и нагороже(н)е за его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего намиле(и)шого доброде(и)ство⟨.⟩ за та(к) великие мл(с)тивые ласки и утра(ты) его м(л) з себе показати и нагороже-(н)е вчинити. Тогды не будучи я, Га(н)на Миколаевна Ѡстико(в)на, ни ѡ(т) кого намовлена и ничи(м) примушона, ѡдно власне по свое(и) добро(и) воли и ве(р)ное милое хути своее и доброво(л)ного умыслу моего, милуючи ве(р)-не его мл(с)ти // кнзѧ, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, намыслившисѧ сама доброво(л)не и ростропне⟨.⟩ трезво и здорово и зупо(л)ную паме(т)ю 47
и (з) цалымъ розумо(м), тую всю суму пнзе(и) семъна(д)ца(т) тися(ч) копъ и двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, вѣно мое его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, даю и дарую и симъ листо(м) мои(м) записую на ве(ч)ные часы, которою сумою пнзе(и) се(м)на(д)ца(т)ма тисе(ч)ма копами и двемасты копами гроше(и), вѣномъ мои(м) его мл(с)ти, кнзю ма(л)жо(н)ку моему, ѡ(т) мене дарованы(м), во(л)но его мл(с)ти шафовати и на свои можи(т)ки ѡборочати водлу(г) воли и мысли и нал(е)пшого подоба(н)я своего, якъ самъ налепе(и) розумеючи та(к) при животе, яко и по животе моемъ, ве(ч)но и навеки, непорушно. И вжо я сама, та(к) и ма(т)ка моя пани Миколаевая Ѡстиковая, теперешняя кнзинѧ Павловая Соколи(н)ская, кнгинѧ Га(н)на Романо(в)на Любецкая, и нихто с кре(в)ны(х), бли(з)ки(х) и повиноватых мои(х) ты(х) семъна(д)ца-(ти) тисече(и) копъ и дво(х)со(т) копъ гроше(и) у его мл(с)ти кнзѧ Лева Санкгушка Коше(р)ского, у ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, упоминати сѧ, и ку пра(в)у его мл(с)ти позыва(ти), и на его мл(с)ти по(и)скивати не мае(м)

никоторыми причинами, та(к) правными и в статутє черє(з) прокураторо(в)
вына(и)дєными, ω(т) сєго ч(с)у а(ж) навєки ни(чи)мъ нєпорушно. А єсли
бы(х) я, Га(н)на Миколаєвна Ѡстико(в)на, або ма(т)ка моя прє(д)рєчєная
и хто (ж) ко(л)вє(к) с крєвны(х), бли(з)ки(х), повиноваты(х) мои(х) сє(с)
подаро(к) мо(и), єго мл(с)ти кнзю Лву, малжонъку моєму милому, дарова-
ны(и) и записаны(и), хотєли зрушити и сєго запису моєго ωтъступити и яки-
ми (ж) ко(л)вєкъ причинами смєли тоє сє(м)на(д)ца(ти) тисєчє(и) копъ и
дву( )со(т) копъ грошє(и) на єго мл(сти) кнзю, ма(л)жо(н)ку моєму мило(м),
по(и)скивати албо ω то ку пра(в)у якому (ж) ко(л)вє(к) єго мл(с)ти позы-
вати, тогды я, Га(н)на Миколаєвна Ѡстиковича, и ма(т)ка моя вышє(и) мє-
нованая, и ко(ж)ды(и) таковы(и) упо(р)ны(и), хто бы сѧ того важити смє(л),
має(м) и пови(н)ни будємъ г(с)дру королю єго мл(с)ти заплатити заруки
сємна(д)ца(т) тисєчє(и)⟨.⟩ А кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моє-
47 зв. му // милому, другую сємъна(д)ца(т) тисєчє(и) копъ грошє(и) и вси шкоды
и наклады, которыє бы єго мл(с)ть кнзь Лє(в) Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и)
милы(и), для мєнє и для зрушєнья сєго дару моєго єго мл(с)ти кнзю, ма(л)-
жо(н)ку моєму, вчинєного черє(з) кого (ж) ко(л)вє(к) з на(с), прина(л),
тогды я и ко(ж)ды(и) прєятє(л) мо(и), хто бы сє(с) записъ мо(и) зрушєти
смє(л)⟨.⟩ в которо(м)-ко(л)вє(к) артикулє, в сє(м) записє ωписано(м), має(м)
и пови(н)ни будє(м) єго мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку заплатити вси шкоды
и наклады єго млсти зъ совито(ст)ю бє(з) жадны(х) позво(в) и бє(з) жадного
права, бє(з) жадного доводу и присєги єго мл(с)ти самого, та(к) и шафара
єго м(л), то(л)ко на голоє слово єго мл(с)ти, што-ко(л)вє(к) єго мл(с)ть ра-
чи(л), будє(т) слово(м) свои(м) рєчи ω набо(л)шую суму пнзє(и) замирєти,
нє выламуючи сѧ з сєго запису моєго и ωбовя(з)ко(в), в нє(м) ωписаны(х),
та(к) тє(ж) нє ω(т)ступуючи ω(т) зару(к), ви(н) и накладо(в), в сє(м) листє
записє моє(м) вышє(и) помєнєны(х), нєкоторыми причинами правными,
врѧдовыми и в статутє вына(и)дєными, та(к) тє(ж) и тыми причинами, ко-
торыє людє (!) звыкли черє(з) прокуратово(в) вымышлѧ(т) и право бори(т)(!)⟨.⟩
ани боронєчи сѧ во(л)но(с)тю права своєго шляхє(т)ского, ани закрываючи
сѧ урѧдо(м) г(с)дрскимъ дво(р)нымъ и кгро(д)ски(м) и зємски(м), и нє вы-
мовляючи сѧ форобою своєю и послугою г(с)дрскою, ани жадною припалую
и(з)мышлєною пригодою, то(л)ко вжє моцно и навєки нєпорушно сє(с) за-
пи(с) мо(и) заслушны(и) загодны(и), замо(ц)ны(и) у ко(ж)дого права дє(р)-
жа(н) и захованъ быти має(т)⟨.⟩ И врѧ(д) ко(ж)ды(и) дво(р)ны(и), г(с)др-
ски(и), кгро(д)ски(и), зємски(и) то(л)ко за ω(т)казаньємъ на врѧдє сєго
запису моєго, а нє за позвы має(т) мо(ц) супо(л)ную мєти єго мл(с)ть кнзѧ
Са(н)кгу(ш)ка, ма(л)жонъка моєго милого, при сє(м) записє моє(м) захова-
ти, и в чо(м) бы(х) я проти(в) сєго запису моєго ку шкодє єго мл(с)ти кнзѧ
Лва Санкгушка выступила и которы(и) а(р)тыку(л), у сє(м) записє моє(м)
48 ωписаны(и), нарушила, тогды тє(ж) врѧ(д) ко(ж)ды(и), нє позываючи // мє-
нє пєрє(д) сєбє, тыє вси заруки, вины, шкоды и наклады єго мл(с)ти кнзю
Льву Санкгушку на мнє всказати маєтъ, яко бы(х) тє(ж) и ωчєвисто, пе-
рє(д) урѧдо(м) стоячи, справа ви(н)на зостала и по(д) такиє я вск҃азы и вы-
роки врѧдовыє сама доброво(л)нє по(д)даючи сѧ и всказо(м) врѧдовы(м) во
всє(м) чинити маю досы(т), яко бы ся во всємъ шко(д)номъ ω(т) мєнє єго
мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгу(ш)ку, ма(л)жо(н)ку моєму, за платою досы(т)
стало, яко єсть в сємъ записє моємъ вышє(и) достатє(ч)нє ωписано. А єсли

бы(х) я, Ганъна Миколаєвна Ѡстиковна, ѡ вска(з) и выро(к) врѧдовы(и) бу(д)-якого (ж) ко(л)вє(к) урѧду нє (д)бала, и заплаты єго мл(с)ти кнзю Льву Санкгу(ш)ку зару(к), ви(н), шко(д) и накладо(в) нє поплатила, и сєму запису своєму досы(т) нє вчинила, тогды я ку ты(м) пє(р)вы(м) зарукамъ и вина(м) и шкодамъ, што-(м) вышє(и) сего в сємъ записє моємъ помєнила, єщє на сєбє по(д)ношу ѡсобную вину на врѧ(д), которому бы(х) сѧ спротивила и всказу єго пошлушна (!) нє была, тисєчу копъ грєшє(и), што всє бє(з) милосє(р)дья має(т) бы(ти) на має(т)ности моє(и) ѡ(т) урѧду справлєно⟨.⟩ А заплативши тыє заруки г(с)дру королю єго м(л) и єго мл(с)ти кнзю Лву Санкгушку, таковыє (ж) заруки, яко и господарю єго мл(с)ти, та(к) тє(ж) вси шкоды и наклады, на словорєчє(н)є, єго мл(с)ти, яко вышє(и) ѡписано, и тє(ж) заплативши вину врѧдовую, прє(д) сѧ сє(с) мо(и) листъ на сє(м)на(д)ца(т) тисячь копъ и на двєстє копъ грошє(и), которыми я єго мл(с)ти кнзѧ Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моєго милого, даровала, при цило(и) супо(л)но(и) моцы у кождого права захова(н) має(т) бы(ти), яко ясноє а на всє(м) моцноє право єго млсти кнзѧ Лва Санкгушка, ма(л)жо(н)ка моєго милого, на вє(ч)ныє часы ѡ(т) мєнє доброволнє єго мл(с)ти дарованоє⟨.⟩ И которы(и) я ли(ст) записны(и) єго мл(с)ти кнзя Лва, ма(л)жє(н)ка моєго, // ѡправны за внєсє(н)є моє на сє(м)на(д)ца(т) тисѧчє(и) копъ и на 48 зв.
двєстє копъ грошє(и), у которы(х) мнє єго мл(с)ть замо(к) сво(и) Камє(н) записати рачи(л), у сєбє мєла по(д) пєча(т)ю и с по(д)писо(м) руки єго мл(с)ти и по(д) пєча(т)ми людє(и) добры(х) и тє(ж) выпи(с) с кни(г) врѧду за(м)ку Лу(ц)кого, созна(н)є єго мл(с)ти, и(ж) мнє єго мл(с)ть за внєсєньє моє ѡпра(в)у учини(л), тыє я листы в захованьє была дала ма(т)цє моє(и), вышє(и) мєновано(и) панє(и) Миколаєво(и) Ѡстиково(и) кнжнє Га(н)нє Романо(в)нє Любє(ц)ко(и). Ино я на то(т) ли(ст) єго мл(с)ти кнзѧ малжо(н)ка⟨.⟩ моєго записны(и) и выпи(с) врядовы(и) созна(н)я єго мл(с)ти маю у панєє ма(т)ки моє ѡтыскати и єго мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моєму тыє листы ѡ(т)дати яко па(н)у а дѣдичу ѡноє сумы сємъна(д)цать тисѧ(ч) копъ и дву(х)со(т) копъ грошє(и), которыми єсми єго мл(ст) доброво(л)нє на вє(ч)ныє часы даровала, а єсли бы(х) я, Га(н)на Миколаєвна Ѡстиковича, того листу записного єго млсти кнзѧ Лва, ма(л)жо(н)ка моєго милого, такъ тє(ж) и выпису с кни(г) врѧду Лу(ц)кого созна(н)я єго мл(с)ти у ма(т)ки своє(и) ѡты(и)скати и єго мл(с)ти кнзю ма(л)жо(н)ку моєму милому ѡ(т)дати нє могла, ино я, Га(н)на Миколаєвна Ѡстико(в)на, то(т) листь⟨.⟩ єго мл(с)ти кнзѧ, ма(л)жо(н)ка моєго, и выпи(с) врѧду Лу(ц)кого на сє(м)на(д)ца(т) тися(ч) копъ и на двєстє копъ грошє(и), которыє тє(ж) то листы пє(р)в[illegible] нє прислухали, си(м) листо(м) моимъ уморѧю, и ни уво што и(х) ѡборочаю, и пустыми и нєпотрєбными листы⟨.⟩ собє, и матцє своє(и), и всимъ крєвны(м) свои(м) тыє ѡбадва листы чиню, и хотѧ (ж) бы сѧ пото(м) у ма(т)ки моє(и) и в кого с крєвны(х) приято(л) мои(х) тыє два вышє(и) мєнєныє листы гдѣ-ко(л)вє(к) у якого права показали, тыє никотороє моцы ани ко(ж)доє вѣры у ко(ж)дого права нє маю(т) мѣти яко листы нєпотрєбныє, а черє(з) мєнє спуштошєныє (!)⟨.⟩ Бо-(м) я того ғѣна своєго ани тоє сумы пнзє(и) // сємина(д)ца(т) 49
тисѧ(ч) копъ и дво(х)со(т) копъ грошє(и), которую мнє єго мл(с)ть кнзь Лєвъ Санкгушко, ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), напротє(в) внєсєнья моєго на замку Камєни и на мѣстѣ и сєлє(х) камє(н)ски(х) записати бы(л) рачи(л), никому иному — ани ма(т)цє своє(и), ани крєвны(м), бли(з)кимъ, приятє-

лемъ свои(м) — не записывала, ани даровала, ани до(л)го(м) завела, то(л)ко ωдному самому его мл(с)ти кнзю⟨.⟩ Лву Санкгушъку, ма(л)жо(н)ку моему намиле(и)шому, тую се(м)на(д)ца(т) тисѧче(и) копъ и двесте копъ гроше(и) дала, даровала и симъ листо(м) мои(м) вызнаны(м) записую с правое мл(с)ти и доброво(л)ное хути моеи яко влосно(ст) свою, до которое (ж) то вла́(д)ности моеи нихто ины(и) на(д) его мл(с)ти кнзѧ Льва Санкгушъка Коше(р)ского, ма(л)жо(н)ка моего нами(л)шого, жадного вступу и жадного права и никоторое причины не мае(т) и не може(т) мети такъ при животе, яко и по животе мое(м) на векуистые часы. И вже я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, с того име(н)я его мл(с)ти кнзѧ ма(л)жо(н)ка моего милого зъ за(м)ку Камена и места и се(л) каме(н)ски(х) и зо всякое власности каменъское⟨.⟩ и зо всѧки(х) приходо(в) и пожи(т)ко(в) каме(н)ски(х), и с тое сумы пнзе(и) се(м)на(д)ца(ти) тисѧ(ч) копъ гроше(и) и дво(х)со(т) копъ гроше(и) выше(и) писаны(х), вырекам сѧ и права своего, которое-(м) на Каме(н) ω(т) его мл(с)ти ма(л)жо(н)ка моего милого мела, симъ мои(м) листо(м) ω(т)ступую и до того вжо ничого не маю⟨.⟩ Я сама, и пани ма(т)ка моя, и кревные⟨,⟩ близкие мои вжо до того не маю(т) ничого ве(ч)ными часы. Й на то я, Га(н)на Миколаевна Ѡстиковича, доброво(л)не з мило(с)ти и (з) с(!)правое хути мое ма(л)же(н)ское⟨.⟩ дала его мл(с)ти кнзю Лву Са(н)кгушку Коше(р)скому, ма(л)жо(н)кови моему нами(л)шому, се(с) мо(и)
49 зв. ли(ст), припечатавши его власны(м) секгнето(м) мои(м). // А при то(м) были и того добре сведоми и за про(з)бою моею ωчевистою устною печати свои к сему моему вызнаному листу приложити рачили и(мл(с)ть панове па(н) Алекса(н)дро Богданови(ч) Семашко, по(д)коморе(и) володиме(р)ски(и), панъ Василе(и) Гулеви(ч) Затуре(ц)ки(и), во(и)ски(и) володиме(р)ски(и), панъ Станисла(в) Кграе(в)ски(и), дворани(н) его кроле(в)скои мл(с)ти, панъ Пе(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), панъ Семе(н) Дрозде(н)ски(и), панъ Андре(и) Кивере(ц)ки а па(н) Ма(т)фе(и) Клюски(и), яко (ж) есми то(т) да(р) мо(и) доброво(л)ны(и) кнзю Лву его мл(с)ти Коше(р)скому, ма(л)жо(н)ку моему нами(л)шому, ω(т) мене дарованы(и), пере(д) врѧдо(м) кгро(д)ски(м) замъку г(с)дрского Володиме(р)ского ставши, ωчевисто сама ωсобою своею доброво(л)не а в цело(м) розуме и в зупо(л)но(и) памети будучи, ωповедала и сознала власными словы своими и тые слова свои до кни(г) кгро(д)ски(х) ту(т) жо на врѧде уписати дала и, взавши выпи(с) с кни(г), кнзю его мл(с)ти Лву Са(н)кгушку, ма(л)жонъку моему милому, до ру(к) его мл(с)ти подала. Которое созна(н)е и се(с) листъ мо(и) такъ те(ж) и выпи(с) врѧду кгро(д)ского Володиме(р)ского пере(д) судо(м) земски(м) замоцне приня(т) и до кни(г) земъски(х), хотѧ и бе(з) бытности мое ω роко(х) земски(х) судовы(х) перенесено, уписано быти мае(т). А врѧ(д) земски(и) врѧду кгро(д)скому в то(м) во все(м) постанове(н)ю и вы(з)на(н)ю мое(м) зупо(л)ную досконалую вѣру мае(т) дати и то казати до кни(г) зе(м)ски(х) достаточне уписа(ти)⟨.⟩ Писа(н) у Володимери⟨.⟩ по(д) леты бо(ж)его нароже(н)я тисеча пѧ(т)со(т) ше(ст)десѧ(т) девѧ(т)ого, м(с)ца мая, пе(р)вого́на(д)ца(т) дня.

39. Продажний запис Михайла Андрійовича Збаразького на частину маєтку в Бобичах, що продається Гаврилові Яковицькому та його жінці.

Акт від 13 жовтня 1569, № 35, 1.

Я, Микола А(н)дреєви(ч) Збара(ж)ски(и), староста кремянє(ц)ки(и), 64 зв.
вызнава(м) самъ на себє симъ мои(м) листо(м), хто на нє(г)[о] посмо(т)ри(т)
албо, чтучы его у(с)лыши(т), нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж),
будучи єсми по(т)рєбє(н) // пнзє(и) ку вєлико(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє, сво- 65
є(и), бавячыся послугами г(с)дрьскими воєнъными, нє будучы принужонъ
ани ѡ(т) людє(и) намовєнъ нєкоторыми [1] намовами и причынами [2], то(л)ко
самъ по своє(и) добро(и) воли и [3] вла(с)но(г)[о] доброво(л)но(г)[о] умыслу
моєго, продалъ єсми часть имє(н)я моє(г)[о] вла(с)ного у Бобичохъ, влас-
ную купълю [4] мою, никому ничы(м) [5] нєпє(н)ную и ни в чомъ незаведеную.
Которую-(м) часть купи(л) у пнє(и) Га(н)ны Древи(н)ско(г)[о] у повєтє Во-
лодимє(р)ско(м) па(н)у Гаврилу Якови(ц)кому и ма(л)жонъцє его мл(с)ти
пнє(и) Маринє Васи(л)євнє Я(н)чы(н)ско(г)[о] [6] за пє(в)ную суму пнзє(и),
за триста ко(п) грошє(и) литовскоє личъбы, личачы по десяти пнзє(и) бє-
лы(х) у грошъ, у копу таки(х), яко ся [7] вышє(и) помєнило, по шестидєсять
грошє(и). Которыє-(м) я грошы [8], всю суму вышє(и) помєную(!) [9] ѡ(т) рукъ
пна Гаврила Иванови(ча) Якови(ц)ко(г)[о] и пнє ма(л)жо(н)ки его мл(с)ти
пнє(и) Марины сполна ѡ(т)личы(в)шы, до рукъ свои(х) взя(л) [10] и на свою
по(т)рєбу [11] ѡбє(р)нулъ. Которую [12] часть имєнья [13] моєго Боби(ц)ко(г)[о]
зо всєю вла(с)но(ст)ю и широкостью єє, з лю(д)ми ѡселыми и з ихъ зємля-
ми, с [14] по(л)ми, и (з) сєножа(т)ми моими дво(р)ными, и зо всяки [15] пожы(т)-
ки, яки(м) ся ко(л)вєкъ имєнє(м) помєня(т) и названы быти могут, и яко ся
тая вся рє(ч) в широкости и (в) граница(х) и ѡбыходя(х) [16] свои(х) зда(в)на
в собє має(т)но(ст) має(т), панъ Га(в)рило Иванови(ч) Якови(ц)ки(и) и ма(л)-
жонъка его мл(с)ти пни Марина Васи(л)євна [...] // ско(г)[о] ѡни сами, и 65 зв.
дєти, и пото(м)ки и(х) мл(с)ти тую всю часть имєнья Боби(ц)кого, зъ мєнє
на вєчно(ст) проданую, дє(р)жати и вжывати [18], буду(чи) волни, тую часть
ѡ(т)дати, продати, замєняти⟨,⟩ на цє(р)ко(в) записати, розъширити, при-
бавити и ку своєму лє(п)шому а пожыто(ч)ному [19] ѡбє(р)нути во(д)лугъ воли
а на(и)лєпъшо(г)[о] подоба(н)я своє(г)[о] яко сами налєпє(и) розумєючи
ѡ(т) сєго ча(с)у аж навєки вєчно и нєпорушно. И вжє я самъ, и ма(л)жонка,
дєти, пото(м)ки и бли(з)киє, крє(в)ныє мои нє має(м) ся в тую часть имєнъя
Боби(ц)кого вышє(и) помєнєно(г)[о], в людє [20], и (в) ихъ зємли, и во всякиє
пожы(т)ки, и во всю вла(д)ность и широкость тоє части ничи(м) ся вступо-
вати [21] ани жа(д)нымъ правомъ — прирожонымъ, куплєны(м),— яким-ко(л)-
вєкъ ѡбычає(м) набыты(м) нє має(м) ся вжє чєрє(з) то до того имєнъя нихто
з на(с) приповєдати и до тоє части (и)мє(н)я Боби(ц)кого у пна Га(в)рила
Якови(ц)ко(г)[о], и въ ма(л)жо(н)ки его мл(с)ти, и в дєтє(и), и (в) пото(м)-
ковъ ихъ мл(с)ти поискивати и намє(н)шоє змє(н)ки до уступу [...] [22] тую
всю ча(ст) и во всю вла(с)ность єє чынити [23] нє маємо вєчными часы. А єст- 66
ли [24] бы // до тоє части имє(н)я Боби(ц)ко(г)[о] або до ширости [25](!) и вла(ст)-
ности тоє части хто (ж) ко(л)вєкъ з стор ны я и м) право(м) приповядалъ
а пана Га(в)рила Якови(ц)ко(г)[о] у право позвалъ, тогды я маю сам ѡсо-

бою своєю и повинє(н) буду тую часть имє(н)я Боби(ц)ко(г)[о], ω(т) мєнє
па(н)у Гаври(л)у продануюˌ ωто всяки(х) кри(в)дъ и по(з)вовъ пна Гаврила
Якови(ц)кого у ко(ж)дого права боронити и заступовати [26] тую продажу
свою ωчищати, и, гдє бы бы(л) ω(т) кого (ж) колвєкъ ку праву ω то позва(н)
и по(з)вы бы(л) залажо(н) [27], має(т) мєнє в то(м) пєрє(д) [28] роко(м) вєдо-
мы(м) учинити, а я буду повинє(н) у ко(ж)дого права пна Гаврила Якови(ц)-
кого и пнюю ма(л)жо(н)кою [29] єго заступовати и єму тую мою продажу кош-
то(м) и всимъ накладомъ и грош(м) мои(м) ωчищати має(м). А єстли бы(х)
я, Микола(и) Анъдрєєви(ч) Збара(ж)ски(и), або ма(л)жо(н)ка моя, дє(ти)
и пото(м)ки мои смєли [30] ся то(г)[о] важыти а в тую ча(ст) имє(н)я Боби(ц)-
ко(г)[о], ω(т) мєнє продануюˌ якими (ж) ко(л)вєкъ причынами и вымысли [31]
хотєли вступоватися [32] и чимъ-ко(л)вєкъ всю [33] мою продажу нарушити
або у кри(в)да(х) тоє части имєнья Боби(ц)кого нє хотєли бы(х)мо пна Га(в)-
рила Якови(ц)кого и в права заступа(т) [34], то(г)ды має(м) и пови(н)ни будємъ
вины г(с)дрю [35] королю єго мл(с)ти [36] на вря(ди) во(л)одимєрском [37] триста
66 зв. ко(п) грошє(и) [38] а па(н)у Якови(ц)кому [39] // и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго, и
дєтє(м) ихъ мл(с)ти другую триста копъ грошє(и), нє даючы ся ω то позва(т)
у [40] жа(д)ноє право и вси шко(ды) и наклады па(н)у Гаврилу Якови(ц)ко-
му, и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго, и дєтє(м) ихъ мл(с)ти поплати(т) [41] то(л)ко,
ко(л)ко ω(д)но ихъ мл(с)ть словомъ своимъ смєю(т) рєчы [42] бє(з) жа(д)но(г)[о]
права и доводу и бє(з) прися(ги). А заплати(в)ши то всє, то(т) ли(ст) мо(и)
и тая продажа моя, вєчно навєки нєпорушно и вєдлугъ сєго запису моє(г)[о]
па(н) Гаврило и пни [43] ма(л)жо(н)ка єго, дєти и пото(м)ки [44] ихъ мл(с)ти тую
ча(ст) имє(н)я Боби(ц)кого, ω(т) мєнє имъ прода(н)ую, яко вла(с)ную ω(т)-
чи(з)ну свою [45] дє(р)жати и вжывати маю(т). Яко (ж) я, заховываючися
в то(м) во(д)лу(г) права посполитого и статуту зємъско(г)[о] [46], ставшы [47]
на вряде замъку г(с)дрьского Володимє(р)ско(м) [48], тую мою прода(ж)у
вы(з)налъ, и пєрє(д) урядо(м) кгро(ц)кимъ ωповєда(л), и в книги кгро(ц)киє
записати да(л). На што (ж) и выпи(с) с кни(г) врядовы(х) кгро(ц)кихъ па(н)
Га(в)рило Якови(ц)ки(и) собє [49] взя(л). И на то єсми па(н)у Гаврилу Яко-
67 ви(ц)кому и пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго // пнє(и) Маринє Васи(л)євнє Я(н)-
чы(н)ско(г)[о] то(т) мо(и) листь по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(с)-
ноє руки моєє да(л). А для лєпъшого свєдо(м)я [50] и (т)вє(р)дости того моєго
листа ω приложє(н)є [51] пєчатє(и) проси(л) єсми и(х) мл(с)ти [52] пано(в) а при-
ятєлє(и) моихъ пна Миха(и)ла Фєдоровича Сє(р)бина Хорохори(н)ского,
по(д)ко(мо)ръєго [53] повєту Лу(ц)кого, пана Гаврила Бокия [54], су(д)ю [55]
зє(м)ско(г)[о] повєту Луцъко(г)[о], а пна Пє(т)ра Ти(х)новича Кисєля, го-
ро(д)ничо(г)[о] витє(б)ско(г)[о]. И(х) мл(с)ть на мою про(з)бу вчини(ли) [56]
и пєчати свои к тому моєму листу приложы(ти) [57] рачили. Писа(н) у Во(и)-
ковичє(х) [58] року бо(ж) наро(жє)нья тисєча [59] пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) дєвя-
то(г)[о], м(с)ца мая, к. дня. Микола(и) А(н)дрєєви(ч) Збара(ж)ски(и) рє(н)-
ко вла(с)но [60] по(д)писа(л).

В гродській книзі № 919: [1]никоторыми; [2]причинами; [3]и(з); [4]ула(ст)ную куплю; [5]ничимъ; [6]Я(н)чи(н)ско(г)[о]; [7]а у копу таки(х) грошє(и); [8]гроши; [9]помєнєную; [10]узя(л); [11]своє по(т)рєбы; [12]которую (ж); [13]имєнъя; [14](и)с; [15]всяки(ми); [16]ωбыходє(х); [17]Е(н)чи(н)ско(г)[о]; [18]вживати; [19]пожито(ч)ному; [20]и в людє; [21]уступовати; [22]у; [23]чиинити; [24]єстли; [25]широкости; [26]заступати; [27]заложо(н); [28]прє(д); [29]ма(л)жо(н)ку; [30]моє, смили; [31]вымы(с)лы; [32]уступоватися; [33]сюю; [34]заступати; [35]г(с)дру; [36]м(л); [37]во(л)одимєрском; [38]грошє(и) заплатити;

[39]Гаврилу Якови(ц)кому; [40]позвати в; [41]поплатити; [42]рεчи; [43]пану Гаврилу и пни; [44]и пото(м)ки; [45]вла(с)ноε о(т)чи(з)ны своε(и); [46]зεмско(г)[о]; [47]ставши; [48]замку гдръ(с)кого Володимε(р)ского; [49]собѣ; [50]свядо(м)я; [51]приложε(н)я; [52]мл(с)тε(и); [53]по(д)ко(мо)рε(г)[о]; [54]Бокѣя; [55]суди; [56]учинили; [57]приложи(ти); [58]Во(и)ковичо(х); [59]бо(ж)ε(г)[о] нарожε(н)я тисεча; [60] рукою вла(ст)ною.

40. Заставний запис Івана Гаплича Шпановського, який дав у заставу Якову Івановичу Колпитовському свій маєток до повної сплати боргу.

Акт від 19 січня 1570, № 67, 1.

Я, Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), во(и)ски(и) зεмли Волы(н)скоε лу(ц)ки(и), явно чиню си(м) листо(м) мои(м) и со(з)наваю ко(ж)дому, кому будε(т) по(т)рεба то(г)[о] вεда(ти) або, чтучи εго, слышати, тεпε(р) и на потомъ будучи(м), и(ж) позычи(л) εсми ку моε(и) вεлико(и) а пи(л)но(и) по(т)рεбε у εго м(л) приятεля моε(г)[о] пна Якова Ивановича Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] чотыриста ко(п) грошε(и) ли(ч)бы и монεты лито(в)скоε, личачи по дεсεти пнзε(и) бѣлы(х) у грошъ а по шε(с)тидεся(т) грошε(и) литвски(х) у кождую копу. Которы(и) пнзи маю и εстε(м) повинε(н) ε(г)[о] м(л) пну Якову Ко(л)пыто(в)скому на ро(к) и дε(н) пεвны(и), то ε(ст) ω(т) сεго ча(с)у за годъ на дε(н) свтго пророка [И]лъи в року пришлы(м) сεмъдεсяты(м), ω(т)да(ти) в дому ε(г)[о] м(л) Ко(л)пытовε, в которо(м) вышε ωписано(и) сумы до ω(т)да(н)я ты(х) всѣ(х) пнзε(и) ω(т) мεнε пну Колпыто(в)скому застави(л) εсми εго м(л) зо всѣмъ имε(н)ε моε Куты, сεло при дворѣ моε(м) Конюско(м), котороε дръжю и в заставε маю ω(т) εго м(л) вεлмо(ж)но(г)[о] князя Лва Са(н)кгушковича Кошε(р)ского, в повѣтε Володимε(р)ско(м) лεжачоε и нико(му) ничи(м) нε пε(н)ноε, з боярино(м), которы(и) у Кутε(х) мεшкаε(т), Богдано(м) Соку(л)нико(м), та(к) тε(ж) и (з) людми εго, и (з) людми моими тяглыми и новоωсεлы(ми), зо всими платы, и доходы, и роботами, которыε ωни па(н)у своε(му) чини(ти) и дава(ти) techni(н)ни, к то(му) с пашнями на поля(х) засεяными, с полями пашными, з сыножа(т) // ми та(к) па(н)скими, яко боярьски(ми), и всѣхъ по(д)даны(х) тамошни(х) ку(т)ски(х), ставо(м), зо млыно(м) и зь ε(г)[о] вымε(л)ки, з дубровою, з гаями, (и) запусты, и (з) сады, и с каждою дѣдичностъю кгру(н)ту зεмлεного того имѣнья моε(г)[о] Кутовъ, яко-ко(л)вε(к) в собѣ широкиε, и до(л)гиε, и пожиточныε ε(ст). Которого жь того имεнья моε(г)[о] Куто(в) ужε я заразо(м) за си(м) листомъ записо(м) мои(м) у сумε, вышε(и) описа о(и), зо всѣмъ, яко сѧ вышε(и) помεнило, па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому поступи(л), в мо(ц), в дрьжа(н)ε и (в) ужива(н)ε пода(л) зо вси(ми) пожи(т)ки, с то(г)[о] имѣнья моε(г)[о] приходячими, которы(и)-ко(л)вεкъ тεпε(р) сутъ и вы(и)на(и)дεны бы(ти) могу(т), ничо(г)[о] на сεбε в то(м) имѣнью Кута(х) нε ωста(в)уючи, алε яко са(м) дръжа(л) и вжива(л), та(к) жε и пнъ Яко(в) Колпыто(в)ски(и) са(м) або то(т), хто ω(т) нε(г)[о] сε(с) мо(и) ли(ст) мε(ти) будε(т), то(г)[о] имѣнья моε(г)[о] Куто(в) зо всѣмъ на всε, яко сѧ вышε(и) помεни(ло), яко своε(г)[о] вла(ст)но(г)[о] дрьжати и вжива(ти) во(д)лε во(ли) и подоба(н)я своε(г)[о], яко са(м) налεпи(и) розумѣючи, шафова(ти) маε(т), бε(з) жадноε ω(т) мεнε само(г)[о] и ω(т) кождо(г)[о] ста(н)у пεрεказы до року пεвно(г)[о] дня пророка Илъи, котороε свто будε(т) в року. α. Ф. сε(м)дεсято(м), то ε(ст) ω(т)

сє(г)[о] близу пришлого свта стго Ильи до году, поки на то(т) вышє(и) шписаны(и) ро(к) тую суму пнзє(и) чоты(рн)ста ко(п) грошє(и), длъгъ сво(и) позычены(и), увє(с) спо(л)на п(н)у Якову Ко(л)пытовскому ѡ(т)да(м) и
138 зв. то(ж) тоє имѣньє своє к рука(м) свои(м) взяти маю... // На то(и) вышє(и) ѡписаны(и) ро(к) на дє(н) свтго Ильи в року приидучомъ сє(м)дєсято(м) то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] Куто(в) нє ѡкупи(л), тогды па(н) Яко(в) тоє имѣнъє моє Куты дръжа(ти) ѡ(т) року до року має(т), а мєжи роки в нє(г)[о] то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] ѡкупа(ти) нє маю, а хотя бы за дръжа(н)я є(г)[о] которы(и) члкъ або и бояри(н) про(ч) по(и)ти мє(л), ты(х) жадного на нє(м) поискива(ти) и при ѡ(т)да(н)ю пнзє(и) на ро(к) ничи(м) ѡноє сумы пнзє(и) вытручати нє маю, ѡдно всю суму спо(л)на ѡ(т)да(ти) и заплати(ти) повинє(н) буду. А што ся дотычє(т) кгру(н)ту то(г)[о] имѣнья моє(г)[о] Куто(в) у граница(х) ѡ(т) ѡбапо(л)ны(х) сусєдо(в) ѡ(т) ко(г)[о]-ко(л)вє(к), єсли бы ся хто уступова(ти) або якую пєрєка(з)у єму в дръжа(н)ю чини(ти) нє мє(л), то я тоє имєньє ѡ(т) всѣ са(м) власны(м) накладо(м) и працєю своєю ѡчища(ти) и борони(ти) маю и въ кождого права пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] заступовати буду. И кгды ро(к) ѡ(т)да(н)ю пнзє(и) припадєтъ, тогды я маю на то(т) ро(к) тую суму пнзє(и) в до(м) пна Ко(л)пыто(в)ского до Ко(л)пытова ѡ(т)вє(з)ти або ѡтослати и ѡ(т)да(ти) єму самому при во(з)ному, а в нєбы(т)ности єго самого ино ма(л)жо(н)цє, або дѣтє(м) єго, або тому, хто на то(т) ча(с) ѡ(т) є(г)[о] мл(с)ти в Ко(л)пытовє будє(т), маю и буду повинє(н), в ко(г)[о] сє(с) мо(и) ли(ст) записаны(и) будє(т), а до ѡ(т)да(н)я єму ѡ мєнє тоє сумы пнзє(и) має(т) ѡ(н) тоє имє(н)є моє Куты зо всѣмъ на всє споко(и)нє дє(р)жати и жива(ти) ѡ(т) року до року. А я самъ, ни ма(л)жє(н)ка моя, ани вря(д)ники и слуги мо(и), и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ани жадє(н) с по(д)даны(х) мои(х) в тоє имє(н)є Куты и в кгру(нт) ку(т)ски(и) ничи(м) ся всту-
139 пова(ти) и никоторое пєрєказы єму в дє(р)жа(н)ю и жива(н) // ю є(г)[о] чини(ти) нє має(м). А кгды бы я са(м) або малжо(н)ка моя, вря(д)никъ, и слуги, и по(д)даны(и) мо(и) або хто з бли(з)ки(х) мои(х) в тоє имѣньє моє Куты и в кгру(нт) того имѣнья якими-ко(л)вє причинами, нє ѡ(т)давши єму тоє сумы пнзє(и), вступова(ти) або з мо(ци) и дръжа(н)я є(г)[о] вы(и)мова(ти) мє(л), тогды я маю и повинє(н) буду, нє выступуючи з ни(м) в жа(д)ноє право, заруки г(с)дрю королю є(г)[о] мл(с)ти заплати(ти) чоты(ри)ста ко(п) грошє(и), а п(н)у Якову Ко(л)пытовскому, яко сторонє ѡбражоно(и), другую чоты(ри)ста ко(п) грошє(и), к тому шкоды и наклады, што бы в томъ собє шкодова(ти) мє(л), мєнє ѡ то до права позываю(чи) и вряду жа(л)уючи, кро(м) жа(д)но(г)[о] права, и доводу, и присяги, ѡдно на слово є(г)[о] єму заплати(ти) повинє(н) буду. А заплати(в)ши зару(ки), штоды (шкоды?) и наклады є(г)[о] прє(д) ся, сє(с) ли(ст) мо(и) при моци вє(з)дє (?) ка(ж)дого права захова(н) бы(ти) має(т), водлу(г) которо(г)[о] сє(г)[о] листу моє(г)[о] записано(г)[о] пнъ Яко(в) Колпытовски(и) тоє имѣнъє моє вышє помєнєноє Куты споко(и)нє дръжа(ти) и въживати до супо(л)ноє заплаты має(т), а в ты(х) зарукахъ, шкода(х) и накладє(х) свои(х) волє(н) будє(т) па(н) Яковъ Ко(л)пыто(в)ски(и) и, взявши во(з)ного з уряду луцкого, у и(н)шоє котороє имѣньє моє увєза(ти) сѧ, в котороє ѡ(н) похочє(т), и дръжа(ти) то имѣньє моє в то(м) прєзыску до зупо(л)ноє заплаты єму ѡ(т) мєнє. А я са(м), ни ма(л)жонка моя, ни врядни(ки), слугн и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) то(г)[о] єму борони(ти) нє має(м) и по узяза(н)ю с то(г)[о] имє(н)я моє(г)[о] и в

чо(м) руша(ти) ани в то вступовати, з дръжа(н)я и вжива(н)я є(г)[о] вы(и)мова(ти) не мае(м). Ажъ учини(в)ши ему за то досы(т), то(ж) ты(и) име(н)я мо(и) к рука(м) свои(м) взя(ти) маю[т]⟨.⟩ // по(д) такою (ж) зарукою, выше ѡписаною. А если бы в то(м) часе на мене само(г)[о] па(н) богъ смрти допусти(ти) рачи(л), тогды то(т)ь, хто-ко(л)векъ име(н)я мои дръжати буде(т), пну Якову Ко(л)пытовьско(му) тую суму пнзе(и) всю спо(л)на ѡ(т)да(ти) и заплати(ти) мае(т). А если бы те(ж) на пна Якова Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] па(н) бгъ в то(м) часе смрти допусти(т) рачи(л), тогды ма(л)жонце е(г)[о], або дѣтемъ, або то(му), в ко(г)[о] се(с) мо(и) ли(ст) запи(с)ны(и) буде(т), тая вся зупо(л)на сума пнзе(и), яко е(ст) выше(и) и ниже(и) в се(м) листе мое(м) записно(м) ѡписана, заплачона бы(ти) мае(т) на ро(к) певны(и), в се(м) листе ѡписаны, и ничи(м) и(н)ши(м), ѡдно готовыми грошми, монетою або таляръми добрыми, а бе(з) року нихто в не(г)[о] ѡкупа(ти) ты(х) имене(н) мои(х) не мае(т). А если бы те(ж) пнъ Ко(л)пытовъски(и) хотѣль тое имѣнье Куты в оно(и) суме заставити, то е(г)[о] м(л) волно буде(т) учини(ти), а я са(м) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) ани вря(д)ники и слуги мои є(г)[о] мл(с)ти заборона(ти) не мае(м). Те(ж) дозво(ли)лъ есми е(г)[о] м(л) па(н)у Ко(л)пыто(в)скому на дво(р) его, та(к) те(ж) и по(д)даны(м) его мл(с)ти Ко(л)пытовьски(м) вье(ж)дча(ти) и дрыва бра(ти) и з дубровы мое е конюш)ское. И вже я самъ, врядни(к), слуги и бояре мо(и), та(к) же и по(д)даны(и) мои в томъ уезде и ку бра(н)ю дро(в) перекаэы имъ чинити не маю(т), ѡдно па(н) Ко(л)пыто(в)ски(и) ни мае(т) ни з и(н)шо(г)[о] в тую дуброву мою конюскую впускати, та(к) же и по(д)даны(и) его м(л) ко(л)пытовские не маю(т) дерева по(т)ребно(г)[о] стоячо(г)[о] псова(ти). И на то я, Ива(н) Гапли(ч), пну Якову Ко(л)пыто(в)скому да(л) се(с) мо(и) ли(ст) записны(и) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ное руки мое(и) по-ру(с)ки. А при // то(м) были, и, будучи тое речи добре сведоми, и за ѡчевистою и устною про(з)бою моею печати свои к сему листу моему приложи(ти) рачили и(х) м(л) пнъ Пе(т)ръ Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) его к(р) м(л), пнъ Петръ Кисе(л), горо(д)ничи(и) витебски(и), па(н) Микита Ѿщо(в)ски(и), пя(н) Яки(м) Лине(в)ски(и) а па(н) Ива(н) Путоши(н)ски(и), во(з)ны(и) Лу(ц)кого повѣту. Писа(н) у Ко(л)пытове лѣта бо(ж) наро(ж) .α.Ф.З̃.α., м(с)ца июля, пято(г)[о] дня. Ива(н) Гапли(ч) Шпановски(и), воиски(и) лу(ц)ки(и), вла(с)ною рукою.

139 зв.

140

41. Продажний запис Андрія Васильєвича Калусовського, даний стриєчним братам Гнівошу та Іванові на Вербиченську частину маєтку.

Акт від 13 жовтня **1569, №** 45, 1.
Випис з книг гродських від 25 серпня 1569.

Я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) листо(м) всимъ ныне(ш)немъ и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба то(г)[о] ли(ст)у моего ведати або, чтучи его, слышати, што (ж) которая ча(ст) име(н)ѧ [1] моего ѡ(т)чи(з)ного, в повете Володиме(р)скомъ лежачого, у Ве(р)бичне, ѡ(т) брата моего ста(р)шого рожоного пна Федора Васи(л)евича Калусо(в)ского право(м) прирожоны(м) на мене приходи(т). А та(к) я тую ча(ст) име(н)я моего з дворо(м), з людми 87 зв.

подворищъными [2] и ѡгородники, з кгру(н)ты землєными, дво(р)ными и подьданы(х) по(л)ми, сєножа(т)ми, новинами, чє(р)тєжами, дєрєво(м) бо(р)тны(м), боры, лєсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звєри(н)ными, пта(ш)ими, гоны бобровыми и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)вєкъ ѡбычає(м) названыє або мєнєны [3] є(ст) и бы(ти) могу(т), зо [4] (в)си(м) на всє, ѧкъ сѧ [5] тая ча(ст) моя сама в собє и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) маєтъ и што на нєє приходи(т), ничого на сєбє, на жону, дєти и пото(м)ки мо(и), которыє, є(ст)ли бы ми бо(г) да(л), та(к) тє(ж) на бра(т)ю мою, рожоного пана Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ского, стрыє(ч)ны(х) [6] и никоторы(х) з бли(з)кихъ, крєвны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на кого и(н)шого нє вы(и)мую(чи), ани заставуючи нєѡбычає(м) старого ста(т)уту зє(м)ского Вєликого Кнзъства Лито(в)ского, жєбы трєтюю ча(ст) тоє части моєє на вє(ч)но(ст) прода(ти), а двє в сумє пнзє(и) заставити мє(л) [7], алє по(д)луг тоє во(л)ности котораѧ [8] вси(м) стано(м) и ѡбыватєлє(м) [9] Вєликого Кнзъства [10] Лито(в)ского на про(ш)ло(м) ва(л)но(м) со(и)мє Бєрєстє(и)ско(м) и(з) доброво(л)ны(м) зволє(н)ємъ и уфалє(н)ємъ вси(х) стано(в) дана, и ѡ(т) єго кролє(в)скоє мл(с)ти утвєржона, и (в) статуть прилучона [...] и (в)писана, ѧко
88 в ро(з)дєлє сємо(м) ув а(р)тыкулє второ(м) поправы статуту // нового ѡписано. И(ж) во(л)но ко(ж)дому з стано(в) шляхє(т)ски(х) имє(н)я свои ѡ(т)чи(з)ныє, зє(м)скиє, матєристыє, выслужоныє, куплєныє и ѧки(м)-ко(л)вє(к) [11] ѡбычає(м) набытыє и названыє, нєсмотрєчи трєтєє части и(з) дву(х) ча(ст)є(и), ѧко [12] пєрє(д) ты(м) было в статутє ѡбычає(м) старода(в)ны(м), алє вси здо(и)мо(м), хто и(х) што має(т), бу(д) тє(ж) половицу, або которую и(х) ча(ст), або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люди, або зє(м)лю, што хотѧ [13] ѡ(т) ни(х) во(д)лє доброи [14] воли и мысли своєє ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и записа(ти), ѡ(т) дєтє(и), бли(з)ки(х) ѡ(т)дали(ти) и по(д)лє бачє(н)я своєго тыми [15] шафовати, што ширє(и) в оно(м) артикулє є(ст) доложєно, ѧко(ж) [16] и ѧ, заховываючи ся в то(м) по(д) таки(м) ѡбычає(м) и во(л)ностью, нє будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н), са(м) по добро(и) воли своє(и) на вє(ч)но(ст) ѡбє(л)вє(ч)но навєки нєпорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою имє(н)я моєго Вє(р)бича(н)ского [17] ѡ(т) брата моєго пна Фєдора Васи(л)євича Калусо(в)ского, на мєнє приходячую, бра(т)и моє стрыє(н)но(и) пну Гнєвошу а пну Ива(н)у моло(д)шому Пєтровичомъ Калусо(в)ски(м) за суму пє(в)ную пнзє(и) за по(л)трєтѧста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы [18] прода(л) и за плату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою со (в)сими [19] на всє вжє ѡ(т) сєго дня и часу вє(ч)нє и(м) пусти(л) и (в)сє право своє прирожоноє на них вли(л) и (в)лива(м). Котороє ча(сти) мои [20] пє(р)вє(и) сєго та(к) брати моє(и) рожєному и стрыє(ч)ным, никому и(н)шому вє(ч)но(ст)ю єсми нє заводилъ и никоторы(х) листо(в) на то нє дава(л). Маю(т) и(х) мл(с)ть па(н) Гнєвошъ а пнъ Ива(н) молодши(и) Пєтровичи Калусо(в)скиє, ма(л)жо(н)ки, дє(ти), пото(м)ки и ща(д)ки и(х) вє(ч)ными часы тую вє(р)ху помєнєную ча(ст) мою Вє(р)бича(н)скую зо (в)си(м) на (в)сє на сєбє дє(р)жати и єє вжива(ти), и во(д)лє воли и бачє(н)я своєго єго шафова(ти), ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(т) [21] и кому хотєчи записати и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шо(му) ѡбє(р)ти [22] (!), ѧк сами налєпє(и) розумєючи. А я са(м), вє(р)ху помєнєны(и) А(н)дрє(и) Васи(л)єви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, дє(ти) и пото(м)ки мои, є(ст)ли бы ми бо(г) да(л), ани бра(т)ѧ моѧ рожоны(и) па(н) Фєдо(р) Василєви(ч) Калусо(в)ски(и) и стрыє(ч)ныє дє(ти),

пото(м)ки и ни(х)то з близки(х) кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м)
никоторы(м) ани жадными причинами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гнево-
шо(м) а пно(м) Ивано(м) моло(д)ши(м) Пе(т)ровичи Калусо(в)скими самыми,
де(т)ми, пото(м)ками и ща(д)ками и(х) тое ча(сти) моее по(и)скивати [23],
та(к) те(ж) и того запису моего ничи(м) нарушати не мае(м). А е(ст)ли бы-(м)
я, А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, де(ти) и потомки[...] // [24], 88 зв.
если бы ми бо(г) да(л), та(к) те(ж) бра[т]я моя рожоны(и) и стрые(ч)ные або
те(ж) хто-ко(л)ве(к) з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х),
ѧкими ж ко(л)ве(к) причинами то(т) ли(ст) мо(и) записны(и), хотечи и(х)
ку яко(и) шкоде и накладо(м) привести, в чо(м) нару(ши)ти мели, тогды
то(т) мае(т) заплати(ти) закладу на замо(к) гдр(с)ки(и), Володиме(р)ски(и)
по(л)тораста ко(п) гроше(и) лито(в)скихъ, а стороне нарушоно(и), то е(ст)
пну Гневошу а пну Ивану молодшому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)скимъ, та(к)
те(ж) дете(м), пото(м)комъ, ща(д)ко(м) [25] хъ, другую по(л)тораста [26] ко(п)
гроше(и) личбы ли(тв)ское заплати(ти) и (в)си шкоды и наклады и(х), што
бы ѡни на то наложити мели, кроме жадного права, и [27] доводу, и присѧги,
ѡ(д)но на рече(н)е слова и(х) и(м) ѡправи(ти) и нагородити та(к), яко бы
ѡни ничого собе в то(м) не шкодовали, а заплативши тые заклады, шкоды
и наклады и(х) и(м) ѡ(т)прави(в)ши [28], пре(д)ся тую ча(ст) мою Ве(р)би-
ча(н)скую ничи(м) сѧ вступовати не мае(м) и ве(ч)не ѡ то мо(л)чати мае(м)
ве(д)ле тое теперешнее продажи моее и сего ли(ст)у моего вы(з)наного, ко-
торы(и) во (в)семъ ве(ч)не при моцы захова(н) быти мае(т). Которую (ж)
продажу мою и се(с) ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и) маю я на вряде за(м)ку гдр(с)-
кого Володиме(р)ского до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)на(ти) и дати записати,
а пото(м) до кни(г) земъски(х) того (ж) повету Володиме(р)ского на роко(х)
судовы(х) зе(м)ски(х), которые маю(т) припасти ве(д)ле поря(д)ку ста(т)утово-
го в року тепе(р) идучо(м) ше(ст)деса(т) девято(м) на светы(и) Миха(л) ри(м)-
ского свята, тоть записъ с книгъ кгро(д)ски(х) перенести и то вы(з)нати
и дати записати маю и буду повине(н). А естли бы(х) за послугою гдрскою
земъскою або за хоробою або за якими-ко(л)ве(к) причина(мы) на ты(х)
роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису моего с кни(г) кгро(д)ски(х)
до зе(м)скихъ перенести не мо(г), теды на роки, которые припасти маю(т)
в року при(ш)ло(м) се(м)десято(м) на три кроле свята ри(м)ского перенести
маю. А где бы(х) и на тые роки та(к)же за якими ж ко(л)ве [29] причинами пе-
рене(с)ти не могъ, теды коне(ч)не бе(з) всякое вымовы и причи(н) на тре-
ти(х) роко(х) по се(м) часе то вы(з)нати и до кни(г) зе(м)ски(х) перенести
повине(н) буду, то е(ст) которые маю(т) быти в року се(м)десято(м) ѡ све-
то(и) тро(и)цы свята ри(м)ского [30]. А где бы(х) и на тые роки за чи(м)-ко(л)-
ве досы(т) тому не (в)чини(л) и того до кни(г) земъски(х) не перене(с) або
бы те(ж) пнъ бо(г) в то(м) часе на мене сме(р)ть перепустилъ, теды ѡни на
тые роки сами маю(т) запи(с) [31] с кни(г) кгро(д)ски(х) // до зе(м)ски(х) собе 89
перенести и да(ти) записати, а вря(д) зе(м)ски(и) мае(т) того[...] [32] и то ѡ(т)
ни(х) до кни(г) земъски(х) приняти, што мае(т) им быти та(к) моцно, ѧкобы
и при бы(т)ности мене самого ѡчевистого вы(з)на(н)я моего и на то е(с)ми
пну Гневошу и пну Ивану моло(д)шому Петровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л)
сесъ мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ное
руки моее. При то(м) были и того добре сведоми и печати свои за про(з)бою
моею к сему листу моему приложили и(х) мл(ст) вл(д)ка володиме(р)ски(и)

и берестε(и)ски(и), ωтε(ц) Фεωдосε(и), па(н) Василε(и) Пε(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)шало(к) г(с)дрски(и) горо(д)ничи(и) володимε(р)ски(и), а пнъ Ива(н) Гулεви(ч). Писа(н) у Воло(ди)мεри [33] лεта божεго [34] наро(жε)нъя тисεча [35] пѧ(т)со(т) шε(ст)дεсѧ(т) дεвятого, м(с)ца августа, два(д)ца(т) пято [36] (!) дня. А(н)дрε(и) Васи(л)εви(ч) Калусо(в)ски(и) руку вла(ст)ную свою по(д)писа(л).

В гродській книзі № 919: [1]имε(н)я; [2]по(д)ворищними; [3]мεнεныε; [4]и зо; [5]сε; [6]и стрыε(ч)ны(х); [7]застави(т)и ми(л); [8]которая; [9]ωбоватεлε(м); [10]кнεжства; [11]якимь-ко(л)вεкъ якими ж ко(л)вε(к); [12]яко; [13]хотя; [14]доброε; [15]ты(м); [16]доложоио, яко(ж); [17]Вε(р)бичε(н)ского; Вε(р)бичε(н)скую; [18]ли(ч)бы лито(в)скоε; [19]зо всимъ; [20]моεε; [21]даровати; [22]ωбε(р)нути; [23]по(и)скива(т); [24]моε; [25]и ща(д)комъ; [26]по(л)трε(т)яста; [27]и доводу; [28]ωправи(в)ши; [29]якими ж ко(л)вεкъ; [30]то ε(ст) которые... вжито вище, після слів по сε(м) часε; [31]то(т) запи(с); [32]допустити; [33]Вε(р)би(ч)нε; [34]божого; [35]тисяча; [36]пятого.

42. Продажний запис Андрія Васильовича Калусовського на землю, продану братам Гнівошу та Івану Калусовським.

Акт від 25 серпня 1569, № 32, 1.

56 Я, А(н)дрε(и) Васи(л)εви(ч) Калусо(в)ски(и), вы(з)наваю самъ на //
56 зв. сεбε симъ моимъ листо(м) всимъ нинεшни(м) и на пото(м) буду[чим], ко(ж)дому, кому бы была по(т)рεба то(г)[о] листу моε(г)[о] вεдати або, чтучи εго, слышати, што (ж) которая часть имε(н)я моε(г)[о] ω(т)чизно(г)[о] в повεтε Володимε(р)ско(м) лεжачо(г)[о], у Вε(р)бичнε, ω(т) брата моε(г)[о] ста(р)шо(г)[о] пна Фεдора Васи(л)εвича Калусо(в)ско(г)[о] правомъ прирожоны(м) на мεнε приходи(т). А такъ я тую ча(ст) имε(н)я моε(г)[о] з дворо(м), з лю(д)ми подворищъными и ωгоро(д)ники, з кгру(н)ты зεмляными, дво(р)ными и по(д)даныхъ, по(л)ми, сεножа(т)ми, новинами, чε(р)тεжами, дεрεво(м) бо(р)тнымъ, боры, лεсы, запусты, ставы, ставищи, з ловы звε(ри)нъными, пта(ш)шими, гоны бо(б)ровы(ми) и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки, которы(м)-колвεкъ ωбычаεмъ названыε або мεнεныε εсть и быти могу(т), и зо всимъ на всε, якъ ся тая ча(ст) моя сама в собε и (в) пожи(т)ко(х) свои(х) маε(т) и што на нεε приходи(т), ничо(г)[о] на сεбε, на жону, дεти и пото(м)ки мои, которыε εстли бы ми бо(г) да(л), такъ тε(ж) и на бра(т)ю мою рожоною пна Фεдора Васи(л)εвича Калусо(в)ско(г)[о] и стрыε(ч)ныхъ и никоторы(х) бли(з)ки(х), крε(в)ны(х), повиноваты(х) мои(х) и ни на ко(г)[о] и(н)шого нε вы(и)муючы ани заставую(чи) нεωбычаε(м) старо(г)[о] статуту зε(м)ско(г)[о] Вεлико(г)[о] Кнзства Лито(в)ско(г)[о], жεбы трεтюю часть тоε части моεε на вε(ч)но(ст) продати, а двε в сумε заставити мε(л). Алε по(д)лугъ тоε во(л)ности, которая всимъ становъ и ωбыватεлε(м) Вεлико(г)[о] Кнзьства Литовско(г)[о] на про(ш)ломъ ва(л)но(м) со(и)мε Бεрεстε(и)ско(м)
57 з доброво(л)нымъ зъволε(н)εмъ и уфалε(н)εмъ всихъ // стано(в) дана, и ω(т) εго кролε(в)скε(и) мл(с)ти утвε(р)жона, и (в) стату(т) прилучона и въписана, яко в ро(з)дεлε сεмо(м) ув а(р)тыкулε второ(м) поправы статуту ново(г)[о] ωписа(но), и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ становъ шляхε(т)ски(х) имε(н)я свои ω(т)чи(з)ныε, зε(м)скиε, матεристыε, высужоныε, куплεныε и яки(м)-ко(л)вεкъ ωбычаε(м) набытыε и названыε, нε смо(т)рεчи трεтεε части и(з) дву(х) части(и), яко пεрε(д) тымъ было в статутε ωбычаε(м) старода(в)нымъ, алε

вси здо(и)мо(м), хто ихъ што мае(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х)
часть або ѡсо(б)но, ѡ(д)но люде(и) а(л)бо землю, што хотя ѡ(т) ни(х) ве(д)ле
добро(и) воли и мысли своее ѡ(т)дати, продати⟨,⟩ даровати и записати, ѡ(т)
дете(и), бли(з)кихъ ѡ(т)да(ли)ти и по(д)ле баче(н)я своего тыми шафовати,
што шире(и) в ономъ а(р)тыкуле доложено. Яко (ж) и я, заховываючы ся
в то(м) по(д) таки(м) ѡбычае(м) и во(л)ностю, не буду[чи] ни ѡ(т) ко(г)[о]
ничымъ примушо(н), самъ по добро(и) воли свое(и) на вечно(ст) ѡбе(л)вечно
навеки непорушно вздо(и)мо(м) тую всю ча(ст) мою име(н)я мое(г)[о] Ве(р)-
бичы(н)ско(г)[о], ѡ(т) брата мое(г)[о] пна Федора Васи(л)евича Калусовъ-
ско(г)[о] на мене приходячую, брати мое(и) стрые(ч)но(и) па(н)у Гневошу
а па(н)у Ива(н)у моло(д)шому Пе(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) за суму пе(в)-
ную пнзе(и) за по(л)третяста ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы продалъ
и заплату всю спо(л)на в ни(х) взя(л) и тую ча(ст) мою зо всимъ на все вже
ѡ(т) сего дня и ча(с)у вечне имъ пусти(л) и все право свое прироженое на
и(х) въли(л) и вливамъ и второе части моее пе(р)ве(и) сего такъ бра(т)и мое(и)
рожоному и стрые(ч)//ны(м) и никому и(н)шому ве(ч)ностю есми не заво- 57 зв.
ди(л) и никоторыхъ листовъ на то не дава(л). Маю(т) ихъ мл(с)ть па(н) Гне-
вошъ а панъ Ива(н) моло(д)шы(и) Пѣ(т)ровичи Калусо(в)скиe, ма(л)жонъ-
ка, дети, пото(м)ки и щадъки и(х) ве(ч)ными часы тую верху помененую
ча(ст) мою Ве(р)бича(н)скую зо всимъ на все на себе держати и ее вжывати
и во(д)ле воли и баче(н)я свое(г)[о] его шафовати, ѡ(т)да(ти), продати, да-
ровати и кому хотячы записати а ку своему лепъшому а пожытечне(и)шому
ѡбе(р)нути, як сами налепе(и) розумею(чи). А я са(м), ве(р)ху помененьı(и)
А(н)дре(и) Васи(л)еви(ч) Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, ест-
ли бы ми богъ далъ, ани бра(т)я мои рожоны(и) па(н) Федо(р) Васи(л)евичъ
Калусо(в)ски(и) и стрые(ч)ные, дети, пото(м)ки и ни(х)то з бли(з)ки(х),
кре(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) право(м) никоторы(м) ани жа(д)ными
причынами по(д) бра(т)ею моею пно(м) Гневоше(м) а пно(м) Иваномъ мо-
ло(д)ши(м) Пе(т)ровичы Калусо(в)скими самыми, де(т)ми, пото(м)ками и
ща(д)ками ихъ тое части моее по(и)скивати, такъ те(ж) и то(г)[о] запису
мое(г)[о] ничи(м) нарушати не мае(с). А естли бы я, А(н)дре(и) Васи(л)е-
вичъ Калусо(в)ски(и), жона, дети и пото(м)ки мои, естли бы ми бо(г) да(л),
та(к) те(ж) бра(т)я моя рожоные и стрые(ч)ные або те(ж) хто-ко(л)векъ з
бли(з)кихъ, кревъны(х) и повиноватыхъ моихъ якими-колвекъ причынами
то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), хотячы ихъ ку яко(и) шкоде и на // кладо(м) 58
привести, в чомъ нарушити мели, то(г)ды то(т) мае(т) заплати(т) закла(д)у
на замо(к) г(с)дрьски(и) Володиме(р)ски(и) по(л)тораста копъ гроше(и) ли-
товъскихъ, а стороне нарушоно(и), то есть па(н)у Гневошу а па(н)у Ива(н)у
моло(д)шому Петровичо(м) Калусовъски(м), такъ те(ж) детемъ, пото(м)-
комъ и ща(д)комъ ихъ другую по(л)тораста ко(п) гроше(и) личбы лито(в)-
ское заплатити, и вси шкоды и наклады и(х), што бы ѡни на то наложити
мели, кромя жа(д)но(г)[о] права и доводу и присяги, ѡ(д)но нарече(н)е слова
и(х) имъ ѡправи(ти) и нагородити такъ, яко бы ѡни ничо(г)[о] собе в то(м)
не шкодовали. А заплати(в)шы тые заклады, шко(ды) и наклады и(х) имъ
ѡпра(ви)вшы пре(д) ся, в тую часть мою Ве(р)бичи(н)скую, ничы(м) ся всту-
повати не маемъ и ве(ч)не ѡ то мо(л)чати мае(м) ве(д)ле тое тепере(ш)нее
продажы моее и сего листу мое(г)[о] вы(з)нано(г)[о], которы(и) во въсе(м)
ве(ч)не при моцы захова(н) быти мае(т), которую (ж) прода(ж)у мою в се(с)

ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), маючи на врядє за(м)ку г(с)дрьско(г)[о] Володи-
мє(р)ско(г)[о] до кни(г) кгро(ц)ки(х) вызнати и дати записати и потомъ до
кни(г) зє(м)ски(х) того (ж) повєту Володимє(р)ского на рокохъ судовы(х)
зє(м)ски(х), которыє маю(т) припасти, вє(д)лє поря(д)ку статутового в року
тєпє(р) идучо(м) шєстьдєся(т) дєвято(м) на свєты(и) Миха(и)ло ри(м)ского
свята то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)кихъ пєрєнєсти и то вы(з)нати и дати
58 зв. записати маю и буду повинєнъ. // А єстли бы(х) за послугою г(с)дрьскою
и зє(м)скою або за хоробую (!) або за якими-колвєкъ причынами на ты(х)
роко(х) досы(т) тому вчини(ти) и того запису моє(г)[о] с кни(г) кгро(ц)кихъ
до зє(м)скихъ пєрєнєсти нє могъ, тогды на роки, которыє припасти маю(т)
в року пришло(м) сє(м)дєсятомъ, на три кролє свята ри(м)ско(г)[о], пєрє-
нєсти маю(т). А гдє бы и на тыє роки та(к) жє за якими(ж) ко(л)вєкъ при-
чынами пєрєнє(с)ти нє мо(г), тєды конє(ч)нє бє(з) всякоє вымовы и причы(н)
на трєтихъ рокохъ по сє(м) часє то вы(з)нати и до кни(г) зє(м)ски(х) пєрєнєс-
ти повинє(н) буду, то є(ст) которыє маю(т) быти в року сє(м)дєсято(м) ѡ свє-
то(и) Тро(и)цы свята ри(м)ско(г)[о]. А гдє бы(х) и на тыє роки за чимъ-ко(л)-
вєкъ досы(т) тому нє вчини(л) и то(г)[о] до кни(г) зє(м)ски(х) нє пєрєнє(с),
або бы тє(ж) па(н) богъ в то(м) часє на мєнє смє(р)ть пєрєпусти(л), тєды ѡни
на тыє роки сами маю(т) то(т) запи(с) с кни(г) кгро(ц)ки(х) до зє(м)ски(х)
собє пєрєнєсти и дати записати. А вря(д) зє(м)ски(и) мaє(т) и(м) то(г)[о] до-
пустити и то ѡ(т) ни(х) до кни(г) зємъски(х) приня(ти), што має(т) имъ
бы(ти) такъ мо(ц)но, яко бы и при бы(т)ности мєнє само(г)[о] ѡчєвисто(г)[о]
вы(з)на(н)я моє(г)[о]. И на то єсми па(н)у Гнєвошу а па(н)у Ива(н)у моло(д)-
59 шо(му) Пє(т)ровичо(м) Калусо(в)ски(м) да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) //
листъ з моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. При то(м) были
и того добрє свєдоми и пєчати свои за прозбою моєму (!) къ сєму листу моє-
му приложыли и(х) мл(с)ть вла(д)ка в(о)лодимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и)
ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ма(р)ша-
ло(к) г(с)дрьски(и) горо(д)ничы(и) владимє(р)ски(и), а панъ Иванъ Гулє-
ви(ч). Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго наро(жє)нья тисєча пя(т)со(т)
шєстьдєся(т) дєвято(г)[о], м(с)ца августа, два(д)ца(т) пятого дня. А(н)дрє(и)
Калусовски(и) руку вла(с)ную свою по(д)писа(л).

43. Тестамент Павла Черневського.

Акт від 7 жовтня 1569, № 29, 1.
Випис з книг гродських від 21 вересня 1569.

42 Я, Павє(л) Чє(р)нєвски(и), вы(з)нава(м) нєспосо(б)но(ст) свою, и(ж),
кгды — (м) бы(л) єщє вси(х) ты(х) прошлы(х) лє(т) в зупо(л)но(м) здоро(в)ю,
ро(з)мы(ш)ля(л) єсми частокро(т), яко бы(х) мо(г) стато(ч)нє а порядно до(м)
сво(и), жону и дєтъки [1], на смє(р)тъ памєтаючи, расправи(ти), а што на-
бо(л)шо(г)[о] [2] и напо(т)рєбнє(и)шого, и(ж) я, мє(ш)каю(чи) чєрє(з) та(к)
чсъ нємалы(и) в ма(л)жє(н)ствє з вє(р)ною и милою жоною моєю Катєриною
Якубо(в)ною Вакглє(н)скою [3] и видєчи по нє(и) вє(р)ноє, по(ч)тивоє и ста-
то(ч)ноє захова(н)є и послуги ку (м)нє, ма(л)жо(н)кови єє, та(к) въ упрє(и)-
мо(и) а щиро(и) мл(сти) [4], яко тє(ж) в по(ч)тиво(м) а стато(ч)но(м) выхова-
(н)ю дєто(к) нши(х), та(к) тє(ж) в спо(л)но(м) набыва(н)ю убогоє має(т)нос-

ти нщоє, єщє єсми бы(л) и до сєго чсу є(и) того ничи(м) нє нагороди(л) и ѡпра-
вы присто(и)ноє, што ко(ж)ды(и) му(ж) жонє повинє(н), на має(т)ности
своє(и) нє (в)чини(лъ)⟨.⟩ А и(ж) чсу тєпєрє(ш)нєго бгъ [5] сотворитє(л) з во-
(ли) и прєзрє(н)я своєго свто(г)[о] мєнє хоробою до(т)кну(ти) рачи(л)⟨.⟩
в которо(и) ѡ(н) яко всємогучи(и) пнъ вєдає(т) [6], што ся со (м)ною дєяти бу-
дє(т). А прото я, видєчи [7] в то(и) хоробє нєбє(з)пєчны(и) живо(т) сво(и) и
памєтаю(чи) на то, и(ж) вси справы и мы(с)ли // чєловѣчиє [8] смє(р)тью до 42 зв.
ко(н)чє(н)є при(и)мую(т), для чого посполитє звы(к)ли людє мыслъ и волю
свою звлаща ѡста(т)нюю на писмє ку вєдомости на чсы [9] пото(м)ныє зоста-
влѧ(т), ты(м) ѡбычає(м) и с таковою прє(и)мою [10] волєю жону, дє(ти) и вє(с)
до(м) сво(и), яко сѧ ту(т) нижє(и) на то(м) писмє покажє(т), росправую. На-
пє(р)вє(и) то є(ст), и(ж) жона моѧ Катєрина має(т) споко(и)нє дє(р)жати и
(в)жива(ти) до живота своєго имє(н)є нщє Ма(р)кови(чи), лєжачоє в повєтє
Володи)мє(р)ско(м), которую ча(ст) купили є(с)мо вє(с)поло(к) з нєю, жо-
ною моєю, у пна Романа Ма(р)ко(в)ского на вє(ч)но(ст). А дє(ти) нщи, до-
ро(с)щи лє(т) свои(х), та(к) тє(ж) бра(т)ѧ [11] або бли(з)киє мо(и) с то(г)[о] имє-
(н)я єє стискать и доброво(л)но(г)[о] ужива(н)я є(и) борони(ти) нє маю(т)
до живота єє⟨.⟩ И ку тому на то(м) жє имє(н)ю нщо(м) Ма(р)ковичо(х) за-
пи(с)ую и да(р)ую є(и), жонє моє(и) мило(и), суму пнзє(и) — триста ко(п)
грошє(и) ли(ч)бы ли(тв)скоє, то є(ст) по(л)скихъ золоты(х) по(л)ѡ(с)маста,
лича(чи) в ка(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)ца(ти) грошє(и) по(л)ски(х)⟨,⟩
Во(л)на ѡна будє(т) тую триста ко(п) грошє(и) на то(мъ) имє(н)и [12] Ма(р)-
ковичахъ [13], ѡ(т) мєнє є(и) записаную, такъ при животє, я(к) и по животє
своє(м) ѡ(т)да(ти), дарова(ти), кому хотєчи записати и ку своєму лєпшому
а пожито(ч)ному ѡбє(р)нути. К тому показую(чи) ѧ [14] зособна [15] єщє ѡхо(т)-
нє(и)шую мл(ст) жонє моє(и) мило(и) Катєринє, дарую и записую є(и) [16]
вси рєчи мои рухомыє, та(к) гроши готовыє и на до(л)зєхъ⟨,⟩ яко и золото,
сєрєбро, пє(р)ла, цы(н) [17], мѣдъ, шаты, кони є(з)дныє и (в)сє, што ѡ(д)но-
ко(л)вє(к) рухомою рє(ч)ю на(з)ваною [18] бы(ти) и по (с)мє(р)ти моє(и) в до-
му моє(м) показати сѧ можєтъ. Во(л)на ѡна будє(т) ты(м) шафовати, яко
вла(ст)но(ст)ю своєю, водлє воли и уподобє(н)я своєго, а дєти нщи [19] або
бра(т)ѧ мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) и приро(д)ны(х) мои(х) того є(и) борони-
ти и никоторы(ми) причина(ми) пєрєказы чини(ти) нє маютъ⟨.⟩ А што сѧ до-
тычє(т) имє(н)я нщого Во(и)нина, котороє на(м) да(л) за вє(р)ныє по(с)луги
нщи нєбо(ж)чи(к) пнъ Миха(и)ло Свину(с)ки(и), а пото(м) и є(г)[о] кролєв-
ская мл(ст) тоє имє(н)єчко ѡ(т) [20] столу своєго г(с)дского (!) по(т)вє(р)ди(ти)
и уприви(л)євати рачи(л),— на то(м) имє(н)єчку жона моя Катєрина має(т)
сєдє(ти) и споко(и)нє є(г)[о] ужива(ти) до лє(т) дєтє(и) нщи(х), а коли дє(ти)
нщи лє(т) доросту(т), на ча(с) ѡна и(м) будє(т) пови(н)на тоє имє(н)є нєпє(н)-
но поступи(ти) [21]⟨.⟩ ни(ж)ли ли(ч)бы никотороє дєтє(м) и нико(му) с то(г)[о]
имє(н)ѧ чини(ти) нє будє(т) пови(н)на⟨.⟩ А єсли бы сѧ притрафило по зє-
(ш)тью [22] моє(м), жєбы жона моя в ры(х)ло(м) [23] чсє с то(г)[о] свѣта зы(ш)ла,
а дєти нщи зостали бы лє(т) нєдоро(с)лыє, тогды по(д) ти(м) трафу(н)ко(м)
дє(т)ки нщи, та(к) жє [24] имє(н)є нщє Ма(р)ковичи и (в)сю має(т)но(ст) пору-
чаю в [25] моцъ, ѡборону и ѡпєку зятю своєму пну Во(и)нє Линє(в)скому⟨.⟩
Має(т) ѡ(н) яко милы(и) и вє(р)ны(и) приятє(л) мо(и) тою всєю ѡпєкою ша-
фова(ти) во(д)лє бога и пови(н)ности своєє хрєстя(н)скоє и дочки нщи Ра-
и(н)ку а Макгдалєну с [26] пожи(т)ко(в) того имє(н)я заму(ж) повыдавати⟨.⟩ // 43

А са(м) ω(н) маɛ(т) тоɛ имɛ(н)ɛ ншɛ Ма(р)ковичи дɛ(р)жати и (в)жива(ти) на сɛбɛ до то(г)[о] чсу, поко(л) то(т) накла(д) сво(и), што на до(ч)ки нши, выправую(чи) и(х) замужъ, наложи(т), выбɛрɛ(т). А поко(л)ся тому накладу ɛ(г)[о] досы(т) нɛ станɛ(т), до того чсу сыновɛ мои, хотя и лɛ(т) доросту(т)⟨.⟩ того имɛ(н)я з моцы дɛ(р)жа(н)я и вжива(н)я ɛго бра(ти) нɛ маю(т). А ɛсли бы имɛ(н)ɛ до ру(к) своихъ мети [27] хотɛли, то(г)ды, чого пнъ Во(и)на накладу з ымɛ(н)я нɛ выбɛрɛ(т), повинни будуть [28] то(т) накла(д) увɛ(с) спо(л)на ɛму ω(т)ложити, то(ж) на то(т) ча(с) к свои(м) рука(м) [29] имɛ(н)ɛ взя(ти). А при то(м) были и того добрɛ свɛдоми их мл(ст) кнзъ Дми(т)рɛ(и) [30] Ружи(н)ски(и), пнъ Ива(н) Шɛ(л)во(в)ски(и), пнъ Сɛмɛ(н) Кози(н)ски(и), а пнъ Миха(и)ло Линɛ(в)ски(и), а во(з)ны(и) повету Володимɛ(р)ского, приданы(и) з уряду кгро(д)ского, пнъ Ти(х)но Ѡра(н)ски(и). И за ωчɛвистою про(з)бою моɛю и(х) мл(ст) вɛ(р)ху мɛнɛныɛ пновɛ пɛчати сво(и) до сɛго тастамɛ(н)ту моɛ(г)[о] приложи(ти) рачи(ли). А длѧ лɛ(п)шоɛ твɛ(р)дости и ѧ, Павɛ(л) Чɛ(р)нɛвски(и), пɛча(т) свою к сɛму тастамɛ(н)ту [31] моɛму приложи(л) и рукою своɛю по(д)писа(л). Писа(н) у Во(и)нинɛ лета бо(ж)ɛго нарожɛ(н)ѧ тисɛча [32] пѧ(т)со(т) шɛ(ст)дɛся (!) дɛвято(г)[о] [33], м(с)ца сɛ(н)тɛбря [34], дɛвѧтогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Павɛ(л) Чɛ(р)нɛвски(и) вло(ст)ную руку по(д)писа(лъ)⟨.⟩

В гродській книзі № 919; [1]дɛти; [2]набо(л)шɛ(г)[о]; [3]Вакглɛ(н)ского; [4]въ упрɛ(и)мо а широ(и) мило(сти); [5]бо(г); [6]видя(т); [7]вɛдаючи; [8]чɛловɛ(ч)нɛ; [9]часы; [10]таковою упри(и)мою; [11]бра(т)ѧ; [12]на то имɛ(н)ю; [13]Ма(р)ковичохъ; [14]я; [15]особъна; [16]иемаɛ; [17]цɛ(н); [18]на(з)ваио; [19]нши; [20]мнɛω(т); [21]поступи(ти) нɛпɛ(н)но; [22]зɛ(ш)тью; [23]ро(х)ло(м); [24]та(к)тɛ(ж); [25]у; [26]ся; [27]мɛты; [28]будуть; [29]рука(м) свои(м); [30]Дми(т)ръ; [31]тɛстамɛ(н)ту; [32]тисяча; [33]шɛ(ст)дɛсят дɛвятом; [34]сɛ(н)тɛбра.

44. Продажний запис Григорія Гнівошевича Киселя на маєток, проданий Петрові Тимофійовичу Киселю.

Акт від 9 жовтня 1569, № 29, 3.

24 зв. Я, Григорɛ(и) Гнɛвошɛви(ч) Кисɛ(л), зɛмɛни(н) г(с)дръски(и) зɛмъли Волы(н)скоɛ, повету Володимɛ(р)ского, сознаваю симъ мои(м) листомъ, хто бы хотɛ(л) того вɛда(ти), нынɛшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што которaѧ ча(ст) трɛтѧя пля(ц)у у фо(л)ва(р)ку ншо(м) у Володимери на пɛрɛ(д)мɛ(ст)ю за Смочɛю пришла на на(с) з брато(м) моло(д)ши(м) Епимахо(м) ω(т) дѧ(д)ко(в) нши(х) пна Пɛ(т)ра и пна А(н)дрɛѧ Тимофɛɛвичо(в) Кисɛлɛвъ. А и(ж) то(т) плѧцы(к), што на на(с) пришлъ, вɛ(л)ми малы(и), и двора будовати ни на чомъ. А ку тому нɛ ɛ(ст) спору(ч) я(к) ку приɛзду на(м) самы(м) и по(д)даны(м) нши(м) з ымɛ(н)ѧ ншо(г)[о] Ни(з)кини(ч). А про тую причину, хотɛчи собɛ на и(н)шо(м) мɛ(ст)цу, гдɛ спору(ч), купи(ти) длѧ приɛ(з)ду намъ и по(д)даны(м) ншимъ, то(т) плѧ(ц), што на на(с) ω(т) пано(в) дѧ(д)ко(в) при(ш)ло в то(м) фо(л)ва(р)ку вышɛ(и) помɛнɛно(м), спусти(л) и прода(л) ɛсми на вɛ(ч)но(ст) дѧ(д)ку своɛму пну Пɛ(т)ру Тимофɛɛвичу Кисɛлю, горо(д)ничому витɛбъскому, за три копы грошɛ(и) на лито(в)скую ли(ч)бу. Которы(и) то(т) плѧ(ц) вышɛ(и) мɛнɛны(и) маɛ(т) па(н) Пɛ(т)ръ самъ, жона, дɛти и пото(м)ковɛ ɛго вɛ(ч)нɛ на сɛбɛ дɛ(р)жати и (в)живати и дво(р) собɛ на нɛ(м) будовати. А я вжɛ самъ ани бра(т) мо(и) Епима(х)

до того ве(ч)не ничого мети не маемъ. А е(ст)ли бы бра(т) мо(и) моло(д)ши(и) Епима(х) ме(л) по(д) пано(м) Пе(т)ромъ, по(д) жоною а(л)бо де(т)ми е(г)[о] того плацу продажи мое(и) по(и)скивати а(л)бо перекazу в томъ чинити, тогды а маю пна Пе(т)ра, и панею ма(л)же(н)ку, и дети и(х) в то(м) заступовати, а (з) брато(м) своимъ ѡ то се погоди(т) маю. И на то е(с)ми да(д)ку моему пну Пе(т)ру Тимофеевичу Киселю, горо(д)ничому витe(б)скому, да(л) се(с) мо(и) ли(ст) з моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) руки, моее. А (д)ла лепъшого сведо(м)а проси(л) есми ѡ приложе(н)е печате(и) и(х) мл(ст) // 25
пна Ждана Копле(н)ского а пна Кирика Дриви(н)ского. И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати сво(и) приложили до сего моего листу. Писа(н) у Володиме(ри) ле(т) бо(ж)его нарожe(н)а тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тебра, деватого дна.

45. Угода, за якою Михайло Дубницький заповідає своїй жінці Томилі Данилівні своє володимирське войтовство замість того, щоб вернути їй грошовий борг.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) Володиме(р)ски(и) вызнава(м) самъ 80
на себе симъ моимъ листомъ ко(ж)дому, кому буде(т) потреба того ведати албо, чıучи его, слышати, (и)ж ѡкупуючи мне в немало(и) суме пнзе(и) во(и)то(в)ство Володиме(р)ское, позычилъ есми на ѡкупе(н)е того во(и)то(в)ства в малъжо(н)ки моее милое пнее Томилы Данило(в)ны Попелевича тисачу золоты(х) по(л)ски(х), то е(ст) чотыриста ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х), и, не маючи ее ѡное сумы пнзе(и) чимъ заплатити, на то(м) же во(и)то(в)стве мое(м) Володиме(р)скомъ тую суму пнзе(и) тисачу золоты(х) по(л)скихъ ее, ма(л)жо(н)цы мое(и), симъ листо(м) моимъ записую и вношу. Мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Томила по животе мое(м) в то(и) суме пнзе(и) в тисачи золоты(х) по(л)ски(х) во(и)то(в)ство мое володиме(р)ское зо всею справою и владно(ст)ю и зо всими доходы и пожитки де(р)жати и вживати до живота своего, а естли бы замужъ не пошла. А где бы ѡна по животе мое(м) заму(ж) пошла, а, чо(г)[о] боже вхова(и), если бы з нею пото(м)ства не мелъ, тогды бра(т)я и бли(з)кие мои маю(т) е(и) тую суму тисачу золоты(х) по(л)скихъ сполъна дати и заплатити, а тое во(и)ıо(в)ство к рука(м) своимъ взяти. А не ѡ(т)давши е(и), жоне мое(и), тое сумы пнзе(и) — тисачи золоты(х), — не мае(т) бра(т)я моя // и бли(з)кие мое того во(и)то(в)ства моего володиме(р)- 80 зв.
ского съ нее брати, з моцы и де(р)жа(н)я ее ѡты(и)мовати некоторымъ ѡбычаемъ такъ пра(в)нымъ, яко и неправнымъ. А естли бы пакъ ѡна, жона моя, зо мною пото(м)ство мела, тогды по животе моемъ хотя бы ѡна и заму(ж) пошла, а пото(м)ство бы мое живо было, маетъ ѡна тое во(и)то(в)ство мое володиме(р)ское зо всимъ на все де(р)жати и ужива(ти) до живота своего або, естли сама ѡна похоче(т), дете(м) мои(м) тое во(и)то(в)ство поступити при животе своемъ, естли бы которое дета мое ле(т) доросло, и ѡ(д)но бы во(и)то(в)ствомъ справовати. А де(р)жачи е(и) тое во(и)то(в)ство с пожитко(в) во(и)то(в)ски(х), маетъ ѡна и пови(н)на буде(т) де(ти) мое вшелакими доста(т)ками выховывати и на науку давати. А ве(д) жо ѡна по животе своемъ тое сумы тысачи золоты(х) по(л)ски(х) не маетъ и не може(т)

никому записати ани даровати, то(л)ко дєтє(м) мои(м), которыє з нєю, да(ст) бо(г), мєти буду. А здаючи тоє во(и)то(в)ство або бли(з)ки(м), або дєтє(м) моимъ, кому при(и)дє водлугъ сєго запису моєго, нє маєтъ и нє пови(н)на ѡна будє(т) никому ли(ч)бы чинити и ничого ся справовати. И на то(м) жонє моє(и) мило(и) пнє(и) Томилє далъ сє(с) мо(и) листь по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдоми за про(з)бою моєю пєчати своє к сєму моєму листу приложити рачили, па(н) Павєлъ Ѡра(н)ски(и), а па(н) Яки(м) Васи(л)євичъ, писа(р) кгро(д)ски(и) замку Володимє(р)ского. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєся(т) дєвятого, м(с)ца ѡ(к)тєбра, второгона(д)ца(т) дня. Миха(и)ло Васи(л)євичъ Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ володимє(р)ски(и), рука власная.

46. Дарчий запис Михайла Дубницького його жінці Томилі Данилівні на маєтки Дубники і Ворчин.

Акт від 13 жовтня 1569, № 40, 1.

81 Я, Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимє(р)ски(и), вызнавам симъ мои(м) листомъ, кому будє(т) потрєба то(г)[о] вєдати а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), и(ж), бєручи за сєбє в ма(л)жо(н)ство у єго мл(с)ти ѡ(т)ца Фєѡдосєя, владыки володимє(р)ского и бєрєстє(и)ско(г)[о], внуку єго мл(с)ти па(н)ну Томилу Данило(в)ну Попєлєвича, взѧл-о(м) у єго мл(с)ти ѡ(т)ца вл(д)ки за тою жоною своєю, панєю Томилою, посагу готовыми пєнє(з)ми двєстє ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, а у выправє сто ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє (ж). А так дозна(в)шися по нє(и), ма(л)жо(н)цы своє(и), ку собє до(б)роє, вє(р)ноє а цно(т)ливоє в ма(л)жо(н)ствє захова(н)є и мило(ст) малжо(н)скую, тоє внєсє(н)є єє вла(ст)ноє в до(м) в [...] триста ко(п) гршє(и), я си(м) листо(м) мои(м) на имє(н)ю моє(м) выслужоном [...] и на Во(р)чинє куплєноє є(и), жонє моє(и), панє(и) Томилє записую[...] ѡна, жона моя милая, по животє моє(м) в то(и) сумє пнзє(и) [...] моє пє(р)вопомєнєноє
81 зв. Дубники и Во(р)чинъ з дворо(м), з лю(д)ми[...] // и зо вси(м), яко ся в собє має(т), дє(р)жати и вживати до живота своєго, єстли бы заму(ж) нє пошла⟨.⟩ А гдє бы ѡна по животє моє(м) заму(ж) пошла, а, чого божє вхова(и), єстли бы з нєю пото(м)ства нє мєлъ, тогды бра(т)я и бли(з)киє мои маю(т) тую суму триста ко(п) гршє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє спо(л)на ѡ(т)дати и заплати(ти), а тоє имє(н)є к рука(м) свои(м) взѧти, а нє ѡ(т)давши є(и), жонє моє(и), тоє сумы пнзє(и) тро(х)со(т) копъ гршє(и) лито(в)ски(х), нє маю(т) бра(т)я и бли(з)киє мо(и) того имє(н)я моєго, выслужоного и куплєного, Дубникъ и Во(р)чина в нєє з моцы брати и дєржа(н)ѧ є(и) ѡты(и)мовати никоторы(м) ѡбычаємъ такъ правны(м), яко и нєправны(м). А єстли бы па(к) ѡна, жона моя, зо мною пото(м)ство мєла, тогды по животє моє(м), хотѧ бы ѡна и замужъ по(ш)ла, а пото(м)ство бы моє живо было, має(т) ѡна тоє имє(н)є моє Дубники и Во(р)чинъ зо вси(м) на всє дє(р)жати и (в)жива(ти) до живота своє(г)[о]⟨.⟩ або єсли ѡна сама похочє(т), дєтє(м) мои(м) тоє имє(н)є моє Дубники и Во(р)чинъ поступи(ти) при животє своємъ, єстли бы котороє дєтѧ моє лє(т) доросло, а дє(р)жачи тоє имє(н)є, с пожи(т)ко(в) того имє(н)ѧ маєтъ ѡна и пови(н)на будє(т) дѣтки моє вшєлѧкими доста(т)ками

выховывати и на науку давати. А ве(д)жо ѡна по животе свое(м) тое сумы тро(х)со(т) ко(п) грше(и) лито(в)ское ли(ч)бы не мае(т) и ни може(т) никому записа(ти) ани дарова(ти), то(л)ко дете(м) мои(м), которые я з нею мети буду. А где бы(х) з нею дете(и) мети не мо(г), тогды ѡна та(к) при животе, яко и по животе свое(м) во(л)на буде(т) в то(и) суме пнзе(и) в тро(х)со(т) копа(х) гроше(и) тое име(н)е Дубники и Ворчи(н) кому хотачи записати, ѡ(т)дати и даровати. А бра(т)я и бли(з)кие мое не маю(т) е(и) того борони(ти), а здаючи тое име(н)е мое выше(и) помененое Дубни(ки) и Во(р)чинъ дете(м) або бли(з)кимъ мои(м), кому при(и)де(т) водлугъ сего запису моего, не мае(т) и не пови(н)на ѡна буде(т) с того име(н)а мое(г)[о] никому личъбы чини(ти) и ничого ся справова(ти). И на то(м) далъ жоне мое(и) мило(и), пне(и) Томиле, сесъ мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)писо(м) руки моее. А при то(м) были и того добре свадоми за про(з)бою моею печати свое к сему моему листу приложити рачи(ли) па(н) Павелъ Ѡра(н)ски(и) а па(н) Яки(м) Васи(л)еви(ч), писаръ кгро(д)ски(и) замку Воло(ди)ме(р)ского. Писа(н) у Воло(ди)мери лета божего наро(ж) (!) тисача па(т)со(т) ше(ст)деса(т) девато(г)[о], м(с)ца ѡктебра, второ(г)[о]на(д)цатъ дня. Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), воитъ володиме(р)ски(и), рука власная [...]

47. Віновний запис Івана Петровича Калусовського дружині Настасії на суму грошей на третині його маетків.

Акт від 16 січня 1570, № 62, 1.

Я, Ива(н) Петрови(ч) Ка(л)усовьскии, чиню явно и вы(з)наваю ты(м) 124 зв.
мои(м) ли(с)то(м) кождому, кому того потреба буде(т) вѣда(ти) або, чтучи е(г)[о], слыша(ти), нине и на потомь завсегды, ижь што з во(ли) боже(и) и милости мое(и) з волею и порадою бра(т)и мое(и) мило(и) и те(ж) кревны(х) и повиноваты(х) моихъ поня(л) есми за себе в ма(л)женъство до(ч)ку у ее мл(с)ти пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) пне(и) Полаги(и) Ма(т)ясовны Суропятовны, па(н)ну Наста(с)ю, по которо(и) есми узя(л) поса(г)у ѡ(т) матки еи пне(и) Романово(и) Гулевичово(и) ве(д)лугъ тастаме(н)ту ма(л)жонка ее м(л) небо(ж)чика пна Романа Гулевича сто ко(п) готовы(х) гроше(и). А ку тому на(д)то з ласки ее мл(с)ти у выправе двѣсте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы. Проти(в) которо(г)[о] внесе(н)я ее, ма(л)жо(н)ки мое(и) мило(и), заховываючиса водлугь ѡбычаю права посполито(г)[о] и статуту, записую малъжонце мое(и) мило(и) пне(и) На(с)тась(и) Гулевичо(в)не на трете(и) ча(с)ти име(н)я свое(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного яко Ка(л)усовъского, та(к) и Ве(р)би//че(н)ского, которое ми ся зоста(ло) в ро(з)де(л)ку ѡ(т) 125
бра(т)и мое(и), то е(ст) проти(в) рече(и) рухомы(х) двѣсте ко(п) гроше(и) литвское ли(ч)бы, а проти(в) готовы(х) гроше(и) совитостъ сто ко(п) гроше(и) литовъски(х). А што ся дотыче(т) исти(з)ны ста ко(п) готовы(х) гроше(и), которы(и) есми по не(и) ѡ(т) ма(т)ки ее взя(л) пръве(и), нижли есми еи за себе в ма(л)же(н)ство поня(л), за ты(и) пнзи купи(л) есми имѣнъе на имя свое ве(д)ле теперешне(г)[о] права на вѣчно(ст) ча(ст) имѣнья у Вѣръбичне у брата свое(г)[о] стрые(ч)но(г)[о] пна Андрѣя Васи(л)евича Ка(л)усо(в)ско(г)[о], тую купленую ча(ст) Вербыче(н)скую записую е(и), ма(л)жонце мое(и) мило(и) пне(и) Наста(с)и Романовне Гулевичовне ты(м) пра-

вомъ, яко-мъ єє са(м) на (и)мя своє купи(л). Має(т) жона моя милая На(с)та(с)я Романовна, яко третюю ча(ст) имѣнє(и) мои(х), за внесє(н)є єє ѡписаную, та(к) и туую вышє(и) помєнєную куплю мою ведле сего ѡпису моє(г)[о] дръжати и вживати и его шафовати яко вла(ст)ностъю своєю, та(к), якъ на(с) статутъ права литовсько(г)[о] учи(т), которы(и) є(ст) на(м) ѡ(т) ѡсподаря к(р) его м(л) на со(и)мѣ Любє(л)ско(м). И на то єсми є(и), малженцє моє(и) мило(и), пнє(и) На(с)та(с)и Романовнє Гулєвичовнє, да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)но(и) руки моє. А при томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє свѣдомы и(х) м(л) пновє и приятели нши
125 зв. па(н) Гаври(ло) Боки(и) Пєчих[...], // су(д)я зє(м)ски(и) повѣту Лу(ц)кого, па(н) Микола(и) Дубро(в)ски(и), па(н) Богда(н) Дро(з)дєнъски(и), бра(т) мо(и) па(н) Гнєвошъ Ка(л)усовски(и), па(н) Василє(и) Павлови(ч), па(н)ъ Григорє(и) Кисє(л) а панъ Иванъ Лити(н)ски(и), которы(и) за про(з)бою моєю печати свои приложити рачи(л) к сему моєму листу. Писа(н) у Радошинє лѣта бѡ(ж)го наро(ж).α͡.Ф҃. шє(ст)деся(т) девятого, м(с)ца ноября, шосто(г)[о] дня.

48. Підтвердний запис Михайла Павловича на грунт під м. Володимиром, належний дочці небіжчика Козинського, який купив його у Михайла Павловича.

Акт від 8 жовтня 1570, № 80, 1.

160 зв. Я, Миха(и)ло Па(в)лови(ч), по(д)старости(и) володимє(р)ски(и), со(з)нава(м) то ко(ж)дому, кому бы была по(т)рєба ведати, и(ж) за листо(м) и ро(с)каза(н)ємъ кнѧжати его мл(с)ти Костє(н)тина Костє(н)тиновича Ѡстро(з)ского, воєводы киє(в)ского, ма(р)ша(л)ка Волы(н)ское зє(м)ли, старосты воло(ди)мє(р)ского, пна моего мл(с)тивого, пода(л) (!) єсми то(т) кгру(нт), што по(д) место(м) Володимє(р)ски(м) его кролє(в)скаѧ мл(ст) за ла(с)ки своє(и) г(с)дръскоє дати и уприви(л)євати рачи(л), нєбо(ж)чику пну Миха(и)лу Ти(х)новичу Кози(н)скому, кашталѧну лу(ц)кому, а по смє(р)ти его мл(с)ти тыє кгру(н)ты право(м) прирожены(м) до(ч)цє его мл(с)ти кнгни Миколаєво(и) Ярославовичаво(и) Ба(р)барє спали, в которыє сѧ по(д)даны(и) г(с)дръски(и) поє(з)ники воло(ди)мє(р)ски(и) вступовали, и ты(м) поє(з)нико(м) росказа(л) єсми, абы сѧ в то бо(л)шє(и) ничимъ нє уступовали, а што которы(и) ко(п)цы ѡграничє(н)ємъ ѡного кгру(н)ту ѡ(т) поє(з)нико(в) были по(п)сованы, тыє-(м) направи(ти) по ты(м) же мє(ст)ца(м), гдє бы(ли) пє(р)вє(и). Яко (ж) са(м) выє(з)ди(л), росказа(л), має(т) его мл(ст) кнѧ(з) Микола(и) Ярослави(ч)[...] кнєгинєю, ма(л)жо(н)кою своєю, ты(х) кгру(н)то(в), споко(и)нє де(р)жачи, ужива(ти) [...] г(с)дръскоє и листу увѧ(ж)чого ѡ(т) его кролє(в)скоє мл(с)ти [...] в то(м) знала пє(в)ныє и ко(п)цы по доста(т)ку мєновитє ѡписаны(и) [...] его мл(с)ти кнзю Миколаю и кнєгини,
161 ма(л)жо(н)цє его его (!) мл(с)ти, // то(т) мо(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю, по(д)писа(в)ши вла(ст)ную руку. Писа(н) у Володимєри лє(т) бо(ж) наро(ж) тисєча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧто(г)[о], м(с)ца ноября, два(д)ца(т) чєтвє(р)того днѧ. Миха(л) Павлови(ч) властною рукою по(д)писа(л).

49. Дарчий запис Барбари Михайлової Козинської на речі, даровані її чоловікові Миколаю Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 136, 3.

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского, кашталѧ(н)ка луцкая Мико- 124
лаєвая Ярославовича, ω(з)наимую то ты(м) моимъ листо(м) нинєшни(м) и
на пото(м) будучимъ, и(ж) кнѧ(з), ма(л)жоно(к) мои кнѧ(з) Миколаи Яро-
славовичъ⟨,⟩ // узѧвши мєнє собє въ ста(н) свєтыи ма(л)жєнъски(и), проти(в) 124 зв.
внєсє(н)я моєго в домъ єго мл(с)ти вси мои рухомыє рєчи ω(т) мала до вє-
лика нє во(д)лугъ ва(ж)ности належачоє и пристоиноє шацуючи, кгды -є(м)
такъ много в домъ єго мл(с)ти ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчєи нє внєс-
ла, алє з милости и доброти своєє, которую противку мнє показова(т) ра-
чилъ, за двє тисѧчи ко(п) грошєи тоє моє внєсє(н)є ωшацовавши, другую
двє тисѧчи ко(п) грошєи до того приложи(в)ши, то є(ст) чотыри тисѧчи ко(п)
грошєи вєна и привє(н)ку на трєтєи части имєнєи свои(х) ω(т)чи(з)ны(х),
которыє на єго мл(ст) з ровного вєчистого дєлу зъ бра(т)єю єго мл(с)ти ро-
жоною приити маю(т), записати и мнє на то ли(ст) свои по(д) пєча(т)ю и с
по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки своєє, такъ тєжъ по(д) пєча(т)ми людєи доб-
ры(х) пано(в) зацныхъ, дати рачилъ⟨,⟩ То па(к) я, знаючи до сєбє ω(т) єго
мл(с)ти скло(н)ность и присто(и)ную вєликую малъжєнскую мл(с)ть, нє
с принужєнья и намовы якоє, лє(ч) сама, по доброи воли своєи, на то сѧ
добрє ро(з)мысли(в)ши, проти(в) такоє ма(л)жє(н)скоє мл(с)ти во(д)лугъ
уфалы со(и)му ва(л)ного бєрєстєиского в року шє(ст)дєсѧ(т) шостомъ с по-
правы статуту, в ро(з)дєлє сємомъ ω записєхъ учинєно(м), и во(л)но(ст)ю,
ко(ж)дому має(т)ностью своєю, лєжачою и рухомою, шафовати даною, ты(м)
привє(н)комъ и вєно(м), внєсє(н)ємъ вси(м) своимъ в до(м) єго мл(с)ти ма(л)-
жонка моєго милого кнзѧ Миколая Ярославовича, тєпє(р), за живота, и по
животє своємъ да(р)ую и даю и ты(м) листомъ моимъ записую, то є(ст) зо-
лото(м), сєрєбро(м) тѧгнєны(м) и нєтѧгнєны(м), роблєны(м) и нєроблєны(м),
пєрлы, клєинотами, камє(н)ями дорогими, шатами, цыною, мє(д)ю, ры(н)-
штуко(м) воє(н)ны(м), зброєю, па(н)цє(р)ми, шишаками, при(л)бицами,
ручницами⟨,⟩ ωщєпы⟨,⟩ коньми є(з)дъными, по(ч)товыми и во(з)никами,
сє(д)лы, возами и всими моими рухомы(ми) рє(ч)ми ω(т) мала до вєлика,
ничого на сєбє ани на крєвны(х) и повиноваты(х) и набыты(х) приятє(л)
мои(х) на потомныє часы нє зоставуючи⟨,⟩ єго мл(с)ти кнзѧ Миколая Яро-
славовича, ма(л)жонка моєго мило(г)[о], // дарую. Во(л)но будєть єго мл(с)- 125
ти тыми всєми вышєи помєнєными моими рєчи и рухомыми тєпє(р), за жи-
вота и по животє моє(м), яко вла(ст)но(ст)ю своєю, шафовати и, кому по-
хочє(т), во(д)лугъ воли своєє ω(т)дати, продати, замєнити, даровати и ку
своєму налєпшому и пожито(ч)ному ωбєрнути⟨.⟩ А єстли бы которыи-ко(л)-
вєкъ з бли(з)кихъ, крєвны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приятє(л)
мои(х) в томъ уживанью ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчєи мои(х), ω(т) мєнє єго
мл(с)ти записаныхъ, пєрєнагаба(н)є и пєрєка(з)у якую тєпє(р), за живота,
и по животє моємъ чинити мє(л), таковы(и) ка(ж)дыи має(т) заруки г(с)дрю
королю єго мл(сти) двє тисѧчи ко(п) грошє(и) заплатити, шкоды и наклады
єго мл(с)ти, которыє, єстли бы длѧ того принѧти мє(л), кромъ жа(д)ного
права, доводу и присѧги, ω(д)но на слово рєчє(н)є заплатити и нагороди(ти)

маєть. Которые заруки заплативши⟨,⟩ вси шкоды и наклады нагороди(в)ши, прє(д)сѧ то(т) ли(ст) и запи(с) мои в ко(ж)дого права при зупо(л)нои моцы и твє(р)дости своєи захова(н) и за моцно дє(р)жа(н) быти маєть⟨.⟩ А што сѧ доты(ты) четь (!) листу албо запису єго мл(с)ти на тую чотыри тисѧчи ко(п) грошєи, на вєно и привєно(к), вышєи мнє ѡ(т) єго мл(с)ти кнѧзѧ ма(л)жонка моєго даного, иж-є(м) єго мл(с)ти на то(т) ча(с) вє(р)нути и ѡ(т)дати нє могла, кгды ж-є(м) при собє нє мєла, алє в захова(н)ю у вєлмо(ж)ноє панєє пани Михаиловоє Кози(н)скоє, кашталѧновоє луцкоє, пани Ма(р)и Ю(р)євны Ѡ(л)ша(н)ского, пани ма(т)ки моєє, маю. Которыи помєнєныи ли(ст), на то мнє ѡ(т) єго мл(с)ти даныи, ужо ты(м) тєпєрєшни(м) листомъ моимъ умораю, ка(с)ую и внивє(ч) ѡборочаю, жє вжє ѡ(т) сєго ча(с)у и днѧ то(т) запи(с), мнє ѡ(т) єго мл(с)ти даныи, жадноє моцы, вла(д)ности и никотороє твє(р)дости в жа(д)ного права тєпє(р) за живота и по животє моє(м) мєти нє має(т) и мочи нє будєть. И на то(м) дала єго м(л) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жонку моєму милому, то(т) мои ли(ст) по(д) пєча(т)ю и с по(д)писо(м) руки моєє вла(ст)ноє. При чо(м) бы(ли) и, того добрє будучи звєдоми, за про(з)бою моєю длѧ лєпшоє твє(р)дости пєчати свои до того моєго
125 зв. листу приложити // рачили вє(л)мо(ж)ныє пановє єго мл(ст) панъ Станиславъ Станиславови(ч) Довоино, воєвода полоцкии⟨,⟩ панъ Єронимъ Ивилицкии, писаръ королѧ єго мл(с)ти, ска(р)бныи дє(р)жавца Ясво(н)скии, па(н) Ма(р)тинъ Подъсєндъко(в)скии, конюшии тро(ц)ки(и), по(д)судокъ зє(м)ски(и) повєту Ковє(л)ского. Писанъ у Ерънє лєта божого нарожє(н)я тисѧча пя(т)сотъ шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧтого, м(с)ца дєкабра, три(д)цатого дня. Ба(р)бара Михаиловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

50. Уступний запис Лева Олександровича Сангушка на чотирнадцять волок грунту, які він дає своєму служебникові Станіславу Даменському, за що той має пожиттєво служити військову службу.

Акт від 9 січня 1576, № 170, 3.

169 Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Коши(р)ски(и), чиню и я(в)но и вы(з)наваю то са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м), кому то(г)[о] по(т)рєба будє(т) вѣда(ти) а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), тєпє(р) и на пото(м) будучи(м)ъ, и(ж) єсми да(л) служє(б)нику моєму Стани(с)ла(в)у Дамє(н)скому вла(ст)ного кгру(н)ту моє(г)[о] зє(м)ли Коши(р)скоє застано(к) врочищо(м) Мєдвєжоє, в которо(м) заста(н)ку зємли дєся(т) воло(к). Має(т) ся ѡ(н) на то(м) заста(н)ку сєли(ти) и ста(в) заня(ти), привлаща(ти) и шири(ти) для пожи(т)ку своє(г)[о]. И к тому (ж) заста(н)ку вє(р)ху мєнє(н)ному прида(л) єсми єму чотыри волоки з лю(д)ми ѡсєлыми по(д) Стары(м) Кошаро(м) на Сухо(и) Воли Ма(т)фея, Ивана а Ко(н)драта Минєвичо(в) а Никона Рыболовича до живота єго ку по(с)лузє зє(м)ско(и) воє(н)но(и), то є(ст) чоты(р)на(д)ца(т) воло(к). Має(т) ѡнъ с ты(х) чо(р)ты(р)на(д)цати (!) воло(к) мнє, па(н)у своєму, та(к) тє(ж) и пото(м)комъ мои(м) а(ж) до живота своєго слу(ж)бу зє(м)скую воє(н)ную служи(ти) и ку по(ч)ту два кони стави(ти) збро(и)но. Ку тому тє(ж) на ты(х) жо чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х), вє(р)ху ѡписаны(х) вло(ст)ного до(л)гу моєго, што-(м) бы(л) на квитє(х) свои(х), зоста(л) єму

винєнъ сто золоты(х) по(л)ски(х), то є(с)ми єму до ѡ(т)да(н)я ста золоты(х) записа(л). Маε(т) ѡ(н) тую чоты(р)на(д)ца(т) волокъ, вє(р)ху ѡписаны(х) и ѡ(т) мєнє єму да(н)ны(х), якъ в слу(ж)бє зє(м)ско(и) воє(н)но(и), та(к) и в то(и) сумє, в сту золоты(х), спокo(и)нє а(ж) до живота своєго дє(р)жати и (в)жива(ти) во(д)лє сєго ли(с)ту моє(г)[о], я(к) налєпє(и) вырозумєвши, спожиточны(м) собє, а по животє своє(м) кому бы ѡ(н) по добро(и) воли своє(и) та(к) будова(н)є, сєли(т)бы, вла(ст)но(ст) накла(д)у и маε(т)ности своєє, яко тє(ж) и тую суму сто золоты(х) по(л)ски(х) на ты(х) чоты(р)на(д)ца(ти) волока(х) кгру(н)ту кошє(р)ского, ѡ(т) мєнє єму записа(н)ны(х), вє(р)ху мєнєнны(х), кому хотєчи записа(л). То(г)ды я са(м), яко и кнєгиня ма(л)жо(н)ка моя, та(к) тє(ж) и пото(м)ки моє во(д)лє запису и подоба(н)я єго дє(р)жачому, такъ будова(н)є, сєли(т)бы кошть, я(к) и тую сто золоты(х), кро(м) жа(д)но(г)[о] пра(в)но(г)[о] по(с)тупку, всє спо(л)на ѡ(т)давши и заплативши. То(ж) тую чоты(р)на(д)ца(т) воло(к) вє(р)ху ѡпи[......] з людми вє(р)ху мєнє(н)ными и сєли(т)бу єго з моцы и дє(р)жа(н)ѧ до рукъ // 169 зв.
свои(х) маε(м) взяти водлє то(г)[о] моєго запи(с)но(г)[о] ли(с)ту. А на то є(с)ми єму да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и (с) по(д)писо(м) вло(ст)ноє руки моє. Писа(н) у Камєни року бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) шє(ст)дєся(т) дєвято(г)[о], м(с)ца дєка(б)ря, чє(т)вє(р)тогона(д)ца(т) дня.

51. Дарчий запис на рухоме майно, дане Барбарою Михайлівною Козинською її чоловікові Миколаєві Ярославовичу.

Акт від 21 січня 1571, № 99, 1.
(Текст наведений пізніше, можливі розбіжності з оригіналом)

Я, Ба(р)бара Миха(и)ловна Ко(з)и(н)ского, каштала(н)ка лу(ц)каѧ 211 зв.
Миколаєваѧ Ярославовича, ѡ(з)на(и)мую то ты(м) мои(м) листо(м) нинєшни(м) и на потомъ будучи(м), и(ж) кнѧ(з), ма(л)жоно(к) мо(и), кнѧ(з) Микола(и) Ярославови(ч), взѧвши мєнє собѣ в ста(н) свєты(и) ма(л)жо(н)ски(и), проти(в) внєсє(н)ѧ моєго в до(м) єго мл(сти) всѣ моє рухомыє рєчи ѡ(т) мала до вєлика нє водлу(г) ва(ж)ности налєжачоє и присто(и)ноє шацуючи, кгды ж-є(м)ъ та(к) мно(г)[о] в до(м) єго мл(сти) ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчє(и) нє внєсла, алє з милости и доброти своєи, которую проти(в)ку мнє показовати рачи(л), за двє тисѧчи ко(п) грошє(и) тоє моє внєсє(н)є ѡшацова(в)ши, другую двє тисѧчи ко(п) грошє(и) до того приложи(в)ши, то є(ст) чотыри ко(п) грошє(и) вєна и привє(н)ку, на трєтє(и) части имєнє(и) свои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), которыє на єго мл(ст) з ровного вєчистого дєлу з бра(т)єю єго м(л)рожоною при(и)ти маю(т), записа(ти) и мнє на то(т) ли(ст) сво(и) по(д) пєча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки своє, та(к) тє(ж) по(д) пєча(т)ми людє(и) добры(х) пио(в) за(ц)ны(х), дати є(ст) рачи(л). То па(к) я, знаючи до сєбє ѡ(т) єго мл(сти) склo(н)но(ст) и присто(и)ную вєликую ма(л)жє(н)скую мило(ст) нє с принужє(н)ѧ и намовы якоє, лє(ч) сама по добро(и) воли своє(и), на то сѧ добрє ро(з)мысли(в)ши проти(в) такоє ма(л)жо(н)скоє мл(сти) єго мл(с)ть вє(д)лу(г) уфалы со(и)му ва(л)ного Бєрєстє(и)ско(г)[о] в року шє(ст)дєсѧ(т) шостомъ с поправы ста(т)уту, в ро(з)дѣлє сємо(м) ѡ

записє учинєномъ, и во(л)но(ст)ю, ко(ж)дому має(т)но(ст)ю своєю, належачою
и рухомою, шафова(ти), даною, ты(м) привє(н)комъ и вєномъ, внєсє(н)ємъ
вси(м) свои(х) (!) в до(м) єго мл(ст)и ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] милого кнзѧ
Миколаѧ Ярославовича, тєпє(р), за живота, и по животє своє(м) даю и да-
рую и ты(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую, то є(ст) золото(м), сєрєбромъ тѧгнє-
ны(м) и нєтѧ(г)нєны(м), роблєны(м) и нєроблєны(м), пє(р)лы, клє(и)нотами,
камє(н)ми дорогыми, шатми, цєною, мѣ(д)ю, ры(н)штуко(м) воє(н)ны(м),
зброєю, па(н)цє(р)ми, шишаками, при(л)бицами, ручницами, ѡщєпы, ко(н)-
ми є(з)дными, по(ч)товыми и во(з)никами, сє(д)лы, возами, всѣми моими
рухомыми рє(ч)ми ѡ(т) мала до вєлика, ничого на сєбє ани на крє(в)ны(х)
212 и повиноваты(х) и набыты(х) // приѧтє(л) мои(х) на пото(м)ныє часы нє
зоставуючи, єго мл(с)ти кнзѧ Миколаѧ Ярославовича, ма(л)жо(н)ка моєго
мило(г)[о], дарую. Во(л)но будє(т) єго мл(сти) тыми всѣми вышє(и) помєнє-
ными моими рухомыми рєчами тєпє(р), за живота, и по животє моємъ, яко
вла(ст)но(ст)ю своєю, шафовати и, кому похочє(т), вєд(л)угъ воли своєє
ѡ(т)дати, продати, замєни(ти), даровати и ку своєму налєпшому и пожиточ-
иому ѡбє(р)нути, а є(ст)ли бы которы(и)-ко(л)вє(к) з бли(з)ки(х) и крєв-
ны(х), бра(т)и, повиноваты(х) и набыты(х) приѧтє(л) мои(х) в то(м) ужи-
ва(н)ю ты(х) вси(х) рухомы(х) рєчє(и) мои(х), ѡ(т) мєнє єго мл(сти) записа-
ны(х), и пєрєнагаба(н)є, и пєрєказу якую тєпє(р), за живота, и по животє
моємъ чини(ти) мє(л), таковы(и) ка(ж)ды(и) має(т) заруки г(с)дру королю
єго мл(сти) двє тисѧчи ко(п) грошє(и). А кнѧзю Миколаю Ярославовичу,
ма(л)жо(н)ку моєму милому, тисѧ(ч)у ко(п) грошє(и) заплати(ти) шкоды и
наклады єго м(л), которы(м), є(ст)ли бы длѧ того принѧти мє(л), кро(м)
жа(д)ного права, доводу и присѧги, ѡ(д)но на словорєчє(н)є заплати(ти)
и нагородити має(т). Которыє за(р)уки заплативши, вси шкоды и наклады
нагородивши, прє(д)сѧ то(т) ли(ст) и запи(с) мо(и) в ко(ж)дого права при
зупо(л)но(и) моцы и твє(р)дости своє(и) захова(н) и за мо(ц)но дє(р)жа(н)
быти має(т). А што сѧ дотычє(т) листу а(л)бо запи(с)у єго мл(сти) на тую
чоты(ри) тисєчи ко(п) грошє(и), на вєно и привєно(к), вышє(и) мнє ѡ(т)
єго мл(сти) кнзѧ ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] даного, иж-є(м) єго мл(сти) на то(т)
ча(с) вє(р)нути и ѡ(т)дати нє могла, кгды ж-є(м) при собє нє мєла, алє в
захова(н)ю у вє(л)мо(ж)ноє пнє(и) пни Миха(и)ловоє Кози(н)скоє, кашта-
лѧновоє лу(ц)коє, пни Ма(р)и Ю(р)євны Го(л)ша(н)ского, пни ма(т)ки моєє,
маю. Которы(и) помєнєны(и) ли(ст), на то мнє ѡ(т) єго мл(сти) даны(и), ужо
ты(м) тєпєрєшни(м) листо(м) мои(м) уморѧю, скасую и внивє(ч) ѡборочаю,
212 зв. жє ужо ѡ(т) сєго часу[...] // запи(с) мнє ѡ(т) єго мл(с)ти даны(и) жа(д)ноє
моцы, вла(д)ности и никотороє твє(р)дости у жа(д)ного права тєпє(р) за жи-
вота и по животє моє(м) мєти нє має(т) и мочи нє будє(т). И на то(м) дала єго
мл(сти) кнзю Миколаю Ярославовичу, ма(л)жо(н)ку моєму милому, тогды
то(т) мо(и) ли(ст) по(д) пєчатю и с по(д)пис(ом) руки моєє вла(ст)ноє. При
чо(м) были и, того добрє будучи свєдоми, за про(з)бою моєю длѧ лє(п)шоє
твє(р)дости пєчати свои до того моєго ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) вє(л)-
мо(ж)ныє пновє єго мл(ст) па(н) Станисла(в) Станиславови(ч) Дово(и)но,
воєвода поло(ц)ки(и), па(н) Ерони(м) Ивилє(ц)ки(и), писа(р) короля єго
мл(сти), ска(р)бны(и) дє(р)жавца Ясмо(н)ски(и), па(н) Ма(р)ти(н) По(д)-
сє(н)ко(в)ски(и), конюши(и) тро(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємски(и) повєту Ко-
вєлского. Писа(н) у Езнє лєта божого нарожє(н)я тисєча пѧтсо(т) шє(ст)дє-

сѧ(т) девѧтого, м(с)ца дека(б)ра, два(д)цатого дня. Ва(р)вара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

52. Дарчий запис Михайла Ярославовича Раполовського на фольварок, який він дарує своєму служебникові Юрію Щастновичу Миляновському за вірну службу.

Акт від 6 жовтня 1570, № 77, 1.
Випис з книг гродських від 11 січня 1570.

Я, Микола(и) Ярославови(ч) Располо(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую ты(м) мо-и(м) листо(м) нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж), ѡ(т) немало(г)[о] часу молоды(х) лѣтъ дознавши ве(р)ны(х) по(ч)стивы(х) и пожи(то)чны(х) службъ служебника моего Ю(р)я Ща(ст)новича Милѧновича, которые з дети(н)ски(х) лѣтъ, служачи славное памети кнзю ѡ(т)цу, а пото(м) и е(и) мл(с)ти пане(и) [...]е мое(и) и тепе(р) мнѣ самому, на все(м) сѧ скромъне, стате(ч)не и по(ч)стиве // захова(л), и, не хотечи таковы(х) слу(ж)бъ его мимо себе да(р)ма прети(ти) и чинечи его собѣ ку слу(ж)ба(м) мои(м) напото(м) хутли(в)шого и скло(н)[...], фо(л)варо(к) мо(и), при мѣсте Володиме(р)ско(м) на Волыню лежачи(и), з мещаны и (з) лю(д)ми, ку тому фо(л)-ва(р)ку прислухаючими, з будова(н)е(м) и пашнею [...]ною, ставы и (з) сажа(в)ками, з дубровами, сеножа(т)ми и проро(б)ками, зо вси(м) ты(м), яко сѧ по ма(л)жо(н)це мое(и) кнегини Ба(р)баре Миха(и)ло(в)не Кози(н)-ского, кашталѧ(н)це лу(ц)ко(и), доста(л) (!), и што небо(ж)чи(к) па(н) каш-талѧ(н) лу(ц)ки(и), те(ст) мо(и), волокъ пя(т)на(д)ца(т) на г(с)дрю королю его мл(с)ти выслужи(л), и к тому, што ѡсобливе кгру(н)то(в), земль пашны(х), и непашны(х), сеножате(и), садо(в), ѡгородо(в) ку тому фо(л)ва(р)ку прику-пи(л), прибави(л) и розшири(л), будь те(ж) меною або и даро(в)ны(м) и яки(м)-ко(л)векъ ѡбычаемъ набы(л) со вси(м) ты(м), яко сѧ то(т) фо(л)варо(к) мо(и) са(м) в собѣ, в пожи(т)ка(х), в доходе(х), в межа(х), в граница(х) ст[...] одавна и тепе(р) мае(т), ничого с того на себе, на ма(л)жо(н)ку, естли да(ст) бо(г), дѣти мои не зоставуючи, тому есми служе(б)нику моему Ю(р)ю Ща(ст)-новичу, жонѣ и, естли мети буде(т), дѣте(м) и пото(м)ко(м) его на вечно(ст) ѡ(т)да(л). Которы(и) ѡ(н) фо(л)варо(к) на себе вечными часы де(р)жати и, (в)шелѧки(х) пожи(т)ко(в) споко(и)не уживаючи, мае(т) и почине(н) буде(т) ку слу(ж)бе г(с)дрьско(и) вое(н)но(и) зе(м)ско(и) и мое(и) те(ж), кгды того по(т)реба укажа(т), коня ѡ(д)но(г)[о] збро(и)но ставити. На которо(м) фо(л)-ва(р)ку двесте ко(п) гроше(и) ли(ч)бы и монѣты лито(в)ское с тое сумы пнзе(и) с тисеча ко( ) гроше(и), которую ѡ(т) ма(л)же(н)ки мое кнгни Ба(р)-бары Миха(и)ловны Кози(н)ского за певны(и) до(л)гъ на (и)ме(н)ю ее ѡ(т)-чи(з)но(м) на Голо(в)ба(х) и на то(м) фо(л)ва(р)ку Володиме(р)ско(м), што я и ее мл(с)ти зостала была ви(н)на, ѡписаную маю, ему есми самому, жонѣ и, естли мѣти буде(т), дете(м) и пото(м)комъ его ѡписа(л). Которо(г)[о] фо(л)-ва(р)ку ѡ(т) него самого, жоны, дете(и) и пото(м)ко(в) его а(л)бо и ѡ(т) того, кому бы тую суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) за то(ю) во(л)ностью на немъ кому бы по животе свое(м) записа(л), тое сумы пнзе(и) спо(л)на[...] // копъ 155 зв.
гроше(и), не ѡ(т)давши и не заплативши никоторыми причинами, ѡ(т)ни-мати и ничи(м) сѧ в то(т) фо(л)варо(к), в кгру(н)ты и пожи(т)ки ма(л)жо(н)-

ка и, єстли да(ст) бо(г), дѣти мо(и) нє має(м) уступовати, на (ш)то [...]оли(в)шисѧ з ма(л)жо(н)кою моєю кнгнєю Ба(р)барою Миха(и)ло(в)ною Кози(н)ского, каштала(н)кою лу(ц)кою, то(т) ли(ст) на(ш) по(д) пєча(т)ми ншими и с по(д)писо(м) рукъ нши(х) вла(ст)ны(х) тому служєбнику ншому Ю(р)ю Ща(ст)новичу, жонѣ, дєтє(м) и пото(м)комъ єго дали⟨.⟩ Писа(н) в Новгоро(д)ку лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, мца гє(н)варѧ, дєсѧтого днѧ⟨.⟩ Микола(и) Ярославови(ч) рукою вла(ст)ною⟨.⟩ Ба(р)бара Миха(и)ловна Кози(н)ского вла(ст)ною рукою по(д)писала.

53. Дарчий запис Федора Солтана на дві третини маєтку Бутятичів, відданих дружині Ганні замість грошового боргу.

Акт від 12 січня 1570, № 53, 1.

106 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского, вызнава(м) и я(в)но чиню тымъ мои(м) листо(м) са(м) на сєбє и ко(ж)дому зособна, хто бы того потрєбова(л) або, читаючи ω том, вєда(т)и хотє(л), и(ж) будучи єсми потрєбє(н), служєчи слу(ж)бу г(с)дрскую воє(н)ную и выправуючи на во(и)ну слу(г) нє по ωднокро(т) и на и(н)шиє многиє никоторыє потрєбы моє, нє маючи ω(т)ку(л) чо(г)[о] взя(ти), у ма(л)жє(н)ки моє(и) милоє, панє(и) Га(н)ны Макаро(в)ны, позычи(л) и взя(л) єсми в нєє сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы Вєлико(г)[о] Кн(з)тва Лито(в)ского, личачи по дєся(ти) бєлы(х) у гро(ш), и, нє маючи ты(х) ста ко(п) грошє(и) є(и), ма(л)жо(н)цє оє(и) мило( ), чи(м) заплати(ти) и ω(т)да(ти), застави(л) єсми є(и) двє части имє(н)я моєго Бутяти(ч) з лю(д)ми, по(л)ми та(к) дво(р)ными, яко
107 и лю(д)скими, з сєножа(т)ми, зъ гає и зъ запусты, // зо (в)си(м) на (в)сє, ничо(г)[о] на сєбє нє зоставуючи, к тому дво(р) мо(и) зо (в)сєю всєлєю и зъ гу(м)но(м), и са(д) мо(и), которы(и) по(д) дворо(м) єстъ, яко мою вла(с)ную працу, жє я накладо(м) и кошто(м) свои(м) дво(р) на сыро(м) корєни збудова(л) и по˘єли(л), садъ тє(ж) на сыро(м) корєни посади(л) и ро(з)множи(л). Має(т) пни Га(н)на, ма(л)жонка моя милая, тыє двє части имє(н)я моєго Бутєти(ч) зо (в)си(м) на (в)сє дє(р)жа(ти) и єго ужива(ти), у дворє мє(ш)каючи, саду яко вла(с)ноє працы моє(и) уживаючи та(к) при животє, яко и по животє моє(м). А єсли бы па(н) бо(г) рачы(л) на мєнє смєр(т) допусти(ти), ма(л)жє(н)ка моя милая по животє моє(м) на ты(х) дву(х) частє(х) имє(н)я моєго Бутяти(ц)кого, мє(ш)каючи у дворє моє(м) так, яко во вла(ст)но(м) своє(м), и з гу(м)но(м) и тє(ж) са(д), и двору моєму в ты(х) сту копа(х), в нєє пожичоны(х), дє(р)жачи того всєго дву(х) частє(и) имє(н)я моєго Бутяти(ч), па(ш)ню, собє та(к), яко и я на сєбє роблюва(л), роби(ти), ужива(ти), пла(ти)ты и вшилякиє пожи(т)ки на сєбє бра(ти) и ку пожи(т)ку своєму то ωбороча(ти) и ты(м) шафова(ти) и владну(ти), яко налєпє(и) сама розумєючи. А бра(т)я моя с ты(х) дву(х) частє(и) пє(р)вопомєнєны(х) Бутяти(ч) нє маю(т) ма(л)жє(н)ки моєє ничи(м) кри(в)ди(ти) и ты(х) [...] частє(и), ω(т) мєнє є(и) записаную, з моцы и дє(р)жаня єє вы(и)мова(ти), пєрєказы є(и) чини(ти) жадноє нє маю(т) и во всє(м) ся присто(и)нє а споко(и)нє заховыва(ти) буду(т) пови(н)ни. А дє(ти) моє, дошє(д)ши лє(т) упо(л)ны(х), ма(т)ки своєє а ма(л)жє(н)ки моєє с ты(х) дву(х) частє(и) имє(н)я моєго Бутяти(ц)кого та(к) жє ничи(м) руши(ти), з моцы дє(р)жаня єє вы(и)мова(ти)

и перεказы ε(и) жадноε чинити нε маю(т), а(ж) пε(р)вε(и) сто ко(п) грошε(и) тую спо(л)на ε(и), ма(т)цε своε[...] даду(т) и заплатя(т). А ωна будε(т) на ω(н) ча(с) ω зεмлю ω(т) ни(х) п[...] пови(н)на ты(х) дву(х) частε(и) εму поступи(ти) и до ру(к) и(х) то[...], нижли εсли бы пнвε бра(т)я моя па(н) Бо(г)да(н), па(н)[...] // Ива(н), па(н) Павε(л), нε ωжидаючи дεтε(и) мои(х) лε(т) 107 зв.
зупо(л)ны(х), та(к) в о(в)ру(ц)ки(х) имε(н)яхъ, яко и в тутошънε(м), на Волыни в повεтε Володимε(р)ско(м) лεжачоε Бутεтичи, котороε я εщо ω(т) ω(т)ца своεго нεбо(ж)чика за листо(м) εго та(к) и ω(т) ни(х) самы(х) бра(т)и моεε с поро(в)наня до дεлу вεчистого за листо(м) тε(ж) ихъ дε(р)жу, што ширε(и) а достаточнε(и) на тыхъ листε(х) и выписε вряду ω(в)ру(ц)кого стои(т) ωписано, дε(л) вεчисты(и) з собою мε(ти) хотε(ли), тогъды пε(р)вε(и) подεли(в)ши и поро(в)на(в)ши вεдлε ωбычаю права посполитого и статуту зεмского, што бы мя(ло) на мою ча(ст) при(и)ти, пε(р)вε(и) выдεли(в)ши до ру(к) у дε(р)жанε и вживанε ε(и), ма(л)жε(н)цε моε(и), пода(в)ши и тую сто ко(п) грошε(и) εε вла(с)ную, на мою потрεбу в нεε позычоную, ω(т)да(в)ши ты(и) двε части вы (и)мε(н)ю моε(м) Бутεтичо(х), маю(т) до рук свои(х) взя(ти) и гдε бы вжо дε(л) вεчисты(и) дошо(л), а нε ω(т)да(в)ши ты(х) сту ко(п) грошε(и) ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и), и дεлу вεч с ого нε учини(в)ши, з ру(к) εε ты(х) дву(х) частε(и) брати нε маю(т) и мε(ти) моцы нε буду(т). А што ся дотычε(т) двора и саду моεго яко вла(с)ноε працы, ко(ш)ту и накладу моεго, ж-ε(м) я сполε(м) з нεю на сыро(м) корεни дво(р) знову посεли(л) и са(д) ро(з)множи(л), двора и саду у дε(л) бра(т)и моε нε εстъ пови(н)на по(с)туповати ани будε(т). Яко (ж) εсли до ру(к) ма(л)жε(н)ци моε(и) мило(и) та(к) ли(ст) нεбо(ж)чика пна ω(т)ца моεго пна Фεдора Стε(ц)ковича Со(л)тана, ли(ст) тε(ж) брата моε(г)[о], нεбо(ж)чика, старшого, пна Стрεта, ли(ст), тε(ж) копεю з выпису вряду кгро(ц)кого за(м)ку Ѡ(в)ру(ц)кого по(д) пεча(т)ми вси(х) бра(т)и моε(и) для вεдомости пε(в)нε(и)шоε того ншого поро(в)на(н)я и доча(с)но(г)[о] ро(з)дε(л)ку мε(жи) на(ш) до дεлу вεчистого учинεно(г)[о], мнε ω(т) ни(х) // даноε при то(м) моε(м) листε, до ру(к) ма(л)жε(н)- 108
цε моε(и) εсми пода(л), с котори(х) латвε будε(т) ко(ж)дому вырозумε(ти), хто и(х) будε(т) читати, εсли того потрεба вказывати будεтъ, ни(ж)ли ма(л)жε(н)ка моя за живота своεго и по животε своε(м) никому иному ω(с)чому ты(х) ста ко(п) грошε(и) да(ти), дарова(ти) ани ω(т)писа(ти) нε маε(т) и моцы мε(ти) нε будε(т), кромε дεтε(и) свои(х). А εсли бы тε(ж) па(н) бо(г) упрε(д) на ма(л)жε(н)ку мою ани(ж) на мεнε смεр(т) допусти(ти) рачи(л), то(г)ды запи(с) ι о(и), ε(и) на то учинεны(и) и до ру(к) εε даны(и), за(с) на мεнε и на моε дε(т)ки в до(м) мо(и) при(и)ти маε(т), никому нε маεт моцы, брату ани бли(з)ки(м) свои(м) и кому(ш) ко(л)вε(к), того записыва(ти) нε маε(т), а хотя и записали бы кому, а то бы ся пото(м) гдε и(н)дε показа(ло), мо(ц)но то бы(ти) и в права жадного то принято и мо(ц)но бы(ти) нεма и нε маε(т). И на то(м) да(л) ма(л)жε(н)цε моε(и) мило(и) то(т) мо(и) ли(ст) по(д) моεю пεча(т)ю и с по(д)писо(м) вла(с)ноε руки моεε ε(и) да(л). А при то(м) бы(ли) и того добрε свεдоми, и за про(з)бою моεю к тому моεму листу приложи(ти) пεча(ти) своε рачи(ли) и(х) м(л)сть в бозε вεлεбны(и) ωтε(ц) Фεωдосε(и), владыка володимε(р)ски(и) и бεрεстε(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло Васи(л)εви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) володимε(р)ски(и), а па(н) Сεмε(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимεри. Фεдо(р) Со(л)та(н), писа(р), вла(с)ная рука.

54. Віновий запис на третину маєтку Бутятичі,
даний Федором Солтаном його дружині Ганні.

Акт від 12 січня 1570, № 52, 1.

104 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского,
вызнава(м) и чиню я(в)но ты(м) мои(м) листо(м) са(м) на сєбє и ко(ж)дому
зособна, хто бы того потрєбова(л) або, читаючи, ѡ то(м) вєда(ти) хотє(л),
и(ж) што за волєю божєю и радою приятє(л)скою понял — о(м) за сєбє у
ма(л)жє(н)ство свєтоє до(ч)ку нєбо(ж)чика Макара Ку(с)тицкого и в ма(л)-
жє(н)ки єго нєбо(ж)чицы панє(и) Ѡлєны па(н)ну Га(н)ну, за которою взя(л)
єсми посагу, вєна, грошє(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)скоє ли(ч)бы, личачи
по дєся(ти) пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш), к тому в золотє, срєбрє, в пє(р)лахъ,
в шата(х) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, к тому тє(ж)
кони єздъныє, быдло рогатоє, волы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и и увє(с) спра(т)
домовы(и), стато(к) ѡ(т) мала до вєлика. И мєшкаючи мнє з ма(л)жо(н)кою
моєю милою два(т)ца(т) и по(л)пята року, знаючи по нє(и) у ма(л)жє(н)ствє
свєто(м) по(ш)тивоє захованє, и маючи єє ку собє зы(ч)ливую и на (в)сє(м)
милую ма(л)жо(н)ку, и хотячи упрє(д) лє(п)шую и способнє(и)шую и на
(в)сє(м) зы(ч)ли(в)шую мє(ти) и ты(м) єє бо(л)ш способи(ти), котороє имє(н)є
моє имєнє(м) Бутятичи в повєтє, Володимє(р)ско(м) лєжачоє, ѡ(т) нєбо(ж)-
чика пна ѡ(т)ца моєго пна Фєдора Стє(ц)кєвича Со(л)тана за волєю и ли-
105 сто(м) єго, ѡ(т) нєго мнє на // то даны(м), мє(ш)каю. и Тоє имє(н)є єщє ѡ(т)
ѡ(т)ца моєго дє(р)жу, та(к) тє(ж) с поро(в)наня ѡ(т) бра(т)и моєє пна Бо(г)-
дана, пна Пєтра, пна Ивана а ѡ(т) пна Па(в)ла, поро(в)на(в)ши и подє-
ли(в)ши до ча(с)у та(к) ѡ(в)ру(ц)ки(и) имє(н)я, яко и ту(т) на Волыни тыи
Бутєтичи до дєлу вєчисто(г)[о], мнє ся ѡ(т) Бра(т)и моєє пє(р)вопомєнєны(х)
зостало. А та(к) я на то(м) имє(н)ю моє(м) Бутєтичо(х) ма(л)жо(н)цє моє(и)
мило(и) панє(и) Га(н)нє вєдлє ѡбычаю права посполитого и статуту зє(м)-
ского на трєтє(и) части то(г)[о] моєго имє(н)я Бутєти(ч) вєна єє сто ко(п)
грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы записую. А што ся дотычє(т) рєчє(и) є(и) и(н)-
ши(х) рухомы(х) пє(р)вопомєнєны(х), злота, срєбра, пєрє(л), ша(т) и и(н)-
ши(х) многихъ рєчє(и), што ся вышє(и) помєни(ло), проти(в) того всєго вєно
єє с привє(н)комъ записа(ти) на то(и)жє трєтє(и) части подлє права посполи-
то(г)[о] годилося бы, алє и(ж) тая трєтяя ча(ст) имєнє(ч)ка моєго такоє сумы,
штобы є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), всє вєно спо(л)на бы(ло) вєдлє статуту
записано, нє внєсє(т), нагорожаючи є(и) тоє вєно проти(в)ко ты(х) вси(х)
рєчє(и) єє, ма(л)жо(н)цы моє(и) мило(и), всє свои рєчи рухомыє, гроши го-
товыє, злото, срєбро, пє(р)ла, шаты, цєну, мєдь, кони єздъныє, всю быдла
рогатого всє(г)[о] и ста(д)ца моєго всєго трєтюю част є(и), ма(л)жє(н)цє
моє(и) мило(и), та(к) при животє, яко и по животє моє(м) даю, дарую, и за-
писую, кромє рєчє(и) мои(х) воє(н)ны(х), зброи, па(н)цєро(в) и вшєляки(х)
таки(х) рєчє(и), што во(и)нє належи(т), то при дє(т)ка(х) мои(х) ѡстатися
має(т). А єсли бы па(н) бо(г) на мєнє рачы(л) допусти(ти) смєр(т), по живо-
тє моє(м), ни(м) дє(т)ки мои дорусту(т)(!) лє(т) зупо(л)ны(х), пнвє бра(т)я
моя ма(л)жє(н)ки моєє с тоє трєтєє части ничи(м) єє рушати, з моцы и дє(р)-
жаня єє вы(и)мова(ти) и ничы(м) ся в тую трєтюю ча(ст) уступова(ти) и
пєрєказы є(и) жадноє чини(ти) нє ма(ют) и во (в)сє(м) ся споко(и)нє и при-

сто(и)нε [...] яко ма(л)жо(н)цε моε(и) заховати ся маю(т). Ни(ж)ли εсли
бы // бра(т)я моя та(к) в ω(в)ру(ц)ки(х) имεня(х), яко и в то(м) моε(м) имε(н)ю 105 зв.
Бутεтичо(х), дε(л) вεчисты(и) з собою мε(ти) хотεли, тогъды тую сто ко(п)
грошε(и) ма(л)жо(н)цε моε(и), ω(т) мεнε ε(и) на трεтε(и) части записаную,
пε(р)вε(и) маю(т) ω(т)да(ти) и заплати(ти). А заплати(в)ши ε(и) тую сто
ко(п) грошε(и), нε маю(т) εε с тоε трεтεε части ничи(м) руша(ти), з моцы
и дε(р)жаня εε тоε трεтεε части бра(ти), а(ж) пε(р)вε(и) поро(в)навъши
и достато(ч)нε вεдлε права посполитого подεли(в)ши та(к) ω(в)ру(ц)киε
имε(н)я, яко и туто(ш)ниε в повεтε Володимε(р)ско(м) лεжачоε Бутεтичи,
штобы на (в)сε(м) ро(в) но бы(ти)⟨.⟩ На ω(н) жε ча(с), гдε всε будε(т) ро(в)но
подεлено, маε(т) ма(л)жε(н)ка моя, трεтюю ча(ст) ω(т) бра(т)и моε з дεлу
вεчистого ωзε(м)ши, на то(и) трεтε(и) части ажъ до живота своεго на (в)сε(м)
споко(и)нε сεдε(ти). Дε(ти) мои, дошε(д)ши лε(т) свои(х) зупо(л)ны(х), ни
(в) чо(м) бра(т)я и бли(з)ки(и) моε руша(ти), кри(в)ды жадноε ε(и) чинити,
з моцы и дε(р)жаня εε вы(и)мова(ти) нε маю(т), а дεти моε на въсε(м) по(ц)ти-
вε п присто(и)нε яко и ма(т)цε своε(и) заховыва(т) и ε(и) служи(ти), ничы(м)
ся ε(и) нε противячи. А ма(л)жε(н)ка моя милая, пни Га(н)на, тую сто
ко(п) грошε(и), ω(т) мεнε ε(и) на трεтε(и) части имε(н)я моεго Бутяти(ч)
записаную, и всε рεчи моε рухомыε пε(р)вопомεнεны(и), ω(т) мεнε тε(ж)
на то(м) записε моε(м) εи записаны(и), при животε и по животε своεмъ ω(п)-
чому жадному ани своεму которому крε(в)ному дарова(ти), записыва(ти),
кромя дεто(к) свои(х), никому не маε(т) и мεти моцы нε будε(т). Кроме того,
εсли бы котори(и) з ни(х) або, чого божε ухова(и), и ωбадва нε бы(ли) бы
мату(х)ны своε(и) послу(ш)ни ε(и) служи(ти) и проти(в)ни бы(т)и и в чо(м) —
ко(л)вε(к) ма(т)ку свою гнεви(ти) мε(ли), с таковы(х) причи(н) во(л)но то
ε(и) будε(т) учини(ти), кому хотячи з ласки своεε ω(т)дати, записа(ти), ты(м)
вси(м) дарова(ти), кому будε(т) ωдно // на то воля εε. А гдε бы тε(ж) па(н) 106
бо(г) рачи(л) упεрε(д) на ма(л)жε(н)ку мою смεр(т) допусти(ти), ани(ж) на
мεнε, тоε всε, што ε(и) в то(м) моε(м) листε вышε(и) помεнεно(м) ωписа(л),
по животε εε ко (м)нε и дε(т)ка(м) ншмъ зася в до(м) мо(и) маε(т) ся тоε всε
вε(р)ну(ти), нε маε(т) и мεти моцы нε будε(т) кому иному, бу(д) бра(т)и або
которому с крε(в)ны(х) свои(х), або тε(ж) кому и ω(п)чому записыва(ти) дати,
даровати никому нε маε(т), хотя бы тε(ж) кому и записа(ла) то мо(ц)но и
дε(р)жано бы(ти) нε маε(т) и мε(ти) моцы в жадного права нε будε(т). И на
то εсми ма(л)жо(н)цε моε(и) мило(и) панε(и) Га(н)нε то(т) мо(и) ли(ст) по(д)
пεча(т)ю моεю и с по(д)писо(м) вла(с)ноε руки моε(и) ε(и) да(л). А при то(м)
бы(ли) и того добрε свεдоми и за прозбою моεю к тому моεму листу прило-
жи(ти) пεча(ти) своε рачы(ли) и(х) мл(с)ть в бозε вεлεбны(и) ωтε(ц) Фεωдо-
сε(и), владыка воло(ди)мε(р)ски(и) и бεрεстε(и)ски(и), па(н) Миха(и)ло
Васи(л)εви(ч) Дубни(ц)ки(и), вои(т) володимε(р)ски(и), а па(н) Сεмε(н)
Ивanови(ч) Ши(ш)ка. Пса(н) у Володимεри. Фεдо(р) Со(л)та(н), вла(с)ная
рука.

55. «Лист упоминальний межи кнезѧты чарторыйскими», писаний суддею Богданом Костюшковичем Хоболтовським до князя чорторизького, щоб вернув княгині Івановій Федорівні чорторизькій незаконно присвоєні ним маєтки.

Акт від 30 січня 1570, № 60, 3.

56 Вє(л)мо(ж)ному кнзю єго мл(с)ти кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Чо(р)-
торы(з)скому, воєводє волы(н)скому⟨,⟩ Богданъ Костюшкови(ч) Хобо(л)-
товскии, су(д)я зємск(и) повєту Володимє(р)ского, а Гаврило Яковицки(и),
по(д)судокъ зємски(и) жє повєту Володимє(р)ского. Тыхъ часо(в) присыла-
ла и писала до на(с) єє мл(ст) кнгнѧ Ивановая Федоровича Чо(р)торыская
кнєгинѧ Га(н)на Ку(з)минича кнє(ж)на Жєсла(в)ская нєвє(ст)ка вм, жа-
56 зв. лую(чи) // сама ѡ(т) сєбє и имєнє(м) сыно(в) свои(х), кнзѧ Ивана и кнзѧ
Ю(р)ѧ Ивановичовъ Чо(р)торыски(х), братаничо(в) вшє(и) мл(с)ти, ѡ то(м),
што(ж), дє(и), вм манасты(р) Зємє(н)скии, єго мл(с)ти кнзю Ивану, бра(т)у
вм, ма(л)жо(н)ку єє мл(с)ти, нєбо(ж)чику, зъ вшою мл(ст)ю посполитыи
и нєро(з)дєлны(и) зо всими пожи(т)ки и сєлы, к тому манастыру здавна
налєжачими, по животє брата своєго, єго мл(с)ти кнзѧ Ивана, ма(л)жо(н)ку
єє мл(с)ти в мо(ц) свою взємши⟨,⟩ я(к) до ѡного манастыра а(р)хима(н)дри-
ты бє(з) воли и вєдомости кнєгини, нєвє(ст)ки своєє, которо(и), дєи, то з
дє(т)ми єє мл(с)ти братаничи вм, яко и вм, налєжить подавати, та(к) жє и
имєнья цє(р)ковныє того манастыра, в мєновитє: сєло Зємно⟨,⟩ сєло Бры-
нє(в) с ко(р)чмою, ста(в) и млы(н), чотыры кола, сєло, дєи, Горєчовъ з
фо(л)ва(р)ками и пашнєю, при которо(м), дєи, ставо(в) спустны(х) два, сєло,
дєи, Тишковичи с фо(л)варко(м) и пашнєю, сєло Мє(н)чичи⟨,⟩ сєло Ма(р)-
ковъ, ста(в) с фо(л)варки, па(ш)нѧми, млыны и ставами в мо(ц) свою взѧти⟨,⟩
и з оны(х) имєнєи, с фольва(р)ковъ, съ ставо(в) и по(д)даны(х), такъ свою,
яко и єє мл(сти), и дєтємъ єє мл(с)ти, братаничо(м) вм, ча(ст) налєжачую,
вси(х) пожи(т)ковъ, якимъ — ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)ваныи, помєнєны
быти могу(т), на сєбє брати и ѡны(х) по(д)даны(х) ты(х) имєнє(и) и сє(л)
вышєи мєнєны(х) по(д)водами нє(з)мєрными, роботами и вожєньємъ до Буга
попєловъ, збо(ж)я и комѧ(г) ѡ(т) ча(с)у нємалого ѡ(б)тєжати, дєи, рачи(т).
А єє, дєи, мл(с)ти и дєтє(м) єє мл(с)ти, братаничо(м) вм, яко в манастыри
Зємє(н)скомъ, такъ и во вси(х) фольварко(х), пашнѧ(х) и имє(н)яхъ, ста-
вє(х), млынє(х) и во вси(х) пожи(т)ка(х) половицы до шафунку и ужива(н)я
поступити нє хочєшъ⟨,⟩ яко(ж), дєи, єє мл(ст), хотѧчи свою и дєтєи свои(х),
братаничо(в) вм, ча(ст) манастыра направовати, и порадокъ с части своєє
и дєтє(и) свои(х), якии напристоинєишии быти можє(т), в то(м) манастыри
вдєлати, пє(р)во сєго посылала, дєи, до вм в року прошломъ шє(ст)дєсѧ(т)
57 дєвѧто(м) до имє(н)я вм Чорторыска приятєлєи свои(х) // пана Васи(л)я
Загоро(в)ского, ма(р)шалка єго kролє(в)скоє мл(с)ти, горо(д)ничого воло-
димє(р)ского, ѡпєкуна своєго⟨,⟩ а пана Ѡстафья Го(р)ностая, воєводича
новгоро(д)ского, зѧтѧ своєго⟨,⟩ проcѧ(чи) и упоминаючи вшоє мл(с)ти,
абы — (с) вм, яко половицу манастыра Зємєнъского, такъ жє фо(л)варко(в)
и пашє(н), млыно(в), ставо(в), сєлъ и по(д)даны(х), к тому манастыру при-
слухаючи(х) в ча(ст) єє мл(с)ти, з дє(т)ми єє мл(с)ти, братаничи вшоє мл(с)ти
налєжачи(х), в моцъ и шафуно(к) єє мл(с)ти выдєли(л) и поступи(л) и са(м)

сѧ в то вступовати нє рачи(л), ни(ж)ли, дєи, вм за ты(м) жєда(н)є(м) и навпомина(н)ємъ єє мл(с)ти приятєлски(м) в то(м) манастыри Зємєнъско(м) и в ты(х) вышєи мєнєны(х) фолва(р)ко(х) и имє(н)яхъ части єє мл(с)ти и дєтє(м) єє мл(с)ти, братаничо(м) свои(м), выдєли(ти) и до сєго ча(с)у поступити нє рачи(л), што єє мл(ст), розумєючи бы(ти) ку нємалои шкодє своєи и дєтєи свои(х), чєрє(з) ли(ст) свои просила на(с), абы(х)мо з урѧду нашого листо(м) свои(м) вшу мл(ст) ѡ то навпомєнули ⟨,⟩ А такъ, кгды(ж) єє мл(ст) ты(м) ѡбычає(м) жалобу свою до на(с) донєсти рачила, мы з урѧду нашого вшу мл(ст) в томъ навпоминаємъ симъ листомъ нашимъ ⟨,⟩ абы вм половицу манастыра Зємєнъского и ты(х) фо(л)варко(в), пашє(н), ставо(в), млыно(в) и сє(л), до ѡного манастыра прислухаючихъ а мєновитє в сє(м) листє ѡписаны(х), єє мл(с)ти и братаничомъ вшє(и) мл(с)ти, дєтє(м) єє мл(с)ти, поступати, у вла(д)но(ст) и шафунокъ єє мл(с)ти подати рачи(л), жєбы єє мл(ст) з дє(т)ми своими в томъ нє шкодовала и чєрє(з) то до врѧ(д)у жалобы ѡ то нє доносила. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж) наро(ж) ҂афом(с)ца гєнвара, л҃ ** дня.

56. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині на третині рухомого майна.

Акт від 30 вересня 1570, № 69, 1.

Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского, вы(з)наваю и явно чиню си(м) мои(м) листо(м), ко(ж)дому, кому будє(т) потрєба того вєдати, тєпє(р) и на пото(м) будучи, и(ж) нє (з) жа(д)ноє намовы або примушє(н)я, ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) воли, дознавши и маючи ку собє ѡ(т) своєє милоє ма(л)жо(н)ки пнє(и) Га(н)ны Макаро(в)ны пово(л)ную а вєликую прия(з)нь, добродє(и)ство и учтивоє захова(н)є в ма(л)жє(н)ствє нашо(м), котороє ѡна проти(в) мєнє, ма(л)жо(н)ка своєго, завжды має(т) и ѡказує(т), а (з)влаща памєтаючи на то, и(ж) бєручи з дому ѡ(т)ца и ма(т)ки єє за сєбє в ма(л)жо(н)ство, взѧ(л) єсми по нє(и) рєчє(и) рухомы(х), ста(т)ку домово(г)[о], конє(и), є(з)дъны(х), стада свєрє(п)єго, бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в), ѡвє(ц), свинє(и) и и(н)шо(г)[о] досы(т) нємало. А та(к) я за ѡныє вси добродє(и)ства и (в)спороможє(н)є єє з ласки а милости моєє, которую ку нє(и) яко ма(л)жо(н)цє своє(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)цє моє(и) панє(и) Га(н)нє вси рєчи мо(и) рухомы(и), то є(ст) золото, срєбро, пє(р)ла, шаты, гроши готовыє, пла(т)є бєлоє, цы(н), мѣдь и увє(с) стато(к) мо(и) домовы(и), кони єздъныє, бы(д)ло рогатоє, возы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и, куры, гуси и што-ко(л)вєкъ в дому своє(м) ма(м), ѡ(т) мала и до вєлика. А ѡсобливє стада свєрє(п)єго даю и дарую є(и) трєтюю ча(ст) на вє(ч)ныє часы. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на та(к) ты(и) вси вышє(и) помєнєны(и) рухомы(и) рєчи и (в)сю має(т)но(ст) мою, золото, срє(б)ро, пє(р)ла, шаты, гроши готовыє, пла(т)є бєлоє, цы(н), мѣ(д), яко и (в)вє(с) стато(к) домовы(и), кони єздъныє, бы(д)ло рогатоє, волы, коровы, ѡ(в)цы, сви(н)и, // гуси, куры, 143

142 зв. (margin, beside first line of the act)

* Тобто 1570.
** Тобто 30.

та(к) тє(ж) стада моєго свєрє(п)єго трєтюю ча(ст) вє(д)лє сєго запису моєго к рука(м) свои(м) мєти, дє(р)жа(ти) и (в)живати яко вла(ст)ности своєє на вєчно(ст). И во(л)на будє(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на ты(и) вси рухомы(и) рєчи, має(т)но(ст) мою и вє(с) стато(к) домовы(и), та(к) и трєтюю ча(ст) стада свєрє(п)єго и тоє всє, яко-(м) на сє(м) листє моє(м) вышє(и) помєни(л), сама дє(р)жати, вжива(ти), ω(т)дати, продати, даровати або гдє-ко(л)вє(к) ωбє(р)нути, яко вла(ст)но(ст) свою, якъ сама налєпє(и) розумєючи. А дєти мо(и), бра(т)я, крєвны(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) во вси тыє рєчи и має(т)но(ст) мою, яко-(м) вышє(и) помєни(л), ничи(м) сѧ вступовати, з моцы вы(и)мовати в нєє того по(и)скивати, жа(д)ноє кри(в)ды и пєрєказы на то(м) є(и) дєлати и ничо(г)[о] к тому мє(ти) и мовити нє маю(т). А єсли бы дєти мои, бра(т)я рожоная або хто с крє(в)ны(х) и бли(з)ки(х) мои(х) в тыє вси рєчи, має(т)но(ст) мою, в стато(к) домовы(и), в трєтюю ча(ст) стада свєрє(п)єго и во (в)сє тоє, што-(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) дарова(л) и на сє(м) листє моє(м) ωписа(л), чи(м)-ко(л)вє(к) сѧ вступовати, з моцы єє вы(и)мова(ти) и єє ω(т) того ω(т)тискати або якую кри(в)ду и шкоду на(д) сє(с) запи(с) мо(и) на то(м) є(и) дєлати мєли, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а сє(с) запи(с) мо(и) наруши(л), має(т) и будє(т) повинє(н) заруки заплатити єго кролє(в)ско(и) мл(с)ти двєстє ко(п) грошє(и), а ма(л)жо(н)цє моє(и) другую двєстє ко(п) грошє(и). А за(п)лати(в)ши заруки, прє(д)ся ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на при всє(м) то(м) вє(д)лє сєго запису моєго зостати(ти)(!) и на ка(ж)до(м) мє(ст)цу при моцы захована быти має(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того до(б)рє вѧдомы и(х) мл(ст) па(н) Гнєво(ш) Пєтрови(ч) Калусо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жєда(н)є(м) и про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати сво(и) приложити рачили. Писа(н) у Бутѧтичо(х), лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца апрєлѧ, другогона(д)ца(т) дня. Фєдо(р) Со(л)та(н), власная рука.

57. Дарчий і віновий запис Федора Солтана його дружині Ганні на третину свого маєтку.

Акт від 30 вересня 1570, № 68, 1.

140 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского, вы(з)навамъ и явно чиню на сємъ листє моємъ каждому, хто бы того по(т)рєбовалъ або, чтучи, вєдати хотє(л), тєпє(р) и на пото(м) будучи, и(ж) кгды
141 волєю бо(з)кою а радою приятє(л)скою и вла(ст)ною хо(т)ю моєю поня(л) // єсми за сєбє у ма(л)жо(н)ство свѧтоє до(ч)ку нєбо(ж)чика пна Макара Кусти(ц)кого и (в) ма(л)жє(н)ки єго пнєє Ѡлєны па(н)ну Га(н)ну, за которою взѧ(л) єсми вєна, посагу, грошє(и) готовы(х) ко(п) сто лито(в)скоє ли(ч)бы, личєчи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш), к тому в золотє, в срєбрє, в пє(р)ла(х), в шата(х) по(л)тораста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) а конє(и) є(з)дъны(х)/, бы(д)ла рогатого, воло(в), коро(в) и ста(т)ку дробно(г)[о] домового, ωвє(ц), ко(з), свинє(и) взѧ(л) єсми тє(ж) по нє(и) досы(т) нємало, и, на ω(н) ча(с) бєручи єє з дому ω(т)ца и ма(т)ки єє вє(д)лє пови(н)ности и порѧ(д)ку

статутового, никоторое ѡправы и запи(с)у на (и)мен(н)ю свое(м) ма(л)жо(н)це свое(и) есми не вчини(л). И ме(ш)каючи мне з нею, ма(л)жо(н)кою моею милою, ѡ(т) часу до(л)гого и ле(т) немалы(х) а знаючи по не(и) се(р)де(ч)ную мило(ст), сприязливое а скло(н)ное и по(ч)тивое захова(н)е и мешка(н)е зъ собою в ма(л)же(н)стве сватомъ, не з жа(д)ное намовы, але самъ по доб-ро(и) воли, та(к) за ѡное вено поса(г) и внесе(н)е ее, яко те(ж) з осо(б)ливое ласки а милости моее, которую ку не(и) ма(м), даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и), пне(и) Га(н)не, на трете(и) части име(н)я моего вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного, ѡ(т) ѡ(т)ца моего мне на листе в де(р)жа(н)е дано(г)[о] и ѡ(т) бра(т)и моее с поровна(н)я проти(в) имене(и) ѡ(в)ру(ц)ки(х) нши(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) до делу вечистого поступле-но(г)[о] Бутатичо(х) сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, личечи по десети пнзе(и) белы(х) у гро(ш), то е(ст) на люде(х) и и(х) дворища(х), по-ля(х), сеножате(х), гае(х) и запусте(х), и на вси(х) пожи(т)ко(х) тое третее части моее мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тую третюю ча(ст) в оно(и) суме сту копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) зъ лю(д)ми, зъ и(х) дворищами, по(л)ми и сеножа(т)ми, платы, и доходы, и всякими пожи(т)ки к рука(м) свои(м) де(р)жати и ее уживати яко вла(ст)ности своее. А кгды бы па(н) бо(г) рачи(л) на мене допусти(ти) сме(р)ть, тогды по животе мое(м), ни(м) дети мо(и) доросту(т) ле(т) зуполны(х), пнове бра(т)я моя, кре(в)ные и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моее пне(и) Га(н)ны с тое третее части рушати з моцы, вла(д)ности и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати и ничи(м) сѧ в тую третюю часть уступова(ти) и жа(д)ное перекази в де(р)жа(н)ю и пожи(т)ко(х) е(и) делати не маю(т). Але во все(м) ка(ж)ды(и) з бра(т)и [...] ны(х) мои(х) к ма(л)жо(н)це мое(и) маю(т) сѧ споко(и)не а присто(и)не заховати. // Єсли бы пнове бра(т)я моя рожная та(к) в овру(ц)ки(х) име-(н)я(х), яко и в то(м) моемъ име(н)ю Бутетичо(х), по животе мое(м) де(л) вечисты(и) зъ собою мети хотели, тогды пе(р)ве(и) маю(т) тую сто ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)це мое(и) пане(и) Га(н)не, которую я е(и) далъ, дарова(л) и на трете(и) части записа(л), спо(л)на ѡ(т)да(ти) и заплатити. А и заплати(в)ши е(и) тую сто ко(п) гроше(и), пре(д) ся не маю ее заразомъ с тое третее части ничи(м) рушати, з моцы и де(р)жа(н)я тое третее части вы(и)мовати, а(ж) пе(р)ве(и) та(к) ѡвру(ц)кие име(н)я, яко и тутошнее в повете Володиме(р)ско(м) лежачое, Бутетичи, поровнавши и достато(ч)не ведле права посполитого справедливе подели(в)ши та(к), яко бы на (в)се(м) ровно(ст) была, на ѡ(н) ча(с), кгды вже ровно буде(т) поделено, мае(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на третюю ча(ст) ѡ(т) бра(т)и моее, которая на мене приходи(т), з делу вечистого ѡзе(м)ши, на то(и) трете(и) части а(ж) до живота своего на все(м) споко(и)не седети. А дети мо(и), доро(с)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), и ни(х)то з бра(т)и и(з) бли(з)ки(х) мои(х) з оное части ее рушати и ни в чо(м) кривды жа(д)ное е(и) чинити, з моцы и де(р)жа(н)я ее вы(и)мовати не маю(т) а(ж) до живота ее. А што сѧ дотыче(т) двора моего вла(ст)ного в Бутатичо(х), зъ гумно(м), збо(ж)емъ, в гу(м)не и на поля(х) засеяны(м), з огородами, з броваро(м) и сажо(в)кою, зо вси(м) будова(н)е(м) и ѡселеи, которы(и) я з ма(л)жо(н)кою своею на сыро(м) корени працею, кошто(м) и накладо(м) свои(м) посели(л) и збудо-ва(л), а при то(м) дворе свое(м) са(д) та(к) же на сыро(м) корени посади(л) и ро(з)множи(л), то(т) дво(р) мо(и) со вси(м) ты(м), яко-(м) выше(и) помени(л) 141 зв.

и яко ся в собє маєть, з ласки а милости моєє даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), пнє(и) Га(н)нє. Має(т) ма(л)жо(н)ка моя та(к) тєпє(р) при животє, яко и по животє моє(м), з дє(т)ками моими в то(м) дворє моє(м) мєшкати и єго со (в)си(м) ты(м), яко вышє(и) помєнєно, к рука(м) свои(м) дє(р)жати и ужива(ти), пашню поха(т) и всѧкиє пожи(т)ки та(м) собє мєти яко во вла(ст)ности своє(и) аж до живота своєго. А бра(т)я, крє(в)ныє и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) в то(т) дво(р) мо(и), са(д) и во (в)сє тоє, што к двору при(с)лухає(т), ничи(м) сѧ вступовати, з моцы, вла(д)ности єє вы(и)мовати и никоторое пєрєказы и шкоды ни в чо(м) є(и) дєла(ти) и ничого к тому мєти и мовити нє маю(т). А єсли бы бра(т)ѧ моя або хто з бли(з)ки(х), крєвны(х) мои(х) та(к) ув оную трєтюю ча(ст) мою вы (и)мє(н)ю Бутѧтичо(х) ѧко[...]сто копъ грошє(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)цє моє(и) записа(л), яко тє(ж) и (в) дво(р) мо(и), кото[...] животє єє дарова(л) и записа(л), чи(м) — ко(л)вєкъ сѧ вступовати, а єє ѡ(т)то(л)

142 выти // скати або якиє кривды на чо(м) дєлати мєли, тогды то(т), хто бы то вчини(л) а сє(с) запи(с) мо(и) наруши(л), має(т) и будє(т) повинє(н) заплатити заруки г(с)дру королю єго мл(с)ти сто ко(п) грошє(и). А ма(л)жє(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє другую сто ко(п) грошє(и). А заплати(в)ши, прє(д)ся, ма(л)жо(н)ка моя на ты(х) дву(х) частє(х) мои(х), которы(и) я є(и) застави(л), о зупо(л)ноє заплаты сумы пнзє(и) єє зостати и во (в)си(х) мє(ст)ца(х) вє(д)лє сєго запису моєго мо(ц)нє захована быти має(т). И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє вѧдомы и(х) мл(ст) па(н) Гнєво(ш) Пє(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Рома(н) Богданови(ч) Ставє(ц)ки(и), а па(н) Сємє(н) Иванови(ч) Ши(ш)ка, которы(и) за жєда(н)є(м) и про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати свои приложити рачили. Писа(н) у Бутѧтичо(х) лєта бо(ж)єго наро(ж) тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца апрєлѧ, другогона(д)ца(т) днѧ. Фєдо(р) Со(л)та(н), власная рука.

58. Заставний запис Федора Солтана його жінці Ганні на дві частини маєтку в Бутятичах, даних їй в заставу до сплати грошей.

Акт від 30 вересня 1570, № 70, 1.

143 зв. Я, Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зє(м)ски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], вы(з)нава(м) то са(м) на сєбє си(м) мои(м) листо(м), и(ж), будучи єсми потрєбє(н) та(к) на выправы служо(б) г(с)дръски(х) воє(н)ны(х), яко и на частую єзду до(д)вору єго кро[лєвскоє] мл(с)ти и на и(н)шиє по(т)рєбы сво(и), и нє могучи гдє и(н)дє ку ты(м) // вси(м) потрєба(м) свои(м) та(к) пру(д)ко пнзє(и) доста(т), позычи(л) и взѧ(л) єсми руками своими в ма(л)жо(н)ки моєє милоє пни Га(н)ны Макаро(в)ны вла(ст)ны(х) пнзє(и) єє сто ко(п) грошє(и) лито(в)скоє, ли(ч)бы, личєчи по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) у грошъ. А в то(и) сумє пнзє(и) у сту копа(х) грошє(и) лито(в)скихъ застави(л) єсми ма(л)жо(н)цє моє(и) пнє(и) Га(н)нє и заразо(м) в дє(р)жа(н)є пода(л) двє части имє(н)я моєго с части своєє в Бутєтичо(х), то є(ст) з лю(д)ми и (з) и(х) дворищами, с по(л)ми и (з) сєножа(т)ми, та(к) дво(р)ными, яко и лю(д)скими,

з гаи, запустами, с платы, и доходы, и всѧкими пожи(т)ками, и со (в)си(м),
яко сѧ тыε двε части сами в собε мают, ничого з ни(х) на сεбε нε ωставуючи.
Маε(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Га(н)на тыε двε части с части моεε в Бутεти-
чо(х) ув оно(и) сумε пнзε(и) свои(х) у сту копа(х) грошε(и) лито(в)ски(х),
которую я в нεε позычи(л), со (в)си(м), яко-(м) вышε(и) помεни(л), к ру-
ка(м) свои(м) дε(р)жати и того вживати, платы, доходы з людε(и) тамо(ш)-
ни(х) к рука(м) свои(м)ь брати, пашню, пахати и всѧкиε пожи(т)ки такъ
собε мεти и привлащати яко во вла(ст)ности своε(и), якъ сама налεпε(и)
хотεти будε(т) а(ж) до зупо(л)ны(х) лε(т) дεтε(и) мои(х). А кгды, да(ст)
бо(г), дεти мо(и) лε(т) своихъ доросту(т), тогды ты(х) дву(х) частε(и) въ
Бутѧтичо(х), которыε я ма(л)жо(н)цε моε(и) панε(и) Га(н)нε в сумε пнзε(и)
застави(л), напεрε(д), нε ω(т)да(в)ши ма(т)цε своε(и) ста ко(п) грошε(и),
εε мнε позычεны(х), нε маю(т) з моцы, вла(д)ности и дε(р)жа(н)я εε вы(и)-
мовати ани сѧ в то вступовати и никотороε пεрεказы в дε(р)жа(н)ю и(в) по-
жи(т)ко(х) ε(и) дεлати, алε пε(р)вε(и) доросши лε(т) свои(х), маю(т) и ви(н)-
ни буду(т) тую сто ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х) ма(л)жо(н)цε моε(и) а ма(т)цε
своε(и) всю спо(л)на заплатити и ω(т)дати, то(ж) тыε двε части к рука(м)
свои(м) мεти. А бра(т)я тε(ж) моѧ рожоная и ни(х)то з бли(з)ки(х) и крεвны(х)
мои(х) εε с того вытискати, з моцы, вла(д)ности и дε(р)жа(н)я ε(и) вы(и)мо-
вати и никотороε кри(в)ды на то ε(и) дεлати и ничого к тому мεти и мовити
нε маю(т). Нижли εстли бы по животε моε(м) пновε бра(т)я моѧ ро-
жонаѧ во (в)си(х) // имε(н)я(х) ω(т)чи(з)ны(х) нши(х) такъ в овру(ц)- 144 зв.
ки(х), яко и (в) тутошнε(м) Бутѧти(ц)ко(м), котороε я за листо(м) ωтца
своεго и тε(ж) за листо(м) бра(т)и своεε дε(р)жу, дε(л) вεчисты(и) зъ собою
мεти хотεли, тогды, нε вы(и)муючи з моцы и дε(р)жа(н)я ма(л)жо(н)ки моεε,
с ты(х) дву(х) частε(и) в Бутѧтичо(х), которыε я ε(и) застави(л) и в дε(р)-
жа(н)ε ε(и) пода(л), пε(р)вε(и) маю(т) и ви(н)ни будуть тую сто ко(п) гро-
шε(и) лито(в)ски(х) ма(л)жо(н)цε моε(и), кро(м) жа(д)ноε тру(д)ности, εε
всю спо(л)на заплати(ти) и ω(т)дати. То(ж) тыε двε части з ру(к) εε взε(м)ши
и во (в)си(х) имε(н)я(х) поровна(в)ши, справε(д)ливε ро(з)дεлити, и кото-
раѧ ча(ст) в ты(х) имε(н)я(х) нши(х) ω(т)чи(з)ны(х) з вεчного роздε(л)ку
на мεнε при(и)дε(т), тую ча(ст) мою пновε бра(т)я мо(и), скоро выдεли(в)ши
ма(л)жо(н)цε моε(и) пнε(и) Га(н)нε и дεтε(м) мои(м), поступи(ти) и дε(р)жа(н)ε
подати маю(т). А нε ω(т)да(в)ши ма(л)жо(н)цε моε(и) ста ко(п) грошε(и)
εε позычεны(х) и дεлу вεчисто(г)[о] во (в)си(х) имε(н)я(х) справε(д)ливε нε
вчини(в)ши, з ру(к) εε ты(х) дву(х) частε(и) вы(и)мова(ти) и в то сѧ вступо-
вати нε маю(т) и моцы жа(д)ноε мεти нε буду(т). А εсли бы, доро(с)ши лε(т),
дεти мо(и) або бра(т)я моѧ рожонаѧ, и хто-ко(л)вεкъ с крεвны(х) и бли(з)-
ки(х) мои(х), нε ω(т)давши ωноε сумы ста ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х),
которую я в ма(л)жо(н)ки моεε пнεε Га(н)ны позычи(л), и в то(и) сумε двε
части имε(н)я моεго застави(л), нε справуючи ся вε(д)лε сεго запису моεго,
мε(ли) εε с ты(х) дву(х) частε(и) вытискати, з ру(к) εε вы(и)мовати або якую
кри(в)ду и пεрεказу на то(м) ε(и) дεлати, тогды то(т), хто то учини(т) а сε(с)
запи(с) мо(и) наруши(ти) маε(т), и будε(т) повинε(н) заруки заплатити εго
libкролε(в)скоε мл(с)ти двεстε ко(п) грошε(и), а ма(л)жо(н)цε моε(и) другую
двεстε копъ грошε(и). А заплати(в)ши за(р)уки, прε(д)сѧ ма(л)жо(н)ка
моя на ты(х) дву(х) частε(х) мои(х), которыε я ε(и) застави(л) до зупо(л)ноε
заплаты сумы пнзε(и) εε, зостати и во (в)си(х) мε(ст)ца(х) вε(д)лε сεго запису

моєго мо(ц)нє захована быти маε(т)⟨,⟩ И на то дава(м) ма(л)жо(н)цє моε(и) пнε(и) Га(н)нє сε(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю. А при то(м) были и того добрє вѧдомы и(х) мл(ст) па(н) Гнєво(ш) Пε(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и),
145 а па(н) Рома(н) Бо(г)данови(ч) Ставε(ц)ки(и), а па(н) Сεмε(н) // Ивановй(ч) Ши(ш)ша(!), которы(и) за жєда(н)ємъ и про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати свои приложити рачили⟨,⟩ а (д)ля лε(п)шоє твε(р)дости при пєчати моε(и) в того моєго листа руку мою вла(ст)ную по(д)писалъ. Писанъ у Бутѧтичо(х). Лѣта бо(ж) наро(ж)(!) тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о] м(с)ца апрєлѧ, другогона(д)ца(т) дня, Фєдо(р) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука.

59. Продажний запис Тихна Щасновича Яковицького на половину Охновської частини Яковицького маєтку, продану двоюрідним братам Юрію і Яцькові Яковицьким.

Акт від 5 жовтня 1570, № 76, 1.

152 зв. Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), зємѧни(н) повєту Володимε(р)ского, вы(з)наваю и чиню я(в)но самъ на сєбє си(м) мои(м) листо(м) всѣмъ посполитє и ко(ж)дому зосо(б)на, нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому будε(т) по(т)рєба того вєдати, што ѡ(т) нємалого часу мε(л) єсми заштьє бра(т)єю моєю, с пано(м) Ю(р)ємъ а пано(м) Яско(м) Якововичи Якови(ц)кими, ѡ ча(ст) имε(н)я ѡ(х)но(в)скую, въ Яковичε(х) лєжачую. А та(к) я з вєдомо(ст)и и порадою вси(х) приѧтєлε(и) и крε(в)ны(х) мои(х), вєдѧчи то, и(ж) бра(т)я мо(и) па(н) Юрε(и) и па(н) Ясно єсть бли(ж)ши(и) во(д)лє права прирожєного до тоє части ѡ(х)но(в)скоє, прото ѧ далε(и), нє заводєчи сѧ зъ и(х) мл(ст)ю, яко бра(т)єю и крε(в)ными своими, а хотєчи в мислости бра(т)ско(и) з ними мєшкати, по добро(и) воли моε(и), ни(з) якого принужε(н)ѧ [...] и нєволε(н)я половицу тоє части ѡ(х)но(в)скоє во (и)мε(н)ю въ въ ѧкови-
153 чε(х) або яки(м) жє ко(л)вєкъ ѡбычаε(м) набытую нєбо(ж)чика ѡ(т)ца // моєго пна Ща(ст)ного Якови(ц)кого, которую вжє и(х) мл(ст) давно єсть в дε(р)жа(н)ю, то ε(ст) на (и)мѧ люди(и) Ѡмε(л)яна Скоблєѧ и (з) дε(т)ми, А(н)дрєя Ѡмε(л)яновича, Павлюковую вдову зъ и(х) дε(т)ми, пото(м)ки и бли(з)кими и(х), зо всими кгру(н)ты, зємлѧми, зъ сєножа(т)ми, зъ зарослѧми, з водами и зо (в)си(м) на (в)сε, яко сѧ половица тоє части Ѡ(х)но(в)скоє сама в собє, въ граница(х), во ѡбыходε(х) и во (в)сε(х) пожи(т)ко(х) и доходε(х) свои(х) маε(т), и с чи(м) и(х) мл(ст) пновє бра(т)ѧ мо(и) тєпε(р) дε(р)жа(т), прода(л) єсми и симъ листомъ мои(м) продаю на вєчно(ст) пєрε(д) мєнованы(м) бра(т)и моε(и) па(н)у Ю(р)ю и пану Яску Якови(ц)кимъ на пєвную суму, то ε(ст) за два(д)ца(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х), личачи по дєсєти пнзε(и) бєлы(х) у грошъ. И то вжє и(х) мл(ст) пано(м) бра(т)и моε(и) вѣчными а нєпору(ч)ными часы пуска(м) и продаю вε(д)лє постановε(н)я и уставы и у(х)валы со(и)му Бєрєстε(и)ского, которы(м) дано во(л)ность вси(м) стано(м) шлѧхε(т)ски(м) имε(н)ями своими шафовати, продавати и даровати всє здо(и)момъ и по частε(х), яко хто похочε(т). Маю(т) бра(т)я мо(и) па(н) Юрε(и) а па(н) Яско Якови(ц)киє сами, жоны дєти и пото(м)ки будучиє, сча(д)ки, и всѣ бли(з)киє, крε(в)ныє и(х) мл(ст) половицю ѡноє части ѡ(х)но(в)скоє въ Яковичε(х) з лю(д)ми, навε(р)ху имєны, ѡтчизными и зо (в)сими дε(т)ми, пото(м)ками, бли(з)кими, крε(в)ными ихъ и зо (в)сими кгру(н)ты

землеными, пашнѧми и непашными, зъ сеножа(т)ми, зъ зарослами, з водами и зо (в)си(м) на (в)се, яко сѧ половица ωное части Ѡ(х)но(в)ское сама в собе и (в) граница(х) и въ во ωбыходе(х) в пожи(т)ко(х) и (в) доходе(х) свои(х) мает и с чи(м) тепе(р) и(х) мл(ст) де(р)жать де(р)жати(!) и (в)живати вечными и непору(ч)ными часы во(л)ни будучи, то зо (в)сими пото(м)ками своими яко свою вла(ст)ную вечистую куплю кому хотечи ω(т)дати, даровати, заменѧти, записати и ты(м) неначе ω(д)но яко вла(ст)но(ст)ю своею по(д)лугъ воли своее шафовати. А я вже то(и) половици части Ѡ(х)но(в)ское, и(х) мл(с)ти ω(т) мене на вечно(ст) проданое, ничого не[...]жону, дѣте(и), пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), кревны(х) свои(х) не зоставуючи[...] // и навѣки 153 зв.
непорушно. Я самъ, жона, дети, пото(м)ки, бли(з)кие и кре(в)ны(и) его вступовати и до того вже никоторого дѣла мети не маемъ и яко ж-емъ вечными часы по(д) закладо(м) на пно(в) бра(т)ю мою пна Ю(х)на и пна Яска Якови(ц)ки(х) стама копами гроше(и). Котораѧ [сума] хотѧ и(х) мл(с)ти заплачона буде(т), пре(д)сѧ се(с) запи(с) и продажа моя во (в)се(м) при моцы в каждого права захована и де(р)жана быти мае(т) ве(ч)не к тому. Если бы сѧ пото(м) у мене або у когоко(л)векъ якие листы на тую ча(ст) Ѡ(х)но(в)скую показати мели, тогды вжо я тые всѣ листы уморѧю и касую и вниве(ч) и(х) ωборочаю, яко (ж) у жа(д)ного права никоторое моцы мети а ни при(и)мованы ω(т) всѧкого врѧду быти не маю(т). А на(д)то маю и буду повине(н) на пе(р)ши(х) роко(х) земъски(х) в року божо(м) тисѧча пѧ(т)сотъ семъдесѧтого ω свѧте римъско(м) свѧто(м) Михале бли(з)ко пришло(м) пере(д) судо(м) земъски(м) се(с) запи(с) и продажу мою вынѧти и перенести и дати записати. А где бы(х) того на пе(р)ши(х) роко(х) земъски(х) не вчини(л), тогды вине(н) буду и(х) мл(с)ти бра(т)и мое(и) пну Ю(р)ю и па(н)у Яску Якови(ц)ки(м) закла(д) заплатити сто ко(п) гроше(и). А заплати(в)ши и и(х) мл(сти) то(т) закла(д), пре(д)сѧ за(в)жды за припо(з)ва(н)емъ и(х) мл(с)ти до суду зе(м)ского на пе(р)шо(м) року, яко на завито(м), на ты(х) же пе(р)ши(х) або на други(х) роко(х) земъски(х), на которы(х) и(х) мл(с)ти того ω(т) мене потребовати буду(т), маю и повине(н) буду се(с) запи(с) и продажу мою, пере(д) судо(м) земъски(м) ωчевисто ставши, вызнати и до кни(г) земъски(х) принести, дале(и) того не ω(т)кладаючи жа(д)ными причинами, такъ правными, яко и неправными, вымо(в)лѧтися не маю. И на то есми и(х) мл(с)ти бра(т)и мое(и) пну Ю(х)ну и пану Яску Яковочо(м) Якови(ц)ки(м) да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и с по(д)пи(с)ю руки моее вла(ст)ное, а при то(м) были и того добре свядоми и за про(з)бою моею печати сво(и) приложити рачили люди добрые за(ц)ные его мл(ст)ть па(н) Петръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) Василе(и) Мирови(ц)ки(и), па(н) Ти(х)но Ѡра(н)ски(и), возны(и) повету Володиме(р)ского. Писа(н)⟨,⟩ у Володимери в року божого нароже(н)я тисеча // пѧ(т)сотъ семъдесѧтого, мца июнѧ, пѧ- 154
того дня. Ти(х)но Ща(ст)новичъ Якови(ц)ки(и), вла(ст)наѧ рука.

60. Продажний запис Тихна Щастновича Яковицького на маєток, проданий його дядькові Гаврилові Івановичу Яковицькому.

Акт від 13 жовтня 1570, № 82, 1.
Випис з книг гродських від 13 червня 1570.

167 Я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) [1] Якови(ц)ки(и), земени(н) повєту Володи-
мє(р)ско(г)[о], вы(з)нава(м) самъ на сєбє си(м) мои(м) листомъ вси(м) ни-
нєшни(м) и на пото(м) будучимъ, кому бы того была потрєба вѣдати [2] або,
чтучи є(г)[о], слышати, што (ж) котораѧ ча(с)т имѣнья, то є(с)т въ Якови-
чо(х) [3] люди, полѧ и сєножати нєбо(ж)чика пна Ю(х)на Ивановича Яко-
ви(ц)кого, заведена была нєбо(ж)чику ѡ(т)цю [4] моєму пну Ща(ст)ному
167 зв. Якови(ц)кому [5] и у менє была по ѡ(т)ци моє(м) зостала и чєрє(з) [...] [6] // в
мєнє въ споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю была. Котораѧ ча(ст) пра-
во(м) прирожоны(м) ни на ко(г)[о] иного вєчно(ст)ю пр(и)ти нє мо(г)ла,
то(л)ко на пна Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, брата ро(д)но(г)[о] нє-
бо(ж)чика пна Ю(х)нова⟨.⟩ А та(к) ѧ тую ча(ст) имє(н)ѧ [7], котораѧ [8] на пна
Га(в)рила приходила з вынала(з)ку при ѧтє(л)ского, которы(и) [9] то(г)[о]
дознали и застановили напє(р)вє(и) люди и мєновитє Нєстєрєвую зъ сы-
но(м) Тишко(м), Ха(р)ка з жоною, з дє(т)ми, то є(ст) Татариновичи, Стасѧ
з жоною, з дѣ(т)ми, та(к) тє(ж) полѧ и сєножати та(к) дво(р)ны(и), яко и
сє(л)ски(и), ты(х) [10] людє(и) помєнєны(х), та(к) жє з гаи, запусты, ставы,
ставищи, (мл)ыны, млынищами [11], з новинами и чє(р)тѧжами [12], с приро(б)-
ками, платы, доходы, с чи(н)шами, роботами, зо всѧкими [13] пови(н)ностяѧ-
ми, з ловы ры(б)ными и (з)вери(н)ними и зо вси(м) на всє, /што-ко(л)вєкъ
к то(и) части ю(х)но(в)ско(и) [14] налєжи(т) и налєжати будє(т), нє во(д)лє
ста(т)уту старого, жєбы трєтюю ча(ст) на вєчно(ст), а двє части заставою,
алє во(д)лє ста(т)уту нового и уфалы со(и)му Бєрєстє(и)ского всю [15] тую
ча(ст) ѡбє(л), ничо(г)[о] собє в то(м) нє вы(и)муючи ани зоставуючи, спу-
стил-о(м) єго мл(с)ти пну дѧ(д)ку своєму пну Га(в)рилу Иванови(ч)у Яко-
ви(ц)кому, по(д)су(д)ку зє(м)скому повєту Володимє(р)ско(г)[о], та(к)
тє(ж) панє(и) ма(л)жо(н)цє и пото(м)ко(м) єго за пє(в)ную суму за (д)ва(д)-
ца(т) ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)скоє [16], яко (ж) заразомъ взѧ(в)-
ши єсми въ ихъ мл(сти) тую суму пнзє(и) два(д)ца(т) копъ грошє(и) ли(тв)-
ски(х), тую всю ча(ст) на и(х) мл(ст) прислухаючую ю(х)но(в)скую, яко
вла(ст)но(ст) [17] ѡ(т)чи(з)ны пна дѧ(д)ка моє(г)[о], зара(з) до моцы и вла(д)-
но(сти) дє(р)жа(н)ѧ, (в)жива(н)я и(х) мл(с)ти зо вси(м) [18], яко сѧ [19] вышє(и)
в сє(м) ли(с)тє моє(м) помєнило, ступи(л) и вє(ч)но(ст)ю пода(л). Волє(н)
па(н) дѧ(д)ко мо(и), па(н) Гаврило Якови(ц)кии, та(к) тежъ пни ма(л)жо(н)-
168 ка єго мл(с)ти пни Марина Васи(л)євна // Я (н)чи(н)ского и пото(м)ки и(х)
мл(с)ти тую всю ча(ст) помєнєную ю(х)но(в)скую [...] полѧ и сєножати на
сєбє дє(р)жати, вживати и яко [20] хотєчи [...] пожи(т)ку своєму привлаща-
(ти), ро(з)ширѧти, ѡ(т)дати, прода(ти), дарова(ти) и замєнити, записати
яко вло(ст)но(ст) свою ѡ(т)чи(з)ную. А ѧ вжо са(м), та(к) тє(ж) пото(м)ки
мо(и), которы(и) [21] єсли бы мнє па(н) бо(г) да(л), и ни(х)то з бли(з)ки(х)
кревны(х) мои(х) нє має(м) сѧ вжо в тую ча(ст) ничи(м) вступовати, жа(д)-
ноє тру(д)ности и пєрєказы и прєнагаба(н)ѧ [22] та(к) и(х) мл(с)ти самы(м)ъ
и пото(м)ко(м) и(х) и ты(м) по(д)даны(м) и(х) мл(с)ти чинити нє має(м). И

хотя бы яки(и) [23] записы на тую ча(ст) стороны моєє або в ко(г)[о] ино(г)[о] показа(ти) мє(ли), таковыє записы в ко(ж)дого права при(и)мованы бы(ти) и жа(д)ноє моцы мѣти нє буду(т) и нє маю(т) вєчными и нєпорушными часы. Яко (ж) утвє(р)жаючи я пану дѧ(д)ку [24] своєму ты(м) лєпи(и) тоє постановлє(н)є, ωпущє(н)є части тоє и сє(с) запи(с) мо(и), маю и(х) мл(с)ти часу роко(в) судовъ [25] зє(м)ски(х) до кни(г) пєрє(д) судо(м) зємъски(м), та(к) тє(ж) впєрє(д) до кни(г) врѧдовы(х) кгро(д)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) вы(з)на(л) [26] и да(л) [27] записа(т). На то єсми пну дѧ(д)ку [28] своєму пану Га(в)рилу Якови(ц)кому, по(д)су(д)ку зє(м)скому, ма(л)жо(н)цє и пото(м)комъ єго мл(с)ти да(л) сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) лист по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) [29] вла(ст)ноє руки своєє⟨.⟩ При то(м) были и того добрє свєдоми и пєчати сво(и) за про(з)бою моєю к сєму листу приложили и(х) мл па(н) Миха(и)ло Иваночи(ч) Роса(л)ски(и) а пан Василє(и) Ва(н)кєвичъ Мирови(ц)ки(и), пновє Ѡ(х)но(в)скиє [30]— Вє(р)бъски(и). Писа(н) Воло(ди)мєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца июнѧ, ωсмо(г)[о] днѧ. Я, Тихно Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и), вла(ст)наѧ [рука].

У гродській книзі № 966: [1] Сшасновичъ; [2] вєдати; [3] Яковича(х); [4] о(т)цю; [5] Яковицкому; [6] ки(л)ка лѣть; [7] имѣ(н)ѧ; [8] которая; [9] которы(є); [10] тыхъ; [11] млинищами; [12] чє(р)тєжами; [13] всѧкими; [14] Ю(х)но(в)ско(и); [15] усю; [16] ли(тв)скоє; [17] вло(ст)ио(ст); [18] всѣмъ; [19] сє; [20] яко; [21] которы(х); [22] прєнагабанъя; [23] якиє; [24] дє(д)ку; [25] судовы(х); [26] вы(з)на(т); [27] да(т); [29] дя(д)ку; [29] по(д)писъю; [30] Вохно(в)скиє.

61. Уступний запис на маєток, даний Василем Радовицьким панові Станіславу Граєвському в нагороду за вірну службу.

Акт від 14 жовтня 1570, № 85, 1

Я, Василє(и) Васи(л)євичъ Радови(ц)ки(и), зємєнинъ повєту Воло- 173 зв.
димєръско(г)[о], вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому того будєт по(т)рєба вєдати або, чтучи єго, слышати, и(ж) до(з)навши я в нємалы(х) по(т)рєба(х) и долєглостѧ(х) свои(х) вєликую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ω(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского, дворєнина єго к(р) мл(с)ти, приходило з нємалы(м) коштомъ и накладо(м) єго мл(сти), ижє(м)[...] дєтє(х) свои(х) и крєвны(х), приятєлє(и) таковоє в чи(н)ности нє до(з)на(л), // ино нагорожаючи я такую ласку и в чи(н)но(ст) єго мл(с)ти, про- 174
дал-о(м) за пє(в)ную суму пнзє(и) за тисѧчу ко(п) грошє(и) ча(ст) свою имє(н)я моєго, в Радовича(х) лєжачоє, в повєтє Володимє(р)скомъ, што право(м) прирожєнымъ на мєнє прислухає(т) со всими спа(д)ки и всєю вла(ст)но(ст)ю та(к) до(л)[...] роко, яко ся тоє имє(н)є в собє має(т) во(л)ноє и никому нє пє(н)ноє въ граница(х) сусєдо(в) ωбапо(л)ны(х), то є(ст) ω(т) имєнє(и) кнзє(и) Пори(ц)ки(х) Порыцка а ω(т) Лѧхова и Шєнютина, з одноє стороны, ω(т) Дворищъ и Жасковичъ, з другоє стороны, в граница(х) и в обыє(з)дє(х) пєвны(х), яко сѧ здавна тоє имє(н)є в собє маєтъ, вєчно и навєки ωбє(л) нєпорушно пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(с)ти спустил-ємъ, яко (ж) заразомъ вєдлє змовы и постановє(н)я ншого спо(л)ного взѧл-ємъ въ єго мл(с)ти пна Станислава Кграєвъского зупо(л)ную заплату и суму пнзє(и) всю по(д) нє(и) єсми вла(ст)нє и в руки сво(и)

взѧ(л), котороє заплаты⟨.⟩ я єго мл(сти) пна Кграє(в)ского и пото(м)ко(в) єго мл(с)ти квитую вєчными часы и того права прирожоного с того имє(н)я и ча(с)ти своє(и) в Радовича(х) и спа(д)ко(в) и зо вси(х) вла(ст)ностє(и), што бы сє на пото(м) ѡказало и припало, уступую. И на пна Кграє(в)ского и на пото(м)ки єго мл(с)ти вєчными часы вливаю. Во(л)но будє єго мл(сти) па(н)у Кграє(в)скому ты(м) имє(н)ємъ, продажою моєю, и спа(д)ки яко вжо вла(ст)ны(и) ѡ(т)чи(ч) и дєди(ч) имє(н)я того запрода(т), вєчнє замєни(т), дарова(т) и ку своєму лєпьшому ѡбє(р)нуть, яко сѧ єго м(л) и пото(м)комъ налєпє(и) подобати будє(т). А я то яко са(м) ѡ(т) сєбє, та(к) и ѡ(т) бра(т)и своєє, бли(з)ки(х) и крєвны(х) ѡ(т)писую и ѡ(т)далѧю вєчными часы. Має(т) єго мл(с)ть па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками своими або кому бы то право спусти(ти) нє хочє(т) того имє(н)я вживати зо (в)сими пожи(т)ками яко с по(д)даными тѧглыми и по(д)сусє(д)ками и(з) и(х) платы и чи(н)шами, доходы и пови(н)ностѧми, с по(л)ми и (з) сєножа(т)ми, добровами, запустами, га(и)ми, га(и)ми (!), з лєсы[...] и (з) хорощами, проро(б)ками, ставы и млинами, лу(щ)ками[...] во(д)ками и зо (в)симъ кгру(н)томъ, яко сѧ тая ча(ст)[...]
174 зв. // И што на потомъ припадє(т), в собє має(т) та(к), и(ж) мєнованє нємєнованому а нємєнованє мєнованому ничого шкодити не має(т). А я заразо(м) того имєнья єго мл(сти) поступую, вєчно даю и тую продажу а вєчноє постановє(н)є моє на врѧдє єго к(р) мл(с)ти записати и ѡповєдати ѡчєвисто маю на дє(н) свѧта ри(м)ского свєтого Яна в року тєпєрє(ш)нє(м) сємъдєсато(м), м(с)ца июнѧ, два(д)ца(т) чєтвє(р)то(г)[о] дня в Лу(ц)ку або яко нары(х)лє(и) бы(ти) можєть... А єго мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) и пото(м)ковє єго мл(с)ти ви(н)ни будут то(т) запи(с) пєрєвєсти до кни(г) судовы(х) зє(м)ски(х) повєту Володимє(р)ского, хотѧ и бє(з) мєнє. А то будє(т) та(к) важно, яко бы(х) ѧ самъ вы(з)нати по(в)торє мє(л). А є(ст)ли бы была то(г)[о] по(т)рєба, тогды я ѡбєцую па(н)у Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти), буду винєнъ самъ єхати на пє(р)выє зємъски(и) роки и тую продажу свою вєчную до кни(г) зємъски(х) вы(з)нати и записати. А є(ст)ли бы(х) ѧ с пото(м)ками або на пото(м) хто з бли(з)ки(х) мои(х) тоє вєчноє по(с)тановє(н)є моє взрушити мєли або жє бы(х) ся в чомъ тому записови нєдосы(т) стало во (в)си(х) а(р)тыкулє(х), яко вышє(и) ѡписаноє, то є(ст) то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с того постановє(н)я моєго с пото(м)ками и (б)ли(з)кими своими выступити и того нарушити мє(л), на врѧ(д) єго к(р) мл(сти) Володимє(р)ки(и) зємъски(и) чотыриста ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), а па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(с)ти другую чотириста ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) буду повинє(н). И по заплачє(н)ю заруки то(г)ды ка(ж)ды(и) су(д) и ка(ж)дыи врѧ(д) має(т) то(т) запи(с) мо(и) при моцы зоставити вєчными часы. А є(ст)ли бы(х) ся я с пото(м)ками своими бли(з)кими єго мл(сти) пна Кграє(в)ского и пото(м)ковъ єго мл(сти) ѡ якую (ж) ко(л)вєкъ рєчъ тоє вла(ст)ноє єго мл(ст), што-(м) вєчнє а ѡбє(я) прода(л), позывати мє(л), то(г)ды нє будє(т) повинє(н) єго мл(ст) ни с пото(м)ками своими ѡ(т)казыва(ти), а(ж) пє(р)вє(и) другиє заруки заплати(ти) маю, то є(ст) врѧду зє(м)скому Воло(ди)мє(р)скому пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), а єго мл(сти) па(н)у Станисла(в) Кграє(в)скому[...] єго другую пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). А по заплачє(н)ю зару(к)[...] мо(и) має(т) бы(ти) захова(н) мо(ц)но в ко(ж)дого права, а которы(и) при(з)ви(л)я
175 // твє(р)дости листы на тоє имє(н)є Радовичи у брата моєго рожоно-

го пна Ти(х)на Радови(ц)кого в захова(н)ю су(т). То(г)ды до ка(ж)до(и) справы и по(т)рєбы єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому с потомъками єго мл(сти) маю(т) та(к) власнє служити, яко вла(ст)иому ѡ(т)чичу имє(н)я того Радови(ч), и коли... па(н) Кграє(в)ск(и) похочє(т) вєдомости ты(х) привилє(въ) и листо(в) ѡ(т) брата моєго мєти, то(г)ды во(л)но будє(т) єго мл(с)ти ты(м) право(м) прирожєны(м), што ѧ єго мл(сти) спусти(л), доходити, яко сѧ єго мл(с)ти налєпє(и) подобати и мочи будє(т). Коли (ж) вжо нє мнє, алє єго мл(сти) па(н)у Кграє(в)скому стала вся справа вєчными часы служити будє(т), а я с того нє (з) жа(д)ного примушє(н)я, алє намысли(в)шися на то добрє, с того ся вырєкаю и зо всєго права своєго уступую вєчнє и навєки. И на то(м) да(л) єго мл(сти) па(н)у Станиславу Кграє(в)скому сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми и(х) мл(ст) па(н) Я(н) Ру(д)кгєръ, а кнѧ(з) Дми(т)рє(и) Козика, а панъ Фронтцъ Крушъ а па(н) Во(и)на Линє(в)ски(и). И за ѡчєвистою про(з)бою моєю и(х) мл(ст) пєтачи сво(и) до сєго листа моєго приложити рачили. Писа(н) в Лу(ц)ку⟨.⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца июнѧ, ѡсмо(г)[о]на(д)ца(т) дня.

62. Приятельська угода між Курпським і Матієвськими щодо мирного володіння землями і маєтками, без чвар і кривд.

Акт від 11 січня 1571, № 104, 3.

Сталасѧ вгода прє(з) вєлмо(ж)ного пана Пєтра зє Зборова, воєводы 93
сє(н)доми(р)ского, и и(х) мл(с)ти пана Богуша, по(д)коморого любє(л)ского, Миколая Мацєє(в)ского, старосты списского сына зє Зборова, старосты ѡдєлано(в)ского, Миха(и)ла Гарабу(р)ду, писара єго к(р) м(л) лито(в)ского, старосту(!) свислоцкого, и Гаврила Бокєя, су(д)и луцкого, мєжи и(х) мл(с)тами пны кнѧзами А(н)дрєємъ Миха(и)ловичо(м) Ку(р)пъскимъ, зъ ѡ(д)ноє стороны, а Станиславо(м) и Каспоромъ Матєє(в)скими, з другоє стороны. А то ѡколо ро(з)ницъ, кривдъ и шко(д), которыє мєжи прєрєчеными паны были ѡ(т) имєнєи кнзѧ єго мл(с)ти Ковє(л)ского а и(х) мл(с)ти пано(в) Матєє(в)скихъ ѡ(т) Матєєва. А такъ прєрєчоныє и(х) мл(ст) панове є(д)начи хотѧчи тыє ро(з)ницы и права мєжи сторонами въспокоити, то(г)ды такую
приятє(л)скую вгоду за прия(з)ливы(м) нала(з)комъ мєжи и(х) // листами 93 зв.
вчинили, и(ж) кнзь єго мл(ст) Ку(р)пъскии має(т) вживати кгру(н)товъ и имєнєєи ты(х), которыє в сусє(д)ствє с паны Матєє(в)скими дє(р)жить и ѡ которы(х) такъ тыє ро(з)ницы были. Має(т) и(х) вживати спокоинє, бє(з)пєчнє ты(м) способомъ⟨,⟩ яко пєрє(д) ты(м) єго прє(д)ковє, старостовє, дє(р)жавцы ты(х) имєнєи, и па(н) Та(р)ло дє(р)жали, яко са(м) кнѧ(з) єго мл(ст) по(л)тора лєта пє(р)вєи вжива(л) споко(и)нє, яко дотуль, а(ж)бы комисары з рамєнѧ єго к(р)⟨,⟩ м(л)⟨,⟩ вывєданыє коиєцъ то(т) та(к) кгру(н)товны(м) ро(з)ницамъ вчинили. А што сѧ дотычє(т) шко(д), кнзю єго мл(с)ти ѡ(т) пано(в) Матєє(в)ски(х) починєны(х), за тыє вси шкоды зналѧ(з)ку приятє(л)ского маю(т) панове Матєє(в)скиє дати кнзю єго мл(с)ти тисѧчу и пя(т)сотъ золоты(х) монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє на бли(з)ко пришлоє свѧто трєхъ кролєи и комѧгу тє(ж) добрую новую має(т) дати кнзю єго мл(с)ти. А што бы спо(л)ныє приятєли, выєха(в)ши, въ бчола(х) шко(д)

узнали, то тє(ж) маю(т) нагородити⟨,⟩ и по(д)даныє кнзѧ єго мл(с)ти, єстли бы которые, втєкши ѡ(т) кнзѧ єго мл(с)ти, по(д) ними были, маю(т) и(х) вє(р)нути кнзю єго мл(с)ти. Што кгды выпє(л)ня(т) має(т) кнѧ(з) єго мл(ст) с паны Матєє(в)скими квитова(т) зо вси(х) по(з)вовъ и прєзыско(в) и зо всєго права выпустити с по(з)вовъ, маю(т) вси правнє поступки мєжи собою, маю(т) з обу(д)ву сторо(н) вморити на вє(ч)ныє часы, а вжє зго(д)ливє и приятє(л)ски(и) мєжи собою жити. А єстли бы на то(т) ча(с) помєнєныє пановє Матєє(в)скиє тоє заплаты кнзю Ку(р)пъскому нє вчинили, тогды кнѧ(з) Ку(р)пъскии має(т) во (и)мє(н)є пановъ Матєє(в)скихъ, в котороє будє(т) хотє(л) увѧзатисѧ, во вси(х) ты(х) пєнєзѧ(х), в тисѧчи и в пєтисо(т) золоты(х), и што бы пришло за комѧгу плати(ти), и має(т) то дє(р)жати до зупо(л)ноє заплаты тоє сумы. А пановє Матєє(в)скиє того увѧза(н)я боронити и спрєти(в)нєнья в то(м) жа(д)ного чинити нє маю(т) по(д) закладо(м) на єго к(р)⟨,⟩ м(л), трє(х) тисѧчє(и) золоты(х), а на кнзѧ єго мл(ст) двє тисѧчи золоты(х). А и(ж) єго мл(с)ти пана Каспора Матєє(в)ского нє ма(ш), єго
94 мл(с)ти па(н) Станисла(в) має(т) сѧ за нєго записа(т) записы мо(ц) // ными, жє всє то постановє(н)є дє(р)жати будє(т). А тыє прєрєчєные рєчи во(д)лє тоє вгоды рєкли собє з обу сторо(н) по(ч)тивыми словы не ѡ(т)мє(н)нє дє(р)жати, такъ и(ж) за єго мл(ст) пана Матєє(в)ского ту прирєкли єго мл(ст) па(н) воєвода сє(н)доми(р)скии, єго мл(ст) па(н) по(д)коморы(и) любє(л)ски(и)⟨,⟩ єго мл(ст) па(н) староста списки(и)⟨,⟩ єго мл(с)ть па(н) староста адолѧно(в)скии⟨,⟩ а за кнѧзѧ єго мл(ст) Ку(р)пъского єго м(л) па(н) писа(р) староста свислоцкии и єго мл(ст) па(н) судья луцки(и) вышєимєнованыє. А на ты(х) рєча(х) лєпшую пєвно(ст) всєму на тои и(н)тє(р)цєзє пєчати свои приложили и руками вла(ст)ными сѧ по(д)писали у Ва(р)шавє два(д)цатого днѧ, чє(р)вца, року тисѧ(ч)ного пя(т)сотъного сємъдєсѧтого.

63. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького на частину маєтку — проданого панові Граєвському.

Акт від 14 січня 1570, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

196, 196 зв. Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радѡвицки(и), зємєни(н) повєту [1] Володимє(р)ского, вы(з)наваю си(м) мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому будє(т) того по(т)рєба вєдати або, чтучи є(г)[о], слыша(ти), и(ж), дознавши я в нємалы(х) потрєба(х) и долєглостя(х) свои(х) вєликую ху(т) и ласкавы(и) ратуно(к) ѡ(т) єго мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско(г)[о], дворанина короля єго мл(с)ти, што приходило нємалымъ кошто(м) и накладо(м) єго мл(с)ти, иж-ємъ по братє(х) свои(х) и крє(в)ны(х) приѧтєлє(и) таковоє вчи(н)ности [2] нє дозна(л), ино, нагорожаючи я таковую ласкавую учи(н)но(ст) єго мл(с)ти, продал-є(м) за пє(в)ную суму пнзє(и), за тисѧчу ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) в ка(ж)ды(и) гро(ш) по дєсє(ти) пнзє(и) бєлы(х) личачи, ча(ст) свою имє(н)я моєго, в Радовича(х) лєжачоє, в повѣтє Володимє(р)ско(м), што правомъ прирожє[ны]мъ на мєнє прислухає(т) зо всими спа(д)ки и всєю вла(ст)но(ст)ю такъ до(л)го и широко, я(к) [3] сѧ тоє имє(н)є в собє має(т), во(л)ноє и никому нє пє(н)ноє в граница(х) сусєдо(в) [4] ѡбапо(л)ны(х), то є(ст) ѡ(т) имєнє(и) кнзє(и) Поры(ц)ки(х) Поры(ц)ка а ѡ(т) Ляхова и Щєню-

тина з одноε стороны въ граница(х) и в о(б)εздε(х) пεвны(х), якъ сѧ здавна
тоε имε(н)ε в собε маεть вεчно навεки ωбε(л) нεпорушно па(н)у Станисла(в)у
Кграε(в)скому и пото(м)комъ εго мл(сти) спустил-ε(м), яко(ж) заразо(м),
вε(д)лε змовы и постановε(н)ѧ ншо(г)[о] спо(л)ного, взѧл—о(м) въ εго мл(сти)
пана Станислава Кграε(в)ского зупо(л)ную заплату и суму пнзε(и) всю подъ-
нεслъ εсми вла(с)нε [5] и в руки сво(и) взѧ(л), с котороε заплаты я, Ти(х)но
Васи(л)εви(ч) Радови(ц)ки(и), εго мл(ст) пна Кграε(в)ского и пото(м)ковъ
εго мл(сти) квитую вεчными часы и то(г)[о] права прирожоного с того имε-
(н)я и части сво(и) в Радовича(х) и спа(д)ковъ и зо вси(х) вла(ст)ностε(и),
што бы ся на пото(м) ωказало и (п)рипало, уступую, а на пна Кграε(в)ского
и на пото(м)ки εго мл(сти) вεчными часы вливаю. Во(л)но будε(т) εго мл(с)ти
пну Кграεвъскому ты(м) имε(н)ε(м) и прадажою [6] (!) моεю и спа(д)ка[...]
вжо [7] вла(ст)ны(и) ω(т)чи(ч) и дεди(ч) имε(н)я то(г)[о] запро[...] [8] вεчнε
замεни(т), дарова(т) и ку своεму лε(п)шому ωбε(р)ну(т), яко сѧ εго мл(с)ти
и пото(м)комъ налεпε(и) подобати будε(т)⟨.⟩ // А я то ясно са(м) ω(т) сεбε 197
и ω(т) бра(т)и своεε, бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х), ω(т)писую и ω(т)даляю вεчны-
ми часы. Моцε(н) εго мл(ст) па(н) Кграε(в)ски(и) с потомки [9] своими або
кому то право спусти(т) похочε(т), то(г)[о] имε(н)ѧ вживати зо всими по-
жи(т)ками яко с по(д)даными тѧглыми и по(д)сусεдки и и(х) платы и цы(н)-
шами, доходы и пови(н)ностѧми, с по(л)ми, нивами и с пашнεю, которая
на ты(х) поля(х) и нива(х) посεяна [10] εсть⟨,⟩ и (з) сεножа(т)ми, з дубровами,
запустами, з бо(р)тною зεмлεю, га(и)ми, з лεсы, боры и (з) хорощами, про-
ро(б)ками, ставы, млинами, лу(ж)ками, ωзε(р)цами, во(д)ками и зо вси(м)
кгру(н)то(м), якъ сѧ таѧ ча(ст) имε(н)я [11] моεго в Радовича(х), што на по-
то(м) припадε(т), в собε маε(т) та(к), и(ж) мεнованоε нεмεнованому, а нε-
мεнованоε мεнованому ничого шкодити нε маεть. А я заразо(м) того имε(н)я
εго мл(сти) поступую и вεчнε даю и тую продажу а вεчноε постановε(н)ε
моε на (в)ряд εго королε(в)скоε [12] мл(с)ти записа(ти) и ωповεдати ωчεвисто
маю на дε(н) свѧта свεтого И(л)и в року тεпεрεшнε(м) сεмъдεсѧтомъ, м(с)ца
июлѧ, два(д)цатого дня⟨.⟩ Або яко нары(х)лε(и) бы(ти) можεть, в Лу(ц)ку
на врѧдε кгро(д)ско(м) вы(з)нати маю а εго мл(ст) па(н) Кграε(в)ски(и) и
пото(м)ковε εго мл(сти) во(л)ны буду(т) то(т) запи(с) пεрεнεсти до кни(г)
судовы(х) зεмски(х) повεту [1] Воло(ди)мε(р)ско(г)[о] хотя бε(з) мεнε. А то
будε(т) такъ ва(ж)но, яко бы(х) я са(м) вы(з)нати по(в)торε мε(л)⟨.⟩ А ε(ст)ли
бы была того по(т)рεба⟨.⟩ тогды ωбεцую пану Станиславу Кграε(в)скому
и пото(м)комъ εго мл(с)ти буду винε(н) самъ εхати на пε(р)вы(и) зεмскиε
роки и тую прода(ж)[13] свою вε(ч)ную до кни(г) зεмски(х) [14] вы(з)навати и
записа(ти)⟨.⟩ А ε(ст)ли бы(х)*ѧ с пото(м)ки або на пото(м) хто з бли(з)ки(х)
мои(х) тоε вε(ч)ноε постановε(н)ε моε възруша(ти) мεли, або жε бы(х) ся
в чомъ тому записови нεдосы(т) стало, во (в)си(х) [15] а(р)тыкулε(х), яко
вышε(и) ωписано стон(т), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы(х) с то(г)[о]
постановε(н)я моεго с пото(м)ками и бли(з)кими своими // выступити и того 197 зв.
наруши(ти) мε(л), на врѧ(д) εго кролε(в)скоε мл(с)ти Володимε(р)ски(и)
зεмъски(и) чотыриста копъ грошε(и) [16], а па(н)у Станиславу Кграε(в)скому
и потомъкомъ εго мл(с)ти другую чтыриста ко́(п) грошε(и) лито(в)ски(х)
заплати(ти) буду повинε(н), и по заплачε(н)ю заруки тогды ко(ж)ды(и) [17]
су(д) и ка(ж)ды(и) врѧ(д) маε(т) запи(с) мо(и) при моцы зоставити вεчными
часы. А ε(ст)ли бы(х) сѧ [18] я с пото(м)ками своими и бли(з)кими εго мл(ст)

пна Кграє(в)ского и пото(м)ко(в) єго мл(с)ти ѡ якую (ж) ко(л)вєкъ рєчь тоє вла(ст)ноє єго мл(сти), што-(м) вєчнє а ѡбє(л) прода(л), по(з)вати мє(л)⟨,⟩ тогды нє будє(т) повинє(н) єго мл(ст) ни с пото(м)ками [19] ѡ(т)казывати, а(ж) пє(р)вє(и) другиє заруки заплатимо, то є(ст) врѧду зємскому [20] Володимє(р)скому пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), а єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго другую пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х). А по заплачє(н)ю зарукъ то(т) запи(с) мо(и) має(т) быти захова(н) мо(ц)но в ка(ж)до(г)[о] права. А которыє приви(л)я, твє(р)дости, листы на тоє имє(н)є [21] Радовичи я в сєбє маю и на то(т) жє ча(с) и(х) на врѧдє Лу(ц)комъ кгро(д)ско(м) [22] при ѡно(м) [23] жє вы(з)на(н)ю моємъ єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому подати и(х) маю⟨,⟩ а є(ст)ли бы(х) я на то(т) ча(с) подати и(х) нє хотє(л)⟨,⟩ тогды я маю заруки заплати(ти), якъ вышє(и) ѡписано [24] єсть⟨,⟩ а заплативши тыє заруки, прє(д)ся па(н) Кграє(в)ски(и) тую продажу мою вєчными часы дє(р)жати маєть. А што сѧ дотычє(т) ѡ вєно ма(л)жо(н)ки моєє пани Катєрины Сла(в)скоє Радови(ц)коє, што (ж) я єє напєрє(д) прода(ж)и моєє вєчистоє ѡправи(л) и записа(л)⟨,⟩ тогды ку то(и) ѡ(п)равє и запису моєму на то(и) справє вєчноє [25] продажи моє(и) [26] ничого мєти нє має(т) вєчными часы. А ма(л)жо(н)ку мою панюю Катєрину Радови(ц)кую маю и буду повинє(н) привєсти, жє ѡнана то(т) запи(с) доброво(л)ны(и) мо(и) при(з)воли(ти) маєть и то(г)[о] вєна [27] своєго уступи(ти) маєть вєчными часы єго мл(с)ти па(н)у Станиславу Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти)⟨.⟩ по(д) заруками другими и трєтими, в сємъ листє вышє(и) ѡписаны(и), на то [28] да(л) єго мл(сти) пану Станисла(в)у Кграє(в)-
198 скому сє(с) мо(и) ли(ст) // по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдоми и(х) мл(ст) кнѧ(з) Дми(т)ръ Козѣка [29]⟨,⟩ а па(н) Ива(н) Сємєнови(ч) Ляхо(в)ски(и)⟨,⟩ а па(н) Василє(и) Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и). И(х) мл(ст) на ѡчєвистую про(з)бу мою пєчати сво(и) до сєго листу моєго приложити рачили⟨.⟩ Писа(н) у Лу(ц)ку лє(т) [30] бо(ж)єго нарожє(н)я [31] тисєча [32] пѧ(т)со(т) сємъдєсѧтого, м(с)ца июля, пє(р)во(г)[о] дня. Ти(х)но Радови(ц)ки(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: [1] повѣту; [2] таковои учи(и)ности; [3] яко; [4] сусѣдо(в); [5] власнє; [6] имє(н)ємъ и продажою; [7] спа(д)ками яко вжє; [8] запрода(ст); [9] пото(мъ)ки, пото(мъ)ками, пото(мъ)комъ; [10] посѣяна; [11] имѣ(н)я; [12] к(р); [13] продажу; [14] зємъскихъ; [15] (в)сєхь; [16] грошє(и) ли(тв)ски(х); [17] ка(ж)ды(и); [18] сє; [19] потомъками; [20] зємъскому; [21] имѣ(н)я; [22] кгро(д)ско(мъ); [23] ѡно(мъ); [24] ѡписано; [25] вєчны; [26] мои; [27] вѣна; [28] вышє(и) помєнєныє и иа то(мъ); [29] Козѣка; [30] лѣта; [31] иаро(ж)нъѧ; [32] тисяча.

64. Угода між Павлом Рикальським та Оленою Рикальською, з одного боку, і дворянином Граєвським з другого боку, за якою подружжя Рикальські поступаються Граєвському грунтом, що мав входити до віна Олени Рикальської, одержавши від нього взамін коштовні речі.

Акт від 13 жовтня 1570, № 84, 1.
Випис з книг гродських від 6 серпня 1570.

170 зв. Я, Павє(л) Рыка(л)ски(и), сполє(ч)нє з ма(л)жо(н)кою своєю Ѡлєною
171 Васи(л)євною Рыка(л)скою Радови(ц)ко(г)[о], вы(з)навaє(м) // сами на сєбє си(м) ншимъ листомъ, кому того будє(т) по(т)рєба вєда(ти) або, чтучи

єго, слышати, и(ж) мы нє (з) жа(д)ного примушє(н)я⟨,⟩ ѡ(д)но намысли(в)-шися [1] на то добрє а с порадою приятєлє(и) свои(х)[...] чи [2] мнє, Ѡлєнє Васи(л)євнє Радови(ц)кого Рыка(л)ско(и), с чє(т)вє(р)тоє[...] [3] по смє(р)ти нєбо(ж)чика ѡ(т)ца моєго пна Васи(л)я Радови(ц)ко(г)[о] ѡ(т) бра[т]и своєє пно(в) Ти(х)на, Романа, Васи(л)я, Ивана Радови(ц)ки(х) водлє права вывєнованоє, ѡ(д)но сєдєчи на пє(в)но(и) части имє(н)я Радовича(х), в томъ вѣнє своємъ з ма(л)жо(н)комъ свои(м), видєчи [4] на(м) спо(л)нє, и(ж) тоє имє(н)є Радовичи бра(т)я мо(и) яко заставою, та(к) вє(ч)но(ст)ю [5] в ро(з)ны(и) руки пускаю(т), нє вчинивши на(м) за вєно моє досы(т)⟨,⟩ а мы, дє(р)жачися[6] на то(и) части, надєваючи сѧ ры(х)лоє [7] ѡ(т)правы ѡ(т) пно(в) бра(т)и своє(и), до до(л)го(в) нємалы(х) пришли и, нє маючи ся [8] чи(м) бо(л)шє(и) ратовати [9], а вєдаючи ѡ то(м), и(ж) пновє бра(т)я мо(и) пустили вєчно(ст)ю части своє(и) єго мл(сти) па(н)у Станиславу Кграє(в)скому, дворєнину єго к(р) [10] мл(сти), и видєчи на(м) ласко(в)ую прихи(л)но(ст) ѡ(т) єго мл(сти) ку собє а нє хотєчи тоє части своєє в ы(н)шиє руки попусти-(ти), абы сѧ тоє имє(н)є ро(з)нити мало, удали єсмо ся за про(з)бами своими ку єго мл(сти) па(н)у Станисла(в)у Кграєвъскому [11], дворєнинови єго к(р) мл(с)ти, абы єго мл(ст) з нами побо(ж)нє и ласкавє постанови(ти) ѡколо заплаты вєна моєго и выправы моєє рачи(л), яко (ж) єго мл(ст) па(н) Кграє(в)-ски(и), видєчи та(к) долєглую [12] по(т)рєбу нашу, и(ж) ся⟨.⟩ мы далє(и) [13] на то(и) части ѡдє(р)жати нє мо(г)ли⟨,⟩ ласкавє а правє хрєстия(н)ски(м) [14] ѡбычає(м) з нами ся росправити рачи(л), такимъ ѡбычаємъ, и(ж) во(д)лє ѡшацова(н)я пно(в) а приѧтєлє(и) нши(х) спо(л)ны(х), на тоє высажоны(х), яко тая ча(ст) чє(т)вє(р)тая вє(д)лє права посполитого и статуту зє(м)ского на мою сторону стояла. Тогды мнє ѡ(т) єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)-ско(г)[о] яко готовыми гро(ш)ми, та(к) золото(м), сєрєбромъ, пє(р)лами, шатами и (в)сякою вы(п)равою на тоє налєжачою [15], зо мъною [16], Павломъ Рыка(л)ски(м), досы(т) ся стало. С чого я, Павє(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлєна Васи(л)євна // Рыка(л)ская, єго мл(с)ти пна Станислава Кграє(в)ско- 171 зв.
го и пото(м)ковъ єго мл(с)ти зупо(л)нє а нєѡ(т)во(з)нє квитуємо с пото(м)-ками своими вє(ч)ными. [...] [17] во(л)но будє(т) єго мл(с)ти пану Станиславу Кграє(в)скому с потомъками [18] своими тоє право, которое мы на єго мл(ст) вєчнє вливаємъ, никотороє вла(ст)ности та(к) в то(и) справє, яко спа(д)-ко(х), на сєбє нє зоставуючи, тою ча(ст)ю в Радовича(х), которую мы зара-зомъ єго мл(сти) вєчно подаємъ и поступуємъ, продати, замєнити, даровати и ку своєму пожиточному с пото(м)ками своими ѡбє(р)нути, яко сѧ налє-пє(и) єго мл(с)ти подобати будє(т). А мы с пото(м)ками своими, ани жадє(н) в бли(з)ки(х) нши(х) нє маємъ ани будємо мочи пєрєказы никоторое єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти) чинити, кгды (ж) сѧ зо всєго права своєго вырєкає(т) вєчнє и навєки. А єсли бы(х) ѧ, Павє(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлєна Васи(л)євна Радовицкого Рыка(л)ская, с по-то(м)ками своими, а(л)бо хто з бли(з)ки(х) наши(х) бу(д) по ѡ(т)ца(х) або матка(х) нши(х) хотєли тоє постановє(н)є ншєє[...] [...] и(с)тоє [19] яки(м)-ко(л)-вє ѡбычаємъ зрушати, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы с того постано-вє(н)я выступити єсмо мѣли, двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) на врѧ(д) єго к(р) мл(с)ти кгро(д)ски(и) або зємъски(и), в которо(м) бы ко(л)вєкъ за якими поступки врѧдовыми и в которомъ-ко(л)вє [20] повєтє тая справа приточитися мєла [21], заплати(ти), а єго мл(сти) па(н)у Станиславу [22] дру-

гую двєстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) и пото(м)комъ єго мл(сти) та(к) жє заплатити будємъ пови(н)ни. А заплати(в)ши ты(и) за(р)уки, вы(ш)шє мєнованыє, тогды па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми дє(р)жачи тую ча(ст), которую єго мл(сти) доброво(л)нє а вєчнє подаємо, та(к) до(л)го и широко, я(к) сѧ тоє имє(н)є в о(б)є(з)дє(х) и (в) граница(х) стародавны(х) в собє має(т), зо всякими пожи(т)ки, малыми и вєликими, та(к), и(ж) мєнованоє нємєнованому, а нємєнованоє мєнованому шкодити нє має(т), у ко(ж)дого права при моцы[...] при томъ записє ншо(м) зоставлє(н) бы(ти) має(т). А єсли бы сѧ [23] хто потомъ яко з [24] бли(з)ки(х), та(к) тє(ж) и з о(б)чи(х) сто-
172 роны зъ яки(м) право(м) // ω(т) на(с) с пє(р)вшимъ [25] або с послєдни(м) проти(в)ны(м) тому записови показати мєли, тогды того на на(с) самы(х) по(и)скивати маю(т), што мы на сєбє доброво(л)нє бєрємо, а тому записови нє маєм ничого шкодити вєчными часы по(д) заруками вышє(и) описаными. А то(т) запи(с) вєчисты(и) заразомъ ставши на врѧдє г(с)дръско(м) Воло(ди)мє(р)скомъ кгро(д)ски(м) ωповєдали єсмо и ωчєвисто со(з)нали. Я, Павє(л) Рыка(л)ски(и), и я, Ѡлєна Васи(л)євна Радови(ц)кого Рыка(л)ская, с приѧтєлємъ свои(м) крєвны(м) [26] єго мл(ст)ю пано(м) [27] Фєдоромъ Со(л)таномъ, писаромъ зємъски(м), и брато(м) своимъ рожоны(м) пно(м) Васи(л)ємъ Васи(л)євичо(м) Радови(ц)ки(м) з вєдомо(ст)ю и при(з)волєнємъ и(х) мл(с)ти [28], а єго мл(ст) па(н) Станисла(в) [29], с потомъками своими або на кого бы тоє право своє вли(ти) похотє(л), во(л)ни буду(т) то(т) запи(с) на(ш) пєрєнєсти до кни(г) судовы(х) зємъски(х) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] хотѧ и бє(з) на(с) самы(х), а тоє має(т) быти такъ ва(ж)но, яко бы(х)мо сами ωсобами своими вы(з)навати мєли. А єсли бы того была по(т)рєба, абы(х)мо и сами до врѧду зємъско(г)[о] зъєха(ли) и вы(з)на(ли), то(г)ды за ωбосла(н)ємъ єго мл(с)ти пна Кграє(в)ско(г)[о] и пото(м)ковъ єго мл(сти) будємъ пови(н)ни на пє(р)вши(х) роки зє(м)ски(и) повєту Володимє(р)ского приєхати и во(д)лє потрєбы до кни(г) зємъски(х) вы(з)нати и записати по други(и) кро(т) зарукъ, в сємъ листє нашо(м) [30] ωписаны(х). И на то дали єсмо сє(с) на(ш) ли(ст) по(д) пєча(т)ми ншими [31]. А и(ж) при то(м) были и того добрє свєдоми єго м(л) в бозє вєлє(б)ны(и) владыка володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и) ωтє(ц) Фєωдоси(и) а єго м(л)ст па(н) Павє(л) Григорєви(ч) Ѡра(н)ски(и), по(д)старости(и) Володимє(р)ски(и) а кнѧ(з) Фєдо(р) Миха(и)лови(ч) Ку(р)цєвича. Которыє и(х) мл(ст) за про(з)бами нашими пєчати свои приложити рачили. Писа(н)⟨.⟩ у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧтого, м(с)ца а(в)густа, шостого дня.

У гродській книзі № 966: [1] сѧ; [2] нє будучи; [3] ча(с)ти; [4] вєдєчи; [5] чъно(ст)ю (!); [6] дє(р)жачисѧ; [7] надєваючи(с) сѧ ры(х)ло; [8] маючи(с) ся; [9] ротоватн; [10] кролє(в)ско(и); [11] Краєвъскому; [12] долє(г)лую; [13] и(ж) єсмо ся да(лн); [14] хрєстя(н)ски(м); [15] то налєжачо; [16] мною; [17] часы; [18] потомъками; [19] ишє вєчи(с)тоє; [20] ко(л)вє(к); [21] прнто(т)чи(т)ся мала; [22] Станиславу Краєвскому; [23] ся; [24] изъ; [25] пє(р)шимъ; [26] рожоны(м); [27] мл(ст); [28] мл(с)ти; [29] Станиала(в) Кграє(в)ски(и); [30] нашє(м); [31] ншими пєча(т)ми.

65. *Уступний запис Михайла Федоровича Ружинського його сестрі й зятю на частину спадщинного маєтку*

Акт від 4 жовтня 1570, № 75, 1.

Я, Миха(и)ло Федорови(ч), кнѧ(з) Ружи(н)ски(и), вызнаваю са(м) на себе ты(м) листо(м) мои(м), и(ж) кому бы потреба того была ведати, ѡ которую ча(ст)ку маю право вести ѡ(т)чи(з)ны моее вла(ст)ное с кнзе(м) Ѡстафьемъ, с кнзе(м) Григо(р)емъ, с кнзе(м) Миха(и)ло(м), с кнзе(м) Дмитрие(м) Ружи(н)скими, бра(т)ею моею стрые(ч)ною, котораѧ ча(ст)ка на мене ѡ(т)чи(з)ны мое(и) правомъ прирожены(м) спадываеть в Городе(л)цы. Не будучи ни ѡ(т) кого примушоны(м), ѡ(д)но розмило(ва)вши сѧ сестры моее рожоное Ѡгафъи пне(и) Станиславово(и) Даме(н)ское и мужа ее пна Станислава Даме(н)ского, зѧтѧ моего, и все право свое вливаю и в мо(ц) даю, па(к) сестра моя пни Станиславовая и па(н) Станислав маю(т) мо(ц) [...] тое ча(ст)ки в Городе(л)цы право(м) доходити, яко я са(м), и маю(т) и(х)мл(ст), // а сестра 151 зв.
моя и па(н) Станисла(в), зѧтъ мо(и) милы(и), тое ча(ст)ки доста(в)ши в брати мое(и) пе(р)вопомененo(и) ве(ч)ными часы де(р)жати ѡны сами, и и(х) [...] дети, и по(м)ки и вживати со (в)сими пожи(т)ками, яки(и) мели бы(т), не ѡставуючи ничого са(м) на себе и на жону, и дети, и пото(м)ки сво(и). А при то(м) были люди добрые, и(х) мл(ст) кнѧ(з) Стефа(н) Ружи(н)ски(и), бра(т) мо(и) рожоны(и), па(н) Федо(р) Калусо(в)ски(и), и длѧ ле(п)шое веры и сведо(м)я ѧ са(м) печа(т) свою и и(х) мл(с)ти кнзѧ Стефана и пана Калусо(в)ского ѡ печати проси(л). И(х) мл(ст) за про(з)бою моею печати свое поспо(л) з моею печа(т)ю к сему листу приложи(ли). Писа(н) у Володимери м(с)ца ѡкте(б)ра, че(т)ве(р)то(г)[о] дня, року семъдесѧто(г)[о].

66. *Дарчий запис Марії Федорової Ружинської синові Михайлові на частину маєтку в Ружині.*

Акт від 3 жовтня 1570, № 72, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту).

Я, кнегинѧ Ма(р)я Федоровaѧ Ружи(н)скаѧ, вы(з)наваю сама на себе симъ мои(м) листо(м) иж-е(м), выдели(в)ши ча(ст) име(н)я в Ружиню, яко люде(и) ѡселы(х), та(к) те(ж) по(л) дво(р)ны(х), и сеножате(и), половину дала сыну своему ме(н)шому кнѧзю Миха(и)лу, которое части его ѡ(т) мене выделены и приѧтеле(и) нши(х) реестръ меновите зосо(б)на ре(ч) ка(ж)дую по(д) печа(т)ю моею и по(д) печа(т)ми ѡны(х) приѧтеле(и) нши(х) яко кнзю Миха(и)лу, та(к) те(ж) и мене есть даны(и). А где бы-(м) я ѡ(т) сего часу кнзю Миха(и)лу в чо(м)-ко(л)ве(к) кри(в)дить и (в) тое вступовати сѧ и листу сего мое(г)[о] нарушити мела, то(г)ды сама доброво(л)не по(д)везую сѧ на зако(н) володиме(р)ски(и) заруки заплатити — сто ко(п) гроше(и), а стороне нарушено(и) другую сто ко(п) гроше(и). Ѡ которые заруки, где бы-(м) се дала припозвати пере(д) урѧ(д), которому тое буде(т) належало, // тогды 146 зв.
напере(д) пови(н)на буду тые заруки выше(и) помененны(и) заплатити. То(ж) ув о(т)казе маю быти, а урѧ(д) мо(ц)не на (м)не мае(т) въсказати. А при то(м) 147
выде(л)ку части его были и(х) мило(ст) пнове па(н) Федо(р) Ка(л)усо(в)-

ски(и), па(н) Ива(н) Клюски(и), па(н) Станисла(в) Дамε(н)ски(и)⟨,⟩ А для лε(п)шоε твε(р)дости просила-мъ и(х) милости ѡ приложε(н)ε пεчатε(и). И(х) мл(ст) тоε за про(з)бою моεю учинити и пεчати по(с)по(л) з моεю пεча(т)ю приложити рачили⟨,⟩ Писа(н) у Володимε(ри), лєта бо(ж)єго нарожε(н)я тисεча пѧ(т)со(т) сε(м)десѧтого, м(с)ца ѡктε(б)ра, четвε(р)то(г)[о] дня.

67. Розписка Михайла Федоровича Ружинського в тому, що він отримав від своєї матері у володіння частину маєтку в Ружині.

Акт від 3 жовтня 1570, № 73, 1.
(Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту)

147 зв. Я, кнѧ(з) Миха(и)ло Фεдорови(ч) Ружи(н)ски(и) вы(з)наваю са(м) на
сεбε си(м) мои(м) листо(м) иж-ε(м) взѧ(л) ѡ(т) кнεгини Ма(р)и Фεдорово(и)
Ружи(н)скоε, ма(т)ки сво(и), часть имε(н)я своεго в Ружинъю. Котораѧ ча(ст)
з дεлу пε(р)вого зостала была при моε(и), то па(к) кнεгинѧ ма(т)ка моя, нε
приводεчи, мεнε, сына своεго, ку бо(л)шому накладу, выдεлила мнε ча(ст)
ро(в)ную во (в)сε(м) в Ружи(н)ю яко в людε(х) ѡсεлы(х), та(к) тε(ж) и (в)
полѧ(х) дво(р)ны(х) и лу(дс)ки(х) (?) и (в) сεножатε(х) дво(р)ны(х), и (в)
дворε, и во (в)сε(м) ѡ(т) мала и до вεлика кнεгини ма(т)ка моѧ досы(т) мнε
учинила до живота своε(г)[о]. Которо(и) части, моε(и) ѡ(т) кнεгини ма(т)ки
выдεлεны(и) рεεстръ мεновитε зосо(б)на рε(ч) ка(ж)дую по(д) пεча(т)ю моεю
и по(д) пεча(т)ми приѧтεлε(и) нши(х) яко кнεгини ма(т)цε моε(и), та(к) тε(ж) и
мнε ε(ст) даны(и). А где бы-(м) я ѡ(т) сεго ча(с)у кнεгини ма(т)цε своε(и) в
чо(м)-ко(л)вε(к) кри(в)дити и (в) поко(и)но(м) мεшка(н)ю⟨.⟩ яко в дворε,
та(к) тε(ж) и (в) ыны(х) рεча(х) всѧки(х) а на рεεстра(х) вышε(и) помεнεны(х)
даны(х) мε(л) и сε(и) ли(ст) сво(и) наруши(л), то(г)ды са(м) доброво(л)нε
по(д)вεзуюсѧ на замо(к) Володимε(р)ски(и) заруки заплатити сто ко(п)
кгрошε(и), а сторонε нарушоно(и) другую сто ко(п) грошε(и). Ѿ которы(и)
418 заруки, // гдε бы-(м) сεда(л) припо(з)вати пεрε(д) урѧ(д), которому тоε бу-
дε(т) налεжало, тогды напεрε(д) повинε(н) буду тыε заруки, вышε(и) помε-
нεныε, записати, то(ж) ув о(т)казε маю быти, а урѧ(д) мо(ц)нε на (м)нε
маε(т) въсказати. А при то(м) выдεлε(н)ю части моε(и) были и(х) мл(ст)
пновε па(н) Фεдо(р) Калусо(в)ски(и), а па(н) Ива(н) Клюски(и), а па(н)
Станисла(в) Дамε(н)ски(и). А (д)лѧ лε(п)шоε твε(р)дости просил-омъ и(х)
мл(с)ти ѡ приложε(н)ε пεчати. И(х) мл(ст) тоε за прозъбою моεю учинити и
пεчати по(с)по(л) з моεю пεча(т)ю приложити рачили. Писа(н) у Володи-
мε(ри) лєта бо(ж)єго нарожε(н)я тисεча пѧ(т)со(т) сε(м)дεсѧто(г)[о], м(с)ца
ѡктε(б)рѧ, чε(т)вε(р)того дня*.

* Дата написання листа чомусь пізніша від дати акту.

68. Присяжний запис Івана Семеновича Войського і Наталії Василівни Курцевич про те, що вони зобов'язуються братові Наталії Василівни князю Дмитрові, коли він дійде літ, виділити четверту частину рухомого і нерухомого майна з її спадщини.

Акт від 4 жовтня 1570, № 74, 1.

Я, Ива(н) Семенови(ч) Во(и)ски(и), горо(д)ничи(и) кремане(ц)ки(и), 149
а я, Ивановая Семеновая Во(и)ская и горо(д)ничая кремане(ц)кая Ната(л)я Васи(л)евна Ку(р)цевича, вы(з)навае(м) ты(м) нши(м) листомъ ко(ж)дому, кому того по(т)реба буде(т) вѣдати се(с)ча(с) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) будучи я, Ната(л)я, в сиро(т)стве по сме(р)ти кнзя Васи(л)я Ку(р)цевича, ѡ(т)ца своего, при ее мл(с)ти кнгни Васи(л)ево(и) Ку(р)цевичово(и) кнгни Марины Ши(м)ко(в)не, ее мл(ст) мене в ма(л)же(н)ство да(т) рачила пану Ивану Семеновичу Во(и)скому и горо(д)ничому кремане(ц)кому, и на вырова(н)е ее мл(ст) мне до лѣ(т) дорослы(х) брата моего кнзя Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича у дво(х) име(н)я(х), в Ко(р)сове а в Сестратине и (в) ко(з)е(и) Волицы, в повете Кремане(ц)комъ лежачие, части ѡ(т)чи(з)ные поступити рачила. Которые части ты(х) имене(и) я до зупо(л)ны(х) ле(т) брата свое(г)[о] есми де(р)жала, яко(ж) его мл(ст) кня(з) Дми(т)ръ Васи(л)еви(ч) Ку(р)цевича, бра(т) мо(и), доше(д)ши ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х), за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имене(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), право(м) прирожены(м) на мене належачую, и к тому за вѣно мое, што на мене належало, и те(ж) за вѣно небо(ж)чицы кнгни матки мое и за ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст) за золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони е(з)дъные стадо сверепъе, бы(д)ло, челя(д) нево(л)ную и за вшелякую ре(ч) лежачую, рухомую, штоко(л)ве на мене приналежало, досы(т) учини(л), то е(ст) часть име(н)я в Корсове з двора(м), з гумно(м), а в Сестратине с пашнею и (в) Ко(з)е(и) Волицы зъ землами дво(р)ными, с по(л)ми, сеножа(т)ми, з лю(д)ми тя(г)лыми, бояры и и(х) пови(н)ностами всякими, зо (в)сими кгру(н)ты ... // з гаи, 149 зв.
запусты, дубровами и (з) дерево(м) бо(р)тны(м), з реками, з речками и зо всими доходы и пожи(т)ки, яки(м) бы ко(л)векъ имене(м) названы або поменены быти могли, ничого того всего на себе самого и (в)си пото(м)ки бли(з)кие и кре(в)ные свои не зоставуючи, мнѣ, сестрѣ свое(и) Ната(л)и Васи(л)евне Ку(р)цевича и ма(л)жо(н)ку моему пану Ива(н)у Семеновичу, ты(и) части имене(и) выше(и) помененые зо (в)си(м) на (в)се на ве(ч)ные часы дати и поступити рачи(л). Прото вже я сама, Ната(л)я, ани ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Ива(н) Семенови(ч) и никоторые пото(м)ки, бли(з)кие и кре(в)ные нши за че(т)ве(р)тую ча(ст) вси(х) имѣне(и) ѡ(т)чи(з)ны(х), на мене право(м) прирожены(м) приналежачи(х), и ѡ вѣно мое, и ѡ (в)несе(н)е небо(ж)чицы кнгни ма(т)ки мое(и), та(к) те(ж) ѡ ска(р)бы ѡ(т)цо(в)ские, то е(ст) ѡ золото, серебро, шаты, пе(р)ла, зброю, кони ездъные, стадо свере(п)е, бы(д)ло, че(л)я(д) нево(л)ную и ѡ и(н)шие вшелякие речи, лежачие и рухомые домовые, которые бы ко(л)ве на мене по ѡ(т)цу и по ма(т)це мое(и) при(и)ти мѣли, его мл(с)ти кнзя Дми(т)ра Васи(л)евича Ку(р)цевича, брата моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х), кревны(х) его мл(с)ти право(м) никоторы(м) по(и)скивати ани ся ѡ то впоминати не мае(м) на вечны(и) часы с того

всєго, яко сѧ пє(р)во поменило. Я, Ива(н) Сємєнови(ч), а я, Иваиоваѧ Ната(л)я Васи(л)євна Ку(р)цєвича, на вси пото(м)ныє а вє(ч)ныє часы вырєкаємъ за пото(м)ки и вси крє(в)ныє, бли(з)киє нши, вырєчє(н)є чинимъ и ѡ то всє мо(л)чати маємъ ⟨.⟩ А єсли бы(х) я, Ива(н) Сємєнови(ч) ⟨.⟩ або тє(ж) я, Ивановаѧ Сємєновича Ната(л)я Васи(л)євна Ку(р)цєвича, або пото(м)ки нши чєтвє(р)тую ча(ст) вси(х) имєнє(и), право(м) прирожоны(м) на мєнє належачи(х), и ѡ вєно моє, и тє(ж) ѡ вѣно книи ма(т)ки моєє, такъ тє(ж) и ѡ ска(р)бъ ѡ(т)цо(в)ски(и), золото, сєрєбро, шаты, пє(р)ла, и со и(н)ши вшєлѧкиє рєчи, зброю, кони єздъныє, стадо свєрє(п)є, бы(д)ло, чєлѧ(д) нєво(л)ную, и ѡ и(н)шую (!) вшєляки(и) рєчи, лєжачиє и рухомы(и) домовы(и), которыє бы ко(л)вє и мєнє вє(д)лє права моєго прирожоного по нєбо(ж)чику
150 ѡ(т)цю моємъ и по ма(т)цє моє(и) // при(и)ти мєли, єго мл(с)ти кнзѧ Дми(т)ра Васи(л)євича Ку(р)цєвича, брата моєго, або пото(м)ко(в) єго мл(с)ти право(м), которы(м) по(и)скивати мєли и то(т) запи(с) нашъ чи(м)-ко(л)вє нарушили, тогды таковы(и) ко(ж)ды(и) з на(с) [пови]нє(н) будє(т) заруки г(с)дрю королю єго мл(с)ти тисѧчу копъ грошє(и), а єго мл(с)ти кнзю Дми(т)ру Ку(р)цєвичу ⟨.⟩ або пото(м)комъ єго мл(с)ти та(к)жє тисѧчу копъ грошє(и) заплатити. А заплати(в)ши тыє заруки, прє(д)сѧ вє(д)лє сєго ѡпису ншого ѡбо (в)си рєчи пє(р)вопомєнєныє вѣчноє мо(л)ча(н)є маємъ мѣти, и то(т) ѡпи(с) на(ш) в ко(ж)до(м) правє и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу при моцы своє(и) на вє(ч)ныє часы захова(н) во (в)си(х) чло(н)ка(х) и а(р)тикулє(х) вышє(и) ѡписаны(х), бу(д) пра(в)ны(х) и нєпра(в)ны(х), дє(р)жа(н) быти має(т). И на то єсмо дали сє(с) нашъ ли(ст) кнзю Дми(т)ру Васи(л)євичу Ку(р)цєвича по(д) нашими пєчатми и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє Ивана Сємєновича Во(и)ского, кгоро(д)ничого крємѧнє(ц)кого. А длѧ лє(п)шоє твє(р)дости сєго ншо(г)[о] листу, за про(з)бою ншою, и(х) мл(ст) пновє кнѧ(з) Дмитрє(и) А(н)дрєєви(ч) Козѣка, па(н) Василє(и) Ѡлє(х)нови(ч) Мєлєшко Микули(ц)ки(и) ⟨.⟩ а па(н) Ива(н) Миха(и)лови(ч) Гулєви(ч) к сєму листу ншому пєчати сво(и) приложити рачили. Писа(н) ⟨.⟩ у Володимєри ⟨.⟩ лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисѧча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца ѡктєбра, чє(т)вє(р)того днѧ.

69. Дарчий запис Романа Федоровича Сангушка на суму грошей з маєтку, дану його служебникові Єнькові Федоровичу Дривинському та його синові Кирикові.

Акт від 7 жовтня 1570, № 78, 1.

156 зв. Я, Рома́(н) Федорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода брасла(в)ски(и), гє(т)ма(н) дво(р)ны(и) Вє(ли)кого Кнѧ(з)ства Ли(тов)ского, староста житомє(р)ски(и), дє(р)жавца рєчи(н)ски(и), ѡ(з)на(и)мую ты(м) листо(м) моимъ нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м) вси(м) по(с)политє и ко(ж)дому зособна, кому то вѣдати налєжить, што которы(и) люди мо(и) ѡ(т)чи(з)ны(и) у Володимєри на Миха(и)ловцы з манастыро(м) свєто(г)[о] Миха(и)ла и зо (в)сими пожи(т)ки, ѡ(т)то(л) приходѧчими, за вє(р)ныє и учтивыє заслуги сво(и) дє(р)жа(л) ѡ(т) мєнє старожи(т)ны(и) и вє(р)ны(и) служє(б)ни(к) дому моєго Са(н)кгушкова па(н) Єнько Фєдорови(ч) Дриви(н)ски(и), а по нє(м) и сы(н) єго служєбни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и), тыє (ж) лю(ди)

мо(и) у Воло(ди)мє(ри) на Миха(и)ловцу дє(р)жачи во(д)лугъ вє(р)ноє
звы(к)лости дѣда и ω(т)ца своє(г)[о] [...] своєє [...] то(г)[о] служил [...] но.
Я ты(и) лю(ди) миха(и)ло(в)скиє ω(т) нєго взѧ(л) нє прото, абы-(м) и(х)
ω(т) нєго згола ω(т)нѧти мѣлъ, алє ми того по(т)рєба[...] с королє(м) єго
мл(ст)ю мєну Миха(и)ловцо(м) на Суши(ч)но вчини(л), та(к) то(т) служєб-
ни(к) мо(и) Кири(к) Дриви(н)ски(и) нє то(л)ко абы(х) и мнє, па(н) у своє(му),
боронити имѣлъ, алє яко ку ко(ж)до(и) слу(ж)бє и по(т)рєбє моє(и) нє литу-
ючи[...]сти своєє, ху(т)ливы(м) бы(л), чинѧчи то всє, што єму, по(ч)тивому
шля(х)тичу а вє(р)ному служєбнику, налєжало, та(к) и в то(т) ча(с), // ни- 157
чи(м) сѧ нє вымо(в)лѧючи, ты(х) людє(и) мнє, пану своєму, ку по(т)рєб[є]
моє(и) хтивє з ру(к) свои(х) пусти(л). А та(к) ѧ, яко на заслуги ω(т)ца єго
пна [...] памєтаючи, та(к) тє(ж) на всѧкиє вє(р)ныє слу(ж)бы и заслуги са-
мого Кирика Дриви(н)ского, а нє мнє(и) и на тую ху(т)ливую учи(н)ность
єго бачно(ст) маючи, вжє ты(х) людє(и) мнє, пану своєму, уступи(л), тогды
нагорожаючи єму тыє всѣ службы и учи(н)ности єго для мєнє, пна своєго,
з ласки моєє даю, дарую, записую, яко (ж) и си(м) листо(м) мои(м) да(л),
дарова(л) и записа(л) єсми єму пє(в)ную суму пнзє(и) чоти(ри)ста ко(п)
грошє(и) ли(тв)ски(х), то є(ст) тисѧчу золоты(х) по(л)ски(х). И тую суму
пнзє(и) яко ωбычає(м) до(л)гу чєрє(з) то(т) ли(ст) мо(и) възношу и (в)знє(с)
єсми на (и)мє(н)є моє ω(т)чизноє, [...] котороє пєрє(д) ты(м) ωтє(ц) єго ω(т)
нєбо(ж)чика ω(т)ца моє(г)[о] и ω(т) мєнє само(г)[о] а ω(н) самъ до сєго часу
ω(т) мєнє за слу(ж)бы свои дє(р)жати має(т). Кирикъ самъ тоє имє(н)є
Ѡбынє(ж) з дворо(м) и пашнєю дво(р)ною, з лю(д)ми и зо(в)сими и(х) кгру(н)-
ты, з да(н)ю мєдовою, кгрошовою и зо (в)сими пожи(т)ками, с то(г)[о] имє-
(н)я Ѡбынєжа приходѧчими, дє(р)жати и (в)живати до живота своє(г)[о],
а по животє єго якъ ѧ самъ, ма(л)жо(н)ка, дѣти, пото(м)ки и бли(з)ки(и)
мо(и), ω(т) жоны, дєтє(и), и пото(м)ко(в) и бли(з)ки(х) єго нє ω(т)давши и
єго ω(т)ложи(в)ши и(м) тоє вышє(и) помєнєноє сумы пнзє(и) чотыро(х)
со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), то є(ст) тисѧча золоты(х) по(л)ски(х),
з моцы, дє(р)жа(н)ѧ и вла(д)ностю єго, а по нємъ у жоны, дєтє(и), пото(м)-
ковъ и бли(з)ки(х) єго бра(т)и нє маємъ по(д) закладо(м) на єго кролє(в)-
скую мл(ст) тисѧ(ч)ю золоты(х) по(л)ски(х). А заплати(в)ши тыє заруки,
прє(д)сѧ то(т) ли(ст) мо(и) ни в чо(м) нє нарушоны(и) дє(р)жа(ти) и захо-
ва(н) быти маєть. А по(д)даны(м) мои(м) туриски(м) во(л)но будєть в пущи
ω(бы)нє(ж)ско(и) дрова брати, то(л)ко сєножатє(и) и дєрєва добро(г)[о]
кази(ти) нє [...] И на то єсми да(л) тому служєбникови моєму Кирику Дри-
ви(н)скому сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)писа(н)є(м) руки
моєє вла(ст)ноє. При то(мъ) былъ и, того до(б)рє будучи свєдо(м), за про(з)-
бою моєю пєча(т) свою к [...] моєму листу приложи(л) єго мл(ст) кнѧ(з)
Яну(ш) Збара(ж)ски(и) [...] ωбынє(ц)ки(и). А длѧ лє(п)шоє твє(р)дости и
свєдо(м)я, заховываючи [...] // статуту права зє(м)ского по(с)полито(г)[о], 157 зв.
то(т) мо(и) ли(ст), па(н)у Кирику даны(и), [...] зємъски(х) самъ ωбли(ч)нє
зо(з)навши, записати далъ. Писанъ [...] лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча
пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧто(г)[о], м(с)ца ω(к)тє(б)ра, сємого днѧ. Рома(н) Са(н)к-
гушко, рука вла(ст)ная.

70. Продажний запис Марини Василівни Радовицької
на третину свого віна, продану панам Граєвським.

Акт від 19 січня 1571, № 94, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1570.

199 зв. Я, Марина Васи(л)єваѧ Радови(ц)каѧ [1] По(р)ванє(ц)кого, вы(з)нава(м)
и явно чиню ты(м) листо(м), и(ж) што ѡ(т) нєбо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моєго
пна Васи(л)я Радови(ц)кого мєла єсми ѡправу вєно(в)ную на (и)мє(н)ю
нєбо(ж)чика мужа моєго на трєтє(и) части Радови(ч) сто ко(п) грошє(и)
монєты и ли(ч)бы Вєликого Кнѧ(з)ства Лито(в)ского, личачи по дєсєти
пнзє(и) бєлы(х) у гро(ш)⟨.⟩ А та(к) я з вєдомо(ст)ю и волєю сыно(в) мои(х)
и тє(ж) пови(н)ны(х), приятєлє(и) и крєвны(х) мои(х), будучи єсми по(т)-
рєбна пнзє(и), а (з)влаща и(ж) тє(ж) дєти [2] мо(и) па(н) Ти(х)но а па(н) Ва-
200 силє(и) // части своєє в Радовича(х) и тє(ж) дєвки, до(ч)ки мо(и), Ѡлєна Ры-
ка(л)скаѧ а Га(н)на, котораѧ па(н)на тєпє(р) єщє є(ст)⟨,⟩ вєдлє права по(с)-
политого и ста(т)уту зємского [3], взѧвши ѡ(т) пна Станислава Кграє(в)ского,
дворєнина [4] єго кролє(в)скоє мл(с)ти, пнзє(и) и (з) вынами вышє(и) помєнє-
ными взє(м)ши, пустили єго мл(сти) в то(м) имє(н)ю Радовича(х) части
своє(и) вєчности, а до(ч)ки мо(и) чєтвє(р)тую ча(ст) в Радовича(х), на ни(х)
вє(д)лє права приходѧчая, вє(ч)но(ст)ю тє(ж) єго мл(сти) пустили и посту-
пили⟨,⟩ а я тє(ж), Марина Радови(ц)каѧ, будучи по(т)рєбна пнзє(и), ѡпра-
(в)у и вєна моє ѡ(т) нєбо(ж)чика мужа моєго а ѡ(т)ца и(х) пна Васи(л)я Ра-
дови(ц)кого на трєтє(и) части того имє(н)я Радови(ч), то є(ст) сто копъ
грошє(и) ѡписано, и тую сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) з вєдомо(ст)ю
пно(в) приѧтєлє(и) мои(х) и сыно(в) вышє(и) помєнєны(х) ѡ(т) єго мл(сти)
пна Станислава Кграє(в)ского всю спо(л)на ѡ(т) єго мл(сти) взєла. С кото-
ро(г)[о] вєна своєго, с трєтє(и) [5] части имє(н)я Радови(ч), яко з упоко(и)-
ного дє(р)жаня и вжива(н)ѧ своєго уступую и вєчнє сѧ вырєкаю и заразо(м)
тую трєтюю ча(ст) зо вси(м) право(м), яко ми служило, єго мл(сти) пну
Кграє(в)скому и пото(м)комъ єго мл(сти) подаю вєчными часы. Волє(н)
будє(т) єго мл(ст), жона и потомковє єго мл(с)ти тымъ вєно(м) шафовати,
дати, даровати и во(д)лє [6] воли своє(и) ѡборочати, я(к) [7] сѧ єго мл(сти)
налєпє(и) подоба(т) [8] будє(т)⟨.⟩ А є(ст)ли бы сѧ [9] яки(и) запи(с) мє(л) пока-
зати на тоє моє вєно, то(г)ды нє має(т) жа(д)ноє моцы мєти [10] у ко(ж)дого
права и никому служити нє має(т), єдно [11] єго мл(с)ти пану Кграє(в)скому
и пото(м)комъ єго мл(с)ти вєчными часы. А є(ст)ли бы(х) ѧ сама, дєти [12] и
пото(м)ковє або приѧтєли по ѡ(т)цу и по ма(т)цє моє(и) чи(м)-ко(л)вєкъ [13]
то(т) запи(с) мо(и) зрушити хотє(ли), тогды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы ко-
торы(и) зна(л), выступи(ти) мєли на врѧ(д) єго к(р) мл(с)ти сто ко(п) гро-
шє(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другую сто ко(п) грошє(и) с пото(м)ками
єго мл(сти). Або в кого сє(с) мо(и) ли(ст) будє(т), за(р)уки заплати(т)и бу-
дє(м) пови(н)ны, кро(м) жа(д)ноє в права(х) вымовы и ѡбороны пра(в)ноє
200 зв. и нєпра(в)ноє, котороє си(м) ли(с)том мои(м) уступую... // [14] заруки, прє(д)-
ся то(т) запи(с) мо(и) має(т) бы(ти) при моцы захова(н) в ко(ж)дого права.
Которую тую волю свою, на то(м) листє ѡписаную, на (в)рѧдє кгро(д)ско(м)
Володимє(р)ско(м) ѡчєвисто ро(з)мысли(в)ши сѧ, на то добрє ѡповєдала
и [15], доброво(л)нє ... ѡповєдавши⟨.⟩ просила єсми пна Ивана Калусо(в)ско-

го, су(д)ю кгро(д)ского, а пна Па(в)ла Ѡра(н)ского, по(д)старостєго на то(т) ча(с) володимє(р)ского⟨.⟩ абы и(х) мл(ст), ку вєдомости своє(и) припустивши врѧдова(и), то(т) мо(и) ли(ст) до кни(г) кгро(д)ски(х) записа(ти) казали⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми, за про(з)бою моєю к тому моєму листу пєчати свои приложити рачили⟨,⟩ па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємъски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н), писа(р) зємски(и) володимє(р)ски(и). С которы(х) з вєдомо(ст) и яко приѧтєлє(и) и крє(в)ны(х) свои(х) то(т)... запи(с) сво(и), справи(в)ши єго вє(д)лє по(т)рєбы, и на тоє єго мл(сти) пану Кграє(в)скому по(з)волє(н)є да (!) єму самому и пото(м)комъ єго, и(ж) будє(т) волє(н) то(т) запи(с) мо(и) хотѧ в нєбы(т)ности моє(и) с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зє(м)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) часо(в) [16] роко(в) пєрєнєсти⟨.⟩ А то будє(т) та(к) ва(ж)но и мо(ц)но, яко бы(х) я сама ѡсѡбою своєю вы(з)нати и пєрєноси(ти) [17] мєла⟨.⟩ А длѧ лє(п)шоє твє(р)дости то(г)[о] моєго листу, нє маючи на то(т) ча(с) пєча(ти) своє(и) [18] при собє, сы(н) мо(и) за про(з)бою моєю ста(р)ши(и) па(н) Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), то(т) ли(ст) увє(с) вла(ст)ною рукою своєю написа(в)ши, и пєча(т) свою за сєбє и за брата своєго пна Васи(л)я приложи(л)⟨,⟩ И то(т) єсми ли(ст) мо(и) зупо(л)ны(и) єго мл(сти) пану Станиславу Кграє(в)скому на вєчныє часы дала⟨.⟩ Писа(н) у Володимє(ри) року божого [19] нарожє(н)я тисєча [20] пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧтого, м(с)ца ѡктєбра, два(д)цато(г) [о] днѧ.

У гродській книзі № 966: [1]Радови(ц)кая; [2]дѣти; [3]зємъского; [4]дворѧнина; [5]трєтєє; [6]вє(д)лє; [7]яко; [8]подобати; [9]сє; [10]мѣти; [11]одно; [12]дѣти; [13]чимъ-ко(л)вєкъ; [14] заплати(в)ши; [15]нємає; [16]часу(у); [17]пєрєнєсти; [18]своєє; [19]бжєго; [20]тисѧча.

71. Продажний запис Тихна Васильовича Радовицького і Катерини Славської на Радовицький маєток, проданий пану Граєвському.

Акт від 19 січня 1571, № 96, 1.
Вписи з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Ти(х)но Васи(л)єви(ч) Радови(ц)ки(и), и я, Катєрина Сла(в)скаѧ 206
Ти(х)новаѧ Радови(ц)кая, вы(з)наває(м) [1] симъ нши(м) листо(м) кому того по(т)рєба вѣдати и, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) што [2*] єсмо сѧ пєрє(д) судо(м) зємски(м) [3] ⟨.⟩ на роко(х) ѡ свєто(м) [4] Михаилє [5] были по(д)нѧли и записали, згодилисѧ с пно(м) Фєдоромъ Калусо(в)ски(м), умоцованы(м) приѧтєлє(м) єго м(л) пна Станислава Кграє(в)ского, дворєнина [6] єго к(р) м(л) [7], в до(м) [8] єго м(л) [9] па(н)а Гаврила Ивановича Якови(ц)кого, по(д)судка зє(м)ско(г)[о] володимє(р)ского, до Боби(ч) зъєхати на нинєшни(и) дє(н) м(с)ца ѡ(к)тєбра дєвѧтогона(д)ца(т) днѧ в чє(т)вє(р)гъ [10] на поми(р)кова(н)є и ро(з)зна(н)є вси(х) [11] ро(з)ни(ц) с постановє(н)ѧ пно(в) приѧтєлє(и) яко стороны ншоє, та(к) стороны єго м(л) пна Кграє(в)ско(г)[о]. Ино зъєха(в)шисѧ ту(т) до Боби(ч) и ро(з)зна(н)ємъ и(х) мл(сти) пано(в) приѧтєлє(и) нши(х), нижє написаны(х), вси ро(з)ницы што-ко(л)вєкъ [12] мєжи нами

---

* Можливо, помилкове написання замість початкового ѦКО під час поновлення зіпсованого тексту.

было, тогды сѧ поє(д)нало и за всє досы(т) учинило с (?) [13] до(б)роє хрєстѧ(н)-
скоє прия(з)ни ⟨.⟩ [14] А што сѧ [15] дотычє(т) яко-(м) сѧ бы(л), Ти(х)но Радови(ц)-
ки(и), ѡписа(л) на свтого И(л)ю приви(л)ѧ и ли(с)ты, вси [16] твє(р)дости
на имє(н)є [17] части моєє в Радовича(х), што-(м) вєчно єго мл(сти) па(н)у
Кграє(в)скому прода(л), на (в)рѧдє єго к(р) м(л) в за(м)ку Лу(ц)ко(м) ѡ(т)-
дати и ма(л)жо(н)ку свою ку тому запису на вырєчє(н)є вєчноє вє(д)лє за-
пису моє(г)[о] станови(ти), што про хоробу и нєспосо(б)но(ст) [18] (?) здо-
ро(в)є має ско(н)чатисѧ и до досы(т) вчини(ти) на (ис)по(л)нє(н)є [19] (?) запису
моє(г)[о] нє мо(г)ло вє(д)жє ту(т) зъєха(н)ємъ нши(м) сполє(ч)ны(м) во(д)лу(г)
206 зв. ласки [20] воли * и(х) мл(сти) // пно(в) приѧтєлє(и) нши(х) и нє ѡ(т)ступуючи
запису своє(г)[о] вєчистоє продажи та(к), яко ѧ, Ти(х)но Радови(ц)ки(и),
та(к) я, Катєрина Радови(ц)каѧ [21], на то доброво(л)нє за (з)волє(н)ємъ ⟨.⟩
и(х) на пришлы(и) дє(н) м(с)ца ѡ(к)тєбра два(д)ца(т) чє(т)вє(р)того днѧ у [22]
во(л)торо(к) маємо и будє(м) повинни до за(м)ку єго к(р) м(л) [23] Воло(ди)-
мє(р)ско(г)[о] зъєха(ти). А та(м), пєрє(д) врѧдо(м) [24] кгро(д)ски(м) [24] ставши,
ѡчєвисто [25] с тоє вєчно(сти) имє(н)ѧ части ншоє Радови(ч) сполє(ч)нє сѧ
вырєчи и продажу вєчи(с)тую вы(з)нати, а приви(л)ѧ, ли(с)ты и твє(р)дости
на тоє имє(н)є [26] Радовичи заразо(м) до ру(к) єго м(л) пану Станисла(в)у
Кграє(в)скому ѡ(т)да(ти) и записови своєму пє(р)вшому досы(т) чинити
по(д) заруками, и заклады, и всими вару(н)ки, в записє мєнє Ти(х)на Радо-
ви(ц)кого, на вєчистую продажу вчинєны [ми], што ширє(и) в то(м) записє
моє(м) ѡписано и доложоно стои(т). А в то(т) жє ча(с) єго м(л) па(н) Стани-
сла(в) Кграє(в)ски(и) на врѧдє єго к(р) мл(с)ти ѡ суму пнзє(и), которую
ѡбычаємъ заставны(м) то(г)[о] имє(н)ѧ Радови(ч) [27] на пєвны(и) ча(с) за-
плати(ти) вєдлє запису сво(єго) та(м) [28] ѡписа(л) ⟨,⟩ має(т) и будє(т) тако(ж)
повинє(н) на врѧдє єго к(р) мл(с)ти кгро(д)ско(м) [29] у Володимєри тую
суму со(з)нати [30] и записа(ти), якобы єсмо тоє заплаты своєє ѡ(т) єго мл(сти)
были пєвны. А што ся дотычє(т) выправы сєстръ нши(х) ⟨,⟩ ино пни Ѡлєна
Радови(ц)каѧ Рыка(л)скаѧ, сєстра нша моло(д)шаѧ зупо(л)нє вє(д)лє вырє-
чє(н)ѧ [31] и вы(з)на(н)ѧ своєго на врѧдє г(с)дръско(м) Воло(ди)мє(р)ско(м)
кгро(д)ско(м), котороє вчинила з вєдомо(ст)ю на(с), бра(т)и и приѧтєлє(и)
свои(х), пови(н)ны(х) єго м(л) пану Станиславу Кграє(в)скому, є(ст) ѡ(т)прав-
лєна и выпосажона с чє(т)вє(р)тоє ча(с)ти имє(н)ѧ [32] Радови(ч) з му-
жо(м) свои(м) ни(ж)ли другаѧ сєстра нша, па(н)на Га(н)на Радови(ц)каѧ,
будучи в станє панє(н)скомъ ⟨,⟩ а хотєчи свою вла(ст)ную выправу в рука(х)
свои(х) мєти [33] и потрєбы сво(и) ѡпатровати за вєдомо(ст)ю и по(з)волє-
(н)ємъ бра(т)и рожоны(х) яко мєнє, Ти(х)на, и Васи(л)ѧ Радови(ц)ки(х)
с чє(т)вє(р)тоє части имє(н)я [34] Радови(ч) на єє сторону право(м) прирожо-
207 ны(м) мєжи // нами, бра(т)єю, єи при(ш)ло ѡ(т) єго мл(сти) пна Станислава
Кграє(в)ско(г)[о], зупо(л)нє дошло и заплатило вє(д)лє вла(с)тивого запису
и вызна(н)ѧ сєстры ншоє па(н)ны Га(н)ны Радови(ц)коє ⟨.⟩ А долгъ нєбо(ж)-
чика ѡ(т)ца нш(г)[о] пна Васи(л)ѧ Радови(ц)кого и пнєє ма(т)ки ншоє
панєє Марины Васи(л)євоє Радови(ц)коє и на(с) бра(т)и ста(р)шоє [35], Ти(х)-
на, Романа, Васи(л)ѧ, Ивана спо(л)нє яко сѧ записо(в) нши(х) єго м(л)
па(н)у Ива(н)у Воры(ст)скому покажє(т) то на ко(ж)дого ча(ст) до(л)гу
ѡного, што [36] при(и)дє(т), и на дє(н) божого нарожє(н)ѧ в року тєпє(р) иду-

---

* Вписано при наведенні тексту вдруге.

чо(м), сємдєсѧто(м) [37], коли до(л)гъ па(н)у Воры(ст)скому має(т) сѧ платити, тогды повинє(н) вє(д)лє записо(в) свои(х) заплати(ти), абы таѧ ча(ст) в Рядовича(х), которую ѧ [38] є(г)[о] м(л) па(н)у Кграє(в)скому прода(л), вєчно на всє(м) была во(л)ная [39] по(д) другими за(р)уками, в листє моє(м) ѡписаными. Которы(и) запи(с) на(ш) пє(р)вш[и(и)] зо (в)сими ѡбовѧ(з)ками з ма(л)жо(н)кою своєю Катєриною Сла(в)ского доброво(л)нє при(и)муємо⟨.⟩ А при то(м) были и того до(б)рє свєдоми [40] пновє приѧтєли нши, сполє(ч)нє до тоє справы ншоє ѡбраныє, и(х) мл(ст) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) а па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н)⟨,⟩ писа(р) зє(м)ски(и)⟨,⟩ [41] а кнѧзъ [42] Станисла(в) Во(и)на Збара(з)ски(и) [43], а кнѧ(з) Стєфа(н) Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и). Которы(и) пновє вышє(и) помєнєныє яко полюбовны су(д)и, єдначи а приѧтєли нши, на туую справу ѡ(т) на(с) и ѡ(т) єго мл(с)ти пна Кграє(в)ского ѡбраны(и), вчини(в)ши вгоду и постановє(н)є мєжи нами вє(д)лє листу ншо(г)[о] за про(з)бами нашими пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли)⟨.⟩ А я, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), са(м) [44] за сєбє и за жону свою руку свою по(д)писа(л) и пєча(т) приложи(л)⟨.⟩ Писа(н) у Бобича(х)⟨.⟩ року бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧто(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тєбра, два(д)ца(т) пє(р)вого днѧ⟨.⟩ Ти(х)но Радови(ц)ки(и) за сєбє и за жону свою руку свою по(д)писа(л).

У гродській книзі № 966: [1]вызнаваε(мъ); [2]яко; [3]зємъскимъ; [4]свтомъ; [5]Михалє; [6]двораннна; [7]кролє(в)скоє млсти; [8]до(мъ); [9]мл(ст); [10]чє(т)вєр(г)ь; [11]всѣ(х); [12]што ко(л)вєкъ; [13]в; [14]хрє(с)тия(н)скоє приѧ(з)ни; [15]сє; [16]всѣ; [17]имѣнъє; [18]нєспособноє; [19]на испо(л)нєнє; [20]вє(д)лу(г) зда(н); [21]Радови(ц)кая; [22]нємає; [23]мл(с)ти; [24]врєдо(м) кгро(д)ски(мъ); [25]ѡчєвистє; [26]имѣнъє; [27]Радови(ч)и; [28]на(м); [29]кгро(д)ско(мъ); [30]зо(з)нати; [31]вырєчє(н)я; [32]имє(и)я; [33]мѣти; [34]имє(н)ѧ; [35]ста(р)шо(го); [36]нас (?); [37]сє(мъ)дєсѧто(мъ); [38]я; [39]во(л)наѧ; [40] свѣдоми; [41]зємъски(н); [42]кнзъ; [42]збора(ж)скн(и); [44]са(мъ).

72. Продажний запис Ганни Василівни Радовицької на частину маєтку, продану Граєвському.

Акт від 19 січня 1570, № 95, 1.
Виписк з книг гродських від 26 жовтня 1570.

Я, Га(н)на Васи(л)євна Радови(ц)кая, вы(з)наваю си(м) моимъ листомъ 202 зв.
нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, зоставши въ станє панє(н)ски(м) по смє(р)ти нєбо(ж)чика ѡ(т)ца своє(г)[о] пна Васи(л)ѧ Радови(ц)кого и мєшкаючи при братє своє(м) рожоно(м) па(н)у Ти(х)ну [1] Радови(ц)комъ, которы(и) длѧ по(т)рєбы и бачє(н)ѧ а воли своє(и) [2] ча(ст) свою єго мл(сти) пану Станиславу Кграє(в)скому, дворєнину [3] єго к(р) мл(сти), в Радовича(х) [4] прода(л)⟨,⟩ ѡбачи(в)ши ѧ вєликоє захова(н)є и добродѣ(и)ство [5] ку домови ншому єго мл(сти) пна Станислава Кграє(в)ского, которы(и) сєстри [6] моє(и) пнє(и) Ѡлєни Радови(ц)кого Рыка(л)скоє вєно, выправу [7], што на єє ча(ст) зы(и)мє(н)я то(г)[о] Радови(ч) [8] вє(д)лє права по(с)политого и статуту зє(м)ского приналєжало⟨.⟩ вчини(л)⟨,⟩ и во(д)лє по(т)рєбы а присто(и)ности ѡ(т)ложи(л), тогды таки(м) жє ѡбычаємъ я, намысли(в)шися на то добрє и с порадою пно(в) бра(т)и и приѧтєлє(и) свои(х), яко пна Ти(х)на и пна Васи(л)ѧ) // Радови(ц)ки(х)⟨.⟩ а єго мл(сти) пна Гаврила Якови(ц)кого, по(д)- 203
судка зє(м)ско(г)[о]⟨,⟩ а пна Со(л)тана Фєдора [9], писара зє(м)ского володимє(р)ско(г)[о] [10], а пнєє Марины Васи(л)євоє Радови(ц)коє, пнєє ма(т)ки

моєє милоє, и вєдомо(ст)ю и при(з)волє(н)ємъ и(х) мл(сти), бачєчи [11] то⟨,⟩ и(ж) тоє имє(н)є в руки єго мл(сти) пна Кграє(в)ского припадає(т)⟨.⟩ тогды я, ѡшацова(в)ши чєрєзъ пно(в) братє(и), приятєлє(и), ма(т)ки, вышє(и) в сє(м) листє ѡписаны(х), што бы мнє на мою ча(ст) з Радови(ч) право(м) прирожоны(м) на вєно моє пришло с чє(т)вє(р)тоє части яко выправы [12] всѧкоє⟨,⟩ та(к) в готовы(х) грошє(х) [13] и в рєча(х) рухомы(х), вєдлє которого шацу(н)ку, яко сѧ и(х) мл(ст)и [14] видєло [15], бє(з) кривды моєє мнє заразо(м) ѡ(т) єго мл(сти) [14] пна Станислава Кграє(в)ского зупо(л)нє а достаточнє досы(т) ст [...] [16], с чого єго мл(сти) пна Кграє(в)ского⟨,⟩ жону, пото(м)ки єго мл(сти) квитую вє(ч)ными часы и заразо(м) єго мл(сти) уступую права своєго чєтвє(р)тоє части на сторону и ча(ст) мою, налєжачую в Радовича(х), и право всє⟨,⟩ котороє мнє служило, на єго мл(с)ть жичу и пото(м)ки вливаю вєдлє права посполито(г)[о] и статуту зє(м)ско(г)[о] на вєчныє часы⟨.⟩ Волє(н) будєть єго мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками своими того ча(ст) имє(н)я шафова(ти), ѡ(т)дати, продати, замєнѧти и ку своєму налє(п)шому и бачє(н)я своєго ѡборочати [17], на костє(л) або цє(р)кво(в) ѡ(т)писати⟨.⟩ [18] А я ани жадє(н) з бра(т)и и бли(з)ки(х), крє(в)ны(х), приѧтєлє(и) мои(х) по ѡ(т)цю [19] и по ма(т)цє мои(х) нє має(м) то(г)[о] ѡ(т)мєнѧ(ти) ани пєрєказы жа(д)ноє в споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и вжива(н)ю тоє ча(сти) моєє, котороє ся яко вла(ст)ная дєдичка вырєкаю, вєчнє чини(ти), нє бєручи собє жадны(х) ѡборо(н), правны(х) и нєправны(х), которы(х) самъ (!) листо(м) моимъ ѡ(т)ступую доброво(л)нє⟨.⟩ А є(ст) ли бы(х) ѧ або которы(и) з бра(т)и, приѧтєлє(и) мои(х), та(к) по ба(т)ку або по ма(т)цє моє(и) бли(з)ки(х), хто (ж) бы ко(л)вєкъ с право(м) пєрє(д) ни(м) и послє(д) ни(м) до тоє части припытова(ти) и ѡ тоє позывати мєли, то(г)ды то(л)ко разо(в), ко(л)ко бы єсмо сє(с) запи(с) на(ш) взруши(ти) мєли, на короля єго мл(с)ти двєстє ко(п) грошє(и)⟨.⟩ а пану Кграє(в)скому другую двєстє ко(п) гроши(и) [20] с потомъками єго мл(с)ти заплати(ти) будє(м) [повинни], нє ѡ(т)ходѧ-
203 зв. чи ѡ(т) права⟨.⟩ А по заплачє(н)ю ты(х) зару(к) тогды[...] // запи(с) мо(и) має(т) при моцы зостати в ко(ж)дого права ⟨,⟩ А є(ст)ли [21] ми па(н) бо(г) з ласки своєє приѧтєля которого зослати [22] ма(л)жо(н) свєтоє [23*] рачи(т)⟨,⟩ тогды вжо зо (м)ною на то(и) выправє, которую я ѡ(т) єго мл(с)ти пна Кграє(в)ского взєла⟨,⟩ пєрєставати має(т) и (в)жо до тоє части моєє⟨,⟩ с котороє ѧ уступила и вырєкла вєчнє в Радовича(х) право(м) мои(м) прирожоны(м)⟨,⟩ ничого нє має(т) мєти вєчными часы по(д) другими заруками, та(к) жє ва(ж)ными, яко вышє(и) [24] в сє(м) листє ѡписано стои(т). И, чого божє вхова(и), часу смє(р)тє(л)но(г)[о] [25] на мєнє, то(г)ды то(т) ли(ст) мо(и) нє має(т) ни в чо(м) нарушо(н) бы(ти)⟨,⟩ алє при моцы заставє(н) вє(д)лє того запису моєго⟨,⟩ которы(и) ѧ буду пови(н)на пєрєнєсти до врѧду єго královє(в)скоє мл(сти) и вырєчисѧ с тоє части Радови(ч) сама ѡ(т) сєбє и пото(м)ко(в) мои(х), є(ст) ли ми и(х) па(н) бо(г) взычи(т), на замо(к) г(с)дръски(и) Воло(ди)мє(р)ски(и) донєсти и то(т) запи(с) мо(и) до кни(г) кгро(д)ски(х) вы(з)нати и записа(ти)⟨,⟩ а єго мл(ст) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками сво(и)ми, коли похочє(т), будє(т) мочи то(т) запи(с) то(и) до кни(г) зє(м)ски(х) пєрєнєсти и записа(ти)⟨.⟩ у Володимєри⟨.⟩ [26] А тоє пєрєнєсє(н)є и записа(н)є єго мл(сти) має(т) быти та(к) важно, яко и ѡчєвистоє со(з)на(н)є моє⟨.⟩ И [27] была то(г)[о]

* Кінець слова ма(л)жо(н)стве виправлено на початок наступного слова свєтоє.

на пото(м) потрєба, то(г)ды за ѡбосла(н)ємъ єго мл(сти) пна Кграє(в)ского
с пото(м)ками єго м(л) врѧдовны(м) буду пови(н)на до кни(г) зє(м)ски(х)
воло(ди)мє(р)ски(х), приєхавши, и [28] со(з)нати, и записа(ти) во(д)лє права
посполитого и ста(т)уту земъского, нє (в)зрушаючи ни в чо(м) того запису
моєго, по(д) заруками вышє(и) ѡписаными. А я, на то(т) ча(с) пєча(ти)
своєє нє маю(чи), просила єсми пно(в) бра(т)и рожоны(х), то є(ст) пна Ти(х)-
на а пна Васи(л)я Радови(ц)ких⟨.⟩ а и(х) мл(сти) пно(в) : пна Гаврила
Якови(ц)ко(г)[о], по(д)судка зє(м)ского⟨,⟩ а пна Федора Со(л)тана, писара
воло(ди)мє(р)ского зє(м)ского⟨,⟩ [29] а єго мл(сти) кнзѧ Станислава Во(и)ны
Збара(з)ско(г)[о], а єго м(л) кнзѧ Стєфана Ружи(н)ского, которыє, будучи
то(г)[о] до(б)рє свєдоми, за ѡчєвисты(м) зада(н)ємъ и про(ж)бою [30] (!) моєю,
пєча(ти) сво(и) приложити рачи (!) [31] ку тому моєму ли(с)ту⟨.⟩ которы(и)
я з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) а при(з)волє(н)ємъ пно(в) бра(т)и мои(х) и
приѧтєлє(и) даю пану Кграє(в)скому и пото(м)комъ є(г)[о] мл(сти). Писа(н)
у Радовича(х) лєта божєго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧто(г)[о], // 204
м(с)ца ѡктєбрѧ, два(д)ца(т) пє(р)вого днѧ ⟨.⟩ Фєдо(р) Со(л)та(н), вла(ст)наѧ
рука, Ти(х)но Радови(ц)ки(и), вла(с)тнаѧ рука⟨,⟩ Станисла(в) Во(и)на
Збара(з)ски(и), вла(ст)наѧ рука [32].

У гродській книзі № 966: [1] Ти(х)ну; [2] своєє; [3] дворанину; [4] Радовичо(х); [5] добродє(и)-
ство; [6] сєстрє; [7] всю выправу; [8] Радовичи; [9] Хвєдора; [10] володимє(о)ско(г)[о] зє(м)ско(г)[о];
[11] бачачи; [12] выправє; [13] гроша(х); [14] м(л); [15] вндило; [16] стало; [17] ѡбороча(т); [18] церко(в)
ω(т)писа(т); [19] ω(т)цу; [20] грошє(и); [21] єсли; [22] зослати; [23] в малжє(н)ствє; [24] вы(ш)шє(и);
[25] смє(р)тиого; [26] Володимєру; [27] а; [28] немає; [29] володимєрскихъ земськихъ; [30] прозбою; [31] ра-
чили; [32] (писан) в Бобичахъ м(с)ца ѡктєбра 21 дня. я Фєдор Солтан властна рука. Я, Тих-
но Радовицкий, властна рука.

73. Тестамент Івана Яцковича Летинського його дружині та дітям.

Акт від 12 січия 1571, № 87, 1.

Во (и)мє б(ж)єє свєтоє живонача(л)ноє и нєраздєлимоє тро(и)цы ста(н)ся. 177
Кгды (ж) ко(ж)ды(и) хрє(с)тия(н)ски(и) чловєкъ часу и годины ничого нє
є(ст) пєвнє(и)ши(и), ω(д)нє смє(р)ти, котораѧ члвка николи ѡминути нє
можє(т), а (з)влаща ко(ж)ды(и) хрєстия(н)ски(и) человєкъ, сподєваючисѧ
часу смє(р)тного, мaє(т) має(т)но(ст) и пора(д)но(ст) межи приѧтє(л)ми,
жоною и дє(т)ми слушнє на писмє значнє постанови(ти), бо, што бє(з) пи(с)-
ма заставлѧю(т), часо(м) с памє(ти) лю(д)скоє выходи(т)⟨,⟩ в што на писмє
доложоно быває, ты(м) людє(м) при(ш)лого ча(с)у ку памє(ти) с пи(с)ма при-
ходи(т) и (в) вѧдомо(ст) заховыває(т). Прото я, Ива(н) Я(ц)кови(ч) Лє-
ти(н)ски(и), будучи зв[...], алє єщє за до(б)роє памє(ти) и в супо(л)но(м)
разумє, добрє сѧ // тєстамє(н)то(м) и ѡстато(ч)ною волєю моєю застано(в)- 177 зв.
лѧю и записую напєрє(д), дшу мою поручаю гду бгу моєму, створителю нєба
и зє(м)ли, а тєло моє грѣшноє, єсли мя в то(и) хоробє смє(р)ть за(и)дє(т),
жона моя милая Фєдора, дочка пана Якова Ко(л)пыто(в)ского, звычаємъ
хрєстя(н)ски(м) має(т) поховати в цє(р)кви божє(и) у Радовича(х) по(д)лє
ω(т)ца моєго и поминати дшу мою, яко налєжи водлє цє(р)кви свєтоє грє-
чєскоє. Ку тому жону мою милую Фєдору з дє(т)ми моими ув опєку пору-
чаю и даю тєстєви моєму єго мл(с)ти па(н)у Якову Ко(л)пыто(в)скому а
брату моєму па(н)у Сємєну Дроздє(н)скому и ѡпєкунами и(х) мл(с)ти пна

Якова Ко(л)пыто(в)ского, тєстѧ моєго, а пна Сємєна Дро(з)дє(н)ского жонє
и дѣтє(м) мои(м) сєю ωстаточною волєю моєю учини(л). Которы(и) тыє пно-
вє и(х) мл(с)т ωпєкуновє маю(т) жону и дєти мо(и) ω(т) всѧки(х) кри(в)дъ
борони(ти) и справє(д)ливости имъ доходити, а ωсобливє мешкаючи мнє з
жоною моєю милою Федорою Ко(л)пытовъского в ма(л)жє(н)ствє ча(с) нє-
малы(и) и (з)плодивши з нєю пото(м)ство, до(з)на(л) и досвє(т)чил-о(м)сѧ
вє(р)ную а цно(т)ливую ма(л)жо(н)ку и ку собє мило(ст) а скло(н)но(ст), а
хотѧчи я тоє(и) ма(л)жо(н)цє своє(и) нагородити си(м) тастємє(н)то(м) и ωста-
точною волєю моєю, нє будучи ни ω(т) кого примушо(н), даю, дарую и за-
пи(с)ую є(и), ма(л)жо(н)цє своє(и) Фєдорє Ко(л)пыто(в)ского, на (и)мє(н)ю
моємъ ω(т)чи(з)но(м), ω(т)дєлєномъ мнє ω(т) брата моєго стрыєчного пна
Ивана Ва(н)ковича Лєти(н)ского, на всє(и) половицы моє(и) Лѣтина, шє(ст)-
со(т) ко(п) грошє(и) Вєликого Кнѧ(з)ства личбою лито(в)скою. Має(т) жона
моя милаѧ Фєдора Ко(л)пыто(в)ского по животє моє(м) тоє имє(н)є моє,
половицу Лєтина, з дворомъ, с пашнєю дво(р)ною, з лю(д)ми и зо вси(м),
яко ся тє имє(н)є само в собє и в пожи(т)ко(х) свои(х) маєть⟨,⟩ и щи(м) ѧ
дє(р)жа(л), ув оно(и) сумє пнзє(и) шєстисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х)
дє(р)жати жона моя Фєдора має(т), яко вла(ст)ного своєго уживати зо всєми
рєчми рухомыми и нєрухомыми, ста(т)ки домовыми и (з) стадомъ, з бы(д)-
ломъ малы(м) и вєлики(м), с ко(н)ми єздъными[...], [...] по животє моємъ
в дому моє(м) зостанє(т). До того[...] дєти моє, лєтъ доро(с)ши, тую суму
178 шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и), // ω(т) мєнє є(и) дарованую и записаную, ω(т)да-
ду(т) и зупо(л)на заплатѧ(т), а дєти мо(и), нє ω(т)давши є(и) тоє сумы шєсти-
со(т) ко(п) грошє(и), нє маю(т) и нє могу(т) того имє(н)я моєго, половицы
Лѣтина, в нєє брати, з моцы и дє(р)жа(н)я єє вы(и)мовати, и поки жона моя
милая того имє(н)я моєго, половицы Лѣтина, в оно(и) сумє шєстисо(т) ко-
па(х) грошє(и) выдє(р)жа(н)ю будєть, тогды ωна, жона моя, за увє(с) ча(с)
дє(р)жа(н)ѧ своєго нє маєть и нє будє(т) пови(н)на ни щого, якъ з ымє(н)я,
с пашни, та(к) и зо вси(х) рєчє(и) рухомы(х) и ста(т)ко(в) домовы(х) дєтємъ
моимъ ни в чо(м) ли(ч)бы давати и никому иному, алє во всє(м) во(л)на ωна
споко(и)нє тоє имє(н)є моє, половицу Лѣтина, на сєбє дє(р)жати и, вживаю-
чи в то(и) сумє шєстисо(т) копа(х) грошє(и), и во(л)на будє(т) тую суму
шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и) кому хотєчи записа(ти) и даровати, завєсти и за-
ставити, никого а ничєго сѧ в томъ нє ωстєрєгаю(чи), ωкромъ рєчє(и) рухо-
мы(х), стада и бы(д)ла, конє(и) є(з)дны(х), и то при (и)мє(н)ю вє(д)лє статуту
дєтємъ зоставлєно бы(ти) має(т). Што я то всє ты(м) тєстамє(н)томъ и ωста-
(то)чною волєю моєю застановилъ и умо(ц)нѧю. До которого сєго тєстамє(н)-
ту моє(г)[о] и пєча(т) свою приложи(л) єсми, а при справова(н)ю того тєста-
мє(н)ту и ωстаточно(и) воли моє(и) бы(ли) и(х) мл(ст) за(ц)нє врожєны(и)
пновє: па(н) Гнєвошъ Пє(т)рови(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), па(н) И(л)я Гри(ц)-
кови(ч) Радови(ц)ки(и)⟨.⟩ а во(з)ны(и) з урѧ(д)у замъку Володимє(р)ского,
на то мнє приданы(и), па(н) Ха(ц)ко Чуватови(ч) Туличо(в)ски(и), которы(и)
буду(чи) того добрє свєдоми и за про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и) к сєму
тастамєнту моєму приложити рачили⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Лѣтинє лѣта бо(ж)єго
нарожєнъя тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца дєка(б)ра, шостого-
на(д)цать дня.

74. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської Вохнович на частину маєтку, дану її чоловікові Василеві Ванковичу Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъская Во(х)нови(ч) Васи(л)єваѧ Миро- 192
ви(ц)кая, вызнаваю сама на сєбє симъ мои(м) листомъ, и(ж) котороє имєнє
моє ѡ(т)чи(з)ноє, матєристоє половицу Вє(р)боє-Во(х)но(в)скоє дє(р)жачи
мнє в рука(х) свои(х), нє (з) жа(д)ного принужє(н)ѧ ани с котороє лю(д)-
скоє намовы, ани (з) яко(г)[о] понєволє(н)я, ѡ(д)но сама, по до(б)ро(и)
своє(и) воли, знаючи ку собє вєликую приязнъ и доброє захова(н)є ма(л)-
жо(н)ка своєго милого пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)ко(г)[о], и(ж)
ѡ(н) мнє, ма(л)жо(н)ку свою, в добро(м) хова(н)ю и прия(з)ни ма(л)жо(н)-
ско(и) мѣти и мнѣ вєликую зычливо(ст) показыва(ти) рачи(т), а тє(ж) знаю-
чи по нє(м), ма(л)жо(н)ку своє(м) мило(м) пану Васи(л)ю, таковую мл(ст) и
вє(р)ноє а цно(т)ливоє захова(н)є ку собє, даю и дарую и ѡ(т)[...] зара(з),
при животє моємъ, яко и по животє моємъ, [...] вє(ч)н(и) а нєпорушнє того
имє(н)я своєго ѡ(т)чи(з)ного, матєристого Вє(р)бо(и)-Во(х)нови(ч) трєтюю
ча(ст) на вєчно(ст), то є(ст) з дворо(м) и зо (в)сєю [...] дво(р)ною, з лю(д)ми,
по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи и лєсы, дуброва(ми), ставы и ставищами, млы-
ны и млынищами[...]их, з бы(д)ломъ и зо всими ста(т)ки домовыми[...]
рухомыми и нєрухомыми, и зо (в)сими зарослѧями, [...] зо вси(м) кгру(н)-
томъ и про(з)вищами того имє(н)ѧ // моєго, мєновнаны(м) и нємєнованы(м)⟨.⟩ 192 зв.
яко сѧ тоє имє(н)є моє Вє(р)баѧ в граница(х) и мєжа(х) и ѡбыходє(х) свои(х)
має(т). Волє(н) па(н) Василє(и), ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и), будєть тую
трєтюю ча(ст) в то(м) имє(н)ю моє(м) Вє(р)бє-Во(х)новъско(и) зо вси(м) с ты(м)
на сєбє дє(р)жати и вжива(ти), ѡ(т)да(ти), продати и даровати, замєни(ти) и
ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шому ѡбє(р)нути, гдє похочє(т), яко
воля єго будє(т) ты(м) шафова(ти), яко свои(м) вла(ст)ны(м), ѡ(т)далѧючи
дєтє(и) и бли(з)ки(х) свои(х) на вє(ч)ныє часы. А я вжє при животє моємъ,
дєти ани бли(з)киє по животє моємъ нє маю(т) сѧ в тую трєтю ча(ст) того
имє(н)я моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)новско(и) ничи(м) ся вступовати, нє маю(т)
на вєчныє часы, (в)жє тую трєтюю ча(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) па(н)
Василє(и), дє(р)жачи то [имєнє] вєдлє сєго запису моєго вѣчнє, волє(н) с
ты(м) та(к) учини(ти), яко воля єго будє(т). И на то єсми дала ма(л)жо(н)ку
своєму па(н)у Васи(л)ю Мирови(ц)кому сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) с
пєча(т)ю моєю. А при то(м) были и того до(б)рє свєдоми и(х) мл(ст) фалє(б)-
ны(и) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), владыка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и),
па(н) Миха(и)ло Роса(л)ски(и) Во(х)но(в)ски(и), па(н) [...] Пузо(в)ски(и),
па(н) Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)ки(и). И за прозбою моєю и(х) мл(ст)
пєчати своє приложити рачили к сєму моєму вы(з)наному ли(ст)у. Писа(н)
у Вє(р)бо(и) ѡ(т) нарожє(н)я сына бо(ж)єго тисѧча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т)
пє(р)вого, м(с)ца гє(н)варѧ, шостого дня.

75. Межова угода Михаила Івановича і Дмитра Васильовича Курцевичів, дана Василеві Петровичу Загоровському.

Акт від 14 січня 1571, № 90, 1.

186 Ми, Миха(и)ло Иванови(ч) а Дми(т)ръ Васи(л)єви(ч) Ку(р)цевичи, ѡзна(и)муємъ а вы(з)наваємъ то си(м) нши(м) листо(м) ко(ж)дому, кому того по(т)рєба будє(т) вєда(ти), нинєшнимъ и на потомъ будучимъ, и(ж) што которы(и) розницы и за(и)штьѧ ѡ(т) нємалого часу дєялисѧ мєжи нами а єго мл(с)тю паном Васи(л)ємъ Пє(т)ровичо(м) Загоро(в)ски(м), ма(р)ша(л)комъ єго к(р) мл(сти) [...] володимє(р)ски(м), ѡколо добръ и кгру(н)то(в) имєнє(и) и(х) и(ж) єго мл(сти) ма(р)ша(л)кового Суходо(л) ⟨.⟩ а (и)мєнъя ншого Новосєло(к), жє [...] тымъ имє(н)ямъ нши(м) жа(д)ны(х) грани(ц) пєвны(х)
186 зв. [...] // яко єго мл(с)ть па(н) ма(р)шало(к) собє и тому имє(н)ю своєму Суходоло(м) в посєга(н)ю кгру(н)то(в), боє(в) и грабєжо(в) нємало кри(в)дъ и шко(д) ѡ(т) на(с) бы(ти) мєнилъ и ѡ то на(с) до права и суду позыва(л), та(к) тє(ж) и мы в оныхъ кгру(н)тєхъ нєро(з)граничоны(х) кривду собє быти ѡ(т) єго мл(сти), розумєючи правнє, ѡ то зъ єго мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ росправитисѧ мєли, то па(н) з намовы приѧтє(л)скоє и своєє доброє воли и хоти, нє заводєчисѧ зъ єго мл(ст)ю пномъ ма(р)ша(л)комъ в да(л)шиє заи(ш)тьѧ и затруднє(н)ѧ, алє прагнучи згоды, мл(с)ти, пру(д)шого а сна(д)нє(и)шого успокоє(н)я, зузна(н)я и помє(р)кова(н)я до того вє(з)ваны(х) приѧтєлє(и) нши(х) спо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти пна Ивана Сємєновича, во(и)ского и горо(д)ничого крємѧнє(ц)кого, пна Миколаѧ Дубро(в)ского, а пна Фро(н)цка Круша. И то(ж) за доброво(л)ны(м) по(зволє(н)є(м) та(к) єсмо зъ єго мл(ст)ю паномъ ма(р)ша(л)комъ границу вєчистую [...] имєнє(и) нши(х) вышє(и) помєнєны(х), єго мл(сти) Суходо(л) а нашого Новосєло(к), сєго дня в датє нижє(и) ѡписаного постановили, учинили, ско(н)чили и ко(п)цы закопали. То є(ст) напє(р)вє(и) почавши ѡ(т) пєты кгру(н)ту ѡра(н)ского имє(н)я пано(в) Ѡра(н)ски(х), гдє при долинє два ко(п)цы наро(ж)ники, ѡди(н) сєлу єго мл(сти) Суходоломъ, а други(и) сєлу ншому Новосє(л)комъ усыпаны, ѡ(т)толє нєдалєко трєти(и) и та(к) иныє по (в)зго(р)камъ и по долина(м) ⟨.⟩ яко сѧ пришло чєрє(з) гостинєцъ, которы(и) идє(т) ѡ(т) Суходо(л) до Воло(ди)мєра, ко(п)цы посыпали, и знаки крыжо(в) в дєрєвє(х) починєны а(ж) до дороги а(л)бо гости(н)ца с Калусова до Володимєра, гдє тє(ж) при дорозє проти(в) долины вєликоє два наро(ж)ныє ко(п)цы усыпаны суть. И тамъ сѧ граница усыпа(н)ємъ ко(п)цо(в) помєнєны(х), которы(х) вси(х) ко(п)цовъ и з наро(ж)ными, поча(в)ши ѡ(т) пєты ѡра(н)скоє а(ж) до гости(н)ца с Калусова, до Володимєра идучого, дєвє(т)на(д)ца(т), и (с) починє(н)ємъ знако(в) ско(н)чила. Которую то границу, чєрє(з) и(х) м(л) паны приѧтєли нши и на(с) самы(х) сторо(н) та(к) учинєную, мы и пото(м)ковє нши вєчнє а нєпорушнє дє(р)жати и во (в)сємъ сѧ про [...] єго мл(сти) пна ма(р)ша(л)ка и по(д)даны(х) єго мл(с)ти суходо(л)скихъ [...] нє
187 заховати має(м) и будє(м) пови(н)ни. Та(к) и(ж) єго м(л) па(н) ма(р)шало(к) // и пото(м)ки єго мл(с)ти с по(д)даными своими всєго того кгру(н)ту, по(л), гає(в), дубро(в), запусто(в) и форосто(в), што-ко(л)вє(к) сторонє або сєлу єго мл(сти) Суходоло(м) за тыми ко(п)цами є(ст), поча(в)ши ѡ(т) пєты ѡра(н)скоє и долины, гдє при нє(и) два ко(п)цы наро(ж)ны(х) усыпаны, а(ж) до

ѡста(т)нее петы гости(н)ца, с Калусова до Володимера идучого, те(ж) где проти(в) долины два ко(п)цы усыпаны, едучи ѡ(т) тое петы ѡра(н)ское, тамъ до того гости(н)ца по право(и) руце ку име(н)ю своему Суходоло(м), то е(ст) уве(с) кгру(нт), споко(и)не де(р)жати и (в)живати и ты(м) яко вла(ст)но(ст)ю своею по(д)ле уподоба(н)ѧ своего шафовати воле(н) и моце(н) буде(т). А мы и пото(м)ки нши сами чере(з) себе, слу(г) и по(д)даных нши(х) в жа(д)ные кгру(н)ты, до(б)ра и пожи(т)ки е(г)[о] мл(сти) пна ма(р)ша(л)ковы вступова(ти), шкоды, переказы никоторое чинити не маемъ и ѡ(в)шемъ ты(х) ко(п)цо(в), тепе(р) усыпаны(х), где бы поправы по(т)ребовали на весну бли(з)ко пришлую и на пото(м), коли-ко(л)векъ скоро его мл(ст) па(н) ма(р)шало(к) врѧдо(в)не або и приѧте(л)ски(и) [...] ѡбошле(т), того (ж) часу выеха(в)ши, посыпа(ти) и поправити и всему тому, што сѧ выше(и) поменило, досы(т) чинити и по(д)лу(г) того сѧ заховати мае(м) и буде(м) пови(н)ни, та(к) же и пото(м)ки нши по(д) закладомъ на г(с)дрѧ его мл(сти) пе(т)масты копами гроше(и), а на его мл(ст) пна ма(р)ша(л)ка и пото(м)ки его мл(сти) другими пе(т)масты копами гроше(и) монеты и ли(ч)бы лито(в)ское, и по(д) винами, въ статуте ѡписаными. А где бы(х)мо мы або пото(м)ки нши в чо(м)-ко(л)векъ з сего застанове(н)я и ѡпису ншо(г)[о] выступили, а его в которо(и) речи не (з)де(р)жали або нарушили, то(г)ды будучи ѡ(т) его мл(с)ти пна ма(р)ша(л)ка або пото(м)ковъ его мл(сти) ѡ закла(д) поменены(и) и вины ста(т)утовое до которого-ко(л)векъ права и суду зе(м)ского або кгро(д)ского Володиме(р)ского по(з)ваны, тогды та(к) за пе(р)шимъ по(з)вомъ и на пе(р)вшо(м) року его на завитомъ, не закладаючи сѧ жа(д)ными причинами, пра(в)ными и непра(в)ными, на то(м) року пере(д) ѡны(м) судо(м) стати и ничи(м) сѧ зголa не вымо(в)ляючи ани апелюючи, то(т) таковы(и) закла(д) и ви[...]статутово(и) то(л)ко кро(т), иле бы была по(т)реба, плати(ти) зара(з), завжды // досы(т) чинити мае(м) и по(д)везуе(м)сѧ 187 зв.
си(м) ншимъ листо(м), которы(и) есмо дали его мл(сти) пну ма(р)ша(л)ку по(д) печа(т)ми ншими ⟨.⟩ а с по(д)писо(м) руки мене, Дми(т)ра Ку(р)цевича, до которого те(ж) листу ншого и(х) мл(сти) пнове приѧтели нши, ве(р)ху поменены(и), за про(з)бою ншою печа(ти) сво(и) приложили. Писа(н) у Володимери лета бо(ж)его нарожe(н)ѧ тисеча пѧ(т)со(т) семъдесѧ(т) пе(р)вого, м(с)ца ге(н)варѧ, ѡсмого днѧ. Дми(т)ре(и) Ку(р)цеви(ч), рука вла(ст)наѧ.

76. Мінова угода, за якою Іван Ванкович Летинський відписує своїй дружині півмаєтку замість того, щоб сплатити їй грошовий борг.

Акт від 12 січня 1571, № 88, 1.

Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)ски(н), земени(н) повету Воло(ди)ме(р)ского, со(з)нава(м) си(м) мои(м) листо(м), кому буде(т) по(т)реба того ведати, и(ж) ку велики(м) а пи(л)нымъ по(т)ребамъ мои(м) вла(ст)ны(м) взѧ(л) и позычи(л) есми пе(в)ны(х) а рукода(и)ных пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х) в ма(л)жо(н)ки мое(и) пнее Екгне(ж)ки з Те(р)нова, дочки пна Яна Та(р)но(в)ского, земенина зе(м)ли Хо(л)мъское. Которую (ж) суму пнзе(и) двесте ко(п) гроше(и) ли(тв)ски(х), позычи(в)ши есми в ма(л)жо(н)- 178 зв.

ки моєє на мо(и) вла(ст)ныє по(т)рєбы, и ку своєму пожи(т)ку ѡбє(р)ну(л) и ро(з)шафова(л). А в то(и) сумє пнзє(и) у дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) заставую и застави(л) єсми є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), половицу имє(н)я моєго ѡ(т)чи(з)ного, никому ни в чо(м) не заведеного, Лєтина в дворє, в пашни дво(р)но(и), кгру(н)тє(х), в поля(х) и сєножатє(х), яко сѧ половица того [...]
179 моєго сама в собє мєти и вынєсти можє(т). Яко (ж) ѧ, Ива(н) // Лѣти(н)ски(и), половицу того имє(н)я моєго Лѣтинского в дворє, в пашни дво(р)но(и), в людє(х) и (в) и(х) в кгру(н)тє(х), а поля(х), и сєножатє(х) в то(и) сумє, у дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)номъ моємъ до(л)гу, є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), тєпє(р) заразо(м) в мо(ц), в дє(р)жа(н)є и вжива(н)є даю и поступую. Має(т) и во(л)на будє(т) ѡна, ма(л)жо(н)ка моя пни Егнє(ж)ка Та(р)но(в)ская, половицу того имє(н)я моє(г)[о] Лєтина ув оно(и) сумє у дво(х)сотъ копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), яко во вла(ст)ны(х) пнзє(х) свои(х), тєпє(р), при животє, и по животє моємъ кому хотєчи застави(ти), записати и завєсти абo кого-ко(л)вєкъ даровати по(д)лугъ воли и подоба(н)ѧ свєго. А ѧ самъ, дѣти, бли(з)киє и вси кровны(и) мо(и), нє ѡ(т)давши є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), тоє сумы пнзє(и) дво(х)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) ничи(м) сѧ в тую половицу имє(н)я моєго Лѣтина уступова(ти) и пєрєказы никотороє є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), в то(и) половицы имє(н)я моєго Лѣтина чинити не маємъ ани будємъ мочи. А кгды на мєнє, Ивана Ва(н)ковича Лѣти(н)ского, па(н) бо(г) ча(с) смє(р)тны(и) зошлєть, а нє мєли бы(х)мо з ма(л)жо(н)кою моєю пото(м)ства, а дєти пе(р)шоє жоны моєє або близкиє и крєвны(и) моє хотєли бы с того имє(н)я моє(г)[о] Лѣтина єє, ма(л)жо(н)ку мою, выпосажити, тєды пє(р)вє(и) тую суму пнзє(и), двєстє ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), яко вла(ст)ны(и) до(л)гъ позычєны(и), маю(т) и пови(н)ни буду(т) є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), пнє(и) Егнє(ж)цє Яно(в)ни с Та(р)нова Лѣти(н)ско(и), дати и заплати(ти) и то(ж) напроти(в)ку є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), вє(д)лє статуту заховати ся маю(т). А поки тоє сумы пнзє(и) дво(х)со(т) ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), нє ѡ(т)даду(т) и не заплатѧ(т), тєды у тую половицу имє(н)ѧ моєго Лѣтина ничимъ ся уступовати и никоторое перeказы и тру(д)ности є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), пнє(и) Егнє(ж)цє Лѣти(н)ско(и), чинити нє ма[ю]тъ по(д) закладо(м) на єє, ма(л)жо(н)ку мою, с тоє сумы пнзє(и)⟨.⟩ И на то ѧ, Ива(н) Ванъкови(ч) Лѣти(н)ски(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Егнє(ж)цє з Та(р)нова Лѣти(н)ско(и) да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А длѧ лє(п)шого свєдо(м)я и твє(р)дости сєго листу моєго просил-омъ ѡ приложє(н)є пєчати и(х) мл(с)ти пно(в) а приѧтєлє(и) мои(х) єго мл(с)ти кнзѧ [...] А(н)дрєєвича Козєки, пна Гнєвоша Пє(т)ровича Калусо(в)ского, Тирина Гричинича. Их мл(ст) за про(з)бою моєю ѡчевистою
179 зв. [...] // в пєчати свои к сєму моєму листу приложи(ти) рачили. Писа(н) у Володимєри в роко(х) судовы(х) зємъски(х) по трє(х) кролє(х) у пѧ(т)ницу, м(с)ца гє(н)варѧ второгона(д)цать дня, року ѡ(т) нарожє(н)я сына божєго тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пє(р)вого⟨.⟩ Я, Ива(н) Ва(н)кови(ч) Лѣти(н)ски(и), вла(ст)ная рука.

77. Дарчий запис Олександрової Богдановичевої Загоровської на маєток, записаний їй у віні чоловіком Олександром Загоровським.

Акт від 18 січня 1571, № 124, 3.

Я, Алєкса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофєя Ивано(в)на Жєславского, вы(з)наваю то симъ мои(м) листо(м), кому будє(т) потрєба того вєдати або, чтучи єго, слышати⟨,⟩ и(ж) што пєрвєи сєго, до(з)навши ку собє нємало доброго почтивого захованья и вєликую скло(н)но(ст) братанича нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго пана Алєкса(н)дра Загоро(в)ского єго мл(с)ти пана Васи(л)я Пєтровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка єго к(р) м(л) горо(д)ничого володимє(р)ского, дала, даровала и записала єсми єго мл(с)ти имє(н)я, мнє ω(т) нєбо(ж)чика пна ма(л)жонка моєго, помєнєного въ вєнє, ωсмисо(т) копа(х) грошє(и) ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє записаныє, то є(ст) трєтюю ча(ст) в Суходолє(х), в Дєгтєвє и в Пєрєва(л)ка(х), по животє моє(м), к рука(м) свои(м) вза(в)ши, зо вси(м) на всє дє(р)жати и (в)живати. Которою сумо(ю) пнзє(и) єго м(л) по животє моє(м) шафовати волєнъ по(д)лє набо(л)шого уподоба(н)я своєго, яко то во ωны(х) листє(х), записє(х) пє(р)вши(х), єго мл(с)ти па(н)у ма(р)шалку ω(т) мєнє даны(х), ширє(и) є(ст) ωписано, ни(ж)ли и(ж) в записє нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моєго, и трєтая ча(ст) имєнья Ѡстровєцкого помєнєна и ωписана мнє є(ст), чого в записє моємъ, ω(т) мєнє єго м(л) па(н)у ма(р)шалку дано(м), нє є(ст) доложоно⟨,⟩ прото я яко // ωныє части в Суходолє(х), в Дєгтєвє 113 зв. 113
и (в) Пєрєва(л)ка(х) и суму ωсмъсо(т) ко(п) грошєи лито(в)ски(х) єго м(л) пану ма(р)ша(л)ку, яко са то помєнило пє(р)вєи, записала, такъ и тєпє(р), знаючи нєω(т)мє(н)ную а ωвшє(м) ω(т) часу бо(л)шую скло(н)но(ст) и зы(ч)ливо(ст) ку собє впєрє(д) мєнованого єго м(л) пана Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка єго кролє(в)скоє мл(с)ти, горо(д)ничого володимє(р)ского, по(в)торє тыє части вышє(и) мєнованыє в Суходолє(х), в Дєгтєвє, в Пєрєва(л)ка(х) и (в) Востро(в)цы в тои сумє ωсмисо(т) копахъ грошєи ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє⟨,⟩ во(д)лє листу и запису нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго, мнє даного, єго м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку єго кролє(в)скоє мл(с)ти горо(д)ничому володимє(р)скому помєнєному, даю, дарую и записую и всє право моє, ω(т) нєбо(ж)чика пана ма(л)жонка моєго даныи (!), єго мл па(н)у ма(р)шалку до рукъ дала. За чимъ має(т) єго мл(ст) па(н) Василєи самъ, жона, дєти и пото(м)ки и(х) тую трєтюю ча(ст) сухо-до(л)скую, дєгтє(в)скую, пєрєва(л)скую и ωстровє(ц)кую в онои сумє пнзє(и) восмисо(т) копахъ грошєи лито(в)ски(х), ω(т) мєнє дарованы(х), в моцъ и к рукамъ свои(м) по животє моємъ вза(л)ши, з дворомъ и дворными, по(л)ми, сєножа(т)ми и (з) лю(д)ми, дубровами, гаими и (з) запустами, зъ ставами, млынами и и(х) вымє(л)ками и зо всими платы, доходы и пожи(т)ками, якимъ-ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)ваны або мєнованы бы(ти) могу(т) и зо вси(м), яко са в собє тая трєтєя ча(ст) має(т)⟨,⟩ дє(р)жати и вживати, будучи во(л)ны та(м) прибавлати, ро(з)ширати, лю(д)ми ωсаживати и пожи(т)ки ро(з)множати, а кому хотачи в тои сумє пнзє(и) ωсмисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) ω(т)дати, записати и куды хотачи ку своєму лєпшому и (в)житочнєишому ωбє(р)нути⟨,⟩ а бли(з)киє и крє(в)ныє ма(л)жонка моєго нєбо(ж)чика пана Алєкса(н)дра Загоро(в)ского и тє(ж) мои ω тую суму пнзєи

ѡсмъсо(т) ко(п) грошєи, ѡ(т) мєнє єго м(л) па(н)у ма(р)шалку на трєтє(и)
114 части // ты(х) поменєны(х) имє(н)яхъ записа(н)ую, никоторого затру(д)нєнья єго мл(с)ти ма(л)жонцє, пото(м)комъ и сща(д)ко(м) єго мл(с)ти чинити нє маю(т) ани буду(т) мочи. Алє тая сума прє(д)рєчоная ѡсмъсо(т) ко(п) грошєи при єго м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, ма(л)жо(н)цє и пото(м)ко(х) єго мл(с)ти вє(ч)нє зостати має(т)⟨,⟩ такъ же тє(ж) в тыє части имєнєи поменєны(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пана ма(л)жонка моєго и мои(х) вступоватисѧ з моцы и дє(р)жа(н)я моєго выимовати и никотороє пєрєказы в дє(р)жанью ты(х) имєнєи єго мл(с)ти самому, жонє, дєтє(м) и пото(м)ко(м) ихъ чинити жа(д)ными причинами, в статутє ѡписаными, и тє(ж) причинами нєпра(в)ными чинити нє маю(т) ани буду(т) мочи. А тє(ж) и я вжо нє маю и моцы мєти нє буду тоє сумы пнзє(и) ѡсмисо(т) ко(п) грошєи на ѡнои трєтє(и) части суходо(л)скои, дєгтєвско(и), пєрєва(л)скои и ѡстровє(ц)кои никому иному з бли(з)ки(х), крєвны(х) ма(л)жонка моєго и мои(х) и и(н)ши(м) людємъ ѡбчи(м), мимо єго мл(ст) пана ма(р)шалка, ѡ(т)давати и записовати, а хотѧ (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзєи на ѡнои части записала, тогды таковы(и) запи(с) мои в жа(д)ного права моцы и мє(ст)ца мєти нє має(т) и нє можє(т) ⟨,⟩ И на то єсми єго м(л) па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку кролє(в)скоє мл(с)ти горо(д)ничому володимє(р)скому, дала сє(с) мои ли(ст) по(д) пєча(т)ю⟨,⟩ моєю и с по(д)писомъ вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были, и того добрє свєдоми, и за про(з)бою моєю пєчати свои к сєму моєму листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) ѡтє(ц) Фєѡдосє(и), вл(д)ка володимє(р)скии и бєрєстє(и)скии а кнѧ(з) Дмитръ Козєка, панъ Фронцъ Крушъ, па(н) Павє(л) Григо(р)євичъ Ѡра(н)скии, дворѧни(н) г(с)дрьскии, па(н) Андрєи Романо(в)скии, па(н) Гнєвошъ Стако(р)скии а па(н) Тихно Ѡра(н)скии, во(з)ныи повєту Володимє(р)ского. Писан у Володимєрє лєта божєго нарожє(н)я тисѧча пя(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пєрвого, м(с)ца гєнвара, пѧтогона(д)ца(т) дня.

78. Угода Тимофія Черневського і його опікунів, за якою його маєток передається новому опікунові — майбутньому тестеві Данилові Попелю, з дочкою якого він заручився.

Акт від 24 січня 1571, № 139, 3.

127 Мы, ѡпєкуновє прирожоныє пана Тимофєя Чє(р)нєвского, Богушєвая Ѡлєская Ѡлєна Вєрємо(в)ско(г)[о], и мы, сыны єє мл(с)ти, Василєи а Сємє(н) Богушєвичи Ѡлєскиє, зємѧнє зємли Холмъскоє, а я, впєрє(д) мєнованыи Тимофєи Григо(р)єви(ч) Чє(р)нєвски(и), зємѧни(н) г(с)дрьскии повєту Володимє(р)ского, ѡ(з)на(и)муємъ и чини(м) явно симъ наши(м) листо(м) нинєшни(м) и на пото(м) будучимъ, кому будє(т) потрєба того вєдати, и(ж) я, Тимофєи Чє(р)нєвъскии, з воли а прє(з)рєнья бо(ж)єго и за по(з)волєньє(м) и порадою ты(х) вышє(и) мєнєны(х) пано(в) добродєє(в), приятєлє(в), кро(в)ны(х) и ѡпєкуно(в) мои(х), єє мл(с)ти панєє Богушовоє Ѡлєскоє, панєє бабки моєє, и сыно(в) єє мл(с)ти пано(в) Ѡлєски(х), дѧ(д)ковъ мои(х), змови(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство дочку пана Данила Попєля, старосты купєчо(в)ского, внуку владыки єго мл(с)ти володимє(р)ско(г)[о] и бєрєстє(и)ского ѡ(т)ца Фєѡдосѧ па(н)ну Ѡлєну и рокъ вєсє(л)ю нашому с

па(н)ною Ѡленою з обею(х) сторонъ з доброе хути и воли моее а с порадою и позволе(н)емъ ты(х) впере(д) менованы(х) приятелеи и ѡпекуно(в) мои(х) прина(л) есми ѡ(т) сего час(у) и даты сего листу моего, то е(ст) м(с)ца теперешнего генвара, пятогона(д)ца(т) дна, року нине(ш)него тисяча пя(т)сотъ семъдесятъ первого, а(ж) за ше(ст) неде(л)⟨,⟩ На то(т) же ча(с) и де(н) м(с)ца генвара пятогона(д)ть дна, которыи будеть в року тися (!) // пя(т)- 127 зв.
сотъ семъдеся(т) семомъ⟨,⟩ а па(н) тесть мои панъ Данило, староста купечо(в)скии, за до(ч)кою своею па(н)ною Ѡленою вена мне дати мае(т) ше(ст)деся(т) копъ грошеи пеня(з)ми готовыми. А въ выправе, што ласка и воля его мл(с)ти буде(т)⟨,⟩ яко(ж) па(н) те(ст) мои з особливое ласки и добродеиства своего, тепе(р), зара(з) тое вено выкупуючи, име(н)е мое Че(р)невъ, которое было в до(л)зехъ заведено, напро(д) неякому Станиславу Кипневи два(д)цать ко(п) груше(и), а па(н)у Тихну Васи(л)евичу Радовицкому соро(к) копъ груше(и), то е(ст) всю туюсуму ше(ст)деся(т) копъ грошеи лито(в)ское ли(ч)бы, мне и до ру(к) моихъ ѡ(т)да(л) и заплати(л) и тое име(н)е мое Че(р)нево ѡслободилъ. А такъ и(ж) я еще дочки его мл(с)ти в ма(л)же(н)ство не поня(л)ъ, а е(г)[о] мл(ст) впере(д) вено всю туюсуму ше(ст)деся(т) копъ грошеи з особливое доброти своее, выслобожаючи тое име(н)е мое⟨,⟩ вжо мне заплати(л) и до рукъ мои(х) ѡ(т)далъ и таковое доброде(и)ство мне за себе показалъ, прото я напро(д) з по(з)воленье(м) тих же приятелеи и ѡпекуно(в) мои(х) самъ себе и с ты(м) име(н)емъ мои(м) Черневомъ ув опеку, в моцъ и в оборону его мл(с)ти па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, тестю моему, дава(м) и ѡ(т)даваmъ⟨,⟩ и пото(м) вжо и(н)ши(х) ѡпекуно(в) собе |ѡбира(т) и никому ся ув опеку дава(ти) не маю, яко (ж) и мы, ѡпекунове его, я, Богушовая Ѡлеская, и мы, сыны ее мл(с)ти Василеи а Семе(н) Ѡлеские, тепе(р) заразомъ ѡпеку, та(к) прирожоную або хотя бы(х)мо якую и набытую на пана Тимофея Че(р)невского и име(н)е его мели, зъ себе здавамы и складамы⟨,⟩ и тому (ж) па(н)у Данилу Попелю старосте купечо(в)скому приятелю и сва(т)у нашому яко пана Тимофея Че(р)невского, такъ и име(н)е его Че(р)нево ув опеку, в моцъ и въ ѡборону дае(м) и поступуемъ и вжо ся в тую ѡпеку ничи(м) и никоторыми причинами вступовати не мае(м). А што-(с) дотыче(т) того, и(ж) па(н) Данило, староста купечо(в)скии, впере(д), ни(ж)ли я еще, Тимофеи Че(р)невъскии, дочку его мл(с)ти па(н)ну Ѡлену поня(л), вено мне ѡ(т)да(л) и заплатилъ, тогды те(ж) я, // упевняючи 128
его мл(с)ти тую суму ше(ст)деся(т) копъ грошеи, с по(з)воленье(м) и порадою ты(х) впере(д) менованыхъ пе(р)вши(х) ѡпекуно(в) и приятелеи моихъ такъ есми постанови(л) и постано(в)ляю и тое име(н)е мое Че(р)нево з двора(м), з лю(д)ми и зо всимъ, яко ся в собе мае(т), па(н)у Данилу Попелю, старосте купечо(в)скому, тестю моему, и ма(л)жо(н)це его мл(с)ти панеи Настасьи, тещи моеи, в тои суме в шестидеся(т) копа(х) грошеи поступую и (в) де(р)жанье и(х) мл(с)ти зара(з) подаю. Мае(т) и воле(н) будеть панъ Данило, те(ст) мои, з ма(л)жонкою своею тое име(н)е Че(р)нево з дворо(м), з пашнею дво(р)ною, з лю(д)ми и зо всими кгру(н)тами пашными и непашными, и(з) сеножа(т)ми, и зо (в)симъ, яко ся тое име(н)е мое само в собе, в граница(х), в пожи(т)ка(х) и в обыходе(х) сво(их) маеть, в тои суме пнзе(н) шестидеся(т) копа(х) грошеи тую ше(ст) летъ, то е(ст) до вышеи менованого ча(с)у, весе(л)ю моему с па(н)ною Ѡленою, дочкою и(х) мл(с)ти, зложоному ѡ(т) сего ча(с)у и даты сего листу моего м(с)ца генваря пятогона(д)цать

дна року нинешне(г)[о] семъдеса(т) первого а(ж) до того (ж) дня, генвара м(с)ца, пятогона(д)ца(т) дня, в року тисача пя(т)сотъ семъдеса(т) семого, де(р)жати и вживати, пашню и на себе пахати, з людеи цы(н)ши и и(н)шие пода(т)ки брати и яко своего вло(ст)ного уживати⟨.⟩ Так жо буду(т) волны и(х) мл(ст) панъ те(ст) мои и пани теща моя в ты(х) летехъ, поки и(х) мл(с)ть буду(т) того в де(р)жанью в то(м) име(н)ю мое(м) Черневе прибавити, ро(з)ширати, лю(д)ми ѡсадити, будовати, ро(з)множати и всакие пожи(т)ки, яко са могу(т) назвати, причинати⟨,⟩ а мы вжо ничи(м) и никоторыми причинами до выишъстья ты(х) шести летъ в тое име(н)е мое Тимофеево Че(р)нево вступовати ся и перекназы и(х)мл(с)ти в де(р)жанью чинити не мае(м)⟨.⟩ А (к)гды я вжо на то(т) ча(с) и рокъ вышеи помененыи за ше(ст) рокъ дочку и(х) мл(с)ти па(н)ну Ѡлену в ма(л)же(н)ство ѡ(з)му, тогды маю(т) и волны и(х) мл(ст) буду(т), кромъ ѡ(т)клада(н)я тое сумы шестидеса(т) ко(п) грошеи, мне тое име(н)е мое Чернево вцале зда(т) и поступи(т) с ты(м), с чи(м) тепе(р) его м(л) ѡ(т) мене в де(р)жанье свое взалъ⟨,⟩ И на ѡ(н) же ча(с)
128 зв. маю(т) и(х) мл(с)ть по // до(ч)це своеи панъне Ѡлене выправу, яко на то належи(т), мне дати, а я и(ж) маю и вине(н) буду тое все вено, яко вышеи ѡписаную суму ше(ст)деса(т) ко(п) гроше(и), которую вжо есми въ и(х) мл(сти) взалъ и што еще у выправе мне и(х) мл(ст) даду(т), до(ч)це и(х) мл(с)ти панъне Ѡлене а жоне моеи на то(м) же именью мое(м) Че(р)неве записати и ѡпра(в)у еи во(д)ле права и ста(т)уту врадовне вчинити. А его мл(ст) панъ Данило з ма(л)жонкою своею за тую ше(ст) ле(т) де(р)жанья своего не буду(т) повинъни мне ничого плати(т) и никоторое ли(ч)бы с того име(н)я моего мне чинити⟨,⟩ А е(ст)ли бы(х) я, Тимофе(и) Че(р)невскии, на то(т) ча(с) и рокъ вышеи менованыи дочки и(х) мл(с)ти па(н)ны Ѡлены в ма(л)же(н)ство не пона(л) и понати не хоте(л), тоды я маю и буду повине(н) па(н)у Данилу, старосте купечо(в)скому, и ма(л)жонце его мл(с)ти ѡную вышеи менованую суму пнзеи ше(ст)деса(т) копъ грошеи лито(в)ское ли(ч)бы яко вла(ст)ныи позыченыи долгъ мои ѡ(т)дати и заплатити готовыми гро(ш)ми. Такъ же и будова(н)е, што-ко(л)векъ и(х) мл(ст) в то(м) именью мое(м) Че(р)неве прибудую(т) або яки(х)-ко(л)векъ пожи(т)ко(в) причиня(т) и (ш)то-ко(л)векъ и(х) мл(с)ть на то наложа(т), буду вине(н) и(х) мл(с)тамъ ѡ(т)ложити и заплатити. И к тому за недосы(т) вчине(н)е сего ѡбовя(з)ку моего маю и повине(н) буду их мл(с)ти заруки заплатити ше(ст)деса(т) копъ грошеи и вси шкоды и наклады, которые бы колвекъ и(х) мл(с)ть дла того ѡ(т) мене приняли бе(з) присаги, то(л)ко на рече(н)е слова и(х) мл(с)ти имъ нагородити и заплатити⟨,⟩ А не заплати(в)ши тое сумы шестидеса(т) ко(п) грошеи, такъ же ѡ забудованье и за пожи(т)ки, што ихъ мл(ст) на тое именье наложа(т), не ѡ(т)ложивши заруки, и не заплативши шко(д), и накладо(в) и(х) мл(с)ти не нагородивши, не маю того име(н)я з рукъ, з моцы и (з) де(р)жанья ихъ мл(с)ти выимовати и брати. К тому те(ж), естли бы(х) я, Че(р)невскии, до того ча(с)у вышеи тому весе(л)ю моему на(з)начоному впе-
129 ре(д) выишъстья ты(х) шести летъ // зъ сего света зшо(л), дочки и(х) мл(с)ти в ма(л)женъство не поне(м)ши⟨,⟩ тогды бли(з)кие и кревные мои, которы(м) тое име(н)е мое Че(р)нево правомъ прирожены(м) по мне прииде, не маю(т) и не буду(т) мочи до ты(х) ве(р)ху менены(х) шести ле(т) того име(н)я з моцы и(з) де(р)жанья и(х) мл(с)ти выимовати⟨,⟩ а кгды ше(ст) ле(т) выидуть, тогды так(ж)е ѡни, бли(з)кие и кро(в)ные мои, маю(т) и ви(н)ны буду(т)

па(н)у Данилу и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти ѡную суму пнзє(и) шє(ст)дєсѧ(т) копъ грошєи лито(в)ски(х) яко то властного долгу моєго заплатити и тє(ж) за будова(н)є и за пожи(т)ки, што и(х) мл(с)ть за дє(р)жанья своєго прибудую(т) и причиня(т) нагородити и заплатити и потому (ж) вси шкоды и наклады и(х), што бы ѡни длѧ того принѧли на слово и(х) бє(з) присѧги, заплатити и нагороди(ти)⟨.⟩ А тому всєму досы(т) нє вчини(в)ши, нє маю(т) и нє могу(т) в нихъ того имє(н)я моєго Чє(р)нєва з моцы и дє(р)жа(н)я брати и вымовати⟨,⟩ ѡсобливє гдє бы тє(ж) тая до(ч)ка и(х) мл(с)ти впєрє(д) вышъться ты(х) шєсти лє(т) з сєго света зы(ш)ла, в ма(л)жє(н)ство за мєнє нє пошє(д)ши, тогды я або бли(з)киє и кро(в)ныє мои винъны буду(т) пану Данилу и ма(л)жонцє єго мл(с)ти тую суму шє(ст)дєсатъ ко(п) грошєи лито(в)ски(х) ѡ(т)да(т) и заплати(ти), та(к)жє за будова(н)є и за пожи(т)ки, што ѡни на то наложа(т), нагородити и заплатити⟨.⟩ Алє гдє бы до(ч)ка и(х) мл(с)ти была жива, а ѡни бы з упору на то(т) часъ и рокъ, вышєи на(з)начоныи, за шє(ст) лє(т) тоє дочки своєє па(н)ны Ѡлєны за мєнє в ма(л)жє(н)ство нє ѡ(т)дали и да(т) нє хотєли, тогды я маю и мо(ц) мєти буду, и кро(м) ѡ(т)ложєнья, тоє сумы шєстидєсѧ(т) копъ грошє(и) и нагорожє(н)я за будова(н)є и за пожи(т)ки, што бы ѡни напра(в)уючи тоє имєньє наложили⟨,⟩ тоє имє(н)є Чєрнєво зо вси(м) доброво(л)нє на сєбє взѧти и дє(р)жати⟨.⟩ Алє ещє винє(н) будє(т) па(н) Данило и ма(л)жонка єго мл(с)ти и вси шкоды и наклады, которыє бы(х) я ѡ(т) ни(х) длѧ того принѧ(л), кромъ присѧги, и на рєчє(н)є // слова моєго мнє нагородити и заплатити⟨,⟩ на(д)то є(ст)ли 129 зв.
бы(х)мо мы вси, навє(р)ху ѡписаныє, намнєи в которо(м)колвєкъ а(р)тыкулє⟨,⟩ або понъктє сє(с) листъ, запи(с) и доброво(л)ноє ѡбовѧзаньє ншє хотєли в чомъ нарушати якими-ко(л)вєкъ причинами, такъ правными, яко и нєправными, тогды ѡсобливє маємъ и винъны будє(м) на вр(ѧд), до которого бы насъ ѡ то панъ Данило и ма(л)жонка єго мл(с)ти по(з)вали, заруки сто ко(п) грошєи заплатити и, заплати(в)ши заруки, прєдъсѧ сє(с) ли(ст) записъ нашъ в ко(ж)дого права во всє(м) при моцы захова(н) и дє(р)жанъ быти маєть. И на то єсми па(н)у Данилу Попєлю, старостє купєчо(в)скому и ма(л)жонцє єго мл(с)ти панєи Наста(с)и дали сє(с) нашъ ли(ст) по(д) нашими пєча(т)ми⟨.⟩ А при то(м) были и того добрє свєдоми и за про(з)бами нашими пєчати свои к сєму нашо(му) листу приложити рачили и(х) мл(ст) панъ Жда(н) Томкови(ч) Коплє(н)скии, панъ Миха(и)ло Дубницки(и), воитъ володимє(р)скии, а па(н) Иванъ Ворыцъскии⟨,⟩ Писа(н)у Володимєри року тисѧча пя(т)сотъ сємъдєсѧ(т) пєрвого, м(с)ца гєнвара, пятогона(д)ца(т) дня.

79. Дільчий запис Прохора Волчка щодо поділу спадщинними маєтками з братом Григорієм.

Акт від 14 січня 1571, № 89, 1.

Я, Прохо(р) Волъчко Жаско(в)ски(и), чиню явно и со(з)наваю ты(м) 180
мо(и)мъ листомъ ка(ж)дому, кому бы того по(т)рєба была вєдаючи або, чтучи єго, слышати, и(ж) што ѡста(в)шисѧ мнє по смє(р)ти сла(в)ноє памєти ѡ(т)ца моєго пана Ѡлє(к)сєя Во(л)чка на всємъ имєнъ(и) нашомъ ѡ(т)чи(з)номъ и всѧко(и) маєтности рухомо(и), а моло(д)ши(и) бра(т) мо(и) рожоны(и) панъ Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) бы(л) заданы(м) ещє ѡ(т)

о(т)ца моєго[...] на науки до ниме(ц)кихъ кра(и)нъ, пото(м) коли вы-
180 зв. шо(л) [...] // з нѣме(ц), упоминаючисѧ мнє делу, припо(з)валъ мя бы(л) пе-
ре(д) судь земъски(и) володиме(р)ски(и), не ѡбачи(в)ши то, ж-єшь брату
своєму яко в заруки бы(л) впа(л), такъ и (в) личбе немало виненъ ѡстати
бы(х) єму мусе(л). Але пере(д) приятє(л)ми нашими угодливымъ брате(р)-
ски(м) ѡбычаємъ такъ єсмо застанови(ли), што ся дотыче(т) розде(л)ку
уво все(и) мае(т)ности нашо(и), напере(д) ро(з)нели єсмо собѣ для выведа(н)я
пе(в)ного в ка(ж)домъ име(н)ю нашомъ по три чоловеки в Жасковичохъ. Я,
Прохо(р) Во(л)чко, взя(л) єсми собѣ дво(х) боя(р) колоно(в)ски(х) — да-
выда Ро(ж)ка а Ма(р)тина сь сыномъ — и чоловека тамъ же в Колоно(и)
Гри(н)чука, а бра(т) мо(и) проти(в) того такъ же длѧ выведа(н)я в Жаско-
вичохъ взя(л) собѣ в селѣ великомъ дво(х) боярино(в) — Ти(ш)ка а Ма(р)-
тинъка — а человѣка третего тяглого Грицъка Ми(н)чича. А в Хмелеви я,
Прохо(р), взя(л) єсми собѣ боярина Гри(ц)ка Дро(з)да, которого єсмо
звели з дворища Я(ц)ковъского на дворище Пусто(в)скоє, котороє за ко(р)-
чмою лежи(т), и чоловека тяглого За(н)ка. А проти(в) того панъ Григоре(и)⟨,⟩
бра(т) мо(и), такъже взя(л) собе боярина Максима и чоловека тягло(г)[о]
Ива(н)чука, которы(х) вже ѡ(т) того часу маємъ вѣчне де(р)жати. К тому я,
Прохо(р), взя(л) єсми собѣ дво(х) хмеле(в)ски(х) зо всею ѡселею, и з огоро-
ды, и (з) задво(р)ємъ на(д) рекою, и Хмелеву, сено[жа]тину, а пану Григо-
(р)ю, брату, ѡсталося дворище Я(ц)ковское, где Дро(з)дь быва(л) зо всею
ѡселею, и з огороды, (з) задво(р)ємъ уверхь ставу Хмеле(в)ского к Мису-
личомь [...] было так широко в ро(в)ности пляцу, яко и дво(р) [...], кото-
181 ры(и) ся мне ѡста(л), и(в)Жашковичо(х) дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и) // посту-
пи(л) єсми брату своєму, пану Григо(р)ю зо всею ѡселею, и ѡгородами, и зо
всѣми садами коло двора и коло це(р)кви и зад(в)о(р)е выше(и) ставка по
ѡбею(х) сторон того потоку, и собѣ єсми взя(л) проти(в) того на дво(р)
плѧ(ц)ни Ви(ц)ко(в)ски(и), которы(и) ма бы(т) так широко вымере(н), яко
дво(р) ѡ(т)цо(в)ски(и). Которы(и) ся па(н) Григо(р)е(и) з сотамы (?) ставокъ
по(д)дво(р)ны(и) и други(и) ставокъ в то(м) же селѣ великомъ, што єго
Гидою прозываю(т), поступи(л) єсми пану Григо(р)ю, брату, в собѣ єсми
проти(в) того взя(л) ставо(к) Околоно(в)ски(и) и ставокъ Ви(ц)ковъски(и),
што по(д) мо(и)мъ дворищємъ, Ни(ж)ли што сѧ дотыче(т) ставовъ велики(х),
яко в Хмелеви и (в) Жасковичохъ, такъ то єсмо з братомъ сво(и)мъ постано-
вили, иж-ємь я и(х) пя(т) лѣть по сме(р)ти ѡ(т)цо(в)ско(и) вжива(л), зо
всѣмь, яко млива, такъ и спусто(в), я брату своєму такъ же поступую и
поступи(л) ѡ(т) сего ча(с)у на три лѣта. Маєтъ панъ Григоре(и), бра(т)
мо(и), ты(х) ѡбие(х) ставо(в) уживати до тре(х) лѣть зо всѣмь яко з млына-
(ми), и (з) ихъ выме(л)ки, и (з)спусты. А выде(р)жавши три лѣта, маємъ
пото(м) тыє ставы [...] держати а(л)те(р)натомъ, то е(ст) панъ Григоре(и)
ста(в) Хме(л)євски(и) зо всѣмъ на все маєть де(р)жати, и зо млинами, и (з)
вымелками до спусту, а взя(в)ши спуст ѡ середопо(ст)и, то е(ст) пере(д) ве-
лико(д)немъ, за три недели мае(т) ми єго вступити, а я єго самъ, застави(в)-
ши, маю єго такъ же чотыри годы де(р)жати зо всѣмъ, з млыны и (з) выме(л)-
181 зв. ки, и (в) ты(х) чотыро(х) год спусть мети и ѡ середопость(и) также за тре[...]//
па(н) Григоре(и) мае(т) єго собѣ самъ заняти и єго та(к)же чотыри годы
де(р)жати. А я, Прохо(р), также по выде(р)жа(н)ю ты(х) же тре(х) [...], на
которы(и) е(с)ми ты(х) вы(ш)ше менены(х) ставо(в) нши(х) пану Григо(р)ю,

брату своему, поступи(л) ста(в) Жаско(в)ски(и), таки(м) же пора(д)комъ де(р)жати, яко па(н) Григоре(и) Хмеле(в)ски(и) зо млиномъ и (с) спустомъ, а по спусте такъже па(н)у Григо(р)ю, брату своему, ку зана(т)ю пере(д) великодне(м) за три недѣли поступити маю. И (в)же ѡ(т) того ча(с)у мы сами и пото(м)ки ни ведле сего постанове(н)я и пора(д)ку нашого а(л)те(р)на[...] навеки де(р)жати и (в)живати ты(х) ѡбѣехъ ставо(в) нши(х), Жаско(в)ского и Хмеле(в)ского, маемъ, не чинячи ѡди(н) другому в де(р)жа(н)ю его жадное переказы ани (в)ступу жадно(г)[о], яко в млыне(х), такъ и (в) ро(з)мерехъ, ани (в) ставе(х), ани в лове(н)ю рыбы, и не выступуючи ни (в) чомъ с того пора(д)ку по(д) зарукою, ниже(и) в семъ листе ѡписаною. А што ся дотыче(т) ста(в)ка Хмеле(в)ского на ѡ(т)нозе, которы(и) по(д) тымъ дворищемъ, што ся брату моему па(н)у Григо(р)ю зостало, того маемъ ѡбадва вживати на дворы сво(и) устави(ч)не. Сажо(в)ка ѡ(т)цо(в)ская по(д) ставо(м) великимъ мнѣ, Прохору, ѡстала, которую мнѣ во(л)но ро(с)ширати и прибавлати, а пану Григорью, [брату] моему, ѡсталася сажо(в)ка Я(ц)-ко(в)ская, которую[...] во(л)но ро(с)ширити и приба(в)лати. Што са дотычет ро(з)ных люде(и), такъ в Жасковичо(х) и в Колоно(и), яко // яко (!) в 182
Хме(ле)ви и (в) Поя(р)це(х), яко слобо(д)ны(х) такъ и зас(т)а[вных] [...] Прохо(р) Во(л)чко, яко бра(т) ста(р)ши(и), повине(н) буду всѣ люде[...] пописа(ти), кромъ ты(х), которы(х) есмо вже вѣчне ро(з)няли [...] и дворищи всѣ пусто(в)ские, с которы(х) ся люде ро(з)бѣгли [...], и ѡбадва ре(и)стра по(д) печа(т)ю моею и с по(д) писомъ руки мое(и) пере(д) брато(м) сво(и)мь, пано(м) Григо(р)емъ, положи(л) в року тепе(р) идучо(м) семъдеся(т) пе(р)-вомъ, м(с)ца ге(н)вара, два(д)ца(т) ѡсмого дня, повине(н) буду. А панъ Григоре(и), бра(т) мо(и), взя(в)ши ѡбее(х) ре(и)стро(в) и на ни(х) ся ро(з)-мысли(в)ши, которо(г)[о] похоче(т), того собѣ взяти мае(т), и которы(и) дворищи пусто(в)ские брату моему на ре(и)стри ѡстану(т), которы(и) за де(р)жа(н)я моего по сме(р)ти ѡ(т)цо(в)ско(и) про(ч) ѡтошли, то я маю пану Григо(р)ю, брату своему, заразо(м) люде с части свое(и) такъ много и такъ добры(х) и мо(ж)ныхъ поступи(ти), а дворищи тые пусту(в)ские к собѣ побрати маю. А ес(т)ли бы спо(р) межи нами ѡ ты(х) люде(и) ѡ(т)беглы(х) бы(л), то на чо(м) Тишко або [...] приса(г)неть [...] брата моего за ты(и) дворища не буду повине(н) люде(и) ве(д)ле сего постанове(н)я⟨.⟩ и ѡпису моего брату своему того (ж) ча(с)у поступи(ти), а дворища до ру(к) свои(х) взя(ти) маю, и который люде(и) брату моему ѡ(т) мене з ро(з)де(л)ку ѡстану(т), сли бы которы(и) собѣ (т) мене мени(л) быти грабе(ж), ка(ж)дому [...] буду повине(н) усправе(д)ливити и што буде(т) [...] ве(р)нути и нагородити буду повине(н) [...] // [...] ничому бы(х) ся не (з)на(л) то за доводо(м) слу(ш)- 182 зв.
нымъ або [...] сегою зара(з) нагорожати и плати(ти) буду повине(н) [...] дотыче(т) пашнѣ дво(р)ное, яко в Жасковичо(х) и (в) Хме[леве], же бра(т) мо(и) поведи(л), и(ж) пашна ѡпушчана и не поѡрана, ни тому, што зорано, а не засеяно, то да(ст) бо(г) ѡ свето(м) Ю(р)и в року тепе(р) идучомъ семъдеса(т) пе(р)шомъ, апреля два(д)ца(т) третего дна, напе(р)ве(и) маемъ росказати всѣ поля дво(р)ные яко в Жасковичохъ, такъ и в Хмелеви переливати и половицу всѣ(х) по(л) засеяны(х) повине(н) буду брату своему пану Григо(р)ю або тому, кого ѡ(н) на то вышле(т), поступи(ти), а незапаханы(и) повине(н) буду на свою ча(ст) приняти. И коли вже брату моему севба выделена буде(т) [...] скоро ты(м) же дне(м) маемъ померу по всѣхъ име(н)яхъ

во всѣхъ кгру(н)техъ наши(х), гае(х) и запусте(х), такъ в дво(р)ны(х), яко и межи по(д)даными пустити, яко бы ωдна друго(и) половицы не перевы(ш)шали. А ве(д)же и на потомьные часы, е(ст)ли бы сѧ з ни(х) кому ωдному ω(т) другого в кгру(н)те неро(в)ность навидели, тогды маемъ того межи собою лыкомъ досве(т)чити, што сѧ те(ж) дотыче(т) ли(ч)бы за тую пя(т) лѣть, што есми имѣнъя ужива(л) и к тому рѣче(и) рухомы(х) име(н)я заста(в)ного Радови(ц)кого, што на [...] его сто и пя(т) копъ приходили, которые я до ру(к) мои(х) взя(л), стада, бы(д)ла, коне(и) е(з)дны(х), ша(т),
183(188) и(н)ши(и) мае(т)ности, за то есми брата своего една(л), маю его млсти // стада сверѣпь дати пя(т)на(д)цатъ поголо(в)я, а естли бы было бо(л)ше(и), то и то(т) ωстато(к) его (ж) млсти брату своему дати маю, воло(в) деся(т) добрыхъ, которы(и) бы стояли по двѣ кове (?), коро(в) десе(т), ωве(ц) три(д)цать, гусе(и) три(д)цатеро, ку(р) пя(т)десять, свине(и) пя(т)деся(т), на то(т) же де(н), коли маемъ собѣ люде(и) розы(и)мовати, ге(н)варя два(д)цатъ ωсмого днѧ до ру(к) его млсти брату своему ω(т)дати маю. А сѣна бра(т) мо(и) панъ Григоре(и) двѣ сты(р)ты у Хмелеви, которы(х) похоче(т), мае(т) соб[...] тепе(р) вже зара(з) на(з)накомитити и побрати, а третюю, переделив(в)ши наполы, маемъ собѣ побра(ти). А [...] вже не маю его млсти того заборонѧти стогь жита, которы(и) стои(т) в гумнѣ хмеле(в)скомъ, то(т) те(ж) есми брату своему па(н)у Григо(р)ю пода(л). К тому пя(т)сотъ золотыхъ ли(ч)бы и монеты коруны по(л)ское маю его млсти пану Григо(р)ю, брату своему, ω(т)дати, ωдно и(ж) есми то(и) сумы пятисо(т) золоты(х) не ме(л) чимъ заплати(ти), проси(л) есми брата своего пна Григо(р)я, абы ω(н) долгъ мо(и), то е(ст) двесте ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы, па(н)у Ива(н)у Воры(ст)скому за мене заплати(л), в которомъ я бы(л) все име(н)е нше Жаско(в)ское пану Воры(ст)скому заве(л) и к тому сто ко(п) гроше(и) лито(в)ское ли(ч)бы кнзю Ѡстафью Ружи(н)скому заплати(ти) мае(т), в которы(х) есми такъ же име(н)е наше посполитое Жаско(в)ское (ж) Колоную на рокъ пе(в)ны(и)
183 (188) зв. до месопу(ст) в року тепе(р) идучо(м) // семъдеся(т) пе(р)шомъ, м(с)ца фе(в)ралѧ, ѡсмогона(д)ца(т) днѧ заве(л), то е(ст) до(л)гу моего яко пану Воры(ст)скому, тако кнзю Ружи(н)скому п(о)лωсма ста золоты(х) заплати(в)ши, а половицу всего имѣ(н)я Жа(с)ко(в)ского, которая на мене ω(т) брата моего з ро(з)де(л)ку при(и)ти мае(т) и приходи(т) вже уво(в)се(и) то(и) сумѣ выше(и) помнено(и), яко в то(и), што есми его млсти брату моему ωста(л) вине(н) пя(т)со(т) золоты(х), такъ и в то(и) по(л)ωсмаста золоты(х), которую мае(т) за мене пану Воры(ст)скому и кнзю Ружи(н)скому заплатити, то е(ст) у двана(д)цати со(т) золоты(х) и (в) п[...] и десѧ(т) золоты(х) мае(т) его млсть па(н) Григоре(и), бра(т) мо(и), половицу всего имѣнья Жаско(в)ского, которая на мене ω(т) брата моего в ро(з)де(л)ку приходи(т) зо всѣмъ на все, яко с пляцо(м), которы(и) ми ся на дво(р) ωста(л), с по(л)ми, сеножа(т)ми, дво(р)ными, съ ставы, млыны и и(х) выме(л)ками, з га(и), и (з) запустами зо всякимъ деревомъ ωвощовы(м) и зо всѣми лю(д)ми и и(х) пови(н)ностями, платы и доходы, с пересуды, и винами, и зо всякими пожи(т)ки, якие ωдно с того име(н)я моего Жаско(в)ского быти могу(т), в ты(х) двана(д)цатисо(т) и (в) петидесѧ(т) золоты(х) де(р)жати рокомъ, почо(н)ши ω(т) року тепере(ш)него, яко ся пише(т), по рожествѣ Хрыстовомъ семъдесѧ(т) пе(р)шого, м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого днѧ до тре(х) лѣть, то е(ст) до року⟨,⟩ семъдесѧ(т) четве(р)того, такъже м(с)ца ма(р)ца, пе(р)шого днѧ. И е(ст)ли бы(х) на то(т)

рокъ у єго млсти пна Григо(р)я,// брата моєго, того имє(н)я моєго Жаско(в)- 184
ского нє выкупи(л), тогды єго млсть до други(х) тро(х) лѣть має(т) тоє имє(н)є
моє Жаскови(чи) дє(р)жати, и такъ ѡ(т) тро(х) лѣть до трє(х) лѣть, а бє(з)
такого року нє маю у єго млсти пна Григо(р)я, брата своє(г)[о], того имє(н)я
своєго Жаско(в)ского, части своєє, ѡкуповати, и, є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я
брата моє(г)[о] с тоє части моє(и) людє зь яки(х) жє ко(л)вєкъ причи(н)
про(ч) розышли, тогды я на брату моємъ ты(х) людє(и) по(и)скивати нє маю
и мє(ти) [...] є(ст)ли бы тє(ж) бра(т) мо(и), яко чоловєкъ молоды(и), хотє(л)
тоє имє(н)є моє кому застави(ти), то мнѣ ѡ(з)на(и)ми(в)ши. Е(ст)ли ж нє
похочу пнзє(и) ѡ(т)ложити, будє(т) єму во(л)но застави(ти) и варовати,
єсли бы сѧ людє про(ч) ро(з)бє(г)ли, то я нє маю на братє своємъ и на томь,
хто тоє имє(н)є моє ѡ(т) брата моєго дє(р)жати будє(т), по(и)мовати, ѡдно
простєрєгаючи року тро(х) лѣть, яка бы мнѣ у выкупє(н)ю моємъ пєрєказа
нє была. А што сѧ дотычє(т) по(д)ворє(и) наши(х) у Володимєри, такъ в
замъку, яко и (в) мєстє, чотыро(х) плацо(в), тыє маємъ по половицы собє
ро(з)ня(ти), и коли вжє, да(ст) бо(г), зьєха(в)шися до (и)мє(н)я нашого Хмє-
лєва, дєлу вєдлє сєго ѡпису и поставновє(н)я нашого доконъчи(в)ши и
людє вє(д)лє рє(и)стро(в) и (в)становє(н)я нашо(г)[о] доко(н)чи(в)шы, и
во (в)сє имє(н)я мєжи собою розо(и)мємо, то я, Прохо(р), повинє(н) буду
знову листы дє(л)чи(и) достато(ч)ныє пописати и (з) брато(м) мо(и)м мєжи
собою ро(з)нѧ(ти) [...] // тє(ж) ѡсобливы(и) ли(ст) на то(т) до(л)гь мо(и), 184 зв.
в сємъ листє ѡписаны(и), по(л)трєтяна(д)цать ста золоты(х) по(л)ски(х),
што намо(ц)нє(и) и ѡбаро(в)нє(и) бы(ти) можє(т) такимъ рокомъ на три лѣта,
яко єсмо ту(т) застанови(ли) пану Григо(р)ю, брату моєму, дати маю и буду
повинє(н). Котороє застановє(н)є нашє и сє(с) ли(ст) мо(и) во всѣхъ а(р)тику-
лє(х) єго выпо(л)ни(ти) маю и повинє(н) буду, ничимъ намнє(и) з нєго нє
выступуючи. А єс(т)ли бы(х) с того листу моєго чимъ-ко(л)вєкъ выступи(л)
або єго чимъ-ко(л)вєкъ наруши(л)⟨,⟩ в дє(р)жа(н)ю єго част[...] брата моєго
пєрєказу якую учини(л)⟨,⟩ або рє(и)стро(в) вєдлє сєго постановє(н)я ку ѡби-
ра(н)ю єму нє пода(л) або людє(и) розогнаны(х) єму нє нагороди(л), такъ
тє(ж) и листо(в) дє(л)чихъ и на до(л)гь брату своєму нє подава(л), и чимъ жє
ко(л)вєкъ бы намнє(и) сєго ѡпису моєго нє выпо(л)ни(л) и єму досы(т) нє
вчини(л)⟨,⟩ повинє(н) буду г(с)дру королю єго млсти заруки заплатити
триста ко(п) грошє(и), а на (в)ря(д) городовы(и) володимє(р)ски(и) сто ко(п)
грошє(и)⟨,⟩ а брату своєму па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку такъжє заруки сто
ко(п) грошє(и) и всѣ шкоды и наклады єго, што бы ѡдно на то(м) шкодова(л),
заплати(ти) буду повинє(н) бє(з) жадного доводу, ѡдно што слово(м) повѣ-
ди(т) и што всє длѧ пру(д)шєє справєдливости и выпо(л)нєнья всѣхъ ты(х)
рєчє(и), в сємъ листє ѡписаны(х), має(т). Мы, єго млсть па(н) Григорє(и),
бра(т) мо(и), пєрє(д) урѧ(д) городовы(и) // володимє(р)ски(и) по(з)вати на 185
ро(к) завиты(и) на ты(и) дє(н), а я повинє(н) буду брату моєму па(н)у Гри-
го(р)ю ку ѡ(т)казу за тыми по(з)вы єго становити, нє вымо(в)ляючися форо-
бою, слу(ж)бою г(с)дрьскою и зємъскою, ани врѧдо(м) зємъски(м), ани
во(л)ностью статутовою, нє бєручи проти(в)ку тому и такому по(з)ва(н)ю
собѣ жадны(х) причи(н) на помо(ч)⟨,⟩ алє яко на року завито(м) ста(в)ши,
повинє(н) ся буду брату моєму па(н)у Григо(р)ю во (в)сємъ вє(д)лє жалобы
єго усправєдливити. А єс(т)ли бы(х) за тымъ и [та]ковы(м) по(з)вомъ брата
моєго, яко на року завито(м), нєсти (в) врѧ(д) городовы(и), нє складаючи

заплатє жадны(х) роковъ мо(ц)ю зви(р)хности своє(и), яко нєпослушно(м), бє(з)жа(д)ного доводу брата моєго, ѡдно вє(д)лє по(з)ву єго, зара(з) всѣ вины и шкоды брата моєго пна Григо(р)я на (и)мє(н)ю моємъ, половицы Хмєлєва и По(д)гає(ц), ѡ(т)прави(ти) має(т), а я ни (в) чомъ томъ спротиви(н) бы(ти) урѧду и брату моєму нє маю и мочи нє буду⟨,⟩ И на то єсми па(н)у Григо(р)ю Во(л)чку Жаско(в)скому брату своєму да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и по(д)писомъ вла(ст)ноє руки моєє литерами рускими. А при томъ бы(ли) и того добрє свѣдоми и(х) млсть пановє а приятєли нши єго м(л) панъ Ѡлиза(р) Ки(р)дє(и), ма(р)шало(к) г(с)дрѧ королѧ єго млсти, кнѧ(з) Дми(т)рє(и) Козєка, па(н) Янъ Боки(и) Пєчихво(ст)ски(и) а па(н) Павє(л) Ѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) по(д)старости(и) воло(ди)мє(р)ски(и), которыє и(х) м(л) пановє за про(з)бою моєю пєчати сво(и) при-
185 зв. ложили // к сєму моєму листу. Писа(н)ъ у Болодимєри лѣта ѡ(т) нарожє(н)я Ису(с) Хрыстова тисєча пя(т)со(т) сємъдєся(т) пє(р)вого, м(с)ца гєнъварѧ, трєтєгона(д)ца(т) днѧ. Прохо(р) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

80. Дарчий запис Олександрової Богдановича Загоровської на третину грошей і маєтків, яку вона дарує Олександрові Загоровському.

Акт від 18 січня 1571, № 91, 1.
(Поплутана пагінація, початок тексту на с. 187 зв.)

188 зв. Я, Алєкса(н)дровая Богдановича Загоро(в)ская Зофѣа Ивано(в)на Жєславского, вы(з)наваю то си(м) мои()мъ листомъ, кому будє(т) потрєба того вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) што пє(р)вє(и) сєго, до(з)навши ку собє нємало добро(г)[о] по(ч)тивого захова(н)ѧ и вєликую скло(н)ность братанича нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моєго пана Алєкса(н)дра Загоро(в)ского єго млсти пана Васи(л)ѧ Пєтровича Загоро(в)ского, ма(р)ша(л)ка є(г)[о] к(р) м(л), горо(д)ничого воло(ди)мє(р)ского, дала, даровала и записала єсми єго м(л) имєнья, мнє ѡ(т) нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моєго помєнєно(г)[о] вь вєнє ѡсмисо(ть) копа(х) грошє(и) ли(ч)бы и монєты литовскоє записаны(и), [...] трєтюю ча(ст) в Суходолє(х), въ Дюгтєвє и (в)
189 Пєрєвалкахъ // по животє моємъ, к рука(м) свои(м) взєвши, зо всѣмъ на всє дє(р)жати и (в)живати. Которою сумую пнзє(и) єго м(л) по животѣ моє(м) [...]вати волє(н) по(д)лє налєпшого уподоба(н)ѧ своєго, яко то в оныхъ листє(х), записє(х) пє(р)ши(х), єго м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку ѡ(т) мєнє даныхъ, ширє(и) є(ст) ѡписано, ни(ж)ли и(ж) в записє нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка дано(м), нє є(ст) доложоно, прото я яко ѡныє части в Суходолєхъ, в [...]ви и в Пєрєва(л)ка(х) и суму на и(х) ѡсмъсо(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) єго м(л) па(н)у ма(р)ша(л)ку, яко сѧ то помєнило пє(р)вє(и), записала, та(к) и тєпє(р), знаючи нєѡ(т)мє(н)ную, алє ѡвшє(м) ѡ(т) ча(с)у бо(л)шого и скло(н)ность и зы(ч)ливо(ст)ку собє впєрє(д) мєнованого є(г)[о] млсти пна Васи(л)я Загоро(в)ского, ма(р)шалка є(г)[о] к(р) м(л) горо(д)ничого володимє(р)ского, по(в)торє тыє части вышє(и) мєнованыє в Суходолє(х), в Дє(г)тєви, в Пєрє(ва)лъка(х) и (в) Ѡстро(в)цу в то(и) сумє ѡсмисо(т) капахъ (!) грошє(и) ли(ч)бы и монєты литовскоє вє(д)лє листу и запису нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] моє(г)[о] (!) єдиного є(г)[о] пану Васи(л)ю Загоро(в)скому, ма(р)шалку є(г)[о] к(р)м(л), горо(д)ничому

володимє(р)скому помєнєному даю, дарую и записую и всє право моє, ѡ(т) нєбо(ж)чика пана ма(л)жо(н)ка моєго даноє, на єго м(л) вливаю, яко (ж) єсми и запи[...] пна ма(л)жонка моєго даны(и), єго м(л) пану ма(р)ша(л)ку [...] // дала. За си(м) має(т) єго м(л) па(н) Василє(и) самъ, жона, дєти и по- 189 зв.
томки и(х) тую трєтюю ча(ст) суходо(л)скую и дє(г)тє(в)скую, пєрєва(л)-скою(!)и ѡстровє(ц)кую в оно(и) сумѣ пнзє(и) ѡсмисо(ть) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), ѡ(т) мєнє дарованы(х), в мо(ц) и к рука(м) сво(и)мъ по живо-тѣ моє(м) взѧ(в)ши, з дворо(м) и дво(р)ными по(л)ми, сєножа(т)ми, з лю(д)ми, дуброва(ми), га(и)ми и (з) запустами, з ставами, млынами и и(х) вымє(л)-ки, и зо (в)сєми платы, доходы и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)вєкъ имєнє(м) *названы або менованы бы(ти) могу(ть), и зо всѣмъ, яко сѧ в собє тая третяя,* ча(ст) має(т), дє(р)жати и (в)живати, будучи во(л)ни такъ прибавлѧти [...] рати, лю(д)ми ѡсажати и пожи(т)ки ро(з)множати и кому хотєчи в то(и) сумє пєнєзє(и) ѡсмисо(т) копа(х) грошє(и) лито(в)скихъ ѡ(т)да(ти), записа(ти) и куды хотєчи ку своєму лєпшому и вжиточнє(и)шому ѡбє(р)нути. А бли(з)-киє и крє(в)ныє ма(л)жонка моєго нєбо(ж)чика пна Алєкса(н)дра Загоро(в)-ского и тє(ж) мо(и) ѡ тую суму пєнєзє(и) ѡсмьсо(т) ко(п) грошє(и), ѡ(т) мєнє єго м(л)па(н)у ма(р)ша(л)ку на трєтє(и) части ты(х) помєнєны(х) имє(н)-яхъ записаную, никоторо (!) затруднє(н)ѧ єго м(л) ма(л)жо(н)цє, потомко(м) и ща(д)комъ єго м(л) чини(ти) нє маю(т) а буду(т) мочи. Алє тая сума прє(д)-рочоная ѡсмъсо(ть) копъ грошє(и) при є(г)[о] м(л) па(н)у ма(р)шалку ма(л)-жо(н)цє и потомъко(х) єго млсти вє(ч)нє зостати має(т), так жє тє(ж) в тыє ча(с)ти имєнє(и) помєнєны(х) ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жонка моєго и мои(х) вступоватисѧ, з моцы и дє(р)жанѧ єго вы(и)мовати и никотороє пє-рєказы в дє(р)жа(н)ю [...] имєнє(и) є(г)[о] м(л) самому, жонє, дєтємъ и по-
то(м)камь // и(х) чини(ти) жадными причинами, в статутє ѡписаными, и 190
тє(ж) причинами нєпра(в)ными чинити нє маю(т) и нє буду(т) мочи. И тє(ж) и я вжо нє маю и моцы мє(ти) нє буду тоє сумы [...] ѡсмисо(т) ко(п) грошє(и) на ѡно(и) трєтє(и) части суходо(л)ско(и), дє(г)тє(в)ско(и), пєрєва(л)ны(и) (!) и ѡстровє(ц)ко(и) никому иному з бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моє-го и мои(х) и и(н)шимъ людє(м) ѡбчи(м) мимо є(г)[о] м(л) пна ма(р)ша(л)ка ѡ(т)дава(ти) и записова(ти), а хотѧ (ж) бы(х) потомъ кому тую суму пнзє(и) на ѡно(и) части записа(ла), тогды таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного пр[ава] *моцы и ме(с)тца мети не мае(т) и не може(т). И на то есми его м(л) па(н)у* Васи(л)ю, Загоро(в)скому, ма(р)ша(л)ку є(г)[о] к(р) м(л) горо(д)ничому володимє(р)скому, дала сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)пи-сомъ вла(ст)ноє руки моєє. А при томь бы(ли) и того добрє свєдоми и за про(з)бою моєю пєча(ти) своє к сєму моєму листу приложити рачи(ли) и(х) м(л) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), владыка володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), а кнѧ(з) Дми(т)рєи Козєка, па(н) Фро(н)цъ Крушь, па(н) Павє(л) Григо-(р)єви(ч) Ѡра(н)ски(и), дворани(н) г(с)дрьски(и), па(н) А(н)дрє(и) Рома-но(в)ски(и), па(н)ъ Гнєво(ш) Стако(р)ски(и) а па(н) Ти(х)но Ѡра(н)ски(и), во(з)ны(и) повєту Володимє(р)ского. Писа(н)ъ у Володимєри лєта божого нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) пє(р)вого, м(с)ца гє(н)варѧ, пѧтого-на(д)ца(т) днѧ. Я, Зофєя, рукою своєю писала.

81. Дарчий запис на суму грошей, дану Софією Загоровською Федору Петровичу Загоровському.

Акт від 20 січня 1571, № 97, 1.

Я, Алєкса(н)дроваѧ Богдановича Загоро(в)скаѧ Зофѣѧ Ивано(в)на Жасла(в)ско(г)[о], вы(з)на[ваю] то си(м) мои(м) листомъ, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) я, (з)наючи з молодости лє(т) а и(ж) по сє(с) ча(с) нєѡ(т)мє(н)ную слу(ж)бу и скло(н)но(ст) ку собє братанича нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моєго пна Алєкса(н)дра Загоро(в)ская (!) єго м(л) пна Фєдора Пє(т)ровича Загоро(в)ского, которо(г)[о] впєрє(д) хотєчи ку собє ѡхо(т)нє(и)шого и скло(н)нє(и)шого учини(т), и (з) ласки а милости моєє дала єсми, даровала и си(м) листо(м) мои(м) да(р)ую и записую єму двєсти ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє на (д)во(х) частє(х) имє(н)ѧ моєго Ѡстровє(ц)кого, мнѣ ѡ(т) нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] листо(м) єго м(л) записаного. Которую двє части то(г)[о] имє(н)я по животє моєм к руко(м) свои(м) має(т) па(н) Фєдо(р), взє(м)ши в то(и) сумє дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) ли(ч)бы и монєты лито(в)скоє, вє(д)лє листу запи(с)ного нєбо(ж)чика пна ма(л)жо(н)ка моєго мнє даного, которы(и) єсми єму до ру(к) єго дала, в мо(ц) к рука(м) свои(м) по животє моє(м) взѧвши, з дворо(м), с пашнєю дво(р)ною, и дво(р)ными по(л)ми, и сєножа(т)ми, з лю(д)ми, з дубровами, з ставы, з Миха(и)ловы(м) Куто(м), и зо (в)сими платы и доходы, и пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны або мєнованы бы(ти) могу(т), и зо вси(м), якъ сѧ в собє тыє двє части ѡного имє(н)ѧ маю, будучи волє(н) та(м) прибавлѧ(ти), ро(з)ширѧ(ти), лю(д)ми ѡсаживати и пожи(т)ки ро(з)мн[...]жати якому хотєчи в то(и) сумє пнзє(и) у дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) // ѡ(т)дати, записати, ку своєму лє(п)шому 208 зв.
и ужиточнє(и)шому ѡбє(р)нути, а бли(з)кие и крє(в)ные ма(л)жо(н)ка моєго нєбо(ж)чика пна Алєкса(н)дра Загоро(в)ского и тє(ж) мо(ц)ю тую суму пнзє(и) дво(х)со(т) копа(х) грошє(и), ѡ(т) мєнє па(н)у Фєдору на дво(х) частє(х) ув Остро(в)цы помєнєны(х) записаную, никоторого затруднє(н)ѧ пну Фєдору чинити нє маю(т) ани буду(т) мочи. Алє таѧ сума прє(д)рєчонаѧ двєстє ко(п) грошє(и) при пану Фєдору вєчнє зостати має(т), та(к) жє тє(ж) в ты(х) двє части имє(н)ѧ моєго помєнєно(г)[о] ни(х)то з бли(з)ки(х) пна ма(л)жо(н)ка моєго и мои(х) вступоватисѧ, з моцы и дє(р)жа(н)ѧ єго вы(и)мовати и никоторое пєрєказы в дє(р)жа(н)ю того имє(н)ѧ єму самому, жонє, и дѣтє(м), и пото(м)комъ и(х) никоторыми причинами, в статутє записаными, и тє(ж) причинами нєправными чини(т) нє маю(т) ани буду(т) мочи. А тє(ж) и я вжо нє маю и моцы мєти нє буду в то(и) сумє пнзє(и) в дву(х)со(т) ко(п) грошє(и) на ѡны(х) дво(х) частє(и) Ѡстро(в)ца никому иному з бли(з)ки(х) и крє(в)ны(х) ма(л)жо(н)ка моєго или и(х) и(н)ши(м) людє(м) ѡбчи(м) мимо єго мл(с)ти ѡ(т)давати и записовати. А хотѧ (ж) бы(х) пото(м) кому тую суму пнзє(и) на ѡбы(х) дву(х) частє(и) записала, тогды таковы(и) запи(с) мо(и) в жа(д)ного права моцы и мє(с)ца мєти нє має(т) и нє можє(т). И на то єсми єго м(л) па(н)у Фєдору Пє(т)ровичу Загоро(в)скому дала сє(с) мо(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю моєю и с по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) были и того добрє свєдомы и за про(з)бою моєю пєчати сво(и) к сєму моєму листу приложити рачи(ли) и(х) мл(ст) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), вла-

дыка володимε(р)ски(и) и бεрεстε(и)ски, па(н) Павε(л) Григо(р)εви(ч) Ѡра(н)ски(и)⟨,⟩ па(н) Василε(и) Мирови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Роса(л)-ски(и), па(н) Григорε(и) Сεмεнович Ѡра(н)ски(и), па(н) Гнεво(ш) Фεдорови(ч) Стако(р)ски(и). Писа(н) у Володимεри лε(т) бо(ж)εго нарожε(н)я тисεча пѧ(т)-со(т) сεмдεсѧ(т) пε(р)вого, м(с)ца гε(н)варѧ, дεвѧтогона(д)ца(т) дня.

82. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінов, дарований його жінці Катерині Муховецькій.

Акт від 20 січня 1571, № 130, 3.

118 зв. Я, Барто(ш) Витви(н)скии, чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) нинε(ш)-нимъ и на пото(м) будучи(м), кому тоε вεдати будε(т) налεжало, и(ж) я, до(з)навши статε(ч)ного а учтивого захова(н)я проти(в)ко сεбε ма(л)жонки моεε панεε Катерины Муховεцкоε а хотѧчи тоε ѡказати εи, што сѧ доброи, статεчнои а по(ч)тивои ма(л)жонцε годи(т) ѡказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, даю да(р)ую и ты(м) листо(м) мои(м) записую ма(л)жонцε моεи панεи Катеринε Муховεцкои имε(н)ε моε Хрεновъ до εε живота зо вси(м) на всε, то є(ст) напεрε(д) з дворо(м) моимъ, и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всими лю(д)ми в томъ имε(н)ю моεмъ Хрεновε, з и(х) по(л)ми, зо всими сεножа(т)ми, в гаи, з дубровами, з млыны, ставы, сажавками и зо вси(м) кгрунтомъ, якъ сѧ тоε имε(н)ε Хрεно(в) въ свои(х) граница(х) маε(т), и тε(ж) з стадомъ, и бы(д)ломъ, и з овцами, и з ынши(м) вшεлѧки(м) домо(в)ствомъ, εи даю и дарую и ты(м) листо(м) моимъ εи до живота εε записую. Єстли па(н) бо(г) пεрεпусти(т) на мεнε напεрε(д) смерть, ни(ж)ли на εε, тогды ѡна по животε моε(м) маε(т) Хрεново(м) владати и тоε дε(р)жати и справовати во(д)лугъ того моεго ѡпису зо всими пожи(т)ками до живота своεго. С которого того имεнья тая ма(л)жонка моя пани Катεрина Муховεцкая сыномъ мои(м) усимъ нε будε(т) ничого пови(н)на давати, ѡ(д)но што з ласки своεε⟨,⟩ а (ш)то сѧ дотычε(т) дочокъ мои(х), которыε я маю с тою ма(л)жонкою своεю, тогды ѡна с того имε(н)я моεго Хрεнова пови(н)на будε(т) ѡны(м) дочка(м) моимъ дати статε(ч)ноε выхова(н)є и таковую вы-пра(в)у, якую-мъ я да(л) до(ч)цε своεи ста(р)шо(и) па(н)нε Га(н)нε Ѡвдовъс-кого, и такъ ховати и(х) будε(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) налεжи(т)⟨,⟩
119 Яко ж-εмъ то(т) ли(ст) мои въ кни/ги зεмскиε володимε(р)скиε увεсти да(л) на роко(х) судовы(х) зε(м)ски(х), которыε были справованы в року тисѧча пя(т)сотъ сε(м)дεсѧ(т) пεрвого ѡ трε(х) кролε(х) свта ры(м)ского⟨,⟩ и самъ εсми тоε пεрε(д) судо(м) зεмски(м) вы(з)на(л)⟨.⟩ А при то(м) были и того свε-доми и(х) м(л) пановε па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)скии, судья зε(м)ски(и) володимε(р)скии, а па(н) Ива(н) Калусовски(и), су(д)я кгро(д)цки(и) володимε(р)скии, а па(н) Гаврило Яковицкии, по(д)судокъ зε(м)ски(и) володимε(р)скии, а панъ Со(л)та(н) Ставεцкии, писа(р) зεмски(и) володимε(р)скии⟨,⟩ И проси(л) εсми и(х) м(л), вεрху написаныхъ пановъ, ѡ приложε(н)ε пεчатεи. И(х) мл(ст) на про(з)бу мою то вчинили, пεчати свои приложили к сεму моεму листу. А я, Ба(р)то(ш) Витви(н)скии, тε(ж) пεча(т) свою приложи(л) к сεму моεму листу⟨,⟩ и рукою своεю вла(ст)ною то(т) εсми ли(ст) мои по(д)писа(л). Писа(н) у Володимεрε лεта бо(ж)εго нарожε(н)я тисѧча пя(т)сотъ сε(м)дεсѧ(т) пεрвого, м(с)ца гεнвара, два(д)цатого дня, в

суботу. В томъ листє рука литєрами по(л)скими по(д)писана, Ба(р)тошъ Витви(н)скии, рєнку властноу.

83. Дарчий запис Лева Олександровича Сангушка на спадщинні маєтки, даровані братові Романові Федоровичу Сангушку.

Акт від 23 червня 1571, № 159, 3.
Виписк з книг гродських від 27 січня 1571.

146 Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), княз(з) Кошє(р)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)томъ [1] нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того будє(т) потрєба вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) я, будучи нєдо(с)таточны(м) в пото(м)ствє моє(м) [2], ѡ(д)но то(л)ко ѡ(д)ного сына моє(г)[о] кнзя [3] Григо(р)я в сєбє маючи, которо(г)[о], є(ст)ли [4] бы нє доро(с)ши лє(т) єго а(л)бо хотя [5] и доро(с)ши бє(з) пото(м)ства [6], зъ сє(г)[о] свєта [7] па(н) бо(г) душу єго до фалы своє(и) свєтоє взя(ти) [8] рачи(л), то(г)ды я, Лє(в) Алє(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч) Кошє(р)ски(и), будучи с повиновачо(в) крєвно(ст)ю бра(т)нєю ⟨,⟩ и ѡ(д)носта(и)ны(м) гє(р)бомъ зъ єго мл(ст)ю вє(л)мо(ж)ны(м) [9] кнзємъ кнзє(м) (!) Романомъ Фєдоровичо(м) Са(н)кгушковичо(м) [10], воєводою бря(с)ла(в)ски(м), гє(т)мано(м) дво(р)ны(м) Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Ли(тв)ско(г)[о], старостою житоми(р)ски(м), дє(р)жа(в)цою [11] рєчи(ц)ки(м), и до(з)навши ку собє єго м(л) вєликую ла(с)ку и мл(ст) [12] по вси часы живота моєго, нє будучи ни ѡ(т) ко(г)[о] намовєны(и) ани примушоны(и), алє то(л)ко с право(г)[о] умы(с)лу моє(г)[о], по своє(и) добро(и) воли, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) [14] записую єго мл(с)ти кнзю Роману Фєдорови(ч)у Са(н)кгушку, бра(т)у моєму милому самому, дѣтє(м) [15] и потомъко(м) єго мл(с)ти вє(ч)ными часы. имє(н)я своє ѡ(т)чи(з)ныє, которыє ся [16] мнѣ право(м) прирожоны(м) по ѡ(т)цу моє(м) сла(в)но(и) [17] памє(ти) кнзю Алєкса(н)дру А(н)дрєєви(ч)у Са(н)кгушковича Кошє(р)скомъ [18] достали, напє(р)вє(и) замокъ Камє(н) з мє(с)то(м), з дворы и (з) лєсы [19], к нєму прислухаючими, то є(ст) мєновитє дво(р) любчє, з сєло(м) [20] и (з) лю(д)ми, сєло Глушъка, сєло Вєдє(р)ть [21], сєло Вороко(м)лъ, сєло Полицы. Которое имє(н)є Камє(н) и (с) тыми всими сєлы вышє(и) помєнєными, к тому за(м)ку Камєню при(с)лухаючими, лєжи(т) в повѣтє Володимє(р)ско(м), к тому зам(к)у Кошє(р) [22] з мє(с)то(м)ъ и (з) сєлы, к нєму при(с)лухаючими, мєновитє стары(и) Кошє(р), город Єлєць, Пєрєвє(с)є, Кгру(г)лє [23], Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) Мєзо(в), ку тому за(м)ку Кошєру [24] при(с)лухаючи(и), з сєло(м) [25], и сєло Чєрє(м)ша(н)ку, сєло Бо(р)здову, сєло Сєлищє. Которы(и) замо(к) Кошє(р) [23] з дворо(м) и (з) сєлы вышє(и) помєнєными лєжи(т) в повѣти [26] Володимє(р)ско(м) ⟨,⟩ и ку тому замо(к) Горохо(в) [27], лєжачи(и) в повѣтє [26] Лу(ц)комъ, з мє(с)то(м) [28] и з сєлы, к нєму при(с)лухаючими, то є(ст) сєло Ра(т)чи(н), сєло Завидо(в), Волю Завидо(в)скую, сєло Ѡзє(р)ца, сєло Куты, сєло Ма(р)ковичи, дво(р) Конюхи, сєло(м) Коню(с)ки(м) [29], сєло Млыно(в), сєло Защито(в), сєло Бєлоє Полє, сєло Стары(и) Горохо(в) [27], сєло Стары(и) Ста(в), сєло Залє(с)ца [30] з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з) и(х) зємлями и всякими пови(н)ностями и роботами, и с платы грощовыми, и да(н)ми мєдовыми,

и (з) дя(к)лы житными и ѡвсяными [31], и (в)сяки(ми) // иными пожи(т)ками, 146 зв.
з ни(х) приходячими [32], яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны(и) и помєнєны бы(ти) могу(т), с пашнями дво(р)ными, с по(л)ми и сєножа(т)ми, з боры, з лєсы, з дубровами, з га(и)ми, зъ запу(с)ты, з болоты, з рє(ч)ками [33], и з рєчищами, и з бобровыми гоны, и з ловы звєри(н)ными и (з) пташъими, з [34] ставы, и (з) ставищи, з млыны и (з) и(х) вымє(л)ками, и (з) ѡзєры, и (в)сякими кгру(н)ты, ку ты(м) за(м)ко(м), дворо(м) и сєла(м) прислухаючими, яко ся [16] тыє имє(н)я [35], за(м)ки, дворы [36] и сєла вышє(и) помєнєныє сами в собѣ [36], в граница(х) и широкостя(х) [37], ѡбыходє(х), вла(ст)ностя(х) [38] и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т), ничого на жа(д)ны(х) бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) свои(х) нє ѡ(с)тавуючи. И (в)жє єго мл(ст) кня(з) Рома(н), бра(т) мо(и) милы(и) са(м) [39], а є(ст)ли бы на є(г)[о] мл(с)ти [40] само(г)[о] в оно(м) часє па(н) бо(г) смє(р)ть допу(с)ти(т) рачи(л), то(г)ды дѣти або пото(м)ки [41] єго мл(сти) по животє сына моєго кнзя [42] Григо(р)я, кгды бы сы(н) мо(и) пото(м)ства по собѣ [36] нє зо(с)тави(л), во(л)ни буду(т) тыє за(м)ки, дворы и сєла вышє(и) помєнєныє в мо(ц), и (в) дє(р)жа(н)є, и вжива(н)є [43] своє взя(ти), яко вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну свою, будучи волє(и) єго мл(ст) са(м), дѣти [44] и потомки [45] єго мл(с)ти тыє за(м)ки, дворы и сєла, люди, кгру(н)ты вышє(и) помєнєныє ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти) и на цє(р)ковъ записа(ти), прибави(ти), розшири(ти), розмъножи(ти) [46] и, яко са(м) налєпє(и) розумєючи, во(д)лугъ налє(п)шого подоба(н)я своє(г)[о], тыми имє(н)ями шафовати єго м(л) са(м), дѣти и пото(м)ки єго мл(с)ти вє(ч)ны(ми) часы. До которы(х) прє(д)рєчоны(х) имєнє(и) вжо ни(х)то з бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) мои(х) вътупу ани то(г)[о] по(и)скива(ти) и никотороє тру(д)ности и пєрєказы никоторыми причинами єго мл(с)ти самому, дѣтємъ и потомъко(м) єго мл(сти) дєлати нє маю(т) вє(ч)ными часы. Котороє постановє(н)є моє на сє(м) моє(м) ли(с)тє утвє(р)жоноє [47] має(т) бы(ти) при моцы заховано увє(з)дє у ко(ж)дого права. И на то(м) да(л) єго мл(сти) кнзю Рома(н)у Фєдоровичу Са(н)кгушку, воєводє бря(с)ла(в)скому, гє(т)ману дво(р)ному Вєлико(г)[о] Кня(з)ства Литовско(г)[о], старостє житоми(р)скому, дє(р)жа(в)ци [48] рєчи(ц)кому, бра(т)у моєму милому, сє(с) мо(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писо(м) [49] вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] доб(р)є свєдоми пновє приятєли мо(и) и(х) мл(ст) па(н) Юрє(и) Ти(ш)кови(ч) [50], ро(т)мистръ єго кролєвъскоє мл(с)ти, па(н) Пє(т)ръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) па(н) (!) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Я(н) Ву(ч)ко а па(н) Станисла(в) Дє(р)жано(в)ски(и), которы(х) для лєпшоє [51] твє(р)дости сє(г)[о] моє(г)[о] постановє(н)я просил-омъ [52] ѡ прило-
жє(н) (!) пєчатє(и) к сєму моєму ли(с)ту. И(х) мл(ст) за про(з)бою // моєю, 147
и будучи того добрє свєдоми, вчини(ти) и пєча(ти) сво(и) к сє(му) моєму ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) у Камєни лєта [53] ѡ(т) нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о] [54], тисє(ч)ного [55] пя(т)со(т)но(г)[о] сє(м)дєся(т) пє(р)во(г)[о], м(с)ца гє(н)варя, [56] два(д)ца(т) второ(г)[о] дня ⟨.⟩ Лє(в) Са(н)кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и), вла(ст)ную руку.

У гродськїй книзі № 967: [1] мои(мъ) листо(мъ); [2] моє(мъ); [3] кнзѧ; [4] єсли; [5] хотѧ; [6] пото(мъ)ства; [7] свѣта; [8] взѧти; [9] вє(л)можны(мъ); [10] Са(н)кгушковичо(мъ); [11] дє(р)жавцєю; [12] мл(ст) и ла(с)ку; [13] и дарую; [14] мои(мъ) ли(с)то(м); [15] дєтємъ; [16] сѧ; [17] сла(в)ноє; [18] Коши(р)скомъ; [19] сєлы; [20] сєло(мъ); [21] Вєдє(р)тъ; [22] замок Коши(р); [23] Коши(р), Городєлєцъ, Пєрєвѣсъє, Круглє; [24] Кошару; [25] сєло(мъ); [26] повєтє; [27] Горухо(в); [28] мє(с)то(мъ); [29] з сєло(м)

Конюски(мъ); [30] Залє(с)ци; [31] овсѧными; [32] приходѧчими; [33] рєками; [34] и з ставы; [35] имє(н)ѧ, замки и; [36] собє; [37] широкостѧ(х); [38] вла(ст)ностѧ(х); [39] са(мъ); [40] мл(с)тъ; [41] пото(мъ)ки; [42] кнзѧ; [43] и в ужива(н)є; [44] дє(ти); [45] потомъки; [46] ро(з)множи(ти); [47] утвє(р)жєноє; [48] дєржавцы; [49] по(д)писо(мъ); [50] Ти(ш)кєви(ч); [51] лєпшоє; [52] просил-ємъ; [53] лѣта; [54] бжєго; [55] тисѧ(ч)ного; [56] гє(н)варѧ.

84. Тестамент Федори Павлівни Яковицької, даний чоловікові її Панькові.

Акт від 15 червня 1571, № 105, 1.

230 Во (и)мѧ бо(ж)є ста(н)сѧ ку вє(ч)но(и) памє(ти). Я, Пєръфировна Па(н)ко(в)ая Фєдора Па(в)ло(в)на Якови(ц)кая, розумєючи то, коли вси справы лю(д)скиє с часомъ с памєти лю(д)скоє сплываю(т) и (в) забы(т)є приходѧ(т), а (з)влаща вєдаю(чи), ижъ ко(ж)даѧ рє(ч) смє(р)тью сѧ ко(н)чи(т), котораѧ бы на пи(с)мє нє зостала, с памє(ти) лю(д)скоє выходи(т), длѧ того умыслила єсми, абы(х) ѡста(т)нюю волю свою и достамє(нт) мо(и) учинила ку вєдомости вобє(ц) к(ж)дому члвку, и(ж) будучи мнє ѡ(т) бога, сотворитєлѧ нєба и зє(м)ли, навєжоно(и) хоробою, с котороє розумѣючи, и(ж) жива быти нє могу⟨,⟩ алє єщє за цєлоє памєти и зупо(л)ного умыслу моєго на сє(м) достамє(н)тє моє(м) ѡста(т)ную волю мою выписую, напє(р)вє(и) душу мою поручаю в мо(ц) и в опєку ѡ(д)ному пра(в)дивому и нєсмє(р)тє(л)ному богу⟨,⟩ а тѣло моє грѣшноє ма(л)жєно(к) мо(и) Па(н)ко має(т) погрєсти во(д)лу(г) ѡбычаю хрєстѧ(н)ского, гдѣ єго волѧ будє(т). И к тому тє(ж) мєшкаючи намъ з ма(л)жо(н)комъ мои(м) пано(м) Па(н)ко(м) на то(м) свѣтє ча(с) нєкоторы(и) замєроны(и), а жа(д)ны(х) записо(в) єсмо промє(ж)ку сєбє нє мє(ли), што ѡ(н) высвобожа(л) пєнє(з)ми сво(и)ми вло(с)ными ча(ст) имє(н)ѧ моєго ѡ(т)чи(з)ного у Яковичо(х) и наклады чини(л), то є(ст) што ѡкупи(л) ма(л)-

230 зв. жоно(к) мо(и) Па(н)ко у дѧ(д)ка моє(г)[о] пна Га(в)рила, // по(д)судка зє(м)ского повєту Володимє(р)ского, в ча(ст)и имє(н)ѧ моє(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного у Яковичо(х), то за свои власныє пєнєзи соро(к) ко(п) грошє(и) да(л), на то ѡ(т) нєго истоту має(т). И, направуючи тую част мою, бо была спустошона, наложи(л) на многиє по(т)рєбы тоє ча(с)ти моєє по(д) мои(м) свѣдомо(м) што и [...] моєє руки што другую сорок копъ грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы свои(х) тє(ж) власны(х) пєнєзє(и), иш то тє(ж) ѧ, зоста(в)ши сѧ послє ѡ(т)ца и ма(т)ки своєє у сиро(т)стви, мє(ш)каю(чи) по чужи(х) рука(х), нє маючи выхова(н)ѧ слушного, задо(л)жила ся єсми была нєкоторы(м) людє(м) добры(м) два(д)ца(т) копъ грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, зостала ви(н)на, ино ма(л)жоно(к) мо(и) Па(н)ко, понѧ(в)ши мєнє у ма(л)жо(н)ство и то(т) до(л)гъ мо(и) два(д)ца(т) ко(п) грошє(и) сво(и)ми тє(ж) вло(с)ными пєнє(з)ми заплати(л), то єс(т) всєго пнзє(и) єго вло(ст)ны(х) сто копъ грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы, чєго ѧ нє мєла єму чи(м) плати(ти), ѡ(д)но (ж) тєпє(р) ѡста(т)нєє воли своєє ты(м) достамє(н)то(м) мои(м) єму, ма(л)жє(н)ку пану Па(н)ку, в то(и) сумє у сту копа(х) грошє(и) тую ча(ст) имє(н)ѧ моє(г)[о] у Яковичо(х), которую в рука(х) свои(х) дє(р)жимо, даю и си(м) дєстамє(н)то(м) мои(м) записую з дворомъ мои(м), з лю(д)ми и зо (в)сими зє(м)лѧми, с по(л)ми, сєножа(т)ми, [...] з млынами, з гаи и зо (в)си(м), яко сѧ таѧ ча(ст) моя в собѣ має(т). И к тому тє(ж), знаючи ку собє ма(л)жо(н)ка моєго пна Па(н)ка вєликую приѧ(з)нь и захова(н)є, даю, дарую єму, ма(л)жо(н)ку моєму пану Па(н)ку, три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє личбы

и си(м) достамє(н)то(м) моимъ єму записую на то(и) жє ча(с)ти моє(и), вышє(и) помєнєно(и), у Яковича(х). Маε(т) ω(н), ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Па(н)ко, в то(и) сумє пнзє(и) влосны(х) у сту копа(х), та(к) тε(ж) и дарованой сумє єму ω(т) мєнє у три(д)цати копа(х) грошє(и) тую ча(ст) имε(н)ѧ моε(г)[о] ω(т)чизного у Яковичо(х) зо вси(м) самъ дε(р)жати и (в)живати и кому хотєчи заставити. А дєти мои, з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) моимъ, спложоныє, и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х), нє ω(т)да(в)ши тоє сумы єму супо(л)на, ста и три(д)цати ко(п) грошє(и), ничи(м) у тую ча(ст) мою уступатисѧ и з моцы єго брати нє маю(т). А што тε(ж) дѧ(д)ко мо(и) па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и) кгру(н)ту тоє части моєє // ω(т)чизноє у Яковичо(х) мнє єщє бы(л) нє поступи(л), ω што листы упомина(л)ныє з урѧду єму давано, та(к) тε(ж) и спа(д)ки, которы(и) на мєнє право(м) прирожεны(м) пришли та(м) жє у Яковичо(х), ω то тε(ж) листы упомина(л)ныє з урѧду дѧ(д)ку моєму пну Га(в)рилу, пну Ю(х)ну, пну Лѧску Якови(ц)ки(м) давано и ω ка(ж)дую бли(з)ко(ст) мою поручаю ма(л)жо(н)ку моєму пану Па(н)ку доходи(ти) того правомъ и дε(р)жать до лѣтъ дєтє(и) мои(х). Которы(х) жє дєтє(и) мои(х) єму, ма(л)жо(н)ку моєму пану Па(н)ку, в опєку даю и поручаю. А при то(м) были, и то(г)[о] добрє свѣдоми, и за прозбою моєю к тому дастамє(н)ту моєму пєчати свои приложи(ли) єго мл(ст) па(н) Василє(и) Гулєви(ч), во(и)ски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Юрє(и) Ми(ли)нови(ч) Ѡстриви(н)ски(и)⟨,⟩ врѧ(д)никъ кнεгини Миколаєвоє Раполо(в)скоє Голо(в)бски(и), а ωтє(ц) мо(и) духовны(и) Василє(и), по(п) голо(в)бски(и). И на твε(р)дость того я, Фєдора, пεча(т) свою приложила к тому моεму дастамє(н)ту. Писа(н) у Голо(в)ба(х) лєта бо(ж)єго нарожєнъѧ тисєча пѧ(т)со(т) сε(м)дєсѧ(т) пε(р)во(г)[о], м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)[о] днѧ. 231

85. Продажний запис на Роговицький маєток,
проданий Катериною Василівною Ружинською Іванові Вористському.

Акт від 12 жовтня 1571, № 102, 1

Я, Яноваѧ Пано(в)скаѧ Катєрина Васи(л)євна Ружи(н)скаѧ, чиню явъно и вызнаваю симъ мои(м) листо(м) вси(м) нынишни(м) и на пото(м) будучи(м)ъ, ко(ж)дому таковому, хто бы то(г)[о] по(т)рєбова(л) або ω то(м) вєдати хотє(л), ѧ(к) и котораѧ ча(ст) имє(н)ѧ моє(г)[о] ω(т)чизного в Роговича(х) по животє ω(т)ца моєго нєбо(ж)чика кнзѧ Васи(л)ѧ Миха(и)ловича Ружи(н)ско(г)[о] ω(т) сєстръ мои(х) рожоны(х) пнєє Фєдоры Во(и)ничовоє Боговитиновича, пнєє Ма(р)фы а ω(т) пнєє Дє(м)ѧновоє Мокрє(н)скоє, пнєє Василисы Васи(л)євє(н), кнѧжє(н) Ружи(н)ски(х), право(м) прирожоны(м) з дєлу зостала и, (в)зѧвши ѧ тую ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ Рогови(ц)кого к рука(м) свои(м)ъ, в моцы, вла(ст)ности, споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю съвоє(м) чєрє(з) ча(с) нємалы(и) мєла⟨.⟩ И будучи ни (от) кого ничи(м) в то(м) прєнагабана, тє(ж) жа(д)ными причинами, ма(л)жо(н)ку моєму пну Яну Пано(в)скому и никому иному тоє части моєє заводєчи ани записуючи, алє а(ж) и до сєго часу споко(и)нє єє дє(р)жачи и (в)живаю(чи), з никоторое чиє[и] намовы ани (з) жа(д)но(г)[о] припущє(н)ѧ, ω(д)но сама зъ вла(ст)но(г)[о] умы(с)лу своєго по своє(и) добро(и) воли нє ωбычає(м) статуту старого Вєлико(г)[о]. Кнѧ(з)ства Лито(в)ского, яко пє(р)вє(и) стату(т) учи(л), и(ж) 221

нє во(л)но было ко(ж)дому всєго имє(н)ѧ своєго прода(ти), алє то(л)ко трє-тюю ча(ст), а двє части в сумє пнзє(и) заставити было во(л)но, алє по(д)лу(г) тоє во(л)но(с)ти поправы статуту нового, котораѧ вси(м) стано(м) и ѡбова-тєлє(м) (!) Вєликого Кнѧзства Лито(в)ского на прошло(м) ва(л)но(м) со(и)-мє Бєрєстє(и)скомъ дана, уфалєна и постанов(л)єна и ѡ(т) єго кролє(в)скоє мл(с)ти утвє(р)жєна, яко въ статутє зє(м)скомъ в роздєлє сємомъ у а(р)ты-кулє второмъ ѡписано, и(ж) во(л)но ко(ж)дому зъ стано(в) шлѧхє(т)ски(х) нє то(л)ко трєтюю ча(ст) имє(н)ѧ своє(г)[о], алє и всє здо(и)мо(м) кому хо-тє(чи), ѡ(т) дєтє(и), пото(м)ковъ и бли(з)ки(х) свои(х) ѡ(т)далѧючи, на вє(ч)но(ст) продати, записати⟨.⟩ а та(к) ѧ, заховываючи сѧ во(д)лу(г) тоє во(л)ности нє трєтюю ча(ст) з дву(х) частє(и), алє всю здо(и)момъ тую ча(ст) имє(н)ѧ моєго вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого, никому ничи(м) нє пє(н)ную ани завєдєную, з дворомъ будованы(м), з лю(д)ми, зъ и(х) пови(н)-ностѧми, з млыны и и(х) вымє(л)ками, з ставы, ставищи, вода(ми) тєкучи-
221 зв. ми // и болотами, по(л)ми и сєножа(т)ми, з гаи, зъ запусты, з дубровами з ловы пта(ш)ими, звєри(н)ными и зо (в)сими кгру(н)ты, ку (д)вору и по(д)-даны(м) налєжачими, такъ тє(ж) зо (в)сими платы доходы и пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)вє ѡбычає(м), имєнє(м) або про(з)вищє(м) названы є(ст) або и на(з)ваными бы(ти) могу(т), и зо (в)си(м) на (в)сє, я(к) сѧ таѧ ча(ст) моѧ имє(н)ѧ Рогови(ц)ко(г)[о] сама в собє в граница(х), в мєжа(х), ѡбыходє(х) и пожи(т)ка(х) свои(х) має(т), ничо(г)[о] сама на сєбє, на мужа моє(г)[о], на дєти и сє(с)тры мои рожоны(и) и бра(т)ю мою стрыє(ч)ную и ни на ко-торы(х) бли(з)ки(х) и крєвны(х) а повиноваты(х) мои(х) з роду ѡтца и ма(т)-ки моєє нє зоставуючи⟨.⟩ та(к) и вси спа(д)ки⟨,⟩ которыє бы ко(л)вє и яки(м)-ко(л)вє ѡбычає(м) и ѡ(т) ко(г)[о] ко(л)вє на мєнє або пото(м)ство моє та(к) при животє, я(к) и по животє моє(м) спасти мєли, пану Ивану Воры(ст)-кому за суму пє(в)ную пнзє(и), за шє(ст)со(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы и на вє(ч)но(ст) продала и заплату всю спо(л)на к рука(м) свои(м) въ єго мл(с)ти взѧла⟨.⟩ А тую всю ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ моєго вла(ст)ного ѡ(т)чи(з)ного Рогови(ц)кого пє(р)вопомєнєному пану Ивану Воры(ст)кому зо всими рє(ч)ми вышє(и) помєнєными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), дє(р)-жа(н)є и вжива(н)є єго мл(с)ти поступила и подала, и листы дє(л)чиє, ко-торыє-(м) на тую ча(ст) имєнъѧ моєго Рогови(ц)кого в сєбє мєла⟨,⟩ єго мл(с)ти ѡ(т)дала, и всє право своє прирожєноє, на мєнє приналєжачоє, та(к) тоє части моєє вла(ст)ноє ѡ(т)чи(з)ноє рогови(ц)коє ѡ(т), мєнє пану Ивану Воры(ст)кому на вє(ч)но(ст) проданоє и тєпє(р) зара(з) єму ѡ(т) мєнє поступєноє, яко тє(ж) и спа(д)ковоє, єстли бы коли припало, на самого пана Воры(ст)кого и всє пото(м)ство єго мл(сти) влила и влива(м) на вє(ч)ны часы, та(к) тє(ж) єстли бы па(н) Воры(ст)ки(и) або пото(м)ство єго мл(с)ти по(д) сєстрами моими або тє(ж) потомъство(м) ихъ кгру(н)ту а(л)бо чєго-ко(л)вє в то(м) имє(н)ю Роговича(х) бо(л)шє(и), ни(ж) таѧ ча(ст), єму ѡ(т) мєнє проданаѧ, в собє має(т) або выноси(т), то(г)ды ѧ пну Воры(ст)кому и пото(м)ству єго мл(с)ти в то(м) право цєлоє на вы(и)ска(н)є такы(х) [...]
222 заховывамъ Во(л)ни и мо(ц)ни буду(т) того правомъ доходити // та(к), яко бы(х) ѧ сама вла(ст)нє⟨.⟩ А ѧ вжє сама, му(ж) мо(и) и пото(м)ство моє и ни-которыє бли(з)киє, крє(в)ныє и повиноваты(и) мо(и) тоє части имє(н)ѧ Ро-гови(ц)кого пну Воры(ст)кому, ѡ(т) мєнє проданоє, ничи(м) по(д) ни(м) са-мы(м) и пото(м)ство(м) єго мл(с)ти по(и)скивати и никоторы(м) право(м)

доходити и никоторы(х) листо(в), записо(в) на то ѡказовати нє маю(т) вєчными часы, бо-мъ тє(ж) та(к) мужу моєму, я(к) и никому и(н)шому, жа(д)ны(х) записо(в) на то нє давала, а є(ст)ли бы якиє-колъвє записы и ѡ(т)ко(г)[о]-ко(л)вє а на ꙗко(м)-ко(л)вє мє(ст)цу измєнє(м) мои(м) справєныє на то сꙗ показали⟨.⟩ тогды таковыє записы моцы никоторое мети и ни в которо(м) правє при(и)мованы и дє(р)жаны быти нє маю(т), яко таковыє, ѡ которы(х) ꙗ ничо(г)[о] нє вєдаю, и вєдати нє хочу, и давати и(х) никому нє маю. Которую (ж) продажу мою маю ꙗ на врꙗдє кгро(д)ско(м) воло(ди)мє(р)ско(м) тєпє(р) заразо(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) вызнати и дати записати⟨.⟩ а пото(м) на рока(х) судовы(х) зємъски(х) того (ж) повєту тутошнє(г)[о] Володимє(р)ского ѡ(т) сєго часу пє(р)вши(х), которыє напє(р)вє(и) до(и)ду(т) и сужоны буду(т), запи(с) вызна(н)ꙗ моєго с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зємъски(х) пєрєнєсти, вы(з)нати и дати записати маю и буду пови(н)на⟨.⟩ А є(ст)ли бы в то(м) часє на мєнє, ни(ж) роки до(и)ду(т) и сужоны буду(т), па(н) бо(г) допусти(л) хоробу а(л)бо ча(с) смє(р)тє(л)ны(и), та(к) тє(ж) хо(ч) бы(х) жива и здорова была, а за ꙗкими-ко(л)вє причинами на ты(х) роко(х) судовы(х) зє(м)ски(х) сама бы(ти) и ѡно(г)[о] запису вы(з)на(н)ꙗ моєго с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зє(м)ски(х) пєрєнєсти, вы(з)нати, дати записати нє могла, тогды са(м) па(н) Воры(ст)ки(и) або пото(м)ство єго мл(сти) хо(ч) жєбы и бє(з) бы(т)ности моєє во(л)нии и мо(ц)ни буду(т) то(т) запи(с) вы(з)на(н)ꙗ моє(г)[о] с кни(г) кгро(д)ски(х) до кни(г) зємъски(х) пєрєнєсти и дати собє записа(ти), што врꙗ(д) зємъски(и) має(т) ѡ(т) ни(х) принꙗти и то(г)[о] запису и(м) нє боронити, которы(и) запи(с) тако мочы(и) (?), яко бы(х) и ꙗ сама вла(ст)нє ѡчєвистє то вызнала, захова(н) и дє(р)жа(н) быти має(т) вєчнє и навєки нєпорушн[є]. // И на то єсми єго мл(с)ти па(н)у Ивану Воры(ст)кому дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) тоє вєчистоє продажи моєє з моєю вла(ст)ною пєча(т)ю а дла лєпшоє мо(ц)ности сєго моєго листу просила єсмы ѡ приложє(н)є пєчатє(и) и(х) мл(с)ти пно(в) а приꙗтєлє(и) мои(х) єго мл(с)ти пна Богдана Костюшковича Хобо(л)товско(г)[о], су(д)ю зє(м)ского повєту Воло(д)мє(р)ско(г)[о], а пна Фєдора Со(л)тана, писара зємъского того (ж) повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], а бра(т)и моєє кнзꙗ Михала Ми(х)аловича, кнзꙗ Стєфана Фєдоровича Ружи(н)ски(х), а пана Романа Бо(г)дановича Бутєти(ц)кого, што и(х) мл(ст) за про(з)бою моєю ѡчєви(ст)ою вчини(ти)а пєчати сво(и) к сєму моєму листу приложити рачили. Писа(н) у Володимє(р)и лѣта ѡ(т) нарожє(н)ꙗ Ису Хрыста, сына божєго, тисꙗча пꙗ(т)со(т) сємъдєсꙗ(т) пє(р)вого, м(с)ца априлꙗ, дєв(ꙗ)то(г)[о] днꙗ. 222 зв.

86. Лист Софії Ляховської, що дає повноваження її братові Іванові Семеновичу Ляховському позиватися за половину спадщинного маєтку Порицька, відданого в заставу її матір'ю дядькові.

Акт від 16 червня 1571, № 123, 1.

Я, Миколаєваꙗ Смєтанъчинаꙗ Зофєꙗ Сємєновна з Лꙗхова, сознаваю и чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) ко(ж)дому, кому бы того была по(т)рєба вєдати або, чтучи єго, слышати, и(ж) што ма(т)ка моя нєбо(ж)чица пни 247 зв.

Сѥменоваѧ Ляхо(в)скаѧ пни Зофеѧ зъ Збаража Поры(ц)кая име(н)е свое вла-(ст)ное матери(с)тое небо(ж)чицы ма(т)ки моее кгни Федоровое Збара(ж)-ское кгни Ба(р)бары, то есть меновите половицу всего Порыцка, замъку, места и се(л), к тому за(м)ку Порыцкому приналежачи(х), на (и)мя Поры(ц)-ка Сере(д)него, Гриковичь, Топилищъ, Переслави(ч), Ку[...]ковца, Грушовое, Трубокъ, Воробъи(н)ца, Самоволи[...] и Опочина, брату своему рожоному кнзю Алекса(н)дру Федоровичу Збара(ж)скому и Поры(ц)кому в суме пнзе(и) у сту копа(х) гроше(и) заставила. Которое име(н)е Поры(ц)-кое бра(т) мо(и) рожоны(и) па(н) Ива(н) Сѥменовичъ Ляхо(в)ски(и) и я весполокъ з ни(м), брато(м) своимъ, яко властную бабизну и матери(з)ну свою по животе дѧ(д)ка своего небо(ж)чика кнзѧ Алекса(н)дра Федоровича Збара(ж)ского и Поры(ц)кого, та(к) тежъ по животе небожчицы ма(т)ки своее
248 пнее Сѥменовое Ляхо(в)ское // пнее Зофеи зъ Збаража Поры(ц)кое, хотѧчи у бра(т)и ншое стрыечное, сыно(в) небо(ж)чика кнѧзѧ Алекса(н)дра, да(д)ка ншо(г)[о] выкупи(ти), кнзю Пе(т)ру, кнзю Алекса(н)дру и брату и(х) небо(ж)-чику кнзю Янушу Алекса(н)дровичо(м) Збара(ж)ски(м) и Поры(ц)ки(м), а по сме(р)ти брата и(х), кнзѧ Януша, неве(ст)це ншо(и) кгни Янушово(и) Збара(ж)ско(и) Порыцко(и), кнегини Маруне з Ваганова, неѡ(д)нокро(т)тую суму пнзе(и) ѡ(т)давали, ни(ж)ли и(х) мл(ст) кнѧзи Поры(ц)кие бра(т)ѧ нша и невес(т)ка, [...] кнегинѧ Янушова Збара(ж)скаѧ Поры(ц)каѧ, ты(х) пнзе(и) в на(с) брати а того име(н)ѧ ншо(г)[о] баби(з)ного и материстого Поры(ц)кого на(м) поступи(ти) не хотели и не поступи(ли). А та(к) ѧ, намови(в)шисѧ в то(м) з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) Сѥменовичомъ Лѧховъс-ки(м), хотѧчи тое име(н)е свое бабистое и материстое Поры(ц)кое выкупити и к рукамъ свои(м) мети, поручила⟨.⟩ и дала е(с)ми мо(ц) зупо(л)ную тому брату моему, звы(ш) помененому пану Ивану Сѥменовичу Лѧхо(в)скому, ему самому и тому, кого бы [...] подъ якимъ — ко(л)векъ часо(м) в то(и) речи и справе нашо(и) умоцованы(м) учини(л), кнзѧ Пе(т)ра и кнзѧ Алекса(н)дра Збара(ж)ски(х) и Поры(ц)ки(х), бра(т)ю ншу стрыечную и неве(ст)-ку ншу кгню Янушовую Збара(ж)скую и Поры(ц)кую, кгню Марину з Ваганова, ѡ тое имене нше баби(з)ное и материстое ѡ половицу всего Поры(ц)ка за(м)ку, места и се(л)⟨.⟩ к тому за(м)ку Поры(ц)ком прислухаючи(х), выше(и) менены(х), ку бра(н)ю пнзе(и) и ку праву по(з)вы позывати и всѧкими поступъками, ѡбронами правными а(ж) до ѡста(т)него сто(п)нѧ в ка(ж)дого суду и права тое вла(ст)ности ншое половицы всего име(н)ѧ Поры(ц)кого⟨.⟩ яко сѧ выше(и) поменило, по(д) и(х) мл(ст)ю доходи(ти) и вы(и)скива(ти) а во (в)сѧкого права и суду, где бы сѧ ко(л)векъ таѧ речъ и
248 зв. справа нша приточила во(л)ное мове(н)е зъ и(х) мл(ст)ю // кнзи Збара(ж)-скими и Порыцкими и (з) неве(ст)кою нашею кнегинею Янушовою Збара(ж)-скою и Поры(ц)кою ѡ то ме(ти) зы(с)къ и (с)трату чере(з) судъ и (в)ска(з) суде(и)ски(и) и врѧдовы(и) або те(ж) за апелѧциею чере(з) декре(т) его кроле(в)ско(и) мл(с)ти в то(и) речи при(и)мовати и к тому вгодою и станове(н)емъ приѧте(л)ски(м) то ко(н)чити. И што-ко(л)векъ то(т) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) Сѥменови(ч) Ляхо(в)ски(и) або [...], которы(и) на то установлены(и) умоцованы(и) приѧте(л) е(г)[о] бу(д) чере(з) яки(и)-ко(л)векъ су(д) и право або за апелѧциею чере(з) декре(т) кролѧ его мл(сти) зыще(т) або утрати(т) а(л)бо те(ж) еднацки(и) а вгодливы(м) приѧте(л)ски(м)ъ ѡбычае(м), што в то(и) речи и справе ншо(и) зъ и(х) мл(ст)ю постанови(т), то я

всє, яко ω(т) брата моєго пна Ивана Ляхо(в)ско(г)[о], та(к) и ω(т) умоцованого в то(м) приѧтєлѧ єго з удѧчно(ст)ю при(и)муючи, скро(м)нє то на собє ω(т)носити, на томъ пєрєстава(ти) и, ничи(м) того нє зрушаючи, я сама, дє(ти) и пото(м)ковє мо(и) вє(ч)ными часы ωконча(ти) має(м), та(к) то мо(ц)-но дє(р)жєчи яко бы(х) ѧ вла(ст)нє ωчє(в)истє сама при всє(и) то(и) справє на ко(ж)до(м) мє(ст)цу при братє моє(м) або при умоцовано(м) приѧтєлю єго была. И на то єсми брату своєму, пє(р)вопомєнєному пану Ивану Сємєновичу Ляхо(в)скому, дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) а умоцованы(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю⟨.⟩ А при то(м) были, и того добрє свєдоми, и пєча(ти) свои за прозбою моєю к тому моєму вызнаному а умоцованому ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) во(и)ски(и) володимє(р)ски(и) па(н) Василє(и) Гулєви(ч) а кнѧ(з) Дми(т)ръ А(н)дрєєви(ч) Козєка. Писа(н) у Володимєри лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пє(р)вого, м(с)ца июнѧ второгона(д)ца(т) дня.

87. Дарчий запис Мануила Болобана Осекровського на третину маєтку Осекрова, даровану його жінці Марині.

Акт від 14 січня 1577, № 183, 3.

Я, Ману(и)ло Болоба(н) Ѡсєкро(в)ски(и), зємєни(н) повѣту Воло(ди)-мє(р)ского, вы(з)нава(м) са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)томъ, кому то(г)[о] потрєба будє(т) вѣдати, и(ж) з во(ли) а прє(з)рє(н)я бо(ж)єго, и за радою ωпєкуна моє(г)[о] єго мл(сти) пана Миколая Дубро(в)ского и и(н)ши(х) приятєлє(и) мои(х), и за вєдомо(ст)ю брата моє(г)[о] рожоного пна Ивана Болобана взя(л) єсми за сєбє в ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и) унуку єго мл(сти) ω(т)ца Фєωдосиѧ вл(д)ки володимє(р)ско(г)[о] и бєрєстє(и)ского а дочку нєбо(ж)чика пна Миха(и)ла Нєкрашєвича па(н)ну Марину, по кото-ро(и) взял-є(м) у єго мл(сти) владыки вѣна готовыми гро(ш)ми сто ко(п) грошє(и) ли(ч)бы ли(тв)скоє, а у выправє ω(с)мъдєся(т) ко(п) грошє(и) та(к)-жо литовскоє ли(ч)бы. А та(к) я, у(з)на(в)ши по ма(л)жо(н)цє своє(и) ми-ло(и) пнє(и) Маринє учтиво(ст) ма(л)жє(н)ства а до(б)роє и (с)кло(н)ноє ку собѣ в ма(л)жє(н)ствє захова(н)є а (с)правуючися в то(м) вє(д)лє права и ста(т)уту зє(м)ско(г)[о], записую є(и), ма(л)жо(н)цє своє(и) пнє(и) Маринє, вѣно, внєсє(н)є єє в до(м) мо(и), готови(з)ну совито а выпра(в)у, кро(м) совито(сти), то є(ст) всєго сумою двѣстє а ω(о)мъдєсѧ(т) ко(п) грошє(и) ли-то(в)скоє ли(ч)бы, записа(л) єсми и си(м) листо(м) мои(м) запи(с)ую на трєтє(и) ча(с)ти имє(н)ѧ моєго ω(т)чи(з)ного Ѡсєкрова, которо(г)[о] я тєпє(р) в дє(р)жа(н)ю є(г)[о], то є(ст) на (т)рєтє(и) ча(сти) тоє половицы того имє(н)я моє(г)[о] Ѡсєкрова, которая на мєнє з дєлу ω(т) брата моє(г)[о] пна Ивана при(и)дє(т). Має(т) ма(л)жо(н)ка моя пни Марина при животє и по животє моє(м) тую трєтюю ча(ст) половицы имє(н)я моє(г)[о] Ѡсєкрова в то(м) вѣнє своє(м) у вышє(и) мєновано(и) сумє у дво(х)со(т) и у восмидєся(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х) // дє(р)жа(ти) и вжива(ти) з дворо(м), з лю(д)ми тя(г)лы(ми) и ωгоро(д)никами, с па(ш)нєю дво(р)ною, с ко(н)ми, з бы(д)-ло(м) и зо вси(м) ста(т)ко(м) и має(т)но(ст)ю домовою, и зо вси(м) на всє, яко сѧ таѧ трєтяя ча(ст) в половицы моє(и) то(г)[о] имє(н)ѧ моєго Ѡсєкрова сама в собє, в пожи(т)ко(х) и доходє(х) свои(х) має(ть). А є(ст)ли бы мєнє

194 зв.
195

ча(с) смε(р)тε(л)ны(и) зашо(л), то(г)ды по животε моε(м) бра(т) мо(и) па(н) Ива(н) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и крε(в)ны(х) приятεлε(и) мои(х) εε, ма(л)жо(н)ки моεε, с трεтεε ча(с)ти того имε(н)я моε(г)[о], нε ω(т)да(в)ши ε(и) тоε сумы дву(х)со(т) и ω(с)мидεся(т) копъ грошε(и), нε маю(т) и нε могу(т) руша(ти), ани в нεε ω(т)ьима(ти), и ничи(м) сѧ в то вступова(ти) нε буду(т) мочи, а(ж) пε(р)вε(и) ω(т)да(в)ши и заплати(в)ши ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и), тую суму двѣстε и ω(с)мъдεсѧ(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х), нε вы(т)ручаю(чи) ε(и) с тоε сумы внεсε(н)я εε в до(м) мо(и) на(м) нε(и) ничо(г)[о] за дε(р)жа(н)ε и (в)жива(н)ε то(г)[о] имε(н)я моε(г)[о], та(к) тε(ж) єстли бы за дε(р)жа(н)я моєго и за живота дεлу в то(м) имε(н)ю моε(м) Ѡсεкрεвε з брато(м) мои(м) пно(м) Ивано(м) нε приня(л), то(г)ды по животε моε(м) бра(т) мо(и), нε будε (ли) способны(и) ку ω(т)да(н)ю и ω(т)ложε(н)ю тоε сумы ωписаноε ма(л)жо(н)цε моε(и), маε(т) и винε(н) будε(т) бра(т) мо(и) з ма(л)жо(н)кою моєю пнєю Мариною, та(к), яко и зо (м)ною самы(м), дε(л) в то(м) имε(н)ю моε(м) Ѡсεкровε учини(ти) и поро(в)нати, вε(д) жε и по дεлε бра(т) мо(и) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и кро(в)ны(х) мои(х) ма(л)жо(н)ки моεε пнεε Марины нε маε(т) с тоε трεтεε ча(с)ти имε(н)я моε(г)[о] Ѡсεкрова руша(ти), а(ж) ω(т)да(в)ши и спо(л)на заплати(в)ши ε(и) тую поменεную суму пнзε(и) двѣстε и ω(с)мъдεсѧ(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)цε моε(и) пнε(и) Маринε сε(с) мо(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)[о] добрε свεдоми, и за про(з)бою моєю пєча(ти) свои к сєму моєму ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Микола(и) Ду(б)ро(в)ски(и), па(н) Ива(н) Шε(л)во(в)ски(и), па(н) Пε(т)ръ Ко(л)мо(в)ски(и) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Писа(н) у Би(с)купичо(х) лѣта ω(т) нарожε(н)я Ису(с) Хр(с)та сна божо(г)[о] тисєча пя(т)со(т) сε(м)дεсѧ(т) пε(р)во(г)[о], м(с)ца ω(ктε)бра, пε(р)во(г)[о] дня.

88. Дарчий запис Гнівоша Петровича Калусовського на маєтки, даровані його жінці Богдані.

Акт від 21 січня 1571, № 100, 1.
(Текст наведено, є сумнівні місця)

213 Я, Гнεво(ш) Пεтрови(ч) Калусо(в)ски(и), ви(з)наваю и явно чиню си(м)
мои(м) листомъ нинεшни(м) и на пото(м) будучимъ, кождому, кому бы того
была по(т)рεба вεдати, и(ж) што з воли а ласки бжо(и) понѧ(л) єсми за
сεбε в ма(л)жε(н)ство до(ч)ку пна И(л)яша Богушεвича Нεсвε(ц)кого па(н)ну
Богдану, по которо(и) взѧ(л) єсми посагу ω(т) ω(т)ца εε а тεстѧ своєго пна
И(л)яша Нεсвε(ц)кого та(к) пнзъми готовыми, яко и у выправε, ωшацовавши
сумою чоти(ри)ста ко(п) грошε(и) ли(ч)бы литовскоε, личεчи по дεсε(т)
пнзε(и) бεлы(х) у гро(ш). И по вси часы, мε(ш)каючи мнε з нєю у ма(л)-
жε(н)ствε, дознавши по нε(и) вεру, цноту, покору пово(л)ности и почтивоε
213 зв. захова(н)ε и мл(ст) ма(л)жо(н)скую ку собε и (в)сѧк[...] // статεчно(ст) прε(д)-
рεчоноε ма(л)жо(н)ки моε(и) мило(и) Бо(г)даны И(л)яшовны Нεсвε(ц)кого про-
тивку того почагу εε, которы(и) ωна з дому ω(т)ца своε(г)[о] в до(м) ωна мо(и)
внεсла, и к тому з до(б)ро(и) воли а милости своεε ма(л)жо(н)скоε, хотεчи
εε, жону мою милую, в то(и) жε вεрε, цнотε, покорε, пово(л)ности и по(ч)-
тиво(м) захова(н)ю и милости ма(л)жо(н)ско(и) ку собε и всѧко(и) статε(ч)-

но(с)ти, яко и тепе(р) е(ст), мети и на пришлы(и) часы, то, е(ст)ли бо(г) со(т)ворите(л) допусти(л) впере(д) на мене, ни(ж) на ее, ча(с) сме(р)тны(и), ѡ(т) дети(и) и бра(т)и и вси(х) бли(з)ки(х) мои(х) длѧ всѧкое бе(з)печности жоне мое(и) Богдане упе(в)нене вчини(т) и (в) покою е(и) захова(ти), уживаючи во(л)ности своее шляхе(т)ское ве(д)ле по(п)равы стату (!) нового на со(и)ме ва(л)но(м) берестe(и)ско(м) [...] и(х) мл(сти) ѡбоего стану, та(к) же вси(х) стано(в) со(и)му належачи(х) и вси(х) посло(в) земски(х) Велико(г)[о] Кнѧ(з)ства Ли(тв)ского уфаленое и ѡ(т) господарѧ его мл(сти) утве(р)жоное и (в) статут вписаны(и), и(ж) во(л)но ка(ж)дому име(н)ѧ свое земские ѡ(т)чи(з)ные, и материсты(е), и выслужоные, куплены(и) и яки(м)-ко(л)векъ обычаемъ набыты(и) и на(з)ваные, не смотречи трете(и) части⟨.⟩ з дво(х) часте(и), я(к) перед ты(м) было в статуте ѡбычае(м) стародавны(м), але вси вздо(и)момъ, хто и(х) што мае(т), бу(д) те(ж) половицу або которую и(х) ча(ст), або ѡсобно землю што хотѧ ѡ(д)но ве(д)ле добро(и) воли а мысли свое(и) ѡ(т)дати, продати⟨.⟩ записа(ти), заставити, ѡ(т) дете(и), ѡ(т) бли(з)-ки(х) ѡ(т)дали(ти), по(д)ле ѡбычаю своего ты(м) шафовати пе(р)вопомененo(и) жоне мое(и) мило(и) Богдане по животе мое(м) ѡную суму пнзе(и) чоты(ри)ста ко(п) гроше(и) ди(тв)ски(х) ли(ч)бы посагу ее не на трете(и), але на все(и) части име(н)я моего ѡ(т)чи(з)ного в Ка(л)усове и Ве(р)би(ч)не, которая мне з делу ѡ(т) бра(т)и моее рожоное пна Ивана, су(д)и кгро(д)ского володиме(р)ского, и друго(г)[о] пна Ивана моло(д)шого Пе(т)ровичо(в) Колусо(в)ски(х) зостала, и к тому те(ж) прилучаючи к ты(м) частѧ(м) моимъ ѡ(т)чизнымъ // и тую мою ча(ст) купленую, которую есми купи(л) ѡ(т) брата 214
мое(г)[о] стиречного (!) пна А(н)дрея Васи(л)евича Калусо(в)ского у Ве(р)би(ч)не, не будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н) ани намове(н), ѡдно са(м) по свое(и) добро(и) воли по животе мое(м) е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) пе(р)вопомененo(и) Богдане, даю, дарую и си(м) листо(м) мои(м) записую по(д) таки(м) ѡбычае(м), и(ж) ѡна, зоставши удовою по животе мое(м) бу(д) заму(ж) не пошла або хоч бы пошла, то(г)ды мает тую всю ча(ст) име(н)ѧ мое(г)[о] Калусо(в)ского Ве(р)бичи(н)ского и купленую у Ве(р)би(ч)не з дворами, зъ землями дво(р)ными, по(л)ми, сеножа(т)ми лю(д)ми и и(х) дворищи, платы, доходы, з га(и), запустами, з дубровами, с че(р)тежами, з боры, лесы, з млыны, з ставами, и (з) ставищами, и всѧкими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)ве именемъ названы або менены брати (!) могу(т), и зо вси(м) на (в)се, што-ко(л)век то(и) части мое(и) калусо(в)ско(и) и ве(р)бичи(н)ско(и) и ку(п)лено(и) Ве(р)бичне выше(и) помененo(и) приналежи(т), на себе де(р)жати и того всего а(ж) до живота своего, я(к) сама налепе(и) розумеючи)⟨,⟩ вживати. А дети, бра(т)ѧ и никоторые бли(з)кие мо(и) ничи(м) ее с того рушати и никоторое тру(д)ности е(и) в томъ задава(ти) и жадъно(и) пере козы в де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю с тое всее части име(н)я моего Калусо(в)ского и Ве(р)бичи(н)ско(г)[о] чини(ти) не маю(т). А ѡна те(ж), седечи на вдовъе(м) сто(л)цы на то(и) части мое(и) або и поше(д)ши заму(ж), та(к) при животе, яко и по животе свое(м), тую суму пнзе(и) ве(р)ху помененo(и) чотыриста ко(п) гроше(и) кому хотѧчи записати, ѡ(т)дати, даровати, а дети мо(и) або бли(з)кие, не ѡ(т)давши тое сумы ве(р)ху помененого ѡного име(и)я моего, ве(р)ху помененo(г)[о], к рука(м) свои(м) бра(ти) и в то сѧ уступовати не маю(т). И на то есми жоне мое(и) пе(р)вопомененo(и) Бо(г)дане И(л)яшовне Несве(ц)кого да(л) се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д)

печа(т)ю моєю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моє(и)⟨.⟩ А при томъ были, и
214 зв. того добрє свєдоми, и пєча(ти) свои за про(з)бою // к сєму моєму листу приложи(ти) рачили и(х) мл(ст) в бозє вєлє(б)ны(и) ѡтє(ц) Фєѡдоси(и), єго мл(ст) владыка воло(д)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), па(н) Павє(л) Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)ски(и), на то(т) ча(с) будучи по(д)старости(и) воло(д)мє(р)ски(и), а па(н) Сємє(н) Ласко[вич Чєрницкий]. Писа(н) у Володимє(ри)⟨.⟩ лєта божєго нарожєнѧ тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(г)[о], м(с)ца дєка(б)рѧ, тридцатого дня⟨.⟩ Гнєво(ш) Калусо(в)ски(и), вла(ст)наѧ рука.

89. Дарчий запис Івана Романовича Сенюти на третину маєтків, даровану його жінці Ганні Хоболтовській.

Акт від 13 січня 1576, № 177, 3.

184 Я, Ива(н) Романови(ч) Сєнюта, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м), кому гдє будє(т) то(г)[о] потрєба вєдати або, чтучи єго, слышати, нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м), сє(с) ча(с) и за(в)жды, што (ж) з воли бо(ж)єє и дару єго свто(г)[о] и за (з)ражєниє(м) єго свтоє мл(с)ти а (з) воли, и любвє, и милости моєє пови(н)ны хр(с)тия(н)скоє, чинєчи то по(д)лє закону ншо(г)[о] хр(с)тиѧ(н)ского, яко мнѣ, побожному и по(ц)тивому сыну зє(м)скому, приналєжи(т), заховываючисѧ во всє(м) по(д)лє приказанѧ бо(ж)єго, понѧ(л) єсми за сєбє в ста(д)ло свтоє ма(л)жє(н)скоє ди(в)ку, до(ч)ку у єго мл(сти) пна Богдана Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ского, су(д)и зє(м)ско(г)[о] повѣту Володимє(р)ского, па(н)ну Га(н)ну Богдано(в)ну Хобо(л)то(в)ского⟨,⟩ По которо(и) ди(в)цє а до(ч)цє єго мл(сти) пна Богданови па(н)ны Га(н)ны взя(л) єсми вѣна, посагу, грошє(и), готовы(х) и спо(л)на ѡ(т)личоны(х), три(с)та копъ грошє(и) лито(в)ски(х), а з осо(б)ливоє єщє ла(с)ки єго мл(сти) по(д)лє набо(л)шоє мо(ж)ности єго мл(сти) з дому и выправы в золоти, в сєрєбрє, в ла(н)цуха(х), клє(и)нота(х) и пє(р)лє(х), в шата(х), в цыни, в мєди, в конє(х) єздны(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухомы(х) рєча(х), та(к)жє досы(т) нємало, ша(ц)уючи сумою за двєстє копъ грошє(и) лито(в)ски(х), гдє ж-є(м)я, вышє(и) помєнєны(и) Ива(н) Сєнюта, ѡбачи(в)ши такую ла(с)ку и добродє(и)ство єго мл(с)ти моє(г)[о] мл(с)тиво(г)[о] пна и добродєѧ ку собє єго мл(с)ти пна Бодана (!) Ко(с)тюшковича Хобо(л)товского, су(д) и зє(м)ского повєту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], и уважаю(чи) в сєбє такиє пово(л)ности и дары єго мл(с)ти нє мє(ш)шиє (!), и к тому видєчи дє(в)ку, до(ч)ку єго м(л)сти, па(н)ну Га(н)ну на (в)си(м) в лю(б)вє, мл(с)ти и во (в)си(х) ѡбычає(х) цно(т)ливы(х), в наука(х), в нобо(ж)ности заховываючися проти(в) мєнє яко ма(л)жє(н)ка своє(г)[о], пово(л)нє дє(р)жачи мнѣ вєру, пра(в)ду по(д)лє приказаня бо(ж)єго и милуючи мєнє вє(р)нє и пра(в)дивє, я, узнавши то, уважи(в)ши таки прия(з)ни то(и) ла(с)каво(г)[о] пна и добродѣя ѡ(т)ца моєго мило(г)[о] и к тому мл(ст) вє(р)ную ма(л)жо(н)ки моє милоє па(н)ны Га(н)ны, яко ся вышє(и) помєнило, даю, да(р)ую и
184 зв. записую є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) // па(н)нє Га(н)нє Богдано(в)нє Хобо(л)то(в)ского, проти(в) вєна, посагу грошє(и) готовы(х), та(к) и выправы на трєтє(и) части вси(х) имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), а мєновитє в Хмєлєви, Ѡ(л)шаницы, Волоско(м) и и(н)ши(х) присє(л)ко(в), ку имє(н)ю моєму Ѡ(л)шаницы прислухаючи(х), и которы(х) бы(х) єщє за право(м)

прирожоны(м) ω(т)чи(з)ны(м) и матери(с)ты(м) вы(и)ска(л), прикупи(л), выслужи(л) и яки(м) ко(л)ве(к) ωбычае(м) набы(л) на все(м) то(м) всѣ(х) ты(х) имене(и) мои(х) выше(и) поменыны(х) на трете(и) части, в зе(м)ля(х), в поля(х), сеножате(х), ду(б)рова(х), гаехъ⟨,⟩ лесе(х), ставе(х), млыне(х) и выме(л)ка(х) и(х), слуга(х) путны(х), в люде(х) тѧ(г)лы(х) и во всѧки(х) плате(х), доходе(х), яко бы на тую третюю ча(ст) при(с)лухало ты(х) вси(х) имене(и) мои(х) выше(и) поменены(х) ω(с)мъсо(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х). Во(л)на ωна, ма(л)жо(н)ка моя милая па(н)на Га(н)на Богдано(в)на Хобо(л)то(в)ского, в ты(х) ωсмисо(т) копа(х) гроше(и) лито(в)ски(х) в ты(х) име(н)я(х) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х), ѧко сѧ вы(ш)ше(и) поменило, в тую третюю ча(ст) по животе мое(м) на себе де(р)жати и (в)живати, ω(т)да(ти), дарова(ти), записа(ти), кому воля ее, ма(л)жо(н)ки моее милое, буде(т) ты(м) шафовати, на дети и пото(м)ство свое ω(с)тави(ти), ωборочаючи по(д)ле во(ли) доброе и мы(с)ли свое(и), яко сама налепе(и) розумеючи. А дети мое, бра(т)я, кре(в)ные, пови(н)ные мое по мое(м) животе не маю(т) е(и) в то(м) жа(д)ное переказы в то(м) споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и вжива(н)ю ее, ма(л)жо(н)ки моее милое, па(н)ны Га(н)ны Богдановны никоторое переказы и тру(д)ности и поволока(н) я ку пра(в)у якому ж ко(л)ве(к) чини(т). Ѡ(д)но маеть то ма(л)жо(н)ка моѧ милаѧ па(н)на Га(н)на споко(и)не до живота свое(г)[о] на то(и) трете(и) ча(с)ти имене(и) мои(х), на селе(х)⟨,⟩ дворе(х), присе(л)ка(х) и вси(х) дубръ мои(х), прислухаючи(х) ку то(и) трете(и) части, споко(и)не седети, а по животе мое(м) во(л)на ωна на дети нши тое вѣно, поса(г), ωправу свою записа(ти) або и кому волѧ ее, ма(л)жо(н)ки моее милое па(н)ны Га(н)ны, ωбороча(ти) то во(д)ле воли а мысли своее, яко сама налепе(и) розуме(т) буде(т)⟨,⟩ И на то е(с)ми е(и), ма(л)жо(н)ци мое(и) мило(и) па(н)не Ган(н)е Богдано(в)не Хобо(л)то(в)ско(г)[о], да(л) се(с) мо(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) руки моее, яко (ж) и прито(м) бы(ли) и то(г)[о] добре сведомы и(х) мл(ст) пнове а прияте(ли) нши споле(ч)ные, то е(ст) его мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Хоме(к) Смородо(в)ски(и), па(н) Василе(и) Меле(ш)ко Микули(ц)ки(и), // па(н) Сава Ялови(ц)ки(и), по(д)судо(к) кремяне(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Привередо(в)ски(и), на то(т) ча(с) будучи(и) 185
по(д)старо(с)ти(и) воло(ди)ме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Борѧти(н)ски(и), па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л) а па(н) Я(ц)ко Боби(ц)ки(и). Которые панове а прияте(ли) наши вы(ш)ше(и) помененые за про(з)бою моею рачили то вчини(ти) и печа(ти) сво(и) приложи(ти) к сему моему ли(с)ту. Писа(н) у Хобо(л)тове року бо(ж)его нароже(н)я пе(р)вои тисечи пя(т)со(т) се(м)деся(т) пе(р)вого, м(с)ца дека(б)ра, три(д)цато(г)[о] дня. Ива(н) Романови(ч) Сенюта, рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

90. Дарчий запис Бартоша Вітвінського на маєток Хрінова, даний його дружині Муховицькій.

Акт від 20 січня 1571, № 98, 1.

Я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), // чиню явно ты(м) мои(м) листо(м) 209
нинешни(м) и на пото(м) будучн(м), кому тое ведати буде(т) належало, 209 зв.
иж-емъ ѧ, дознавши статечного а учтивого захова(н)ѧ проти(в)ко себе ма(л)жо(н)ки мое(и) пнее Катерины Мухове(ц)кое, а хотѧчи тое ωказати

є(и), што сѧ добро(и) статєчно(и) а по(ч)тиво(и) ма(л)жо(н)цє годи ѡказати, тогды я, Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и), даю, дарую и ты(м) листомъ мои(м) записую ма(л)жо(н)цє моє(и), пнє Катеринє Мухове(ц)ко(и), имє(н)є моє Хрєно(в) до єє живота зо вси(м) на всє, то є(ст) напєрє(д) з дворо(м) мои(м), и с по(л)ми дво(р)ными, и зо всими лю(д)ми в то(м) имє(н)ю моємъ Хрєновє, и (з) и(х) по(л)ми, зо всими сєножа(т)ми, з га(и), з дубровами, з млыны, з ставы, сажа(в)ками, зо вси(м) кгру(н)то(м) ⟨.⟩ я(к) сѧ тоє имє(н)є Хрєновъ во вси(х) граница(х) маε(т), и тε(ж) стадо(м) и бы(д)ломъ, и з овцами, з ы(н)шимъ вшєлякимъ домо(в)ство(м) даю, дарую и ты(м) листо(м) мои(м) є(и) до живота єє записую. Естли па(н) бо(г) прєпусти(т) на мєнє напєрє(д) смє(р)ть, ни(ж)ли на єє, то(г)ды ѡна по животє моє(м) маε(т) Хрєново(м) волода(ти), тоє дє(р)жати и правовати во(д)лугъ того моєго ѡпису зо всими пожи(т)ками до живота своє[го]. С которого то имє(н)ѧ таѧ ма(л)жо(н)ка моя пни Катєрина Мухове(ц)каѧ сыно(м) мои(м) уси(м) нє будєть ничого повин(н)а давати, ѡ(д)но што з ласки своєє. А што сѧ дотычє(т) дочо(к) мои(х), которы(х) я маю с тою ма(л)жо(н)кою моєю, то(г)ды ѡна с того имє(н)ѧ моє(г)[о] Хрєнова пови(н)на будє(т) ѡны(м) дочка(м) мои(м) дати статєчноє выхова(н)є и такую выправу, якую-(м) я да(л) до(ч)цє своєє ста(р)шо(и) пнє(и) Га(н)пє Шводо(в)ско(и), и та(к) ховати и(х) будє(т) пови(н)на, я(к) на ста(н) и(х) належи(т). Яко ж-є(м) то(т) ли(ст) мо(и) в кнги зємскиє володимє(р)скиє увєсти да(л) на роко(х) судовы(х) зємски(х), которы(и) были справованы в року тисєча пѧ(т) * сємъдєсѧ(т) пє(р)во(г)[о] ѡ (т)рє(х) кролє(х) свѧта ры(м)ского, илє-(м) єсми тоє пєрє(д) судо(м) зємскимъ вы(з)на(л). А при то(м) были и того добрє свєдоми и(х) мл(ст) пновє па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)ѧ зємски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) ⟨.⟩ а па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и), су(д)ѧ кгро(д)ски(и) воло-
210 (ди)мє(р)ски(и), // а па(н) Гаврило Якови(ц)ки(и), по(д)судо(к) зємски(и) воло(ди)мє(р)ски(и)⟨.⟩ а па(н)⟨.⟩ Со(л)та(н) Ставє(ц)ки(и), писа(р) зємски(и) володимє(р)ски(и). И проси(л) єсми и(х) м(л)сти вє(р)ху написаны(х) пно(в) ѡ приложє(н)є печатє(и). И(х) мл(ст) на про(з)бу мою вчинили, пєча(ти) сво(и) приложили к сєму моєму ли(с)ту. А я Ба(р)то(ш) Ви(т)ви(н)ски(и) тє(ж) пєча(т) свою приложи(л) к сєму моєму ли(с)ту и рукою своєю вла(ст)ною то(т) єсми ли(ст) мо(и) по(д)писа(л). Писа(н) у Володимє(ри)⟨.⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисєча пѧ(т)со(т) сємдєсѧ(т) пє(р)вого, м(с)ца гє(н)вара, два(д)цатого дня. Ба(р)тошъ Ви(т)ви(н)ски(и), рука власна.

91. Декрет польського короля Жигимонта Августа про права володимирських міщан.

Акт від 14 червня 1571, № 103, 1.
(Початковий вицвілий текст наведено пізніше, є неясні місця)

223 зв. Жыкгимо(нт) Авгу(ст), бо(ж)єю мл(ст)ю коро(л) по(л)ски(и), вєлики(и) кнѧ(з) лито(в)ски(и), руски(и), пруски(и), мазовєцки(и), жомои(т)ски(и) и ины(х) [...] дєди(ч)ъ, ѡзна(и)муємъ вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, кому того потрєба вєдати, и(ж) та(к), яко на року сє(м) нинєшнє(м), которы(и)

* Тобто нѧ(т)сот

пришє(л) з дєкрєту и[...]шкоды, зє(з)на(л) тоє мєжи сторонами, нижє(и) ѡписаными, прє(з) на которыє то мєщанє наши володимє(р)скиє жаловалисѧ чєрє(з) умоцованыє свои пєрє(д) нами судовнє на вє(л)мо(ж)ного Костєтина Костє(н)тиновича, княжє (ѡ)строзскоє, воєводу києвского, старосту нашо(г)[о]·володимє(р)ского, при бы(т)ности єго (ж) самого, што жє ѡ(т) нєго урѧ(д) за(м)ку Воло(ди)мє(р)ского мимо дєкрє(т) на(ш) часу [...] про(ш)лого [...] бы(л) водлє того(ж) нашого дєкрєту бє(з) вины [...] мєщанє володимє(р)скиє посажоныє были выпущоны и кра(м)ницы и склєпы и(х), которыє прєзъ урѧ(д) за(м)ку Володимє(р)ско(г)[о] запєчатованыє є(ст), засє ѡ(т)пєчатованы бы(л)и. Тогды до то(г)[о] урѧ(д) замъковы(и) того збранѧ(л)сѧ выпол(л)ни(т) ку вєлико(и) кривдє ты(х) то мєща(н). А на то вє(л)мо(ж)ны(и) воєвода и староста володимє(р)ски(и) повєда(л), жє то, кро(м) злєцє(н)ѧ єго и вєдомости, шляхє(т)ны(и) Ма(р)ти(н) Мєжи(н)ски(и), слуга єго, вда(л)ся в рокъ на тую справу пєрє(д) судо(м) наши(м) [...] тыє-то мєщанє, за дєкрєто(м) равизоро(в) наши(х) были посажєны на и(н)стыкгацыє братѧ и(х), алє и вша(к) жє ѡ(д)накъ ѡфєрова(л)сѧ вє(д)лє дєкрєту ншо(г)[о] тому всєму росказа(т), досы(т) учини(ти) по(д)старостєму своєму володимє(р)скому [...] з радами ншими. Услышавши таковую пру ⟨.⟩ сторонъ прєрєчоны(х), сказуємъ, ижє бы то(т) жє вє(л)мо(ж)ны(и) воєвода и старо(с)та // нашъ 224
воло(д)мє(р)ски(и) по(д) виною ншєю кролє(в)скою в чоты(р)є нєдѣли ѡ(т) даты того дєкрєту мєщанє володимє(р)скиє з вєзє(н)ѧ росказалъ выпусти(т), кра(м)ницы и склєпы ты(х) жє мєща(н) жєбы далъ ѡ(т)пєчатова(т) и рєчи, которыє в ни(х) є(ст), жєбы во(л)но бє(з) загамова(н)ѧ вшєлякого каза(л) выпусти(т), а с по(д)старостєго своєго зъ стороны шко(д), которыє прєто тыє (ж) то мєщанє маю(т) кгды будє(т) што жєданы(и), жєбы справє(д)ливо(ст) учини(л). Ска(р)жилися тє(ж) тыє (ж) мєщанє володимє(р)скиє чєрє(з) умоцованыє свои на того (ж) вє(л)мо(ж)ного воєводу и старосту своєго и урѧдъ єго за(м)ку Володимє(р)ского, ж-єм и мои(х) приви(л)я, которыє и(м) погорєли[...] доходы, которыє с палє(н)я и продава(н)ѧ горєлъки в мєстє Володимє(р)ско(м) приходя(т), которы з стародавна мєсто уживали и на по(т)рєбы мє(с)ткиє ѡборочаны быва(ли), по(д)старо(с)ти(и) и урѧ(д) того (ж) старосты ншо(г)[о] володимє(р)ского ѡды(и)мує и до замку Володимє(р)ского бєрє ку кри(в)дє ты(х)-то мєща(н), а вє(л)мо(ж)ны(и) воєвода и староста впро(д) рєчоны(и) повєда(л), и(ж) доходы вси, которыє с палє(н)ѧ и продава(н)ѧ горє(л)ки приходѧ(т), нє мєсту, алє за(м)ку ншму Воло(д)мє(р)скому з да(в)ны(х) часо(в) приналєжа(т), которыє доходы горє(л)ковыє рєвизоровє наши мєжи и(н)шиє доходы замъку Воло(д)мє(р)ского водлє давного ѡбычаю вписали. Мы то(г)ды, прослухавши таковую пру, и(ж) мєщанє нши володимє(р)скиє жа(д)ного старого приви(л)ю пєрє(д) нами нє показали на пожы(т)ки, которыє з горє(л)ки приходѧ(т), ани тє(ж) в ча(с) водлє права по згорє(н)ю привилєю на горє(л)ку и(н)шого привилєю ншо(г)[о] собє и мєсту нє (з)єднали, прото сказуємы, и(ж) доходы и пожи(т)ки с палє(н)ѧ и продава(н)ѧ горє(л)ки нє мєсту, алє старостє и за(м)кови ншєму Володимє(р)скому вє(ч)ны(х) часо(в) приналєжа(ти) маю(т). Што сѧ дотычє(т) ѡсмисо(т) ко(п) пнзє(и) ли(ч)бы и монєты ли(тв)скоє а которыє тыє(ж) то мєщанє воло(д)мє(р)скиє мєни(ли), жєбы и(м) мє(л) винє(н) зоста(т) и нє плати(т) за пє(в)ныє прєзы(с)ки [...] судо(в)нє, на то(м)-то старостє ншо(м) прєзы(с)каныє, мє(ли) ска(з)ує(м), кгды(ж) [...] // мєщанє и умоцованыє и(х) 224 зв.

нє посяза(ли) перє(д) судо(м) ншимъ жа(д)ны(х) прєзыско(в) судовны(х)
проти(в) прєрєчоному старостє ншому, то(г)ды ω(т) таковы(х) прєзыско(в)
и прєнагаба(н)ѧ то(т) жє староста має(т) бы(ти) волє(н) и єго пото(м)ковє.
А и(ж) тыє (ж) мєщанє ска(р)жилисѧ тє(ж) пєрє(д) нами, и(ж) по(д)старо-
сти(и) и урѧ(д)ники за(м)ковые того-то прєрєчоно(г)[о] старо(с)ты нашо(г)[о],
хотѧ и нє мєлю(т) млыны нши(х) староства ωного, тог(д)ы ωдна(к) прє(д)сѧ
мєри ω(т) солодо(в) и збо(ж)а вшєлѧко(г)[о], котороє до ины(х) млыно(в)
вєзу(т), ω(т) ни(х) бєру(т), тогды сказуємы, жє мєщанє нши володимє(р)-
ски [...] за то(т) ча(с), кгды млыны наши староства ншо(г)[о] нє мєлю(т),
ω(т) жа(д)ного иного збо(ж)ѧ нє повиновати буду(т) мєри до за(м)ку ншо(г)[о]
давать, то(л)ко ω(т) солодо(в) [......], збо(ж)ѧ, котороє на то(т) ча(с), кгды
нє мєлют млыны нши, буду(т) до ины(х) млыно(в) дава(т). Тоды во(л)ны
буду(т) ω(т) дава(н)я мєръ до за(м)ку ншого, вша(к) жє ωдна(к), кгды кгва(л)-
товна поводь водъ была, то(г)ды сказуємы, жє тыє (ж) мєщанє воло(д)мє(р)-
скиє ви(н)ни буду(т) на кгвал(т) бєгъчи ку оборонє(н)ю и справозбудова(н)ю
грєбли и млына, а гдє бы прє(р)вала грєблю вода, то(т) час повиноватєми
буду(т) плото(в) порєбны(х) а(л)бо хворосту и гною до заправы грє(б)ли
навози(т). Што сѧ дотычє(т) ты(х) шко(д) зє стороны бра(н)я мє(р), кгды в
млынє(х) наши(х) нє было млива, тогды мєжи сторонами шкоды на то(т)
ча(с) поро(в)наны и ко(м)пє(н)суєм, бо што сѧ дотычєт жидовъ ты(х), кото-
рыє засєли на кгру(н)тє(х) мєста Володимє(р)ского, то(г)ды сказує(м) ты(м)
выроко(м) наши(м), и(ж) жидовє вси, которы(х) домы засєли на кгру(н)тє
мєста Воло(д)мє(р)ского, повиновати буду(т) ω(д)носитъ з стороны таковы(х)
домо(в) и має(т)ности(и) свои(х) на собє ω(д)носта(и)нє брємона и пови(н)-
ности пода(т)ко(в) та(к) Рєчи Посполитоє, яко и вє(с)коє, и за ни(х) тє(ж)
буду(т) бурмистрови и рѧ(д)цо(м) ω(т)повєда(т) и досы(т) чини(т) зданѧ а(л)бо
рєсыкгнацыє с домо(в) жидо(в)ски(х), котор [...] на кгру(н)тє мє(ст)ско(м)
лєжа(ли), ни(г)дє и(н)дє не маю(т) бы(ти), ω(д)но пєрє(д) судо(м) во(и)-
то(в)ски(м) [...] ничи(м) мєста ωно(г)[о] та(к) жє з стороны до(л)го(в), кото-
225 ры(и) бы бы(ли) записаны // на домє(х) жидо(в)ски(х), которыє на кгру(н)-
тє(х) мє(ст)ски(х) лєжатъ, та(м) жє, пєрє(д) судомъ мє(ст)ски(м) буду(т)
ω(т)повєда(т). Е(ст)ли жє бы на то жидовє старода(в)ного приви(л)ю нє
мєли, алє з ыны(х) домо(в), которыє бы на кгру(н)тє мє(ст)ско(м) нє лєжали,
та(м) жє з стороны вси(х) ины(х) спра(в), которыє бы яки(м)-ко(л)вєкъ имє-
нє(м), способо(м) могли быти мєнованы, та(к) судо(в)ными, яко и нє судо-
(в)ными, ни(г)дє и(н)дє повиновати буду(т) жидовє та(к) судо(в)нє, яко и нє
судо(в)нє ω(т)повєда(т) и усправє(д)ливитисѧ водлє стародавно(г)[о] звы-
чаю, ω(д)но пєрє(д) судомъ старосты ншо(г)[о] володимє(р)ского ω (б)ра(н)є
то(р)гово(г)[о] та(к) ска(з)уємы, жє то(р)говоє водлє старода(в)ного звычаю
староста на(ш) володимє(р)ски(и) ω(т) ка(ж)дого возу по грошу ω(д)ному
бра(т)и будє(т), вша(к)жє мєщанє вси воло(д)мє(р)скиє ω(т)плачє(н)ѧ тако-
вого торгвого (!) во(л)ны буду(т). Што сѧ дотычє(т) апєлѧцы(и) ω(т) во(и)-
то(в)ского и ла(в)ни(ц)кого суду, тогды водлє старо(г)[о] звычаю має(т) ити
до вы(ш)шого права, алє ω(т) бу(р)мистра и радє(ц) володимє(р)ски(х),
тогды апєлѧцыѧ до нашо(г)[о] старосты володимє(р)ского, а в нєбы(т)ности
єго до по(д)старостє(г)[о] маєть ити. А и(ж) мєщанє нши володимє(р)скиє
ска(р)жилися пєрє(д) нами, и(ж) то(т) жє вє(л)мо(ж)ны(и) староста на(ш)
володимє(р)ски(и) и єго по(д)старости(и) дає(т) до казни и вєсє(н)я замъко-

вого мещаны воло(д)ме(р)ские сажа(т), то(г)ды сказуемы и(ж) не мае(т) бо(л)ше(и) дава(т), сажа(т) староста нашъ володиме(р)ски(и) ани его по(д)-старости(и) а(л)бо урѧ(д)ники за(м)ку ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ского жадного мещанина володиме(р)ско(г)[о] до везенъѧ а(л)бо ка(з)ны за(м)ку ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ско(г)[о], але е(ст) ли жебы ѡ чомъ виненъ мещани(н) володиме(р)ски(и) бы(л), то(г)ды ни(г)де и(н)де мае(т) бы(ти) дава(н) до везе(н)ѧ, ѡ(д)но до урѧду ме(ст)ско(г)[о], и то не пе(р)ве(и) але а(ж)бы бы(л) правомъ пере(д) урѧдомъ места ѡно(г)[о] судо(в)не преконаны(и), ани меща(н) володиме(р)ски(х) староста на(ш) а(л)бо по(д)старости(и) его не буде(т) мо(г)чи с ка(з)ни ме(ст)ское брати а(л)бо ѡ(т)бывати. Што сѧ дотыче(т) ѡпое(з)ники в месте, которые староста мени(т), же за(м)ку ншому Воло(ди)ме(р)скому з старода(в)на приналежа(т) длѧ пресыла(н)ѧ ли[стов] // за(м)ковы(х), то(г)ды 225 зв.
во(д)ле то(г)[о], яко пере(д) судо(м) нши(м) мени(л) умоцованы ты(х) меща(н) володиме(р)ски(х), ска(з)уе(м), же повине(н) е(ст) бу(р)ми(ст)ръ с двема па(д)цами, во(и)тъ з двема ла(в)ники и два мещане ста(р)шие ме(с)та ншо(г)[о] Воло(д)ме(р)ско(г)[о], го(д)ные веры, присѧгу телесную учини(т) водле права. И(ж) тые поезники з старода(в)на до места Воло(д)ме(р)ского приналежа(т), а не до за(м)ку, и те(ж), и(ж) ѡ(т) часу да(н)ѧ и(м) листу ншо(г)[о] в споко(и)но(м) вжива(н)ю ты(х)-то поезънико(в) были и яко тые поезники николи до за(м)ку не служи(ли), ѡ(д)но до места. Которую присѧгу пови(н)ни буду(т) вчини(т) впро(д) пречоные (!) мещане, ѡ(т)даты того декрету в шести неделѧ(х) та(м) же пере(д) по(д)старости(м) места то(г)[о], урѧдо(м) замъку ншо(г)[о] Володиме(р)ско(г)[о] сказуемъ, те(ж), и(ж) те(н)же ве(л)можныи староста на(ш) володиме(р)ски(и) повине(н) буде(т) мещана(м) наши(м) володиме(р)ски(м) вси(м) и ко(ж)дому зособна, которы(и)-кол(в)е не буде(т) сѧ ска(р)жи(т) пере(д) ни(м), с по(д)старостего и з урѧ(д)нико(в) свои(х) володиме(р)ски(х) справе(д)ливо(ст) слу(ш)ную во(д)ле права учини(т) [...] за тую мае(т)но(ст) и гу(м)на влохови Ганибелови, котораѧ е(ст) подана докторови Зикгму(н)тови Ка(р)касови в до(л)гу то(г)[о] Ганибелѧ сказуемы, и(ж) те(н) же до(к)то(р), естли бы сѧ ѡказа(л) которы(и) потомо(к) Ганибело(в), то(г)ды повинова(т) буде(т) то(т) же до(к)то(р) до(л)гу своего, што ему Ганибе(л) зоста(л), довести водле права, а е(ст)ли (ж) бы добра водле шацу(н)ку урѧдо(в)ного до(л)гъ превыша(л), то(г)ды то, што бы на(д)звышъ было, на(д)датъ повине(н) буде(т) ты(м)-то пото(м)комъ то(т) же до(к)то(р), ве(р)нути мо(ц)ю декрету то(ж) ншо(г)[о] короле(в)ско(г)[о] на зупо(л)не(и)шую веру то(г)[о] все(г)[о] нинешни(и) ли(ст) печа(т)ю нашою запечатованы(и). Да(н) въ Ва(р)шаве, в че(т)ве(р)гъ, пере(д) неделею середопо(ст)ною, року па(н)ско(г)[о] тисе(ч)но(г)[о] пѧ(т)со(т)но(г)[о] се(м)десѧто(г)[о] пе(р)вшо(г)[о]. А кролева(н) (!) нашого четы(р)десѧто(г)[о] второ(г)[о]. В то(м) листу по(д)пи(с) руки е(г)[о] пна Вале(н)те(н) Де(м)би(ц)ко(г)[о], ка(н)цлера коро(н)ного.

92. Заставний запис Івана Івановича Клюського, який дав у заставу Гнівошеві Семеновичу Рязанові Луковському половину свого маєтку в Клюсові до сплати боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 172, 3.
Випис з книг гродських від 7 березня 1577.

174 Я, Ива(н) Ианови(ч) Клю(с)ки(и), по(с)по(л) з жоною млєю Ѡ(в)до(т)єю Ва(н)ковною Бєлосто(ц)ко(г)[о] явно чини(м) и вы(з)наває(м) сами на сєбє си(м) ншимъ ли(с)то(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ то(м) вєда(ти) хотє(л), си(х) часо(в) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) ку вє(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє ншо(и) позычи(ли) и взя(ли) єсмо по(с)политыми руками ншими пє(в)ную суму пнзє(и) двѣстє [1] копъ грошє(и) монєты и ли(ч)бы лито(в)скоє, личєчи у грошъ по дєсє(ти) пнзє(и) бєлы(х) [2] а по шє(сти)дєся(т) грошє(и) в[3] копу⟨.⟩ у єго мл(с)ти пна Гнєвоша Сємєновича Рєзана Луко(в)ского. Которую суму пѣнєзє(и) двѣстє [4] ко(п) грошє(и) маємо и будє(м) ви(н)ни єго мл(сти) пну Гнєвошу ѡ(т)дати и заплати(ти) на ро(к) и дє(н) [5] пє(в)ны(и) в нєдѣлю, вступи(в)ши в по(ст) вєлики(и) в ты(и) дє(н), а мєновитє на(з)бо(р) ярмарокъ володимє(р)ски(и), поча(в)ши ѡ(т) сє(г)[о] [6] нєдавно минулого збору я(р)-
174 зв. марьку [7] воло(ди)мє(р)ского, которы(и) бы(л) // в року сє(м)дєся(т) второ(м), а(ж) за ѡ(с)мъ лѣ(т) по собѣ [8] идучи(х), которы(и) збо(р) я(р)марокъ володимє(р)ски(и) маѥ(т) вжє бы(ти) и припа(сти) в року ѡ(с)мъдєсятомъ, ничи(м) и(н)ши(м), ѡ(д)но та(к) жє готовыми гро(ш)ми и таковою монєтою, якая на ѡ(н) ча(с) в зє(м)ли [9] Волы(н)ско(и) ити будєть, та(м) жє на мє(ст)цу пє(в)но(м) в то(м) имє(н)ю моє(м) Клю(с)ку. В которо(и) сумє пнзє(и) в дво(х)со(т) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) застави(ли) и в дє(р)жа(н)є зара(з) єсмо поступи(ли) [10] пну Гнєвошу Рєза(н)у полови(ц)у всєго имє(н)я ншо(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного в Клю(с)ку во всє(и) трєтє(и) ча(с)ти моє(и), которая на мєнє у ѡ(т)дѣлє ѡ(т) бра(т) и моєє пно(в) Ма(т)фѣя а Бо(г)дана Ивановичо(в) Клю(с)ки(х) пришла и право(м) прирожєны(м) спала⟨.⟩ А мєновитє то є(ст) половину двора моє(г)[о], в которо(м) я са(м) мєшкаю, ро(з)дєли(в)ши всє по половинє, я(к) будова(н)я дво(р)ного, огородо(в), по(л) ѡрємы(х) и нови(н), и [11] вшєляки(х) проро(б)ковъ стары(х) и новы(х), и тє(ж) полови(н)у сєножатє(и) нши(х), па(ш)нѣ, то є(ст) сєвбы дво(р)ноє, которая тєпє(р) єсть в року сє(м)дєся(т) пє(р)во(м) на ро(к) сє(м)дєся(т) вторы(и) ѡзимы(м) и яки(м) жє [12] ко(л)вє(к) збо(ж)ємъ на по(т)рєбу ншу дво(р)ную засєяна, и (з) дєрєво(м) бо(р)тны(м), з [13] бчолами⟨,⟩ и которыє бє(з) бчо(л), в ставу, и (в) млынє, ув озєра(х), ничо(г)[о] на сєбє бо(л)шє(и) на(д) полови(н)у [14] во (в)сємъ кгру(н)тє ншомъ дво(р)номъ нє зо(с)тавую(чи). А ку тому, которыє [15] слу(ж)бы чотыри [16] людє(и), на зупо(л)ны(х) слу(ж)ба(х) мє(ш)каючи(х), на (и)мя по(д)даны(х) свои(х) Сєливона Самаровича, Я(р)мола Сєливоновича, Ива(ш)ка Ванєля а Данила — вси(х) [17] ты(х) з дворищами зупо(л)ными добрє [18] ѡсєлыми. А ку тому, и(ж) маѥ(м) мѣти помѣру з бра(т)єю моєю в кгру(н)тє имє(н)я ншо(г)[о] Клю(с)кого и (с) тоє мѣры [18а], на чо(м) бы люди мо(г)ли ѡсѣсти, што на мєнє при(и)ти маѥ(т), трєтєє ча(с)ти моє(и) [19] то(г)[о] всє(г)[о] полови(ц)у па(н)у Гнєвошу того (ж) часу скоро по помѣры [20] маю пу(с)ти(ти). Маѥ(т) па(н) Гнєво(ш) Сємєнови(ч) Рєза(н) то(т) дво(р) нашъ Клю(с)ки(и) з нами по половинє во (в)сє(м) кгру(н)тє зє(м)ляно(м), и в будова(н)ю, и (в) па(ш)ня(х), в поля(х) в запу(с)тє(х), в боро(х) [21],

и (в) [22] дубрѡва(х), заросля(х) по всѣ роки тыє [23], та(к) тє(ж) и тую чотыри
слу(ж)бы людє(и) на сєбє дє(р)жати и (з) и(х) по(л) ми и сєножа(т)ми, з робо-
тами, платы, повозы, доходы, чи(н)шами, грошовыми, мєдовыми, ѡ(в)сяны-
ми и зо (в)сими пожи(т)ки якими-ко(л)вєкъ, имєны могу(т) на(з)ваны або
помєнєны бы(ти), зо (в)си(м) на (в)сє, яко ся тая половина двора ншо(г)[о]
Клю(с)кого и тая чотыри служобъ людє(и) сама в собє маєть // дє(р)жа(ти) и 175
вжива(ти) до ѡ(т)да(н)я єму самому. Або є(ст)ли бы в оно(м) часє на пна
Гнєвоша па(н) бо(г) смє(р)ть допусти(т)лъ (!)[24], то(г)ды тому, кому то будєть
право(м) прирожоны(м) налєжа(ти), ни ѡ(т) кого ино(г)[о], ѡ(д)но ѡ(т) на(с)
самы(х), тоє сумы пнзє(и) на ро(к), в сє(м) ли(с)тє ншо(м) ѡписаны(и). А
є(ст)ли бы(х)мо є(му) на то(т) ро(к), в сє(м) листє ншомъ ѡписаны(и), тоє
сумы пнзє(и) ѡ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) нє мє(ли), то(г)ды па(н) Гнє-
во(ш) тую половину [25] двора ншо(г)[о] Клю(с)кого и тую чотыри служє(б) [25]
людє(и) має(т) по выдє(р)жа(н)ю ты(х) роко(в) рокъ ѡ(т) року дє(р)жати
до ѡ(т)да(н)я єму тоє сумы пнзє(и), а бє(з) року нико(ли) в нє(г)[о] тоє поло-
вины двора и кгру(н)ту и ты(х) людє(и) чоты(х) (!) слу(ж)бъ [26] выкупова(ти)
нє має(м), а(ж) на рокъ, мєновитє в сє(м) ли(с)тє ншо(м) ѡписаны(и). В ко-
торо(м) споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю єго за по(с)туплє(н)ємъ и пода(н)ємъ
нши(м) нє має(м) мы сами, дѣти, бли(з)киє и крє(в)ныє нши в тую половину
двора ншо(г)[о] Клю(с)кого ничи(м) ся вступова(ти) и єму пєрєказы чинити,
я(к) за ншо(г)[о] живота и по ншє(м) [27] животє. Бра(т)я мои Ма(т)фє(и) [28]
и Бо(г)да(н) ни в чомъ єму пєрєказы и тру(д)ности дєлати [29] ани ѡкупова-
(ти) бє(з) року и жа(д)ны(м) право(м) прирожоны(м) по(д) ни(м) то(г)[о]
по(и)скива(ти) нє маю(т) а(ж) до выдє(р)жа(н)я ѡно(г)[о] року, в сє(м)
ли(с)тє ншо(м) ѡписано(г)[о]. А є(ст)ли [30] бы(х)мо мы сами, дѣти, бли(з)киє,
крє(в)ныє нши, бра(т)я мо(и) Ма(т)фє(и) а Бо(г)да(н) мѣли єму в чо(м)-ко(л)-
вєкъ кри(в)ду чинити, пєрєка(з)у чиня(чи) в дє(р)жа(н)ю єго, то(г)ды я маю
и буду повинє(н) то всє свои(м) коштомъ ѡчища(ти). А хто бы єго ѡ (ш)то-
ко(л)вєкъ до которого-ко(л)вєкъ суду кгро(д)ско(г)[о] або до зє(м)ско(г)[о]
по(з)ва(л), то(г)ды я є(г)[о] во всє(м) за(с)тупова(ти) маю⟨.⟩ А што ся доты-
чє(т) слу(ж)бы г(с)дръскоє воє(н)ноє с того имє(н)я моє(г)[о] Клю(с)ко(г)[о],
с трєтєє всєє ча(сти), то(г)ды я са(м) ѡсобою своєю за пна Гнєвоша за(с)ту-
пова(ти) маю. А є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)ѧ єго, бжє ухова(и), погорє(н)я
ѡгнє(м) будова(н)я в дворє [31] моє(м) або є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я єго
мѣли ѡныє по(д)даныє мои про(ч) розы(и)ти, [32] то(г)ды я на нє(м) то(г)[о]
жа(д)ны(м) право(м) по(и)скива(ти) и до жа(д)но(г)[о] права поволока(ти)
єго нє маю. А па(к)ли бы тє(ж) пну Гнєвошу ув оно(м) часє, ни(м) [33] ро(к)
вы(и)дє(т), пнзє(и) потрєба вказовала [34], то(г)ды ѡ(н) и волє(н), моцє(н)
будє(т) тую полови(н)у имє(н)я моєго застави(ти)⟨,⟩ и ты(м) вси(м) [35] пра-
во(м) пу(с)ти(ти) кому хотєчи. А як (!) того, кому бы ѡ(н) пусти(л), во
всє(м) у [36] ко(ж)до(г)[о] права заступова(ти) и вє(д)лє [37] сєго ли(с)ту моє(г)[о]
всѣ ѡбовя(з)ки по(л)ни(ти) маю. А гдє бы(х) єго заступова(ти) у которого-
ко(л)вє(к) права, та(к) тє(ж) и тоє рєчи, в чо(м) бы ѡ(н) ѡ(т) кого (ж) ко(л)-
вєкъ кри(в)ду мѣлъ ѡчищати и заступова(ти), та(к) тє(ж) и слу(ж)бы
г(с)дръскоє воє(н)ноє за(с)тупова(ти) нє хотє(ли) // и в чомъ-ко(л)вєкъ 175 зв.
споко(и)ному дє(р)жа(н)ю єго пєрєка(з) дєлаю(чи) и сєму ли(с)ту ѡпису
ншому досы(т) нє вчини(ли) и єго в чо(м)-ко(л)вєкъ на(р)уши(ли), то(г)ды
маємо и ви(н)ни будємо за(р)уки г(с)дрю королю єго мл(сти) на замо(к)

Володи)мє(р)ски(и) двѣсти [38] ко(п) грошє(и) заплати(ти). А заплати(в)ши на замо(к), пну Гнєвошу яко сторонє укри(в)жоно(и) другую (ж) двѣстє ко(п) грошє(и) заплати(ти) *. А заплати(в)ши тыє за(р)уки, прє(д)ся сє(с) ли(ст) мо(и) и (в)сѣ а(р)тыкулы, в нє(м)ъ ѡписаныє, при моцы захованы и (в) ко(ж)до(г)[о] права дє(р)жаны бы(ти) маю(т)⟨,⟩ И на то єсмо па(н)у Гнєвошу Сємєнови(ч)у Рєзану Луко(в)скому да(ли) сє(с) на(ш) лис(т) по(д)-ншими пєча(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки моє(и) вла(ст)ноє. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдомы и(х) мл(ст) єго мл(ст) княз(з) Григорє(и) Ивановичч) Ружи(н)ски(и), а єго м(л) па(н) Пє(т)ръ Ко(с)тю(ш)кови(ч) Хобо(л)-то(в)ски(и), а є(г)[о] мл(ст) па(н) Сємєн Дро(з)дє(н)ски(и), яко (ж) на ѡчє-ви(с)тую про(з)бу ншу пєча(ти) сво(и) приложи(т) рачи(ли) к сєму нпому ли(с)ту. Писа(н) у Локачо(х), року бо(ж)є(г)[о], нарожє(н)я тисєча пя(т)-со(т) сє(м)дєся(т) второ(г)[о], м(с)ца ма(р)та, чє(т)вє(р)то(г)[о] дня, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная.

У гродській книзі № 936: [1] двєстє; [2] бѣлы(х); [3] у; [4] пизє(и) двєстє; [5] дѣ(н); [6] сєго дня; [7] я(р)марку; [8] собє; [9] зємлѦ(х); [10] пустили; [11] иемає; [12] немає; [13] зо; [14] половицу; [15] немає; [16] чотыри слу(ж)бы; [17] всѣхъ; [18] и дсбрє; [18а] помѣрє; [19] моєє; [20] помири; [21] борєхъ; [22] немає; [23] тыє роки; [24] допусти(л); [25] служо(б); [26] чотыро(х) служобъ; [27] нашомъ; [28] Ма(т)фѣ(и); [29] дє-лати; [30] єсли; [31] доворє(!); [32] про(ч)ся; [33] ни(ж); [34] указывала; [35] всѣ(м); [36] в; [37] во(д)лє; [38] двєстє.

93. Дарчий запис Катерини Іванівни Чорторизької її чоловікові Петрові Загоровському на подвійну грошову суму на третині маєтків.

Акт від 7 січня 1577, № 164, 3.
Випис з книг гродських від 20 серпня 1572.

156 зв. Я, Васи(л)євая Пє(т)ровича Загоро(в)ская, ка(ш)таляновая зє(м)ли [1]
Бря(с)ла(в)скоє, горо(д)ничая воло(ди)мє(р)ская, Катєрина Ивано(в)на
Чо(р)торы(с)ко(г)[о], вы(з)наваю и явно чиню ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) [2]
по(с)по(ли)тє и ко(ж)дому зособна, кому того потрєба будє(т) вѣда(ти) або,
чтучи єго, слыша(ти), нынє(ш)ни(м) [3] и на пото(м) будучи(м), и(ж) што єго
мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), ка(ш)таля(н) [4] зє(м)ли
Брясла(в)скоє, горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и), па(н) ма(л)жоно(к) мо(и)
милы(и), пє(р)вє(и) [5] сєго з воли а прє(з)рє(н)я бо(ж)єго [6], бєручи мєнє
ѡ(т) єє мл(сти) кгнги ма(т)ки моєє кгнги Ивановоє Чо(р)торы(с)коє, кгнги
А(н)ны Ку(з)ми(ч)ны Жєславъского, за сєбє в ма(л)жє(н)ство свєтоє, взя(л)
по мнє ѡ(т) єє мл(с)ти кгнги ма(т)ки моєє вѣна и посагу з ымєнє(и) ѡ(т)чи(з)-
ны(х) пнє(з)ми [7] готовыми у [8] выправє двє тисєчи ко(п) грошє(и). Напро-
157 ти(в)ку которо(г)[о] вѣна и внєсє(н)я моєго // єго мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к)
мо(и), заховываючися в томъ во(д)лє ѡбычаю права по(с)политого и ста(т)у-
ту зє(м)ского, записа(л) мнѣ на (и)мєня(х) свои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) набыты(х),
куплєны(х), то є(ст) на (и)мє(н)ю Суходолє(х), Дє(г)тєвє, Пєрєва(л)ка(х),
на дворє И(л)и(н)ско(м) и на (д)во(р)цы Тишкови(ц)кого, в повѣтє Воло-
(ди)мє(р)ско(м) лєжачи(х), и [9] к тому, што бы єщє єго мл(ст), зо мною, ма(л)-
жо(н)кою своєю, мєшкаю(чи), набыти и прикупи(ти) мє(л) або по бли(з)-

* Далі текст у гродській книзі втрачено

ки(х) его мл(сти), што спа(д)ко(в) спало на трете(и) ча(с)ти ты(х) имене(и) свои(х) совито чотыри тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы Ве(ли)кого Кня(з)ства Литовъско(г)[о], личечи по десе(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), а в [10] копу по ше(с)т(и)деся(т) гроше(и) по(д) ты(м) ѡбычае(м), и(ж) где бы на его ли(ст) пна ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] ча(с) сме(р)те(л)ны(и) напере(д) [11] па(н) бо(г) допу(с)ти(ти) рачи(л), а де(ти)нши, которые бы па(н) бо(г) его мл(с)ти со мною мети да(л)⟨,⟩ похотели бы мне [12] третюю ча(ст) все(г)[о] име(н)я во(д)ле запису его мл(с)ти выделити, то(г)ды, ѡ(б)варовываю(чи) его мл(ст), то, абы-(м) я по ро(з)ницы в ко(ж)до(м) име(н)ю третее ча(сти) не мела, а тымъ бо(л)шого затру(д)не(н)я на ме(ш)канью свое(м) не (в)живала, по(з)волити ми его мл(ст) рачи(л) на ѡ(д)но(м) име(н)ю Суходоле(х) ѡсе(с)ти и зо (в)си(м) [13] в трете(и) ча(с)ти вси(х) [14] имене(и) ужива(ти). А е(ст)ли бы тое [15] име(н)е Суходолы за ѡную третюю ча(ст) все(г)[о] име(н)я своего его мл(сти) не (с)тояло, ино и(н)шими дворы, лю(д)ми, кгру(н)ты ставы, млыны и (в)сякими пожи(т)ки ку Суходоло(м) причиня(ти), яко бы при Суходоле(х) зупо(л)ная третяя ча(ст) всего име(н)я мнѣ выровнана и выделена была⟨,⟩ где бы те(ж) в Суходо(лех) с поро(в)на(н)я и ро(з)де(л)ку справе(д)ливого на(ш)лося бо(л)ше(и), ни(ж) третѧя [16] ча(ст) ѡ(т) вси(х) имене(и), то(г)ды то ку дво(м) ча(с)те(м) приве(р)нути⟨,⟩ на што его мл(ст) все запи(с) [17] сво(и) мнѣ да(ти) и на вряде [18] г(с)дръско(м) кгро(д)ско(м) Воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) то вы(з)нати рачи(л)⟨.⟩ В которо(м) записе его м(л) шире(и) а до(с)таточне(и) ѡколо того есть выписано и доложоно. А такъ я, до(з)навши ку собе ла(с)кавую мл(ст), зго(д)у и до(б)рое захова(н)е в ма(л)же(н)стве свето(м) [19] поменено(г)[о] ма(л)жо(н)ка моего милого его мл(сти) пна Васи(л)я Пе(т)ровича Загоро(в)ско(г)[о] а хотечи ты(м) и впере(д) его м(л) ку собе ласка(в)шого и ку доброму захова(н)ю в мл(с)ти ма(л)же(н)ско(и) ху(т)ли(в)шого зъедна(ти), не (з) жа(д)ное намовы а(л)бо примуше(н)я, ѡ(д)но я сама, по свое(и) добро(и) воли⟨,⟩ ѡное все [20] внесе(н)е мое, мнѣ ѡ(т) его мл(сти) совите на трете(и) ча(с)ти имене(и) его мл(сти) записаное, и (с) тою совито(ст)ю, то е(ст)⟨.⟩ чотыри тися(чи) ко(п) гроше(и), его мл(сти) пну ма(л)жо(н)ку моему милому даровала-(м) и симъ ли(с)томъ мои(м) да(р)ую и записую вечными часы, и ли(ст) его мл(с)ти // запи(с)ны(и) на 157 зв.
тую суму пнзе(и) внесе(н)я мое(г)[о] з совито(ст)ю чоты(ри) тисечи ко(п) гроше(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я его мл(сти) записаную, ѡ(т) его м(л) мнѣ даны(и), которы(и) у ее мл(сти) кнгни, ма(т)ки мое, у схова(н)ю маю, вже уморила-(м) и си(м) ли(с)то(м) мои(м) вечными часы умораю, та(к) и(ж) вже чере(з) се(с) мо(и) запи(с) жа(д)ное моцы мети и ни(г)де в ко(ж)до(г)[о] права при(и)мова(н) бы(ти) не мае(т)⟨,⟩ и не буде(т) мочи. И (в)же я сама, бра(т)я, се(ст)ры мои и ни(х)то з бли(з)ки(х), кре(в)ны(х) мои(х), яко ѡное третее ча(сти) имене(и), мнѣ ѡ(т) его м(л) пна ма(л)жо(н)ка моего за внесе(н)е мое з совито(ст)ю в чотыро(х) тисеча(х) копа(х) гроше(и) записаное, так тое сумы пнзе(и) внесе(н)я мое(г)[о] з совито(ст)ю чотыре(х) тисече(и) ко(п) гроше(и), ѡ(т) мене его мл(сти) доброво(л)не дарованы(х), у его мл(с)ти пана ма(л)жо(н)ка моего, пото(м)ко(в), бли(з)ки(х) и кре(в)ны(х) его мл(сти) упомина(ти)ся и (в)то вступова(ти) ани жа(д)ны(м) способо(м) по(и)скива(ти) ве(ч)ными часы не маю(т) и не буду(т) мочи. Але во(д)ле сего да(р)у и запису мое(г)[о] доброво(л)но(г)[о] маеть его мл(ст) па(н) ма(л)жоно(к) мо(и) са(м), пото(м)ки, бли(з)кие и

крє(в)ныє єго мл(сти) того внєсє(н)я моє(г)[о] и (з) совито(ст)ю, ω(т) мєнє
єго мл(сти) даровано(г)[о] [21], та(к) тєпє(р), за(в)жды, яко и пото(м) вє(ч)нє
и споко(и)нє ужива(ти). И ты(м) єго мл(сти) во(л)но будє(т), яко вла(ст)-
но(ст)ю своєю во(д)лугъ во(ли) и приподоба(н)я своє(г)[о] шафовати. [22] И на
то(м) єго мл(сти) па(н)у ма(л)жо(н)ку моєму, па(н)у Васи(л)ю Загоро(в)-
скому, дала сє(с) мо(и) даро(в)ны(и) запи(с)ны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с
по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моє(и) [23]. А для лєпшо(г)[о] [24] утвє(р)жє(н)я
сє(г)[о] моє(г)[о] даровно(г)[о] запи(с)но(г)[о] ли(с)ту просила єсми ω при-
ложє(н)є пєчатє(и) и(х) мл(сти) пно(в) шля(х)тъ людє(и) добры(х)⟨,⟩ пна
Ждана То(м)ковича Коп(лє)нъско(г)[о], пна Григо(р)я Сємєновича а пна
Ю(х)на А(н)дрѣєвичо(в) Ѡра(н)ски(х), пна Миха(и)ла Роса(л)ско(г)[о], а
пна Васи(л)ѧ Мирови(ц)кого, Вє(р)бъски(х)-Во(х)но(в)ски(х), а во(з)ного
повѣту Володимє(р)ско(г)[о] пна Дє(м)яна Мокрє(н)ского. И(х) мл(ст) то
на мою про(з)бу учини(ти) и пєча(ти) свои к сєму моєму даро(в)ному запи(с)-
ному ли(с)ту приложи(ти), а которы(и) и(х) мл(ст) умє(ли), и по(д)писатися
руками своими рачи(ли). Писа(н) у Володимє(ри) лета по наро(ж) [25] Ису(с)
Хр(с)тово(м) тисєча [26] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) второ(г)[о], м(с)ца а(в)густа
дєвятогона(д)ца(т) дня⟨.⟩ Васи(л)євая Загоро(в)скаѧ Катєрина Чо(р)то-
ры(с)кая вла(ст)ною рукою⟨,⟩ Жда(н) То(м)кови(ч) Коплє(н)ски(и) вла(ст)-
ною рукою, Григорє(и) Ѡра(н)ски(и), вла(ст)ная рука, Ю(х)но Ѡра(н)ски(и),
вла(ст)ная рука, Миха(и)ло Роса(л)ски(и), вла(ст)ная рука, Василє(и)
158 Ва(н)ковичъ // Вє(р)бъски(и), рука вла(ст)ная, Дє(м)я(н) Мо(к)рє(н)ски(и),
во(з)ны(и) повѣту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], рука вла(ст)ная.

У гродській книзі № 936: [1] зє(м)лѣ; [2] всѣмъ; [3] нинє(ш)ни(с); [4] ка(ш)талѧи; [5] пєрво; [6] бо(ж)ого; [7] пнзъми; [8] и у; [9] и к; [10] у; [11] упєрє(д); [12] мнѣ; [13] (в)сѣ(м); [14] трє(и) (!) ча(с)ти всѣ(х); [15] є(ст)либы тоє; [16] трєтяя; [17] што всє єго мл(ст) запи(с); [18] въряде; [19] свтомъ; [20] нємає; [21] даровано(г)[о]; [22] шаховати; [23] моєє; [24] лєпъшого; [25] лѣта по нарожє(и)ю; [26] тнсяча.

94. Тестамент Лева Олександровича Сангушка.

Акт від 24 червня 1571, № 160,'3.

149 Во (и)мя свєтоє живонача(л)ноє нєро(з)дєлимоє тро(и)цы ω(т)ца и сына и свєтого дха станъся. Аминь.

Я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушкови(ч), кня(з) Кошє(р)ски(и), будучи зня(т) нємалою хоробою а по(м)нєчи на то, и(ж) кожды(и) человє(к), та(к) хоры(и), яко здоровы(и), на ко(ж)ды(и) ча(с) смє(р)ти на сєбє пєвє(н) єсть, прєто є(ст) рє(ч) пови(н)ная ко(ж)дому хр(с)тия(н)скому члвку, абы за доброє памє(ти) своє(и) чєрє(з) запи(с) сво(и) жону, дѣти, до(м) и всю має(т)но(ст) свою в добро(м) поря(д)ку зостави(л). А та(к) я, кнѧ(з) Лє(в) Са(н)кгушко Кошє(р)ски(и), поручаю напро(д) душу мою па(н)у богу всємогучому, уфаючи тому, жє єє до фалы своє(и) свєтоє приня-(ти) рачить, а тєло моє грє(ш)ноє має(т) бы(ти) поховано в манастыру Мє-лє(ц)ко(м) заложє(н)я свєтого Николы. А што ся дотычє(т) ωпєки, то(г)ды то чинєчи за доброє памєти и(з) доброє воли моєє, знаючи ку собє, поча(в)ши з мои(х) лє(т) молоды(х) а(ж) до сєго ча(с)у, щирую зы(ч)ливость и мило(ст) єго мл(сти) князя Костє(н)тина Костє(н)тиновича Ѡ(с)тро(з)ско(г)[о], воєводы киє(в)ско(г)[о], ма(р)ша(л)ка зє(м)ли Волы(н)скоє, а та(к) жє тє(ж) нє (м)нє(и) брата моє(г)[о] крє(в)ного єго мл(с)ти кнзѧ Романа Фєдоровича

Са(н)кгушковича, воєводы бра(с)ла(в)ско(г)[о], гє(т)мана дво(р)ного Вє(ли)ко(г)[о] Кня(з)ства Лито(в)ского, старо(с)ты житоми(р)ско(г)[о], дє(р)жа(в)цы рєчи(ц)кого, напро(д) па(н)у богу, а пото(м) єго мл(сти) кнзю Ко(с)тє(н)тину Ко(с)тє(н)тиновичу Ѡ(с)тро(з)скому, воєводє киє(в)скому, и є(г)[о] мл(сти) кнзю Рома(н)у Федоровичу Са(н)кгушку, воєводє бря(с)ла(в)скому, бра(т)у моєму, в опєку жону мою кнгню Га(н)ну Миколає(в)ну Ѡ(с)тико(в)ну и сына моє(г)[о] кнзя Григо(р)я, и (к) тому вси имє(н)я мои ѡ(т)чи(з)ныє, которыє право(м) прирожєны(м) по ѡ(т)цу моє(м) нєбо(ж)чику сла(в)но(и) памє(ти) кнзю Алєкса(н)дру А(н)дрєєвичу Са(н)кгушковича Кошє(р)скомъ при(ш)ли, та(к) тє(ж) набытыє, и тыє, ѡ которыє право вє(с)ти мєновитє с пно(м) Ю(р)ємъ Ѡ(с)тико(м), воєводою мъстисла(в)ски(м), старо(с)тою бря(с)ла(в)ски(м), и брато(м) єго пномъ Григо(р)ємъ Ѡ(с)тико(м), та(к) тє(ж) с пно(м) Миколає(м) Сопєгою, воєводичо(м) новгоро(д)ски(м), почал-є(м), и к тому вси рєчи моє рухомыє, золото, срєбра, пє(р)ла, клє(и)ноты, кони, збро(и), шаты, ѡбєма и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѡпєкуно(м), вышє(и) в сє(м) тє(с)тамє(н)тє моє(м) мєновано(м), поручаю в мо(ц) и в шафова(н)є даю до того часу, а(ж) сы(н) мо(и) кня(з) Григорє(и) лєтъ доростє(т). А кгды доростє(т) сы(н) мо(и) кня(з) Григорє(и) лѣтъ зупо(л)ны(х), // то(г)ды и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє, яко єго м(л) кня(з) Ко(с)тя(н)ти(н) 149 зв.
Костя(н)тинови(ч) Ѡ(с)тро(з)ски(и), воєвода киє(в)ски(и), та(к) тє(ж) и єго м(л) кня(з) Рома(н) Фєдорови(ч) Санъкгушко, воєвода бря(с)ла(в)ски(и), вси имє(н)я и рєчи рухомыє в цєло(сти) пови(н)ни буду(т) сыну моєму кнзю Григо(р)ю вє(р)нути в мо(ц) до дє(р)жа(н)я и (в) шафова(н)є подати. А што ся дотычє(т) хова(н)я сына моє(г)[о] кнзѧ Григо(р)я того, має(т), яко (ж) за про(з)бою моєю то мнѣ ѡбєца(ти) рачи(л), єго мл(ст) кня(з) Рома(н) Фєдорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода бря(с)ла(в)ски(и), споло(м) з сыно(м) мои(м) кнзємъ Фєдоро(м) хова(ти), звлаща в лєтє(х) дєтины(х) в ла(с)каво(и) а мл(сти)во(и) ѡпєцє и наyцє єго, маючи в дому своє(м), а к тому всѣ права, приви(л)я, ли(с)ты, твє(р)дости, которыє су(т) на (и)мє(н)я мо(и) тыє, маю(т) бы(ти) в схова(н)ю у дому у єго мл(сти) кнзя Романа Фєдоровича, воєводы бря(с)ла(в)ского, до лє(т) сына моєго кнзя Григо(р)я. А кгды сы(н) мо(и) лє(т) зупо(л)ны(х) доростє(т), повинє(н) будє(т) єго мл(с)ть кня(з) Рома(н) Фєдорови(ч) Са(н)кгушко, воєвода брѧ(с)лавски(и), бра(т) мо(и), ѡныє вси ли(с)ты, права, привилиє и твє(р)дости вє(р)нути, пода(ти) сыну моєму кнзю Григо(р)ю. А и(ж), яко ся вышє(и) помєнило, є(ст) ко(ж)ды(и) члвкъ смє(р)тє(л)ны(и) и потрєба, абы на при(ш)лыє часы бачно(ст) мє(л), а для лєпшоє твє(р)дости, тыє рєчи при(ш)лыє пи(с)мо(м), ѡбварова(л) и вмоцни(л). А та(к) я, кнѧ(з) Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и), ни щиєв (!) намовы, ѡ(д)но са(м) з доброє воли и (з) доброє цєлоє памє(ти) моєє, помнєчи на то, иж-є(м) єсть крвю брата(р)скою зда(в)на за(ц)ны(х) про(д)ко(в) нши(х) дому Са(н)кгушкова зъ єго мл(с)тю кнзємъ Романо(м) Са(н)кгушковичо(м), братомъ мои(м), злучоны(и), и (в)живаючи ѡ(д)ного гє(р)бу, маючи бли(з)коє скрє(в)нєнъє межи собою, а што бо(л)шого знаючи єщє, яко-(м) вышє(и) помєни(л), ку собє по (в)си часы упримую а при(и)мую и щирую ху(т) и мило(ст) брата моєго єго мл(сти) кнзя Романа, а по(м)нєчи на то(т) до(м) Са(н)кгушко(в), абы ся нє умнє(и)шиваль, алє и ѡ(в)шє(м) ся ро(з)множа(л) и ро(з)шира(л), маючи тє(ж) и то пєрє(д) собою, иж-є(м) єсть волє(н) ѡ(т)чи(з)ною своєю и всєю має(т)но(ст)ю шафовати,

ѡ(т)да(ти), продати, даровати и кому хотєчи водлу(г) воли своє(и) записати, чого на(с) право посполитоє, уфала со(и)му брєстє(и)ского учи(т), хочу то тєды мєти, кабы то та(к), нє ина(к) на вєчныє часы было, то є(ст) єсли бы
150 па(н) бо(г) з воли по моє(м) животє и на сына моєго // кнзя Григо(р)я, бу(д) лє(т) нєдоро(с)лого а(л)бо и доро(с)лого, смє(р)ть допусти(ти) рачи(л), та(к) и(ж) бы бє(з) пото(м)ства и нє завє(д)ши никому записо(м) ани тє(с)тамє(н)то(м) имєнє(и) свои(х), то(г)ды имє(н)є моє Камє(н), замо(к) и мєсто, дво(р) Любчє з сєло(м)ъ, з людми, сєло Глушка, сєло Вєдє(р)ть, сєло Вороко(м)ль, сєло Полицы, котороє имє(н)є Камє(н) и с тыми всими сєлы, к нєму належачими, лєжи(т) в повѣтє Володимє(р)ско(м), ку тому замо(к) Кошє(р) з мєстомъ, та(к)жє лежачи(и) в повѣтє Володимє(р)ско(м), з сєлы, ку нєму при(с)лухаючими и належачими, мєновитє сєло Кошє(р) Стары(и), Городєлєць, Пєрєвє(с)є, Кра(с)носта(в)є и Тупалы, дво(р) мо(и) Мєзо(в), ку Кошєру прислухаючи(и), и (з) сєлы, то є(ст) Мєзово(м), с Чєрє(м)ша(н)кою, з Бо(р)зовою и (з) сєлищо(м), та(к) жє тє(ж) имє(н)є моє, лежачоє в повѣтє Лу(ц)ко(м), Горохо(в), замо(к) и мє(с)то, и сєла, ку нєму належачими, яко сєло Рачи(н), Завидо(в), Воля Завидовъскаѧ, Ѡзє(р)ца, Куты, Ма(р)ковичи, Дво(р), Конюхи, сєло(м) Коню(с)ки(м), сєло Млыновъ, Защито(в), Бєлоє Полє, Стары(и) Горохо(в), Стары(и) Ста(в) и Залє(с)цы, которы(и) имє(н)я вси, Камє(н)-замо(к) з мєсто(м), з дворы и сєлы, Кошє(р)-замо(к) з мє(с)то(м), з дворы, з лєсы, яко вышє(и) в сє(м) дєстамє(н)тє мєновитє достато(ч)нє ѡписаны су(т), зо всими пожи(т)ками и яко-ко(л)вє(к) мєноваными и зо (в)сими кгру(н)ты, до ни(х) належачими, з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, зъ слугами пу(т)ными, з лю(д)ми тя(г)лыми и да(н)ными, и зо (в)сими и(х) пови(н)ностями, с цы(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ѡ(в)сяными, з болотами, и зо (в)сякими пода(т)ками, с по(л)ми ѡраными и нєѡраными, сєножа(т)ми, з лєсы, с пущами, з га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, и(з) заро(с)лями, з ловы звєри(н)ны(ми), и пташъими, з ѡзєры, з рєками, ставы, ставищами, з млыны, и (з) и(х) вымє(л)ками, и зо всимъ на (в)сє, я(к) ся тыє имє(н)я в кгру(н)тє(х), в широкости в обыходє(х) и в гранєчє(н)ю своємъ здавна маю(т), єго мл(с)ти кнзю Роману Федоровича Са(н)кгушковича, воєводє бра(с)ла(в)скому, гє(т)ману дво(р)ному Вєлико(г)[о] Княз(з)ства Лито(в)ско(г)[о], старо(с)тє житомє(р)скому, дє(р)жа(в)цы рєчи(ц)кому, брату моєму, даю, дарую єму самому и пото(м)комъ єго мл(сти) си(м) мои(м) дє(с)тамє(н)томъ в мо(ц), в дє(р)жа(н)є и вжива(н)є вє(ч)ными часы записую, ничо(г)[о] на жа(д)но(г)[о] з бли(з)ки(х) мои(х) нє ѡставуючи и ѡ(в)шє(м) то ѡ(т) ни(х) ѡ(т)даляючи на вє(ч)ныє часы. А што ся дотычє(т) жоны моєє кнгни Га(н)ны Миколає(в)ны Ѡстико(в)ны, тую по животє моє(м) зо(с)та-
150 зв. вую на (и)мє(н)ю моє(м), лежачо(м) // в повѣтє Слони(м)ско(м), на Косовє. Котороє имє(н)є маю(т) є(и) и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове вышє(и) мєнованыє по смє(р)ти моє(и) в мо(ц) до ужива(н)я и (в) дє(р)жа(н)є подати зо вси(м), яко ся тоє имє(н)є само в собѣ має(т), то є(ст) мєсто Косово з дворы, сєлы, ку нєму при(с)лухаючими, з бояры и (з) и(х) имє(н)ями, з слугами, и пу(т)ными и (з) людми тя(г)лыми и да(н)ными и зо (в)сякими и(х) пови(н)ностями, с цы(н)шами грошовыми, з дя(к)лы жи(т)ными и ѡ(в)сяными, и зо всими кгру(н)ты, с по(л)ми ѡраными и нєѡраными, с пущами, з лєсы, з га(и), з дубровами, зъ запу(с)ты, заро(с)льми, з ловы звєри(н)ными и с пташими, з озєры, и (з) рєками, ставы, и (з) ставищами, з млыны и (з) и(х) вы-

мє(л)ками, и зо всякими пожи(т)ки, яки(м)-ко(л)вєкъ ωбычає(м) мєнованы-
ми. Має(т) жона моя, кнгня Га(н)на Миколає(в)на Ѡ(с)тиковна, на томъ
имє(н)ю моє(м) Косовє до ско(н)ча(н)я живота своє(г)[о] жити и ωного во
всяки(х) пожи(т)ка(х) єго ужива(ти), шафую(чи) припа(д)ками и пожи(т)-
ками, которыє з нєго приходи(ти) буду(т), во(д)лугъ уподоба(н)я своєго.
А по смє(р)ти є(и) має(т) тоє имє(н)є моє Косово зо (в)си(м) ты(м), яко є(ст)
вышє(и) ω(т) мєнє на дє(р)жа(н)є до живота ма(л)жо(н)цє моє(и) кнгни Га(н)-
нє Миколає(в)нє Ѡстико(в)нє в сє(м) дєстамє(н)тє моє(м) ωписано, при(и)ти
и припа(сти) на сына моє(г)[о] кнзя Григо(р)я до моцы и до дє(р)жа(н)ѧ
єго на вєчныє часы. А є(ст)ли бы па(н) бо(г) з воли своє(и) свєтоє в нєдрос-
лы(х) лєтє(х) на сына моє(г)[о] кнзя Григо(р)я смє(р)ть допу(с)ти(л), то(г)-
ды тоє имє(н)є моє Косо(в), дво(р), мє(с)то и (з) иными дворы и сє(л)ми,
к нєму налєжачими, зо вси(м), яко ся тоє имє(н)є Косо(в)скоє в кгру(н)тє(х),
в широкости и (в) ωбыходє(х) свои(х) має(т) зо всякими, яки(м)-ко(л)вєкъ
ωбычає(м) могу(т) бы(ти) на(з)вано, с пожи(т)ками має(т) при(и)ти и при-
па(сти) на єго мл(с)ти пна Ю(р)я Ѡ(с)тика, воєводу мстисла(в)ского, старосту
бря(с)ла(в)ского, и на брата єго пна Григо(р)я Ѡстика, и на пото(м)ки
и(х) мл(с)ти в мо(ц) и в дє(р)жа(н)є вє(ч)ными часы. А што ся дотычє(т)
имє(н)я моє(г)[о] Лю(б)ча, котороє я маю вєчно(ст)ю ω(т) тєщи моє(и) пнє(и)
Га(н)ны Романо(в)ны, кня(ж)ны Любє(ц)коє, ино тоє имє(н)є моє Лю(б)чє
зо вси(м) на всє, яко ся само в собѣ маєть, яко ча(ст), которую-(м) я мє(л)
на вєчно(ст), та(к) и тую ча(ст), которую є(и) мл(ст) пни тєща моя в сумє
пнзє(и) мєла ω(т) пна Ѡстафъя Воловича, пна Тро(ц)кого, по смє(р)ти моє(и)
має(т) бы(ти) ω(т) и(х) мл(с)ти пно(в) ωпєкуно(в) єє мл(с)ти пнє(и) Га(н)нє
Романо(в)нє, кня(ж)нє Любє(ц)ко(и), тєщи моє(и), та(к) тє(ж) и вси права,
приви(л)я на тоє имє(н)є Лю(б)чє вє(р)нєно. Котороє имє(н)є // зо всими 151
єго пожи(т)ками, яки(м)-ко(л)вєкъ ωбычає(м) мєноваными, и зо (в)сими
кгру(н)ты, яко ся в широкости и въ ωбыходє(х) свои(х) має(т), зо всими
сєлы, и (з) людми тяглыми и да(н)ными и и(х) пови(н)ностями має(т) єє
мл(ст) пни тєща моя вє(ч)нє дє(р)жа(ти) тоє имє(н)є Любчє, и во (в)си(х)
пожи(т)ка(х) ωно(г)[о] вжива(ти), и и(м) шафова(ти) во(д)лу(г) уподоба(н)я
своєго, а до имєнє(и) мои(х) ω(т)чи(з)ны(х) вжє ничо(г)[о] мє(ти) нє має(т)
вє(ч)ными часы. А к тому тє(ж) я, Лє(в) Алє(к)са(н)дрови(ч) Са(н)кгушко
Кошє(р)ски(и), нє (з) намовы чиєи, алє з мило(с)ти крє(в)ноє славно(г)[о]
и за(ц)ного дому ншо(г)[о] Са(н)кгушковичова, маючи на памє(ти) кнзя
А(н)дрєя Григо(р)євича Са(н)кгушковича ковє(л)ского, и(ж) єсть бра(т)
и пови(н)ны(и) крєвны(и) мо(и), прєтотоси(м) моимъ тє(с)тамє(н)то(м) ω(з)-
на(и)мую, и(ж), єстли бы з допущє(н)я бо(ж)єго сы(н) мо(и) кня(з) Григо-
рє(и) по моє(м) животє зшо(л) з сєго свѣта в нєдорослы(х) лєтє(х) свои(х)
або тє(ж) хотя бы и (в) дорослы(х), а бєз пото(м)ства и никому бы имєнє(и)
свои(х) дє(с)тамє(н)то(м) ани записами нє завє(л) ани записа(л), то(г)ды
ѧ єму записую, си(м) мои(м) тєстамєнто(м) даю и дарую вє(ч)ными часы
имє(н)є моє, лєжачоє в повѣтє Лу(ц)комъ, котороє на мєнє по нєбо(ж)чи(к)у
славно(и) памє(ти) ω(т)цу моє(м) кнзю Алєкса(н)дру Кошє(р)скомъ спало,
мєновитє Пєрєми(л), замо(к), и мєсто, и сєла, к нєму налєжачиє, яко Смо-
лєво, и тє(ж) боя(р)скиє сєла Вє(р)бноє, Гу(м)нища, Ѡ(б)чо и Во(л)ка зо
(в)сими кгру(н)ты, яко ся тоє имє(н)є вышє(и) мєнованоє всє само в собє,
в широко(с)ти и ωбыходє(х) свои(х) з давны(х) чаєо(в) має(т), зо всими по-

жи(т)ками, яки(м) бы колвєкъ ѡбычає(м) мєнованы бы(ти) могли, ѡ(т)даляючи ѡ(т) ины(х) вси(х) бли(з)кихъ мои(х) и ничо(г)[о] на ни(х) нє зоставуючи, алє во(д)лу(г) вы(ш)шо(г)[о] писа(н)я моєго в сє(м) дєстамє(н)тє моє(м) тоє имє(н)є моє Пєрєми(л)є зо (в)сими сєлы, к нєму належачими, по смє(р)ти сына моєго князя Григо(р)я мaє(т) припасти на брата моєго кнзя А(н)дрѣя Ковє(л)ского. А пото(м), єсли єму бо(г) да(ст) жону а з нєю пото(м)ство, то(г)ды на пото(м)ки єго зо (в)сими кгру(н)ты, з лю(д)ми тяглыми, с чи(н)шами грошовыми, жи(т)ными и ѡ(в)сѧными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з лєсы, з дубровами, з га(и), зъ запу(с)ты и (з) зарослями, з озєры и рєками, з ставы и (з) ставищами, з млыны и и(х) вымє(л)ками, жа(д)но(г)[о] кгру(н)ту а никоторы(х) пожи(т)ко(в). А што ся дотычє(т) по смє(р)ти моє(и) ѡ(т)правы и заплаты слуга(м) моимъ, ино я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Кошє(р)ски(и), назначил-о(м)ъ // на ѡсобливо(м) рє(и)стрє моє(м), 151 зв.
достаточнє списано(м), мєновитє по чому и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє ко(ж)дому з слу(г) мои(х) на ѡ(т)правє заплати(ти) маю(т). До которого рє(и)стру и руку свою по(д)писа(л) и пєча(т) свою приложи(л). И ку тому за про(з)бою моєю до того (ж) рє(и)стру моєго єго мл(ст) па(н) Юрє(и) Тишкєви(ч), ро(т)мистръ короля єго мл(с)ти, будучи добрє свєдомъ воли моє(и), пєча(т) свою приложи(ти) рачи(л). Ѡ(з)на(и)мую тє(ж) я, Лє(в) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушко Кошє(р)ски(и), иж-є(м) да(л) слузє и богомо(л)цу моєму ѡ(т)цу Сємєну, игумєну при за(м)ку моємъ Горухо(в)скомъ, сєло моє Марковичи на выхова(н)є. Которою сєло маю(т) єму по смє(р)ти моє(и) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє до дє(р)жа(н)я по(с)тупи(ти) и подати, а ѡ(н) до живота своє(г)[о] має(т) тоє сєло в дє(р)жа(н)ю своє(м) мєти и во вшєляки(х) пожи(т)ка(х) єго уживати, а по єго животє ѡпя(т) тоє сєло Ма(р)ковичи має(т) быти привє(р)нєно ку за(м)ку моєму Горухо(в)скому. Ѡ(з)на(и)мую тє(ж) я, Лє(в) Са(н)кгу(ш)ко Кошє(р)ски(и), в то(м) волю мою, и(ж) ко(н) мо(и) вороны(и) турє(ц)ки(и) скочє(к) и ша(б)ля моя ѡправлєная по(з)лотистая, которую маю ѡ(т) Володимєра Заболоцкого, по смє(р)ти моє(и) має(т) быти дана єго мл(сти) кнзю Роману Са(н)кгушку, воєводє бря(с)лавскому, бра(т)у моєму. А што ся дотычєть имє(н)я моєго Лушнова, котороє на то(т) ча(с) дє(р)жи(т) па(н) Микола(и) Сопєга, воєводи(ч) новгоро(д)ски(и), ино то и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє в нє(г)[о] право(м)ъ вы(и)скива(ти) маю(т). А є(ст)ли бы сы(н) мо(и) в нєдоро(с)лы(х) лѣтє(х) с то(г)[о] свѣта зшо(л), то(г)ды тоє имє(н)є Лушнє(в) має(т) бы(ти) вє(ч)нє в дє(р)жа(н)ю у тю(т)ки моє(и) є(и) мл(с)ти пни Миколаєвоє Сопєжиноє, воєводичовоє новгоро(д)скоє, пнєє Га(н)ны А(н)дрєє(в)ны, кнє(ж)ны Коши(р)скоє. Камєницу мою у Ви(л)ни, которую княя(з) Павє(л) Соколи(н)ски(и), по(д)комори(и) витє(б)ски(и), взя(в)ши кгва(л)то(м), до сєго ча(с)у дє(р)жи(т), и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє маю(т) то(г)[о] право(м) доходити. А што бы ся с права ѡказало кнзю Соколи(н)скому плати(ти), то маю(т) и(х) мл(ст) пновє ѡпєкуновє з ымєнє(и) мои(х) заплати(ти) або сы(н) са(м) выкупи(т), кгды лє(т) доростє(т). Срєбро моє, котороє є(ст) у жидо(в)ки городє(л)скоє у Єсковоє нєви(н)нє забавлєноє, маю(т) и(х) мл(ст) пановє ѡпєкуновє право(м) вы(и)скива(ти), на котороє є(ст) рє(и)стръ с по(д)писо(м) руки нєбо(ж)чика Єсковы. А тая всѧ справа ѡ тоє срєбро є(ст) у слуги моєго Ѡлє(х) на Поря(д)ничѧ. Имє(н)ѧ мои, которыє су(т) в заставє, яко Пєрємє(л), Конюхи, Смолєво и иныє сєла мои, которыє у кого-ко(л)вєкъ су(т) заставлєныє, тыє маю(т) и(х) м(л) пновє ѡпєкуновє з доходо(в) и(н)-

ши(х) // во(л)ны(х) имεнε(и) мои(х) ѡкупова(ти). А которыε тε(ж) сεла 152
Лεмεшо(в) и Козяти(н) на кгру(н)тε моε(м) горухо(в)ско(м) сѣли и су(т)
в дε(р)жа(н)ю εго мл(сти) пна Миколая Сопεга ку [...], ты(х) имεнε(и) маю(т)
и(х) мл(ст) пновε ѡпεкуновε право(м) доходити и, до(и)скавшися и(х), при-
вε(р)нути до (и)мε(н)я моε(г)[о] Горухова. Ку тому рεчε(и) мои(х) вси(х)
рухомы(х), золота, срεбра дал-о(м) рεεстръ, достато(ч)нε списаны(и) с по(д)-
писа(н)εмъ руки моεε и с приложε(н)εмъ пεча(ти) своε(и), до ру(к) и(х)
мл(с)ти пно(в) ѡпεкуно(в). До которого тε(ж) за про(з)бою моεю, будучи
добрε вεдо(м) воли моεε, εго мл(ст) па(н) Юрε(и) Ти(ш)кεви(ч), ро(т)ми(с)тръ
короля εго мл(с)ти, пεча(т) свою приложи(ти) рачи(л). А иж-ε(м) бы(л) пε(р)-
вε(и) сεго учини(л) постановε(н)ε с тεщεю моεю εε мл(ст)ю кнгнεю Па(в)ло-
вою Соколи(н)скою, кнε(ж)ною Га(н)ною Романо(в)ною Любε(ц)кою, та(к)
и(ж) ми εε мл(ст) была Лю(б)чε, имε(н)ε своε, вε(ч)нε и пото(м)комъ мои(м)
пу(с)тила. А я тε(ж) на(и)мε(н)ю моε(м) Кошεру доживо(т)ε εε мл(сти) бы(л)
пусти(л), алε и(ж) за доброво(л)ны(м) по(з)волε(н)εмъ εε мл(с)ти самоε, ко-
тороε εε мл(ст) пεрε(д) брато(м) мои(м) εго мл(ст)ю кнзε(м) Романо(м) Фεдо-
ровичо(м) Са(н)кгушковича, воεводою бря(с)ла(в)ски(м), учинила, то ε(ст)
мнε Кошε(р) пу(с)тила и своε(г)[о] доживо(т)я на нε(м) ѡ(т)ступила. А я
εε мл(сти) Лю(б)чε за(с) пущаю и вε(ч)нε ѡ(т) нεго ѡ(т)ступую. А εε мл(ст)
бы тε(ж) и ли(с)ты мои, якиε ѡ(т) мεнε на (и)мε(н)ε моε Кошε(р) мεла, то(г)-
ды тыε листы моцы жа(д)ного права мε(ти) нε маю(т) и до (и)мε(н)я моε(г)[о]
Кошара никоторыми причинами жа(д)ного права ани уступу мεти нε можεть.
Яко (ж) я, кня(з) Лε(в) Алεкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушковича Коши(р)ски(и),
достато(ч)нε в сε(м) тεстамε(н)тε моε(м) ѡстато(ч)ную волю свою, поря(д)нε
ко(ж)дую рε(ч) а(р)тикулами мεновитε росписа(в)ши и росправи(в)ши та(к),
яко на то воля моя была, по(д)писал-ε(м) рукою моεю вла(ст)ною сε(с) дεста-
мε(нт) мо(и) и приложил-о(м) до нε(г)[о] пεча(т) свою. При чо(м) были и того
добрε свεдоми пновε приятεли мои и(х) мл(ст) па(н) Юрε(и) Ти(ш)кεви(ч),
ротми(с)тръ εго к(р) м(л), па(н) Сεмε(н) Дро(з)дε(н)ски(и), па(н) Я(н) Вну(ч)-
ко и панъ Стани(с)ла(в) Дε(р)жано(в)ски(и). И (д)ля лεпшоε мо(ц)ности и
твε(р)дости сεго тεстамε(н)ту моεго за про(з)бою моεю⟨,⟩ пεча(ти) свои к
сεму дεстамεнту моεму приложити рачи(ли). А которыε писа(ти) умεю(т),
то(г)ды и руки сво(и) вла(ст)ныε по(д)писа(ти) рачи(ли) до сε(г)[о] тε(с)та-
мε(н)ту моε(г)[о]. Писа(н) у Камεни лѣта ѡ(т) нарожε(н)я сына божо(г)[о]
тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) пε(р)вого, мца гε(н)вара, два(д)ца(т) трεтεго
дня. Лε(в) Са(н)кгушко Кошε(р)ски(и), рука вла(ст)ная. Юрε(и) Ти(ш)кε-
ви(ч) рукою вла(ст)ною, Сεмε(н) Дро(з)дε(н)ски(и) рукою властъною, // Я(н) 152 зв.
Внучεкъ рε(н)ко вла(ст)но.

95. Дарчий лист Григорія Гнівошевича Киселя, який дарує рухомі речі своїй жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 189, 3.
Випис з книг гродських від 14 лютого 1573.

Я, Григорε(и) Гнεвошεви(ч) Кисε(л), зεмεни(н) зε(м)ли Волы(н)скоε, 204 зв.
повѣту Воло(ди)мε(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(мъ) на сεбε си(м)
мои(мъ) ли(с)томъ всѣмъ нинε(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,

хто бы того потрєбова(л) або вєда(ти) хотє(л), и(ж) з воли и прє(з)рє(н)я бо-
(ж)єго поня(л) єсми за сєбє в ма(л)жо(н)ство свтоє пнюю Дороту Пє(т)ровну
Нє(м)цєновича, которая пє(р)вє(и) была за пано(мъ) Григо(р)ємъ Ви(л)-
ко(в)ски(м). А та(к) я, розумєючи ничо(г)[о] на свєтє быти пєв(н)ого члвкови,
ω(д)но смє(р)ть, а нє пєвє(н), коли година смє(р)ти члвкови зоста(ти) має(т),
прото, буду(чи) я на то(т) ча(с) в добро(м) здоро(в)ю ω(т) пна бога на всє(х)
чло(н)ка(х) мои(х), ники(м) нє намовє(н), ани звєдонъ, ани примушо(н),
ω(д)но са(мъ) своимъ з розумо(мъ) и своє(и) добро(и) волєю; мєшкаю(чи)
мнѣ ча(с) нємалы(и) в ма(л)жє(н)ствє свто(мъ) из ма(л)жо(н)кою моєю ми-
лою пнєю Доротою Пєтровною, до(з)навши по нє(и), ма(л)жо(н)цє моє(и)
мило(и), прия(з)нь вє(р)ную, мл(ст) ку собє хотєчи застанови(ти), абы ма(л)-
жо(н)ка моя по животє моє(м) ω(т) дєтє(и) мои(х)⟨,⟩ є(ст)ли бы ми и(х)
па(н) бо(г) рачи(т) да(ти) з нєю мѣти, и ω(т) брата моє(г)[о] рожоно(г)[о]
пна Яна Гнєвошєвича Кисєля, та(к) тє(ж) и ω(т) и(н)ши(х) кро(в)ны(х),
повиноваты(х), бли(з)ки(х) мои(х) ω рє(чи) рухомыє якоє тру(д)ности нє
205 мє(ли) по животє моє(м), которыє бы зоста(ти) мєли ω(т) мала до велика, //
ачъ-ко(л)вєкъ и(х) мало, ω(д)но(ж) чинєчи я досы(т) бєглости а писа(н)ю
таковы(х) ли(с)то(в) и записо(в), то є(ст) мєновитє тыє рєчи моє всє рухомыє,
гроши готовыє, золото, сєрєбро, шаты, пє(р)ла, клє(и)ноты, цы(н), мѣ(д),
ры(н)штуно(к) воє(н)ны(и), па(н)цыри, шиша(ки) и увє(с) спря(т) домовы(и),
кони є(з)дныє и нє(з)дныє (!) з во(з)ники, збо(ж)є вшєлякоє, молочєноє и
нємолочєноє, бы(д)ло рогатоє и нєрогатоє всє а всє рухомыє рєчи ω(т) мала
и до вє(ли)ка, яки(м)-ко(л)вєкъ имєнє(м) на(з)вано або помєнєны бы(ти)
могу(т), тыє вси рєчи рухомыє моє даю, да(р)ую и си(мъ) листо(мъ) мои(мъ)
записую є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), пнє(и) Доротє Пєтровнє Нє(м)-
цєновича. А дѣти, пото(мъ)ки моє, мнѣ з нєю є(ст)ли па(н) бо(г) рачи(т)
да(ти) мѣти, набытыє, и бра(т) мо(и) пє(р)вопомєнєны(и), па(н) Я(н) Гнє-
вошєви(ч) Кисє(л), та(к) тє(ж) ни(х)то з бли(з)ки(х), крєвны(х), повинова-
ты(х), приятєлє(и) мои(х) до ты(х) рєчє(и) рухомы(х), вышє(и) в сє(мъ)
ли(с)тє моє(мъ) мєноваты(х), ничо(г)[о] мєти а никоторы(мъ) ωбычає(мъ),
пра(в)ны(мъ) и нєправны(мъ), доходи(ти) нє маю(т). И во(л)на є(ст) ма(л)-
жо(н)ка моя милая пни Дорота Пє(т)ровна во(д)лє сєго запи(с)ного ли(с)ту
моє(г)[о] ты(ми) рєчами рухомы(ми), ω(т) мєнє є(и) записаными, шафова(ти)
и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому ωбороча(ти), якъ сама налє-
пє(и) хочє(т) зрозумє(ти) будє(т), по животє моє(мъ) вє(ч)ными часы. И на
то є(с)ми да(л) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) панє(и) Доротє Пє(т)ровнє Нє(м)-
цєновича сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) и дарованы(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю и (с)
по(д)пи(с)ю вло(ст)ноє руки моєє. При то(мъ) были и того до(б)рє свєдоми
и пєча(ти) свои за про(з)бою моєю к сєму моєму вы(з)нано(му) и даровано-
му ли(с)ту и(х) мл(ст) пновє а приятєли мои єго мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)-
рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) зє(мъ)ли Бря(с)лавскоє, горо(д)ничи(и)
володимє(р)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и),
су(д)я зє(мъ)ски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Фєдо(р) Со(л)та(н)
Бутяти(ц)ки(и), писа(р) зємъски(и) повѣту Володимє(р)ского, па(н) Гнє-
во(ш) и па(н) Ива(н) Пє(т)ровичи Калусо(в)скиє. Писа(н) в Ни(з)кинчо(х)
лєта по нарожє(н)ю Исуса Хр(с)та сына божо(г)[о] тисєча пя(т)со(т) сє(м)-
дєся(т) трєтє(г)[о], м(с)ца фєвраля, второгона(д)ца(т) дня. Григорє(и) Гнє-
вошєви(ч) Кисє(л) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л).

96. Дарчий запис Григорія Гнівошевича Киселя
на спадщинний маєток, дарований його жінці Дороті Петрівні.

Акт від 15 січня 1577, № 187, 3.

Я, Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л), зємєни(н) зє(м)ли Волы(н)скоє 200
повѣту Воло(ди)мє(р)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на сєбє си(м)
мои(м) ли(с)то(м) вси(м) нынє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому,
хто бы то(г)[о] потрєбова(л) або вѣдати хотє(л), и(ж) я з воли и прє(з)рєнья
бо(ж)єго пона(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство свтоє пнюю Дороту Пє(т)ров-
ну Нє(м)цєновича, которая пє(р)вє(и) была за пно(м) Григо(р)ємъ Виско(в)-
ски(м), и мєшкаю(чи) мнѣ з нєю в ма(л)жє(н)ствє а (з)наю(чи) а вє(р)ную
мл(ст) и учтивоє захова(н)є єє ку собѣ ма(л)жо(н)ки моєє милоє, нагоро-
жаю(чи) тоє(и) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), з мило(сти) доброє во(ли) моєє
даю, да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) по животє моє(м) запи(с)ую суму
пє(в)ную пнзє(и), то є(ст) пя(т)со(т) ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы лито(в)-
скоє, личє(чи) по дєсє(ти) пєнєзє(и) бєлы(х) у гро(ш), а в ко(ж)дую копу по
шє(сти)дєся(т) грошє(и) ли(тв)ски(х), на (д)ворє и на всє(м) имє(н)ю моє(м)
ѡ(т)чи(з)но(м) Ни(з)кини(ц)ко(м) и сєлищи Конєвичо(х), ничи(м) никому нє
завєдєно(м) и нє записано(м), в повѣтє Володимє(р)ско(м) лєжачо(м), кото-
роє мнє з дєлу ѡ(т) брата моєго рожоно(г)[о] пна Яна Гнєвошєвича Кисєля
зостало. И тє(ж) на ча(сти) моє(и) сєлища ншо(г)[о] посполито(г)[о]⟨.⟩ в
повѣтє Києвъско(м) лєжачо(г)[о], которая ча(ст) ѡ(т) дя(д)ка моє(г)[о]
пна Пєтра и ѡ(т) брата моє(г)[о] рожоно(г)[о] пє(р)вопомєнєно(г)[о] пна
Яна Кисєля, та(к) тє(ж) и ѡ(т) брата моє(г)[о] стрыє(ч)ного пна Алєксандра
А(н)дрєєвича Дорогини(ц)кого на мєнє з дєлу при(и)ти має(т), по(д) таки(м)
способо(м), є(ст)ли бы па(н) бо(г) упєрє(д) на мєнє, ани (ж) на нєє, ма(л)-
жо(н)ку мою, смє(р)ть допустити рачи(л), то(г)ды ѡна, ма(л)жо(н)ка моя
милая пни Дорота, має(т) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) з будова(н)є(м)
дво(р)ны(м) и (з) зємлями дво(р)ными, па(ш)ными и нєпа(ш)ными, з лю(д)ми
и и(х) роботами, зо всякими платы и доходы, пожи(т)ками, с по(л)ми, з
сєножа(т)ми, з га(и), дубровами, з сєлищами Конєвичи, и зо (в)си(м) на всє,
што-колвє на мєнє з дєлу Ни(з)кинічо(х) ѡ(т) брата моє(г)[о] пна Яна и в
Конєвичо(х) пришло, єє часть мою сєлища киє(в)ско(г)[о], котороє з дєлу
ѡ(т) да(д)ка моєго, пна Пє(т)ра Кисєля, и ѡ(т) брата моє(г)[о] рожоного пна
Яна а стрыє(ч)но(г)[о] пна Алєкса(н)дра // при(и)ти має(т) з кгру(н)тами 200 зв.
зємє(н)ными, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с пущами, з лєсы, з дубровами, з дє-
рєво(м) бо(р)тны(м), з да(н)ю мєдовою и (з) ловы звєри(н)ны(ми) и пта(ш)-
ними, з рєки и з рє(ч)ками, з ловєньє(м) ры(б), з гоны бобровыми и зо вси(м)
на всє, што-ко(л)вє(к) ку то(и) ча(сти) моє(и) з дєлу будє(т) нaлєжа(ти),
в то(и) сумє пнзє(и), звы(ш) помєнєно(и), у пє(ти)со(т) копа(х) грошє(и),
а(ж) до живота своє(г)[о] на сєбє дє(р)жати и (в)жива(ти). А дє(ти) мои, ко-
торыє є(ст)ли бы мнє па(н) бо(г) з нєю рачи(л) да(ти) мє(ти), бра(т)я и кото-
ры(и) бли(з)киє, крє(в)ныє и повиноваты(и) мои во всє тоє ничи(м) ся всту-
пова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єє никотороє пєрєказы чини(ти) ани
до жа(д)но(г)[о] права єє ѡ то позывати и тру(д)ности жа(д)ноє задава(ти)
нє маю(т). А є(ст)ли бы дѣти, пото(м)ки мои, бра(т)я або которыє-ко(л)вє
бли(з)киє, крєвныє, повиноватыє мои чи(м) ся ко(л)вє в то вступова(ти)

и якую-ко(л)вε в дε(р)жа(н)ю и вжива(н)ю εε та(к) двора и имε(н)я Ни(з)ки-
ни(ц)кого и сεлищъ Конεви(ц)кого и киε(в)ского на(д) сε(с) запи(с) мо(и),
ε(и) ѡ(т) мεнε на то даны(и)⟨,⟩ пεрεка(з)у чини(ти) або до якого-ко(л)вε
права εε ѡ то по(з)вати и тру(д)но(ст) ε(и) в то(м) задава(ти) мεли, то(г)ды
таковы(и) ко(ж)ды(и), хто бы то з ни(х) ко(л)вε учини(л), маε(т) и повинε(н)
будε(т) заплати(ти) на замо(к) Воло(ди)мε(р)ски(и) закла(д)у пя(т)со(т)
ко(п) грошε(и) ли(тв)скоε ли(ч)бы, а сторонε на(р)ушоно(и), то ε(ст) ма(л)-
жо(н)цε моε(и) пнε(и) Доротε, другую пя(т)со(т) копъ грошε(и) лито(в)-
скоε ли(ч)бы. Которы(и) заклады вря(д) кгро(д)ски(и) володимε(р)ски(и)
маε(т) на ни(х) мо(ц)нε ѡ(т)правити, а ѡныε заплати(в)ши тыε заклады, ко-
торыε бы в ни(х) упа(л), прε(д)ся ув оны(и) дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и)
и имε(н)ε моε Ни(з)киничи и сεлищε Конεви(ц)коε и киε(в)скоε ничи(м) ся
вступова(ти) и в дε(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю εε никотороε пεрεказы чини(ти)
ани до жа(д)ного права позыва(ти), тру(д)ности жа(д)ноε задава(ти) нε
маю(т), алε во всε(м) то(м) маю(т) ся захова(ти) во(д)лε сεго ѡписно(г)[о]
ли(с)ту моεго, которы(и) у ко(ж)до(г)[о] права при моцы захова(н) бы(ти)
маε(т), а(ж) до живота εε, ма(л)жо(н)ки моε(и) милоε пнεε Дороты. А по
201 животε εε тεды тая сума пнзε(и) // пя(т)со(т) ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х),
ε(и) ѡ(т) мεнε дарованаѧ и записаная, та(к) тε(ж) и то(т) дво(р) мо(и) Ни(з)ки-
ни(ц)ки(и) и имε(н)ε моε Ни(з)киничи и сεлища Конεви(ц)коε и киεвъскоε,
на чо(м) я ε(и), ма(л)жо(н)цε моε(и) мило(и) пнε(и) Доротε, тую суму пнзε(и)
записа(л) при дѣтε(х) нши(х), которыε ε(ст)ли бы па(н) бо(г) мнѣ з нεю ра-
чи(л) дати мѣти, зоста(ти) маю(т). Ни(ж)ли ε(ст)ли бы(х) я з нεю дεтε(и)
нε мѣлъ або, имεвши, по собε и(х) нε зостави(л), то(г)ды ма(л)жо(н)ка моя
милая пни Дорота во(л)на будε(т) кому хотячи тую суму пнзε(и) пя(т)со(т)
копъ грошε(и) лито(в)скоε личбы на то(м) дворε моε(м) Ни(з)кинчо(х) и
сεлищо(х) Конεви(ц)ко(м) и киε(в)ско(м) записа(ти), и кому бы то ѡна,
ма(л)жо(н)ка моя милая пни Дорота, ѡ(т) сεбε записала, и (х)то бы то(г)[о]
в дε(р)жа(н)ю бы(л), то(г)ды тому бра(т)я, бли(з)киε и кро(в)ныε, повино-
ватыε мо(и) маю(т) и пови(н)ни буду(т) тую суму пнзε(и) всю спо(л)на пя(т)-
со(т) ко(п) грошε(и) лито(в)скоε ли(ч)бы ѡ(т)да(ти) и заплати(ти) а то(т)
дво(р) мо(и) Ни(з)кини(ц)ки(и) и имε(н)ε моε Ни(з)киничи и сεлища Ко-
нεвичи и киε(в)скоε к рука(м) свои(м) взя(ти), а нε ѡ(т)давши и нε запла-
ти(в)ши тоε сумы пнзε(и) пя(ти)со(т) копъ грошε(и) лито(в)скоε ли(ч)бы, ни-
чи(м) ся во всε тоε вступова(ти) нε маю(т) по(д) тыми (ж) заклады, звы(ш)
помεнεными. А ε(ст)ли бы тε(ж) па(н) бо(г) на ма(л)жо(н)ку мою пнюю Доро-
ту впεрε(д), ни(ж) на мεнε, допу(с)ти(ти) (!) ча(с) смε(р)тε(л)ны(и), то(г)ды
тая вся сума пнзε(и) пя(т)со(т) ко(п) грошε(и) ли(тв)ско ли(ч)бы, ε(и) ѡ(т)
мεнε дарованая и записаная, при (м)нε зоста(ти) маε(т). Котороε сумы ни(х)-
то аникоторы(м) ѡбычаε(м) у мεнε ся впомина(ти) и на (м)нε по(и)скива(ти)
нε маε(т), хо(ч) жε бы (х)то и сε(с) ли(ст) мо(и) в сεбε в рука(х) мε(л) и для
лεпшоε в то(м) промε(ж)ку мεнε и ма(л)жо(н)ки моεε пεвности да(л) εсми
ма(л)жо(н)цε моε(и) мило(и) пнε(и) Доротε Пεтровнε Нε(м)цεновича сε(с)
мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пεча(т)ю и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ноε руки
моεε. При то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрε свεдомы, пεча(ти) свои за про(з)бою
моεю к сεму моε(му) вы(з)наному ли(с)ту приложи(ли) и(х) мл(ст) пновε
а приѧтε(ли) мои εго мл(ст) па(н) Василε(и) Пε(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и),
кашталя(н) зε(м)ли Бра(с)ла(в)скоε, горо(д)ничи(и) воло(ди)мε(р)ски(и),

па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) повѣ-
ту Воло(ди)мє(р)ского, па(н) Фєдо(р) Солта(н) Бутяти(ц)ки(и), писа(р)
зє(м)ски(и) повѣту Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], па(н) Гнєво(ш) и па(н) Ива(н)
Пєтровичи Калусо(в)скиє. Писа(н) в Низкинича(х) // лѣта по нарожє(н)ю 201 зв.
Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисєча пя(т)со(т) сє(м)десѧ(т) трєтєго, м(с)ца
фєвраля, второ(г)[о]на(д)ца(т) днѧ. Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) рукою
вла(ст)ною по(д)писа(л).

97. Тестамент Стахея Дмитровича Стрив'язького.

Акт від 19 січня 1577, № 202, 3.
Випис з книг гродських від 20 березня 1573.

Во (и)мя ѡ(т)ца, и сына, и свто(г)[о] дха, свтыя живонача(л)ныя и нє- 228
ра(з)дєлимая тро(и)ца, ами(н). Сє я, ра(б) бжи(и) Стахє(и) Дми(т)рови(ч)
Стрывя(ж)ски(и), зємєни(н) повѣту Володимє(р)ско(г)[о], будучи ѡ(т) бга
милосє(р)дно(г)[о] форобою навєжо(н) и розумєючи, и(ж) ко(ж)дому чоло-
вѣку, на свѣтє мє(ш)каючи, ничо(г)[о] пєвнє(и)шого нє є(ст) на(д) смє(р)ть,
для чо(г)[о] ко(ж)дому члвку хрє(с)тия(н)скому рєчи и справы свои на приш-
лыє а пото(м)ныє часы на пи(с)мє по собє зоставова(ти) налєжи(т), кгды(ж)
и рєчи, справы лю(д)скиє, бы тє(ж) и налєпшє(и) на свтє ѡказывалися с
часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памєтє(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и (в) забы(т)є
приходи(ти) бы муся(ли), гдє бы пи(с)мо(м) на при(ш)лыє вѣки нє ѡ(з)намє-
ны и утвє(р)жоны нє бы(ли). Прото и я, хотєчи сѧ в то(м) таковы(м) жє
способо(м) справи(ти) и захова(ти), нє будучи ни ѡ(т) ко(г)[о] ничи(м) при-
мушо(н) ани намовє(н), ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) воли, з добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), за цєло(г)[о] розуму и доброє памє(ти) моєє для
вєдомо(сти) вси(м) нинєшни(м) и на пото(м) будучи(м) чиню сє(с) мо(и)
тє(с)тамє(нт), ѡ ѡсєло(ст) мою, то є(ст) мєновитє, // и(ж) што г(с)дрь ко- 228 зв.
ро(л) єго м(л) по(л)ски(и) вє(ли)ки(и) княз(з) ли(тв)ски(и) Жикгимо(нт) Ав-
гу(ст) и далє(и), па(н) на(ш) мл(сти)вы(и), з сєго свѣта зє(ш)лы(и), свтоє и
славноє памєти, будучи в Па(р)цовє, на со(и)мє, з ла(с)ки своєє г(с)дрьскоє
за вє(р)ныє, цно(т)ливыє и кривавыє слу(ж)бы мои рачи(л) ми да(ти) чоты(ри)
волоки зє(м)ли пу(с)тоє, лю(д)ми нє ѡсєлыє, кгру(н)ту мє(с)та єго м(л)
г(с)дрьско(г)[о] Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], ѡ чо(м) и ли(ст) сво(и) г(с)дрьски(и) с
по(д)писо(м) руки єго м(л) г(с)дрьскоє до нєбо(ж)чика пна Миха(и)ла Кози(н)-
ского, которы(и) в то(м) часє кгру(н)ты мє(с)та Воло(ди)мє(р)ско(г)[о] на
волоки мєри(л) и рєвидова(л), мнє да(ти) росказа(ти) рачи(л). За которы(м)
ли(с)то(м) и росказа(н)є(м) єго м(л) г(с)дрьски(м) па(н) Кози(н)ски(и) тыє
чоты(ри) воло(ки) зє(м)ли на ѡ(д)но(м) мѣстцу, мєновитє врочищо(м) на
Стрывя(ж)у, мнє завє(л), пода(л), и в то мєнє увєза(в)ши, и ли(ст) сво(и)
увя(ж)чи(и) по(д) пєча(т)ю своєю и (с) по(д)писо(м) руки своєє мнє на то
да(л). А пото(м) єго к(р) м(л), будучи на со(и) мє вєлико(м) ва(л)но(м) в
Лю(б)линє, на которо(м) зє(м)лю Волы(н)скую с кролє(в)ство(м) По(л)ски(м)
и(з)єдна(чи)ти рачи(л), та(к) жє з ла(с)ки своєє г(с)дрьскоє за про(з)бою
моєю и на причину и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) ра(д) (!) и пно(в) посло(в)
зє(м)ски(х) та(к) сла(в)ноє Коруны По(л)скоє, яко и Вєлико(г)[о] Княз(з)ст-
ва Ли(тв)ско(г)[о], тую пє(р)шую данину свою г(с)дрьскую приви(л)є(м)

свои(м) на вεчно(ст) по(т)вε(р)дити рачи(л), што я вжо ѡ(т) часу нεмало(г)[о], маю(чи) вε(ч)но(ст)ю в моцы, дε(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и владно(сти) моε(и)⟨,⟩ уважи(в)ши, в сεбε упри(и)мую зы(ч)ливо(ст), мило(ст) и ла(с)ку ѡ(т) брата моε(г)[о] пна Якима Васи(л)εвича, писаря кгро(д)ско(г)[о] володи)мε(р)ско(г)[о], ку собε з мило(сти) моεε бра(т)ско(и) крε(в)ноε и пови(н)ноε, маю(чи) взгля(д) на вси ласкавыε учи(н)но(сти) εго, проти(в)ку мεнε ча(с)токро(т) вдεланыε, и нε маю(чи) ничи(м) и(н)ши(м) εму, братови своεму, то(г)[о] нагороди(ти), по животε своε(м) даю, да(р)ую и си(м) тε(с)тамε(н)то(м) мои(м) тую вε(р)ную, по(ч)тивую а кривавую выслугу мою, воло(к) чотыри звы(ш) помεныны(х) на Стрывяжи, зо вси(м) на всε, я(к) ся сами в собѣ и в граница(х) свои(х) маю(т), ѡ(т)даляючи ѡто (в)си(х) бли(з)ки(х), крεвны(х), повиноваты(х) мои(х) тому бра(т)у моεму па(н)у Якиму Васи(л)εви(ч)у, εму самому, дѣтε(м) и пото(м)ко(м) εго зо вси(м) ты(м) право(м) и во(л)ностями, я(к) а са(м) дε(р)жа(л), на вεчно(ст) записую, я(к)жε и всѣ ли(с)ты, твε(р)дости, которыε εсми в сεбε на то мε(л), то ε(ст) мεновитε на-
229 пε(р)вε(и) ли(ст) к(р) ε(г)[о] м(л) // данины(?) в Па(р)цовε, пото(м) ли(ст) увя(ж)чи(и) пна Миха(и)ла Кози(н)ско(г)[о], к тому цεдулу кнзя εго мл(сти) Романа Са(н)кгу(ш)ка, воεводы бря(с)ла(в)ско(г)[о], го(д)ноε памεти причи(н)цу за мною до и(х) мл(сти) вси(х) пно(в) посло(в) зε(м)ски(х) та(к) коро(н)ны(х), яко и Вεлико(г)[о] Кня(з)ства Ли(тв)ского. А за тымъ приви(л)εмъ по(т)вε(р)жε(н)ε εго к(р) мл(сти) на тыε волоки мои, мнε диныε, εму, брату моεму, па(н)у Якиму Васи(л)εви(ч)у, εсми да(л). А такъ маε(т) бра(т) мо(и) па(н) Юри(и) Васи(л)εви(ч), дѣти и пото(м)ки εго тыε чоты(ри) волоки зε(м)ли на сεбε дε(р)жа(ти) и жива(ти), на ни(х) ся будова(ти) и всякиε пожи(т)ки собε з ни(х) при(в)лаща(ти) и ро(з)множа(ти) вεчны(ми) часы и ча(с)у потрεбы своεε. Волε(н) и моцε(н) будε(т) бра(т) мо(и) па(н) Яки(м) Васи(л)εви(ч) тыε чоты(ри) воло(ки) та(к) при животε, яко и по животε своε(м) кому хотячи ѡ(т)да(ти), прода(ти), дарова(ти), замεни(ти), на цε(р)ко(в) або на шпита(л) записа(ти) и ку своεму лε(п)шому а пожиточнε(и)шому ѡбε(р)нути, я(к) са(м) налεпε(и) розумεючи. А крε(в)ныε, бли(з)киε и никоторыε повиноватыε мои тыε чотыри волоки вжε ся ничи(м) вступова(ти) а никоторы(ми) причинами по(д) брато(м) мои(м) пно(м) Якимо(м) Васи(л)εвичо(м), дε(т)ми и пото(м)ки εго по(и)скива(ти) нε маю(т). И на то ε(с)ми бра(т)у моεму па(н)у Яки(му) Васи(л)εви(ч)у, писа(р)у гро(д)скому во(ло)димε(р)скому, да(л) сε(с) мо(и) тεстамε(нт) з моεю пεча(т)ю, с по(д)писо(м) вла(ст)ноε руки моεε. При которо(м) справова(н)ю то(г)[о] тεстамε(н)ту моεго бы(ли), и того добрε свεдо(ми), и пεча(ти) сво(и) за про(з)бою моεю к сεму тεстамε(н)ту моεму приложи(ли), и руки сво(и) по(д)писали ѡтε(ц) мо(и) дхо(в)ны(и) свщε(н)ни(к) ѡбынε(ж)ски(и) цε(р)кви свтоε пя(т)ницы Потапε(и), а па(н) Василε(и) Ва(н)кови(ч) Мирови(ц)ки(и) Вε(р)бъски(и)—Во(х)новъски(и)⟨,⟩ а па(н) Ѡлε(х)но Поря(д)ни(ч) Защито(в)ски(и), а па(н) Стани(с)ла(в) Дамε(н)ски(и). Писа(н) в Коша(р)у лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)εго, тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) трεтεго, м(с)ца ма(р)ца, шо(с)тогона(д)цать дня. Стахε(и) Дми(т)рови(ч) Стрывя(ж)ски(и) вло(ст)ною рукою по(д)писа(л). Потапε(и) вла(ст)ною рукою по(д)писа(л), Василε(и) Ва(н)кови(ч) Вε(р)бъски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Ѡлε(х)но Поря(д)ни(ч) Защито(в)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л), Стани(с)ла(в) Пε(т)рови(ч) Дамε(н)ски(и) рукою вла(ст)ною по(д)писа(л)ъ.

98. Продажний запис на Роговицький маеток, проданий Іваном Ваpистським Григорію Івановичу Ружинському.

Акт від 14 січня 1577, № 185, 3.
Випис з книг гродських від 15 січня 1576.

Я, Ива(н) Воры(ст)ски(и), я(в)но чиню и вы(з)наваю на се(м) ли(с)те моє(м) ко(ж)дому, кому бы того бы(ло) потреба вѣда(ти) або, чтучи се(с) мо(и) ли(ст), слыша(ти), ниnе(ш)ни(м) и на пото(м) за(в)жды будучи(м), и(ж) што е(с)ми купи(л) в пнее Яновоє Поко(в)скоє Катерины Васи(л)евны Ружи(н)скоє ча(ст)ку всю име(н)я ее ѡ(т)чи(з)но(г)[о] в селе Роговичо(х) за пе(в)ную суму пнзе(и)⟨,⟩ Которая продажа ее меновите широко а достаточне на ли(с)те ее, мне ѡ(т) нее дано(м), та(к) те(ж) и на выписе(х) врядовы(х), с кни(г) кгро(д)ски(х) и зе(м)ски(х) воло(ди)ме(р)ски(х) вынаты(х), написана и доложона е(ст). И, буду(чи) я тоє ча(ст)ки ча(с) немалы(и) в споко(и)но(м) де(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю, а тепе(р) на се(с) ча(с) не буду(чи) ни ѡ(т) ко(г)[о] притиснены(и) ани те(ж) чере(з) кого намо(в)лены(и), ѡ(д)но са(м) по своє(и) добро(и) во(ли) тую ча(ст)ку мою выше(и) помененую, купленую вы (и)ме(н)ю Роговичо(х), з дворо(м) будованы(м), з лю(д)ми, и (з) и(х) пови(н)ностями, з млыны и (з) и(х) выме(л)ками, з ставы, ставищи, водами текучи(ми), и болотами, по(л)ми и сеножа(т)ми, з гаи, запу(с)ты, з дубровами з ловы пташими и (з)вери(н)ными и зо всими кгру(н)ты, к двору и по(д)даны(м) належачими, та(к) те(ж) зо всими доходы, платы и пожи(т)ки, яко ся тая ча(ст) сама в собѣ мае(т) по(д)ле ты(х) ли(с)то(в), и зо (в)си(м) ты(м) право(м) и мо(ц)ю, як ѧ в пнее Яновоє Поко(в)скоє купи(л), та(к) же ничо(г)[о] не зо(с)та(в)уючи на себе, жону, дѣ(ти), пото(м)ки, бли(ж)ниє и повиноватые мои, прода(л) есми на вечно(ст) кнзю Григо(р)ю Ивановичу Ружи(н)скому за пе(в)ную суму пнзе(и) за се(м)со(т) ко(п) гроше(и) монеты и ли(ч)бы ли(тв)скоє, личечи по десе(ти) пнзе(и) белы(х) у гро(ш), и запла(т)у всю спо(л)на до ру(к) свои(х) ѡ(т) его м(л) есми взя(л), а тую всю ча(ст)ку того име(н)я моє(г)[о] куплено(г)[о] Роговни(ц)кого первопомененому кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому зо всѣми ре(ч)ми выше(и) ѡписаными зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), де(р)жа(н)е и вжива(н)е его м(л) поступи(л) и пода(л) и листы всѣ, которые е(с)ми ѡ(т) пнее Поко(в)скоє на (т)ую ча(ст) ме(л), его мл(с)ти ѡ(т)да(л) и все // и все (!) право, которое была пни Яновая Поко(в)ская на мене чере(з) ли(с)ты сво(и) влила, я те(ж) тою (ж) мо(ц)ю, 197 зв.
которую е(с)ми са(м) ме(л), на е(г)[о] мл(ст) кнзя Григо(р)ѧ вливаю. Мае(т) его м(л) кня(з) Григоре(и) Ружи(н)ски(и), жона, де(ти) и пото(м)ки его мл(сти) тую выше(и) помененую ча(ст)ку, ѡ(т) мене его мл(сти) продануюи заведеную, де(р)жа(ти) и вжива(ти) и во (в)се(м) ся во(д)ле ты(х) ли(с)то(в), мне ѡ(т) пни Поко(в)скоє, ѡ(т) мене е(г)[о] мл(сти) даны(х), заховыва(ти) и справова(ти) на ве(ч)ные часы. А я вже са(м), жона, дѣти и пото(м)ки мои, та(к) те(ж) и ни(х)то з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) тоє ча(с)ти име(н)я Рогови(ц)кого, кнзю Григо(р)ю ѡ(т) мене проданоє, ничи(м) по(д) ни(м) самы(м) и пото(м)ство(м) его мл(сти) по(и)скива(ти) и никоторы(м) право(м) доходи(ти) ли(с)то(в) ани записо(в) на то ѡ(т)казова(ти) ве(ч)не не мае(м). И на то е(г)[о] мл кнзю Григо(р)ю Ружи(н)скому да(л) се(с) мо(и) вызнаны(и) ли(ст) по(д) моею печа(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки

моєє. А для лєпшоє твє(р)дости сє(г)[о] моє(г)[о] ли(с)ту проси(л) єсми ѡ (п)риложє(н)є печатє(и) пно(в) а приятєлє(и) мои(х) и(х) мл(ст) пна Бо(г)дана Ко(с)тю(ш)ковича Хобо(л)товско(г)[о], су(д)и зє(м)ско(г)[о] володимє(р)ского, пна Васи(л)я Якови(ц)ко(г)[о], пана Романа Ма(р)ко(в)ского а пна Дє(м)яна Мокрє(н)ского, во(з)ного повѣту Воло(ди)мє(р)ского. И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини(ли) и печа(ти) сво(и) приложи(ли) к сєму моєму ли(с)ту. Писа(н) у Роговичо(х) року ѡ(т) нарожє(н)є Ису(с) Хр(с)та тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца маѧ, пє(р)вого дня. Ива(н) Воры(ст)ски(и), рука вла(ст)ная.

99. Межовий лист Феодосія, владики Володимирського і Берестейського, про відновлення старих меж і знаків на Тишковицькому грунті.

Акт від 20 січня 1577, № 205. 3.
Випис з книг гродських від 14 жовтня 1576.

239 зв. Я, Фєѡдоси(и), з ла(с)ки бо(ж)єє вл(д)ка володимє(р)ски(и) и бєрє(с)тє(и)ски(и), чиню явно и вы(з)наваю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому доброму, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вѣда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти) в сє(и) вѣкъ и по (м)нє будучи(и), и(ж) которы(и) кгру(нт) ѡ(т) имє(н)я Тишкови(ч) цє(р)кви бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє заложє(н)я светоє прєчи(с)тоє бы(л) прилє(г)лы(и) ку имє(н)ю кгру(н)ту пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля Ни(з)кини(ц)кому, ѡ которы(и) я кгру(нт) сугра(н) пє(в)ную а вєчи(с)тую и(с) пно(м) Григо(р)є(м) Гнєвошєвичо(м) Кисєлє(м) и пото(м)ство(м) єго хотєчи мѣти и нє хотєчи кгру(н)ту цє(р)ковного чєрє(з) сєбє што
240 впусти(ти), алє вє(д)лє бога и рєчи справє(д)ливоє в то(м) поступи(л), // чинєчи и доброво(л)нє с пно(м) Григо(р)ємъ Гнєвошєвичо(м) Кисєлє(м) ро(к) пєвны(и), выєха(н)ю на кгру(нт) приня(в)ши, маю(чи) при собє з обу(д)ву сторо(н) людє(и) добры(х) приятєлє(и) свои(х), на то(т) кгру(нт) выєха(ли) єсмо, то па(к) я, Фєѡдоси(и), вл(д)ка воло(ди)мє(р)ски(и) и берєстє(и)ски(и), хотєчи старыє звєчистыє грани того кгру(н)ту Ти(ш)ковы(ц)кого вєдомы(м) бы(ти), взя(в)ши по(д)даны(х) имє(н)я цє(р)кви бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє, ѡ(т)чичо(в) тишкови(ц)ви(х), пыта(л) єсми, поки того кгру(н)ту за про(д)ко(в) мои(х) в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю своє(м) мє(ли). Которыє по(д)даныє тишкови(ц)киє, будучи кгру(н)ту имє(н)я Тишкови(ц)кого добрє свєдомы, и поки того кгру(н)ту за про(д)ковъ мои(х) в дє(р)жа(н)ю и вжива(н)ю своє(м) мє(ли), мнє знаки звєчи(с)тоє суграни показали, вє(д)лє которы(х) знако(в) по(д)даны(х) тишкови(ц)ки(х) по старо(и) суграни и межи з обу(д)ву(х) сторо(н) згодилися є(с)мо. Згоди(в)шися є(с)мо и на вє(ч)ныє часы ты(х) стары(х) мє(ж) и знако(в), поко(л) была зє(м)ля цє(р)ковная тишкови(ц)кая, зна(ч)нє вєчи(с)тє поправи(ли) и ко(п)цы межи зє(м)ли цє(р)ковноє ти(ш)кови(ц)коє ѡ(т) имє(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Кисєлєва ѡ(т) Ни(з)кини(ч) закопа(ли) и засыпа(ли), ѡ(т) межи звєчи(с)тоє тишкови(ц)коє, ѡ(т) болота с пєты пє(р)вы(и) копє(ц) наро(ж)ны(и), а други(и) копє(ц) наро(ж)ны(и) во(д)лє староє (ж) грани проти(в) того (ж) ко(п)ца засыпа(ли) у гости(н)ца, которы(и) идє(т) с Калусова до Русови(ч). Межи которыми тыми двєма наро(ж)ными ко(п)цами для лє(п)шого знаку границы зако-

па(ли) и засыпа(ли) єсмо копцо(в) шє(ст), а мєновите ко(п)цо(в) вси(х) засыпаны(х) ѡ(с)мъ ѡ(т) имє(н)я кгру(н)ту пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля Ни(з)кини(ч), во(д)лє которо(г)[о] сєго ро(з)єзду и (з)годы ншоє и ко(п)цо(в) засыпаны(х) мє(ж) звєчи(с)тє по(п)равлєны(х) я, Фєѡдоси(и), вл(д)ка воло(ди)мє(р)ски(и) а бєрєстє(и)ски(и), маю дє(р)жа(ти), а поля и сєножа(ти) пна Григо(р)я Гнєвошєвича Кисєля ни(з)кини(ц)киє ничи(м) ся вступова(ти) и в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю є(г)[о] єму самому, пото(м)комъ єго пєрєказы чини(ти), тру(д)ности никтороє задава(ти) я са(м) и по нє(мъ) (?) будучиє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви бо(ж)єє володимє(р)скоє нє маю и нє маю(т). Волє(н) є(ст) па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) и пото(м)ки є(г)[о] вє(ч)нє по тыє знаки, ко(п)цы засыпаныє и мєжи починєныє, дє(р)жа(ти) и вживати яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) ѡ(т)чи(з)ны своєє и па(к)ли бы(х) я, Фєѡдоси(и), вл(д)ка воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), або по (м)нє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви // бо(ж)єє воло(ди)мє(р)скоє чєрє(з) тыє ко(п)цы засы- 240 зв.
паныє и мєжи починєныє в тую зє(м)лю ни(з)кини(ц)кую, в поля и в сєножа(ти) пна Григо(р)я Кисєля вступова(ли) и в вдє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю єго само(г)[о] и пото(м)ко(в) єго пєрєказу чини(ли) и тру(д)но(ст) которую задава(ли), то(г)ды я са(м) и по (м)нє и(н)шиє єпи(с)копы цє(р)кви божєє воло(ди)мє(р)скоє маю(т) и буду(т) пови(н)ни за(р)уки заплатити г(с)дрю королю єго м(л) двєстє ко(п) грошє(и), а сторона сторонє сто ко(п) грошє(и). А заплативши тыє за(р)уки, прє(д)ся па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) и пото(м)ки є(г)[о] тую зє(м)лю ни(з)кини(ц)кую по тыє копцы засыпаныє и мєжи починєныє маю(т) дє(р)жати и вжива(ти) яко вла(ст)ны(и) кгру(нт) имє(н)ꙗ своє(г)[о] ѡ(т)чи(з)ны(и) и на вє(ч)ныє часы. И на то(м) да(л) пну Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ю и с по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и, то(г)[о] добрє свєдоми, за ѡ(б)личною про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и)к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновє а приятєли мои єго м(л) па(н) Богда(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товски(и), су(д)я зє(м)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и), па(н) Василє(и) Романо(ви)чъ Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Давы(д) Миха(и)лови(ч) Якови(ц)ки(и). Писа(н) в Ни(з)кинично(х) лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца июля, пятогона(д)ца(т) дня. Фєѡдоси(и), єписко(п) воло(ди)мє(р)ски(и) и бєрє(с)тє(и)ски(и), вла(с)на рука.

100. Дільчий лист, даний Іваном Васильовичем Болобаном Осекровським братові Манойлові з приводу поділу маєтків.

Акт від 13 січня 1577, № 181, 3.
Випис з книг гродських від 13 лютого 1575.

Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсєкро(в)скии, я(в)но чиню и вы(з)- 190
наваю са(м) на сєбє си(м) мои(м) ли(с)то(м) тєпє(р) и за(в)жды ко(ж)дому, хто бы ѡ то(м) вѣда(ти) хотє(л), и(ж) учини(л) єсми [1] по(с)тановє(н)є и вє(ч)ны(и) дє(л) з брато(м) мои(м) ста(р)ши(м) пномъ Мано(и)ло(м) Васи(л)євичо(м) Болобано(м) Ѡсєкро(в)ски(м) [2] ув о(т)чи(з)но(м) имє(н)ю ншо(м), половины Ѡсєкрова [3] приня(в)ши. Таковы(м) ѡбычає(м) єсмо [1] вє(ч)ны(и) дє(л) промє(ж)ку сєбє учини(ли). Напєрє(д) пля(ц) двора старо(г)[о] зоста(л)

мнє, Иванови, с ты(м) будова(н)є(м), гри(д)ня староѧ и клє(т) на пи(в)ницы [4] и ѡгороды старыє, а пну Мано(и)лови, бра(т)у моє(му), зо(с)тало старо(г)[о] будова(н)я свє(т)лица и клѣ(т), проти(в)ко нє(и) [5] новы(и) домъ и ѡгоро(д) на сєли, має(т) єго ужива(ти) до року, брова(р) зо вси(м) [6] мє(ш)ка(н)є [7] во(л)ноє, має(т) мѣти [8] в старо(м) дворє ѡ(т) року свто(г)[о] [9] Миха(и)ла, руско(г)[о] свята, а(ж) до ро(ку), а поля поѡраныє и нєпоѡраныє по половици и сєножа(ти) по половици ро(з)дєли(ти) має(м). Засєя(в)ши на зиму, маю да(ти) пну Мано(и)лови, бра(т)у своєму, людє(и) до будова(н)я ув осєни на чотыри нєдє(ли), а навє(с)ни, засєя(в)ши, на (д)ругиє чотыри нєдє(ли). А людє(м) имєна, которыє ся па(н)у Мануилови Болобанови, бра(т)у моєму, зоста(ли) [10] на ншо(м) [11] дєлу, то є(ст) Пацюта Малє(н)кови(ч) з бра(т)єю а Грицина и пустовноє [12] Стєцо(в)скоє дворищо [13], а другоє пустовноє [14] Жуко(в)скоє дворищє. А мнє, Ива(н)у, имєна людє(и), которыє ся на вє(ч)но(м) дєлу зостали [15] ѡ(т) пна Ману(и)ла [16] Болобана, брата моє(г)[о], то є(ст) [17] Ра(д)ко, Ми(с)ко [18] и Я(ц)ко а пу(с)товноє [19] Ива(н)ко(в)скоє дворищє [20] Попо(в)ско(г)[о] нада(н)я, має(м) ужива(ти) во(д)лє [21] да(в)ного ужива(н)я, што всє во(д)лє [21] сє(г)[о] по(с)тановє(н)я ншо(г)[о] на ѡбє сторонє мы сами, жоны и дє(ти) и з бли(з)ки(х) нши(х) вє(ч)нє дє(р)жа(ти) має(м) и будє(м) ви(н)ни. А є(ст)ли [22] бы(х) я, Ива(н), кро(м) вєдомо(сти) [23] брата моє(г)[о] [24] пна Мано(и)ла, хотє(л) тую ча(ст) [25] имє(н)я моє(г)[о] в Осєкрєвє [26] кому ѡ(б)чому за(с)тави(ти) або и на вє(ч)но(ст) [27] прода(ти), то(г)ды никому ѡ(б)чому за(с)тавля(ти) або и на вє(ч)но(ст) прода(ти) [28] ани записова(ти)⟨,⟩ нє маю, то(л)ко пну Ману(и)лови Болобану [29], бра(т)у моє(му). А є(ст)ли [30] бы(х) я са(м), жона або дѣти [31] мои з [32] сє(г)[о] ли(с)ту ншо(г)[о] дє(л)чого в чо(м) жє ко(л)вє(к) вы(с)тупи(ти) а сє(с) вє(ч)ны(и) дє(л) взрушити [33] мє(ли), то(г)ды ка(ж)ды(и) таковы(и), хто бы то учини(л), будє(т) винє(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дръски(и) [35] Володимє(р)ски(и), сто ко(п) грошє(и), а па(н)у Мано(и)лови, бра(т)у моєму, яко сторонє укри(в)жоно(и) [36], другую сто ко(п) грошє(и) заплати(ти) [37] маю и буду винє(н). А заплати(в)ши тыи [38] за(р)уки, прє(д)ся сє(с) мо(и) ли(ст) [39] дє(л)чи(и) вє(ч)нє промє(ж)ку на(с) учинєны(и) при зупо(л)но(и) моцы [40] в ко(ж)до(г)[о] права вє(ч)нє дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) маєть. И на то(м) да(л) пну Мано(и)лови Васи(л)єви(ч)у Болобану Ѡсєкро(в)скому [41], бра(т)у моєму, сє(с) мо(и) ли(ст) [39] по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и тому до(б)рє свєдоми, и на ѡчєви(с)тую про(з)бу мою пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) [42] кня(з) Григорє(и) Иванови(ч) Ружи(н)ски(и), а па(н) Фєдо(р) Васи(л)єви(ч) Ка(л)усо(в)ски(и), а па(н) Богу(ш) Зая(ц) Луко(в)ски(и). Писа(н) ув Осєкровє лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча [43] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)то(г)[о], мца июля [44], два(д)цатого дня.

У гродській книзі № 920: [1]єсъми; [2]ѡсєкъровъскимъ; [3]ѡсєкъровє; [4]пи(в)нници; [5]нєє; [6]всѣмъ; [7]мє(ш)ка(н)ємъ; [8]мєти; [9]свєтого; [10]зосътали; [11]вєчъномъ; [12]пусътовъноє; [13]дворищє; [14]дъругоє пусътовъноє; [15]зосътали; [16]Мано(и)ла; [17]єсътъ; [18]Ми(съ)ко; [19]пусътовъиоє; [20]дъворищє; [21]вєдълє; [22]єсътъли; [23]вєдомосъти; [24]моєго; [25]часътъ; [26]сєкъровє; [27]вєчъносътъ; [28]засътавъляти ани пъродавати на вєчъносътъ; [29]Болобанови; [30]єсъли; [31]дєти; [32]зъ; [33]възрушити; [34]хъто; [35]госъподаръски(и); [36]укъривъжоно(и); [37]запълатити; [38]запълати(в)шн тыє; [39]лисътъ; [40]моцы; [41]Ѡсєкъровъскому; [42]млсътъ; [43]тисяча; [44] мѣсєца.

101. Дарчий лист Катерини Василівни Ружинської на всю частину свого спадщинного маєтку в Ружині, даровану її чоловікові Василеві Яковицькому.

Акт від 17 січня 1577, № 193, 3.
Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

Я, Я(с)коваѧ Васи(л)еваѧ Яковоновича Якови(ц)кая Катерина Васи(л)ев- 213
на Ружи(н)ско(г)[о], вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) листо(м) вси(м)
нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потреба
то(г)[о] вѣдати [1] або, чтучи его, слыша(ти), и(ж) я, буду(чи) в ма(л)же(н)-
стве за ма(л)жо(н)ко(м) мои(м) милы(мъ) пно(м) Васи(л)е(м) Я(с)ко(мъ)
Яковновичо(м) Якови(ц)ки(м), знаю(чи) и маю(чи) по вси часы ѡ(т) его,
ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о], ве(ли)кую а ве(р)ную мл(ст) ку собе,
ма(л)жо(н)це его, што хотечи ему, ма(л)жо(н)ку моєму, слу(ш)не нагоро-
ди(ти) з мл(ст) проти(в)ко мл(сти) показа(т), не буду(чи) ни ѡ(т) ко(г)[о]
ничи(м) примушона ани намовена, ѡ(д)но сама доброво(л)не и (з) добры(м)
ро(з)мы(с)ло(м) свои(м), будучи во(л)ною шля(х)тя(н)кою, не ѡбычае(м)
права ста(т)уту зе(м)ско(г)[о] старого, але во(д)ле [2] ѡбычаю по(п)равы ста-
(т)уту ново(г)[о], на со(и)ме берестє(и)ско(м) уфаленое и вчиненое, // ѡ(т) 213 зв.
его к(р) мл(сти) утве(р)жоное а в стату(т) теперешни(и) новы(и) принятое,
не третюю ча(ст), але всю ча(ст) име(н)я моє(г)[о] ѡ(т)чи(з)ного в Ружине
з двoро(м), з лю(д)ми, по(л)ми, сеножа(т)ми, гаи, запу(с)ты, дубровами,
ставы, ставища(ми), з лесы, з боры, дерево(м) бортнымъ, зо всими [3] доходы
и пожи(т)ки, которы(м)-ко(л)ве ѡбычае(м) на се(с) ча(с) зову(т) и пото(м)
на(з)ваны бы(т) бы ме(ли), и зо (в)сими [3] речми и ста(т)ки домовыми, ни-
чо(г)[о] на себе и ни на ко(г)[о] и(н)шого не зо(с)тавую(чи), которая пра-
во(мъ) прирожоны(м) на мене приходи(т), чо(г)[о] я єсте(м) в де(р)жа(н)ю
и што еще на ча(ст) мою при(и)ти мае(т), ма(л)жо(н)ку моєму мило [4] (!)
пе(р)вопомененому пну Васи(л)ю Я(с)ку Яковови(ч)у Якови(ц)кому даю,
да(р)ую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) на ве(ч)но(ст) запи(с)ую, ѡ(т)даляю(чи)
ѡ(т) дете(и) мои(х), которые е(ст)ли бы(х) з ни(м) мела, ѡ(т) бра(т)и, се(ст)ръ,
кре(в)ны(х), повиноваты(х) и вси(х) [5] бли(з)ки(х) мои(х) вечными часы. Во-
ле(н) ма(л) жоно(к) мо(и) па(н) Василе(и) Я(с)ко Яковови(ч) Якови(ц)ки(и)
тую ча(ст) мою име(н)я Ружи(н)ско(г)[о], ѡ(т) мене ему даровано(г)[о] и за-
писано(г)[о], кому хотечи во(д)ле во(ли) и вподоба(н)я своєго о(т)да(ти),
продати, замени(ти) и ку своєму до(б)рому ѡбе(р)нути и ты(м), яко свои(м)
вла(ст)ны(м), шафова(ти), я(к) са(м) налепе(и) розумею(чи)⟨,⟩ И на то
єсми ма(л)жо(н)ку мо(му) милому па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку Яковови(ч)у
Якови(ц)кому дала се(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю печа(т)ю. А при [6]
то(м) были, и͵того добре сведоми, и печа(ти) свои [7] за ѡчеви(с)тою про(з)бою
моєю к сему ли(с)ту моєму приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пе(т)ръ Ко(с)тю(ш)-
кови(ч) Хобо(л)товски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Копле(н)ски(и), па(н)
Кирикъ Е(н)кови(ч) Дриви(н)ски(и) [8], па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и) [9]. Писа(н) у
Воло(ди)мери⟨,⟩ лѣта по наро(ж) Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)-
со(т) се(м)деся(т) че(т)ве(р)то(г)[о], м(с)ца ѡ(ктє)бра, второгона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 938: [1]ведати; [2]ве(д)ле; [3]всѣми; [4]мило(му); [5]всѣ(х); [6]пъри; [7]своє; [8]а па(н); [9]Воры(ст) кии.

102. Дарчий запис Катерини Василівни Ружинської на суму грошей, даровану її чоловікові Василю Яковицькому.

Акт від 16 січня 1577, № 194, 3.
Випис з книг гродських від 13 жовтня 1574.

215 Я, Васи(л)євая Я(с)ковая Яковови(ча) Якови(ц)кая Катєрина Васи(л)євна Ружи(н)ского, вы(з)наваю и чиню явно си(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) нинєшни(м) и иа пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы была потрєба того вєдати або, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) што которую суму пнзє(и) двєстє ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы за внєсє(н)є, котороє я в до(м) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] пна Васи(л)я Якововича Якови(ц)кого, пришо(д)ши за нєго в ма(л)жє(н)ство, внєсла, єго мл(ст) ма(л)жоно(к) мо(и) милы(и) пє(р)вопомєнєны(и) па(н) Василє(и) Я(с)ко Якововн(ч) Якови(ц)ки(и) на (и)мє(н)ю Якови(ц)ко(м) ча(сти) своє(и) мнє записа(л)⟨,⟩ Ино я, маю(чи) ласку и мл(ст) ѡ(т) єго мл(сти) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] ми(г)[о] ку собє, нє будучи ни ѡ(т) ко(г)[о] ничи(м) примушона ани намовєна, сама доброво(л)нє и (з) добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) свои(м) милую(чи) єго м(л) ма(л)жо(н)ка своє(г)[о] и то(г)[о] запи(с)у єго ѡ(т)ступую(чи) тою сумою пнзє(и) двєма(с)ты копами грошє(и), мнѣ ѡ(т) нє(г)[о] записаны(х), єго мл(ст) ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о] да(р)ую и ѡны(и) запи(с) єго м(л), ѡ(т) нєго мнѣ на то даны(и), си(м) тєпєрє(ш)ни(м) ли(с)то(м) мои(м) касую и внивє(ч) ѡборочаю. Которы(и) вжє мнє само(и), дѣтє(м) мои(м) є(ст)ли бы(х) з ни(м), ма(л)жо(н)ко(м) мои(м), мєла, бра(т)и, сє(ст)ра(м) и никоторы(м) крє(в)ны(м), бли(з)ки(м) и повиноваты(м) мои(м) служи(ти) и (в) ко(ж)до(г)[о] права при(и)мова(н) и дє(р)жа(н) никоторої моцы мє(ти) нє має(т), чо(г)[о] я вжє сама и тыє вси, звы(ш) помєнєныє, ничи(м) ся єму, ма(л)жо(н)ку моє(му) мило(му), ѡ то впомина(ти) и єго ѡ то по(и)скива(ти) ани ку пра(в)у позыва(т) и никотороє тру(д)ности єму в то(м) задава(т) нє має(м), алє вжє с ка(ж)ды(м) часо(м) ѡ то всє вє(ч)нє мо(л)ча(ти) має(м). И на то є(с)ми па(н)у Васи(л)ю Я(с)ку
215 зв. Якововн(ч)у // Якови(ц)кому, ма(л)жо(н)ку моєму милому, дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю. А прито(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми, и пєча(ти) сво(и) за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю к сєму ли(с)ту моєму приложи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Пє(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), па(н) Жда(н) То(м)кови(ч) Коплє(н)ски(и), па(н) Кири(к) Енъкови(ч) Дриви(н)ски(и) а па(н) Ива(н) Воры(ст)ски(и). Писа(н) у Володимєри лєта по нарожє(н)юИсу(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисєча пѧ(т)со(т) сє(м)дєся(т) чє(т)вє(р)того, м(с)ца ѡ(к)тєбра, второ(г)[о] на(д)ца(т) дня.

103. Дарчий запис на суму грошей на третину маєтку, яку Михайло Федорович Ружинський дарує своїй жінці.

Акт від 11 січня 1577, № 176, 3.
Випис з книг гродських від 28 березня 1575

182 Я, Миха(и)ло Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и), вы(з)наваю и чиню я(в)но си(м) мои(м) ли(с)то(м) всє(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по(т)рєба была [1] вѣдати а(л)бо, чтучи єго, слышати

сє(с) мо(и) ли(ст), и(ж) што з воли а ласки бо(ж)єє и прє(з)рє(н)я єго свто(г)[о] [2] а зы(ч)ливости, порады приятєлє(и), крє(в)ны(х,) мои(х) и хути вла(ст)ноє [3] мєнє самого поня(л) єсми за сєбє в ма(л)жє(н)ство па(н)ну Раину Фєдоровну Стако(р)ского, по которо(и) за вла(ст)ны(м) [4] внєсє(н)ємъ в до(м) мо(и) взя(л) єсми я(к) готовою сумою пнзє(и), та(к) тє(ж) в золотє, в сєрєбрє, в пє(р)ла(х), клє(и)нота(х) в шата(х), в цыни [5], в мєди и в ы(н)ши(х) рєча(х) рухомы(х) того всє(г)[о] сумою двєстє ко(п) гроши ли(ч)бы лито(в)скоє. А та(к) я, маю(чи) єє, ма(л)жо(н)ку мою милую, ку(м)нє, ма(л)жо(н)ку єє, во всє(м) по(ц)тивє а вє(р)нє заховалую, за што всє милую(чи) єє, ма(л)жо(н)ку мою милую, в мило(с)ти [6] а вє(р)ности ма(л)жє(н)ско(и) мило(с)тивє заховати проти(в) то(г)[о] внєсє(н)я всєго єє, даю, дарую и си(м) ли(с)то(м) мои(м) [7] є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и), записа(н)ую // на трєтє(и) 182 зв.
ча(с)ти вси(х) [8] имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), которыє на мєнє з дєлу ⟨.⟩ ѡ(т) бра(т)и моєє рожоноє кнзя Стєфана а кнзя А(в)рама Фєдоровичо(в) Ружи(н)ски(х) при(и)ти и спасти має(т), то є(ст) мєновитє Ружиню [9], Роговичо(х) и Творинӣчо(х), чотыри(с)та ко(п) грошє(и) литовскоє [10] ли(ч)бы. Во(л)на ѡна тоє всєє сумы, ѡ(т) мєнє є(и) на (и)мє(н)я(х) мои(х) записаноє, зо (м)ною спо(л)нє в рука(х) свои(х) дє(р)жа(ти) и єє вжива(ти). А є(ст)ли бы па(н) бо(г) впєрє(д) на мєнє, ни(ж)ли на нєє, ча(с) смє(р)тє(л)ны(и) [11] допусти(ти) рачи(л), то(г)ды ѡна, ма(л)жо(н)ка моя милая пни Раина Стако(р)ского, по животє моє(м) во(л)на тую суму пнзє(и) звы(ш) мєнєную [12] кому хотєчи ѡ(т)дати, даровати и записати и яко вла(ст)но(ст)ю своєю во(д)лє воли и подоба(н)я своєго, яко сама на(и)лєпє(и) розумєючи, шафова(ти). А дѣти [13] мои, которы(и) мнѣ [14] з нєю па(н) бо(г) дати рачилъ, нє ѡ(т)давши с тоє сумы пнзє(и), ты(х) имєнє(и) мои(х), ѡ(т) мєнє є(и) записаны(х), з моцы и дє(р)жа(н)я єє або того, кому то ѡна ѡ(т) сєбє запишє(т), вы(и)мова(ти), пєрєказы и тру(д)ности никоторое чини(ти) нє маю(т) по(д) закладо(м) на єго королє(в)скую мл(ст) чоты(р)масты копами грошє(и), а на нєє, [15] ма(л)жо(н)ку мою, други(ми) чоты(р)масты копами грошє(и). Которы и(ж) ли(ст) сво(и) ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и), ѡ(т) сєбє на то даны(и), маю и повинє(н) буду, ста(в)ши ѡчєви(с)тє на (в)рядє кгро(д)ско(м) володимє(р)ско(м) пєрє(д) судо(м) зупо(л)ны(м) кгро(д)ски(м), вы(з)нати и єго до кни(г) кгро(д)ски(х) записа(ти), выпи(с) с кни(г) взя(в)ши, є(и) ма(л)жо(н)цє моє(и), дати. И на то єсми є(и), ма(л)жо(н)цє моє(и) мило(и) пнє(и) Раинє Фєдоро(в)нє Стако(р)ского, да(л) сє(с) мо(и) ли(ст) вы(з)наны(и) з моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и того добрє свєдомы, и пєча(ти) сво(и) за ѡчєви(с)тою а устною про(з)бою моєю к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пновєа приѧтє(ли) нши па(н) Гнєво(ш) Калусо(в)ски(и), па(н) Ива(н) Клю(с)ки(и) а па(н) Ива(н) Калусо(в)ски(и). Писа(н) в Ружиню [9] лєта [16] по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго [17], тисєча [18] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(г)[о], м(с)ца ма(р)ца, два(д)ца(т) второ(г)[о] дня.

У гродській книзі № 920: [1] то(г)[о] была по(т)рєба; [2] свєто(г)[о]; [3] вла(с)ноє; [4] вла(с)нымъ; [5] цынє; [6] мл(ст); [7] си(м) моимъ ли(с)то(м); [8] всѣхъ; [9] Ружинъю; [10] литовски(х); [11] смєртны(и); [12] мєнованую; [13] дети; [14] которыє мнє; [15] єє; [16] лѣта; [17] бо(ж)ого; [18] тисяча.

104. Дарчий запис на дворище, яке Іван Васильович Болобан Осекровський дарує своєму братові Манойлу.

Акт від 13 січня 1577, № 180, 3.
Випис з книг гродських від 18 лютого 1575.

188 Я, Ива(н) Васи(л)єви(ч) Болоба(н) Ѡсєкро(в)ски(и), чиню я(в)но и со(з)нава(м) си(м) ли(с)то(м) мои(м), кому того вѣдати [1] по(т)рєба будє(т) або, чтучи єго, слышати, и(ж) што которое дворисчо [2] старое, на которо(м) нєбо(ж)чи(к) ѡтє(ц) мо(и) мєшка(л) и мы з брато(м) по нєбо(ж)чику ѡ(т)цу нишо(м) на нє(м) мє(ш)ка(ли), которы(и) пля(ц), дворисча [3] з дєлу вєчи(с)-то(г)[о] и (з) стары(м) будова(н)є(м), с огороды, к нєму налєжачими, во(д)лє ли(с)то(в) нши(х) дє(л)чи(х) ѡ(т) брата моє(г)[о] милого [4] мнє зо(с)тало. А и(н)шоє будова(н)є на то(м) жє дворищу та(к)жє во(д)лє ли(с)то(в) дє(л)-чи(х) па(н) бра(т)у моєму зо(с)тало. Я, зрозумє(в)ши, и(ж) пну бра(т)у моєму є(ст) с [5] тру(д)ны(м), абы ся [6] мє(л) з оно(г)[о] пля(ц)у старого, котороє мнѣ [7] зостало, з будова(н)ємъ свои(м) на и(н)ши(и) пля(ц) зноси(ти) а сєлити а к тому узна(в)ши зы(ч)ливую ла(с)ку и мило(ст) ѡ(т) брата моє-(г)[о] ку собѣ [6] и взя(в)ши нагороду ѡ(т) нєго слу(ш)ную за то ѡноє дворищо [2], пля(ц) стары(и) з будова(н)є(м) и (з) ѡгороды, ку нєму налєжачими, и зо (в)си(м) на (в)сє пну Мано(и)лу и бра(т)у моєму по(с)тупую и да(р)ую вєчно и нєпорушно, на которо(м) ѡ(н) са(м), жона и дѣти єго вє(ч)нє мєшка-

188 зв. (ти) маю(т). А я са(м), кгды па(н) бо(г) ма(л)жо(н)ку и (з) нєю //дѣти мє(ти) буду (!), до то(г)[о] двор ища, на которо(г)[о] дворища вжє мє(ти) дє(ла) [7] нє маю и нє буду. А мнє тє(ж) во(л)но будє(т) гдє хотєчи пля(ц) на двощо (!) ку будова(н)ю двора на ча(сти) [8] имє(н)я брата моєго уподоба(ти) [9] або тє(ж) и по(д) вла(ст)ны(м) [10] по(д)даны(м) пна брата моє(г)[о]. То(г)ды то мнє во(л)но будє(т), а бра(т) мнє то(г)[о] борони(ти) никоторы(м) ѡбычає(м) нє має(т). А гдє бы(х) я [11] са(м) з сєбє або зъ якоє намовы лю(д)скоє ув оно(м) старо(м) пля(ц)у и в огородє(х), к нєму налєжачи(х)[12], ѡ(т) мєнє бра(т)у моєму по(с)туплєноє, уступоватисѧ ⟨,⟩ [13] або якую шкоду и пєрєка(з)у чини(ти) мє(л), то(г)ды буду повинє(н) за(р)уки на замо(к) г(с)дръски(и) Володимє(р)ски(и) ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти), а па(н)у брату моєму або ма(л)-жо(н)цє и дѣтє(м) [14] єго другую ко(п) три(д)ца(т) заплати(ти) буду повинє(н). А заплативши тыє за(р)уки, прє(д)ся сє(с) мо(и) ли(ст) в ко(ж)дого права при моцы захова(н) и дє(р)жа(н) бы(ти) має(т) ⟨.⟩ И на то єсми па(н)у бра(т)у моєму да(л) сє(и) ли(ст) мо(и) з моєю пєча(т)ю. А ку тому за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю и(х) мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)-ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) володимє(р)ски(и), а па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)-ки(и), во(и)тъ воло(ди)мє(р)ско(г)[о] мѣста [15], пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли) ⟨.⟩ А для лєпшо(г)[о] свєдо(м)я и бо(л)шоє твє(р)дости сєго ли(с)ту моє(г)[о] на врядє кгро(д)ско(м) володимє(р)скомъ, ста(в)ши ѡчєвисто, волю и со(з)на(н)є своє доброво(л)ноє вы(з)на(в)ши, проси(л) єсми, аби сє(с) мо(и) ли(ст) в книги кгро(д)скиє вписа(н) и выпи(с) с кни(г) па(н)у бра(т)у моєму да(н) бы(л). Писа(н) у Володимєри року тисєча [16] пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пятого, м(с)ца фє(в)раля, шє(с)тогона(д)ца(т) дня.

У гродській книзі № 920: [1] вєдати; [2] дворищє; [3] дворища; [4] немає; [5] немає; [6] собє; [7] никоторо(г)[о] вжо дѣла мєти; [8] ча(ст); [9] вподоба(н)я; [10] власны(м); [11] ѧ; [12] налєжачи (м); [13] ся; [14] дєтє(м); [15] во(и)тъ воло(д)имє(р)скии; [16] тисяча.

105. Заставний запис Івана Івановича Клюського і його дружини, що віддали у заставу Гнівошеві Семеновичу Резановському п'ять служб людей до повної сплати грошового боргу.

Акт від 10 січня 1577, № 173, 3.
Випис з книг гродських від 31 травня 1575.

Я, Ива(н) Иванови(ч) Клю(с)ки(и), поспо(л) и(з) жоною моєю Ѡ(в)до- 176 зв.
(т)єю Ива(н)ко(в)ною Бєлосто(ц)кого я(в)нє чини(м) и вы(з)навaє(м) сами
на сєбє симъ нши(м) листо(м) ко(ж)дому, хто бы ѡ томъ вєда(ти) хотє(л),
си(х) часо(в) и на потомъ завжды, и(ж) ку вєлико(и) а пи(л)но(и) потрєбє
ншо(и) позычили и взяли єсмо посполиты(ми) руками ншими пє(в)ную суму
пнзє(и), пѧ(т)дєсѧ(т) ко(п) и чотыри копы грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли-
то(в)скоє, личачи у гро(ш) по дєсєти пнзє(и) бєлы(х) а по шєстидєсѧ(т) гро-
шє(и) у копу, у єго м(л) пна Гнєвоша Сємєновича Рєзановича Луко(в)ского.
Которую суму пнзє(и) пѧ(т)дєсѧ(т) [1] ко(п) и чотыри копы // грошє(и) маємо 177
и будємъ пови(н)ни [2] єго м(л) пну Гнєвошу ѡ(т)дати и заплатити на рокъ
и дє(н) пєвны(и), на дє(н) свєтоє тро(и)цы, свѧта [3] руского, котороє свѧто [4]
припасти має(т) в року тисєча пѧ(т)со(т) сємдєсѧ(т) шостомъ, ничимъ и(н)-
шимъ, ѡ(д)но такъ жє грошми готовыми и таковою монєтою, якая на ѡ(н)
ча(с) в зємли Волы(н)ско(и) ити и бра(ти) [5], такъжо [6] мє(ст)цу пє(в)номъ
во (и)мє(н)ю моє(м) Клю(с)ку. В которо(и) сумє пнзє(и) у ты(х) пєтидєсѧ(т)
ко(п) [7] грошє(и) и в чотыро(х) копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х) [8] заставили
и (в) дєржа(н)є зара(з) єсмо поступили пну Гнєвошу Рєзановичу чоловєко(в)
чотыри на (и)мє Симона а Максима Пѣчку [9], Ивана Тимошєвича а Ко(н)дра-
та а (д)ворищє пѧтоє Пусто(в)скоє [10] во (и)мє(н)ю моє(м) ѡ(т)чи(з)номъ
Клю(с)ку [11], которыє сєдя(т) на зупо(л)ны(х) слу(ж)ба(х) вси(х) ты(х) з дво-
рищи зупо(л)ными, добрє ѡсєлыми, пустили [12]. Має(т) па(н) Гнєвошъ Сє-
мєнови(ч) Рєзанови(ч) тую пѧ(т) служобъ [13] людє(и) на сєбє дє(р)жати зъ [14]
и(х) по(л)ми, сєножа(т)ми, з роботами, платы, повозы, доходы и зо (в)сими
пожи(т)ки якими-ко(л)вєкъ, имєны могу(!) [15] на(з)ваны або помєнєны быти,
и зо всимъ на всє, яко сє тая пѧ(т) служобъ [16] людє(и) сама в собє має(т)
дє(р)жа(ти) и вживати до ѡ(т)да(н)я єму само(му) або, єсли бы в ономъ часє
на пна Гнєвоша па(н) бо(г) смє(рт) допустити рачи(л) тогды тому, кому то [17]
правомъ прирожоны(м) нalєжати будє(т) [18], ни ѡ(т) кого иного, ѡ(д)но ѡ(т)
на(с) самы(х) тоє сумы пнзє(и) на рокъ, в сємъ листє ншо(м) писаны(и), а
є(ст)ли бы(х)мо на то(т) рокъ, в сємъ листє ншомъ ѡписаны(и), тоє сумы
пнзє(и) ѡ(т)дати и спо(л)на заплати(ти) нє мєли, тогды па(н) Гнєво(ш) ѡную
пѧ(т) служобъ [19] людє(и) вышє(и) помєнєны(х) має(т) ѡ(т) того року до (д)ру-
гого року дєржати и (в)живати до ѡ(т)да(н)я єго м(л) ѡ(т) на(с) самы(х) тоє
сумы пнзє(и), а бє(з) року николи въ єго м(л) ты(х) пѧти служобъ [20] людє(и)
выкуповати нє маємо, а(ж) на рокъ мєнові(тє) в сє(м) листє ншомъ ѡпи-
саны(и), в которо(м) споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю єго за поступлє(н)ємъ и
пода(н)ємъ ншимъ нє маємо мы са(ми), // дєти и бли(з)ки нши, в тую пѧ(т) 177 зв.
служобъ людє(и) ничимъ сє вступовати и єму пєрєказы чинити, якъ за
нашого живота и по нашомъ животє. Бра(т)я моя Ма(т)фє(и) и Богда(н)
ни в чо(м) єму пєрєказы и тру(д)ности дєлати ани ѡкуповати бє(з) року
жа(д)ны(м) правомъ прирожоны(м) [21] по(д) нимъ того по(и)скивати нє

маю(т) а(ж) до видє(р)жа(н)я ωного року, в сємъ листє ншо(м) ωписаного. А є(ст)ли бы(х)мо мы сами, дєти и [22] бли(з)киє нши, крє(в)ныє, бра(т)я мои Ма(т)фє(и) а Богда(н) мєли єму в чомъ-ко(л)вєкъ кри(в)ду чинити, перека(з)у чинєчи в дє(р)жа(н)ю єго [23], тогды я маю и буду повинєнъ [24] то всє своимъ коштомъ ωчищати. А хто бы єго ω (ш)то-ко(л)вєкъ и до которого-ко(л)вєкъ суду кгро(д)ского або зємского по(з)ва(л) с того имє(н)я, ω(т) мєнє єму даного [25], тогды я єго во (в)сєм заступовати [26] маю. А што сє дотычє(т) слу(ж)бы г(с)дрскоє воє(н)ноє, с то(г)[о] имє(н)я моєго Клю(с)кого, с трєтєє всєє части, то(г)ды я са(м) ωсобою своєю за пна Гнєвоша заступовати мою⟨,⟩ а є(ст)ли бы за дє(р)жа(н)я єго ωныє по(д)даныє мои вышє(и) помєнєныє мєли про(ч) сє розы(и)ти, тогды я на пну Гнєвошу того жа(д)ны(м) правомъ по(и)скивати и до жа(д)ного права поволокати нє маю. А пакли бы [27] пну Гнєвошу в ономъ часє, ни(м) рокъ вы(и)дє(т), пнзє(и) потрєба указывала [28], тогды ω(н) волє(н) и моцє(н) будє(т) тую пѧ(т) служобъ [13] людє(и) заставити, с ты(м) всимъ [29] правомъ пустити кому хотєчи, а я и того, кому бы ω(н) пусти(л) во (в)сємъ у ко(ж)дого права заступовати и по(д)лє сєго листа моєго вси [30] ωбовѧ(з)ки по(л)нити. А гдє бы(х) єго заступовати у которого-ко(л)вє права, такъ тє(ж) и тоє рєчи, в чомъ бы ω(н) кри(в)ду ω(т) кого(ж) колвє(к) мєни(л) ωчищати и заступовати, такъ тє(ж) и слу(ж)бу г(с)дрскую воєнную [31] заступовати нє хотєли и (в) чомъ-ко(л)вєкъ споко(и)ному дє(р)жа(н)ю єго пєрєка(з)у дєлаючи, и сєму листу ωпису ншому досы(т) нє (в)чинили и єго в чо(м)-ко(л)вєкъ нарушили, тогды маємо и бу-
178 дємъ пови(н)ни [2] заруки // г(с)дру королю єго мл(с)ти на замокъ Володимє(р)ски(и) пѧ(т)дєсѧ(т) [32] ко(п) и чотыри [33] копы грошє(и) [34] лито(в)скоє ли(ч)бы [35] заплатити а пну Гнєвош, яко сторонє укри(в)жоно(и), другую пѧ(т)дєсѧ(т) [36] ко(п) и чотыри копы грош(и) заплатити [37]. А заплативши тыє заруки, прє(д)ся сє(с) ли(ст) нашъ и вси [30] а(р)тыкулы [38], в нємъ ωписаныє, при моцы захованы и в ко(ж)дого права дєржаны быти маю(т). И на то єсмо пну Гнєвошу Сємєновичу Рєзановичу Луко(в)скому дали сє(с) ншъ ли(ст) по(д) пєча(т)ми ншими с по(д)писомъ руки моєє вла(ст)ноє. А длѧ лєпшоє вєдомости просили єсмо и(х) мл(с)ти пно(в) єго мл(с)ти кнзя Миха(и)ла Фєдорови(ча) Ружи(н)ского, єго м(л) пна Яска Яковович Якови(ц)кого а єго м(л) Сємєна Костюшковича Хобо(л)то(в)ского ω приложє(н)є пєчатє(и) [39] к сєму листу. И(х) мл(ст) на про(з)бу ншу вчини(т) рачи(ли) и пєчати свои приложили. Писа(н) у Клюску м(с)ца мая, два(д)ца(т) дєвѧтого дня, року бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємдєсѧ(т) пѧтого. Ива(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная [40].

У гродській книзі № 920: [1] пє(т)дєся(т); [2] ви(н)ни; [3] свята; [4] свято; [5] будєт; [6] нємає; [7] пє(т)дє(с)Ѧ(т) ко(п)а(х); [8] копа(х) ли(тв)ски(х); [9] Пѣчку: [10] пустоє; [11] у Клю(с)ку; [12] нємає; [13] служє(бъ); [14] из; [15] могу(т); [16] пя(т) служєбъ; [17] то будє(т); [18] нємає; [19] служє(б); [20] пєти служє(б); [21] прирожєны(м); [22] нємає; [23] нємає; [24] винєнъ; [25] подданого; [26] заступова(т); [27] бы тє(ж); [28] служєбъ; [29] и ты(м) всѣ(м); [30] всѣ; [31] г(с)дрскоє воєнноє; [32] пя(т)дєся(т); [33] чтыри; [34] гршє(и); [35] ли(ч)бы лито(в)скоє; [36] пє(т)дєсѦ(т); [37] заплати(т); [38] а(р)тикулы; [39] пєчати(и); [40] вла(с)ная.

106. Дарчий запис Євдокії Юр'ївни Вербської на третину маєтку Вербно-Вохновського, дану чоловікові Василеві Мировицькому.

Акт від 18 січня 1571, № 92, 1.
Випис з книг гродських від 25 серпня 1555.
(Датування не відповідає хронологічній послідовності)

Я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъскаѧ Вановскаѧ * Васи(л)євая Миро- 191
ви(ц)кая, вы(з)наваю тымъ мои(м) листо(м), которое имє(н)є мое ѡ(т)чизноє, половину Вє(р)боє-Во(х)новъ, належало мнѣ в рука(х) свои(х) нє (з) жа(д)ного поневоле(н)я, ѡ(д)но по доброе воли, знаючи якую собѣ приязнъ и доброє захова(н)є ма(л)жонка своєго пна Васи(л)я Ва(н)ковича Мирови(ц)кого [...] жону свою в добро(м) захова(н)ю и прия(з)ни ма(л)ж [...] и мнѣ зычливо(ст) показывати рачи(т), я тє(ж) [...] ма(л)жо(н)ку своємъ па(н)у Васи(л)ю таковую добро [...] и ѡ(т)даю того имє(н)я своєго ѡ(т)чи(з)ного Вє(р)бо-Во(х) [...] на вєчность, то є(ст) з двором, и пашнєю [...] и сєножа(т)ми, зо всимъ кгру(н)то(м), яко сѧ то [...] // и ѡбыходє(х) свои(х) 191 зв.
маєт). Волє(н) ѡ(н) будє(т) тую трєтюю ча(ст) в то(м) имє(н)ю Вє(р)бо(и)-Вохно(в)ско(и) ѡ(т)дати, продати, замєнити и ку своєму лє(п)шому а пожиточнє(и)шому ѡбє(р)нути, гдє похочє(т), а я вжє ани бли(з)кие мои по смє(р)ти моє(и) нє маю сѧ в тую трєтюю ча(ст) то(г)[о] имє(н)ѧ моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)но(в)ско(и) вступати на вєчные часы. И (в)же тую трєтюю ча(ст) ма(л)жонок мо(и) па(н) Василє(и) Мирови(ц)ки(и) дє(р)жати то ѡ(т) мєнє вѣчнє, волє(н) с ты(м) та(к) учинити, яко воля єго будє(т), а што сѧ дотычє(т) дву частє(и) того (ж) имє(н)я моєго Вє(р)бо(и)-Во(х)но(в)скоє на ты(м) єсми двє ча(с)ти ѡсобливы(и) запи(с) дала, у которо(м) записє ширє(и) а достаточнє(и) єст ѡписано, на которы(х) я дву частє(х) за наклады єго, што ѡ(н) на тую ѡ(т)чи(з)ну мою наложи(л), по(д) моимъ свєдомо(м), на [...] записє своє(м) записала двєстє ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє. И при томъ были и того добрє свєдомы єго мл(ст) ѡтє(ц) владыка володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и) Иѡсифъ а кнѧ(з) Миха(и)ло Ивanови(ч) Ку(р)цєвича, па(н) Во(л)чко Якимови(ч) Жаско(в)ски(и), су(д)и володимє(р)ски(и), а дворѧнє гдо(в)ъскиє, па(н) Сємє(н), а па(н) Павє(л) Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)скиє, а па(н) Пєтръ Костюшкови(ч) Хобо(л)то(в)ски(и)⟨.⟩ И просила єсми и(х) мл(с)ти ѡ приложє(н)є пєчатє(и). И(х) мл(ст) на мою про(з)бу то вчини(ли), пєча(ти) сво(и) к сєму моєму листу приложили, а на твє(р)до(ст)того моє(г)[о] листа и я, Евдоки(м)я Ю(р)євна Вє(р)бъскаѧ, и свою пєча(т) єсми приложила к сєму моєму листу⟨.⟩ Писа(н)⟨.⟩ у Володимєри⟨,⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) пѧтого, м(с)ца августа, чєтвє(р)тогона(д)ца(т) дня.

107. Тестамент Михайла Федоровича Ружинського.

Акт від 11 січня 1577, № 175, 3.

Во (и)мя ѡ(т)ца, и сына и (с)вєто(г)[о] дха, свтыя живонача(л)ныѧ и нєразделимыѧ тро(и)ца, аминь. 179 зв.

* Очевидно, Вохновскаѧ.

Сє я, ра(б) божи(и) Миха(и)ло Фєдорови(ч) Ружи(н)ски(и), будучи ѡкру(т)нє а вє(л)ми шко(д)ливє, кромъ жа(д)ноє причины бє(з)ви(н)нє ѡ(т) Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича вла(ст)ными руками єго зранєны(м), которы(и), нє маю(чи) до мєнє жа(д)ноє причины, бє(з)ви(н)нє мя та(к) ѡкру(т)нє а шко(д)ливє нємилосє(р)днє нє яко хрє(с)тяни(н), алє яко кацѣръ зрани(л), змо(р)дова(л). С которого змо(р)дова(н)я и (з)ранє(н)я нє вѣдаю, є(ст)ли жи(в) буду, и розумєючи, и(ж) кождому чоловѣку, на свєтє мєшкаючому, ничо(г)[о] пє(в)нє(и)шого нє є(ст) на смє(р)ть, а (з)влаща и я самъ собє в та(к) вєликоѡ(к)рутно(м) зранє(н)ю и (з)мо(р)дова(н)ю, котороє мнѣ стало ѡ(т) ѡно(г)[о] Миха(и)ла Во(и)нича пє(р)вопомєнєно(г)[о], здоро(в)я собѣ мєти нє тушу(?) и жи(в) быти нє могу, а и(ж) ко(ж)дому чоловѣку хрє(с)тия(н)скому рєчи а справы сво(и) на при(ш)лыє а пото(м)ныє часы на пи(с)мє по собѣ зоставовати налєжи(т), кгды (ж) рєчи а справы лю(д)скиє, бы тє(ж) и налєпъшиє на свєтє ѡказоватися с часо(м) и споло(м) з лю(д)ми с памєтє(и) лю(д)ски(х) сплыва(ти) и в забы(т)є приходи(ти) бы муси(ли), гдє бы с пи(с)мо(м) на пришлыє вєки нє ѡ(з)на(и)мєны и утвє(р)жєны нє бы(ли), прото и я, хотєчи ся в томъ таковы(м) жє способо(м) справи(т) и захова(т), нє будучи ни ѡ(т) кого ничи(м) примушо(н), ѡ(д)но са(м), по своє(и) добро(и) воли и (з) добры(м) ро(з)мысло(м) свои(м), за цєлого розуму и доброє памєти для вєдомо(сти) вси(м) нинєшни(м) и на по-
180 то(м) будучи(м) чиню сє(с) мо(и) тє // стамє(нт). Напє(р)ви(и), є(ст)ли с то(г)[о] та(к) вєлико(г)[о] ѡкру(т)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)ѧ, ѡ(т) пна Во(и)нича Миха(и)ла мнѣ стало(г)[о], мєнє ча(с) смє(р)тє(л)ны(и) по(с)тигнє(т) ⟨,⟩ то(г)ды я то вы(з)нава(м) и ѡста(т)нєю волєю моєю то утвє(р)жає(м), и(ж) нищии(х) и(н)ши(х) ру(к), ѡ(д)но зъ єго вла(ст)ны(х), то є(ст) ѡ(т) Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича, зъ сєго свѣта зы(и)ду, душу мою богу милосє(р)дному поручаю, а тѣло моє грѣшноє зє(м)лѣ ѡ(т)даю, котороє нєха(и) будє(т) поховано в цє(р)кви заложє(н)я свтоє прєчи(с)тоє в Ружиню. А ѡбхо(д) а пѻгрє(б) тѣла моєго с часо(м) до ко(н)чє(н)я рєчи то(г)[о] нєви(н)ного, а ѡкру(т)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моєго, яко вжє розумєю, и(ж) жи(в) бы(ти) нє могу, з домо(в)ства моєго має(т) быти ѡ(т)правовано вє(д)лє бачє(н)я и(х) мл(с)ти пно(в) ѡпєкуно(в), то є(ст) мєновитє єго мл(сти) вє(л)можно(г)[о] кнзя А(н)дрєя Ивановича Вишнєвє(ц)кого, воєводы бра(с)ла(в)ского, пна Лазара Ивани(ц)кого, су(д)и кгро(д)ско(г)[о] володимє(р)ского, пна Гнєвоша Калусовъско(г)[о] а шурина моє(г)[о] пна Гнєвоша Стахо(р)ского, которы(х) я нє (з) жа(д)ноє намовы лю(д)скоє ани и(н)шоє причины, алє з вла(ст)ного умы(с)лу моєго, знаю(чи) и(х) мл(ст) до сєбє ласкавыми пны и добродѣи, даючи и(х) мл(с)ти зупо(л)ную мо(ц), зы(с)къ и (с)трату то(г)[о] нєви(н)ного зранє(н)я и (з)мо(р)дова(н)я моє(г)[о], ѡ(т) ѡно(г)[о] Миха(и)ла Во(и)нича Боговитиновича мнє стало(г)[о], поручаю чого и(х) мл(ст) попира(ти) маю(т) до ѡ(с)та(т)нєго стопнѧ права. Злєцаю тє(ж) и (их) мл(с)тя(м) ув опєку и (в) в оборону жону жону (!) мою Раину Фєдоровну Стахо(р)ского и дєти мо(и), сына Алє(к)сандра а до(ч)ки Фєдору и Бо(г)дану и тоє дєтя(т)ко моє, которы(м) жона моя Раина брємє(н)на ходи(т), є(ст)ли па(н) бо(г) з ла(с)ки свтоє своєє здоровоє зроди(ти) є(и) дати рачи(т). И ѡ(д)ну ча(ст) имєнє(и) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х) в Ружи(н)ю, в Роговича(х), и (в) Творинича(х), кро(м) ты(х) дво(х) ча(с)тє(и), што-м кгды поня(л) за сєбє в ма(л)жо(н)ство звы(ш) помєнєную Раину, до(ч)ку пна Хвє-

дора Стахо(р)ского, ѡпра(в)у веновную проти(в)ко внесе(н)я ее, што ѡна в до(м) мо(и) внесла, суму пнзе(и) чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, вчини(л) и ли(с)то(м) мои(м) вызна(н)ны(м) веновны(м) записа(л) и на (в)ряде кгро(д)ско(м) воло(ди)ме(р)ско(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) доброво(л)не то вы(з)на(л). И яко доброво(л)ное а устное вы(з)на(н)е мое, та(к) те(ж) и ли(ст) мо(и) вы(з)наны(и), ма(л)жо(н)це мое(и) ѡ(т) мене на то даны(и), в кнги кгро(д)скиє записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в себе ма(л)жо(н)ка моя мает. А што есми двѣ части в ты(х) име(н)я(х) мои(х) собе бы(л) во(л)ны(х) зостави(л) ино с ты(х) дво(х) ча(с)те(и) на половицы, // то е(ст) на друго(и) ча(с)ти ма(л)жо(н)це мое(и) доживо(т)ного ме(ш)ка(н)я 180 зв.
и вжива(н)я з ла(с)ки и мл(с)ти моее ма(л)жо(н)ское з дворо(м) всѣмъ, з лю(д)ми, зъ землями, платы, доходы, пожи(т)ки и зо вси(м) и на все, яко ся тые име(н)я мо(и) в собѣ маю(т), кро(м) тое третее ча(с)ти, которую есми и(х) мл(с)тя(м) про(м) ѡпекуно(м) до лѣ(т) дорослы(х) дете(и) мои(х), сына моего пе(р)воро(д)ного Алекса(н)дра, дочо(к) Федоры и Богданы, которы(и) е(ст)ли бы упере(д), ни(ж)ли ле(т) зупо(л)ны(х) дошо(л), уме(р). Ты (ж) которые бы дѣти мои по не(м) зоста(ли) и которы(м) або которы(и) к рука(м) свои(м) то мѣти належало, и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове проти(в)ко и(м) та(к) ѡному сынови моему пе(р)воро(д)ному, яко и ты(м) вси(м), што ся звы(ш) поменило, ласкаве а мл(с)тиве заховатися, а тую ча(ст) имене(и) мои(х), которую и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ув опеку даю, ѡ(т)да(т) и по(с)тупи(ти) буду(т) рачи(ли), а по (в)съ тые часы, поко(л)ко и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове, и(х) мл(с)тя(м) ѡ(т) мене злеценую, ув опеце и (в) в обороне свое(и) мѣти рача(т), ма(л)жо(н)це мое(и) ув оны(х) дво(х) части(х), ѡ(т) мене е(и) записаны(х), вступова(ти) ся и перекaзы никоторое чини(ти) не маю(т). С которое ча(с)ти пожи(т)ко(в) ты(х) имене(и) мои(х) и(х) мл(ст) пнове ѡпекунове, што буду(т) рачи(т) брат имѣ(т), ли(ч)бы никоторое чини(ти) не мають и не буду(т) пови(н)ни, то(л)ко маю(т) и(х) мл(ст) се(ст)ре мое(и) рожоно(и) кнл(ж)не Га(н)не с ты(х) доходо(в) деся(т) ко(п) гроше(и) лито(в)ски(х) дати и те(ж) того не заба(ча)ючи, абы ма(л)жо(н)ка моя с де(т)ми моими не голодовала и не нага ани боса до лѣ(т) зупо(л)ны(х) дорослы(х) дете(и) мои(х), з нею сположоны(х), яко ся звы(ш) поменило, та(к) в гумне, яко и на полю засеяное, кони е(з)дные, стадо сваре(п)е и ко(н)ское, бы(д)ло всякое и и(н)шие речи вси рухомые ѡ(т) мала и до ве(ли)ка и яки(м)-ко(л)ве(к) ѡбычае(м) на(з)ваны бы(ти) маю(т), е(и), ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) Раине Федоровне Стахо(р)ского, да(л), дарова(л) и си(м) те(с)таме(н)то(м) мои(м) записа(л). И на то(м) да(л) ма(л)жо(н)це мое(и) мило(и) Раине Федоровне Стахо(р)ского и и(х) мл(с)тя(м) пно(м) ѡпекуно(м) звы(ш) поменены(м) се(с) мо(и) те(с)таме(нт) з моею печа(т)ю. При которо(м) чинен(н)ю того тестаме(н)ту мое(г)[о] бы(ли), и то(г)[о] добре сведомы, и за ѡчеви(с)тою а устною про(з)бою моею печати сво(и) к сему тестаме(н)ту моему приложи(ти) и руки сво(и) по(д)писа(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ма(т)фе(и) и па(н) Богда(н) Клю(с)кие а па(н) Ма(т)фе(и) Стахо(р)ск(и) и благоче(ст)ные свеще(н)ники, то е(ст) ѡте(ц) Ма(т)фе(и), свщенъни(к) це(р)кви свето(г)[о] Николы с Тури(н)ска, а ѡте(ц) Миха(и)ло, свще(н)ни(к) це(р)кви свтое По(к)ровы с Клю(с)ка // Писа(н) у Ружиню лѣта по нароже(н)ю Ису(с) 181
Хр(с)та, сына бо(ж)его, тисеча пя(т)со(т) се(м)деся(т) пято(г)[о], м(с)ца ѡ(к)тебра, трете(г)[о] дня. Ма(т)фе(и) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Бог-

да(н) Клю(с)ки(и), рука вла(ст)ная, Ма(т)фе(и) Стахо(р)ски(и) рукою вла(ст)ною, по(л)скою литериею, Ма(т)фе(и) Николи(н)ски(и) Тури(с)ки(н) [!], рука вла(ст)ная, Миха(и)ло Покро(в)ски(и) Клю(с)ки(и), рука вла(с)тная.

108. Продажний запис Григорія Олександровича Волчка Жасковського на половину сіл Хмелева і Підгаець, продану Андрієві Залонському.

Акт від 7 січня 1577, № 166, 3.

161 Я, Григоре(и) Але(к)са(н)дрови(ч) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю са(м) на себе си(м) мои(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому буде(т) по(т)реба то(г)[о] веда(ти) або, чтучи его, слыша(ти), нине(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) есми прода(л) име(н)я мои вла(ст)ные ѡ(т)чи(з)ные, ѡ(т) брата мое(г)[о] пна Прокопа Во(л)чка Жаско(в)ского ѡ(т)деленые, лежачие в повѣте Воло(ди)ме(р)ско(м)ъ, на (и)мя половину села Хмелева и половину села По(д)гае(ц), зо (в)сею вла(ст)но(ст)ю и право(м) мои(м) дедичны(м) то все, што на мене з розде(л)ку в ты(х) име(н)я(х) ѡ(т) брата моего приходи(т) и(х) мл(с)ти па(н) у Стани(с)ла(в)у Хмеле(в)скому и бра(т)у его мл(сти) па(н)у А(н)дрею Зало(н)скому, жона(м), дѣте(м), пото(м)ко(м), кревны(м) и близки(м) и(х) мл(с)ти за пе(в)ную суму пнз(и), за
161 зв. три // тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, ли(че)чи в ко(ж)ды(и) гро(ш) по десе(ти) бѣлы(х) пнзе(и), а в копу по ше(сти)деся(т) гроше(и) лито(в)ски(х), на ве(ч)ные часы, вечне и ничимъ навеки непорушне, то е(ст) з дворо(м) мои(м) Хмеле(в)ски(м) и с па(ш)нями дво(р)ными в ты(х) выше(и) менены(х) име(н)я(х), с по(л)ми, з сеножа(т)ми, з реками, з ставы спу(ст)ными и не(с)пустными, з млыны и зъ и(х) выме(л)ками, з млынищами, з сажа(в)ками, з лесы, з гаи, з дубровами, з боры, з сады, з ловы звери(н)ными, пташими и ри(б)ными, з бояры пу(т)ными, з лю(д)ми тяглыми и (з) и(х) слу(ж)бами, подачками и роботами, з да(н)ми грошовыми, медовыми, зъ жи(т)ными и ѡ(в)сяными и зо (в)сякими пожи(т)ки и доходы якими-ко(л)векъ, имени могу(т) названы и поменены бы(ти), и зо вси(м) с ты(м), я(к) ся тые име(н)я сами в собе, в граница(х), кгру(н)те(х), в широкостя(х), ѡбыходе(х) и пожи(т)ко(х) свои(х) маю(т) и яко с про(д)ко(в) мои(х) и за де(р)жа(н)я моего были и с чи(м) ся мне в о(т)деле ѡ(т) брата мое(г)[о] пна Прокопа Во(л)чка зоста(ли), и зо вси(м) на все ничого собѣ самому, и, е(ст)ли ме (ти) буду жону, жонѣ, дете(м), пото(м)комъ и никому с кре(в)ны(х), бли(з)ки(х) и далеки(х) мои(х) не зоста(в)уючи. Которая сума пнзе(и) три тисечи ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское ѡ(т) пна Станислава Хмелевъско(г)[о] а пна А(н)дрея Зале(н)ского за тые име(н)я мои выше(и) меневые спо(л)на мене дошла и до ру(к) мои(х) есми ее взя(л) и тые име(н)я, половину Хмелева и половину По(д)гае(ц), в мо(ц), в де(р)жа(н)е, спра(в)у и ужива(н)е и(х) м(л) пну Станиславу Хмеле(в)скому а пну А(н)дрею Зало(н)скому пода(л) и поступи(л). Которые име(н)я выше(и) поменевые па(н) Станисла(в) Хмеле(в)ски(и) а па(н) Андре(и) Зале(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки и кре(в)ные, бли(з)кие и далекие и(х), а(л)бо кому бы ко(л)векъ и(х) мл(ст) яки(м) право(м) завели вжо не ѡбычае(м) статуту старого, але во(д)ле уфалы и постанове(н)я со(и)му бересте(и)ского, не менуючи третее части и дво(х) часте(и), але все здо(и)мо(м) маю(т) де(р)жати и и(х) уживати на веч-

ные часы, буду(чи) во(л)ни тыє имє(н)я ѡ(т)да(ти), прода(ти), даровати, записа(ти), заменити, на цє(р)ковъ ѡ(т)каза(ти) и ку лепшому а пожиточному своєму ѡборочати, я(к) сами налєпє(и) розумє(ти) будуть. А я са(м) и, є(ст)ли ми да(ст) бо(г) мєти жону, жона, дѣти, пото(м)ки и ни(х)то с крєвны(х), бли(з)ки(х) и далєки(х) мои(х) в тыє имє(н)я на вєчныє часы вступоватися нє маю(т), // алє па(н) Стани(с)ла(в) Хмєлє(в)ски(и) а па(н) А(н)дрє(и) 162
Залє(н)ски(и) сами, жоны, дѣти, пото(м)ки, крє(в)ныє, бли(з)киє и далєкиє и(х) тыє имє(н)я, половину Хмєлєва и По(д)гає(ц), дє(р)жати и (в)жива(ти), яко вла(ст)ную ѡ(т)чи(з)ну свою, маюmь. А є(ст)ли бы(х) я са(м) чєрє(з) сєбє або чєрє(з) кого с крє(в)ны(х) мои(х), бли(з)ки(х) и далєки(х), якую пєрєказу и тру(д)но(ст) пну Стани(с)лаву Хмєлє(в)скому а пану А(н)дрєю Зало(н)скому в споко(и)но(м) дє(р)жа(н)ю и ужива(н)ю своє(м) ты(х) имєнє(и), половину Хмєлєва и половины По(д)гає(ц), та(к) пра(в)ны(м), яко и нєправны(м) ѡбычає(м) чини(л) и задава(л), повинє(н) буду за(р)уки заплати(ти) г(с)дрю королю єго мл(сти) три тисєчи ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє и па(н)у Стани(с)лаву Хмєлє(в)скому и пну А(н)дрєю Зало(н)скому, яко сторонє укри(в)жоно(и), другую три тисєчи ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє. Ѡ которыє за(р)уки во(л)но будє(т) па(н)у Стани(с)лаву Хмєлє(в)скому и па(н)у А(н)дрєю Зало(н)скому та(к) до вря(д)у зє(м)ско(г)[о], яко и до кгро(д)ско(г)[о], до которого-ко(л)вє(к) повѣту похочу(т) мєнє по(з)вати, на которы(и) таки(и) ко(ж)ды(и) позо(в) яко на року завито(м) повинє(н) буду стати и ѡ(т)казыва(ти) и всправє(д)ливитися в нєзаплачє(н)ю ты(х) за(р)укъ по(д) другими такими (ж) за(р)уками, яко вышє(и) в сє(м) ли(с)тє моє(м) су(т) положоныє, нє вымо(в)ляючиса форобою, по(с)лугою Рєчи По(с)по(ли)тоє воє(н)ною и ниякими причинами пра(в)ными и нєпра(в)ными, на(д)то є(ст)ли бы тє(ж) па(н) Стани(с)ла(в) Хмєлє(в)ски(и) и па(н) А(н)дрє(и) Залє(н)ски(и), пра(в)уючися ѡ якую тру(д)но(ст) и пєрєка(з)у споко(и)ного дє(р)жанья своєго в ты(х) имє(н)я(х) свои(х) вышє(и) помєнєны(х) зо (м)ною што шкодова(ти) мє(ли), то я всє на голоє вырєчє(н)є слова пна Стани(с)лава Хмєлє(в)ского и пна А(н)дрєя Залє(н)ско(г)[о] повинє(н) будє(т) заплати(ти) па(н)у Стани(с)ла(в)у Хмєлє(в)скому и па(н)у А(н)дрєю Залє(н)скому. А заплативши тыє за(р)уки и шкоды, прє(д)ся сє(с) мо(и) ли(ст) во вси(х) словє(х), а(р)тикулє(х) и ѡбовязко(х) увєздє, в ко(ж)дого права при моцы зупо(л)но(и) захова(н) быти маєть. И на то я, Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), да(л) єсми па(н)у Стани(с)лаву Хмєлє(в)скому а па(н)у А(н)дрєю Зало(н)скому вє(ч)ноє продажи моє(и) сє(с) мо(и) ли(ст) з пєча(т)ю моєю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє по-руски(и), а на твє(р)до(ст) сєго ли(с)ту моєго проси(л) є(с)ми и(х) мл(с)ти пано(в) єго мл(сти) пна Лаврина Ивани(ц)ко(г)[о], пна Пєтра Ко(с)тюшковича Хобо(л)товского, пна А(н)дрєя Романо(в)ско(г)[о], // пна Сємєна 162 зв.
Дро(з)дє(н)ского, пна Па(в)ла Ѡра(н)ского, пна А(м)брожо(г)[о] Ѡ(в)лучє(м)ского ѡ приложє(н)є пєчатє(и) к тому ли(с)ту моєму. И будучи и(х) мл(ст) то(г)[о] добрє свєдоми, на ѡчєви(с)тую про(з)бу мою пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачили к тому моєму ли(с)ту. Писа(н) у Володимєри лѣта ѡ(т) нарожє(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пятого, м(с)ца дєкабра, пє(р)вого дня. Григорє(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и) рукою вла(ст)ною.

109. Підтвердний запис Михайла Васильовича Дубницького на віддачу сіножаті до церкви святих апостолів панові Браславському.

Акт від 9 січня 1577, № 171, 3.

171 зв. Я, Миха(и)ло, Васи(л)єви(ч) Ду(б)ни(ц)ки(и), вои(т) мє(с)та єго кролє(в)скоє мл(сти) Володимє(р)ского, сознава(м) ты(м) мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, кому бы ѡ то(м) нинє и на пото(м)ныє часы вєдати налєжало, и(ж) што єго мл(ст) па(н) Василє(и) Пє(т)рови(ч) Загоро(в)ски(и), кашталя(н) бря(с)ла(в)ски(и), ма(р)шало(к) єго к(р) мл(сти), горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и), за пєвны(м) и слушны(м) право(м) ку цє(р)кви свѣты(х) апосто(л) у Воло(ди)мєри⟨,⟩ з кгру(н)то(м) по(д) мєстє(м) єго к(р) мл(сти) Володимє(р)ски(м) ѡзли пєрє(д)мє(ст)я Зава(л)ского и Запя(т)ни(ц)кого, а(з) другоє стороны, на(д) рєкою, луго(м) лєжачи(м)⟨,⟩ яко ся то(т) кгру(нт) са(м) в собє и (в) граница(х) свои(х) має(т)⟨,⟩ ѡ(т) часу нємало(г)[о] дє(р)жачи єго мл(ст) сєножа(т), мєжи сєножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими лєжачую, ѡную сєножа(т), пє(р)во сє(г)[о] будучи при єго мл(сти) г(с)дри пну ншо(м) свтоє памє(ти) зєшло(м) Жикгимо(н)тє Авгу(с)тє у Ва(р)шавє в року прошло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) второ(м), мнѣ до рукъ мои(х) пу(с)ти(ти) рачи(л), а я ѡ(т)мєну за тую сєножа(т) звы(ш) мєнєную єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому та(к) жє много сєножатє(и) або полє(м), ро(л)єю по(д) мє(с)ко(м) (!) г(с)дръски(м) Володимє(р)ски(м) дати ѡбовєза(л)ся, яко(ж) пото(м) в року про(ш)ло(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) пято(м), м(с)ца сє(н)тєбра, чє(т)вє(р)то(г)[о]на(д)ца(т) дня, буду(чи) в Шу(м)ску на послузє воє(н)но(и) то(г)[о] постановє(н)я ва(р)ша(в)ского я, утвє(р)жаючи ѡсобливы(м) ли(с)то(м) мои(м) по(д) пєча(т)ю моєю и (с) по(д)писо(м) моєє руки и тє(ж) за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю пєча(т)ми и(х) мл(сти) пновъ за(ц)ны(х) людє(и) запєчатованы(и) и руками и(х) мл(сти) по(д)писаны(и), которы(и) я таковы(и) єго м(л) пну Бря(с)ла(в)скому ѡ(т) мєнє Шу(м)ску даны(и) ли(ст) во вси(х) а(р)тикула(х) и слова(х), в нє(м) ѡписаны(х), и си(м) тєпєрєшни(м) листомъ мои(м) утвє(р)жаю(чи) во(д)лугъ ты(х), та(м) в то(м) ли(с)тє вси(х) ѡписаны(х) сло(в) а нє иначє(и) ку є(г)[о] мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому захоၑатися, и по(л)нити то всє по(д)лє ты(х) ѡбовя(з)ко(в), яко є(ст) в нє(м) подоста(т)ку написано, буду повинє(н). А яко-(м) ся та(м) в Шу(м)ску ты(м) ли(с)то(м) мои(м) ѡписа(л) єго мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому ѡную ѡ(т)мєну в року прошломъ тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пято(м), в понєдѣло(к), м(с)ца ѡ(ктє)бра, дєсятого дня ѡ(т)да(ти), тєды тому по(с)тановє(н)ю и ѡпису моєму я досы(т) чинячи за ѡную сєножа(т), ѡ(т) єго мл(с)ти мнѣ вжє ѡ(т) часу нємалого пущєную, а мєжи сєножа(т)и моими во(р)чи(н)скими лєжачую сєножа(т)
172 мою во(и)товъскую всю ѡ(т) мала до вєлика ничо(г)[о] єє // на сєбє, на жону, дѣти, и пото(м)ство моє нє ѡ(с)тавую(чи), за мє(с)то(м) Воло(ди)мє(р)ски(м) лєжачую боками и ко(н)цами, то є(ст) ѡ(д)ны(м) боко(м) зъ стороны полу(ч)ноє (!) ѡзли сєножатє(и) пна Ивана Сєнюты и попо(в) володимє(р)ски(х) Пя(т)ни(ц)кого и Васи(л)євъско(г)[о], а ко(н)цє(м) ѡ(д)ны(м) ѡ(д) всходу со(н)ца ѡ(б) мєжу з сєножа(т)ю попа Миха(и)ло(в)ского воло(ди)-

ме(р)ского Гораина, а ω(т) стороны полуде(н)ное боко(м) ω(з)ли сеножа(ти) г(с)дръское за(м)ку Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] и по(д)ле сеножате(и) плебана воло(ди)ме(р)ского и ме(л)ни(ц)кое его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграе(в)ского, сто(л)ника зе(м)ли По(д)ля(ш)ское, по(д)старостего туто(ш)не(г)[о] воло(ди)ме(р)ско(г)[о], а ω(с)та(т)ни(м) ко(н)це(м) ω(т) заходу слнца ω(з)ли дороги, которою е(з)да(т) з Миха(и)ловца мимо це(р)кви свято(г)[о] Иωана, яко-(м) в небы(т)но(сти) его м(л) пна Бря(с)ла(в)ского за ли(с)товны(м) поруче(н)емъ его мл(сти) врядо(в)не пере(д) вознымъ повѣту Володиме(р)ского пно(м) Яско(м) Ѡра(н)ски(м) при стороне шля(х)те люде(и) добры(х) пну Ю(х)ну и пну Миха(и)лу Ѡра(н)ски(х) у вра(д)но(ст) вря(д)ника его мл(с)ти суходо(л)ского пна Собе(сти)яна Мако(в)ско(г)[о] в то(т) выше(и) менены(и) понедѣло(к) м(с)ца ω(к)тебра десято(г)[о] дня подалъ и то на (в)ряде г(с)дръско(м) в за(м)ку Володиме(р)ско(м) ста(в)ши ωчеви(с)те пере(д) пно(м) Васи(л)емъ Якови(ц)ки(м) на то(т)ча(с) на ме(ст)цу его мл(сти) пна Стани(с)лава Кграе(в)ского, сто(л)ника по(д)ля(ш)ского, по(д)старо(с)тего воло(ди)ме(р)ско(г)[о], будучи(м) до кни(г) кгро(д)ски(х) со(з)на(л), та(к) и тепе(р) си(м) ли(с)то(м) мои(м) до рукъ его мл(сти) пна Бря(с)ла(в)ског(о) само(г)[о] ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ωную сеножа(т) пускаю и пу(с)тил-е(м) вечне и навеки непору(ш)не. Мае(т) его мл(ст) па(н) Бря(с)ла(в)ски(и) за ωную сеножа(т) межи сеножа(т)ми моими во(р)чи(н)скими⟨,⟩ мнѣ ω(т) его мл(сти) даную⟨,⟩ ку цркви свты(х) апо(с)то(л) ве(д)ле права и ли(с)то(в) свои(х) тую сеножа(т) во(и)товъскую, ω(т) мене его мл(сти) пущеную, а при во(з)но(м) повѣту Володиме(р)ско(г)[о] пну Я(с)ку Ѡра(н)ско(м) и при шля(х)те звышъ менено(и) до владзы вря(д)нику его м(л) пну Мако(в)скому, в небы(т)но(с)ти его мл(с)ти ω(т) мене поданую, за си(м) ли(с)то(м) мои(м) де(р)жа(ти) и ее, яко самъ налепе(и) розумеючи, в ты(х), яко е(ст) выше(и) ωписано, граница(х) вжива(ти). А я са(м), жона, дѣти пото(м)ки, ща(д)ки и бли(з)кие мои в тую сеножа(т) вечными часы вступова(ти)ся и пото(м) в де(р)жа(н)ю его м(л) и пото(м)комъ его мл(сти) тое сеножа(ти) за си(м) ли(с)то(м) де(р)жачи(м) никоторое перекaзы и тру(д)ности чини(ти) не мае(м) и не буде(м) мочи⟨,⟩ а е(ст)ли бы(х) то меную(чи)ся бы (т) бли(з)ки(м) тое сеножати по(д) его мл(с)тю пномъ бря(с)ла(в)скимъ або на пото(м)ные часы по(д) пото(м)ки его м(л) ωное сеножа(ти) де(р)жачи(ми) право(м) по(и)скива(л) або ку пра(в)у ω то до суду яко(г)[о]-ко(л)векъ позыва(л), // тогды я а по животе мое(м) жона, дѣти и пото(м)ки мои и ко(ж)ды(и) 172 зв.
таковы(и), мае(т)но(ст) мою де(р)жачи(и), будемъ пови(н)ни в ко(ж)до(г)[о] таковаго права свои(м) вла(ст)ны(м) коштомъ и накладо(м) ωчища(ти) и и(х) мл(ст) за(с)тупова(ти) и во все(м) то(м), яко е(ст) в то(м) ли(с)те мое(м) в слова(х) и а(р)тыкула(х) его достато(ч)не ωписано, буду повине(н) и ωбовезуюся досы(т) учинено(м) тому запису моему статечне до чо(г)[о] жону, дѣти и пото(м)ство мое и ко(ж)дого таковaго, хто бы мае(т)но(ст) мою лежачую и рухомую по животе мое(м) на себе де(р)жа(л), та(к), яко и себе само(г)[о], по(д)даю ку его мл(сти) пну Бря(с)ла(в)скому, дѣтемъ и пото(м)комъ его м(л) и ко(ж)дому таковому ωную сеножа(т) ты(м) спосо(б)о(м), яко е(ст) ω то(м) в се(м) ли(с)те выше(и) ωписано, де(р)жачи(м), а не иначе(и), на вечные часы захо(вы)вати. А где бы(х) я, а по животе моемъ дѣти мои и те(ж) ко(ж)ды(и) таковы(и) потомо(к) мо(и), мае(т)но(ст) мою по животе мое(м) де(р)жачи(и), то(т) тепере(ш)ни(и) ли(ст) запи(с) мо(и) чи(м)-ко(л)векъ

и (в) яко(м)-ко(л)вєкъ по(н)ктє наруши(л), таковы(и) ко(ж)ды(и) єго мл(сти)
пну Бря(с)ла(в)скому, а по животє єго мл(сти) дѣтє(м) и пото(м)комъ єго
мл(сти) тую сєножа(т) за си(м) листо(м) мои(м), єго мл(сти) пну Бра(с)ля(в)-
скому даны(м), дє(р)жачи(м), закла(д)у яко пє(в)но(г)[о] до(л)гу тисячу
ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы заплати(ти) будє(т) повинє(н). Ѿ кото-
ры(и) закла(д), єсли бы(х) са(м) за живота моє(г)[о] або по животє моє(м)
пото(м)ство моє, має(т)но(ст) мою на сєбє дє(р)жачиє, ѡ(т) єго мл(сти) пна
Бря(с)ла(в)ского або ѡ(т) ты(х), хто бы ѡную сєножа(т), ѡ(т) мєнє єго м(л)
пну Бря(с)ла(в)скому пущоную, дє(р)жа(л), до которого-ко(л)вєкъ права и
суду зє(м)ско(г)[о] и кгро(д)ского и якого (ж) ко(л)вєкъ бы(л) по(з)ва(н),
ино за пє(р)вши(м) по(з)во(м) и на пє(р)вшо(м) року, яко на завитомъ, бы
тє(ж) таковы(и) ѡ то позо(в) на два або на три дни складаю(чи) мнѣ або
пото(м)ству моєму, має(т)но(ст) мою по животє моє(м) дє(р)жачи(м), ку
усправє(д)ливє(н)ю пєрє(д) судомъ ѡчєви(с)то чєрє(з) возно(г)[о] яко(г)[о]-
ко(л)вєкъ або па(к) и заѡ(ч)нє мнѣ в дому моє(м), а на ѡ(с)тано(к), хотя и
в господє, гдє бы(х) стоя(н)є своє мѣлъ, ѡ то позо(в) бы(л) положо(н), та(к)
жє тє(ж) в дорозє кгдє-ко(л)вєкъ мнѣ або пото(м)ству моєму таковы(и)
позо(в) бы(л) бы нада(н). То(г)ды нє закладаючися мы жа(д)ными причинами
пра(в)ными и нєправными, ли(с)ты королє(в)скими, привилє(и)ми и во(л)-
ностями ани тє(ж) хоробою зложною и ни(г)дє ся нє ѡ(т)зываючи у ѡно(г)[о]
суду за таковы(м) ѡчєвистє на(м) даны(м) або заѡ(ч)нє, яко-(м)ъ вышє(и)
помєни(л), положоны(м) право(м) ста(ти) и ѡны(и) закла(д) помєнєны(и)
тисячу ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) яко пє(в)ны(и) до(л)гъ єго м(л) пну
173 Бря(с)ла(в) // скому я са(м), а по животє моє(м) пото(м)ство моє єго м(л)
або пото(м)ству є(г)[о] м(л), тую сєножа(т) дє(р)жачи(м), кро(м) всяки(х)
вымово(к) и на(и)дова(н)я причинъ, згола ничи(м) ся нє заслоняю(чи), пла-
тити и выроку судовому во всє(м)ъ досы(т) чини(ти) пови(н)ни будє(м) и
станє(м) ли або нє (с)танє(м) за таковы(м) по(з)во(м) пєрє(д) судо(м), то(г)-
ды ко(ж)ды(и) таковы(и) су(д), до которого ѡто бы(ли) бы єсмо ты(м) спо-
собо(м), яко є(ст) ѡ то(м) вышє(и) ѡписано, позвани, нє даю(чи) на(м) всту-
пова(ти) в право, будє(т) моцє(н) ѡны(и) закла(д) тисєчу ко(п) грошє(и)
ли(тв)ски(х) на ко(ж)до(м) з на(с) то(т) выпи(с) и ли(ст) мо(и) наружаючо(м)
вырокомъ⟨,⟩ свои(м) всказа(ти) и зара(з), а нє по роко(м), нє (д)баю(чи) на
ли(с)ты г(с)дръскиє ани на жа(д)ныє и(н)шиє ли(с)ты, которыє є(ст)ли бы-(м),
гамуючи тую ѡ(т)пра(в)у, звы(ш) мєнєны(и) су(д), на (м)нє сдєланую, або
па(к) по животє моє(м) пото(м)ство моє на має(т)но(ст) мою дє(р)жачиє, та(к)-
жє є(ст)ли бы ли(с)ты, с ка(н)цляри(и) єго к(р) мл(сти) або ѡ(т)ку(л) ину(л)
ѡдє(р)жа(в)ши, до таково(г)[о] суду приноси(ли)⟨,⟩ то(г)ды то су(д) на (с)то-
рону ѡ(т)ложи(в)ши, заразо(м), кромъ всякоє фо(л)кги и ѡмєшка(н)я, на
має(т)но(сти) моє(и) лєжачо(и) и рухомо(и)⟨,⟩ а (в) нєдоста(т)ку має(т)но(сти)
на ѡсобє моє(и), а по животє моє(м) на ко(ж)до(м) таково(м) пото(м)ку
моє(м), має(т)но(ст) мою дє(р)жачо(м), а тому ли(с)ту, запису моєму досы(т)
нє чинячо(м), то ѡ(т)правова(ти) моцє(н) и волє(н) будє(т). А за(п)лативши
ѡны(и) закла(д), прє(д)ся сє(с) ли(ст), запи(с) мо(и) за(в)жды на ко(ж)до(м)
мє(ст)цу и (в) ка(ж)до(г)[о] права при моцы дє(р)жанъ и захова(н) бы(ти)
має(т). И на то даю єго м(л) пну Бря(с)ла(в)скому сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю
пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє. А при то(м) бы(ли) и того
добрє свєдоми а за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и) к сєму моєму

ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) пнове а приятели мои его м(л) па(н) Лаври(н) Ивани(ц)ки(и), па(н) Тимо(ш) Пузо(в)ски(и), па(н) Ща(ст)ны(и) Мухаве(ц)-ки(и), па(н) Тимофе(и) Ѡбу(х) Вощати(н)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Павлови(ч) Ѡра(н)ски(и).

110. Уступний запис Марини Гризнянки Жданової Колонтаєвої на маєток Низкиничі, який вона дарує синові Гнівошеві Киселю.

Акт від 18 січня 1577, № 201, 3.
Випис з книг гродських від 9 лютого 1576.

Я, Марина Три(з)ня(н)ка Ждановая Коло(н)таєвая, земя(н)ка г(с)дръс-кая повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)[о], чиню я(в)но и вы(з)наваю сама на себе доброво(л)не ты(м) мои(м) ли(с)то(м), кому бы то(г)[о] по(т)реба была веда(ти) або, чтучи, слыша(ти), нинешни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) што небо(ж)чи(к) пе(р)ши(и) ма(л)жоно(к) мо(и) земени(н) г(с)дръски(и) зе(м)ли Волы(н)ское повѣту Волод(и)ме(р)ско(г)[о] па(н) Гнево(ш) Ти(х)нови(ч) Кисе(л), взя(в)ши мене за себе в ста(д)ло свтое ма(л)же(н)ское а до(з)навши те(ж) по (м)не, ма(л)жо(н)це свое(и), ве(р)ное а цно(т)ливое захова(н)е ку собе в ма(л)же(н)стве свто(м), и те(ж) напротивку внесе(н)я моего в до(м) сво(и) да(л), дарова(л) и ли(с)то(м) свои(мъ) бы(л) записа(л) мнѣ, ма(л)жо(н)-це свое(и), на трете(и) ча(сти) име(н)я свое(г)[о] ѡ(т)чи(з)но(г)[о], у повѣте Володиме(р)ско(м) лежачо(г)[о], Ни(з)киничо(х) пе(в)ную суму пнзе(и), чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы литовское. А и(ж) по сме(р)ти то(г)[о] ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя сы(н) мо(и), земени(н) зе(м)ли Волы(н)ское повѣту Воло(ди)ме(р)ско(г)[о] па(н) Григоре(и) Гневошеви(ч) Кисе(л), дорос(ши) лѣ(т) свои(х) а будучи ѡ(т)чичо(м) то(г)[о] име(н)я свое-(г)[о] Ни(з)кини(ц)кого, мене ѡ то про(з)ба(ми) своими жеда(л) и проси(л), абы-(м) я тое име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое, ѡ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, ему по(с)тупила, где (ж) я за жеда(н)е(м) его тое име(н)е его Ни(з)кини(ц)кое, ѡ(т)чи(з)ну его вла(ст)ную, та(к) те(ж) и тую третюю ча(ст), мне ѡ(т) небо(ж)-чика ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] у вене записаную, з опеки и вла(д)ности свое(и) // тому сыну своему пну Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю доброво(л)не по- 226 зв.
ступила, ни(ж)ли-(м) у не(г)[о] того вѣна ѡписано(г)[о] чотыро(х)со(т) ко(п) гроше(и) на то(т) ча(с) была не взела. А так ѡ(н), тое име(н)е свое Ни(з)кини(ц)кое ѡ(т) мене взя(в)ши, а чинечи во все(м) досы(т) ли(с)ту и ѡпису небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка мое(г)[о] а ѡ(т)ца свое(г)[о] и пови(н)ности своее сыно(в)ское, не чинечи мне в то(м) жа(д)ное кривды, мене за то про(з)-бами своими ужива(л) и проси(л). Прото я, видечи по то(м) сыну свое(м), по па(н)у Григо(р)ю Гневошеви(ч)у Киселю, и дозна(в)ши по не(м) великую скло(н)но(ст) и мило(ст) и те(ж) ве(р)ное а дно(т)ливое захова(н)е ку собе за про(з)бами его тое усе у вено свое, чотыри(с)та ко(п) гроше(и) ли(ч)бы лито(в)ское, ѡ(т) небо(ж)чика ма(л)жо(н)ка моего пна Гневоша Киселя а ѡ(т)ца его на (и)ме(н)ю Ни(з)кини(ц)ко(м) вла(ст)но(м), на трете(и) ча(сти) мне ѡписаное, тому сыну своему па(н)у Григо(р)ю Киселю ѡпу(с)тила и его ты(м) вено(м) свои(м) даровала и си(м) теперешни(м) ли(с)то(м) мои(м) ты(м) вено(м) свои(м) да(р)ую и ѡписую тое все вѣно свое вы(ш)ше(и) мененое, чотыри(с)та ко(п) гроше(и), ему ѡ(т)пускаю. И вже ся его ве(ч)ны(ми) часы

вырεкаю, яко я сама за живота своεго, та(к) тε(ж) по животε моε(м), дочки
мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) на сыну моε(м) па(н)у Григо(р)ю Кисεлю
по(и)скива(ти) ани εго ѡ то до жа(д)но(г)[о] права позыва(ти) и вшεляки(м)
ѡбычаε(м) то(г)[о] вεна моε(г)[о] на сыну моε(м) по(и)скива(ти) нε маю(т)
вε(ч)ными часы. Яко (ж) я на то(т) ча(с) ли(с)то(в) ты(х) вεновны(х) сыну
своєму па(н)у Григо(р)ю нε ѡ(т)дала с ты(х) причи(н), ж-ε(м) и(х) на то(и)
тεпεрεшнε(и) угородε своε(и) при собε нε мεла, тогды то сынови своєму
па(н)у Григо(р)ю Кисεлю си(м) мои(м) ли(с)то(м) ѡписую, и(ж) тыε ли(с)ты и
ѡписы мои вεновныε, ѡ(т) ма(л)жо(н)ка моεго нεбо(ж)чика пна Гнεвоша Ки-
сεля даныε, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю. И всε право своε, мнѣ ѡ(т) нεго
на то даноε и записаноε, си(м) мои(м) ли(с)то(м) уморяю и внивε(ч) ѡборочаю.
чаю. И(ж) вжε в ка(ж)до(г)[о] права я(к) тεпε(р) при животε моε(м), та(к) и
по животε моε(м) нигдε у кождо(г)[о] права моцы ани вла(д)ности жа(д)ноε
мѣти нε маю(т). Алε яко ѧ сама живота своε(г)[о], та(к) тε(ж) дочки мои и
ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) якъ при животε и по животε моε(м) то(г)[о] вѣна
моε(г)[о], чотыро(х)со(т) ко(п) грошε(и), которыми ε(с)ми сына своεго пна
Григо(р)я Кисεля даровала, по(и)скива(ти), яко на нε(м) само(м), та(к) на
227. жонε и дѣтε(х) εго по(и)скива(ти), нε маю(т) //. А ε(ст)ли бы(х) ѧ, проба-
чи(в)ши сεго доброво(л)но(г)[о] ѡпису моε(г)[о] за живота своε(г)[о], та(к)
по животε моε(м) бли(з)киε, повиноватыε мои за ты(ми) ли(с)ты вεновными
чεрε(з) сε(с) запи(с) мо(и) сыну моєму па(н)у Григо(р)ю Кисεлю або ма(л)-
жо(н)цε и дѣтε(м) εго хотε(л) бы якую тру(д)но(ст) чини(ти) або тыε ли(с)ты
и ѡписы вына(и)дова(ти) и ѡ то εго до якого (ж) ко(л)вε(к) права позыва-
(ти), то(г)ды ко(ж)ды(и) уря(д), углεну(в)ши в сε(с) доброво(л)ны(и) ли(ст)
и ѡпи(с) мо(и) ты(х) ли(с)то(в) и ѡписо(в), ѡ(т) кого бы сѧ ко(л)вε(к) показа-
(ти) мε(ли), у права за слушныε при(и)мова(ти) нε маε(т). И (х)то бы за
тыми ли(с)ты то(г)[о] вѣна доходи(ти) хотε(л), повинε(н) будε(т) заплати(ти)
за(р)уки на (в)ря(д) тамошни(и), до которого по(з)ва(н) бы(л), двεстε ко(п)
грошε(и) ли(ч)бы ли(тв)скоε, а сторонε жалобливо(и), сыну моєму па(н)у
Григо(р)ю Кисεлю, другую двѣстε ко(п) грошε(и) ли(ч)бы лито(в)скоε.
И вси шкоды и наклады εго, которы(и) бы на то наложи(л), совито ѡпра-
ви(ти) будε(т) повинε(н). А поплати(в)ши тыε за(р)уки, прε(д)ся то(т) ли(ст)
мо(и) при моцы своε(и) у ко(ж)до(г)[о] права захова(н) быти маε(т). И на то
я, Марина Тры(з)нѧ(н)ка Коло(н)таεваѧ, дала ε(с)ми сыну своєму па(н)у
Григо(р)ю Гнεвошεви(ч)у Кисεлю сε(с) мо(и) вызнаны(и) даровны(и) ли(ст)
по(д) моєю пεча(т)ю. А при то(м) бы(ли) и того добрε свεдоми люди за(ц)ные
зεмянε г(с)дръскиε повѣту Во(л)ковы(и)ско(г)[о], то ε(ст) εго м(л) па(н)
Я(н) Лвови(ч), зεмεни(н) г(с)дръски(и) повѣту Вилε(н)ского, а па(н) Ива(н)
Иванови(ч) Жинε(в), а па(н) Ива(н) Васи(л)єви(ч) Три(з)на, а па(н) Каспо(р)
А(н)дрεєви(ч) Волы(н)цεви(ч)⟨.⟩ И просила єсми и(х) мл(сти) ѡ приложε-
(н)ε пεчатε(и). И(х) мл(ст) за вла(ст)ною а ѡчεви(с)тою про(з)бою моєю пε-
ча(ти) свои к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли). Пи-
са(н) на Ро(с)и у дво(р)цы Во(л)чко(в)ско(м), лεта бо(ж)єго нарожε(н)я ти-
сєча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) шо(с)того, м(с)ца фεвраля, ѡ(с)мо(г)[о] дня.

111. Продажний запис Івана Михайловича Ляховського на частину маєтку Колпитов, продану Семену Козинському.

Акт від 8 січня 1577, № 167, 3.
Випис з книг гродських від 4 червня 1576.

Я, Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), а я, Ивановая Дчжу- 163
синая Ляхо(в)ская Пєла(г)на А(н)дрѣєвна Ко(л)пыто(в)ского, вы(з)на-
ває(м) сами на сєбє и явно чини(м) си(м) ншимъ тєпєрє(ш)ни(м) листо(м)
нынєшни(м) и на пото(м) будучи(м), кому того по(т)рєба будє(т) вѣда(ти)
а(л)бо, чтучи єго, слыша(ти), и(ж) єсмо ча(ст) свою во (и)мє(н)ю Ко(л)пы-
товє, котораѧ //ся мнѣ, Ивановo(и) Дчжусино(и), ѡ(т) сєстръ мои(х) рожо- 163 зв.
ны(х) пнєє Якимовоє Линє(в)скоє пнєє Ѡрины, та(к) тє(ж)ъ и ѡ(т) пнєє
Гавриловоє Кози(н)скоє пнє(и) Марины по нєбо(ж)чику ѡ(т)цу ншо(м) пну
А(н)дрєю Ко(л)пыто(в)ско(м) в Ко(л)пытовє з дєлу ровного на вєчно(ст)
зостала, тую ча(ст) прода(ли) єсмо на вє(ч)но(ст) и зара(з) по(с)тупили в
мо(ц) и (в) дє(р)жа(н)є, пода(ли) єго мл(с)ти пну Сємєну Кози(н)скому за
пє(в)ную суму пнзє(и), то є(ст) за чотыриста ко(п) грошє(и) ли(ч)бы и монє-
ты лито(в)скоє, з ча(с)тю двора Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] и з пашнєю дво(р)-
ною, по(л)ми, сєножа(т)ми дво(р)ными, та(к)жє з лю(д)ми тяглыми и нєтяг-
лыми, с по(л)ми, сєножа(т)ми, дубровами, з лєсами, заро(с)льми, з ставы,
ставищами, ѡзєры, болоты и рєками, платы и роботами зо (в)сими и(х)
пожи(т)ки и доходы, малыми и вє(ли)кими, ничо(г)[о] на сєбє, на пото(м)ки,
кровныє и бли(з)киє нши нє зоставуючи. Которую ча(ст) ншу в Ко(л)пы-
товє, ѡ(т) на(с) куплєную, єго мл(ст) па(н) Сємє(н) Кози(н)ски(и) са(м),
жона, дѣти и пото(м)ки єго мл(сти) зо всимъ на всє, яко ся тая ча(ст) сама
в собѣ має(т), споко(и)нє, бє(з) жа(д)ноє тру(д)но(сти) и пєрєказы часы вє(ч)-
ными дє(р)жа(ти) и вжива(ти) и (в)сякиє доходы и пови(н)ности на сєбє бра-
(ти) маєть. А мы сами, дє(ти) и пото(м)ковє, бли(з)ки(и) крє(в)ныє и повино-
ватыє нши в тую ча(ст) ко(в)пытовъскую вступова(ти)⟨,⟩ и ниякоє пєрєказы
и тру(д)ности єго мл(сти) самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(сти)
чини(ти) нє має(м) и моцы мє(ти) нє будє(м) вєчными часы. А гдє бы(х)мо
мы сами, дє(ти), пото(м)ки, кровныє, бли(з)киє и повиноватыє нши єго
мл(сти) пну Сємєну Кози(н)скому, жонє, дѣтє(м) и потомъко(м) єго мл(сти)
такъ в дє(р)жа(н)ю, яко и во вси(х) пожи(т)ка(х), к то(и) ча(сти) налєжачи(х),
якую пєрєказу и тру(д)но(ст) чини(ти) мєли, то(г)ды мы сами, дє(ти), по-
то(м)ки, кро(в)ны(и) и бли(з)киє нши и ка(ж)ды(и) таковы(и), которы(и)
бы ся. во(д)лу(г) сєго ли(с)ту ншо(г)[о] споко(и)нє заховати нє хотє(л)
и чи(м)-ко(л)вєкъ яки(и) а(р)тику(л) в нє(м) ѡписаны(и) наруши(л)⟨.⟩
єго мл(сти) пну Кози(н)скому самому, жонє, дѣтє(м) и пото(м)ко(м) єго мл(с)-
ти пови(н)ни будє(м) напєрє(д) за(р)уки заплати(ти) чотыри(с)та ко(п)
грошє(и), а заплативши заруку, прє(д)ся сє(с) ли(ст) на(ш) при моцы захо-
ва(н) у каждо(г)[о] права зупо(л)но(г)[о] и дє(р)жа(н) бы(ти) маєть. И на то
єсмо да(ли) єго мл(с)ти пну Сємєну Кози(н)скому сє(с) на(ш) ли(ст) з нашими
ми пєча(т)ми и (с) по(д)писо(м) руки моєє вла(ст)ноє Ивана Дчжусы. А при
то(м) бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми и(х) мл(ст) пновє а приятєли нши па(н)
Григорє(и) Бо(л)ба(н) Ро(с)то(ц)ки(и), писа(р) зє(м)ски(и) крємянє(ц)ки(и),
па(н) Миха(и)ло Дчжуса. Ляхо(в)ски(и), // ѡтє(ц) мо(и), па(н) Бо(г)да(н) 164

Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляхо(в)ски(и), бра(т) мо(и), а па(н) Павє(л) Кози(н)ски(и), а па(н) Я(н) ворона Бороти(н)ски(и). Которыє пновє вышє(и) мєнєныє за ωчєви(с)тою а устною про(з)бою ншою и пєча(ти) свои до сє(г)[о] ли(с)ту ншо(г)[о] приложи(ти) рачи(ли). Писа(н)у Ляховє лєта нарожє(н)я бо(ж)єго тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца мая, второгона(д)ца(т) дня. Ива(н) Миха(и)лови(ч) Дчжуса Ляховски(и) рукою вло(с)ною.

112. Продажний запис Єгора і Поланії Грончевських на всю частину маєтку, яку вони продають братам Поланії Федору і Богушу Дривинським.

Акт від 17 січня 1577, № 196, 3.
Випис з книг гродських від 8 липня 1576.

218 зв. Я, Єзофъ Кгро(н)чє(в)ски(и), а я, Пола(н)я Васи(л)євна Дриви(н)ско(г)[о] Єзофовая Кгро(н)чє(в)ская, чини(м) я(в)но и вы(з)навав(м) са(ми) на сєбє си(м) ли(с)то(м) ншимъ ко(ж)дому, кому то вѣда(ти) налєжи, сє(с) ча(с) и на пото(м) завжды, и(ж) которая ча(ст) имє(н)я Дривиня, в повѣтє Воло-
219 (ди)//мє(р)ско(м) лєжачо(г)[о], на мєнє, Пола(н)ю, матєри(с)тая з дєлу ровно(г)[о] ω(т) бра(т)и моєє пна Фєдора и пна Богуша Васи(л)євичо(в) Дриви(н)ски(х) по смє(р)ти ω(т)ца ншо(г)[о] пна Васи(л)я Дриви(н)ско(г)[о] приходила або при(и)ти бы мєла. А та(к) мы тую ча(ст) имє(н)я звышъ помєнєно(г)[о] продамо єсмо во(д)лє ωбычаю права ста(т)уту тєпєрє(ш)нєго зє(мъ)ского уфалы со(и)му бєрєстє(и)ско(г)[о] нє ω(д)но трєтюю ча(ст) тоє ча(с)ти своєє, алє всє ωголу(м) за пєвную суму пнзє(и), за сто золоты(х) монєты и ли(ч)бы по(л)скоє, и(х) мл(с)ти па(н)у Фєдору а пану Богушу Васи(л)євичо(м) Дриви(н)ско(м), бра(т)и моєє, Пєлагино(и), а швакгро(м) моимъ, Єзофовы(м), самы(м) и(м), жона(м) и дѣтє(м) и(х), то є(ст) з дворо(м) и (з) будова(н)є(м) дво(р)ны(м), та(к) жє з кгру(н)то(м) зємлєны(м), з лю(д)ми тяглыми, подворищны(ми) и ωгоро(д)ники, и(х) платы, роботами и (в)шєлякими пови(н)ностами, з кгру(н)ты зє(м)лєны(ми), с по(л)ми, сєножа(т)ми, *дубровами и* запусты, *як з новинами*, чє(р)*тєжами, проробками, ставы, ставищи* и зо(в)си(м) на (в)сє та(к), яко таѧ ча(ст) во (и)мє(н)ю Дривиню на на(с) налєжа(ти) мєла и при(и)ти, ничо(г)[о] сами на сєбє , на дєти, и крєвны(х), бли(з)ки(х), пото(м)ко(в), повинованы(х) свои(х), нє зо(с)та(в)уючи ани вы(и)муючи, ω(д)но привлащаю(чи) тую ча(ст) свою зо (в)си(м) на всє па(н)у Фєдору а па(н)у Богушу Дриви(н)ски(м), и(м) самы(м), жона(м), дѣтє(м), крє(в)ны(м), потомъко(м), повиноваты(м), и(ж) вєчнє и на вє(к) вєко(м) нєпорушно, яко (ж) заразо(м) за тую ча(ст) имє(н)я всю зупо(л)ную запла(т)у спо(л)на, сто золоты(х) по(л)ски(х), ω(т) ни(х) єсмо взя(ли), а и(м) то вєчнє по(с)тупи(ли) и пу(с)кає(м), та(к) жє и ли(ст) запи(с)ны(и), которы(м) Єзофъ Кгро(н)чє(в)ски(и) ω(т) жоны своєє пнєє Пола(н)є на (т)ую ча(ст) имє(н)я дарованы(и), и выпи(с) с кни(г) кгро(д)ски(х) крємянє(ц)ки(х) со(з)на(н)я па(н)у Фєдору и па(н)у Богушу ω(т)да(ли) и вє(ч)нє сє с тоє ча(сти) вырєкає(м). И є(ст)ли бы єщє яки(и)-ко(л)вє(к) ли(ст) в на(с) або в кого и(н)шо(г)[о] ку пєрєказы и(м) показа(ти) мє(л), то вжє тыє ли(с)ты ко(ж)ды(и) си(м) ли(с)то(м) нши(м) умоРѧє(м) и (в)нивє(ч) ωборочає(м) и в ко(ж)дого права при(и)мова(н) бы(ти) и моцы мє(ти) нє маю(т), то(л)ко

па(н) Фєдо(р) а па(н) Богу(ш) Дриви(н)скиє туюча(ст) Дривиня, которую є(с)мо и(м) вє(ч)нє прода(ли), маю(т) во(л)нє вжє на сєбє дє(р)жа(ти), вжива(ти) и всякиє пожи(т)ки собє с того при(в)лаща(ти), ѡ(т)да(ти), прода(т), дарова(т), замени(ти) на цє(р)ков а(л)бо на шпита(л)є ѡ(т)да(ти) и записа(ти), куды хотєчи во(д)лє подоба(н)я и мы(с)ли своєє ѡбє(р)ну(ти) и шафова(ти) вєчными и нєпору(ш)ны(ми) часы. А мы вжо сами и пото(м)ки, крєвныє, близкиє, повиноватыє нши в то сѧ вступова(ти), пєрєказы // и тру(д)но(сти) 219 зв.
имъ чини(ти) нє має(мъ). А гдє бы(х)мо сє пото(м) мє(ли) в то чи(м)-ко(л)вє вступова(ти) и якую тру(д)но(ст), пєрєка(з)у и прєнагаба(н)є и(м) самы(м) и пото(м)комъ и(х) чини(ти), то(г)ды пови(н)ни будє(м) за(р)уки на вря(д), пєрє(д) которы(и) бы сѧ то приточи(т) мєло, соро(к) копъ грошє(и) ли(тв)ски(х), а сторонє на(р)ушоно(и) другую соро(к) копъ грошє(и) ли(тв)ски(х) заплати(ти) и всѣ наклады и шкоды на (с)ловоречє(н)є и(х) ѡ(т)ложи(ти), впєрє(д) в жа(д)ноє право з ни(ми) нє (в)ступуючи⟨,⟩ а то заплати(в)ши а ѡ(т)ложивши, прє(д)ся за си(м) ли(с)то(м) нши(м) вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є має(м) мѣти, нє вына(и)дую(чи) в томъ собє ку помочи своє(и) жа(д)ны(х) причи(н) ани ѡборо(н) пра(в)ны(х) и нєпра(в)ны(х), та(к)жо дѣти, кро(в)ныє и пото(м)ки нши, яко (ж) утвє(р)жаю(чи) ты(м) лєпє(и) мы и(х) мл(с)ти тую прода(ж)у ншу и сє(с) ли(ст) запи(с)ны(и), ставши на (в)рядє кгро(д)ско(м) воло(ди)мє(р)ско(м), єсмо вы(з)на(ли) и записа(ти) да(ли). Которы(и) запи(с) во(л)но и(х) мл(сти) будє(т) пно(м) Дриви(н)ски(м) и до кни(г) зє(м)ски(х) при бы(т)ности ншо(и) пєрєнє(с)ти. И на то єсмо па(н)у Фєдору а па(н)у Богушу Васи(л)євичо(м) Дриви(н)ски(м) да(ли) сє(с) нашъ вы(з)наны(и) листъ з ншими пєча(т)ми и (с) по(д)пи(с)ю вла(ст)ноє руки моєє, Езофовы Кгро(н)чє(в)ского, по-по(л)ски(и). А при то(м) бы(ли) и за ѡчєви(с)тою про(з)бою ншою пєча(ти) свои к сєму ли(с)ту ншому, будучи того до(б)рє свєдо(ми), приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) пнове а приѧтєли нши па(н) Сємє(н) Ла(с)ко Чє(р)нъчи(ц)ки(и) а па(н) Григорє(и) Сємєнови(ч) Ѿра(н)ски(и), па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), во(и)тъ воло(ди)мє(р)ски(и). Писа(н) у Дривини лєта по нарожє(н)ю Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июнѧ, шостого дня. Езофъ Кгро(н)чє(в)ски(и) руку свою вла(ст)ную по(д)писа(л).

113. Лист, за яким Станіслав Граєвський віддає Григорію Жасковському суму грошей в обмін на став, відданий в заставу.

Акт від 20 січня, 1577, № 203, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григорє(и) Во(л)чко жа(с)ко(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) 234
ли(с)то(м) нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) я, будучи по(т)рєбє(н) пнзє(и), допу(с)тил-є(м) єго м(л) па(н)у Стани(с)ла(в)у Кгриєвъскому, сто(л)нику зє(м)ли По(д)ля(ш)скоє, по(д)старо(с)тєму воло(ди)мє(р)скому, ставо(м) єго м(л) Радови(ц)ки(м), которы(и) єго м(л) за дє(р)жа(н)я своє(г)[о], купи(в)ши тоє имє(н)є Радовичи в року про(ш)ло(м) па(н)ско(м) тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пѧто(м)ъ, застави(л) и посыпа(ти) рачи(л) кгру(н)ту своє(г)[о], сєножатє(и) зали(ти) имє(н)я моєго Жаско(в)ско(г)[о], бєрєго(м)

гаю Липо(в)ца до ко(н)ца заля(т) ставо(м) врочищо(м) (?), зна(ч)нє усыпа-
но(г)[о] при на(с) и (з) вєдомо(ст)ю а (з) го(д)ны(м) постановє(н)ємъ и(х)
мл(сти) пно(в) приятєлє(и) нши(х), то є(ст) пна Ивана Ляхо(в)ского, пна Фє-
дора Ка(л)усо(в)ско(г)[о], пна Да(х)на Фєдоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)-
ско(г)[о]. За которы(и) замєно(к) взял-є(м) у єго м(л) двѣстє ко(п) грошє(и)
ли(тв)ски(х), по дєсє(ти) пнзє(и) бѣлы(х) у гро(ш) лича(чи). Має(т) єго м(л)
па(н) Стани(с)ла(в) Кграє(в)ски(и), жона и пото(м)ковє єго м(л) або в ко(г)[о]
сє(с) ли(ст) мо(и) будє(т) того зали(в)ку во(л)нє яко своє(г)[о] вла(ст)но(г)[о]
кгру(н)ту ужива(ти), во(д)лє налє(п)шо(г)[о] уподоба(н)я своє(г)[о] ты(м)
ѡбороча(ти) вє(ч)ными часы, а и(ж) бы за копє(ц) усыпаны(и) далє(и) то(г)[о]
зали(в)ку ѡ(т) єго м(л) нє было и мнє шкоды зато(п)лє(н)ємъ сєножатє(и).
То(г)ды во(л)но будє(т) єго укгру(н)това(ти) на ров(н)є то(г)[о] ко(п)ца
ку кгру(н)ту моєму, яко єго м(л) налєпє(и) похочє(т), яко бы(х) я в затоплє-
(н)ю сєножатє(и) мои(х) на(д) тоє по(с)тановє(н)є ставо(м) Радови(ц)ки(м)
шкоды нє мє(л). А є(ст)ли бы за копє(ц) и тоє по(с)тановє(н)є и по(з)волнє(н)є
ншє ставо(м) Радови(ц)ки(м) єго м(л) па(н) Кграє(в)ски(и) с пото(м)ками
своими сєножа(т) кгру(н)ту жаско(в)ско(г)[о] мнє самому або пото(м)ка(м)
мои(м) зали(ти) мє(л), то(г)ды то(т), хто бы то вчини(л) дє(р)жєчи тоє имє-
234 зв. (н)є Радови(чи), // має(т) и повинє(н) будє(т) за(р)уки, нижє(и) в сє(м) ли(с)тє
ншо(м) написаныє, за(п)лати(ти) а, заплати(в)ши прє(д)ся за(р)уки, прє(д)ся
того да(л)шо(г)[о] зали(в)ку уступи(ти), а воду в таково(и) мѣрє дє(р)жа(ти),
яко бы вода далє(и) нє за(ли)вала ку кри(в)дє и шкодє моє(и) и пото(м)-
ко(м) мои(м). А я и пото(м)ки мои в то(т) ста(в) єго м(л) Радови(ц)ки(й)
ничи(м) сѧ вступова(ти) и я(к) єго м(л) самому, та(к) и потомко(м) єго м(л)
в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю в то(м) ста(в)у никотороє пєрєказы чини(ти)
нє має(м) и споко(и)нє сѧ в то(м) вє(д)лє то(г)[о] тєпєрє(ш)нє(г)[о] постано-
вє(н)я, ничи(м) сє(г)[о] ли(с)ту моє(г)[о] нє на(р)ушаю(чи), захова(ти)
має(м) вє(ч)ными часы. А є(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або по-
то(м)ко(в) нши(х) то(г)[о] постановє(н)я промє(ж)ку сєбє дє(р)жа(ти) нє
хотєла и чи(м)-ко(л)вє тоє по(с)тановє(н)є наруши(т) мєла и до права ѡ то
по(з)вана была, тогды для пру(д)шоє справє(д)ливо(сти) нє до зє(м)ско(г)[о],
алє до кгро(д)ско(г)[о] суду воло(ди)мє(р)ско(г)[о] роко(м) завиты(м) за
двє нєдє(ли) має(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ваная сторона має(т) и будє(т)
пови(н)на за пє(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м), нє вымо(в)ляючися
форобою, слу(ж)бою г(с)дръскою зє(м)скою, воє(н)ною и никоторы(ми)
и(н)шими причина(ми) пра(в)ны(ми) и нєпра(в)ны(ми), ѡ(т) людє(и) вы-
мы(ш)лєны(ми), ку пра(в)у ста(ти) и на (в)ря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)-
мє(р)ски(и) пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х) за(р)уки, а сторонє
нарушоно(и) другую пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х), жє на(к)ла-
ды и шкоды, кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присяги, ѡ(д)но на рєчє(н)є слова
за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)вє з на(с)
с то(г)[о] по(с)тановє(н)я чи(м)-ко(л)вє вы(с)тупи(л), заплати(ти) має(т).
А вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мє(р)ски(и) то всє, я(к) за(р)уки, та(к) на-
клады и шкоды сторонє на(р)ушоно(и) на (с)торонє вы(с)тупно(и) має(т)
и будє(т) мє(ти) мо(ц) склада(н)я роко(в) заплатє пра(в)ны(х) зара(з) ѡ(т)-
прави(ти). А по заплачє(н)ю зару(к), накладо(в) и шко(д), прє(д)ся тоє
тєпєрє(ш)нєє по(с)тановє(н)є вє(ч)нє а нєѡ(т) мє(н)нє з обу(д)ву сторо(н)
дє(р)жано быти має(т). И на то(м) да(н) єго мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у

Ккраε(в)скому, сто(л)нику зε(м)ли По(д)ля(ш)скоε, по(д)старо(с)тεму воло(ди)мε(р)скому, сε(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моεю пεча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноε руки моεε. А при то(м) бы(ли) и того добрε свεдоми и за ѡчеви(с)тою а устною прозбою моεю к сεму моεму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновε ε(д)начи нши зобопо(л)ныε: па(н) Ива(н) Ляхо(в)ски(и), па(н) Ѳεдо(р) Калусо(в)ски(и), па(н) Да(х)но Ѳεдорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при пεчатε(х) и(х) м(л) пно(в) ε(д)начо(в) εго м(л) па(н) Пε(т)ръ Ко(с)тюшкови(ч) Хобо(л)товски(и) та(к)жε за (п)ро(з)бою моεю пεча(т) свою к сεму моε(му) // вы(з)наному ли(с)ту 235
приложи(ти) рачи(л). Писа(н) у Ляховε лѣта по нарожε(н)ю Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т) шо(с)того, м(с)ца июнѧ, дεсѧто(г)[о] дня. Григорε(и) Во(л)чко Жа(с)ко(в)ски(и), рука вла(ст)ная.

114. Межовий запис Григорія Волчка Жасковського на розмежування угідь сусідніх поміщиків.

Акт від 20 січня 1577, № 204, 3.
Випис з книг гродських від 16 серпня 1576.

Я, Григорε(и) Во(л)чко Жаско(в)ски(и), ѡ(з)на(и)мую си(м) мои(м) 237
ли(с)то(м) нинε(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] была по(т)рεба вεда(ти) або, чтучи, слыша(ти), и(ж) што которая ро(з)ница была мнε ѡ(т) имε(н)я и кгру(н)ту моε(г)[о] жа(с)ко(в)ско(г)[о] у пε(в)но(г)[о] врочища на (и)мя Ли(с)и(х) Я(м) ѡ(т) имε(н)я и кгру(н)ту радови(ц)ко(г)[о] εго м(л) пна Стани(с)лава Ккраε(в)ского, сто(л)ника зε(м)ли По(д)ля(ш)скоε, по(д)старо(с)тεго воло(ди)мε(р)ско(г)[о], жε по(д)даныε нши приро(б)ками свои(ми) нεма(л)ую ро(з)ницу чини(ли) мεжи нами, нε маю(чи) пεвны(х) гранε(и) мεжи тыми вышε(и) помεнεны(ми) имε(н)ями ншими, ино приводεчи поко(и) вε(ч)ны(и) и помε(ш)ка(н)ε сусε(д)скоε // мεжи собою 237 зв.
а нε хотεчи до да(л)ши(х) накладо(в) и заводу пра(в)но(г)[о] ся вытεга(ти), зволи(в)шися ѡбычаε(м) приятε(л)ски(м) мεжи собою, взя(ли) ε(с)мо до того розε(з)на(н)ѧ и помε(р)кова(н)я и утвε(р)жε(н)я гранε(и) имεнε(и) наши(х), абы за ты(м) споко(и)нε ка(ж)ны(и) своε(г)[о] ужива(л), и(х) мл(сти) пно(в) а приѧтεлε(и) нши(х) зобопо(л)ны(х) то ε(ст) пна Ивана Сεмεновича Ляхо(в)ско(г)[о], пна Ѳεдора Калусо(в)ско(г)[о], пна Да(х)на Ѳεдоровича, пна Томаша Ви(т)ви(н)ского, абы и(х) мл(ст) выслуха(в)ши доводо(в) по(д)даны(х) нши(х) наста(р)ши(х), которыε бы во(д)лε пна бога и справε(д)ливо(сти) свтоε вεдомо(ст) яконапε(в)нε(и)шую да(ли) и(х) мл(сти) вышε(и) помεнεны(м) пно(м) приятεлε(м) ншимъ. А што бы сѧ и(х) мл(ст) наслушнε(и)шо(г)[о] здало, абы мεжи нами по(с)танови(ли) кграни посыпа(ли), на то(м) з обу сторонъ рεкли ε(с)мо добры(м) рыцε(р)ски(м) а цно(т)ливы(м) слово(м) дε(р)жати, яко(ж) и(х) мл(ст), выεха(в)ши, мε(р)кова(ти) рачи(ли), абы згода такая дошла ку вε(ч)но(и) згодε нε з уближε(н)εмъ, алε с приятε(л)ски(м) умилова(н)ε(м) и покоε(м) з обε(ю)х сторо(н), яко (ж) грани посыпа(ли), поча(в)ши ѡ(т) ста(в) у Радови(ц)ко(г)[о], на(д) которы(м) копε(ц) значны(и) всыпа(н), вышε(и) врочища Ѡ(л)ша(н)ки, которыε в кгру(н)тε радови(ц)ко(м) здавна лεжи(т), дε(р)жεчи кгру(нт) жаско(в)ски(и) ку гаю моεму Липо(в)цу по лεво(и) сторонε, а кгру(нт) радови(ц)ки(и) εго м(л) пна Ккраε(в)ского

ю право(и) сторонε. Которы(х) копцо(в) и пε(в)ны(х) гранε(и) всыпано
досы(т), вна(ч)нε пε(т)на(д)ца(т), ωдε(н) за (д)руги(м) по кгру(н)тε знале(з)-
ку (!) и(х) м(л) ω(д)ною стороною, а(ж) до ско(н)чε(н)я границы кнзя Алε(к)-
са(н)дра Поры(ц)кого кгру(н)ту имε(н)я ετο м(л) Клопочи(н)ско(г)[о]. На
которо(м) ско(н)чε(н)ю кгрунто(в), яко на ω(с)та(т)нε(и) пεтε, гра(н) та-
ко(ж) зна(ч)ная всипана у болота Тристε(н)ца, гдε кнзя Поры(ц)кого гра-
иица пришла за кгру(н)то(м) ετο м(л) пна Кграε(в)ско(г)[о] радови(ц)ки(м),
што мεжи собою дε(р)жа(ти) и трима(ти) маεмо вε(ч)ными часы. Мы сами и
пото(м)ки нши, ничи(м) то(г)[о] тεперε(ш)нεго постановε(н)я нε на(р)ушаю-
(чи), а ε(ст)ли бы которая сторона з на(с) самы(х) або пото(м)ко(в) нши(х)
то(г)[о] постановε(н)я промε(ж)ку сεбε дε(р)жати нε хотεла и чи(м)-ко(л)вε
тоε по(с)тановε(н)ε наруши(т)⟨,⟩ в скажε(н)ю яко(г)[о] конца або пεрεωра-
(н)ю границы и чεрε(з) грани(ц)у чи(м) ся ко(л)вε в кгру(нт) вступова(ти)
мεла и до права ω то позвана была, тогды для пру(д)шεε справε(д)ливости
нε до зε(м)ско(г)[о], алε до кгро(д)ско(г)[о] суду воло(ди)мε(р)ского роко(м)
завиты(м) за (д)вε нεдεли маε(т) бы(ти) по(з)вана. А по(з)ваная сторона
маε(т) и будε(т) пови(н)на за пε(р)шими по(з)вы, яко на року завито(м),
238 не вымовляючися форобою, слу(ж)бою г(с)дръскою, // зε(м)скою, воε(н)ною
и никоторы(ми) инши(ми) причина(ми), пра(в)ными и нεпра(в)ны(ми), ω(т)
людε(и) вымышлεными, ку праву ста(ти) и на вря(д) кгро(д)ски(и) воло-
(ди)мε(р)ски(и) за(р)уки двεстε ко(п) грошε(и) ли(тв)ски(х), а сторонε на-
(р)ушоно(и) другую двѣстε ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х), жε кгва(лт), накла-
ды и шкоды, кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присѧги, ω(д)но на рεчε(н)ε слова
за ко(ж)ды(м) разо(м) то(л)кокро(т), ко(л)ко бы которы(и)-ко(л)вε з на(с)
с того постановε(н)я чи(м)-ко(л)вε вы(с)тупи(л), заплати(ти). А вря(д) кгро(д)-
ски(и) воло(ди)мε(р)ски(и) то всε, я(к) заруки, та(к) кгва(лт), наклады и шко-
ды сторонε нарушоно(и) на сторонε вы(с)тупно(и) маε(т) и будε(т) мε(ти)
мо(ц), кро(м) склада(н)я роко(в) заплатε правны(х), зара(з) ω(т)прави(ти)
и грани(ц)у, гдε бы была запсована, зася каѕа(ти) направити, которая
вε(д)лε то(г)[о] тεпεрε(ш)нεго постановε(н)я и по заплачε(н)ю зарукъ,
кгва(л)ту, накладо(в) и шко(д) вε(ч)нε а нεω(т)мε(н)нε з обудву сторонъ
дε(р)жана бы(ти) маε(т). И на то(м) да(л) ετο мл(сти) па(н)у Стани(с)ла(в)у
Кграεвъскому, сто(л)нику зε(м)ли По(д)ля(ш)скоε, по(д)старостεму воло-
(ди)мε(р)скому, сε(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моεю пεча(т)ю и с по(д)-
пи(с)ю вла(ст)ноε руки моεε. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] до(б)рε свεдоми
и за ωчεви(с)тою а устною про(з)бою моεю пεча(ти) свои к сεму моεму вы(з)-
наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(ли) и(х) м(л) пновε ε(д)начи нши зобε-
по(л)ныε, па(н) Ива(н) Сεмεнови(ч) Ляхо(в)ски(и), па(н) Фεдо(р) Ка(л)усо(в)-
ски(и), па(н) Да(х)но Фεдорови(ч), па(н) Тома(ш) Ви(т)ви(н)ски(и). А при
пεчатε(х) и(х) мл(сти) пно(в) εдначо(в) ετο м(л) па(н) Пε(т)ръ Ко(с)тюшко-
ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и) та(к)жε за про(з)бою моεю пεча(т) свою к сεму
моεму вы(з)наному ли(с)ту приложи(ти) рачи(л). Писанъ у Ляховε лѣта
по нарожε(н)ю Иcу(с) Хр(с)та, сына бо(ж)ετο, тисεча пя(т)со(т) сε(м)дεся(т)
шосто(г)[о], м(с)ца июнѧ, дεсято(г)[о] дня. Григорε(и) Во(л)чко Жаско(в)с-
ски(и), рука вла(ст)ная.

115. Тестамент Григорія Івановича Ружинського.

Акт від 14 січня 1577, № 186, 3.

Богъ са(м) навы(ш)ши(и) и ѡтє(ц) вси(х) нєха(и) будє(т) радитєлє(м) 198
су(м)нєня моєго в ко(ж)до(и) справє моє(и), кгды (ж) всякиє справы лю(д)-
скиє, што ся ко(л)вєкъ на светє з ними дєє(т), которыє нє бываю(т) на пи(с)мє
зоставованы, тєды по смє(р)ти в пото(м)ны(х) часє(х) с памє(ти) в людє(и)
позосталы(х) сплываю(т) и (в) забы(т)є приходя(т). И (д)ля то(г)[о] пи(с)мо
є(ст) вына(и)дєно, на которо(м) люди звы(к)ли ѡста(т)нюю волю свою зо(с)-
тавля(ти) и по (с)мє(р)ти своє(и) людє(м) по собє позо(с)талы(м) ку вєдо-
мо(сти) носи(ти). Прото и я, Кгригорє(и) Ивановн(ч) Ружи(н)ски(и), нє бу-
дучи на сє(с) ча(с) ѡ(т) бга створитєля вє(ли)кою хоробою с пригоды навє-
жоны(и), // в которо(и) бли(з)ша ми єсть смє(р)ть, ни(ж)ли живо(т), умы(с)- 198 зв.
ли(л) єсми єщє за доброє памє(ти) до(м) сво(и) росправити и на сє(м) тє(с)-
тамє(н)тє всю волю свою ѡзна(и)ми(ти). А то по(д) ты(м) способо(м) ѡ(з)на(и)-
мую, и(ж) што є(с)ми поня(л) за сєбє в ма(л)жє(н)ство дє(в)ку въ єго мл(сти)
пна Ивана Шє(л)вовъско(г)[о] па(н)ну Богда(н)у, по которо(и) взя(л) єсми
в о(т)ца єє и в до(м) мо(и) внє(с)ъ вѣна готовых пя(т)дєся(т) ко(п) грошє(и),
а у выправє в золотє, в сєрє(б)рє, в пє(р)ла(х), в шата(х), в конє(х), в бы(д)лє
и (в) в ы(н)ши(х) многи(х) рєча(х) сто ко(п) грошє(и) лито(в)скоє (ж) ли(ч)бы.
А то ѡсобливє иж-є(м) до(з)на(л) по нє(и) при (з)лучє(н)ю ншо(м) в ста(д)ло
свтоє ма(л)жє(н)скоє⟨,⟩ учтивоє в станє панє(н)ско(м) захова(н)є, та(к)
тє(ж) и по (в)си часы жи(т)я моє(г)[о] з нєю вѣру, цноту и пово(л)ныє слу(ж)-
бы проти(в) мєнє, ма(л)жо(н)ка своє(г)[о], ни(ж)ли бы(л) єсми єщє и до
си(х) часо(в) є(и) яко за тую суму, которую ѡна в до(м) мо(и) унє(с)ла, ѡпра-
вы нє (в)чини(л), та(к) тє(ж) и цно(т)ливо(г)[о] проти(в)ко мєнє захова(н)є
єє мл(ст)ю моєю нє нагороди(л). А та(к) тєпє(р), хотѧ є(с)ми хо(р), алє зу-
по(л)ную памє(т) маю(чи), нє будучи ники(м) намо(в)лєны(и), ѡ(д)но са(м)
по своє(и) добро(и) воли записую жонє моє(и) мило(и) Бо(г)данє Ивано(в)нє
Щє(л)во(в)ского тую по(л)тораста ко(п) грошє(и), которую є(с)ми по нє(и)
взя(л), з совито(ст)ю, то є(ст) триста ко(п) грошє(и) ли(ч)бы ли(тв)скоє, на
(и)мє(н)я(х) мои(х) ѡ(т)чи(з)ны(х), на Ружи(н)и, на Творинично(х) и на ча(сти)
моє(и) рогови(ц)ко(и), которую є(с)ми купи(л)⟨,⟩ И є(ст)ли на мєнє бо(г)
со(т)воритє(л) допу(с)ти(т) ча(с) смє(р)тє(л)ны(и), тєды жона моя милая
Богдана має(т) тыє вышє(и) помєнєныє имє(н)я мои в то(и) сумє, ѡ(т) мєнє
є(и) на сє(м) ли(с)тє моє(м) записано(и), дє(р)жа(ти) и вжива(ти) до лѣ(т)
дєтє(и) мои(х). А дє(ти) мо(и), доро(с)ши лѣ(т), буду(т) ли хотє(ти) тыє
имє(н)я мо(и) яко ѡ(т)чи(з)ну свою до ру(к) свои(х) взяти, тєды пєрвє(и)
ма(т)цє своє(и) маю(т) тую всю суму спо(л)на три(с)та ко(п) грошє(и) запла-
ти(ти), то(г)ды на то(т) ча(с) тыє вышє(и) помєнєныє имє(н)я в ма(т)ки своєє
побра(ти). А бра(т)я мои и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) никоторыми причи-
нами ани право(м) ѡпєку(н)ски(м) с то(г)[о] запи(с)у моє(г)[о] єє рушати
нє маю(т). Ѡсобливє тє(ж) памєтаю(чи) я учтивоє, вє(р)ноє захова(н)є и
пово(л)ныє службы єє проти(в)ко мєнє, ма(л)жо(н)ка своєго, // умысли(л) 199
єсми є(и) то мл(ст)ю моєю на(го)роди(ти), прото вси рєчи мои рухомыє, золото,
сєрєбро, пє(р)ла, шаты, цы(н), мѣдь, гроши готовыє и на до(л)зє(х) и к тому,
што нєрухомыми рє(ч)ми быває(т) называно, то єсть кони, бы(д)ло, и што-

ко(л)векъ є(ст) в дому моє(м) ω(т) мала до велика, то всє запи(с)ую, даю и да(р)ую жонє моє(и) мило(и) Бо(г)данє Ивано(в)нє Шє(л)во(в)ского, ω(т)даляючи то ω(т) детє(и) и ω(т) бли(з)ки(х) мои(х) на вє(ч)ныє часы. И на то є(и) зо(с)тавую сє(с) мо(и) тєстамє(нт) по(д) моєю пєча(т)ю. А при то(м) бы(ли), и то(г)[о] добрє сведо(ми), и за про(з)бою моєю устною пєча(ти) свои до сє(г)[о] тє(с)тамє(н)ту моє(г)[о] приложи(ти) рачили бра(т)я мои кнѧ(з) Стефа(н) Федорови(ч), княз(з) Дми(т)рє(и) Иванови(ч) Ружи(н)скиє, па(н) Стани(с)ла(в) Рокгу(л)ски(и), па(н) Миха(и)ло Линє(в)ски(и). Писа(н) у Творинчо(х) лѣта ω(т) нарожє(н)я Исуса Хр(с)та тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) пятого, м(с)ца сє(н)тєбра, два(д)ца(т) ω(с)мого дня.

116. Продажний запис Яцька Фалелійовича Марковського на продаж поля Станіславу Рогульському.

Акт від 13 січня 1577, № 179, 3.
Випис з книг гродських від 15 червня 1576.

186 Я, Я(ц)ко Фалєлиєви(ч) Ма(р)ко(в)ски(и), чиню я(в)но и вы(з)наваю на сє(м) ли(с)тє моє(м), кому будє(т) потрєба то(г)[о] вѣдати, нинє и на пото(м) завжды, и(ж) я ни (з) яко(г)[о] примушє(н)я ани тє(ж) будучи ω(т) ко(г)[о] намо(в)лєны(и), ω(д)но по своє(и) добро(и) во(ли) и за по(з)волє(н)ємъ пнєє ма(т)ки своє(и) Фалєлиєвоє Ма(р)ко(в)скоє пнєє Га(н)ны Кисєлє(в)ны и са(м) тє(ж), маю(чи) лєта зупо(л)ныє и на(д) стату(т) писаныє, прода(л) єсми на ωгоро(д) поля ншо(г)[о] по(с)по(ли)то(г)[о], котороє тєпє(р) держа(л) Хлу(с), єщє мнѣ з брато(м) мои(м) нєро(з)дє(л)ного, лєжачого проти(в) двора пна Рокгу(л)ского Ма(р)ко(в)ского, с части своєє вла(ст)ноє, поча(в)ши ω(т) дороги, которая идє(т) ω(т) Пя(с)кова в сєло а(ж) до Ста(в)раза(н), ω(т) ωгорода по(д)дано(г)[о] моєго того (ж) Хлуса до ко(п)цовъ, которы(х) усыпа(л) єсми ω(т) поля, минувши дво(р) пна Рокгу(л)ско(г)[о], за пє(в)ную суму пнзє(и) три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) на ли(ч)бу
186 зв. лито(в)скую пну Стани(с)ла(в)у Року(л)скому⟨,⟩ // и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти пнє(и) Катєринє Вє(н)кгли(н)ского и пото(м)ко(м) и(х) на вѣ(ч)ныє часы и вжє-(м) я ωную суму всю спо(л)на до ру(к) свои(х) взя(л). Во(л)но и(х) м(л) будє на то(м) поли, ω(т) мєнє продано(м), будова(н)я и пожи(т)ки, якиє воля и(х) будє ро(з)множа(ти) и тє(ж) даровати, прода(ти) и кому хотєчи записати. А я са(м) чєрє(з) сєбє и чєрє(з) приятєлє(и), слу(г) и по(д)даны(х) свои(х) в то(м) пєрєказы [никтороє] чинити нє маю вєчными часы. И є(ст)ли бы при ро(з)дє(л)ку ншо(м), кгды сє буду з брато(м) мои(м) пно(м) Миха(и)ло(м) ты(м) имє(н)ємъ нши(м) Ма(р)ковичами дєлити, ωноє полє, котороє я па(н)у Рокгу(л)скому прода(л), в ча(ст) брата моєго по(и)ти мєло, тєды я пна Рокгу(л)ского або пото(м)ковъ и(х) мл(сти) в то(м) заступова(ти), а бра(т)у своєму за тоє полє свои(м) вла(ст)ны(м) полє(м) нагороди(ти) повинє(н). А гдє бы за яки(м) упоро(м) я ωно(г)[о] поля, ω(т) мєнє проданого пну Рокгу(л)скому, ω(т) брата своє(г)[о] пна Миха(и)ла ωборони(ти) и во(д)лє сє(г)[о] ωпису досы(т) вчини(ти) нє мо(г)ъ⟨,⟩ тєды на ω(н) жє ча(с) зара(з) и(н)ши(и) ωгоро(д) сво(и) вла(ст)ны(и), которы(и) ми ся ω(с)танє(т) проти(в) двора пна Рокгу(л)ского та(к) до(л)ги(и) и широки(и), по(с)тупи(ти) повинє(н) буду, и што бы єго мл(ст) на томъ ωгородє на якоє будова(н)є

наложити мє(л), тєды я за ѡныє шкоды и на(к)лады, кромъ доводу, ѡ(д)но на сло(в)ноє рєчє(н)є совито заплатити повинє(н) будє(т)у (!). А єсли бы(х) якъ ѡгорода поступити, гдє сє єго мл(с)ти подобати будє(т), та(к) тє(ж) ѡны(х) шко(д) и на(к)ладо(в) нагородити нє хотє(л), тєды маю и повинє(н) буду єго мл(с)ти ѡныє пнзи три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) и (в)сѣ шкоды и наклады за и(х) мл(сть), што бы наложи(ти) мє(ли), всє совито заплати(ти) пєрє(д) ты(м) урядо(м), пєрє(д) которы(и) буду по(з)ва(н), заруки три(д)ца(т) ко(п) грошє(и) заплатити повинє(н) буду, яко (ж) я вжє, маю(чи) заразо(м) на то(т) ча(с) при собє пнюю ма(т)ку свою, пнюю Фалєлиєвую Ма(р)ко(в)скую, и и(х) мл(ст) кнзя Стєфана Ружи(н)ского, а пна Романа Ма(р)ко(в)ско(г)[о], а во(з)но(г)[о] повѣту Володимє(р)ского пна Дє(м)яна Мо(к)рє(н)ского, ѡноє полє завє(д)ши и закопа(в)ши, в мо(ц) и в дє(р)жа(н)є пну Рокгу(л)скому пода(л). Яко (ж) я сюю продажу и сє(с) ли(ст) мо(и) на (в)рядє кгро(д)ско(м) володимє(р)ско(м) маю са(м), ста(в)ши ѡчєви(с)то, до кни(г) вы(з)нати и за(с)ть (?) // на пє(р)ши(х) роко(х) судовы(х) зє(м)- 187
ски(х) володимє(р)ски(х), которыє ся напє(р)вє(и) судити почну(т). Та(к)-жє сє(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) пєрє(д) судо(м) зє(м)скимъ вы(з)нати и до кни(г) зє(м)ски(х) вписа(ти) да(ти) маю. А гдє бы(х) за якими потрєбами на пєрши(х) роко(х) судовы(х) зє(м)ски(х) ста(ти) и сє(г)[о] ли-(с)ту и выпи(с)у кгро(д)ского ѡбъявити пєрє(д) судо(м) зє(м)ски(м) нє мо(г), тєды пну Рокгу(л)скому або тому, кому єго (мл) то поручи(т), во(л)но будє(т) сє(с) ли(ст) мо(и) и выпи(с) кгро(д)ски(и) со(з)на(н)я моє(г)[о] и, кро(м) бы(т)я моєго ѡповєда(в)ши, пєрє(д) судо(м) зємъски(м) в кнги зє(м)скиє записа(ти) дати и выпи(с) с кни(г) собє взяти. И та(к)-то єго мл(сти) мо(ц)-но будє и вє(ч)нє по(и)ти має(т), яко бы и ѡчєви(с)тоє со(з)на(н)є моє было пєрє(д) судо(м) зє(м)скимъ. И на то(м) да(л) и(х) мл(сти) сє(с) мо(и) вы(з)-наны(и) ли(ст) по(д) моєю пєча(т)ю и (с) по(д)писо(м) вла(ст)ноє руки моєє и за ѡчєви(с)тою про(з)бою моєю пни ма(т)ка моя, и(х) мл(ст) вє(р)хомєнєныє ѡсобы єго мл(ст) кня(з) Стєфа(н) Ружи(н)ски(и), па(н) Рома(н) Ма(р)-ко(в)ски(и) а во(з)ны(и) повѣту Володимє(р)ского па(н) Дє(м)я(н) Мокрє(н)-ски(и) до сє(г)[о] ли(с)ту моє(г)[о] пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) у Ма(р)ковича(х), року ѡ(т) нарожє(н)я сына бо(ж)єго тисєча пя(т)-со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца июня, пАто(г)[о] на(д)ца(т) дня. Яцко Ма(р)ковски(и) рукою своєю вла(ст)ною по(д)писа(л).

117. Свідчення Яна Львовича і його жінки Федори Гнівошевни в тому, що ними одержано від брата Федори Григорія Гнівошевича Киселя посаг за Федорою, і вони більше ні на що не претендують.

Акт від 15 січня 1577, № 188, 3.

Я, Я(н) Лвови(ч), зємєни(н) г(с)дръ ски(и) повѣту Вилє(н)ско(г)[о], а я, 202 зв.
Фєдора Гнєвошо(в)на Кисєлє(в)на, ма(л)жо(н)ка є(г)[о] мл(сти) пна Яна Лвовича, сознаваємо и я(в)но чинимо доброво(л)нє си(м) ншимъ вы(з)наны(м) ли(с)то(м) ко(ж)дому, кому бы то(г)[о] по(т)рєба была вѣда(ти) або, чтучи єго, слыша(ти), нынє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), и(ж) з во(ли) божєє а прє(з)рє(н)я єго свтоє мл(сти) вступи(в)ши и ѡ(т)давшисѧ и ѡ(т)-

да(в)ши сє (!) на(м) з собою в ста(н) свты(и) ма(л)жє(н)ски(и). При кото-
ро(м) ω(т)дава(н)ю єго м(л) па(н) Григорє(и) Гнєвошєви(ч) Кисє(л) по (м)нє,
Фєдорє Гнєвошє(в)нє Кисєлє(в)нє, яко по сє(ст)ри своє(и) рожоно(и), вєно
до ру(к) нши(х) да(ти) рачи(л) зы (и)мєнє(и) свои(х) ω(т)чи(з)ны(х) Ни(з)-
кини(ц)кого, в повѣтє Воло(ди)мє(р)ско(м) лєжачо(г)[о], и зы (и)мє(н)ѧ
своє(г)[о] києвъско(г)[о], сча(сти) моєє належачо(и), Фєдорє, мєжи сє(ст)ра-
ми мо(и)ми пнєю Га(н)ною а пнєю Мариною, во(д)лє права по(с)полито(г)[о]
и (с)та(т)уту зє(м)ского, на(с) вси(х) трє(х) с тоє чє(т)вє(р)тоє ча(с)ти вы-
203 вєнова(л) // и выправи(л). И мнє, вышє(и) мєнєному Яну Лвовичу, и мнє,
Фєдорє Гнєвошовнє Кисєлє(в)нє, ма(л)жо(н)цє єго мл(сти), до ру(к) нши(х)
поса(г)у дати рачи(л) сто ко(п) готовы(х) грошє(и). А у выправє яко в зо-
лотє, в сєрє(б)рє, в пє(р)ла(х), в шата(х) и (в)в ы(н)ши(х) многи(х) рухо-
мы(х) рєча(х) другую сто копъ грошє(и) ли(ч)бы и монєты ли(тв)скоє, то
є(ст) всє(г)[о] двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). Прото я, вышє(и) мєнє-
ны(и) Я(н) Лвови(ч), и я, Фєдора Кисєлє(в)на, взя(в)ши ω(т) пна Григо-
(р)я Кисєля то(т) поса(г) и слу(ш)ную а достаточную выпра(в)у зы (и)мєнє(и)
ω(т)чи(з)ны(х), то є(ст) двѣстє ко(п) грошє(и), и маючи мы во всє(м) ω(т)
нє(г)[о] досы(т), си(м) тєпєрє(ш)ни(м) ли(сто(м) нши(м) пна Григо(р)я Кисє-
ля в то(м) упє(в)няє(м) и ωписує(м), и(ж) вжє єго мл(ст) мєнє, Фєдору Кисє-
лє(в)ну, яко сє(ст)ру свою рожоную, зы (и)мєнє(и) свои(х) ω(т)чи(з)ны(х)
с ча(с)ти, мнє належачоє, достаточнє выправи(л) и вывєнова(л) и во(д)лє
пови(н)ности своєє брата(р)скоє на(м) досы(т) за всє вчини(л), и(ж) вжо,
Яко ѧ са(м), Я(н) Лвови(ч), та(к) тє(ж) я, Фєдора Кисєлєвна, ма(л)жо(н)ка
єго мл(сти), а дє(ти) и пото(м)ки нши, которыє є(ст)ли на(м) да(ст) бо(г)
мє(ти) рачи(т), жа(д)ного и(н)шого вѣна ани ча(сти) належачоє на (и)мє-
(н)я(х) єго ω(т)чи(з)ны(х), на (и)мє(н)ю єго Ни(з)кини(ц)ко(м) у повѣтє Воло-
(ди)мє(р)ско(м) лєжачо(м), и на (и)мє(н)ю Києвско(м), по(и)скива(ти) и
доходи(ти) нє має(м), яко на само(м) пну Григо(р)ю, та(к) и на ма(л)жо(н)-
цє и пото(м)ко(х) єго вє(ч)ными часы, яко на само(м) пну Григо(р)ю чого
и(н)шого яко(г)[о] бо(л)шо(г)[о] пасагу (!) и вѣна доходи(ти), та(к) и жа(д)-
ноє тру(д)ности єму в то(м) чини(ти) нє має(м). А є(ст)ли бы(х) я, Я(н) Лво-
ви(ч), або я, Фєдора Гнєвошо(в)на Кисєлє(в)на, дє(ти) и пото(м)ки нши,
пробачи(в)ши сє(г)[о] доброво(л)ного ли(с)ту и ωпи(с)у ншо(г)[о], мє(ли)
бы ся яко(г)[о] и(н)шого поса(г)у и бо(л)шого вѣна або ча(сти) ω(т)чи(з)ныє
вы (и)мє(н)я(х) єго упомина(ти) и по(и)скива(ти) и якую-ко(л)вє(к) пєрє-
ка(з)у и тру(д)но(ст) пну Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю чини(ти), и
ω то єго до права позыва(ти), и якую (ж) ко(л)вє шкоду задавати мєли,
тогды, ко(л)ко бы(х)мо кро(т) якую пєрєка(з)у вчини(ли), то(л)ко кро(т)
заруки на г(с)дря короля є(г)[о] мл(сти) пови(н)ни будє(м) двѣстє ко(п)
грошє(и) литовски(х) а сторонє нарушоно(и) па(н)у Григо(р)ю Кисєлю
другую двѣстє ко(п) грошє(и) ли(тв)ски(х). А поплативши и ко(л)кокро(т)-
тыє за(р)уки, прє(д)ся и пото(м) вєчны(ми) часы то(т) ли(ст) на(ш) у кож-
до(г)[о] права при моцы зупо(л)но(и) захова(н) бы(ти) має(т). И на то я,
Я(н) Лвови(ч), и я, Фєдора Гнєвошє(в)на Кисєлє(в)на, да(ли) єсмо є(г)[о]
203 зв. мл(сти) // єго мл(сти) !) // па(н)у Григо(р)ю Гнєвошєви(ч)у Кисєлю сє(с)
на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ми своими и (с) по(д)пи(с)ю руки
моєє вло(ст)ноє, Яна Лвовича, пи(с)мо(м) руски(м). А при то(м) бы(ли)
и того су(т) добрє свєдоми лю(ди) за(ц)ныє, зємянє єго к(р) м(л) пновє а

приятели мои кня(з) Жикгимо(нт) и Гедрои(т), по(д)старо(с)ти(и) мо(с)товски(и), а па(н) Микола(и) Брези(н)ски(и), по(д)старости(и) минко(в)ски(и), а па(н) Степа(н) Сасы(н) Скрыба(ч), которы(е) за ѡчеви(с)тою и устною про(з)бою ншою, буду(чи) того добре сведо(ми), печа(ти) свои к сему нашому вы(з)наному ли(с)ту приложити рачи(ли). Писа(н) на Росьи в дво(р)це Во(л)чко(в)ско(м) лѣта бо(ж)его нарожє(н)я тисеча пя(т)со(т) семдеся(т) шо(с)того, м(с)ца июля, десятого(г)[о] дня. Руки по(д)пи(с) в того ли(с)та пна Яна Лвовича пи(с)мо(м) руски(м) ты(ми) словы по(д)писаны є(ст). Я(н) Лвови(ч), рукою вло(ст)ною по(д)писа(л).

118. Лист опікунів дітей Василя Яковицького Щолухи, що вціряє чоловікові Полонії Шолушівни пану Холмовському управління спадщинним маєтком до повноліття її брата Івана Шолушича.

Акт від 16 січня 1577, № 192, 3.

Я, Федо(р) Петрови(ч) Загоро(в)ски(и), я, Давы(д) Миха(и)лови(ч), 211
а я, Ти(х)но Ща(ст)нови(ч) Якови(ц)кие, ѡпекуны дете(и) небо(ж)чика пна Васи(л)я Якови(ц)кого Щолухи, со(з)наваε(м) и я(в)но чинимъ ты(м) ли(с)то(м) нши(м), и(ж), з воли а пре(з)ре(н)я бжо(г)[о] змови(в)шися, сами є(с)мо з собою всѣ за ѡ(д)но приятє(л)ми и пови(н)ны(ми), и(х) де(в)ку небо(ж)чика пна Шолушину па(н)ну Полонею выда(ли) є(с)мо у ста(н) малжо(н)ства свето(г)[о] за пна Бо(г)дана Ждановича Хо(л)мовского, земени(на) повету Берестє(и)ского, а ижъ посагу готового яко ѡсиротѣло(и) па(н)не на то(т) ча(с) нѣ(т) ничого, ѡ(д)но ѡ(т)чи(з)на и(х) у Яковича(х), дво(р) з лю(д)ми, кгру(н)ты и зо (в)шелякими пожи(т)ки, к тому двору належачими, таки(м) ѡбычаемъ и спосѡбо(м) заховываючися во (в)семъ ѡбычаε(м) права посполитого и ста(т)уту зе(м)ского до ле(т) зупо(л)ны(х) ѡ(т)чича вла(ст)ного, сына пна Шалушина Ивана, // брата рожоного ѡны(х) дево(к) пна Шалушины(х), 211 зв.
та(к) па(н)ны Га(н)ны, яко и ма(л)жо(н)ки пна Хо(л)мо(в)ского па(н)ны Полонеи, ни(м) ѡны(и) ѡ(т)чи(ч) выше(и) помененны(и) па(н) Ива(н) Шолуши(ч) ле(т) свои(х) зупо(л)ны(х) до(и)де, па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) звы(ш) преречоны(и) з ма(л)жо(н)кою своею преречоною па(н)ною Полонеею маε(т) у дворе самъ ме(ш)кати на то(т) ча(с), яко вла(ст)ны(и) ѡ(т)чи(ч), люди и и(х) службы, цы(н)ши, роботы и (в)шелякие пови(н)ности, па(ш)ню дво(р)ную, а звлаща теперешнего ча(с)у у гумно увезеную, ро(з)дели(в)ши на трое две ча(с)ти вшелякого збо(ж)я, ѡкро(м) третее ча(с)ти, ему и жоне его належачое и выделеное, и те(ж) зо вшелякими пожитки, того именья никому не ѡста(в)уючи ани вы(и)муючи, де(р)жати и (в)живати и на вшеляки(и) пожито(к) ѡборочати, яко сами нале́пе(и) розумеючи, маε(т). То те(ж) варуемо, абы на при(ш)лы(и) ча(с) тое име(н)е звы(ш) помененое ѡ(д) пна Хо(л)мо(в)ского ни (в) чомъ шкоды жа(д)ное не понесло. Кгды (ж) посагу або выправы на то(т) ча(с), яко в сиро(т)стве ѡста(в)шися, и(м) по сме(р)ти ѡ(т)ца и(х) не было, яко се пе(р)ве(и) поменило, ничи(м) статуту не ѡ(т)ступуючи, маε(т) па(н) Хо(л)мо(в)ски(и) четве(р)тую ча(ст) на него именя пререченого Якови(ч) на четве(р)то(и) части то име(н)я посагу або выправы жоны своее и те(ж) тое па(н)ны Га(н)ны, сестры, жоны его во(д)ле ва(ж)нос-

ти и шацу(н)ку, кгды бра(т) и(х) а шури(н) пна Хо(л)мо(в)ского похоче(т) ли, доше(д)ши ле(т) свои(х), ѡ(т)ложивши суму пнзе(и), яко буде(т) тая четве(р)тая ча(ст) ве(ч)ностью ѡшацованая, пану Хо(л)мо(в)скому, зятю своему, и те(ж) свести (?) его, а сестре свое(и) па(н)не Га(н)не тую четве(р)тую ча(ст) ѡ(т)да(в)ши, имъ суму пнзе(и) к рука(м) своимъ за се, яко ѡ(т)чи(ч), мети мае(т). А где бы не хоте(л) сумою пнзе(и), яко буде(т) во(д)ле статуту ѡбраховано и ѡшацовано, та(к) па(н)у Хо(л)мо(в)скому, яко и панъне Га(н)не, ѡ(т)ложи(т) и ѡ(т)да(т) не хотелъ, то(г)ды во(л)но буде(т) и(м) тую четве(р)тую ча(ст), та(к) жоне его, яко и па(н)не Га(н)не право(м) належачую, на себе де(р)жати и (в)живати. Похочу(т) ли те(ж) тую че(т)ве(р)тую част продати, тогды во(л)но имъ буде(т) ты(м) шафовати, яко право(м) прирожоны(м) на ни(х) спало. А што се дотычетъ тепере(ш)него року се(м)десят(т) шосто(г)[о], пашня ѡзимая, ѧко и ве(ш)няѧ и те(ж) да(в)ного збо(ж)я старого, яко се выше(и) поменило, две ча(с)ти того всего збо(ж)я маеть бы(ти) выделено на потребу шурина его пна Ивана Шалушича и на сестру его па(н)ну Га(н)ну, ма бы(т) на пожито(к) и(х) ѡбе(р)нено, та(к) те(ж) и бы(д)ла две части на тые дети, а третяя ча(ст) па(н)у Хо(л)мо(в)скому и жоне его. А при то(м) бы(ли) и то(г)[о] добра (!) сведомы и(х) мл(ст) пнове а приятели нши его мл(ст) па(н) Федо(р) Со(л)та(н), писаръ зе(м)ски(и) володиме(р)ски(и), па(н) Миха(и)ло Янови(ч) Загоро(в)ски(и) а па(н) Ва-
212 силе(и) Пе(т)рови(ч) // Сема(ш)ко, па(н) Ю(х)но Яковови(ч) Якови(ц)ки(и), па(н) Миха(и)ло Кусти(ц)ки(и), па(н) Семенъ, па(н) Авра(м) Пузо(в)ские. До которого листу мы, ѡпекуны, спо(л)не всѣ печати свои приложили и, руки свои по(д)писа(в)ши, то(т) ли(ст) на(ш) пну Хо(л)мо(в)скому и малжо(н)це его дали. Писа(н) у Загорове лета бо(ж)его наро(же)нъя тисеча пя(т)сот семдеся(т) шостого, м(с)ца се(н)тебра, два(д)ца(т) третего дня. Федо(р) Загоровски(и), рука вла(ст)ная. Давы(д) Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на. Тихно Щастьновичъ Якови(ц)ки(и), рука вла(ст)на.

119. Дільчий запис про поділ спадщинних маєтків між братами Солтанами.

Акт від 15 січня 1577, № 191, 3.

208 Мы, бра(т)ѧ рожонаѧ, и мы, ниже(и) помененые Бо(г)да(н), су(д)я
зе(мъ)ски(и) речи(ц)ски(и), Федо(р), писа(р) зе(м)ски(и) воло(ди)ме(р)ски(и),
Пе(т)ръ, Ива(н), Паве(л) Со(л)танове, вы(з)навае(м) и я(в)но чини(мъ)
ты(м) нши(м) ли(с)то(мъ) ныне(ш)ни(мъ) и на пото(мъ) будучи(мъ), хто бы
208 зв. то(г)[о] по(т)ребова(л) и вѣда(ти) ѡ то(мъ) хоте(л) // и, читаю(чи) его, слыша(л) и(ж) што по сме(р)ти ѡ(т)ца ншо(г)[о] небо(ж)чика зе(ш)лого живота его пна Федора Сте(ц)ковича Со(л)тана зо(с)талисѧ по не(м) име(н)я его мл(сти), у повѣте Кие(в)ско(м) ѡколо Ѡ(в)ручо(г)[о] лежачие, то е(ст) име(н)е Белокоровичи по половине с пно(мъ) Романо(м), име(н)е Я(т)ковичи, име(н)е Давы(д)ковичи на реце Уши и Че(р)ниговцы на реце Норине по половине с пно(мъ) Ивано(мъ) Гри(ц)ковичо(мъ) Ши(ш)кою, с ты(м) же пно(мъ) Ивано(мъ), звы(ш) рече(н)ны(мъ), и с пано(мъ) Романо(м), ча(ст) име(н)я у Вела(в)ску, к тому те(ж) у повѣте Воло(ди)ме(р)ско(мъ) лежачое, ча(ст) име(н)я те(ж) с пно(мъ) Ивано(м) Гри(ц)ковичо(м) Ши(ш)кою и с пно(м)

Романо(мъ) на (и)мя Бутятичи, тыми часы за (з)волε(н)εмъ вси(х) на(с), во-
лεю ω(д)носта(и)ною звы(ш) имεны рεчε(н)ыε яко бра(т)я рожонаѧ, зъεха-
(в)ши(сѧ) ту(т) на ω(д)но мѣ(ст)цε до ω(в)ручо(г)[о] по добро(и) во(ли) ншо(и),
ни ω(т) кого ничи(м) нε принужоныε ани намовεныε, взε(мъ)ши то пεрε(д)
сεбε и бачε(чи) по ины(х) людε(х), памεтаю(чи) тε(ж) при(ш)лы(и) ча(с),
хотεчи поср(о)дку сεбε яко бра(т)я рожочаѧ мл(ст) мε(ти) и впоко(и) вεч-
ны(и) захова(ти) а на (с)воε(м) вла(ст)но(м) маε(т) ко(ж)ды(и) пεрε(с)тава(ти),
нε даю(чи) то(г)[о] ни на ко(г)[о], ω(д)но на(п)ро(д) на бга а пото(м) сами на
своε поровна(н)ε брата(р)скоε кому бы сѧ што налεпε(и) видε(ло), намо-
ви(в)шисѧ и наради(в)шисѧ з собою, з добры(м) ро(з)мы(с)ло(м) и (з) бачε(н)-
нε(мъ), што бы сѧ с поро(в)на(н)я спо(л)но(г)[о] ншо(г)[о] брата(р)ского,
што нижε(и) ωписано ε(ст), кому сѧ што ω(с)тало дε(р)жа(ти), то ка(ж)ды(и)
з на(с) вε(ч)ными часы маε(т)⟨,⟩ Мнε, Бо(г)да(н)у, ω(т) бра(т)и моεε зо(с)тало-
сѧ сεло Я(т)ковичи з лю(д)ми и(з) и(х) службами, а мнε, Фεдору, ω(т) бра(т)и
моεи зосталося ча(ст) имε(н)я Бутяти(ч) з лю(д)ми и (з) и(х) слу(ж)бами,
лεжачоε в повѣтε Воло(ди)мε(р)ско(мъ), ω(т) пна Ивана Григо(р)εвича
Ши(ш)ки а ω(т) пна Романа, к тому тε(ж) εщε ровную(чи), до того(ж) имε-
(н)εчка прида(ли) мнε и(х) мл(ст) пновε бра(т)я у ча(с)ти вεла (в)ско(и) дву(х)
члвко(в) на (и)мя Ивана Мы(н)ку а Ивана При(с)трѧла, которыε дани по-
ви(н)ни дава(ти) в ко(ж)ды(и) г(о)д по(л)торы ка(ди) мεду, на(мъ), трε(м)
бра(т)и — Пε(т)ру, Ивану, Павлу — зо(с)талосѧ сεло Бεлокоровичи з лю(д)-
ми и (з) и(х) службами, которыε ωтε(ц) на(ш) нεбо(ж)чи(к) па(н) Фεдо(р)
Стε//цкови(ч) Со(л)та(н) мε(л) ув о(т)дѣлε по половинε ω(т) брата своε(г)[о] 209
ро(д)но(г)[о] нεбо(ж)чика пна Богдана Стε(ц)ковича, и у то(м) имε(н)ю Бε-
локоровича(х), в половинε ншо(и), ω(с)тровы ω(б)рубныε — к на(м), ωсоб-
ныε ω(т) пна Романа Бо(г)дановича, брата ншо(г)[о], то ε(ст) ωстро(в)
Забо(р)ε и (в) дубровε а(ж) до рε(ч)ки, которая идε(т) посεрε(д) сε(ли)ща
старого Бεлокоро(в)ско(г)[о], и та(м) за(с) за рε(ч)кою у Судεрεви с ты(м)
жо брато(м) наши(м) пномъ Романо(м) Богдановичо(мъ) в островε Бεрε(з)-
но(м) и в Закру(ж)и по половинε, к тому тε(ж) и(х) мл(ст) пновε бра(т)я
прида(ли) εщε на(м) жε трε(мъ) к тому имε(н)ю Бεлокоровичо(м), ровную-
(чи) платы и доходы, сεло Давы(д)ковичи на рεцε Уши, Кгру(з)ли и Чε(р)-
ниго(в)цы, на рεцεНоринε. Которыε имε(н)я ωтε(ц) на(ш) нεбо(ж)чи(к)
па(н) Фεдо(р) Со(л)та(н) мε(л) ув о(т)дѣлε ω(т) братанича своε(г)[о] пна Ива-
на Григо(р)εвича Ши(ш)ки по половинε, к тому εщε у ча(сти) Вεла(в)ско(и),
члвка ω(д)но(г)[о] Ивана Мε(л)никовича, которы(и) даε(т) ка(д) мεду прε(с)-
но(г)[о], к тому εщε у мε(с)тε Ѡ(в)ру(ц)комъ дворища ω(т)цо(в)скиε и дво(р)
брата нашо(г)[о] нεбо(ж)чика пна Стрεта Со(л)тана, Ко(т)ло(в)щина про-
зываεмоε⟨,⟩ с по(л)ми и сεножа(т)ми коло мѣста Ѡ(в)ру(ц)кого. А та(к)
у ты(х) во вси(х) звы(ш) помεнεны(х) сεлε(х) свои(х), которыε право(мъ)
прирожоны(мъ) на на(с) по ω(т)цы ншо(м) пну Фεдору Стε(ц)кови(ч)у
Со(л)тану спа(ли) и до ру(к) нши(х) при(ш)ли, ро(з)ровнавши εсмо мεжи
собою, яко сѧ вышε(и) помεнило, и уважи(в)ши в ни(х) платы и доходы на
пя(т) ча(с)тε(и) по(д) ты(мъ) ωбычаε(мъ), и(ж) на(мъ) трε(м) бра(т)и —
Пε(т)ру, Ива(н)у, Па(в)лу Со(л)тано(мъ) — по(с)тупи(ли) вε(ч)ны(мъ) роз-
дε(л)комъ и(х) мл(ст) пновε бра(т)я — па(н) Богда(н), па(н) Фεдо(р) —
сεло Бεлокоровичи и Давы(д)ковичи, Чε(р)ниго(в)цы и ω(д)ного члвка у
ча(сти) вεла(в)ско(и), у дворищε, у мε(с)тε Ѡ(в)ру(ц)ко(мъ) и дво(р) брата

ншо(г)[о] пна Стрєта с по(л)ми, з сєножа(т)ми, Ко(т)ловщина, яко сѧ выше(и)
помєнило межи на(с), бра(т)и своєє, у ровны(и) дє(л) на троє. А мы и(х)
мл(сти) пано(м) бра(т)и своє(и) — Богда(н)у, Фєдору — по(с)тупи(ли) и
вєчны(мъ) роздє(л)ко(мъ) сєло Я(т)ковичи и ча(ст) бутяти(ц)кую у ча(сти)
вєлавско(и) дво(х) члвко(в) ко(ж)дому зособна, яко сѧ вышє(и) помєнило.
Которыє звы(ш) мєнєныє имє(н)я нши ужє си(мъ) вєчны(мъ) ро(з)дє(л)ко(мъ)
до ру(к) свои(х) бєрє(мъ) вє(ч)нє и ро(з)дєляє(мъ), кожды(и) ѡди(н) ѡ(д)ному
209 зв. вєчнє по(с)тупи(л) звы(ш) помєнєны(и) сє(ла), // яко ся вышє(и) в сє(м)
ли(с)тє ншо(мъ) помєни(ло) зо (в)сими пови(н)ны(ми) и(х) платы и пожи(т)ки,
и(з) лю(д)ми, з сєлы и присє(л)ками зо(в)сими кгру(н)ты, з сєлищами, с
по(л)ми и сєножа(т)ми, з дєрєво(м) бо(р)тны(мъ), з боры и ду(б)ровами,
пашны(ми) и нєпашны(ми), з лєсы и (з) зарослями, з рєками, з ставы и (з)
ставищами, з рє(ч)ками и(з) болотами, з ловы пташими и (з) вєри(н)ны(ми),
з бо(б)ровыми гоны и зо всими и(х) пожи(т)ка(ми), кому є(ст) што у кото-
ро(мъ) има(н)юналє(ж)но и яки(съ) бы ко(л)вє имєнє(мъ) и про(з)ви(с)ко(м)
прозывано бы(ти) мєло, во вси(х) ѡбыходє(х) и граница(х) ка(ж)до(г)[о]
имє(н)я ничо(г)[о] на сєбє, на жоны, на дѣ(ти), пото(мъ)ки и ща(д)ки нши
нє ѡ(с)та(в)уючи. Ко(ж)ды(и) з на(с)ъ то, што ся пє(р)вє(и) в сє(м) ли(с)тє
ншо(мъ) помєнило и по(с)танови(ло), вєчнє и, кому ся што з ро(з)дє(л)ку
ншо(г)[о] доброво(л)ного брата(р)ского зо(с)тало, дє(р)жа(ти) має(т) вєчно
и нєпору(ш)но ншимъ жона(мъ) и дѣтє(мъ) и пото(мъ) будучи(мъ) нши(мъ)
ща(д)ко(мъ). И во(л)но будє(т) ко(ж)дому свою ча(ст) имє(н)я прибави(ти),
розшири(ти), ѡ(т)да(ти), прода(ти) и дарова(ти), записа(ти), кому хотя и
ку своєму лєпшому и пожиточному ѡбє(р)нути, яко са(мъ), налєпє(и) розу-
мєю(чи). А тому тє(ж), што которы(и) дворє(ц) Пя(т)ковичи ѡтє(ц) нашъ
нєбо(ж)чи(к) па(н) Фєдо(р) Стє(ц)кови(ч) Со(л)та(н) записа(л) и дарова(л)
ма(л)жо(н)цє своє(и) а ма(т)цє нашо(и) пнє(и) Богданє Сурино(в)нє. А ѡна
тє(ж) записа(ла) та(к) жє и даровала дву(м) сыно(мъ) свои(мъ), бра(т) и
ншо(и) — Ива(н)у, Павлу Со(л)тано(мъ). До того дво(р)ца Пя(т)кови(ч)
мы сами и пото(мъ)ковє нши уступовати ся и пєрєказы жа(д)ноє прє(д)рє-
чоны(мъ) бра(т) и своє(и) чини(ти) нє має(мъ). Алє тая бра(т)я нши, Ива(н),
Павє(л) Со(л)тановє, то(т) звы(ш) помєнєны(и) дворє(ц) Пя(т)ковичи споко(и)-
нє и вє(ч)нє дє(р)жа(ти) и вжива(ти) маю(т) во(д)лє тє(с)тамє(н)ту и запи-
со(в) ѡ(т)ца ншо(г)[о] и во(д)лє тє(с)тамє(н)ту ма(т)ки ншоє, и(м) на то
дано(г)[о]. Котороє за(с)тановє(н)є мы, вє(р)ху помєнєныє Со(л)тановє, вє(ч)-
нє по(с)танови(ли) и си(м)ъ листо(мъ) нши(мъ) утвє(р)ди(ти) и утвє(р)жа-
є(мъ) на вє(ч)ныє часы. А (х)то бы з на(с) сєє постановє(н)є ншє и сє(с)
вє(ч)ны(и) ро(з)дєло(к) на(ш) хотє(л) яки(ми) вымы(с)лы и способы розо-
(р)вати або зрушати, та(к) пра(в)ными и причинами, яко и нєправными, та-
ковы(и) упо(р)ны(и) и зрушитє(л) сєго ро(з)дє(л)ъку и постановє(н)я ншо-
210 (г)[о] повинє(н) будє(т) за(р)уки заплати(ти) на г(с)дря короля // є(г)[о]
мл(сти) три(с)та ко(п) грошє(и) ли(ч)бы ли(тв)скоє, а сторонє нарушоно(и),
бра(т)и своє(и), та(к) вси(м), яко и ѡ(д)ному, кого бы з на(с) было на(р)у-
шоно, повинє(н) будєть другую три(с)та ко(п) грошє(и) заплати(ти) ли(ч)бы
ли(тв)скоє, шкоды и на(к)лады на рєчє(н)є слова ѡбражоно(и) сторонє по-
винє(н) будє(т) за(п)лати(ти). И, заплати(в)ши тыє звь(ш)помєнєныє за(р)у-
ки и (в)сю шкоду добрє ѡправи(в)ши, прє(д)ся сє(с) доброво(л)ны(и) ѡпи-
(с) на(ш) во всє(м) вцалє захова(н) и дє(р)жа(н) бы(ти) має(т) вє(ч)нє у ко(ж)-

до(г)[о] права и на ко(ж)до(мъ) мє(ст)цу, яко (ж) то(г)[о] застановє(н)я и ро(з)дє(л)ку ншо(г)[о] вєчи(с)того, пришє(д)ши сами ωбли(ч)нє и доброво(л)нє, на(с), пя(т) брато(в), имєны вышє(и) рєчє(н)ыє, пєрє(д) вря(д) г(с)дръски(и) ωвру(ц)ки(и), до кни(г) за(мъ)ковы(х) со(з)нали ω(в)ру(ц)ки(х), и сє(с) ро(з)дѣло(к) сво(и) вє(ч)ны(и) ωповєдали, и до кни(г) записа(ти) да(ли). То тє(ж) варуємо, заховываю(чи)ся во всє(м) во(д)лє права по(с)политого и (с)та(т)уту зє(мъ)ско(г)[о], и(ж) то(т) запи(с) на(ш) с кни(г) кгро(д)ски(х) Ѡ(в)ру(ц)ки(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зє(мъ)ски(х), которыє напро(д) в зє(мъ)ли Кїє(в)ско(и) буду(т) сужоны и (с)правованы, маε(мъ) то з кгроду до кни(г) зє(мъ)ски(х) пєрєнє(с)ти и то(т) ро(з)дєло(к) на(ш) вє(ч)ны(и) пєрє(д) судо(мъ) зє(м)ски(мъ) киє(в)ски(мъ) ωповєдати, є(ст)ли можє(м) на ω(н) ча(с) вси, а нє можи(мъ) бы(т) на ω(н) ча(с) вси, но и ωди(н) бра(т) ωповєда(ти) в суду можє(т). То(г)ды будє(т) та(к) мо(ц)но и вє(ч)но, яко мы вси ω(б)личнє стоя(чи) пєрє(д) судо(мъ) зє(мъ)скимъ Кїє(в)ски(мъ), сознали и ωповєда(ли). Што ся тє(ж) дотычє(т) ω брата ншо(г)[о] пна Фєдора, и(ж) ω(н) маε(т) ω(т) на(с) бра(т) и з ро(з)дє(л)ку вєчи(с)то(г)[о] имє(н)є, в повѣтє Володимє(р)ско(мъ)лєжачоє, вышє(и) мєнєноє имєнє(м) Бутятичи, то тє(ж) єму во(л)но будє(т) самому, яко бы(х)мо и (в)си со(з)на(ли), ста(в)ши ω(б)ли(ч)нє, до кни(г) зє(мъ)ски(х) воло(ди)мє(р)ски(х) ча(с)у роко(в) судо(в) зє(мъ)ски(х) пришлы(х) то(т) ро(з)дєло(к) сво(и) пєрєнє(сти) и до кни(г) то собє да(ти) записа(ти) во(д)лє ста(т)уту. И на то є(с)мо яко братя рожонаѧ, имєны звы(ш) рєчє(н)ныє, то(т) ли(ст)на(ш) дє(л)чи(и) вєчно(г)[о] роздє(л)ку ншо(г)[о] да(ли) мєжи сєбє по(д) пєча(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ны(х) ру(к) нши(х). А при то(мъ) бы(ли) и того ро(з)дє(л)ку ншого вєчного добрє свєдоми и(х) мл(ст) пновє а приятєли нши па(н) Богуфа(л) Па(в)ша, по(д)судо(к) зє(м)ски(и) киє(в)ски(и), па(н) Ива(н) Григо(р)єви(ч) Ши(ш)ка, // а па(н) Гапо(н) Васи(л)єви(ч) дѣ(д)ко, которыє за ωчєви(с)тою 210 зв.
про(з)бою ншою пєча(ти) сво(и) сполє(ч)нє з ншими пєча(т)ми к сєму ншому дє(л)чому ли(с)ту и доброво(л)ному ωпису приложи(ти) рачи(ли). Писа(н) ув Овручо(мъ) лѣта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ω(ктє)бра, два(д)ца(т) трєтєго дня. То є(ст) по(д)пи(с) ру(к): Богда(н) Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Фєдо(р) Солта(н), рука вла(ст)ная, Пє(т)ръ Со(л)та(н), рука вла(ст)ная, Ива(н) Со(л)та(н), вла(ст)ная рука, Павє(л) Со(л)та(н) рукою вло(с)тною.

120. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на маєток Колпитов, який вона дарує своєму чоловікові Гаврилові Козинському.

Акт від 9 січня 1577, № 168, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, дєвка пна А(н)дрєя Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 165
єго м(л) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню я(в)но и вы(з)наваю си(м) мои(м) листо(м), вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, нинє(ш)ни(м) и на пото(м) будучи(м), кому то(г)[о] бы по(т)рєба была вєдати, кгды (ж) вєдомо(ст) вси(х) вобє(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивыє станы ма(л)жє(н)скиє поспо(ли)тє з да(р)у и прє(з)рє(н)я бо(ж)єго походя(т). Я тогды за таковы(м) ωбва-

рова(н)ємъ и волєю бо(ж)єю и (з) волєю, учтивы(м) стара(н)є(м) пна дя(д)ка
моє(г)[о] мило(г)[о], пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зє(м)ско-
го крємєнє(ц)кого, и до то(г)[о] налєжачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятєлє(и),
яко-(м) єсть дана и пришла у ста(н) свєты(и) ма(л)жо(н)ски(и) за моє(г)[о]
ма(л)жо(н)ка пна Гаврила Кози(н)ско(г)[о]. И мє(ш)каю(чи) з ни(м) в то(м)
станє свто(м) ма(л)жє(н)ско(м), по(з)нала-(м) проти(в)ку сєбє вєликоє добро-
дє(и)ство, вє(р)ноє а по(ц)тивоє и ла(с)кавоє захова(н)є а на(д)то всєста-
тє(ч)ную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)жє(н)скую то(г)[о] прєрєчоного ма(л)-
жо(н)ка моє(г)[о] пна Га(в)рила Кози(н)ско(г)[о]. И хотячи то єму пово(л)-
но(ст)ю и слу(ж)бами моими, яко тоє в станє ма(л)жє(н)скомъ зо вшєля-
165 зв. кою учтиво(ст)ю пристои(т) нагорожа(ти), а ты(м) ещє бо(л)шую // ла(с)ку
и мило(ст) ма(л)жє(н)скую єго ку собє на (в)си пото(м)ныє чсы позы(и)ска-
(ти) и при(с)пособити, нє будучи ω(т) нє(г)[о], ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] ми-
лого, на то намовєна ани примушона, ω(д) но сама ро(з)мысли(в)шися на то
добрє, по своє(и) добро(и) воли а (з) мл(сти) упри(и)мє вє(р)ноє ма(л)жє(н)-
скоє, звлаща вєдаючи то, и(ж) вє(д)лє права по(с)полито(г)[о] и уфалы со(и)-
му бєрєстє(и)ского ко(ж)ды(и) ста(н) шляхє(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своєю
во(д)лє воли и подоба(н)я своєго шафовати є(ст) волє(н), даю, да(р)ую и
си(м) нинєшни(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ма(л)жо(н)ку моєму мило-
му пну Га(в)рилу Кози(н)скому записую имє(н)є моє ω(т)чи(з)ноє и у Ко(л)-
пытовє, всю трєтюю ча(ст) свою, котораа ся мнѣ зостала, Гаврилово(и) Ко-
зи(н)ско(и) Ма(р)и, ω(т) сєстръ мои(х) рожоны(х), пнє Якимовоє Линє(в)-
скоє а ω(т) пнєє Ивановоє Дчжусиноє Ляхо(в)скоє Пола(г)ны А(н)дрєє(в)ны
Ко(л)пыто(в)ского по нєбо(ж)чику ω(т)цу ншо(м) пну А(н)дрєю Ко(л)пыто(в)-
скомъ в Ко(л)пытовє з дєлу ро(в)ного на вє(ч)ность зостала. Тою всєю
ча(ст)ю мужа моє(г)[о] мило(г)[о] Гаврила даю, дарую з двoро(м) и с па(ш)-
нєю дво(р)ною, с по(л)ми и сєножа(т)ми дво(р)ными, з лю(д)ми тяглыми
и ωгоро(д)ники и (з) и(х) роботами, с платы и (з) доходы, з лєсами и (з)
дубровами, ставы и ставищами, з га(и)ми и (з) запустами, форощами ωзє(р)-
ми, ωзє(р)цами, ничо(г)[о] на сєбє нє зоставую(чи), и зо всякими пожи(т)-
ками, яки(м)-ко(л)вє(к) имєнє(м) на(з)ваны бы(ти) могу(т), ω(т) мала и до
вє(ли)ка, яко ся тоє имє(н)є в собє має(т), єму само(му) и єго дѣтє(м) и вси(м)
пото(м)комъ єго на вє(ч)но(ст), хотя бы(х) з ни(м) пото(м)ство мєла або,
чого бжє вхова(и), и нє мєла. Має(т) ω(н) тую всю ча(ст) имє(н)я моє(г)[о]
Ко(л)пыто(в)ско(г)[о] на сєбє дє(р)жати и (в)жива(ти), буду(чи) во всє(м)
волє(н) ω(т)да(ти), прода(ти), даровати, прибави(ти) и ро(з)шири(ти) и
кому хотєчи яки(м)-ко(л)вє(к) право(м) записа(ти) и ку лє(п)шому а пожи-
то(ч)нє(и)шому своєму ωбороча(ти) и ты(м) шафова(ти), яко вло(ст)но(ст)ю
своєю, во(д)лу(г) во(ли) и умы(с)лу своєго такъ тєпє(р), при моє(м) животє,
яко и по животє моє(м), я(к) ж-є(м) всє право и вла(д)но(ст), котороє мнѣ
на то право(м) прирожоны(м) и вє(ч)но(ст)ю служило, на пна Га(в)рила
Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка моє(г)[о], вливаю и сама ся з нєго вырєкаю
и на то никотороє моцы нє зо(с)тавую, ω(т)даляю(чи), тую всю ча(ст) мою
всєго имє(н)я Ко(л)пытова со вси(м) с ты(м), якъ ся вышє(и) помєнило,
ω(т) сєстръ мои(х) рожоны(х), пнєє Ѡрины А(н)дрєє(в)ны Ко(л)пыто(в)ского
Якимовоє Ливє(в)скоє а сє(ст)ры моєє пнєє Пола(г)ны А(н)дрєє(в)ны Ко(л)-
пыто(в)ско(г)[о] Ивановоє Дчжусиноє, и ω(т) пото(м)ства и(х), и вси(х)
бли(з)ки(х), крє(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ωбєєго рожаю, му(з)ского

и жє(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѡ(д)но спа(д)ко(м), право(м) прирожєны(м)
по моє(м) животє налєжало. Нє має(т) ся ни(х)то ины(и) в тую всю ча(ст)
ко(л)пыто(в)скую, што ѡ(т) мєнє ма(л)жо(н)ку моє(му) // милому, па(н)у 166
Гаврилу Кози(н)скому, чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) є(ст) дарова-
но и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м)
способо(м) и ѡбычає(м) по моє(м) животє по(и)скива(ти) и доходи(ти), алє
то всє по животє моє(м) вєчнє при нє(м) и пото(м)комъ єго зоста(ти) має(т),
што чєрє(з) сє(с) нинєшни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и), на то ѡ(т)
мєнє ма(л)жо(н)ку моєму милому, па(н)у Га(в)рилу Кози(н)скому, добро-
во(л)нє даны(и), за(в)жды, увє(з)дє и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу в ко(ж)дого
права, яко до(с)тато(ч)ны(и) во всє(м) цєло и нєнарушоно, при(и)мова(н),
дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) має(т) вєчными а нєпору(ш)ными часы. А при
томъ бы(ли) и то(г)[о] добрє свєдоми пновє а приятєли нши кня(з) Дми(т)-
рє(и) Ружи(н)ски(и), па(н) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), а па(н) Ива(н) Ѡщо(в)-
ски(и), а па(н) Павє(л) Кози(н)ски(и). И за устною про(з)бою моєю пєча(ти)
своє приложи(ти) рачили к сєму моєму вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала
пну ма(л)жо(н)ку моєму мило(му), па(н)у Гаврилу Кози(н)скому, сє(с) мо(и)
ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с пєча(т)ми ты(х) ѡсобъ за(ц)ны(х) вышє(и) помєнє-
ны(х). Писа(н) у Ко(л)пытовє року по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)товы(м) ти-
сєча пя(т)со(т) сє(м) дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, трєтєго дня.

121. Дарчий запис Марії Гаврилової Козинської на рухоме майно, дароване її чоловікові Гаврилові Козинському.

Акт від 9 січня 1577, № 169, 3.
Випис з книг гродських від 16 грудня 1576.

Я, Ма(р)я, дє(в)ка пна А(н)дрєя Ко(л)пыто(в)ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка 167
єго мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, чиню явно и вы(з)наваю си(м)
мои(м) ли(с)то(м) вси(м) вобє(ц) и ко(ж)дому зособна, нинєшнимъ и на по-
то(м) будучи(м), кому бы то(г)[о] по(т)рєба была вєда(ти), кгды(ж) вєдомо(ст)
вси(х) вобє(ц) стано(в) то зноси(т), и(ж) учтивыє станы ма(л)жо(н)скиє по(с)-
политє з да(р)у и прє(з)рєнья бо(ж)єго походя(т). Я то(г)ды за таковы(м)
ѡбварова(н)ємъ и волєю бо(ж)єю и (з) волєю, учтивы(м) стара(н)є(м) // пна 167 зв.
дя(д)ка моє(г)[о] мило(г)[о] пна Григо(р)я Бо(л)баса Ро(с)то(ц)кого, писаря
зє(м)ского крємянє(ц)кого, и до того налєжачи(х) ста(р)ши(х) мои(х) приятє-
лє(и), яко и є(ст) дана и при(ш)ла у ста(н) свты(и) ма(л)жо(н)ски(и), за
моє(г)[о] мило(г)[о] ма(л)жо(н)ка пна Га(в)рила Кози(н)ского, мєшкаю(чи)
з ни(м) в то(м)-то станє свто(м) ма(л)жє(н)ско(м), по(з)нала-(м) противку
сєбє вєликоє добродє(и)ство, вє(р)ноє, по(ч)тивоє а ла(с)кавоє захова(н)є,
а на(д)то всєстатєчную и пра(в)дивую мл(ст) ма(л)жє(н)скую прєрєчєно(г)[о]
ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] пна Гаврила Кози(н)ского, хотєчи то єму во(л)но(ст)ю
и слу(ж)бами моими, яко є(ст) в станє ма(л)жє(н)ско(м), зо вшєлякою учти-
во(ст)ю при(с)тои(т) нагорожа(ти), абы-(м) єщє бо(л)шую ла(с)ку и мл(ст)
ма(л)жо(н)скую єго ку собє на (в)си пото(м)ныє часы позы(с)ка(ти) и при-
способи(ти), нє будучи ѡ(т) нє(г)[о], ма(л)жо(н)ка моє(г)[о] мило(г)[о], на
то намовєна ани примушона, ѡ(д)но сама ро(з)мы(с)лившися на то добрє по
(с)воє(и) добро(и) во(ли) а (з) мл(с)ти упри(и)мє вє(р)ноє ма(л)жо(н)скоє

и вεдаючи то, и(ж) вε(д)лε права по(с)политого и уфалы со(и)му бεрεстε(и)-
ско(г)[о] ко(ж)ды(и) ста(н) шляхε(т)ски(и) во(л)но(ст)ю своєю во(д)лε во(ли)
и подоба(н)я своε(г)[о] шафова(ти) єсть волε(н), даю, да(р)ую и си(м) нинε(ш)-
ни(м) ли(с)томъ мои(м) запи(с)ны(м) записую ма(л)жо(н)ку моεму милому
па(н)у Гаврилу Кози(н)скому увε(с) поса(г) и (в)нεсε(н)ε моε, та(к) пни (!)
готовыε, я(к) золото, сεрεбро, пε(р)ла, шаты, цεну, мѣ(д), кони ε(з)дныε
и стадныε, бы(д)ло вεликоε и малоε и (в)сякиε иныε рεчи ѡ(т) мала и до вε-
(ли)ка, ничо(г)[о] нε вы(и)мую(чи), єму самому, єго дѣтε(м) и вси(м) пото(м)-
комъ будучи(м), и(х) сча(д)ко(м) на вεчно(ст) и навεки нεпору(ш)но, хотя
бы-(м) з ни(м) пото(м)ство мεла, а(л)бо, чо(г)[о] божε вхова(и), и нε мεла,
ѡ(т)даляючи тоε всε внεсε(н)ε моε ѡ(т) сεстръ мои(х) рожоны(х), панεε
Ѡрины Якимовоε Линε(в)скоε а пнεε Пола(г)ны Ивановоε Дчусиноε, и вси(х)
бли(з)ки(х), крε(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х), ѡбоε(г)[о] рожаю, му(з)ско-
го и жε(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѡ(д)носпа(д)ковы(м) право(м) приро-
жоны(м) по моε(м) животε належало. Нε маε(т) ся ни(х)то ины(и) в то(т)
поса(г) и выпра(в)у мою, што ѡ(т) мεнε пну ма(л)жо(н)ку моεму милому
чεрε(з)-сε(с) нинε(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) ε(ст) даровано и записано, ничи(м)
уступова(ти) и того право(м), никоторы(м) ины(м) способо(м) и ѡбычаε(м)
по моε(м) животε по(и)скива(ти) и доходи(ти)⟨,⟩ хотя (ж) мεнε тоε всε нε
до(ш)ло, алε ε(ст) у захова(н)и вря(д)ника моε(г)[о] милого пна Григо(р)я
Бо(л)баса Росто(ц)кого, писаря зε(м)ского крεмянε(ц)ко(г)[о], за вεдомо(ст)ю
и по(з)волε(н)ємъ и(н)ши(х) ѡпекуно(в) чεрε(з) єго мл(ст) пна Алε(к)са(н)дра
168 Жоравни(ц)ко(г)[о], // клю(ч)ника лу(ц)кого, а пна Васи(л)я Гулεвича,
во(и)ско(г)[о] воло(ди)мε(р)ско(г)[о], у захова(н)ε єго мл(с)ти єсть дано, в
чо(м), дε(и), тε(ж) нε мнε(и) знаю(чи) я проти(в)ку сεбε ла(с)ку и упрε(и)-
мую мл(ст) ма(л)жо(н)ка моεго мило(г)[о] пна Гаврила Кози(н)ско(г)[о],
алε и вшεляки(м) ѡбычаε(м) на(д) то єщε добродε(и)ства и мило(ст) єго
ма(л)жε(н)ская мεнε упрεжаεть. У которо(и) мл(с)ти и ла(с)цε єго я бо(л)-
шε(и), ни(ж) в чо(м) ино(м) коры(с)тячи и постεрεгаючи то(г)[о], абы на
пото(м)ныε часы, ε(ст)ли бы па(н) богъ, которы(и) всѣмъ ла(ц)но вла(д)нε(т),
коро(т)кости часу смε(р)ти на мεнε допу(с)ти(ти) рачи(л) а гдε бы(м), чого
бжε ухова(и), и нε ѡ(с)тави(в)ши з ни(м) пото(м)ства своεго, змεрεти мεла,
тогды тую всю маε(т)но(ст) мою, которая ε(ст) у захова(н)и, яко сε вышε(и)
помεнило, εε усю у дя(д)ка моε(г)[о] пна Григо(р)я Бо(л)баса Росто(ц)ко(г)[о],
писаря зε(м)ско(г)[о] крεмянε(ц)кого, до ру(к) свои(х) па(н) ма(л)жоно(к)
мо(и) па(н) Гаврило Кози(н)ски(и) взя(ти) маε(т). А гдε бы што с ты(х)
маε(т)ностε(и) мои(х) єго мл(сти) пна Га(в)рила Кози(н)ского, ма(л)жо(н)ка
моε(г)[о] мило(г)[о], нε дошло, то(г)ды во(л)но єго мл(сти) будε(т) пну ма(л)-
жо(н)ку моεму то(г)[о] всε(г)[о] право(м) доходи(ти), та(к) тεпε(р), при живо-
тε моε(м), яко и по моε(м) животε, якож-єм всε право и вла(д)но(ст), кото-
роε мεнε на то право(м) прирожоны(м) служило, на пна Га(в)рила Кози(н)-
ско(г)[о], ма(л)жо(н)ка моεго милого, вливаю и сама ся з нε(г)[о] вырεкаю и
на то никотороε моцы нε зо(с)тавую, ѡ(т)даляю(чи) то всε, я(к)ся вышε(и)
помεнило, ѡ(т) сεстръ мои(х) рожоны(х), пнεε Ѡрины А(н)дрεε(в)ны Ко(л)-
пыто(в)ского Якимовоε Линε(в)скоε а сε(ст)ры моεε пнεε Пола(г)ны А(н)-
дрεε(в)ны Ко(л)пытовъско(г)[о] жъ Ивановоε Джусиноε, ѡ(т) пото(м)ства
и(х) и вси(х) бли(з)ки(х), крε(в)ны(х) и повиноваты(х) мои(х) ѡбоε(г)[о)
рожаю, му(з)ского и жε(н)ско(г)[о] стану, кому бы то ѡ(д)но спа(д)ковы(м)

право(м) прирожоны(м) по моє(м) животє належало, нє має(т) ся ни(х)то иныи(и) в то вступова(ти), што ѡ(т) мєнє ма(л)жо(н)ку моєму милому пну Га(в)рилу Кози(н)скому чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) ли(ст) мо(и) є(ст) дано и записано, ничи(м) уступовати и того право(м) и никоторы(м) ины(м) способо(м) по моє(м) животє по(и)скива(ти) и доходи(ти), алє то всє вєчнє при нє(м) и пото(м)ко(х) єго зостати має(т), што чєрє(з) сє(с) нинє(ш)ни(и) запи(с) и ли(ст) мо(и) вызнаны(и), на то ѡ(т) мєнє па(н)у ма(л)жо(н)ку моєму па(н)у Гаврилу Кози(н)скому даны(и), увє(з)дє у ко(ж)дого права яко до(с)тато(ч)ны(и) во (в)сє(м) цєло и нєнару(ш)нє, дє(р)жа(н) и хова(н) бы(ти) має(т) вєчными и нєпорушными часы⟨,⟩ А при то(м) бы(ли) и того добрє свєдоми пновє а приятєли нши кня(з) Дмитръ Ружи(н)ски(и), па(н) Сємє(н) Дро(з)дє(н)ски(и), па(н) Ива(н) Ѡщо(в)ски(и) а па(н) Кози(н)ски(и). И за у(ст)ною про(з)бою моєю пєча(ти) сво(и) приложи(ти) рачили // к сєму 168 зв.
моєму вы(з)наному ли(с)ту. И на то(м) дала пну ма(л)жо(н)ку моєму милому пну Гаврилу Кози(н)скому сє(с) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с пєча(т)ми ты(х) ѡсо(б) за(ц)ны(х) вышє(и) помєнєны(х). Писа(н) у Ко(л)пытовє року по нарожє(н)ю Ису(с) Хр(с)тово(м), тисєча пя(т)со(т) сє(м)дєся(т) шо(с)того, м(с)ца ноя(б)ра, трєтєго дня.

122. Заставний запис Гаврилової Яковицької Марини Василівни Янчинського, Івана та Петра Гавриловичів Яковицьких, за яким названі особи, позичивши у Данила Карповича Попеля суму грошей, віддали йому в заставу Яковицький маєток до сплати грошового боргу.

Акт від 14 січня 1577, № 182, 3.
Випис з книг гродських від 9 листопада 1576.

Я, Гавриловая Якови(ц)каѧ, по(д)судковая зє(м)ская повѣту Воло(ди-) 191 зв.
мє(р)ского Марина Васи(л)євна Я(н)чи(н)ского, а я, Ива(н), а я, Пєтръ Гавриловичи Якови(ц)киє, вы(з)навaє(м) сами на сєбє си(м) ли(с)то(м) нши(м), и(ж) ку вє(ли)ко(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє ншо(и) сполє(ч)но(и) // 192
позычи(ли) и, своими руками ѡ(т)личи(в)ши, взя(ли) єсмо у єго мл(сти) пна Дани(л)я Ка(р)повича Попєлѧ, намє(ст)ника купєчо(в)ско(г)[о], и в ма(л)жо(н)ки єго мл(сти) пнєє На(с)та(с)и пє(в)ную суму пнзє(и) — сто ко(п) грошє(и) монєты и ли(ч)бы ли(тв)скоє, личєчи в ко(ж)ды(и) гро(ш) по дєсє(ти) пнзє(и) бѣлы(х), а в то(и) сумє пнзє(и), в сту копа(х) грошє(и) лито(в)ски(х), застави(ли) єсмо и зара(з) в мо(ц), вла(д)но(ст), дє(р)жа(н)є и (в)жива(н)є и(х) мл(сти), пода(ли) и поступи(ли) всю ча(ст) имє(н)я ншого Якови(ц)кого, котораѧ на на(с) прислухає(т), з лю(д)ми по(д)ворищными, ѡгоро(д)никами, с платы, роботами, слу(ж)бами, доходы, пожи(т)ки и (в)сякими и(х) пови(н)ностями, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, с па(ш)нѧми, на на(с) засєѧными, з ставо(м) тоє ча(сти) ншоє, што на на(с) приходи(т), и (з) ловє(н)нє(м) в нє(м) ры(б), з гаи, дубровами и зо (в)сякими пожи(т)ками, к то(и) ча(сти) ншо(и) приналєжачими, яки(м)-ко(л)вє ѡбычає(м) и имєнє(м) на(з)ваны є(ст) и могу(т) бы(ти). И я(к) мы сами тую ча(ст) дє(р)жа(ли), вжива(ли), ничо(г)[о] на сєбє нє зоставуючи ани вы(и)муючи, маю(т) и(х) мл(ст) тую всю ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого в то(и) сумє пнзє(и),

в сту копа(х) грошє(и) ли(тв)ски(х), роко(м) пєвны(м) поча(в)ши, ѡ(т) сєго дня и ча(с)у м(с)ца ноя(б)ра дєвято(г)[о] днѧ, а(ж) до (д)ня свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], в ро(ку) божо(м) тисѧчно(м) пя(т)со(т)но(м) сє(м)дєся(т) сємо(м) на сєбє дє(р)жати и вжива(ти) и всякиє пожи(т)ки, к то(и) части нашо(и) прислухаючиє, собє при(в)лаща(ти) и яко хотєчи ты(м) вси(м), яко свои(м) вла(ст)ны(м), шафовати, та(к) тє(ж) и кому то хотѧ в то(и) сумє пнзє(и) таки(м) жє право(м) и таковою мо(ц)ю, яко сами ѡ(т) на(с) маю(т), застави(ти) до часу и року пє(в)но(г)[о], то є(ст) до (д)ня свта памє(т)ки нарожєния Исуса Хр(с)та, сына божєго, яко сѧ звы(ш) помєнило. На которы(и) рокъ на дє(н) свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та, сына божо(г)[о], пови(н)ни будє(м) єго мл(с)ти пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти пнє(и) Наста(с)и або тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] якови(ц)ко(г)[о], ѡ(т) на(с) и(х) мл(с)ти заставлєную и поступлєную, в то(и) сумє застави(ли) и в ко(г)[о] бы то(т) ли(ст) на(ш) бы(л), тую суму пнзє(и), сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х), готовыми гро(ш)ми до ру(к) и(х) мл(с)ти ѡ(т)да(ти), а тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(с)ти ѡкупи(ти). А пакли бы(х)мо и(х) мл(с)ти на то(т) рокъ и дє(н) ѡписаны(и) тоє сумы пнзє(и) ста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) нє ѡ(т)да(ли), а тоє ча(с)ти имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого въ и(х) мл(сти) нє ѡкупи(ли), то(г)ды и(х) мл(ст) и то(т), кому
192 зв. // бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) застави(ли) и в ко(г)[о] бы сє(с) ли(ст) на(ш) бы(л), маю(т) тую ча(ст) имє(н)я ншого якови(ц)кого до (д)руго(!) року, та(к)жє до (д)ня свта памє(т)ки нарожє(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына божо(г)[о], яко ся звышъ помєнило, и пото(м) з року в рокъ таковы(м) жо роко(м) пє(в)ны(м) на сєбє дє(р)жа(ти) и вжива(ти), ажъ до ѡ(т)да(н)я тоє всєє сумы пнзє(и) ста ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х). А мы промє(ж)ку роковъ, то є(ст) бє(з) року ѡписаного свта памє(т)ки нарожє(н)я Исуса Хр(с)та сына божо(г)[о] тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого у єго мл(сти) пна Дани(л)я а ма(л)жо(н)ки єго мл(сти) ани в то(г)[о], кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х) тую ча(ст) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого в то(и) сумє пнзє(и) застави(ли), в дє(р)жа(н)ю и (в)жива(н)ю и(х) тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого сами чєрє(з) сєбє, бли(з)ки(х) крє(в)ны(х) и повиноваты(х), приятєлє(и), слу(г) и по(д)даны(х) нши(х) ничи(м) сѧ вступова(ти), жа(д)ноє тру(д)ности, пєрєказы, прєнагаба(н)я задавати и чини(ти) нє має(м), алє єщє є(ст)ли бы сѧ и(х) мл(с)ти ѡ(т)ко(л)-ко(л)вє за дє(р)жа(н)я и(х) мл(сти) тоє ча(сти) имє(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого якиє кри(в)ды и шкоды у кгру(н)тє(х) зємлєны(х) и яки(х)-ко(л)вє пожи(т)ка(х), к то(и) части ншо(и) приналєжачи(х), дєя(т) мє(ли), то(г)ды мы вси(м) накладо(м) и кошто(м) свои(м) за ѡбосла(н)є(м) и(х) бу(д) врядовнє або нєврядо(в) нє в то(м) заступовати и борони(т) в кодого(!) права и на ко(ж)до(м) мє(ст)цу то всє и(х) мл(с)ти ѡчища(ти) має(м) и пови(н)ни будє(м). И гдє бы(х)мо в которо(м) року тую ча(ст) ншу якови(ц)кую хотє(ли) въ и(х) мл(сти) або и в то(г)[о], кому бы и(х) мл(ст) ѡ(т) сєбє єє за(с)тави(ли), выкупи(т), то(г)ды пєрє(д) ты(м) роко(м) на выкупє(н)є, в сє(м) ли(с)тє нашо(м) ѡписаны(м), пєрє(д) свято(м) памє(т)ки нарожє(н)я Ису(с) Хр(с)та, сына бо(ж)єго, має(м) єго мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу и ма(л)жо(н)цє є(г)[о] мл(сти) пнє(и) На(с)та(с)и к тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) ншу Якови(ц)кую за(с)тави(ли), за д҃ нєдє(ли) врядовнє да(т) зна(т). Та(к) тє(ж) слу(ж)бу г(с)дръскую,

зε(м)скую, воε(н)ную с тоε ча(с)ти имε(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого, нε бεручи
с ты(х) по(д)даны(х), и(х) мл(с)ти ω(т) на(с) за(с)тавлены(х), выря(д)у ни-
которого накладо(м) и ко(ш)то(м) своѧ(м), за и(х) мл(ст) служи(т) маε(м)
и будε(м) пови(н)ни. И тε(ж) за всε будова(н)ε, што бы ко(л)вε εго мл(ст) // 193
па(н) Данилε(и) и ма(л)жо(н)ка εго мл(сти) або и то(т), кому и(х) мл(ст)
тую ча(ст) имε(н)ѧ ншо(г)[о] Якови(ц)кого ω(т) сεбε застави(ли), на то(и)
ча(с)ти для мεшка(н)я або приε(з)ду своε(г)[о], спрѧта(н)я збо(ж)я и ро(з)-
множε(н)я вшεляко(г)[о] г(с)дръства, та(к) з гаε(в), запу(с)то(в), дубровъ,
имε(н)я Ѧкови(ц)кого ча(сти) ншоε, яко и з ы(н)ши(х) посторо(н)ни(х) имε-
нε(и) и кгру(н)то(в), дεрεво(м) хворо(с)то(м) и якими-ко(л)вε рε(ч)ми, ку
будова(н)ю налεжачими, прибудова(ти) мε(ли), при выкупε(н)ю и по вы-
купεню тоε ча(сти) имε(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого во(д)лε зна(и)дε(н)я
приятεлε(и) нши(х) з обапо(л)ны(х) и(х) мл(с)ти заплати(ти) маε(м) и бу-
дε(м) пови(н)ни. А ε(ст)ли бы(х)мо заплати(ти) нε хотε(ли), то(г)ды и(х)
мл(сти) то всε, яко своε вла(ст)ноε, побрати волно. А што ся дотычε(т) то(г)[о]
тεпεрεшнε(г)[о] засεя(н)я нашо(г)[о] на полѧ(х) тоε ча(сти) ншоε якови(ц)-
коε, яко тε(ж) што бы и пото(м) и(х) мл(ст), за дε(р)жа(н)я своε(г)[о], за-
ωра(в)ши, засεя(ли), то(г)ды маю(т) и(х) мл(ст) яко тεпεрε(ш)нεε засεя(н)ε
ншε, та(к) тε(ж) и то, што бы и(х) мл(ст) засεя(ли) на поля(х) тоε ча(с)ти
ншоε яко(г)[о] -ко(л)вε збо(ж)я, та(к) при выкупε(н)ю, яко и по выкупε(н)ю
всε на сεбε, яко вла(ст)но(ст) свою, пожа(в)ши, побра(ти) и ку пожи(т)ку
своε(му) привлаща(т). А мы яко того всεго, што ся в сε(м) ли(с)тε ншо(м)
звы(ш) помεни(ло), та(к) и ты(х) людε(и) εго м(л) на пну Дани(л)ю Ка(р)-
пови(ч)у и ма(л)жо(н)цε εго м(л) и тому, кому бы и(х) мл(ст) тую ча(ст) имε-
(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого ω(т) сεбε за(с)тави(ли), εсли бы про(ч)ся розо-
шли, та(к) при выкупε(н)ю, яко и по выкупε(н)ю тоε ча(сти) ншоε якови(ц)-
коε ничи(м) по(и)скива(ти), сумы за то вы(т)руча(т) и сε(г)[о] запи(с)у ншо-
(г)[о] ничи(м) на(р)уша(т) и (з) нεго вы(с)тупова(т) нε маε(м) и нε будε(м)
мочи. А ε(ст)ли бы(х)мо чи(м)-ко(л)вε хо(ч) ув о(д)но(м) намε(н)шо(м) по(н)-
ктε сε(с) запи(с) на(ш) наруши(ли) и (з) нεго вы(с)тупи(ли), тогды во(л)но
будε и(х) мл(сти) к тому, кому бы и(х) мл(ст) з ру(к) свои(х) тую ча(ст) имε-
(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого застави(ли), до вря(д)у кгро(д)ского воло-
димε(р)ского на (д)вε нεдε(ли) на(с) по(з)ва(ти). А мы, будучи по(з)ваны,
бу(д) вси три ωсоби, або двε, або которая-ко(л)вε з на(с) ω(д)на, маε(м) и
будε(м) пови(н)ни за пε(р)шими по(з)вы, бу(д) слу(ш)нε або нεслушнε, на
то(т) ро(к), яко на завиты(и), пεрε(д) врядо(м) кгро(д)ски(м) володимε(р)-
ски(м), бу(д) зупо(л)ны(м) або и нεзупо(л)ны(м), ста(т), року и по(з)ву
ничи(м) нε (з)биваю(чи), // закла(д)у на вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мε(р)- 193 зв.
ски(и) сто ко(п) грошε(и) лито(в)ски(х), а ε(г)[о] мл(сти) пну Дани(л)ю и
ма(л)жо(н)цε εго мл(сти) Наста(с)и або кому бы и(х) мл(ст) з рукъ свои(х)
тую ча(ст) имε(н)я ншо(г)[о] Якови(ц)кого застави(ли), другую сто ко(п)
грошε(и) ли(тв)ски(х). И вси наклады и шкоды на рεчε(н)ε слова и(х) мл(сти),
кро(м) всѧко(г)[о] доводу и присѧги, заплати(ти) и ω(т)ложи(т) маε(м) и
будε(м) пови(н)ни, што всε вря(д) кгро(д)ски(и) воло(ди)мε(р)ски(и) маε(т)
мо(ц)нε ω(т)прави(ти) на и(н)шо(м) имε(н)ю нашо(м), зостави(в)ши и(х)
мл(ст) при то(и) заставε ншо(и) вцалε, а(ж) до ω(т)да(н)я и заплачε(н)я и(х)
мл(с)ти тоε сумы пнзε(и), позычεноε и (д)ля лεпшоε мо(ц)ности то(г)[о] на-
шо(г)[о] запи(с)у. Маε(м) мы тую за(с)таву ншу и сε(с) ли(ст) на(ш), ста(в)ши

на (в)рядє за(м)ку г(с)дръского володимє(р)ского, сєго (ж) дня заразо(м) вы(з)на(т) и до кни(г) кгро(д)ски(х) да(т) записа(т). И на то є(с)мо єго мл(сти) пну Дани(л)ю Ка(р)повичу Попєлю и ма(л)жо(н)цє єго мл(сти) пнє(и) На-(ста)сьи дали сє(с) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) по(д) пєча(т)ми ншими и с по(д)пи(с)ми вла(ст)ных ру(к) нши(х) Ивана а Пє(т)ра Гавриловичо(в) Якови(ц)ки(х). При то(м) были, и того добрє свєдоми, и за ѡчєви(с)тою а устною про(з)бою ншою пєчати сво(и) к сєму ншому вы(з)наному ли(ст)у приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Ива(н) Ка(л)усо(в)ски(и) а па(н) Миха(и)ло Ѡра(н)ски(и). Писа(н) у Володимє(ри) лѣта по нарожє(н)ю Исуса Хр(с)та, сына бо(ж)єго, тисѧча пя(т)со(т) сє(м)дєсѧ(т) шо(с)того, м(с)ца ноѧбра, дєвятого дня. Ива(н) Гаврилови(ч) Якови(ц)ви(и) рукою вла(ст)ною, Пє(т)ръ Га(в)рилови(ч) Якови(ц)ки(и) рукою вла(ст)ною.

123. Уступний запис Федора і Богуша Дривинських, які передають записаний на них маєток у володіння свого батька, поки той житиме, а після його смерті успадкують, залишаючи мачусі тільки рухомі речі.

Акт від 17 січня 1577, № 197, 3.

220 Я, Фєдо(р), а я, Богу(ш) Васи(л)євичи Дриви(н)скиє, вы(з)навае(м) сами на сєбє ты(м) нши(м), ли(с)то(мъ) ко(ж)дому, кому бы то налєжало вѣда(ти), тєпє(р) и на пото(м) за(в)жды, и(ж) што єго мл(ст) па(н) ѡтє(ц) на(ш) па(н) Василє(и) Фєдорови(ч) Дриви(н)ски(и) выда(л) и выпосажи(л) дочо(к) сво(и)х а сє(ст)ръ нши(х) у ма(л)жє(н)ство за и(х) мужо(в), то є(ст) сє(ст)ру нашу Соломонию на пна Пє(т)ра Я(ц)ковича А(н)дру(з)ско(г)[о], а Ѡ(в)до-(т)ю за пна Прокопа Стєпановича Гуля(л)ни(ц)кого, а Стєфа(н)ю за пна Миха(и)ла Сємєновича, ѡбыватєля мє(с)та Воло(ди)мє(р)ско(г)[о], Залу(з)-ко(мъ) (?), а На(с)та(с)ю за пна Тимоша Васи(л)євич(а) Дубни(ц)кого. Ты(х) чотыро(х) дочо(к) сво(и)х а сє(ст)ръ нши(х) выда(в)ши и выпра(в)у всю до-
220 зв. стато(ч)нє ω(т)давши, ωдє(р)жа(л) єго мл(ст)ω(т) ты(х) чотыро(х) дочо(к) // сво(и)х а сє(ст)ръ нши(х) ли(с)ты урядовыє на вырєчє(н)є то(г)[о] имє(н)я ншо(г)[о] спо(л)но(г)[о] на(м), сыно(м) єго мл(сти), на вє(ч)но(ст), а єго м(л) на ты(х) ча(ст)ках, ω(т) сє(ст)ръ нши(х) вырєчєны(х), до живота єго мл(сти) мє(ш)ка(н)є вє(ч)ноє. А и(ж) тыє вырєчє(н)я и записы ω(т) ты(х) чотыро(х) сє(ст)ръ нши(х) звы(ш) помєнєны(х) на(м) яко ω(т)чичо(м) то(г)[о] имє(н)я тыє записы налєжа(ли), єго мл(ст) па(н) ωтє(ц) на(ш), будучи чоловѣко(м) в лєтє(х) зо(ш)лы(и) и нє хотячи ты(х) ли(с)то(в) у сєбє хова(т), рачи(л) єго мл(ст) на(м) тыє вси ли(с)ты, налє(ж)ныє тому имє(н)ю ншому, до ру(к) нши(х) ω(т)да(ти). А кгды (ж) єго мл(ст) тую всю спра(в)у дочо(к) сво(и)х а сє(ст)ръ нши(х) на(м) на вє(ч)но(ст) налєжа(ч)ую ω(т)да(л), мы тє(ж), в то(м) бачєчи ла(с)ку єго мл(сти) пна ω(т)ца ншо(г)[о], ω(б)ва(р)уємъ єго мл(сти) ты(м) ли(с)то(мъ) нши(м) тоє доброво(л)ноє мєшка(н)є до живота єго мл(сти) з ма(л)жо(н)ко (!) єго м(л) а мачєхою ншою пнєю Ми(л)кою Бо(г)да-но(в)ною Лидухо(в)ско(г)[о]. Волє(н) єго мл(ст) на то(и) ча(сти) своє(и), на которо(и) дво(р) стары(и) с по(л)ми и сєножа(т)ми, з лю(д)ми, на (и)мя Давыда, на цѣло(м) дворищи Пє(т)раша, на цѣло(м) дворищи и зо всими и(х) пови(н)ностями, та(к)жє до живота своє(г)[о] споко(и)нє сєдє(ти) и

ужива(ти) маєт. А по животє єго мл(ст) маε(т) тоє имε(н)ε, кгру(нт) в цεлости, до ру(к) нши(х) и пото(м)ко(в) нши(х) прε(и)ти и спа(с)ти. А што ся дотычε(т) пнε(и) ма(л)жо(н)ки ε(г)[о] мл(сти) а пнεε мачохи ншоє пнεε Ми(л)-ки, которая, ε(ст)ли бы по животε єго мл(сти) зостала, то(г)ды нε маε(м) ε(и) мл(с)ти жа(д)но(г)[о] ути(с)ку в рεча(х) ε(и) рухомы(х), которыε на то(т) ча(с) при па(н)у ω(т)цу ншо(м) єсть, чини(ти) нε маε(мъ). Алε маε(т) пни мачоха нша, пни Ми(л)ка, тыε вси рухомыε рεчи, бы(д)ло вшεлякоε, што на то(т) ча(с) при па(н)у ω(т)цу ншε(м) ε(ст), та(к)жε и па(ш)ни вшεлякоε, в гу(м)нε спрѧтаноε, и на по(ли) ωзимоε, и на вε(с)ну, которая бы по ω(т)цу ншε(м) засиѧна зостала, полови(ц)у маε(т) пни Ми(л)ка с ты(ми) дε(т)ка(ми) своими на сεбε доброво(л)нε побрати, яко (ж) и то єсмо ωбачи(ли), абы ε(и) мл(ст) нε та(к) ры(х)ло скор(б) (?) по смε(р)ти пна ω(т)ца ншо(г)[о] с то(г)[о] дому ншо(г)[о] ω(т)цо(в)ского зо (в)сими тыми рухомыми рεчами своими⟨,⟩ во(н) вы(и)ти мεла. Алε поволи(ли) єсмо ε(и) мл(сти) ча(с)у змεшка(ти), за чи(м) бы сѧ зо всими тыми рεчами своими вырумова(т) мεла с того дому ншо(г)[о] ω(т)цо(в)ского за шε(ст) нεдε(л) ω(т) то(г)[о] ча(с)у зы(и)штья ω(т)ца ншо(г)[о] з сεго свѣта. А ε(ст)ли бы бы(х)мо єго мл(с)ти пну ω(т)цу ншому або и по смε(р)ти єго мл(сти) пнε(и) мачосε ншо(и) якую пεрεка(з)у и тру(д)ность чинити мεли // и чи(м)-ко(л)вε в то ся вступова(т) мε(ли), 221
та(к)жε и по животε єго м(л) пнε(и) мачосε ншо(и) до ты(х) шε(сти) нεдε(л) споко(и)но(г)[о] вырумова(н)я нε допусти(ли) и чи(м)-ко(л)вε(к) то(г)[о] заборони(ли), то(г)ды пови(н)ни будε(м) за(р)уки заплати(ти) на замо(к) Володимε(р)ски(и) пя(т)дεся(т) золоты(х) по(л)ски(х), а сторонε на(р)ушоно(и), пану ω(т)цεви и пнε(и) ма(л)жо(н)цε єго мл(сти) и ты(м) сыно(м) єго м(л), другую пε(т)дεсѧ(т) золоты(х) по(л)ски(х) и вси шкоды и наклады на прирεчε(н)ε слова которо(г)[о] з ни(х), ω(к)ро(м) присѧги и доводу, и(х) мл(с)ти заплати(ти) маε(м) и будε(м) пови(н)ни. И на то єсмо да(ли) єго мл(сти) па(н)у ω(т)цεви ншεму, пну Васи(л)ю Фεдорови(ч)у Дриви(н)скому, то(т) на(ш) вы(з)наны(и) ли(ст) с пεча(т)ми ншими и с по(д)писо(м) мεнε, Фεдора Дриви(н)ско(г)[о], руки моεε по-ру(с)ки(и). При чо(м) бы(ли), и то(г)[о] добрε свεдомы, и за устною про(з)бою ншою пεча(ти) свои приложи(ти) рачи(ли) и(х) мл(ст) па(н) Лаза(р) Лаврεнови(ч) Ивани(ц)ки(и), су(д)ѧ кгро(д)ски(и) володимε(р)ски(и), па(н) Сεмε(н) Ласкови(ч) Чε(р)нъчи(ц)-ки(и) а па(н) Василε(и) Ва(н)кови(ч) Вε(р)бъски(и). Писа(н) у Дривини лєта по нарожε(н)ю Ису(с) Хр(с)това, сына божого, тисεча пя(т)со(т) сε(м)-дεсѧ(т) сεмо(г)[о], м(с)ца гε(н)варѧ чε(т)вε(р)то(г)[о] дня. Фεдо(р) Васи(л)εви(ч) Дриви(н)ски(и), вла(ст)наѧ рука.

124. Заставний запис Миколая Лисаковського, який віддав у заставу свій Устилузький маєток Стефанові Андрійовичу Збаразькому до виплати йому грошового боргу 11 червня 1577.

Акт від 17 червня 1571, № 124, 1.

Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), каштал(ѧ)(н) любачо(в)ски(и), сознаваю ты(м) мои(м) листо(м) нинεшни(м) и на пото(м) будучи(м), ко(ж)дому, 249 зв.
кому того по(т)рεба будε(т) вεдати або, чтучи єго, слыша(ти), што (ж) ку

пи(л)но(и) а вє(ли)ко(и) потрєбє моє(и) позычи(л) и взя(л) єсми у вєлємо(ж)-
ного пна єго мл(сти) кнзѧ Стєфана А(н)дрєєвича Збара(ж)ского, воєводы
тро(ц)кого, пє(в)ную суму пнзє(и), то є(ст) тысєчу золоты(х) по(л)ски(х),
личачи ко(ж)ды(и) золоты(и) по три(д)цати грошє(и) по(л)ски(х), а в кож-
ды(и) грошъ по(л)ски(и) по ѡ(с)ми пнзє(и) бєлы(х), в которо(и) жє то сумє
пнзє(и) помєнєно(и) застави(л) єсми єго мл(ст) имє(н)ѧ моєго Устилу(з)ского
людє(и) мои(х) вла(ст)ны(х) служобъ дєсє(т), то є(ст) ко(ж)дую мєновитє в
сємъ листє ѡписа(в)ши на (и)мя. Кас[...] дє(р)жить полулано(к) и ѡгоро(д),
с того даєть грошє(и) ѡ(с)мъна(д)ца(т), Ра[...] дє(р)жить полуланокъ,
с того дає(т) ци(н)шу грошє(и) двана(д)ца(т), Лавринъ дє(р)жить по(л)тора
полула(н)ка, дає(т) ци(н)шу грошє(и) два(д)ца(т) и два, Фє(д)ко Дашкови(ч)
дєржить по(л)тора полула(н)ка, дає(т) грошє(и) ѡсмъна(д)ца(т), Фєдко Рибо-
лов(в) дєржить полулано(к), даєть грошєи двана(д)ца(т), Лєвко Дашко-
ви(ч) дєржить по(л)тора полула(н)ка, даєть грошє(и) два(д)цатъ[...] Ми-
ци(к) дє(р)жить по(л)тора полула(н)ка даєть грошє(и) ѡ(с)мьна(д)ца(т).
Тишко Кушнє(р) ци(н)шу даєть копу грошє(и) и чоты(ри) гроши и нє пови-
нє(н) ничого робити, то(л)ко кушнє(р)ство, [..] ыпи(н) дє(р)жить полула-
но(к), дає(т) грошє(и) двана(д)ца(т)⟨.⟩ Шєлєстови(ч) дєржить полулано(к),
дає(т) грошє(и) двана(д)ца(т). Тыє вси помєнєныє пови(н)ни в ты(и)дє(н)
по три дни роби(ти), ѡкро(м) Ти(ш)ка Кушнєра. Которие (ж) то лю(ди)
мои имє(н)я Устилу(з)ского має(т) єго мл(ст) кнѧ(з) воєвода тро(ц)ки(и)
почати дє(р)жать и во владность свою взяты з року и дня пє(в)но(г)[о] ѡ(т)
свєтоє тро(и)цы свѧта ри(м)ско(г)[о], котороє тєпє(р) бли(з)ко приходи(т)
в нинє(ш)нє(м) року тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєся(т) пє(р)вомъ, м(с)ца июия,
двана(д)цатого днѧ, то є(ст) на два роки до такового жъ свята ры(м)ско(г)[о]
свєтоє тро(и)цы, котороє вжо свѧто будєть в року тисєча пѧ(т)сотъ сємъдє-
250 сѧтъ трєтємъ и, дє(р)жачи // єго мл(с)ти в моцы своє(и) тыє люди, ѡ(т)
мєнє заставлєныє, має(т) єго мл(ст) и(х) судити, рѧдити и ко(ж)дого ви(н)-
ного водлу(г) выступу и(х) кара(ти) и на ни(х) вины брати никоторо(х)
стари(х) звычаєв и пошлины нє упущаючи, а нови(н) нє уставляючи. А в
ты(х) дву(х) роко(х) я самъ, дє(ти), бли(з)киє, кро(в)ныє и повиноватыє
мои в тыє люди є(г)[о] мл(сти), ѡ(т) мєнє за(с)та(в)лєныє и вышє(и) имєны
пописаныє, ничи(м) сѧ уступова(ти) и никотороє пєрєказы чини(ти) нє маю(т)
и тоє сумы пнзє(и) тисєчи золоты(х) по(л)ски(х) мєжи роко(в) и по року
на(з)начоно(м) нє має(м) єго мл(сти) ѡ(т)дава(ти) ани того имє(н)ѧ моєго
Устилу(з)ского людє(и) є(г)[о] мл(с)ти, ѡ(т) мєнє заставлєны(х), з моцы єго
мл(с)ти брати нє маю, то(л)ко на то(т) дє(н) и рокъ, в сємъ листє ѡписа-
ны(и), то є(ст) на дє(н) свєтоє тро(и)цы, кгды два роки вжо спо(л)на до(и)-
дуть. А тыє пнзи тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) нє маю никому иному ѡ(т)-
да(т), ѡ(д)но до ру(к) самому є(г)[о] мл(с)ти кнзю Стєфану А(н)дрєєвичу
Збара(ж)скому, воєводє тро(ц)кому, а єстли (ж) на єго мл(ст) в то(м) часє
па(н) бо(г) смє(р)ть допустити рачи(л), тогды пнє(и) ма(л)жо(н)цє єго мл(с)ти
пнє(и) Настазє(и) Миха(и)ловнє, кнжнє Мъстисла(в)ско(и), або сыну єго
мл(с)ти кнзю Пє(т)ру Збара(ж)скому, воєводичу Тро(ц)кому, або тє(ж) кому
бы то ѡ(т) єго мл(с)ти на тастамє(н)тє записано было, тую суму пнзє(и)
тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) пє(р)вє(и) ѡ(т)дати. То(ж) тыє люди мои в
мо(ц) свою взѧти маю на то(т) ро(к) помєнєны(и) и, (в) сє(м) листє моє(м)
вышє(и) ѡписаны(и), а нє ина(к)шо(ю) монєтою єго мл(с)ти ты(х) пнзє(и)

ѡ(т)давати маю, ѡ(д)но монєтою по(л)скою. А пєрє(д) ты(м) роко(м) и днє(м),
вышє(и) на(з)начоны(м), маю єго мл(с)ти па(н)у воєводє тро(ц)кому ѡ(з)на(и)-
мити за шє(ст) нєдє(л) и тую суму позычоную до ру(к) єго мл(сти) дати маю.
А гдє бы(х) ѧ самъ або дєти мо(и) и хто (ж) ко(л)вєкъ з близки(х), крє(в)-
ны(х) и повиноваты(х) мои(х) мєжи ты(х) дву(х) роко(в) в тыє лю(ди), ѡ(т)
мє(н)є єго мл(с)ти заставлєныє, чи(м) сѧ ко(л)вєкъ вступовати и в дє(р)-
жа(н)ю єго мл(сти) пєрєказу якую чини(ти) мє(л), нє ѡ(т)да(в)ши тисєчи
золоты(х) по(л)ски(х), та(к) тє(ж) єстли бы з моцы и дє(р)жа(н)ѧ єго мл(с)ть
выби(л) або є(ст)ли бы тє(ж) по выдє(р)жа(н)ю ты(х) дву(х) роко(в) тоє сумы
пнзє(и) вышє(и) мєнєноє на то(т) ро(к) и дє(н) на свтую Тро(и)цу // в року 250 зв.
тисєча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧ(т) трєтємъ єго мл(с)ти пну воєводє самому, ма(л)-
жо(н)цє або сыну єго мл(сти) нє ѡ(т)да(л) и нє заплати(л), то(г)ды єго мл(ст)
са(м), ма(л)жо(н)ка або сы(н) єго мл(с)ти тыє люди, ѡ(т) мєнє заста(в)лєныє,
имє(н)ѧ моєго Устилу(з)ского, вышє(и) имєны ѡписаныє, зъ зємлѧми и(х)
и со вси(м) на всє, та(к) тє(ж) со всѧкими пожи(т)ками дє(р)жати и (в)жи-
вати має(т) а(ж) до други(х) дву(х) таковы(х) жє роко(в) на таки(и) жє
рокъ и дє(н). А хто бы-ко(л)вєкъ якую кри(в)ду в забира(н)ю кгру(н)то(в)
ты(х) по(д)даны(х) имє(н)я моє(г)[о] Устилу(з)ского за дє(р)жа(н)ѧ єго мл(с-
ти) [чинил], то(г)ды єго мл(ст) має(т) того борони(ти), яко вла(ст)ности своєє,
а я завжды, и ко(л)ко кро(т) будє(т) того по(т)рєба, за ѡбосла(н)є(м) єго
мл(с)ти або врѧ(д)ника єго мл(сти) ѡчищати и в ко(ж)до(г)[о] права засту-
повати маю и буду повинє(н). А є(ст)ли бы(х) нє ѡчисти(л) або є(ст)ли бы у
єго мл(сти) хто право(м) по[и]скива(л), то(г)ды буду повинє(н) єго мл(сти)
и(н)шоє имє(н)є своє в то(и) жє сумє пнзє(и) заставити, гдє є(г)[о] мл(ст)
са(м) похочє(т)⟨.⟩ Та(к)жє и слу(ж)бу воє(н)ную с того имє(н)ѧ служи(ти)
повинє(н) буду. А є(ст)ли бы тє(ж) за дє(р)жа(н)ѧ єго мл(сти) тыє люди з
допущє(н)ѧ бо(ж)єго ѡгнє(м), повєтриє(м), во(и)ною або яко (ж) ко(л)вєкъ
зубожоны и знищоны бы(ли) або прє(ч) пошли, тогды єго мл(ст) в то(м)
ничо(г)[о] шкодовати нє маєтъ ани и(х) будє(т) по(и)скивати, алє спо(л)на
тую суму пнзє(и) тисєчу золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти) по-
винє(н) буду водлу(г) того запису моєго. А гдє бы(х) тє(ж) я самъ, дє(ти)
мо(и) або хто з бли(з)ки(х) и повиноваты(х) мои(х) въ яко(м)-ко(л)вє(к)
а(р)тыкулє чи(м)-ко(л)вєкъ сѧ спротивѧ(л) або єго бури(ти) и касовати
хотє(л) и тому ѡпису досы(т) нє вчини(л), то(г)ды повинен буду заруки
заплати(ти) на г(с)дрѧ королѧ єго мл(ст) тисєчу золоты(х) по(л)ски(х)⟨.⟩ а
сторонє, то є(ст) єго мл(с)ти кнзю Стєфану А(н)дрєєвичу Збара(ж)скому, воє-
водє тро(ц)кому, другую тисєчу золоты(х) по(л)ски(х), а на су(д) зє(м)ски(и)
воло(ди)мє(р)ски(и) пѧ(т)со(т) золоты(х) та(к)жє по(л)ски(х), а, заплативши
тыє вси заруки, прє(д)сѧ при супо(л)но(и) моцы сє(с) запи(с) мо(и) у ко(ж)-
дого права дє(р)жа(н) бы(ти) має(т). А є(ст)ли бы тє(ж) в то(м) часє па(н)
бо(г) на мєнє смє(р)ть допусти(ти) рачи(л), то(г)ды дє(ти), бли(з)киє и по-
то(м)ки мои во (в)сє(м) сѧ маютъ // и буду(т) пови(н)ни заховати проти(в) 251
єго мл(сти) во(д)лугъ сєго запису моєго, ничи(м) єго нє ѡ(т)ступуючи,
вє(д)жє є(ст)ли бы в то(м) часє єго мл(сти) то(г)[о] якаѧ по(т)рєба была
тыє люди кому иному застави(ти), то єго мл(с)ти во(л)но будєтъ кому хо-
тєчи заставити по(д) ты(м) жє способо(м) и в то(и) жє сумє пнзє(и), яко ѡ(т)
мєнє єго мл(сти) заставлєно єсть. И на то(м) єго мл(сти) да(л) сє(с) мо(и)
запи(с) по(д) моєю пєча(т)ю и с по(д)писа(н)ємъ вла(ст)ноє руки моєє. А ку

твє(р)дости того моєго листу проси(л) єсми ѡ приложє(н)є пєчатє(и) людє(и) добры(х) зємѧнъ повєту Володимє(р)ского и(х) мл(с)ти пана Лєна(р)та Кгу(р)ского, пна Сємєна Богушєвича Пузо(в)ско(г)[о] а пна Ти(х)на А(н)дрєєвича Ѡра(н)ского, возного повєту Володимє(р)ского, и и(х) мл(с)ть на ѡчєвистую прозбу мою то вчинити и пєчати свои приложити рачили к сєму моєму листу. Писа(н) у Устилузє⟨.⟩ лєта бо(ж)єго нарожє(н)я тисєча пѧтъсотъ сємъдєсѧтъ пє(р)вого, м(с)ца июнѧ, ѡдинадъцато(г)[о] дня. Микола(и) Лысаковъски(и), кашталянъ любачовъски(и), рукою своєю.

125. Заставний запис родини Курцевичів, що дала Михайлові Дубницькому в заставу маеток до часу сплати грошового боргу.

Акт № 113, 1 (дата залита чорнилом).

234 Я, кня(з) Миха(и)ло Ку(р)цєви(ч), и я, Полонєя, кнє(ж)на Чє(т)вє(р)тє(н)ская, ма(л)жо(н)ка єго, и мы, сыны, и(х) мл(с)ти, кня(з) Алєкса(н)дро, кня(з) Фєдо(р) а кня(з) Ко(с)тє(н)ти(н) Ку(р)цєвичы, вызнаваємъ сами на сєбє си(м) наши(м) ли(с)то(м), кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати, и(ж) ку вєлико(и) а пи(л)но(и) потрєбє ншо(и) спо(л)но(и) позычили и взяли
234 зв єсмо руками нашими у пна Миха(и)ла // Дубницко(г)[о], во(и)та воло(д)имє(р)ского, и (в) жоны є(г)[о] пнєє Томилы Данило(в)ноє сто ко(п) грошє(и) ли(ч)бы лито(в)скоє, личачи в кожды кгро(ш) по дєсєти пнзє(и) бєлы(х), и (в) то(и) сумє пнзє(и) завє(ли) [...] є(с)мо [...] си(м) листо(м) нши(м) и заводи(м) и зара(з) въ мо(ци) и во вла(д)но(ст) подає(м) и по(с)тупує(м) пну Дубни(ц)кому и жонє [...] половицу сєла Ягодна з людми а по(д)даными ншими та ѡсєлыми тя(г)лыми и з огоро(д)никами, з дворищами пусто(в)скими, с по(л)ми, з сєножа(т)ми и ко(р)чмою, з [...] и зо вси(м) на (в)сє, яко сє тоє имє(н)є ншє, половица сєла Ягодна, сама в собє, в широ(с)ти, кгру(н)тє(х) и во (в)си(х) пожитка(х) и доходє(х) свои(х) маєтъ, ничого та(м) в половицы то(г)[о] сєла Яго(д)на и во вси(х) пожи(т)ка(х) то(г)[о] имє(н)я ншо(г)[о] на на(с) нє зо(с)тавую(чи) ани вы(и)муючи. А то всє єсмо пну Миха(и)лу Дубницко(му) до рукъ подали и по(с)тупили роко(м) пє(в)ны(м), то є(ст) ѡ(т) божє(г)[о] нарожє(н)я близко пришлоє свято в року тєпєрєшнє(м) тисєча пя(т)со(т) ѡ(с)мъдєсято(м) до року зупо(л)ного до [...] свята божо(г)[о] нарожє(н)я, котороє будєтъ в року [...] тысєча пя(т)со(т) ѡ(с)мъдєсятъ пє(р)вомъ [...] ѡ(т) року до друго(г)[о] року, та(к) и(ж) па(н) Дубницки(и), жона и пото(м)ки єго або то(т), кому бы то ѡ(н) ѡ(т) сєбє завє(л) и застави(л) ѡноє имє(н)є ншоє Яго(д)но половицу [...] зо вси(м) на (в)сє, ничо(г)[о] ти(мъ) на на(с) нє вы(и)муючи ани зоставую(чи), роко(м) пє(в)ны(м) ѡ(т) божо(г)[о] нарожє(н)я свята мєнованого до року и та(к) ѡ(т) року до року а(ж) до ѡ(т)да(н)я зупо(л)ного [...] на ро(к) тоє сумы пнзє(и) ста ко(п) гршє(и) [...] споко(и)нє дє(р)жати и яко своє(и) вла(ст)но(ст) ужива(ти) [...] и во(л)ни буду(т) а(л)бо то(т), кому бы то ѡни в то(и) жє сумє за(с)тави(ти) мо(ц)ни и во(л)ни буду(т). А мы вси и никотороє з нас сами и нихто з дєтє(и), бли(з)ки(х), кро(в)ны(х), пови(н)ны(х) и слу(г) наши(х), та(к)жє и ѡ(б)чи(х) ѡсобъ пну Дубницкому, жонє, дєтє(м) и потомъкомъ єго або тому, кому бы
235 то ѡ(н) в то(и) сумє за(с)тави(л), в оно(мъ) // имє(н)ю ншо(м), половицы

Яго(д)на, в людє(х), поля(х), сєножатє(х), ко(р)чмы, в мытє ниякоє кры(в)-ды, шкоды, пєрєказы и трудности чинити и задавати нє маємъ, алє и ѡвшє(м) ѡ(т) всяко(г)[о] права позыва(н)я, кгва(л)ту, кри(в)дъ и шко(д), та(к) вси, яко никоториє-ко(л)вє з на(с) вла(ст)ны(м) гршмъ ко(ш)то(м) и накладо(м) нши(м) пна Дубни(ц)кого, жону и пото(м)ко(в) єго и того, кому бы то ѡнъ в оно(и) сумє ѡ(т) сєбє застави(л), и ко(ж)дого дє(р)жачо(г)[о] боронити, ѡчищити, ѡсвобожати в ону с то(г)[о] имє(н)я мы сами съвои(м) ко(ш)то(м) служити и заступовати и то (в)сє и ко(ж)дую рє(ч) засобна зы(с)тити и по(л)нити по(д) закладо(м) на пна Дубни(ц)кого, жону, детє(и) и пото(м)ковъ єго, и то(г)[о], кому бы то ѡ(н) застави(л) двєма сты копами гршє(и), тому досы(т) чинити будє(м) и маємъ, дети и пото(м)ки нши пови(н)ни буду(т). Мaєть па(н) Миха(и)ло Дубни(ц)ки(и), жона, дєти и пото(м)ки єго и то(т), кому бы то ѡ(н) ѡ(т) сєбє заставилъ тоє имє(н)є ншо, половицу сєла Яго(д)на, зо (в)сими лю(д)ми та(м) ѡсєлыми зъ и(х) зє(м)лями, с платы, с по(л)ми, з сєножа(т)ми, з дубровами, с пусто(в)щинами, съ ко(р)чмою, з мытомъ, с пущами и зо (в)сими, яко сє тоє имє(н)є⟨.⟩ ншо, половица сєла Яго(д)на, само в собє и (в) пожи(т)ка(х) свои(х) маэ(т) дє(р)жати и (в)живати, лю(д)ми робити, я(к) сами похочу(т), и (в) повозы и(х) посылати в пуща(х) и (в) дуброва(х) нши(х) тамошни(х) всякоє дєрево на будова(н)є и на (д)рова на свою потрєбу рубати и брати и до имє(н)я своєго доброво(л)нє вывозити и кому хотєчи то всє во(л)ны буду(т) в то(и) жє сумє пнзє(и) завєсти и заставити таковымъ жє роко(м) и по(д) таковыми (ж) ѡбовя(з)ки, вышє(и) в сє(м) листє ншмъ ѡписаными, до то(г)[о] часу, а(ж) бы(х)мо тую суму пнзє(и) сто копь гршє(и) лито(в)ски(х) на рокь, в сє(м) листє ншимъ ѡписаны(и), пану Дубни(ц)кому, жонє и пото(м)ко(м) єго або тому, кому бы то ѡ(н) ѡ(т) сєбє застави(л), ѡ(т)дали и спо(л)на заплатили. А бєзь року мєновано(г)[о], то є(ст) мєжи // роками, яко сє вышє(и) помєнило, ѡно(г)[о] имєнья 235 зв.
ншо(г)[о] Яго(д)на и всєго, што ку нєму налєжи(т) в нихъ ѡкупати тру(д)-ности, пєрєказы и шкоды никоторое в дєръжанью и(м) чинити нє маємъ по(д) ты(м) жє закладо(м) на пна Дубни(ц)кого и пото(м)ко(в) єго двємасты копами гршє(и) лито(в)скихъ. А єстли бы за дє(р)жа(н)я и(х) люди нши с то(г)[о] сєла розышлисє про(ч), то(г)ды мы того на ни(х) вєчьнє по(и)скивати нє маємъ и нє будє(м) мочи и вє(ч)ноє мо(л)ча(н)є ѡ то мєти маэ(м) по(д) таки(м) жє закладо(м) двємасты копами грошє(и) А кгды на ро(к) в сє(м) листє ншо(м) мєнованы(и) похочє(т) в ни(х) тоє имє(н)є ншо ѡкупити, тогды мы тую суму сто ко(п) грошє(и) лито(в)ски(х) монєтою доброю по(л)-скою або лито(в)скою, на которо(и) бы ѡни пєрєстати хотєли, ни(г)дє и(н)дє, то(л)ко на пє(в)но(м) мєстьцу в дому и(х) у Володимєри або в Дубнико(х) имъ до рукъ ѡ(т)дати и заплатити маэ(м), кому всєму досы(т) чинити и то и(м) зыстити во(д)лє сєго ли(с)ту запису нашо(г)[о] пови(н)ни будє(м) по(д) ты(м) жє закладомъ и ѡбовязъки вышє(и) ѡписаными. Кгдє бы(х)мо тому всєму досытъ нє вчинили и чимъ-ко(л)вєкъ сє(с) ли(ст), запи(с) нашь нарушили або тоє имє(н)є ншоє ѡ(д)но або што ѡ(т) нєго пожи(т)ко(в), нє ѡ(т)-давши сумы та(к) на рокъ, яко и мєжи роками, ѡ(т)няли, шкоду и пєрєказу в чомъ-кольвєкъ имъ та(м) чинили, то(г)ды будє(м) пови(н)ни пну Дубни(ц)-кому, жонє и пото(м)комъ єго и тому, кому бы то ѡни ѡ(т) сєбє заставили тую суму совито, то є(ст) двєстє копь грошє(и) лито(в)скихъ, и заклад помєнєны(и) за(п)латити и вси шкоды и наклады и(х), которыє бы ѡни для

то(г)[о], ѡпъравуючи ся ѡ то з нами, наложили, бє(з) жа(д)ноє присєги доводу и(х), ѡ(д)но на голоє слово и(х), заплатити и нагородити и ѡ (ш)то ѡ (в)сє во(л)но будє(т) пну Дубни(ц)кому, жонє и пото(м)ко(м) єго и тому, кому бы то ѡни заставили, на(с) позывати ку праву та(к) до єго королєвськоє милости, альбо суду на(д)во(р)ного, альбо тєжь до суду зємъского, альбо кгро(д)ского володимє(р)ского, и до которого (ж) кольвєкь враду иного повєту, бу(д) зупольного або и нєзупо(л)но(г)[о], рокомъ завиты(м) позвати. А мы, ѡ(т)ступуючи в томъ во (в)сємъ права посполитого и повєту своєго за пєрьвши(м) позвомъ и ни пє(р)вшимъ року, яко на завитомъ, такь пєрє(д) єго королє(в)скою милостю, яко пєрє(д) судо(м) зємъски(м) або кгро(д)ски(м) володимє(р)ски(м) и пєрє(д) всяки(м) врадомъ ино(г)[о] повєту стати и, ничи(м) року и позву нє збиваючи, и(м) во (в)сє(м) во(д)лє сєго запису и ѡбовязко(в) нших[ъ] усправє(д)ливитисє має(м) и будє(м) пови(н)ни. А єго королє(в)ская мило(ст) и вра(д) кожды(и) таковы(и), хотя станє(м) або и нє станємь, тє всє во(д)лє сєго ли(с)ту запису ншо(г)[о] ѡ то совито(ст), закла(д) и шкоду и(х) на на(с) и добра(х) наши(х) вказывати и ѡ(т)праву мо(ц)но во (в)сє(и) сумє вказано(и), зара(з) нє покладаючи жа(д)ны(х) роко(в) на (и)мє(н)яхъ нши(х), и(м) вчинити має(т) и моцє(н) будєть. И на то єсмо пну Дубни(ц)кому дали сє(с) нашь листь по(д) нашими печатьми и с по(д)писа(н)ємь рукь наши(х), хто писати вмєєть. А при то(м) были, и то(г)[о] добрє свєдоми, и за прозбами ншими пєчати свои к сєму ншому листу приложити рачили и(х) милость ѡтє(ц) Фєѡдосє(и), з воли божє(и) єпископь володимє(р)ски(и) и бєрєстє(и)ски(и), па(н) Бо(г)да(н) Костюшко̆ви(ч) Хобо(л)то(в)ски(и), су(д)я зє(м)ски(и) володимєрьски(и), па(н) Павєль Григо(р)єви(ч) Ѡра(н)ски(и) Писа(н) у Володимєри лєта божєго нарожє(н)я тисєча пя(т)со(т) ѡ(с)мъдєсято(г)[о] [1], м(с)ца дєкабра, двадьцать второго дня.

126. Дарчий запис Олени Тимофіївни Кисілівни на суму грошей на маєтку, який вона відписує своєму чоловікові.

Акт № 21, 1, дата відсутня.

28 Я, Бо(г)дановая Ко(с)тюшковича Хобо(л)то(в)ско(г)[о], су(д)иная повєту Володимє(р)ско(г)[о] Ѡлєна Тимофєє(в)на Кисєлє(в)на, вы(з)наваю симъ мои(м) листомъ ко(ж)дому, кому будє(т) по(т)рєба то(г)[о] вєдати або чтучи, слышати, нинєшнє(м) и на пото(м) будучимъ, и(ж) што пє(р)вє(и) сєго даровала и записала єсми єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зє(м)скому повєту Володимє(р)ско(г)[о], суму пнзє(и) сто и ѡсмъдєсѧ(т) ко(п) грошє(и) лито(в)скоє ли(ч)бы,
28 зв. ѡправы своє(и) вєно(в)но(и), которую єсми мѣла ѡ(т) пєръво(г)[о] мужа // моєго пна Миха(и)ла Якови(ц)кого, и(ж) ѡ(н) мнѣ на трєтє(и) части имє(н)я своє(г)[о] въ Яковича(х) тую суму пнзє(и) напроти(в)ку внєсє(н)я моє(г)[о], што є(с)ми вла(ст)нє в до(м) єго ѡ(т) ѡ(т)ца моє(г)[о] внєсла, записа(л), на што ли(ст) сво(и) вы(з)наны(и) вєно(в)ны(и) по(д) пєча(т)ю своєю и по(д) свєдо(м)ємъ и пєча(т)ми людє(и) до(б)ры(х) мнѣ да(л). Которы(и) я ли(ст)

[1] Мабуть помилка, лист писаний у 1570 р.

єго, та(к) тє(ж) и сво(и) ли(ст) вы(з)наны(и) єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану дала, ни(ж)ли тыє ли(с)ты у єго мл(с)ти ма(л)жє(н)ка моє(г)[о] зо (в)сєю має(т)ностью ншою, с привилиями и(н)шими многимы ли(с)ты по(т)рєбными тоє ѡсєни про(ш)лоє в дому ншомъ в Хобо(л)товє, а(к) (!) домъ ншъ згорє(л), погорєли. Которое погорє(н)є листо(в), привилиє(в) єго мл(ст) ма(л)жєно(к) мо(и) на врадє за(м)ку г(с)дръского володимє(р)ского ѡповєда(л) и (в) книги за(м)ковыє записа(ти) да(л), на што выпи(с) с кни(г) в сєбє має(т). А и(ж) тыє ли(с)ты, якъ то(т), которы(и) я на ѡпра(в)у вєна своє(г)[о] ѡ(т) мужа моє(г)[о] пє(р)шого пана Миха(и)ла Якови(ц)кого мѣла, та(к) тє(ж) и мо(и) вла(с)ны(и) ли(ст), ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану ѡ(т) мєнє на то(м) даны(и), погорєли, я, утвє(р)жаючи то во(д)лу(г) пє(р)шого записана моє(г)[о], и тєпє(р) тую суму пнзє(и), сто и ѡсмъдєса(т) ко(п) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы, вєна моєго, мнѣ ѡ(т) пє(р)шого мужа моє(г)[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого на третє(и) части имє(н)я єго въ Яковича(х) записано(г)[о], ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану даю, дарую и симъ ли(с)-то(м) мои(м) записую вє(ч)ными часы. Маєть єго мл(с)тъ ма(л)жоно(к) мо(и) па(н) Богда(н) в то(и) сумє пнзє(и) въ сту и ѡ(с)мидєса(т) копа(х) грошє(и) ли(тв)скоє ли(ч)бы третюю ча(ст) всєго имє(н)я мужа моє(г)[о] пє(р)вшо(г)[о] пна Миха(и)ла Якови(ц)кого в Яковичохъ з дворо(м), з лю(д)ми, зє(м)лами, по(л)ми, сєножа(т)ми, гаи, запусты, з дубровами, з млыномъ, зъ ставо(м) и зо всими платы, доходы, пожи(т)ки то(г)[о] имє(н)я ма(л)жо(н)ка моєго пє(р)шого пна Ми//ха(и)ла Якови(ц)кого, и зо (в)симъ на (в)сє, я(к) са тоє имє(н)є єго само(г)[о] в собє, въ граница(х) и пожи(т)ка(х) свои(х) має(т), чого му(ж) мо(и) пєръши(и) пнъ Миха(и)ло Якови(ц)ки(и) в дє(р)жа(н)ю 29
и (в)жива(н)ю бы(л) и што я по животє єго дє(р)жала, на сєбє дє(р)жати и (в)живати и кому хотєчи ѡ(т) сєбє тую суму пнзє(и) на то(и) третє(и) части то(г)[о] имє(н)я мужа моєго пє(р)шого имєнє(м) пє(р)вопомєнєного ѡ(т)да-(ти), даровати и записати и во(д)лє воли своє(и) тымъ, яко вла(ст)ны(м) своимъ, шафовати и ку своєму лє(п)шому а пожито(ч)нє(и)шому ѡбє(р)ну-ти, якъ самъналєпє(и) розумєючи. И на то є(с)ми єго мл(с)ти ма(л)жо(н)ку моєму пну Бо(г)дану Костю(ш)ковичу Хобо(л)то(в)скому, су(д)и зє(м)скому повєту Володимє(р)ско(г)[о], дала сє(с) мо(и) вы(з)наны(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю. При то(м) были, то(г)[о] добрє свєдомы и пєчати сво(и) за про(з)-бою моєю к сєму моєму ли(с)ту приложили па(н) Ива(н) Пє(т)рови(ч) Ка-лусовъски(и), су(д)я кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), а панъ Якимъ Ва-си(л)єви(ч), писа(р) кгро(д)ски(и) володимє(р)ски(и), а бра(т) мо(и) па(н) А(н)дрѣ(и) Ти(х)нови(ч) Кисєлъ, а па(н) Сємє(н) Ласко Чє(р)ничи(ц)ки(и), Писа(н)⟨.⟩ у Воло(ди)мєри.

127. Свідчення Андрія Олександровича Сангушковича, старости Володимирського, про встановлення межі між володіннями панів Радовицьких і Ляховських.

Акт від січня 1571, № 93, 1.
Випис з книг гродських від 26 жовтня 1576.

Я, А(н)дрє(и) Алєкса(н)дрови(ч) Са(н)кгушовича, староста воло(ди)- 195 зв.
мє(р)ски(и), смотрєли єсмо того дєла, просили мєнє з обу сторо(н) пновє Ляхо(в)скиє, А(н)дрє(и) а Сємє(н), а пновє Радови(ц)киє, Дани(л) а Пє(т)ръ,

ижє бы(х) промєжи ими справє(д)ливости досмо(т)рє(л) ѡ зє(м)лю, и я-мъ на тую зє(м)лю выєха(л), и пновє Радови(ц)киє повєли на(с) // бєрє(г) лєса и привєли к ставу Щєнюти(н)скому, а ѡ(т)толѧ повєли пновє Ляхови(ц)киє по(д)руго(и) сторонє того (ж) лєса и привє(ли) к дорогє жасковъско(и). И тамъ єсмо пытали: «Котороє свєдо(м)є маєтє, и(ж) бы то была зє(м)ля ваша, поку(л) єстє на(с) ѡ(б)водили?» Ѡни с обу сторо(н) свєдо(м)я нє мєли, ни(ж)ли Радови(ц)киє да [...] присѧ(г)у Ляхо(в)ски(м), ижє [...] присѧ(г)ли на то(м), я(ко) справнє завєли и Ляхо(в)скиє за присѧгу сѧ иѧли, а на пото(м) з обу сторон при(ш)ли на (з)году, и мы промєжи ими знашли пано(м) Ляхо(в)ски(м) я(к)бы трєтѧя ча(ст) того лєса, ѡ которы(и) жє ѡни промє(ж) сєбє спо(р) мєли, а пно(м) Радови(ц)ки(м) якъ бы двє доли, и казали є(с)мо грани положити и закопы и закопати, почо(н)ши ѡ(т) Щєнюти(н)ского ставу, пє(р)вы(и) зако(п) на бєрєзє ѡколо бєрє(з)ки, а други(и) закопъ ѡ(з)лє дороги. А ѡ(т) ты(х) закопо(в) грани вси [...] ѡ(т) ты(х) грани(ц) просто чєрє(з) лєсъ и могили, котораѧ (ж) могила по(д) лєсо(м), а ѡ(т) тоє могилы промєжи лєса и поля чєрє(з) дуброву просто к дорозє радови(ц)ко(и)⟨.⟩ а чєрє(з) дорогу к мєжи старо(и) которую (ж) мєли мєжу прє(д)ки и(х) здавна промєжи сєбє, а тою мєжєю а(ж) до дороги жаско(в)ско(и)⟨.⟩ А таѧ дорога жаско(в)скаѧ дєли(т) и(х) по лєву Радови(ц)ки(м), а по праву Ляхо(в)скимъ а(ж) до границы кнзѧ Фє(д)ка Поры(ц)кого. А в ставу Щєнюти(н)ско(м) пномъ Радови(ц)кимъ уступу нє(т) пото(л), поко(л) вода за(л) [...] А што будє(т) сухо(г)[о] болота⟨,⟩ то и(м) по половинє, и которы(и) грани єсмо положили и закопы закопали. А (х)то бы з ни(х) хотє(л) тыє грани або закопы
196 руши(ти), то(т) має(т) за(п)лати(ти) // бра(т) брату дєсє(т) ко(п) грошє(и), а тыє грани засѧ має(т) поправи(ти). А при то(м) бы(л) кня(з) Алєкса(н)дро Фє(д)кови(ч) Поры(ц)ки(и), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Бокє(и)⟨.⟩ а па(н) Сєнюта, горо(д)ничи(и) воло(ди)мє(р)ски(и), а па(н) Ивашко Якови(ц)ки(и), а па(н) Фє(д)ко, а па(н) Ми(х)но Лѧсковичы, а па(н) Куди(н) Дриви(н)ски(и), а па(н) Кня(з)ки(и). А про лє(п)шую справєдливость я, кнѧ(з) А(н)дрє(и) Алєкса(н)дрови(ч), староста воло(ди)мє(р)ски(и), а кнѧ(з) Алєкса(н)дро Фє(д)кови(ч), а па(н) Яки(м) Жаско(в)ски(и), а па(н) Бокє(и) пєчати єсмо свои приложили к сєму ншому листу. Писа(н) у Володи(!) маѧ пє(р)вы(и) дє(н), и(н)диктъ трєти(и).

128. Заставний запис Миколая Лисаковського на маєток, відданий до сплати грошового боргу Серафену Гостирадовському.

Акт від 4 жовтня 1569, № 19, 3.

16 Я, Микола(и) Лысако(в)ски(и), кашталѧ(н) любачє(в)ски(и), ѡзна(и)мую и чиню явно всимъ пospolитє самъ на сєбє симъ мои(м) листо(м), кому то(г)[о] по(т)рєба будє(т) вєдати або, чтучи єго, слышати, што (ж) взѧ(л) и позычилъ єсми ку вєлико(и) а пи(л)но(и) по(т)рєбє своє(и) у служєбника вє(л)мо(ж)ного кнѧжати єго мл(с)ти кнзѧ Романа Са(н)кгушковича, воєды(!) брѧ(с)ла(в)ского и вєни(ц)кого, старосты житомє(р)ского, дє(р)жавцы рєчи(ц)кого, у пна Сєрафѣна Кгостирадо(в)ского ѡ(с)мъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х)⟨.⟩ ли(ч)бы и монєты польскоє⟨.⟩ И (в) то(и) сумє пнзє(и) застави(л) єсми єму люди мои сємъна(д)ца(т) чоловєко(в) вы (и)мє(н)ю моє(м) Гно(и)нє,

никому ни в чемъ нє завєдєныє, на (и)мѧ Ка(р)па, Во(и)та, Сє(р)гєѧ Ра(д)ка,
Ѡлєшка, Малышку, Гарасима, За(н)ка, Лє(в)ка, Го(р)ка, А(н)дрє(и)ца,
Микола(и)чую, Ма(р)ти(н)ца Хорочєнѧ, Ла(в)рєна Чєрєченя, Троѧна а Ива-
на Подолєнина с по(л)ми, зъ сєножа(т)ми, з дворищи пусто(в)скими, ста-
вомъ, и з млыно(м), и(з) єго вымє(л)ками, з боры, лєсы, с платы грошовыми
и дохо//(д)ы ѡ(в)сѧными, з да(н)ю мєдовою и зо (в)сими пожи(т)ками, яко- 16 зв.
ко(л)вє назваными, з роботами и зо (в)сими и(х) пови(н)ностями, ничого
на сєбє нє зоставуючи. И ку тому тє(ж) в то(и) жє сумє вышє(и) помєнєно(и)
вє(с)полокъ с тыми (ж) лю(д)ми моими гноє(н)скими застави(л) єсми пану
Сєрафѣну Кгостирадо(в)скому дєсє(т) чоловєко(в) людє(и) мои(х) тѧглы(х)
вы (и)мє(н)ю моє(м) Моги(л)нє на (и)мя Ѡрє(х)ва Барана, Наумовича, Богда-
новича, Гричинича, Мороза, Ѡмє(л)ка Барана, Та(ц)ка, Воловаѧ, Ку(р)яна,
такъжє с по(л)ми, зъ сєножа(т)ми, з боры, лєсы, платы грошовыми и ѡ(в)-
сѧными и з да(н)ю мєдовою, и (з) и(х) роботами и повиноватостѧми, зо всимъ
с ты(м), я(к) я самъ на сєбє дє(р)жа(л) и вжива(л), ничого с того на сєбє нє
зоставуючи до року пє(в)ного бли(з)ко при(ш)лого свѧта бо(ж)єго наро-
жє(н)ѧ, котороє має(т) бы(ти) в року тєпєрє(ш)нємъ тисача пѧ(т)(!) шє(ст)дє-
сѧтъ дєвѧто(м). Яко (ж) єсми вжо тыє лю(ди) мо(и), в сємъ ли(с)тє вышє(и)
помєнєныє, въ Гно(и)нє и (в) Моги(л)нє, ѡ(т) сєго днѧ во(в)то(р)ка м(с)ца,
а(в)густа два(д)ца(т) трєтєго днѧ пну Сарафѣну поступилъ в моцъ и в дє(р)-
жа(н)є пода(л)⟨.⟩ А поступилъ тє(ж) єсми єму властного полѧ моєго, кото-
роє на (д)во(р) мо(и) пашуть длѧ сєѧ(н)я пашни сто и два(д)ца(т) дєнъ поля
а сєножати на (д)вадъца(т) косаро(в) в томъ имєнъю моє(м) Моги(л)нє⟨.⟩ А
што которыє сєножати мо(и) вы (и)мє(н)ю моємъ Гно(и)нє, што на дво(р)
мо(и) кошовали ты(и) вси, па(н) Сєрафи(н) має(т) на сєбє косити и уживати,
на которы(и) рокъ⟨,⟩ И повинє(н) буду тую суму пнзє(и) ѡсъмсо(т) золоты(х)
по(л)ски(х) на врѧдє г(с)дрско(м) в замъку Володимє(р)ско(м) пну Сєрафъну
або тому, ко(г)[о] ѡ(н) с ты(м) ли(с)то(м) моимъ запи(с)ны(м) ту(т) до Воло-
димєра на то(т) ро(к) божєє нарожє(н)є пришлє(т), ѡ(т)дати и заплати(ти)
маю гро(ш)ми готовыми монєтою по(л)скою, грошъми и полугро(ш)ками // 17
по(л)скими, а нє лито(в)скими. То(ж) тыє людє мои у Гно(и)нє и (в) Моги(л)-
нє к рука(м) свои(м) взѧти⟨.⟩ а нє заплати(в)ши єму тоє сумы пнзє(и), я
самъ, врѧ(д)ники, слуги и ни(х)то з бли(з)ки(х) мои(х) ничи(м) вступовати
нє має(м), з моцы и дє(р)жа(н)я єго ты(х) людє(и) вы(и)мовати⟨.⟩ алє во
всє(м) сѧ ку нєму споко(и)нє захова(ти)⟨.⟩ А є(ст)ли бы(х) на то(т) рокъ
бо(ж)єго нарожє(н)ѧ ты(х) пнзє(и) ѡсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) єму нє
ѡ(т)да(л) и ты(х) людє(и) свои(х) в нєго нє выкупи(л), ѡ(н) має(т) ты(и) лю-
ди мои вє(д)лє то(г)[о] ѡпису моєго а(ж) до року бо(ж)єго нарожє(н)ѧ, кото-
роє свѧто має(т) бы(ти) тисѧча пѧ(т)со(т) сємъдєсѧто(м), ничи(м) с того листу
моє(г)[о] нє выступуючи, дє(р)жати и (в)жива(ти)⟨.⟩ А я бє(з) року и мєжи
роко(в) ты(х) людє(и) мои(х) у Гно(и)нє и (в) Моги(л)нє нє маю в нєго ѡку-
пова(ти), то(л)ко на ро(к) и дє(н) бо(ж)єго нарожє(н)ѧ. А є(ст)ли бы(х) або
двєма то(г)[о] року похиби(л)⟨.⟩ ты(х) пнзє(и) єму нє ѡ(т)да(л)⟨.⟩ а людє(и)
свои(х) в нєго нє выкупи(л)⟨.⟩ то(г)ды ѡ(н) має(т) ты(и) люди мо(и) ро(к)
ѡ(т) року до зупо(л)ноє заплаты на ро(к) пєвны(и) ѡписано є(ст) споко(и)нє
дє(р)жати и (в)живати, роботы роби(ти), пашни сєяти, сєножати коси(ти),
платы и (в)сѧкиє доходы вє(д)лє пови(н)ностє(и) и(х) на сєбє бра(ти), су-
ди(ти) и рѧдити, пєрєсуды брати и винами кара(ти), а та(к) и(х) самы(х)

и кгру(н)ту моє(г)[о] вживати, я(к) я са(м) дє(р)жа(л) и (в)жива(л)⟨.⟩ А є(ст)ли бы(х) ѧ, нє заховываючисѧ в то(м) во(д)лугъ ѡпису моєго а нє ѡ(т)давши єму тоє сумы пнзє(и) ┼ ѡсмисо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ┼ в тыє люди, поля и сєножати, в лєсы, боры и (в) млы(н) на Тур(и) чи(м)-ко(л)вє(к) уступовати або врѧдни(к) слуги або хто-ко(л)вє(к) з бли(з)ки(х) и крє(в)ны(х) мои(х) якую пєрєказу, приправуючи єго ку шкодє и накладу, чини(ти) мє(л)⟨.⟩ а ѡ(н) бы, што позываю(чи) мєнє до (п)рава, в то(м) собє шкоду и (в)трату нєви(н)нє принѧ(л)⟨.⟩ то(г)ды ѧ маю и повинє(н) буду г(с)дру королю єго мл(сти) на замо(к) Володимє(р)ски(и) заруки заплатити — пѧ(т)-
17 зв. со(т) ко(п) грошє(и), а пану Сєрафѣну, яко сторонє // ѡбражєно(и), заруки — другую пѧ(т)со(т) ко(п) грошє(и) — заплати(ти), и вси шкоды и наклады єго бє(з) жодного права и доводу, то(л)ко на рєчє(н)ѧ слова єго єму заплати(ти) и за то досы(т) учинити⟨.⟩ А заплати(в)ши ты(и) заруки, и вси шкоды, и наклады єго, прє(д)сѧ па(н) Сєрафѣ(н) у кождого права и на ко(ж)домъ мє(ст)цу вє(д)лѧ того ли(с)ту моєго захова(н) быти має(т)⟨.⟩ А, чого бжє ухова(и), часу смє(р)тє(л)ного, тогды дєти або бли(з)киє, крє(в)ныє и повиноваты(и) мо(и) або то(т), кому бы тыє имє(н)ѧ ѡ(т) мєнє злєцєны бы(ли), маю(т) пє(р)вє(и) тую суму пнзє(и) ѡсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) пну Сєрафѣну заплати(ти) и во всємъ заховати и во(д)лє того листу, моєго записного по(д) ты(м) жє ѡбовѧ(з)ко(м) и заруками, ничи(м) с того листу моєго нє выступуючи, то(ж) тым лю(ди) к рукамъ свои(м) взѧти. А, чого тє(ж) бжє ухова(и) до того року, на пна Сєрафѣна часу смє(р)тє(л)ного, тогды ѧ або дєти и бли(з)киє мои або то(т), кому ты(и) имє(н)ѧ ѡ(т) мєнє злєцєны буду(т), маю(т) на то(т) ро(к) в сємъ листє вышє(и) помєнєны(и) ма(л)жє(н)ци єго пнє(и) Га(н)нє и дєтє(м) єго ту(т), в за(м)ку г(с)дръскомъ Володимє(р)скомъ тую суму пнзє(и) ѡсмъсо(т) золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти) монєтою по(л)скою, грошъми и полугрошъками по(л)скими, а нє лито(в)скими. А є(ст)ли бы ѡ(т) сусєдо(в) ѡбапо(л)ны(х) або ѡ(т) кого-(ж)-ко(л)вєкъ ты(м) имє(н)ѧмъ Гну(и)ну и Моги(л)ну дєѧлисѧ якиє кри(в)ды, то(г)ды ѧ або врѧ(д)ни(к) мо(и) вє(р)бъски(и) борони(ти) и в ко(ж)дого права пна Сєрафѣна заступовати має(м)⟨.⟩ та(к) тє(ж) слу(ж)бу г(с)дръскую, воє(н)ную с ты(х) имєнє(и) мои(х), єму ѡ(т) мєнє завєдєны(х)⟨.⟩ Гно(и)на и Моги(л)на я самъ служити и заступовати маю. А є(ст)ли бы которы(и) чоловє(к) мо(и) заста(в)ны(и) за дє(р)жа(н)ѧ єго с ты(х) имєнє(и) мои(х) Гно(и)на и Моги(л)на втє(к) про(ч), то(г)ды ѧ, дєти и бли(з)киє єго, выноваты(и) мои то(г)[о] по(и)скивати нє має(м) и при ѡ(т)дава(н)ю тоє сумы вы(т)руча-
18 ти пнзє(и) за то нє має(м). То(л)ко повинє(н) буду // вє(д)лє того листу моєго запи(с)ного тую суму ѡсмъсотъ золоты(х) по(л)ски(х) ѡ(т)дати и заплати(ти). А што бы тє(ж) ѡ(н) дє(р)жєчи ты(и) имє(н)ѧ мо(и) пашни собє засєя(в) або жатую в гу(м)нє постави(л), ста(т)ку, конє(и), бы(д)ла, прибави(л), тогды и по по ѡ(д)да(н)ю єму тоє сумы пнзє(и) во(л)но єму будє(т) пашню свою пожати и жатую пашню з гумна и вси ста(т)ки сво(и) яко вло(ст)но(ст) свою к рука(м) свои(м) взѧти и с ты(х) имєнє(и) мои(х) до имє(н)ѧ своєго або гдє похочє(т) тыми лю(д)ми моими доброво(л)нє вывє(з)ти. А я самъ, ани врѧ(д)ни(к), ани (х)то з бли(з)ки(х) мои(х) того єму борони(ти) нє маємъ по(д) тыми(ж) заруками вышє(и) мєнєными, яко (ж) єсми то(т) ли(ст) мо(и) запи(с)ны(и) на врѧдє зємъско(м) повєту Володимє(р)ского ѡповєда(л) и до кни(г) зємъски(х) записа(ти) да(л)⟨.⟩ И на то далъ єсми пану Сєрафѣну Кгостирадо(в)-

скому то(т) мо(и) ли(ст) з моєю пєча(т)ю и с по(д)писомъ вла(ст)ноє руки моєє по по(л)ску написаноє. А при том были и то(г)[о] добрє свєдоми єго мл(ст) па(н) Бо(г)да(н) Костюшкови(ч) Хобо(л)товъски(и), су(д)ѧ зємъски(и) повєту Володимє(р)ского, а па(н) Фєдо(р) Ставє(ц)ки(и), писа(р) зємъски(и) повєту Воло(ди)мє(р)ского ж. И для лє(п)шоє твє(р)дости до того моєго листу проси(л) єсми и(х) мя(с)ти ѡ приложє(н)є пєчатє(и), которыє за пр(з)бою моєю пєча(т)и сво(и) приложи(ти) рачили к тому моєму вызнаному ли(с)ту. Писа(н) у Вє(р)бо(и) лєта бо(ж)єго нарожє(н)ѧ тисѧча пѧ(т)со(т) шє(ст)дєсѧ(т) дєвѧтого, м(с)ца а(в)густа, два(д)ца(т) трєтє(г)[о] днѧ.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

ГЕОГРАФІЧНИЙ ПОКАЖЧИК

СЛОВНИК МАЛОЗРОЗУМІЛИХ СЛІВ

бачене — міркування, погляд;
беглость — здібність, мистецтво;
бремона — тягар, податок, повинність;
вальний (сойм) — головний;
варовати — зміцнювати, *юр.* забезпечити, *заст.* остерігатися;
вбозевелебний — *заст.* в бозі преподобний;
вдовии столец: *на вдовьем столцы седечи*; час (півроку), протягом якого вдова не має права одружитися вдруге; *пол.* na wdowim stolcy, *нім.* Witwenstuhl, Witwensitz;
вибите *(грунту)* — витиснення, захоплення;
вимелки — помол, плата за помол;
вина (врядовая) — штраф;
виналазок — вимисел, домовлення;
виправа — витлумачення, пояснення;
вирумовати — виганяти, усувати;
виступная (сторона) — *юр.* винна;
витручати — витискувати, викидати;
везене — зарубок, засік; дотримання; в'язниця;
вено, вено — придане; подарунок жінці від чоловіка після весілля, запис маєтка на жінку; дар від батька або родичів нареченій на користь її майбутнього чоловіка;
вески — маєтковий, поміщицький;
вливати *(право)* — передавати комусь;
влох — італієць;
вморити *див.* **уморати;**
вшак — адже, хіба, вірно, звичайно, проте;
городники — той, що будує міські стіни й мости;
готовизна — запас, готівка;
громници — день стрітення господнього, за християнськими віруваннями;
дельчий *(лист)* — дільчий, що стосується поділу;
держала: держали своее светое, влада, держава, володіння;
долекглий — прикрий;
долекглость — прикрість, кривда;
дотичет — стосується;
дякло: *дякли житними и овсяними,* податок, повинність;
еднач — спільник, однодумець;
жирувати *(зичливость)* — користуватися, послуговуватися;
житочний: *не житочна била дочкам:* вигідний, корисний;
забавлений *(на вине)* — затриманий, зволіканий;
заведений — обманутий;
завитий *(рок)* — сповнений, завершений;
завод: *до заводу правного ся витегати* — вдаватися до судового заходу;
загоднене — узгодженість;
зражене — образа;
зайштье, заштье — сутичка, подія;
закопи — рови під фортецею;
заливок — залите водою місце;
запис — акт, що містить у собі зобов'язання або надання прав;
запусти — нерубані ліси;
зарука — грошова сума, яку в результаті судового процесу одержувала сторона, що виграла, від противної, коли та виявила опір при вступі власника у присуджене йому володіння;
застанок — зупинка;
зацний — шановний, гідний;
зведон — обізнаний, спокушений;
звечисте — вічно;
звлаща — особливо, головним чином;
згола — цілком, зовсім, одним словом;
здоймом, вздоймом — повністю, разом;
зистити — придбати;
злецений — доручений;
злецене — доручення;
зуближене — образа, правопорушення;
индикт — літочислення за 15-літтями, заведене в 313 р. за Костянтина Великого, візантійського імператора;
интерцеза — передшлюбний запис про умови приданого; деякі винятки або обмеження в дарчих і дільчих записах;
инстикгацие — настоювання, переслідування судом;

истизна — готівка, наявність чого-небудь;
каменица — кам'яний будинок;
кацѣр — єретик, розкольник;
квит — розписка;
комяга — дерев'яний човен;
копец — насип з землі чи пагорбок для позначення меж земельної власності;
лавники — уповноважені особи в селах, які повинні були оглядати ті збитки і шкоди, що селяни завдавали один одному, і свідчити про це на суді, за що одержували гроші;
лик — число, велика кількість;
литость — співчуття;
личби чинити — зводити рахунки;
мерзятка: *у мерзятце бити* — бути у ворожих стосунках, *пол.* mierzątka, огнда, прикрість;
меновите — власне;
месопусти — м'ясниці, пол. mięsopust;
мишаки — коні сірої масті;
моц — 1) повноваження, пленіпотенція; 2) сила, значення;
навгол — огулом;
налазок, зналазок — домовленість, згода, ухвала;
наклади — утримання;
нарожний — наріжний, що на розі;
на сиром корени — на необжитому місці;
новина — земля, вперше поорана;
обвароване — огляд, обміркування;
обваровати — оглянути, обміркувати;
обел — повністю, цілком;
обелвечне — навіки віків;
обиход — межа якої-небудь ділянки землі або маєтку, показана на всьому протязі;
обослане — повідомлення;
овде — там;
ознаймити — оголосити;
окрутне, окрутком — жорстоко;
опатруючи — забезпечуючи;
оправа веновная — запис чоловіка жінці третини нерухомої маєтності взамін внесеного жінкою приданого;
отдаляти — відчужати, позбавляти права когось на щось;
откаска: *у в откаще бити*, погроза, залякування;
отнога — відгалуження, річковий рукав;
отправа — виконання судового вироку; *отправу учинити на имении* — утримати що-небудь з маєтку;
очевисте — очевидно;
очищати — звільняти;
ошацоване, щацунок — оцінка;
ошацовати — оцінити;
ощеп — спис;
пеннос — обтяжне боргами;
переливати — передавати;
перенагабане *див.* **пренагабане** — переслідування, турбузання, спонукання до чогось;
переказа — перешкода, утруднення;
пляц — грунт, пустир, поле;
поборца — збирач податків;
поволность — покірність, поблажливість, уступність;
подвезатися — зобов'язуватися;
подворищные (люди) — двірні, дворові;
позискати — домагатися;
поискивати — домагатися;
поняти в малженство — одружитися;
поправа *(статуту)* — виправлення;
порядничь — розпорядник;
посполите — звичайно, взагалі;
потребныи — листи потребними — звичний;
право — закон, право, тяжба, судовий процес;
презиски, презискание — все, що придбано внаслідок виграного; в суді процесу;
претити — стримувати, погрожувати, журитися;
привѣнок *див.* **вѣно;**
призвиле — згода;
припитовати — в достатку наситити;
прислухати — належати, залежати, слухатися;
прислухаючий — належний, залежний;
причина — привід, почин, клопотання;
причинца — привідця;
прокуратор — опікун;
простиком — навпростець;
путний — той, що завідує князівськими прибутками;
радца, рядца — радник при міському суді;
рез: *резов двавадцат один подле другого, як одно тие волоки заити и досегнути могли* — ділянка землі невизначеного обширу;
ресигнация — вид продажного запису, коли один спадкоємець, обтяжений боргами, яких не в змозі виплатити, продає іншому спадкоємцеві свій маєток;
ринштук военний — військове спорядження;
розезнане — розгляд, дізнання;
розне(ти) — розділити;
розказати — наказати;
роки

р. статутові — термін грошової сплати від часу виграного процесу;
р. судові — термін судочинства земського суду;
р. завитие — визначений термін; термін явки в суд на позив (3 дні);

рукоданний — вручений;
сажавка — ставок;
сверепа — кобила;
секгнет;
служба — певна ділянка землі, яку обробляє селянин, виконуючи за неї селянські повинності або сплачуючи гроші;
служба езная — кінна служба;
служебник — слуга;
снадненшии — найзручніший, найспритніший;
совито — вдвоє більше;
спрят домовий — хатні речі;
справовати — справляти, виконувати повинність, управляти;

спуст: з спустами ставовими; з ставковими стоками;

спустний став — став із шлюзами;

стирта — скирта;

тивун — адміністративна особа в Великому Князівстві Литовському, що управляла князівськими маєтками, судила, збирала податки, а в селах наглядала за порядком;

тяглий — оброчний, податковий;

тягиеное *(срібло)* — волочене;

трафунок — випадок, пригода, невдача;

увезати — увести в володіння;

увяжчий лист — лист, що дає право на володіння маєтком;

узичити — наділити, ссудити, позичити;

уморати, уморити — погашати (борги), виплачувати, касувати;

умоцований — уповноважений;

учинност — прислужиість, готовність до послуг, доброчинство;

упоминальний лист — напутливий, настановчий лист;

упрємовати, уприимовати — бути прихильним;

урядовиє — офіційно, за службовим обов'язком;

усказ — наказ, вирок, документ для одержання грошей;

уставичне — безперервно;

уставляти — встановлювати;

уступовати — втручатися, віднімати *(про нерухоме майно)*;

уфаючи — надіючись, покладаючись;

фолкга — послаблення, полегшення;

чинш, **чиш** — оброк, податок, що платиться з землі чи маєтності, відданої у володіння;

чертеж — підсічний ліс;

шафовати — постачати, розпоряджатися, завідувати, роздавати.

SUMMARY

«Volynian Charters of the 16-th Century» is the latest volume of the series «Monuments of the Ukrainian Language», published in Kyiv since 1961. It contains selected documents from manuscript record books of the 16-th century land courts of the town of Volodymyr (now Volodymyr Volyns'kyj) which wasan important political and cultural center of the medieval Ukrainian land of Volyn'.

The published texts include different types of documents and charters: wills (testamenta), gifts (donatio), sales agreements (venditio), promissory notes (obligatio), dower records (dotalitium), inheritance settlements (divisio), conveyance (cessio), and assignements and releases (commutatio). These materials comprise a significant source for studies of both written and spoken Ukrainian of that time. They also are a resource for assessment of the contemporary social, legal and cultural milieu in Ukraine and early modern Eastern Europe.

The language of the documents is rich in colloquial words and expressions and also includes legal terms and formulas, various elements of social terminology in general.

The present edition features an introductory article, transcriptions of documents, annotations and commentary, indices of place and personal names and a glossary of infrequently used words. The introduction offers a historic-linguistic interpretation of the texts and commentaries on the legal character of the documents. The book is intended for philologists and linguists, historians of Eastern Europe, including Ukraine and the Polish-Lithuanian Commonwealth, legal historians, ethnologists and university instructors and students.

«Monuments of the Ukrainian Language» A Series published by the National Academy of Sciences of Ukraine The Potebnja Institute of Philology The Ukrainian Language Institute The Institute of Ukrainian Archeography

* Pamva Berynda's Slavonic-Ruthenian Lexicon. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1961, XXXVIII + 272 pp.

Lexicon of Lavrentij Zyzanij, Synonymy Slavenorosskaja. (16-th and 17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1964, 202 pp.

* Ukrainian Charters of the 15-th Century. V. Rusanivskyj (ed.), Kyiv, 1965, 163 pp.

* The Register Book of Documents From Zhytomyr From the Late 16-th Century (1582—1588), M. Bojchuk (ed.), Kyiv, 1965, 191 pp.

P. Bilec'kyj-Nosenko, Dictionary of Ukrainian. (19-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1966, 421 pp.

* I. Uzhevych's Slavonic Grammar. (17-th century), I. Biloded et Je. Kudryts'kyj (eds.), Kyiv, 1970, XXVI + 312 + 114 pp.

Klementij Zinovijiv, Poems. Parables. (16-th and 17-th century), I. Cheniha et al. (eds.), Kyiv, 1971, 391 pp.

Latin Lexicon of Je. Slavynec'kyj and Slavic-Latin Lexicon of Je. Slavynec'kyj and A. Korec'kyj-Satanovs'kyj. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1973, 541 pp.

Charters of the 14-th Century. M. Peshchak (ed.), Kyiv, 1974, 255 pp.

Official and Vernacular Language of the 18-th Century, V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1976, 415 pp.

* Meletij Smotryc'kyj's Grammar. (17-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1979, 502 + 111 pp.

* Lavrentij Zyzanij's Slavonic Grammar. (16-th century), V. Nimchuk (ed.), Kyiv, 1980, 180 + 55 pp.

Official Language of Volyn' and Central Ukraine (Naddniprjanshchyna) of the 17-th Century. V. Nimchuk et al. (eds.), Kyiv, 1981, 315 pp.

Medical and Home Advisor of the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1984, 127 pp.

* Kljuch Rozuminija (The Key of Understanding) of Ioanikij Galjatovs'kyj. (17-th century), I. Chepiha (ed.), Kyiv, 1985, 445 pp.

* A Book of Municipal Acts of Loxvycja From the Second Half of the 17-th Century. O. Mashtabej et al. (eds), Kyiv, 1986, 222 pp.

* Personal Letters From the 18-th Century. V. Peredrijenko (ed.), Kyiv, 1987, 173 pp.

* Myxajlo Luchkaj's Slavo-Ruthenian Grammar. P. Lyzanets' (ed.) Kyiv, 1989, XV + 178 + 191 pp.

The Register Book of the Chamberlain Court of Kyiv (1584—1644) H. Borjak et al. (eds.), Kyiv, 1991, 359 pp.

ЗМІСТ

Наукове видання

ВОЛИНСЬКІ ГРАМОТИ XVI ст.

Упорядники
Задорожний Василь Богданович
Матвієнко Антоніна Михайлівна

Художній редактор *Г. О. Сергєєв*
Оформлення *художника Ж. Г. Присяжної*
Технічний редактор *Т. С. Березяк*
Коректор *І. В. Точаненко*

Подано до складання 15.09.93. Підп. до друку 05.10.94. Формат 70×90/16. Літ. гарн. Вис. друк. Ум.-друк. арк. 18,14. Ум. фарбо-відб. 18,14. Обл.-вид. арк. 19,82. Зам. 8—2228.

Видавництво «Наукова думка». 252601, Київ 4, вул. Терещенківська, 3.

Віддруковано з матриць Головного підприємства республіканського виробничого об'єднання «Поліграфкнига». в Жовківській книжковій друкарні. Видавництво Отців Василіян «Місіонер». 290019 Львів, вул. Б. Хмельницького, 36. Зам. № 149.